

الْحَمِيك

شعوب و ملوك

ترجمه و توضیح:
پروفیسر جمشید امین

جلد ۱-۲

پبلشرز

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الخصال

نویسنده:

محمد بن علی بن بابویه شیخ صدوق

ناشر چاپی:

اندیشه هادی

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۳۳	الخصال
۳۳	مشخصات کتاب
۳۳	جلد اول
۳۳	[مقدمه تحقیق]
۳۳	مقدمه ناشر
۳۶	[مقدمه مؤلف]
۳۸	باب خصلت های یگانه
۳۸	اشاره
۳۹	ترک خصلتی موجود به خاطر خصلتی که وعده داده شده است
۳۹	یک خصلت از ستمگری است
۳۹	یک خصلت از دین خواهی است
۳۹	یک خصلت سبب پنج خصلت می شود
۳۹	یک خصلت به یک خصلت
۳۹	یک خصلت نجات دهنده است
۴۰	یک خصلت بهترین کار در دین است
۴۰	چیزی با چیزی جمع نشده که بهتر از جمع شدن یک خصلت با یک خصلت باشد
۴۰	خصلتی است که شرافت دنیا و آخرت در آن است
۴۰	داناترین مردم کسی است که یک خصلت را با یک خصلت جمع کند
۴۰	حقیقت خوشبختی یک چیز و حقیقت بدبختی یک چیز است
۴۰	مردم به سبب یک خصلت پاداش می گیرند یا مجازات می شوند
۴۱	یک خصلت بهترین جهاد است
۴۱	سخت ترین چیزها خصلتی است که نمی توان از آن دوری کرد مگر با ترک یک خصلت
۴۱	شرافت مؤمن در یک خصلت و عزت او در یک خصلت
۴۲	کلید هر بدی یک خصلت است
۴۲	خصلتی از عدالت است
۴۲	خصلتی است که هر کس انجام دهد به داوری با آن راضی شود
۴۲	کمترین حق مؤمن بر برادرش یک خصلت است
۴۲	با یک خصلت می توان به خداوند نزدیک شد
۴۲	خداوند بندگانش را با چیزی سخت تر از یک خصلت امتحان نکرد
۴۲	میوه نیکی یک چیز است
۴۲	خصلتی است که ایمان بنده را پابرجا می کند و خصلتی است که او را از ایمان بیرون می کند.
۴۳	خصلتی است که وقار مؤمن را از بین می برد
۴۳	یک نیکی است که بالاتر از آن نیکی نیست و یک بدی بر والدین است که بالاتر از آن بدی نیست
۴۳	صاحب یک خصلت تضمین داده شده که فقیر نشود

- ۴۳..... مروّت اهل بیت پیامبر (ص) در یک خصلت است
- ۴۳..... یک خصلت از مروّت است
- ۴۳..... یک خصلت از مردی با شخصیت ناپسند است
- ۴۳..... خصلتی است که خدا آن را دوست دارد و خصلتی است که خدا آن را دشمن می دارد
- ۴۳..... خصلتی است که هر کس آن را داشته باشد شکر نعمت را به جا نیاورده است
- ۴۴..... هر کس که خصلتی او را خصمناک نکند خصلتی را شکر نکرده است
- ۴۴..... خصلتی از فروتنی است
- ۴۴..... خصلتی است که نزدیک است که به کفر انجامد و خصلتی است که ممکن است بر قضا و قدر غلبه کند
- ۴۴..... خصلتی است که ملت های پیشین را هلاک کرده
- ۴۴..... شهادت در راه خدا باعث آمرزش هر گناهی می شود مگر یک گناه، که جز یکی از سه خصلت آن را از بین نمی برد
- ۴۴..... خداوند به محمد (ص) و امت او هدیه ای داده که به هیچ یک از امت ها نداده
- ۴۵..... هر کس بخواهد برکت خانه اش افزون شود به هنگام آمدن غذا یک خصلت را انجام دهد
- ۴۵..... چون خداوند بنده ای را دوست بدارد به او نظر می کند و چون به او نظر کند یکی از سه چیز را به او تحفه می دهد.
- ۴۵..... قیامت عروسی پرهیزگاران است
- ۴۵..... خصلتی است که به سبب آن انسان مرگ را دوست ندارد
- ۴۵..... خصلتی است که به ضدّ خود شباهت دارد
- ۴۵..... بدترین مردم کسانی هستند که از ترس خصلتی به آنها احترام می شود
- ۴۶..... یک خصلت زهد در دنیا و یک خصلت شکر هر نعمتی است
- ۴۶..... هیچ چیزی به زندانی شدن طولانی، مستحق تر از زبان نیست
- ۴۶..... هر کس آرزوی دراز کند عملش بد می شود
- ۴۶..... هر گاه که شخص مسلمان ساکت باشد، نیکوکار نوشته می شود
- ۴۶..... خصلتی است که هر کس داشته باشد از هراس روز قیامت در امان است
- ۴۶..... رأس عقل یک خصلت است
- ۴۷..... پرهیزگازترین و عابدترین و زاهدترین و کوشاترین مردم
- ۴۷..... پشیمان شدن در توبه کفایت می کند
- ۴۷..... کسی که بیشتر از مصرف روزانه اش مال به دست آورد
- ۴۷..... سفارش به یک خصلت
- ۴۷..... یک خصلت دفع کننده و یک خصلت جذب کننده است
- ۴۷..... یک خصلت بر اهل دنیا سنگین و یک خصلت بر آنها سبک است
- ۴۸..... شرافتی جز با یک خصلت و کرامتی جز با یک خصلت و عملی جز با یک خصلت و عبادتی جز با یک خصلت نیست
- ۴۸..... خصلتی است که در چهار مورد سودمند است
- ۴۸..... چون خداوند بنده ای را دوست بدارد او را به بلایی بزرگ مبتلا می کند
- ۴۸..... یک خصلت باعث ایجاد بواسیر می شود
- ۴۸..... دستی که انگشتی از آهن بر آن است پاکیزه نمی شود
- ۴۸..... کسی که پیش از سلام دادن سخن بگوید به او پاسخ مدهید
- ۴۸..... خصلتی است که هر کس آن را انجام دهد یا در باره او انجام داده شود از دین محمد (ص) بیرون رفته است

- از سخنان حکمت آمیز پیامبران جز یک کلمه باقی نمانده است ۴۹
- وقتی خداوند به بنده ای نیکی را اراده کند، در این دنیا تعجیل در عقوبت او می کند و وقتی به بنده ای بدی را اراده می کند، عقوبت او را به تأخیر می اندازد ۴۹
- شکیبایی در برابر دشمنان نعمت ۴۹
- پیامبر (ص) و علی بن ابی طالب (ع) از یک درخت آفریده شده اند ۴۹
- یک خصلت سپاس هر نعمتی است ۴۹
- دین همان دوست داشتن است ۴۹
- وقتی یک مؤمن با مؤمن دیگر مصافحه کرد، از هم جدا می شوند در حالی که گناهی ندارند ۵۰
- یک خصلت دل ها را زنده می کند ۵۰
- [یک خصلت که در آن زنده شدن یاد ائمه ع است] ۵۰
- خداوند چیزی را نیافریده که بیشتر از یک خصلت چشم را روشن کند ۵۰
- نه قسمت از ده قسمت دین در یک خصلت است ۵۰
- کسی که به قضا راضی باشد و کسی که از آن خشمگین باشد ۵۰
- یک خصلت است که در برابر آن شتران سرخ مو هم دوست داشتنی نیست ۵۰
- یک خصلت بر روزی می افزاید ۵۱
- یک خصلت از گناهانی است که آمرزیده نمی شود ۵۱
- یک خصلت باعث نفاق می شود و تنگدستی می آورد ۵۱
- نخستین تحفه ای که به مؤمن داده می شود یک چیز است ۵۱
- بنده ای که در روز قیامت حسنه ای ندارد به سبب یک خصلت آمرزیده می شود ۵۱
- یک خصلت سرآمد همه گناهان است ۵۱
- چقدر زشت است که شخصی وارد بهشت شود در حالی که آبروی او ریخته می شود ۵۱
- خصلتی است که هر کس آن را انجام دهد، سزاوار رحمت خدا گردد ۵۲
- خصلتی است که هر کس آن را انجام دهد خیر و برکت خانه اش زیاد شود ۵۲
- در باره کسی که تندرستی او بر بیماریش غلبه کند و در عین حال با چیزی خود را معالجه کند و بمیرد ۵۲
- مؤمن از یک خصلت بر کنار است ۵۲
- ایمان را چیزی مانند یک خصلت نابود نمی کند ۵۲
- آن کس که نمیرد تا جانشین خود را بعد از خود ببیند، سعادتمند است ۵۲
- مؤمن از نظر احترام از کعبه بالاتر است ۵۳
- مؤمن را این پیروزی از جانب خداوند پس، که دشمنش را ببیند که مشغول گناه است ۵۳
- هدیه دادن کینه ها را از میان می برد ۵۳
- خوشا به حال بنده بی نام و نشان ۵۳
- خصلتی شخص را در روز قیامت فقیر می سازد ۵۳
- سرشناسان اهل بهشت یک گروه هستند ۵۳
- پیامبر خدا (ص) پشت سر هم وضو می ساخت ۵۳
- یک خصلت زیباترین زیبایی هاست ۵۴
- پیامبر خدا (ص) به خاطر یک خصلت دعای خود را ترک کرد ۵۴
- بهترین عبادت یک خصلت و بهترین دین، یک خصلت است ۵۴

یک چیز فراوان است ولی عمل کننده اندک است ۵۴

یک خصلت نصف دین است ۵۴

بهترین چیزی که به مسلمان داده شده یک خصلت است ۵۴

پیامبر خدا (ص) و علی بن ابی طالب (ع) از یک نور آفریده شده اند ۵۴

سلامت بنده در سلامت عضوی از بدن اوست ۵۵

شخصی به خاطر یک خصلت وارد بهشت شد ۵۵

کسی که دو خصلت او را شاد کند، یک خصلت را به کار گیرد ۵۵

پیامبر خدا (ص) سلام نماز را با یک سلام می خواند ۵۵

باب خصلت های دوگانه ۵۵

شناخت توحید با دو خصلت ۵۵

سخن پیامبر (ص) که دوست ندارم در دو خصلت کسی شریک من باشد ۵۶

دو غریب را تحمل کنید ۵۶

وضو را باطل نمی کند مگر آنچه از دو طرف خارج می شود ۵۶

دو نعمت همواره ناسپاسی می شوند ۵۶

دو خصلت است که بسیاری از مردم با آنها آزمایش می شوند ۵۷

خداوند با چیزی بهتر از سکوت و پیاده رفتن به سوی خانه او پرستش نشده است ۵۷

دو کس امر به معروف می شوند ۵۷

کفر دو بال دارد ۵۷

خداوند اهل زمین را به دو قسم تقسیم کرده ۵۷

دو گروه از این امت هر گاه اصلاح شوند تمام امت اصلاح می شود، و اگر فاسد شوند تمام امت فاسد می شود ۵۷

در باره دو گروه ناتوان از خدا بترسید ۵۸

پاداش کسی که دو دختر یا دو خواهر یا دو عقبه یا دو خاله را تکفل کند ۵۸

دو کس بوی بهشت را نمی شنوند ۵۸

آنچه در باره شخص دورو وارد شده است ۵۸

مردم دو گروهند، یکی راحت می کند و دیگری راحت می شود ۶۰

مردم دو گروهند: دانشمند و دانش طلب ۶۰

دو خصلت است که یکی گناهان را از یاد می برد و دیگری قساوت قلب می آورد ۶۰

دو خصلت است که امان از جذام هستند ۶۰

توجه کردن به دو چیز بزرگ ۶۰

دنیا دو کلمه و دو درهم است ۶۰

شخص فقیه نمی شود مگر اینکه دو خصلت در او باشد ۶۲

خیری در دنیا نیست مگر برای دو کس ۶۲

دانش دو دانش است ۶۲

دو خصلت عجیب است: خوردن روزی خدا و ادعای پروردگاری برای غیر خدا ۶۲

امر به معروف و نهی از منکر، دو آفریده خداوند هستند ۶۳

بیشترین عبادت ابو ذر دو چیز بود ۶۳

- ۶۳ زنی که دو بار شوهر کرده، در بهشت با کدام یک خواهد بود؟
- ۶۳ دو دشمن که در باره پروردگارشان با هم دشمنی کردند
- ۶۳ بخشش کننده، دو قسم است
- ۶۳ دینار و درهم هلاک کننده هستند
- ۶۴ پناه بردن به خدا از دو چیز
- ۶۴ در شیعه دو خصلت وجود دارد
- ۶۴ روزه دار دو شادی دارد
- ۶۴ آنچه در باره دو بازرگان وارد شده، هنگامی که راست بگویند و نیکی کنند و هنگامی که دروغ بگویند و خیانت کنند
- ۶۴ دو چیز بامدادان و شامگاهان سود می دهند
- ۶۵ دو خرید و فروش بد است
- ۶۵ در کالای خوب دو دعا و در کالای بد دو دعاست
- ۶۵ کسی که خدا را در نظر بگیرد، دو خصلت به او داده می شود
- ۶۵ کسی که در او دو خصلت باشد او حقیقتاً مؤمن است
- ۶۵ دو خصلت است که اگر در کسی باشد با او باش، و گر نه از او دور شو
- ۶۶ دو کار است که هر کدام زودتر واقع شود، زن طلاق داده شده مسترابه از شوهر جدا می شود
- ۶۶ نزدیکی به خداوند با دو خصلت
- ۶۶ دو خصلت فقر را می زدايد و بر عمر می افزايد و از صاحب خود هفتاد نوع مرگ بد را دور می کند
- ۶۶ سنت دو سنت است
- ۶۶ احسان کردن شایسته نیست مگر نزد صاحب دو خصلت
- ۶۶ برادران دو گروهند
- ۶۷ مردم دو نوع هستند
- ۶۷ دو امیرند که در واقع امیر نیستند
- ۶۷ دو چیز است که مردم نمازشان را با آن تباه می کنند
- ۶۷ هیچ گامی نزد خدا دوست داشتنی تر از دو گام و هیچ جرعه ای نزد خدا دوست داشتنی تر از دو جرعه و هیچ قطره ای نزد خدا دوست داشتنی تر از دو قطره نیست
- ۶۸ دو خصلت است که شیطان آنها را به نوح گفت
- ۶۸ دو خصلت برای مردم از هر چیزی ترسناک تر است
- ۶۹ از دو خصلت نهی شده است
- ۷۰ دو نوع آب، نوح را به هنگامی که آنها را خواند، اجابت نکردند
- ۷۰ ایمان قول است و عمل
- ۷۰ دو گرسنه سیر نمی شوند
- ۷۰ دو خصلت از حقیقت ایمان است
- ۷۰ مرورت دو نوع است
- ۷۱ دو خصلت از جفاست
- ۷۱ دو خصلت روزی جلب می کند
- ۷۱ میان دو شیوه ناپسند، دادن خرج خانواده واجب است
- ۷۱ دو خصلت در برابر دو خصلت

حیا بر دو قسم است ۷۱

آنچه بر پدر و مادر رعایت حق فرزند لازم است ۷۱

سخن پیامبر خدا (ص) که من فرزند دو ذبیح هستم ۷۱

دو چیز بر با و دو چیز در حال حرکت هستند و دو چیز جانشین یک دیگرند و دو چیز دشمن یک دیگر هستند ۷۷

ثواب کسی که دو بار حج به جای آورد ۷۸

سخن حق در دو حالت ۷۸

قتل دو قتل و جنگ دو جنگ است ۷۸

دو خصلت است که هر کس انجام دهد، خدا از آسمان و مردم از زمین او را دوست می دارند ۷۸

پیامبر خدا (ص) دو انگشتر داشت ۷۸

تحفه روزه دار دو چیز است ۷۹

قیامت با آشکار شدن دو علامت بر پا می شود ۷۹

صدقه بر بنی هاشم حرام است مگر در دو حالت ۷۹

دو خصلت است، در هر کس باشد فرومایه است ۷۹

دو گناه است که یکی از دیگری شدیدتر است ۷۹

گذاشتن گیاه سعد در دندان ها دو خصلت دارد ۷۹

خوردن اشنان دو خصلت دارد ۷۹

شفاعت پیامبر خدا (ص) به دو کس نمی رسد ۸۰

دو نوع خلال دندان رگ جذام را تحریک می کند ۸۰

دنیا و آخرت مانند دو کفه ترازویند ۸۰

دو دریا به هم رسیدند و میان آنها برزخی است تا همدیگر را ستم نکنند ۸۱

پیامبر خدا در میان امت خود دو چیز باقی گذاشت ۸۱

پرسش از تقلین در روز قیامت ۸۱

حسن و حسین (ع) دو تعویذ داشتند ۸۴

شب و روز سیری کنندگان عمرند ۸۴

دو کس را خداوند دو بال داده که با فرشتگان در بهشت پرواز می کنند ۸۴

دو چیز مردم را هلاک کرد ۸۵

سخن امیر المؤمنین (ع) که دو کس پشت مرا شکست ۸۵

حریص از دو خصلت محروم است و دو خصلت دامنگیر اوست ۸۵

دو نماز است که پیامبر خدا (ص) هرگز آنها را ترک نکرد ۸۵

دو دسته اند که سهمی در اسلام ندارند ۸۷

دشمنی با دیگران باعث پیدایش دو خصلت می شود ۸۷

فرزند آدم پیر می شود ولی دو چیز او جوان می شوند ۸۸

دو خصلت هر کدام باعث دو خصلت می شوند ۸۸

دو خصلت است که فرزند آدم آنها را ناپسند می دارد ۸۸

پیامبر خدا (ص) دو سکوت داشت ۸۸

دو خصلت است که در مسلمان جمع نمی شود ۸۹

- ۸۹ دو خصلت است که در قلب بنده ای جمع نمی شود
- ۸۹ حسد روا نیست مگر در دو چیز
- ۸۹ محبت پیامبر خدا (ص) به عقیل بن ابی طالب از دو جهت بود
- ۸۹ دو چیزی که پیامبر خدا (ص) به سبب آنها شادمان شد
- ۸۹ پیامبر خدا (ص) به حسن و حسین (ع) دو خصلت بخشید
- ۹۰ سخن گفتن در شب پس از نماز شایسته نیست مگر برای دو کس
- ۹۰ آنچه بیشتر از هر چیز، امت را وارد آتش می کند دو چیز است و آنچه بیشتر از هر چیز، امت را وارد بهشت می کند دو چیز است
- ۹۰ خداوند برای بنده اش دو ترس و دو آسایش را با هم نمی دهد
- ۹۰ صلاح اول این امت با دو خصلت و هلاک آخر این امت با دو خصلت است
- ۹۰ باب خصلت های سه گانه
- ۹۰ خداوند سه گروه را بدون حساب وارد بهشت، و سه گروه را بدون حساب وارد آتش می کند
- ۹۱ سه چیز است که خداوند، مؤمن را به سبب آنها مواخذه نمی کند
- ۹۱ سه خصلت است که همه، یا یکی از آنها در هر کسی باشد در سایه عرش خدا قرار می گیرد
- ۹۲ سه دسته اند که در روز قیامت نزدیک ترین خلق به خدا هستند
- ۹۲ اجابت دعا به هنگام پیدایش سه چیز
- ۹۲ مؤمن، مؤمن نمی شود مگر اینکه در او سه خصلت باشد
- ۹۲ سه خصلت در مؤمن نیست
- ۹۲ پیامبر خدا (ص) از پروردگارش سه خصلت خواست و خداوند دو تا از آنها را داد و یکی را نداد
- ۹۳ سه چیز باعث رفع درجه و سه چیز کفاره گناهان و سه چیز هلاک کننده و سه چیز نجات دهنده است
- ۹۵ هر کس سه خصلت داشته باشد، خدا او را با حور العین تزویج کند
- ۹۵ سه گروهند که اگر تو به آنها ستم نکنی آنها به تو ستم می کنند
- ۹۵ سه گروه از سه گروه، حق خود را دریافت نمی کنند
- ۹۵ بنده همواره در میان سه خصلت است
- ۹۶ سه گروه شایسته ترخم هستند
- ۹۶ سه طائفه مورد خشم خداوند هستند
- ۹۶ سه چیز است که دروغ گفتن در آنها خوب و سه چیز است که راست گفتن در آنها بد و سه طایفه اند که همنشین با آنها دل را می میراند
- ۹۶ سه چیز در برابر سه چیز
- ۹۶ یک چیز در برابر سه چیز
- ۹۷ نشانه های پیری سه چیز است
- ۹۷ سه خصلت مخصوص پیامبران و فرزندان و پیروان آنهاست
- ۹۷ سه خصلت است که خداوند با آنها دشمن است
- ۹۷ هدیه سه گونه است
- ۹۷ سه خصلت است که هیچ پیامبر و پابین تر از او، از آن خالی نیست
- ۹۹ ریشه های کفر سه تا است
- ۹۹ وام بر سه وجه است
- ۹۹ اجازه خواستن سه گونه است

- ۹۹ به سه کس سلام داده نشود
- ۹۹ بهترین مردم سه طایفه اند
- ۹۹ سه خصلت است که یکی ثروت و دیگری زیبایی را آشکار می کند و سومی دشمنان را خوار می سازد
- ۱۰۰ سه چیز از سنت های پیامبران است
- ۱۰۰ سه چیز چشم را جلا می دهد
- ۱۰۰ خصلت های نیکو سه تاست
- ۱۰۰ اسراف در سه چیز است
- ۱۰۰ پیامبر خدا (ص) به سه نفر لعنت کرد
- ۱۰۰ در بهشت درجه ای است که هیچ کس جز سه نفر به آن نمی رسد
- ۱۰۱ قلم از سه کس برداشته شده است
- ۱۰۱ حدیث سه نفری که به لات و عزی سوگند خوردند که پیامبر (ع) را بکشند و علی (ع) بر آنان تاخت
- ۱۰۴ در نیکویی به برادران و سعی در حوائج آنان، سه خصلت است
- ۱۰۵ نهی از قضای حاجت در سه جا
- ۱۰۵ در روبرو بودن با آفتاب، سه خصلت بد وجود دارد
- ۱۰۵ اسراف کار، سه علامت دارد
- ۱۰۵ هر چشمی در روز قیامت گریان است مگر سه چشم
- ۱۰۵ همه نیکی ها در سه خصلت جمع شده است
- ۱۰۶ نهی از سوار شدن سه نفر بر پشت سر هم بر چارپا
- ۱۰۶ حق مسافر بر همراهانش این است که در صورت بیماریش سه روز نزد وی اقامت کنند
- ۱۰۶ در کفش سیاه سه خصلت بد و در کفش زرد سه خصلت خوب است
- ۱۰۶ از کلاغ سه خصلت را یاد بگیرید
- ۱۰۶ سه چیز با سه چیز است
- ۱۰۷ شومی در سه چیز است
- ۱۰۷ کسانی که هر چه به آنها گفته شد فراموش کردند، سه گروهند
- ۱۰۷ سه گروه در امان خدا هستند تا اینکه خداوند از حساب فارغ شود
- ۱۰۷ کسی که سه چیز به او داده شود، از سه چیز محروم نگردد
- ۱۰۷ نهی از مشورت کردن با سه طایفه
- ۱۰۸ عقل به سه قسم تقسیم شده است
- ۱۰۸ حضرت آدم از سه خصلت یکی را برگزید
- ۱۰۸ عقل مرد در سه چیز معلوم می شود
- ۱۰۸ شیعه سه گونه است
- ۱۰۹ امتحان شیعه در سه مورد
- ۱۰۹ سه خصلت است که در هر کس باشد ایمان او کامل است
- ۱۱۲ سه طایفه اند که خداوند در روز قیامت با آنان سخن نمی گوید و به آنان نگاه نمی کند و آنان را پاک نمی سازد و برای آنان، عذابی دردناک است
- ۱۱۳ وحشتناک ترین حالت برای مردم سه مورد است
- ۱۱۳ سه کس شریک در ظلم هستند

- ۱۱۳-..... سخن چین قاتل سه نفر است
- ۱۱۳-..... مؤمن سه مسکن دارد، زندان و حصار و جایگاه، و کافر هم سه مسکن دارد
- ۱۱۳-..... روزهای خدا سه روز است
- ۱۱۴-..... سه گروه در روز قیامت عذاب می شوند
- ۱۱۴-..... سه خصلت از تکبر باز می دارد
- ۱۱۴-..... کسی می تواند امر به معروف و نهی از منکر کند که در او سه خصلت باشد
- ۱۱۴-..... سه طایفه نجیب نمی شوند
- ۱۱۵-..... برای مرد از نظر عیب سه خصلت بس است
- ۱۱۵-..... کسی که عترت پیامبر را دوست نداشته باشد به سبب یکی از سه چیز است
- ۱۱۵-..... محبوب ترین کارها برای خدا سه چیز است
- ۱۱۵-..... در روز قیامت آتش یا سه گروه سخن می گوید
- ۱۱۶-..... سه چیز پشت را می شکند
- ۱۱۶-..... خداوند با سه چیز بر بندگانش ممت نهاد
- ۱۱۶-..... بیداری روا نیست مگر در سه چیز
- ۱۱۶-..... اگر سه چیز در فرزند آدم نبود، چیزی سرش را خم نمی کرد
- ۱۱۶-..... همه شریعت های دین، سه چیز است
- ۱۱۶-..... فتنه ها در سه چیز است
- ۱۱۷-..... برای مسلمان سه دوست وجود دارد
- ۱۱۹-..... خداوند به پیامبر خدا (ص) در باره علی (ع) سه کلمه وحی کرد
- ۱۱۹-..... مردان سه طایفه اند
- ۱۱۹-..... امامت جز بر مردی که سه خصلت دارد شایسته نیست
- ۱۲۱-..... کسی که سه بار حج به جا آورده
- ۱۲۲-..... کسی که سه مؤمن را به حج ببرد
- ۱۲۲-..... در پیراهن یوسف سه آیه است
- ۱۲۲-..... ظلم سه گونه است
- ۱۲۲-..... زن ها به سه طریق حلال می شوند
- ۱۲۲-..... برای همه امت امید نجات وجود دارد مگر به سه کس
- ۱۲۳-..... سخت ترین ساعت های فرزند آدم، سه ساعت است
- ۱۲۴-..... فرزند آدم کاری را که نزد خداوند از سه کار بزرگتر باشد انجام نداده
- ۱۲۴-..... مرد، جز برای سه هدف کوچ نکند
- ۱۲۴-..... رختخواب سه گونه است
- ۱۲۴-..... نشانه های سه گانه
- ۱۲۶-..... خداوند بنده اش را در سه حالت از سوی خودش سامان می دهد
- ۱۲۷-..... مردم سه طایفه اند
- ۱۲۸-..... سه خصلت است که کسی در آنها معذور نیست
- ۱۲۸-..... سه خصلت است که صاحب آنها نمی میرند مگر اینکه کیفر آنها را می بینند

- ۱۲۸ سه خصلت است که مسلمان با آنها کامل می شود.
- ۱۲۸ خصلت های سه گانه ای که در وصیت پیامبر (ص) به امیر المؤمنین (ع) آمده
- ۱۳۱ برای سه نفر با لفظ جمع دعا می شود
- ۱۳۱ برای عطسه کننده سه بار دعا می شود
- ۱۳۱ سه خصلت است که خداوند آنها را در منافق و فاسق جمع نمی کند
- ۱۳۱ سه دسته از مهمانان خداوند، زائران او و در حمایت او هستند
- ۱۳۲ مشتری سه روز خیار حیوان دارد
- ۱۳۲ سه چیز است که خداوند به هیچ کس در آنها رخصت نداده
- ۱۳۲ هیچ مصیبتی برای مؤمن شدیدتر از فقدان سه خصلت نیست
- ۱۳۲ اگر سه طایفه نبودند خداوند عذاب را بر بندگان فرو می ریخت
- ۱۳۲ سه نفر ملعون هستند
- ۱۳۲ حکیمان و فقیهان وقتی به همدیگر نامه می نوشتند، سه چیز را می نوشتند که چهارمی نداشت
- ۱۳۳ سه چیز در سرشت مؤمن نیست
- ۱۳۳ برای کسی که چیزی از دنیای خود را به ناچار از دست می دهد، سه خصلت است
- ۱۳۳ خداوند را بهشتی است که جز سه طایفه کسی وارد آن نمی شود
- ۱۳۳ سه خصلت در شیعه نیست
- ۱۳۴ سه خصلت از سخت ترین اعمال بندگان است
- ۱۳۴ سخن شیطان به حضرت نوح که مرا در سه جا یاد کن
- ۱۳۵ سخن شیطان ملعون: هر چه در کار فرزند آدم درمانده شوم در یکی از سه جا درمانده نمی شوم
- ۱۳۵ سه خصلت است که مردم طاعت آن را ندارند
- ۱۳۵ احسان کردن شایسته نیست مگر با سه خصلت
- ۱۳۵ دست ها سه گونه اند
- ۱۳۵ سه خصلت مستحب است
- ۱۳۶ یخسندگان سه کس هستند
- ۱۳۶ خواهش کردن جز در سه جا شایسته نیست
- ۱۳۷ سه خصلت است که خداوند با آنها به فرزند آدم متت نهاده
- ۱۳۷ بنده ای مشرک نمی شود مگر اینکه یکی از این سه خصلت را انجام بدهد
- ۱۳۷ به این امت کمتر از سه چیز داده نشده
- ۱۳۷ پلای مشقت بار، سه چیز است
- ۱۳۸ در این امت سه چیز وجود ندارد
- ۱۳۸ فرشتگان به خانه ای که در آن سه چیز باشد وارد نمی شوند
- ۱۳۸ سه کس در امر به معروف و نهی از منکر شریکند
- ۱۳۸ خداوند به مؤمن سه خصلت داده
- ۱۳۸ از سه کس در باره دین باید دوری کرد
- ۱۴۰ سؤال مرد دیرنشین از امام صادق (ع) از سه خصلت
- ۱۴۱ زمین به پروردگارش ناله نکرده، مانند نالیدن آن از سه چیز

- ۱۴۱-..... خداوند نگهداری سه چیز را قبول نکرده
- ۱۴۱-..... سه گروه در روز قیامت در سایه عرش خدا قرار می گیرند
- ۱۴۱-..... سه چیز به خداوند شکایت می کنند
- ۱۴۲-..... قاریان قرآن سه گونه اند
- ۱۴۳-..... بار سفر بسته نشود مگر برای رفتن به سه مسجد
- ۱۴۳-..... در ترب سه خاصیت است
- ۱۴۳-..... سه چیز ضرر نمی رساند
- ۱۴۳-..... برای کسی که سه خصلت را ترک کند، پیامبر (ص) سه خانه در بهشت ضمانت می کند
- ۱۴۳-..... امیر المؤمنین (ع) به جنگ با سه گروه مأمور بود
- ۱۴۴-..... هر کس سه خصلت را نداشته باشد، از خدا و پیامبر او نیست
- ۱۴۴-..... خداوند سه حرمت دارد
- ۱۴۴-..... حقیقت ایمان سه خصلت است
- ۱۴۵-..... حاجی سه نوع است
- ۱۴۶-..... از سه خصلت نهی شده است
- ۱۴۶-..... لباس سیاه مکروه است مگر در سه مورد
- ۱۴۶-..... به کسی که قصد خانه خدا می کند اگر سه خصلت نداشته باشد اعتنا نمی شود
- ۱۴۶-..... مهمانی سه روز است
- ۱۴۷-..... سه چیز است که دل مرد مسلمان در آنها خیانت نمی کند
- ۱۴۸-..... سخن پیامبر خدا (ص) که سوگند می خورم که سه چیز حق است
- ۱۴۸-..... پس از مرگ، چیزی جز سه خصلت به دنبال انسان نیست
- ۱۴۸-..... خداوند سه گروه را در بهشت خود ساکن نمی کند
- ۱۴۹-..... پدران سه تا هستند
- ۱۴۹-..... به مؤمن سه خصلت داده شده
- ۱۴۹-..... سزاوارترین مردم به آرزو کردن سه چیز، سه نفرند
- ۱۴۹-..... کارها سه گونه اند:
- ۱۵۰-..... دزدان سه طایفه اند
- ۱۵۰-..... فرشتگان سه گروه هستند
- ۱۵۰-..... اجته سه دسته و انسان نیز سه دسته اند
- ۱۵۰-..... پشت سر سه نفر نماز گزارده نشود
- ۱۵۰-..... سه چیز خورده نمی شود ولی چاق می کند و سه چیز خورده می شود ولی لاغر می کند
- ۱۵۱-..... همه احکام مسلمانان از سه طریق اجرا می شود
- ۱۵۱-..... سه چیز همراه با سه چیز است
- ۱۵۱-..... سه طایفه نزد خدا شفاعت می کنند و شفاعت آنها پذیرفته می شود
- ۱۵۱-..... نخستین کسانی که بر آنان قرعه کشیده شد، سه نفرند
- ۱۵۲-..... در «به» سه خصلت است
- ۱۵۲-..... در بیاز سه خصلت است

- نوشتن دعا اثر ندارد مگر در سه جا ۱۵۲
- سه خصلت از نشانه های دانستن است ۱۵۲
- دمیدن در سه جا مکروه است ۱۵۲
- سه خصلت در هر کس باشد اهل جهنم است ۱۵۳
- هر کس مالی را از راه نامشروع به دست آورد، خدا سه چیز را بر آن مسلط می کند ۱۵۳
- راحتی مؤمن در سه چیز است ۱۵۳
- از خوشبختی انسان است که سه چیز داشته باشد ۱۵۳
- دعای سه گروه مستجاب نمی شود ۱۵۳
- روزه ای که در سنت پیامبر است سه روز در هر ماه است ۱۵۴
- سرگرمی مؤمن در سه چیز است ۱۵۵
- کسی که سه خصلت داشته باشد گویا که دنیا را به دست آورده ۱۵۵
- پیامبر (ص) در خندق سه بار کلنگ زد و سه بار تکبیر گفت ۱۵۵
- دوست داشتنی ترین عمل ها نزد خداوند سه عمل است ۱۵۵
- سخت ترین چیزی که از آن ها بر امت من ترسیده می شود، سه چیز است ۱۵۶
- هر کس به خدا و روز قیامت ایمان دارد سه کار را انجام ندهد ۱۵۶
- ترس بر امت از سه خصلت ۱۵۶
- برای پیامبر (ص) سه چیز دوست داشتنی بود ۱۵۶
- امام صادق (ع) از یکی از سه خصلت بیرون نبود ۱۵۸
- زائر امام رضا (ع) در سه جا سود می برد ۱۵۹
- اعمال سه حالت دارند ۱۵۹
- امام باقر (ع) فرزندش امام صادق (ع) را به سه چیز امر و از سه چیز نهی کرد ۱۵۹
- چون قائم (ع) قیام کند به سه چیز حکم می کند که پیش از او کسی به آنها حکم نداده ۱۶۰
- سخن پیامبر (ص) به سلمان فارسی که در بیماری تو سه خصلت است ۱۶۱
- سخن عمر، که من از سه چیز به درگاه خدا توبه می کنم ۱۶۱
- سخن ابو بکر که اندوه دنیا را نمی خورم مگر برای سه کار که کردم و دوست داشتم که آنها را انجام نمی دادم و سه کاری که نکردم و دوست داشتم که آنها را انجام می دادم و سه کاری که دوست داشتم که آنها را از پیامبر (ص) پرسیده بودم ۱۶۲
- سخن عبد الله بن مسعود که دانشمندان زمین سه نفرند ۱۶۳
- سه نفر حتی به اندازه یک چشم به هم زدن به وحی الهی کافر نشدند ۱۶۳
- ثواب کسی که سه دختر داشته باشد و به آن ها صبر کند ۱۶۳
- سه چیز در روز قیامت به خدا شکایت می کنند ۱۶۳
- از سه کس قلم برداشته شده «۱» ۱۶۴
- بخل باعث پیدایش سه خصلت نکوهیده می شود ۱۶۵
- آغاز کار پیامبر (ص) از سه چیز بود ۱۶۵
- سه خصلت است در هر کس باشد در سود و زیان مسلمانان شریک است ۱۶۵
- سه چیز است که هر کدام از آنها بخشی از چهل و پنج بخش از نبوت است ۱۶۵
- ایمان سه چیز است ۱۶۵
- سه کس وارد بهشت نمی شوند ۱۶۷

- ۱۶۷ ----- در باره کسی که سه فرزند خود را از دست داده -----
- ۱۶۷ ----- ثواب سه خصلت: گرفتن وضوی کامل و آشکار ساختن سلام و صدقه پنهانی -----
- ۱۶۷ ----- سه برادرند که میان هر کدام با دیگری ده سال فاصله است -----
- ۱۶۷ ----- خوار شدن مردم پس از وقوع سه حادثه -----
- ۱۶۷ ----- در سائل بودن، سه خصلت است و بدترین مردم سه کس هستند -----
- ۱۶۸ ----- قهر کردن بیش از سه روز جایز نیست -----
- ۱۶۸ ----- سه چیز از خوشبختی مسلمانان است -----
- ۱۶۸ ----- خداوند با سه کس سخن نمی گوید -----
- ۱۶۸ ----- صدیقان سه کس بودند -----
- ۱۶۹ ----- اصحاب رقیم سه کس بودند -----
- ۱۷۰ ----- دوست داشتنی ترین عمل ها برای خداوند سه چیز است -----
- ۱۷۰ ----- مردم سه دسته اند -----
- ۱۷۳ ----- یادی از نوری که به سه بخش تقسیم شد -----
- ۱۷۳ ----- مردم خداوند را سه گونه عبادت می کنند -----
- ۱۷۳ ----- امیر المؤمنین (ع) از کسی که او را به مهمانی خوانده بود، سه تعهد گرفت -----
- ۱۷۳ ----- سه خصلتی که در امیر المؤمنین (ع) بود -----
- ۱۷۴ ----- در «بریره» کنیز عایشه، سه سنت بود -----
- ۱۷۵ ----- سه نفر به زبان پیامبر خدا (ص) دروغ می بستند -----
- ۱۷۵ ----- سه نفر ملعونند: جلودار و راننده و سواره -----
- ۱۷۵ ----- نمی دانم جرم کدام یک از سه نفر بزرگ تر است -----
- ۱۷۵ ----- در براء بن معرور سه سنت جاری شد -----
- ۱۷۷ ----- در صفوان بن امیه جمعی سه سنت جاری شد -----
- ۱۷۷ ----- سعد بن معاذ در اسلام سه موقعیت داشت که اگر یکی از آنها برای همه مردم بود برای فضیلت آنها بس بود -----
- ۱۷۸ ----- حاملان علم سه دسته اند -----
- ۱۷۹ ----- هر کس به سه نفر برتری جوید خوار می شود -----
- ۱۷۹ ----- مردم در مسأله قدر سه دسته اند -----
- ۱۷۹ ----- باب خصلت های چهارگانه -----
- ۱۷۹ ----- سخن پیامبر (ص) که من روز قیامت از چهار نفر شفاعت می کنم -----
- ۱۷۹ ----- مجازات کسی که در چهار چیز از زنش اطاعت کند -----
- ۱۸۰ ----- چهار نفرند که دعای آنان رد نمی شود -----
- ۱۸۰ ----- پایداری دین با چهار نفر است -----
- ۱۸۰ ----- خداوند مردی را که در چهار حالت آسان می گرفت، آمرزید -----
- ۱۸۰ ----- خواسته های مردم در این دنیای فانی چهار چیز است -----
- ۱۸۱ ----- هیچ بنده ای ایمان ندارد مگر اینکه به چهار چیز ایمان داشته باشد -----
- ۱۸۱ ----- امیر المؤمنین (ع) چهار انگشت داشت -----
- ۱۸۱ ----- چهار سوره پیامبر (ص) را پیر کرد -----

- پیامبر خدا (ص) چهار بار عمره به جا آورد ۱۸۱
- امام با چهار نشانه شناخته می شود ۱۸۱
- سخن پیامبر (ص) که با چهار چیز برتری یافته ام ۱۸۲
- بهترین یاران چهار نفرند و بهترین سربه ها چهار صد نفرند و بهترین لشکرها چهار هزار نفرند ۱۸۲
- به هر کس چهار چیز داده شد، از چهار چیز محروم نگردید ۱۸۲
- به چهار چیز گوش داده شده که سخن مردم را می شنود ۱۸۲
- چهار نفرند که خداوند روز قیامت به آنان نگاه نمی کند ۱۸۳
- سواران روز قیامت چهار نفرند ۱۸۳
- پیرزنی از بنی اسرائیل از موسی چهار چیز خواست ۱۸۵
- بهترین زنان اهل بهشت چهار نفرند ۱۸۶
- چهار چیز کمر را می شکنند ۱۸۶
- چهار بار توجه خداوند به دنیا ۱۸۶
- سخن پیامبر (ص) به علی (ع) که «من نام تو را چهار جا همراه نام خود دیدم» ۱۸۶
- حدیث اهل بیت (ع) را جز چهار کس حمل نمی کند ۱۸۸
- کسی که در رفتار با مردم از سه خصلت دوری کند در حق او چهار خصلت بر مردم واجب می شود ۱۸۸
- شیطان چهار بیت شعر گفته و با آن به دو بیت شعر آدم پاسخ داده ۱۸۹
- خداوند چهار چیز را در چهار چیز پنهان کرده ۱۸۹
- سخن پیامبر خدا (ص) که چهار چیز را بد مشمارید که آنها برای چهار چیزند ۱۹۰
- امیر المؤمنین (ع) چهار منقبت داشت که هیچ عربی در آنها از وی پیشی نگرفته ۱۹۰
- سخن معاویه به ابن عباس که به سبب چهار خصلت تو را دوست دارم و از چهار خصلت دیگری که در توست در می گذرم ۱۹۱
- ریشه گناهان چهار چیز است ۱۹۶
- ثواب کسی که چهار بار حج به جا آورده ۱۹۷
- چهار چیز در چهار چیز روا نیست ۱۹۸
- چون غذا چهار خصلت یابد غذای کاملی است ۱۹۸
- زنزاده چهار نشانه دارد ۱۹۸
- خداوند موسی (ع) را به چهار چیز وصیت کرد ۱۹۸
- برای امیر المؤمنین (ع) هنگامی که به جنگی اعزام می شد چهار خصلت بود ۱۹۸
- شگفت از کسی که از چهار چیز می هراسد، چگونه به چهار چیز پناه نمی برد؟ ۱۹۹
- چهار نفر شهادت بر ولایت امیر المؤمنین (ع) را کتمان کردند و خداوند نفرین او را در باره آنان اجابت نمود ۲۰۰
- آنچه در آن امان از چهار خصلت در دنیاست و چهار کلمه برای آخرت ۲۰۲
- چهار چیز از وسواس است ۲۰۳
- چهار چیز از چهار چیز سیر نمی شود ۲۰۳
- چهار خصلت است که هر کس داشته باشد در نور بزرگ خدا قرار می گیرد ۲۰۳
- چهار چیز است که در هر کس باشد، اسلام او کامل است ۲۰۴
- چهار کلمه حکمت آمیز ۲۰۴
- چهار خصلت در برابر چهار خانه در بهشت ۲۰۴

۲۰۴-.....هر کس چهار خصلت داشته باشد خداوند برای او در بهشت خانه ای می سازد

۲۰۴-.....هر کس از چهار چیز سالم باشد وارد بهشت می شود

۲۰۵-.....چهار نفرند که خداوند در روز قیامت به آنان نظر می کند

۲۰۵-.....چهار خصلت است که شیعه به آن مبتلا نمی شود

۲۰۵-.....چهار خصلت است که هر کس داشته باشد در پناه خداست

۲۰۵-.....خداوند از هر چیزی چهار تا را برگزید

۲۰۶-.....چهار خصلت است که اندوه زاست

۲۰۶-.....چهار خصلت همواره در امت محمد (ص) وجود دارد

۲۰۶-.....جسد بر چهار چیز بنا شده است

۲۰۶-.....پایداری و بقای انسان یا چهار چیز است و آتش ها چهار نوعند

۲۰۸-.....چهار خصلت قلب را فاسد می کند و نفاق را رشد می دهد

۲۰۸-.....پیامبر خدا (ص) چهار قبیله را دوست داشت و از چهار قبیله بدش می آمد

۲۰۸-.....چهار خصلت دل را می میراند

۲۰۸-.....زمین هرگز از چهار نفر مؤمن خالی نمی شود

۲۰۸-.....چهار چیز از طبّ بی نیاز می کند

۲۰۹-.....چهار خصلت در مؤمن نیست

۲۰۹-.....خداوند از مؤمن به چهار چیز پیمان گرفته

۲۰۹-.....مؤمن از چهار خصلت جدا نیست

۲۰۹-.....چهار کس فوراً مجازات می شوند

۲۱۱-.....چهار چیز است که یکی از آنها وارد خانه ای نمی شود مگر اینکه آن خانه خراب می گردد

۲۱۱-.....چیزهایی که هر کدام از آنها چهار شعبه دارد

۲۱۴-.....نجده حروری در نامه ای چهار چیز از ابن عباس پرسید

۲۱۵-.....نشانه های پیری در چهار محل

۲۱۶-.....مردم چهار دسته اند

۲۱۶-.....میان حق و باطل چهار انگشت است

۲۱۶-.....گنج آن دو یتیم چهار کلمه بود

۲۱۶-.....چهار گروهند که به آنان سلام داده نشود

۲۱۷-.....چهار چیز صورت را روشن می کند

۲۱۷-.....دوست داشتنی ترین یاران نزد خدا چهار نفرند

۲۱۷-.....روز قیامت آتش بر چهار نفر حرام است

۲۱۷-.....چهار چیز است که کم آن زیاد است

۲۱۷-.....پرداختن به چهار چیز بیش از چهار چیز

۲۱۷-.....دانش همه مردم در چهار جمله است

۲۱۸-.....چهار چیز برای آنت، حقی لازم است

۲۱۸-.....جهاد چهار نوع است

۲۱۹-.....بنده چهار چشم دارد

- ۲۱۹- چهار خصلت از هر چیزی بهتر است
- ۲۱۹- زنان چهار نوع هستند
- ۲۱۹- چهار خصلت از سنت های پیامبران است
- ۲۱۹- نماز چهار کس قبول نمی شود
- ۲۲۰- هنگامی که چهار چیز شایع شود، چهار چیز آشکار گردد
- ۲۲۰- چهار چیز علامت بدبختی است
- ۲۲۰- خداوند برای آدم سخن ها را در چهار کلمه جمع کرد
- ۲۲۱- نهی از رفاقت و برادری با چهار نفر
- ۲۲۱- چهار کس در علم اجر می برد
- ۲۲۱- قیمت چهار چیز کم داده نشود
- ۲۲۱- خریدار برده با وجود چهار خصلت تا یک سال اختیار فسخ دارد
- ۲۲۱- بهترین مال ها چهار چیز است
- ۲۲۲- چهار نماز است که در هر زمانی می توان خواند
- ۲۲۲- قاضی ها چهار دسته اند
- ۲۲۲- مرد به دادن هزینه چهار نفر مجبور است
- ۲۲۲- پیامبرانی که در زمین، پادشاه بودند چهار نفرند
- ۲۲۵- در آفتاب چهار خصلت است
- ۲۲۵- درمان چهار تاست
- ۲۲۵- چهار چیز مزاج را نرم می کند
- ۲۲۵- در تره چهار خصلت است
- ۲۲۵- نشانه های خون چهار تاست
- ۲۲۵- چهار رودخانه از بهشت است
- ۲۲۵- از چهار کنیه نهی شده است
- ۲۲۶- بهترین نام ها چهار نام و بدترین آنها چهار نام است
- ۲۲۶- نهی از چهار چیز و چهار ظرف
- ۲۲۶- به دفن کردن چهار چیز امر شده است
- ۲۲۶- چهار خصلت از اخلاق پیامبران است
- ۲۲۶- چهار کس باید نماز خود را چه در سفر و چه در حضر تمام بخوانند
- ۲۲۷- از گنجینه علم خدا تمام خواندن نماز در چهار جا است
- ۲۲۷- سوره هایی که سجده واجب دارند چهار سوره اند
- ۲۲۷- بنده در قیامت قدم بر نمی دارد مگر اینکه از چهار چیز پرسیده شود
- ۲۲۷- پیامبر خدا (ص) به دوست داشتن چهار نفر مأمور شد
- ۲۲۷- نخستین کس از چهار نفری که وارد بهشت می شود
- ۲۲۸- چهار چیز در هر کس باشد منافق است
- ۲۲۸- چهار کس پادشاهی روی زمین را به دست آوردند که دو نفر کافر بودند
- ۲۲۸- حدیث پیامبر خدا (ص) از چهار کس به مردم رسیده و پنجمی ندارد

- ۲۳۳-..... چهار خصلت است که مردم در ماه رمضان از آن بی نیاز نیستند
- ۲۳۵-..... چارپایان از چهار چیز بی خبر نیستند
- ۲۳۵-..... خداوند اسب را از چهار چیز آفرید
- ۲۳۵-..... بادها چهار گونه اند
- ۲۳۵-..... مردم چهار دسته اند
- ۲۳۶-..... خوابیدن چهار گونه است
- ۲۳۶-..... ابلیس چهار بار فریاد زد
- ۲۳۶-..... چهار چیز به هدر می رود
- ۲۳۶-..... سخن امام صادق (ع) که مسلمانان چهار عید دارند
- ۲۳۸-..... سخن خداوند به ابراهیم (ع) که چهار برنده را بگیر و آنها را نزد خود قطعه قطعه کن
- ۲۴۰-..... در هر کس چهار خصلت باشد خداوند او را دشمن می دارد
- ۲۴۰-..... باب خصلت های پنج گانه
- ۲۴۰-..... پنج چیز در میزان عمل چه سنگین هستند
- ۲۴۰-..... پنج چیز است که خداوند به پیامبری از پیامبرانش در آن ها به پنج چیز مختلف فرمان داد
- ۲۴۲-..... در شانه پنج خصلت است
- ۲۴۲-..... نشانه های مؤمن پنج چیز است
- ۲۴۲-..... پنج چیز از پنج کس محال است
- ۲۴۲-..... پنج چیز در برابر پنجاه چیز
- ۲۴۲-..... کلماتی که آدم از پروردگارش دریافت کرد و خدا توبه او را پذیرفت پنج تا بود
- ۲۴۴-..... پنج خصلت باعث برص می شود
- ۲۴۴-..... سخن امام صادق (ع) که پنج چیز همان گونه است که می گویم
- ۲۴۴-..... پنج چیز در سر و پنج چیز در بدن از سنت است
- ۲۴۴-..... سخن پیامبر (ص) که پنج چیز را تا هنگام مرگ رها نمی کنم
- ۲۴۴-..... پنج چیز برای مسافر شوم است
- ۲۴۶-..... بسیار گریه کنندگان پنج نفرند
- ۲۴۷-..... گناهان کبیره پنج تا است
- ۲۴۷-..... خداوند پیامبر (ص) را با پنج شمشیر مبعوث کرد
- ۲۵۰-..... حدود دوستی پنج تاست
- ۲۵۱-..... مؤمن در میان پنج نور در حرکت است
- ۲۵۱-..... پایه هایی که اسلام بر آن قرار دارد پنج تاست
- ۲۵۱-..... مکه پنج نام دارد
- ۲۵۱-..... خداوند بر بندگان شبانه روز پنج نماز واجب کرده
- ۲۵۲-..... مسخره کنندگان پیامبر خدا (ص) پنج نفر بودند
- ۲۵۴-..... نماز میت پنج تکبیر دارد
- ۲۵۵-..... انواع ترس پنج تاست
- ۲۵۵-..... خدا و پیامبرش پنج خصلت را دوست دارند

- ۲۵۶- مال جمع نشود مگر با پنج خصلت
- ۲۵۶- ثواب کسی که پنج بار به حج رود
- ۲۵۶- روز قیامت خداوند بر پنج طایفه احتجاج می کند
- ۲۵۷- خوردن پنج چیز از گوسفند مکروه است
- ۲۵۷- پنج خصلت است که هر کس یکی از آنها را نداشته باشد، بهره زیادی ندارد
- ۲۵۷- نماز جز در پنج مورد اعاده نمی شود
- ۲۵۷- میان بندگان کمتر از پنج خصلت تقسیم نشده
- ۲۵۷- پنج خصلت است که ابلیس در آنها حيله ای ندارد
- ۲۵۸- کسی که تجارت می کند از پنج خصلت دوری گزیند
- ۲۵۸- پنج چیز روزه را باطل می کند
- ۲۵۸- سخن علی (ع) که پنج چیز مخصوص ماست
- ۲۵۸- پنج کس آتشین آفریده شده اند
- ۲۵۸- از پنج کس در هر حالی باید دوری کرد
- ۲۵۸- علم پنج درجه دارد
- ۲۵۹- پنج صنعت مکروه است
- ۲۵۹- به پنج کس زکات داده نشود
- ۲۵۹- جماعت با کمتر از پنج نفر نمی شود
- ۲۵۹- پنج میوه در دنیا از میوه های بهشت است
- ۲۵۹- پیامبر خدا (ص) از پنج چیز نهی کرد
- ۲۶۰- خداوند هیچ یک از بندگان را از پنج چیز آگاه نکرده
- ۲۶۰- کمال دین مسلمان با پنج خصلت دانسته می شود
- ۲۶۰- پنج چیز است که در آنها خمس واجب است
- ۲۶۱- پنج رودخانه در زمین است که جبرئیل آنها را با پایش خفر کرده
- ۲۶۲- یک گاو قربانی از پنج نفر کفایت می کند چون کسانی از بنی اسرائیل که از سوی خدا مأمور ذبح گاو شدند پنج نفر بودند
- ۲۶۲- پنج چیز به پیامبر خدا (ص) داده شده که پیش از او به کسی داده نشده بود
- ۲۶۳- خداوند به پیامبر (ص) پنج چیز و به علی (ع) پنج چیز داد
- ۲۶۳- حیا کردن از خدا آنچنان که شایسته است، در پنج خصلت است
- ۲۶۳- خداوند پیامبرش را در باره پنج نفر شفیع قرار داده
- ۲۶۳- سخن پیامبر خدا (ص) که هر کس پنج چیز را برای من ضمانت کند من بهشت را برای او ضمانت می کنم
- ۲۶۴- سخن پیامبر خدا (ص) که در باره علی (ع) به من پنج چیز داده شد
- ۲۶۴- خوشا به حال کسی که در او پنج خصلت باشد
- ۲۶۴- شیعه امام صادق (ع) کسی است که در او پنج خصلت جمع شده باشد
- ۲۶۴- پنج کس نمی خوابند
- ۲۶۴- در جهنم آسیایی وجود دارد که پنج کس را آرد می کند
- ۲۶۵- نهی از کشتن پنج حیوان امر به کشتن پنج حیوان
- ۲۶۵- پنج کس ملعونند

- ۲۶۵ در روز عید قربان چیزی بافضیلت تر از پنج خصلت نیست
- ۲۶۵ هر کس پنج خصلت را نداشته باشد بهره چندانی در وجود او نیست
- ۲۶۵ در خروس سفید پنج خصلت است
- ۲۶۶ دعای پنج کس مستجاب نشود
- ۲۶۶ دستور ستایش خداوند با پنج جمله
- ۲۶۷ پیامبران اولو العزم پنج تن بودند
- ۲۶۷ در دفن پنج مرده باید انتظار کشید تا تغییر حالت دهند
- ۲۶۷ در کوفه پنج مسجد ملعون و پنج مسجد مبارک است
- ۲۶۷ نهی از خواندن نماز در پنج مسجد در کوفه
- ۲۶۹ پنج کس باید نماز خود را در سفر هم تمام بخوانند
- ۲۶۹ مرد می تواند پنج عضو زن نامحرم را ببیند
- ۲۶۹ درهای آسمان در پنج وقت باز می شود
- ۲۶۹ بهشت مشتاق پنج نفر است
- ۲۶۹ پنج زن را در هر حال می توان طلاق داد
- ۲۶۹ نشانه های ظهور قائم (ع) پنج تاست
- ۲۷۰ میان پنج زن و شوهرانشان ملاعنه وجود ندارد
- ۲۷۰ سخنانی که خداوند ابراهیم را با آن آزمود و او پذیرفته شده پنج کلمه بود
- ۲۸۰ امیر المؤمنین (ع) عاملان خود را به پنج خصلت فرمان داد
- ۲۸۰ پنج چیز از فطرت است
- ۲۸۰ پنج فضیلت برای امیر المؤمنین (ع)
- ۲۸۲ در پنج مورد قاضی باید به ظاهر حکم کند
- ۲۸۲ سبقت گیرندگان پنج نفرند
- ۲۸۲ عبدالمطلب در جاهلیت پنج سنت نهاد که خدا آنها را در اسلام به اجرا گذاشت
- ۲۸۳ ولیمه (مهمانی) جز در پنج مورد وجود ندارد
- ۲۸۳ پیامبر خدا (ص) در باره علی (ع) از خداوند پنج خصلت خواست
- ۲۸۵ پنج سخن است که اگر مردم گرد جهان بگردند مانند آنها را نیابند
- ۲۸۵ روز جمعه پنج خصلت دارد
- ۲۸۶ ازدواج با پنج گروه از زنان ناپسند است
- ۲۸۶ بهترین بندگان کسانی هستند که پنج کار را انجام می دهند
- ۲۸۶ در سخن زیبا پنج خصلت است
- ۲۸۶ به ائمت محمد (ص) در ماه رمضان پنج چیز داده می شود که به ائمت هیچ پیامبری داده نشده است
- ۲۸۷ روز قیامت پنج کس از پنج کس فرار می کنند
- ۲۸۸ پنج تن از پیامبران به زبان عربی سخن می گفتند
- ۲۸۸ پنج تن از بدترین خلق خدا هستند
- ۲۸۸ باب خصلتهای ششگانه
- ۲۸۸ در این ائمت شش خصلت است

- ۲۸۹-..... در زنا شش خصلت است
- ۲۹۰-..... سخن پیامبر (ص) که شش چیز را برای من به عهده گیرید من بهشت را برای شما به عهده می گیرم
- ۲۹۰-..... شش خصلت است که هر کس آنها را داشته باشد وارد بهشت می شود
- ۲۹۰-..... شش نفر از پیامبران دو نام داشتند
- ۲۹۰-..... شش موجود زنده در رحم مادر قرار نگرفتند
- ۲۹۱-..... شش خصلت است که مؤمن پس از مرگش از آنها سود می برد
- ۲۹۱-..... بر در بهشت شش کلمه نوشته شده
- ۲۹۱-..... شش خصلت از مردانگی است
- ۲۹۱-..... خمس به شش قسمت تقسیم می شود
- ۲۹۱-..... شش چیز است که بندگان در آن از خود اختیاری ندارند
- ۲۹۲-..... خداوند شش گروه را به جهت شش خصلت عذاب می کند
- ۲۹۲-..... شش خصلت در مؤمن نیست
- ۲۹۲-..... به شش گروه سلام داده نشود
- ۲۹۲-..... شش چیز شگفت آور است
- ۲۹۳-..... نهی از کشتن شش حیوان
- ۲۹۴-..... شش خصلت است که خداوند آنها را به پیامبرش و امامان از نسل او و پیروان آنان مکروه می دارد
- ۲۹۵-..... شریعت آسان محمد (ص) شش خصلت دارد
- ۲۹۵-..... شش گروه نجات ندارند
- ۲۹۵-..... در شش مورد عزل کردن جایز است
- ۲۹۵-..... احتکار در شش چیز است
- ۲۹۵-..... از شش خصلت باید به خدا پناه برد
- ۲۹۵-..... شش چیز از قبیل کسب حرام است
- ۲۹۶-..... نخستین چیزهایی که با آنها به خدا نافرمانی شد شش چیز است
- ۲۹۶-..... حیوان بر گردن صاحب خود شش حق دارد
- ۲۹۶-..... شش گروه را نباید سلام داد و شش گروه نباید امامت کنند و شش چیز در این امت از اخلاق قوم لوط است
- ۲۹۷-..... تفسیر کلماتی که اصل هجای الفبا از آنهاست
- ۲۹۸-..... دیوانه شش خصلت دارد
- ۲۹۹-..... در شش نماز توجه مستحب است
- ۲۹۹-..... از شهید شش نوع لباس کنده می شود و بقیه رها می گردد
- ۲۹۹-..... مردم شش گروه هستند
- ۲۹۹-..... کسی که شخصی را دوست دارد، در باره او از شش چیز اجتناب کند
- ۲۹۹-..... خداوند به ابراهیم انگشتری فرستاد که در آن شش حرف بود
- ۳۰۱-..... خداوند شیعه را از شش خصلت بدور کرده است
- ۳۰۲-..... امیر المؤمنین (ع) با مردم با شش خصلت مخاصمه کرد و آنها را مجاب ساخت
- ۳۰۳-..... دعای شش گروه مستجاب نمی شود
- ۳۰۴-..... شش گروه ملعون هستند

۳۰۴	کمال مرد با شش خصلت است
۳۰۴	مردم شش طبقه اند
۳۰۵	فهرست مطالب
۳۵۷	جلد دوم
۳۵۷	اشاره
۳۵۷	باب خصلت های هفتگانه
۳۵۷	به دفن کردن هفت چیز فرمان داده شده
۳۵۷	پیامبر خدا (ص) از هفت چیز نهی و به هفت چیز امر می کرد
۳۵۸	هفت چیز از گوسفند حرام است
۳۵۹	در باره علی (ع) به پیامبر خدا (ص) هفت خصلت داده شد
۳۵۹	سخن پیامبر (ص) که فرمود خوشا و خوشا- تا هفت مرتبه- به حال کسی که مرا ندیده و به من ایمان آورده است
۳۵۹	هفت کس در قیامت در سایه عرش خداست
۳۶۱	کشمش هفت خصلت دارد
۳۶۱	هفت کوه در «روز موسی» از جا کنده شدند
۳۶۱	نام های آسمان های هفتگانه و رنگ های آن
۳۶۱	پیامبر خدا (ص) ابو ذر را به هفت چیز وصیت کرد
۳۶۲	هفت چیز است که هر کس داشته باشد حقیقت ایمان او کامل می شود
۳۶۲	هر کس ماه رمضان را روزه بگیرد هفت پاداش به او داده می شود
۳۶۲	روز قیامت هفت نفر از مردم سخت ترین عذاب را دارند
۳۶۳	تکبیرهای آغازین نماز، هفت تا است
۳۶۳	سوره قل هو الله و سوره قل یا ایها الکافرون در هفت مورد خوانده می شود
۳۶۳	حکیمی به خاطر هفت کلمه صد فرسخ به دنبال حکیمی دیگر بود
۳۶۴	هفت گروه اعمال خود را تباه می کنند
۳۶۴	سجده بر هفت استخوان است
۳۶۴	پیامبر خدا (ص) بر هفت گروه لعنت کرد
۳۶۵	مؤمن بر مؤمن هفت حق دارد
۳۶۶	کافر در هفت روده می خورد
۳۶۶	مؤمن کسی است که در او هفت خصلت جمع شود
۳۶۶	مؤمنان هفت درجه دارند
۳۶۶	شیرینی ایمان بر دل هفت کس وارد نشود
۳۶۷	هفت گروه از دانشمندان در آتشند
۳۶۸	هفت موجود زنده را خدا آفرید ولی از شکم مادر بیرون نیامدند
۳۶۸	خداوند اسلام را هفت بخش کرد
۳۷۰	خداوند به پیامبر خود هفت خصلت داد
۳۷۲	قربانی گاو و شتر از هفت نفر کفایت می کند
۳۷۲	آفتاب و ماه هفت طبقه اند

- ۳۷۲ دنیا هفت اقلیم دارد
- ۳۷۲ در هفت مورد دعا وقت معینی ندارد
- ۳۷۳ هفت گروه قرآن نخوانند
- ۳۷۳ قرآن بر هفت حرف نازل شده
- ۳۷۴ خداوند از وقتی که زمین را آفریده در آن هفت عالم آفرید
- ۳۷۵ چیزی در آسمان ها و زمین نباشد مگر با هفت چیز
- ۳۷۵ چون نجاشی از دنیا رفت، پیامبر (ص) هفت بار تکبیر گفت
- ۳۷۵ چون خدا بر قومی غضب کند و به آنها عذاب نازل نکند، آنها را گرفتار هفت چیز می کند
- ۳۷۵ محبت پیامبر و خاندان او در هفت جا سود می دهد
- ۳۷۶ آنچه از طریق اهل سنت نقل شده که زمین به خاطر هفت نفر آفریده شده است
- ۳۷۶ جهنم هفت در دارد
- ۳۷۷ روز قیامت با هفت خصلت مردم بازخواست می شوند
- ۳۷۹ خواهران بهشتی هفت نفرند
- ۳۷۹ گناهان کبیره هفت تاست
- ۳۸۰ امتحان کردن خدا، اوصیاء پیامبران را در حال حیات پیامبران در هفت مورد و پس از وفاتشان در هفت مورد
- ۴۱۲ آنچه در باره روزهای هفته و نام های آن: یک شنبه، دوشنبه، سه شنبه، چهارشنبه، پنجشنبه، جمعه و شنبه وارد شده است.
- ۴۱۳ آنچه در باره یک شنبه و بعد از آن آمده است
- ۴۱۴ آنچه در باره روز دوشنبه آمده است
- ۴۱۶ آنچه در باره روز سه شنبه آمده است
- ۴۱۶ آنچه در باره روز چهارشنبه آمده است
- ۴۱۹ آنچه در باره روز پنجشنبه وارد شده
- ۴۲۰ آنچه در باره جمعه وارد شده
- ۴۲۳ آنچه در باره روز شنبه وارد شده
- ۴۲۵ معنای حدیث پیامبر (ص) که فرمود: روزها را دشمن مگیرید که دشمن شما می شوند
- ۴۲۷ توقف آدم و حوا در بهشت تا وقتی که اخراج شدند هفت ساعت بود
- ۴۲۷ در شیعه هفت خصلت است
- ۴۲۷ پیامبر خدا ابو سفیان را در هفت مقام لعنت کرد
- ۴۳۰ صندوق های هفتگانه در آتشند
- ۴۳۱ ایوب بی آنکه گناهی داشته باشد هفت سال مبتلا شد
- ۴۳۲ فرشتگان هفت نوعند و حجاب ها نیز هفت نوعند
- ۴۳۴ امیر المؤمنین (ع) هفت سال پیش از مردم نماز خواند
- ۴۳۴ جبرئیل از جانب خداوند خبر داد که به شیعیان و دوستان علی بن ابی طالب (ع) هفت خصلت داده
- ۴۳۵ کسی که روایت کرده که اهل بیت که آیه تطهیر در باره آنها نازل شده هفت نفرند
- ۴۳۵ هفت تن نماز خود را شکسته نخوانند
- ۴۳۵ ذکر، بر هفت عضو تقسیم شده است
- ۴۳۷ باب خصلت های هشتگانه

- ۴۳۷- شایسته است که در مؤمن هشت خصلت باشد
- ۴۳۸- نماز هشت گروه قبول نمی شود
- ۴۳۹- حاملان عرش هشت تا هستند
- ۴۳۹- بهشت هشت در دارد
- ۴۴۰- روا نیست که سقف خانه از هشت ذراع بیشتر باشد
- ۴۴۰- هشت گروه، از مردم نیستند
- ۴۴۰- کسی که به مسجد رفت و آمد کند به یکی از هشت خصلت برسد
- ۴۴۱- هشت نفر اگر مورد اهانت واقع شوند، باید خود را سرزنش کنند
- ۴۴۱- هشت چیز از مساجد دور باشد
- ۴۴۱- ایمان در هشت خصلت است
- ۴۴۲- گناهان کبیره هشت تا است
- ۴۴۲- علی (ع) هشت خصلت داشت
- ۴۴۴- باب خصلت های ننگانه
- ۴۴۴- خداوند به پیامبر خود محمد (ص) نه خصلت داده
- ۴۴۵- به شیعیان و دوستان علی (ع) نه خصلت داده شده
- ۴۴۵- فاطمه (ع) دختر محمد (ص) نزد خداوند نه اسم دارد
- ۴۴۵- خداوند به امیر المؤمنین (ع) نه چیز داد که پیش از او جز محمد (ص) به کسی نداده بود
- ۴۴۶- به پیامبر (ص) در باره علی (ع) نه خصلت داده شد
- ۴۴۷- نه چیز نه آفت دارد
- ۴۴۷- در خرمای برنی نه خصلت است
- ۴۴۷- از این امت نه چیز برداشته شده
- ۴۴۷- نهی از نه چیز
- ۴۴۸- به گنهکار نه ساعت مهلت داده می شود
- ۴۴۸- امامان از فرزندان حسین (ع) نه نفرند
- ۴۴۸- پیامبر (ص) از دنیا رفت در حالی که نه همسر داشت
- ۴۴۸- نه سخنی که امیر المؤمنین (ع) فرمود
- ۴۴۹- حد بلوغ زن نه سالگی است
- ۴۴۹- زنی که نه طلاق در عده گرفته هرگز به شوهرش حلال نمی شود
- ۴۴۹- نه چیز زکات دارد
- ۴۵۱- نماز جمعه از نه گروه ساقط است
- ۴۵۲- نه چیز فراموشی می آورد
- ۴۵۲- بیان نه نشانه ای که خداوند به موسی داد
- ۴۵۲- کسانی که با قائم آل محمد (ص) می آیند، تا عدد کامل شود از نه قبیله اند
- ۴۵۲- باب خصلت های دهگانه
- ۴۵۳- پیامبر خدا (ص) ده اسم داشت
- ۴۵۵- شایسته است که رفت و آمد به در خانه ها به ده صورت باشد

- ۴۵۶-..... خداوند عقل را با ده چیز تقویت کرد
- ۴۵۷-..... ده خصلت از خصلت های امام است
- ۴۵۸-..... علی (ع) ده خصلت از پیامبر داشت
- ۴۶۰-..... مزده به شیعیان و یاران علی (ع) با ده خصلت
- ۴۶۰-..... ده خصلت از اخلاق نیکوست
- ۴۶۱-..... قیامت برپا نمی شود تا ده نشانه پدید آید
- ۴۶۱-..... ده خصلت است که خداوند آنها را برای پیامبرش و خاندان او جمع کرده
- ۴۶۱-..... ده خصلت است که هر کس خدا را با آنها ملاقات کند، وارد بهشت می شود
- ۴۶۳-..... مؤمن عاقل نمی شود مگر اینکه در وی ده خصلت باشد
- ۴۶۳-..... ده عضو از گوسفند خورده نشود
- ۴۶۳-..... ده چیز از حیوان مردار پاک است
- ۴۶۳-..... ده گروه در ده خصلت طمع نکنند
- ۴۶۴-..... در ده موضع نماز خوانده نشود
- ۴۶۵-..... ده گروه وارد بهشت نمی شوند
- ۴۶۶-..... عافیت ده جزء دارد
- ۴۶۶-..... ده گروه، خود و دیگران را رنج می دهند
- ۴۶۶-..... زهد ده جزء دارد
- ۴۶۶-..... ده گروه از کنیزان حرامند
- ۴۶۷-..... شهوت ده جزء دارد
- ۴۶۷-..... حیا ده جزء دارد
- ۴۶۷-..... بستر خواب پسر بچه های ده ساله و زنان جدا شود
- ۴۶۷-..... زن ده برابر مردان شکیبایی دارد
- ۴۶۷-..... ده چیز است که برخی از آنها از برخی دیگر سخت تر است
- ۴۷۳-..... در خربزه ده خصلت جمع است
- ۴۷۳-..... ده چیز نشاط آور است
- ۴۷۳-..... نماز بر ده وجه است
- ۴۷۳-..... در شیعه ده خصلت است
- ۴۷۴-..... پیامبر خدا (ص) در باره مشروب ده نفر را لعنت کرد
- ۴۷۴-..... ثواب کسی که ده ماه رمضان را روزه بگیرد
- ۴۷۴-..... ثواب کسی که ده بار حج کرده باشد
- ۴۷۴-..... برکت ده جزء دارد
- ۴۷۵-..... پیش از قیامت ده نشانه وجود دارد
- ۴۷۵-..... اسلام بر ده بخش بنا شده است
- ۴۷۵-..... ایمان ده درجه دارد
- ۴۷۶-..... ثواب کسی که ده سال به خاطر خدا اذان گفته باشد
- ۴۷۶-..... در مسواک کردن ده خصلت است

۴۷۶	نشانه های قیامت ده تاست
۴۷۶	پیامبر خدا (ص) شبانه روز، ده بار هفت شوط طواف را به جا می آورد
۴۷۷	کسی که در یک روز از ماه رمضان ده بار با زن خود همبستر شود
۴۷۷	ده سخن پندآموز
۴۷۷	ده نفر از این امت به خدای بزرگ کفر ورزیدند
۴۷۷	چوبه های قمار که در جاهلیت وجود داشت ده تا بود
۴۷۹	آنچه خدا بر هر مسلمانی فرض کرده که هر روز پیش از طلوع آفتاب ده مرتبه و پیش از غروب آن، ده مرتبه آن را بگوید
۴۸۰	پسران عبدالمطلب ده تا بودند به اضافه عباس
۴۸۰	باب خصلت های یازدهگانه
۴۸۰	نامه‌های یازده ستاره ای که یوسف در خواب دید که آنها با آفتاب و ماه به او سجده می کنند
۴۸۱	زمزم یازده نام دارد
۴۸۱	باب خصلت های دوازده گانه
۴۸۱	باب یک تا دوازده
۴۸۳	بدترین اولین و آخرین دوازده نفرند
۴۸۸	شناختن زوال آفتاب در هر ماه از ماههای دوازده گانه رومی
۴۸۹	کسانی که نستسنن ابو بکر در مقام خلافت و پیشی گرفتن او به علی بن ابی طالب (ع) را انکار کردند، دوازده نفر بودند
۴۹۷	خداوند از بنی اسرائیل دوازده سبط بیرون آورد و از حسن (ع) و حسین (ع) نیز دوازده سبط نشر داد
۴۹۸	جانشینان و امامان پس از پیامبر (ص) دوازده نفرند
۵۱۴	در مسواک دوازده خصلت است
۵۱۵	حدیث حجاب های دوازده گانه
۵۱۷	اهل تقوا دوازده علامت دارند
۵۱۸	به دوازده نفر سلام داده نشود
۵۱۹	هنگامی که جعفر بن ابی طالب از حبشه برمی گشت، پیامبر خدا (ص) دوازده قدم به استقبال او رفت
۵۱۹	در صندوق ته جهنم دوازده نفرند
۵۱۹	در سفره غذا دوازده خصلت است
۵۲۰	ماه ها دوازده ماهند
۵۲۳	ساعتهای شب دوازده و ساعتهای روز نیز دوازده است
۵۲۴	برج ها و بیابان ها و دریاها و عالم ها هر کدام دوازده تا هستند
۵۲۵	جریان دوازده درهمی که به پیامبر خدا (ص) هدیه کردند
۵۲۷	تقییان دوازده نفرند
۵۲۹	باب خصلت های سیزده گانه
۵۲۹	مسخ شده ها سیزده گروهند
۵۳۲	حد بلوغ پسر بچه، سیزده تا چهارده سال است
۵۳۳	سیزده مورد از فضائل امیر المؤمنین (ع)
۵۳۴	باب های خصلت های چهارده گانه
۵۳۴	در خضاب کردن چهارده خصلت است

- ۵۳۵ غسل در چهارده مورد است
- ۵۳۵ اصحاب عقبه چهارده نفر بودند
- ۵۳۵ بابهای خصلت های پانزده گانه
- ۵۳۶ هر گاه مردم پانزده چیز انجام دهند به آنان بلا نازل می شود
- ۵۳۷ کودک میان پانزده سالگی تا شانزده سالگی به روزه گرفتن ادب شود
- ۵۳۷ در ایام تشریق در منی پس از پانزده نماز تکبیر گفته شود
- ۵۳۷ ثواب کسی که پانزده روز از ماه رجب را روزه بگیرد
- ۵۳۹ استحباب نوره کشیدن در هر پانزده روز
- ۵۳۹ بابهای خصلت های شانزده گانه
- ۵۳۹ حق عالم شانزده خصلت است
- ۵۴۰ شانزده خصلت باعث تنگدستی می شود و هفده خصلت بر روزی می افزاید
- ۵۴۱ شانزده خصلت از کلمات حکمت آمیز
- ۵۴۱ شانزده گروه از ائمت محمد (ص) خاندان او را دوست ندارند و با آنها دشمنی و کینه ورزی می کنند
- ۵۴۲ باب خصلت های هفده گانه
- ۵۴۲ غسل در هفده مورد است
- ۵۴۴ باب خصلت های هجده گانه
- ۵۴۴ امیر المؤمنین (ع) هجده منقبت داشت
- ۵۴۵ هشدار خداوند به هجده ساله ها
- ۵۴۵ بابهای خصلت های نوزده گانه
- ۵۴۵ نوزده حرف برای خواننده آن فرجی از آفات است
- ۵۴۶ نوزده چیز از زنان برداشته شده
- ۵۴۷ نوزده مسأله ای که امام صادق (ع) در مجلس منصور از طیب هندوی پرسید و او ندانست و امام خود پاسخ داد
- ۵۵۱ بابهای خصلت های بیست گانه و بالاتر
- ۵۵۱ در دوستی اهل بیت (ع) بیست خصلت است
- ۵۵۲ مؤمن بر عهده خداوند بیست خصلت دارد
- ۵۵۳ ثواب کسی که بیست بار حج به جای آورد
- ۵۵۳ بیست و سه خصلت پسندیده که امام سجاد (ع) با آنها توصیف شده
- ۵۵۶ آنچه در باره شب بیست و یکم و شب بیست و سوم ماه رمضان رسیده
- ۵۵۶ نهی از بیست و چهار خصلت
- ۵۵۸ نماز جماعت بیست و پنج درجه از نماز فردای با فضیلت تر است
- ۵۵۸ نماز بیست و نه خصلت دارد
- ۵۵۹ در علم بیست و نه خصلت وجود دارد
- ۵۶۰ خصلت هایی که ابو ذر آنها را از پیامبر خدا (ص) پرسید
- ۵۶۴ بابهای خصلت های سی گانه و بالاتر
- ۵۶۴ امام سی علامت دارد
- ۵۶۷ ماه رمضان سی روز است و هرگز کم نمی شود

- فرجهایی که در کتاب و سنت حرام شده سی و چهار تا است ۵۶۹
- باب های خصلت های چهل گانه و بیشتر ۵۷۱
- نماز شراپخوار تا چهل روز مورد پذیرش نیست ۵۷۱
- روزه بر چهل وجه است ۵۷۱
- کسی که پیش از خود به چهل تن از برادرانش دعا کند آنگاه به خود دعا کند ۵۷۶
- کسی که پس از مرگش چهل تن از مؤمنان به خیر و نیکی او گواهی دهند ۵۷۶
- نهی از ترک تراشیدن موی زهار پیش از چهل روز ۵۷۶
- زمین تا چهل روز از ادرار کسی که ختنه نشده نجس می گردد ۵۷۶
- حکم کسی که کنیزی را بگیرد و تا چهل روز با او آمیزش نکند و او مرتکب عمل حرام گردد ۵۷۶
- دیه سگ شکاری چهل درهم است ۵۷۷
- خداوند میان دو جمله فرعون چهل سال مهلت داد ۵۷۷
- طلب آمرزشی که چهل گناه کبیره با آن آمرزیده می شود ۵۷۷
- بیوند رحم تا چهل نسل به هم می رسد ۵۷۷
- در زمان حضرت قائم (ع) خداوند نیروی یک مرد شیعی را به اندازه نیروی چهل مرد قرار می دهد ۵۷۸
- کسی که چهل حدیث حفظ کند ۵۷۸
- حریم مسجد چهل ذراع و همسایگی تا چهل خانه از چهار طرف است ۵۸۱
- کسی که چهل سال یا بیشتر عمر کند ۵۸۱
- پاداش کسی که چهل مرتبه حج کند ۵۸۴
- استدلال امیر مؤمنان علی (ع) با چهل و سه دلیل در برابر ابو بکر ۵۸۴
- استدلال علی (ع) با این ویژگی ها بر مردم در روز شورا ۵۹۲
- باب های خصلت های پنجاه گانه و بیشتر ۶۱۲
- پنجاه حقی که امام سجّاد (ع) به یکی از یارانش نوشته ۶۱۲
- پنجاه ویژگی های مؤمن ۶۲۵
- پاداش کسی که پنجاه مرتبه حج انجام دهد ۶۲۶
- باب های خصلت های هفتادگانه و بیشتر ۶۲۷
- هفتاد منقبتی که امیر مؤمنان علی (ع) آنها را داشت و کسی از رهبران در آنها با او شریک نبود ۶۲۷
- پاداش کسی که در نماز وتر هفتاد مرتبه از خدا آمرزش بخواهد ۶۴۵
- پاداش کسی که پس از نماز صبح هفتاد مرتبه از خدا آمرزش بخواهد ۶۴۵
- پاداش کسی که در هر روز از ماه شعبان هفتاد مرتبه از خدا آمرزش بخواهد ۶۴۵
- پرچم حمد هفتاد بخش است ۶۴۶
- ربا هفتاد جزء است ۶۴۷
- حدیث بنده ای که هفتاد خریف- که خریف هفتاد سال است- در آتش بماند ۶۴۸
- آمت به هفتاد و دو گروه پراکنده خواهند شد ۶۴۹
- کسی که روایت کرده که به زودی آمت به هفتاد و سه گروه پراکنده خواهند شد ۶۴۹
- هفتاد و سه ویژگی در آداب زنان و فرق میان احکام آنان و احکام مردان ۶۴۹
- خدا برای عقل هفتاد و پنج لشکر و برای نادانی هفتاد و پنج لشکر عطا فرمود ۶۵۳

۶۵۷	باب های خصلت های هشتادگانه و بیشتر
۶۵۷	در مورد امیر مؤمنان علی (ع) هشتاد آیه نازل شده که هیچ کس در آن شریک نبود
۶۵۷	پیامبر (ص) به کسی که شرابخواری کرد هشتاد تازیانه زد
۶۵۷	تکبیرهای نماز نود و پنج تکبیر است
۶۵۷	خداوند دارای نود و نه اسم است
۶۵۹	پادشاه صد بار لا اله الا الله گفتن و صد بار آمرزش خواستن
۶۵۹	باب یک تا صد
۶۵۹	اشاره
۶۶۷	پیامبر (ص) یک صد و بیست مرتبه به آسمان عروج کرد
۶۶۸	میوه یک صد و بیست نوع است
۶۶۸	بهشتیان یک صد و بیست صنفند
۶۶۸	هر کس قرآن را حفظ کند سالیانه دوست دینار از بیت المال حقوق دارد
۶۶۸	یک سال سیصد و شصت روز است
۶۶۸	ویژگی هایی از قوانین دین
۶۸۲	امیر مؤمنان (ع) در یک مجلس به یاران خود چهار صد درس از مواردی که کار دین و دنیای یک مسلمان را اصلاح می کند، آموخت
۷۲۴	آنچه دو هزار سال پیش از خلقت آسمان ها و زمین به در بهشت نوشته شده
۷۲۵	نماز چهار هزار باب دارد
۷۲۵	آنچه هفت هزار سال پیش از آفرینش آدم بر پایه عرش نوشته شده
۷۲۶	کسی که روایت کرده که برای خداوند متعال دوازده هزار جهان است
۷۲۶	اصحاب پیامبر خدا (ص) دوازده هزار تن بودند
۷۲۶	نوری که پیش از آفرینش آدم، در پیشگاه خداوند بود
۷۲۶	آنچه بیست و دو هزار سال پیش از آفرینش آدم در شانه فرشته محمود نوشته شده بود
۷۲۸	خداوند متعال یک صد و بیست و چهار هزار پیامبر و یک صد و بیست و چهار هزار وصی آفرید
۷۲۸	خداوند متعال یا یک صد و بیست و چهار هزار حکم یا موسی مناجات کرد
۷۲۸	پیامبر خدا (ص) هزار باب دانش به علی (ع) آموخت که از هر بابی هزار باب دیگر گشوده می شد
۷۳۸	خداوند متعال هزار هزار جهان و هزار هزار آدم آفرید
۷۳۸	فهرست مطالب
۷۵۹	درباره مرکز

سرشناسه: ابن بابویه، محمد بن علی، ۳۱۱-۳۸۱ق.

عنوان قراردادی: الخصال. فارسی - عربی

عنوان و نام پدیدآور: الخصال/تالیف شیخ صدوق (ابن بابویه)؛ ترجمه و توضیحات یعقوب جعفری.

مشخصات نشر: تهران: اندیشه هادی، ۱۳۸۵.

مشخصات ظاهری: ۲ج.

شابک: دوره: ۹۶۴-۸۸۵۰-۱۰-۰؛ ۱۰۰۰۰ریال: ج. ۱: ۹۶۴-۸۸۵۰-۰۸-۹؛ ۸۰۰۰۰ریال: ج. ۲: ۹۶۴-۸۸۵۰-۰۹-۷

یادداشت: فارسی -- عربی.

یادداشت: چاپ دوم.

موضوع: احادیث اخلاقی -- قرن ۴ ق.

موضوع: احادیث شیعه -- قرن ۴ ق.

موضوع: اخلاق اسلامی

شناسه افزوده: جعفری، یعقوب، ۱۳۲۵ -، مترجم

رده بندی کنگره: BP۲۴۸/الف ۲خ ۶۰۴۱ ۱۳۸۵

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۶۱

شماره کتابشناسی ملی: ۱۱۹۷۰۳۰

در قرن چهارم هجری، تشیع دارای دو مکتب و مشرب فکری در دو نقطه از بلاد اسلامی بود: مکتب بغداد و مکتب قم، این دو مکتب در اصل، هیچ گونه تعارض و تقابلی با یک دیگر نداشتند اما در شیوه نگرش به بحثهای کلامی و اعتقادی و فقهی تفاوت‌های ویژه ای داشتند. مکتب بغداد که نماینده آن شیخ مفید و سید مرتضی و شیخ طوسی و شاگردانشان بودند در عین استفاده از احادیث معصومین (ع) به روشهای عقلگرایانه و نقادانه هم توجه خاص داشتند، ولی مکتب قم که نماینده آن شیخ صدوق و استادان و شاگردان او بودند، با حدیث گرایی و تعبد در روایات، از به کارگیری عقل در موضوعات دینی پرهیز داشتند و یا آن را به حدّ اقلّ رسانیده بودند. شاید علت این تفاوت، ویژگیهای محیط زندگی این بزرگواران باشد، چون در بغداد شیعیان مستقیماً با اهل تسنن تماس داشتند و باید مسائل را به گونه ای مطرح می کردند که برای آنان قابل پذیرش باشد ولی در

قم چنین نبود و استناد به حدیث معصومین (ع) می توانست قول فصل باشد «۱».

شخصیت بارز و برجسته مکتب قم بی تردید، شیخ صدوق محمد بن علی بن بابویه قمی متوفی (۳۸۱ هـ) بود که با مسافرت‌های خود و استماع احادیث از مشایخ، ثروت عظیمی از سخنان معصومین را اندوخته بود و مهمتر اینکه خداوند به او این توفیق را داده بود که این میراث گرانبها را با تألیف کتابهای متعدد به آیندگان تحویل دهد و می توان گفت که شیخ صدوق حقی بزرگ و یا بزرگترین حق را در پاسداری و انتقال احادیث معصومین به نسل‌های بعدی دارد. او حدود سیصد جلد کتاب از خود به یادگار گذاشته است.

کتابهای حدیثی شیخ صدوق بسیار متنوع است و هر کدام با تبویب و فصل بندی خاصی نگارش یافته و هر یک عطر و طعم خاصی دارد و متأسفانه برخی از کتابهای او در طول زمان از میان رفته و به دست ما نرسیده است که از آن جمله می توان از کتاب

(۱) در باره جزئیات تفاوت‌های این دو مکتب رجوع شود به مقاله «مقایسه ای میان دو مکتب فکری شیعه در قم و بغداد در قرن چهارم» به قلم یعقوب جعفری که در مجموعه مقالات کنگره شیخ مفید چاپ شده است.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۵

«مدینه العلم» او یاد کرد که نجاشی از آن یاد کرده «۱» و شیخ طوسی آن را بزرگتر از کتاب «من لا یحضره الفقیه» دانسته است «۲»، این کتاب تا زمان شیخ عبد الصمد پدر شیخ بهایی در دسترس بود و از آن پس دیگر اثری از آن دیده نمی شود «۳».

به هر حال آنچه از مرحوم

شیخ صدوق مانده نشانگر گستردگی اطلاعات حدیثی و تلاش بی وقفه او در گردآوری احادیث آل محمد (ص) بوده است و بر ماست که ارزش این میراث گرانبها را بدانیم و در پخش و نشر آن گامهای استواری برداریم. کتابهای شیخ صدوق بارها با ترجمه و بدون ترجمه چاپ شده ولی هنوز هم میدان برای این کار باز است.

در همین راستا، انتشارات نسیم کوثر تصمیم گرفت که برخی از این کتابها را همراه با ترجمه ای جدید و با قلم روز به ضمیمه توضیحات مختصری که فهم برخی از مشکلات احادیث را آسانتر کند، منتشر سازد و اینک متن کتاب «الخصال» که یکی از یادگارهای ماندگار شیخ صدوق است، همراه با ترجمه فارسی آن به قلم دانشمند بزرگوار حجه الاسلام و المسلمین آقای یعقوب جعفری، به علاقمندان آثار و علوم آل محمد (ص) تقدیم می شود.

انتشارات نسیم کوثر

(۱) رجال نجاشی ص ۳۸۹.

(۲) شیخ طوسی، الفهرست ص ۱۵۷.

(۳) تهرانی، الذریعه ج ۲۰ ص ۲۵۲.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۷

[مقدمه مؤلف]

به نام خداوند بخشایشگر مهربان ستایش خداوندی راست که در یگانگی یکتا و در خداوندگاری تنهاست، همو بندگان را بر اساس معرفت خویش پدید آورده و زبان ها از توصیف او ناتوان و دیدگان از دیدن او در پرده است. خداوندی که از صفات آفریدگان برتر و از معانی کسانی که حدی تعیین می کنند بالاتر است، بنا بر این در میان همه خلائق همانندی ندارد و جز او برای جهانیان معبودی نیست.

گواهی می دهم که معبودی جز خداوند یگانه وجود ندارد و برای او شریکی نیست، در حالی این گواهی را می دهم که به یگانگی او اعتراف دارم و خواهان برخورداری

از کرامت او هستم و از گناهان به سوی او توبه دارم. و گواهی می‌دهم که محمد بنده او و فرستاده اوست که او را به رسالت خویش برگزیده و نشانه‌های دین خود را به او سپرده و با کتاب خود، او را مبعوث کرده تا حجتی بر بندگانش باشد. و نیز گواهی می‌دهم که علی بن ابی طالب وصی او و بهترین مردم پس از او و اجراکننده فرمان او و دعوت کننده به راه اوست، و همو امیر مؤمنان و سرور اوصیاء و شایسته ترین مردم نسبت به پیامبران است، و همسر او فاطمه زهرا سیده زنان جهان است و حسن و حسین و امامان از نسل او، رهبران هدایت و نشانه‌های تقوا و حجت‌های خداوند بر اهل دنیا هستند. و گواهی می‌دهم که هر کس از آنان پیروی کرد نجات یافت و هر کس از آنان بازماند هلاک شد. درودها و رحمت و برکات خداوند بر آنان و ارواح و اجسادشان باشد.

اما بعد، من اساتید و پیشینیان را- که رحمت خدا بر آنان باد- دیدم که در فنون علم، کتاب‌هایی تألیف کرده‌اند؛ ولی از تألیف کتابی که مشتمل بر عددها و خصلت‌های پسندیده و نکوهیده باشد، غفلت نموده‌اند و در تألیف چنین کتابی سود بسیاری برای طالب علم و خواهان خیر و نیکی یافتیم، با قصد قربت به خداوند به تصنیف چنین کتابی پرداختیم، در حالی که طالب پاداش خدا و خواستار رسیدن به رحمت او هستم و امیدوارم که در آرزویی که دارم با بزرگواری و احسان خود، مرا ناامید نکند که او بر هر چیزی تواناست.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۹

شیخ بزرگوار ابو جعفر محمد بن علی بن الحسین بن موسی بن بابویه قمی فقیه، مصنف این کتاب- که خدا عزت او را پایدار سازد- می گوید:

۱- مقدم بن شریح بن هانی از پدرش نقل می کند که گفت: در جنگ جمل یک نفر اعرابی! بلند شد و گفت: یا امیر المؤمنین! آیا می گویی خداوند یگانه است؟ مردم به او حمله کردند و گفتند: ای اعرابی آیا نمی بینی که امیر المؤمنین در چه حالی از دل مشغولی است؟ امیر المؤمنین فرمود: رهایش کنید، آنچه این اعرابی می خواهد همان است که ما از این قوم می خواهیم. سپس گفت: ای اعرابی! سخن گفتن از اینکه خدا یکی است چهار قسم است، دو قسم آن بر خدا جایز نیست، ولی دو قسم آن را می توان بر خدا ثابت نمود، آن دو قسمی که جایز نیست این است که شخص بگوید:

خدا یکی است و منظور از لحاظ شمارش و عدد باشد، این جایز نیست، چون چیزی که دو می ندارد داخل در باب اعداد نیست، آیا نمی بینی که هر کس بگوید: خداوند سوّمی از سه تاست کافر شده است؟ همچنین اگر بگوید: خدا یکی از مردم است و منظور او نوعی از جنس باشد این نیز روا نیست، چون تشبیه است و پروردگار، برتر از آن است.

و اما دو وجهی که جایز است، سخن شخص است که بگوید: خدا یکی است و در میان موجودات مانند ندارد، پروردگار ما چنین است و نیز سخن شخص که بگوید:

خداوند از نظر معنا یکی است و منظورش این باشد: خدا نه در وجود و نه در عقل و نه در وهم قابل قسمت نیست، پروردگار

چنین است.

ترک خصلتی موجود به خاطر خصلتی که وعده داده شده است

۲- سکونی از امام صادق (ع) و او از پدرانش نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: خوشا به حال کسی که شهوتی موجود و آماده را به خاطر وعده (ثواب و عقاب) که ندیده است، رها کند.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۱

یک خصلت از ستمگری است

۳- هشام بن سالم از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: گفتن سواره به پیاده که راه را باز کن، از ستمگر است.

یک خصلت از دین خواهی است

۴- فضیل بن یسار از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: از دین دوستی شخص است که برادران خود را دوست داشته باشد.

یک خصلت سبب پنج خصلت می شود

۵- ابو عبیده حذاء از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: خداوند می فرماید: سوگند به جلال و جمال و ارزش و والایی و برتریم، که هیچ بنده ای خواست مرا بر خواست خود مقدم نمی دارد مگر اینکه بی نیازی او را در نفسش و همت او را در باره آخرتش قرار می دهم و او را از تباهی نگه می دارم و آسمان ها و زمین را ضامن روزی او می کنم و من به سود او در پشت تجارت هر تاجری هستم.

یک خصلت به یک خصلت

۶- سکونی از امام صادق (ع) و او از پدرانش نقل می کند که پیامبر (ص) فرمود: هر کس خشنودی مردم را در برابر خشم خداوند طلب کند، خدا از مردم کسی را که ستایش کننده اوست، نکوهش کننده او قرار می دهد.

۷- اسماعیل بن ابی زیاد از امام صادق (ع) و او از پدرانش نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: هر کس چیزی را آرزو کند که خشنودی خدا در آن است، از دنیا

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۳

بیرون نمی رود مگر اینکه خدا آن را به او عطا می کند.

یک خصلت نجات دهنده است

۸- علی بن نعمان با سند خود از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که خداوند فرمود: ای فرزند آدم! در چیزی که تو را فرمان داده ام از من اطاعت کن و به من یاد مده که چه چیزی به صلاح تو است.

یک خصلت بهترین کار در دین است

۹- عبد الله بن میمون از امام صادق (ع) و او از پدرانش نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: نزد خداوند، افزونی علم بهتر از افزونی عبادت است و بهترین کار در دین شما ورع و خداترسی است.

چیزی با چیزی جمع نشده که بهتر از جمع شدن یک خصلت با یک خصلت باشد

۱۰- سلیمان بن جعفر از پدرش و او از امام صادق (ع) و او از پدرانش نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: چیزی با چیزی جمع نشده که بهتر از جمع شدن حلم با علم باشد.

۱۱- حسین بن زید از امام صادق (ع) و او از پدرانش، از امیر المؤمنین نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: سوگند به کسی که جان من در دست اوست، چیزی با چیزی جمع نشده که بهتر از جمع شدن حلم با علم باشد.

خصلتی است که شرافت دنیا و آخرت در آن است

۱۲- منصور بن حازم از امام صادق (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود:

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۵

همنشینی با اهل دین، شرافت دنیا و آخرت است.

داناترین مردم کسی است که یک خصلت را با یک خصلت جمع کند

۱۳- سیف بن عمیره از امام صادق (ع) نقل می کند که از امیر المؤمنین (ع) در باره داناترین مردم پرسیده شد، فرمود: کسی است که دانش مردم را با دانش خود جمع کند.

حقیقت خوشبختی یک چیز و حقیقت بدبختی یک چیز است

۱۴- وهب بن وهب از امام صادق (ع) و او از پدرانش نقل می کند که علی (ع) فرمود: حقیقت خوشبختی این است که شخص، عمل خود را با سعادت پایان برد و حقیقت بدبختی این است که شخص، عمل خود را با بدبختی و شقاوت به پایان رساند.

مردم به سبب یک خصلت پاداش می گیرند یا مجازات می شوند

۱۵- ابو حمزه نقل می کند که امام سجاد (ع) فرمود: زبان فرزند آدم هر روز بر اعضای بدنش متوجه می شود و می گوید:

حال شما چطور است؟ آنها می گویند: اگر تو ما را ترک کنی حالمان خوب است و او را سوگند می دهند و می گویند: همانا ما به وسیله تو به ثواب یا عقاب می رسیم.

یک خصلت بهترین جهاد است

۱۶- مسعده بن صدقه نقل می کند که از امام صادق (ع) از معنای این حدیث پیامبر پرسیده شد که فرمود: بهترین جهاد سخن گفتن از عدالت نزد حاکم ستمگر است، فرمود: این بدان صورت است که به اندازه شناخت خود، او را امر کند و در عین حال او سخنش را بپذیرد و گر نه لازم نیست.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۷

سخت ترین چیزها خصلتی است که نمی توان از آن دوری کرد مگر با ترک یک خصلت

۱۷- عبد الله بن سنان می گوید: امام صادق (ع) فرمود: حواریون به عیسی بن مریم گفتند: ای آموزگار نیکی ها! به ما یاد بده که سخت ترین چیزها چیست؟ گفت: سخت ترین چیزها خشم خداوند است. گفتند: با چه چیزی از خشم خداوند می توان دوری کرد؟ فرمود: به اینکه شما به کسی خشم نگیرید. گفتند: سرچشمه خشم چیست؟ فرمود: تکبر و خود بزرگ بینی و کوچک شمردن مردم.

شرافت مؤمن در یک خصلت و عزت او در یک خصلت

۱۸- عبد الله بن سنان می گوید: امام صادق (ع) فرمود: شرافت مؤمن در نماز شب او، و عزت او در پرهیز از آزار مردم است.

۱۹- عبد الله بن سنان از امام صادق (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) به جبرئیل فرمود: مرا موعظه کن! او گفت: ای محمد! هر چه خواهی زنده بمان که بالاخره خواهی مرد و هر چه را که خواهی دوست بدار که از آن جدا خواهی شد و هر چه خواهی انجام بده که آن را ملاقات خواهی کرد، شرافت مؤمن در نماز شب او و عزت او در پرهیز کردن از عرض مردم است.

۲۰- سهل بن سعد گفت: جبرئیل نزد پیامبر آمد و گفت: ای محمد! هر چه خواهی زنده بمان که بالاخره خواهی مرد و هر چه را که خواهی دوست بدار که از آن جدا خواهی شد و هر چه خواهی انجام بده که به سبب آن جزا داده خواهی شد، و بدان که شرافت مرد در قیام او در شب است، و عزت او در بی نیازی او از مردم است.

۲۱- ضحاک از ابن عباس نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: شرافتمندان امت

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۹

من حاملان قرآن و شب زنده داران

کلید هر بدی یک خصلت است

۲۲- داود بن فرقہ گفت: امام صادق (ع) فرمود: غضب، کلید هر بدی است.

خصلتی از عدالت است

۲۳- حبيب خثعمی گفت: امام صادق (ع) فرمود: برای مردم چیزی را دوست بدارید که برای خودتان دوست می دارید.

خصلتی است که هر کس انجام دهد به داوری با آن راضی شود

۲۴- حسن بن محبوب از برخی از اصحاب ما از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: هر کس خودش با مردم با انصاف رفتار کند، راضی می شود که دیگران نیز با آن داوری کنند.

کمترین حق مؤمن بر برادرش یک خصلت است

۲۵- مفضل بن عمر می گوید: از امام صادق (ع) پرسیده شد: کمترین حق مؤمن بر برادرش چیست؟ فرمود: خودش را در چیزی که برادرش به آن محتاج تر از اوست، مقدم نکند.

با یک خصلت می توان به خداوند نزدیک شد

۲۶- عمر بن یزید گفت: امام صادق (ع) فرمود: با مواسات با برادران خود، خویشتن را به خدا نزدیک کنید.

خداوند بندگانش را با چیزی سخت تر از یک خصلت امتحان نکرد

۲۷- جمیل بن دراج گفت: امام صادق (ع) فرمود: خداوند بندگان را با چیزی

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۱

سخت تر از دادن پول امتحان نکرد.

میوه نیکی یک چیز است

۲۸- حمران بن اعین نقل می کند که از امام باقر (ع) شنیدم که فرمود: هر چیزی میوه ای دارد و میوه نیکی زودتر آوردن چراغ (برای مهمان) است.

خصلتی است که ایمان بنده را پابرجا می کند و خصلتی است که او را از ایمان بیرون می کند.

۲۹- ابان بن سوید گفت: به امام صادق (ع) عرض کردم که چه چیزی ایمان را در بنده پابرجا و ثابت می کند؟ فرمود:

چیزی که او را در ایمان ثابت می کند، ورع و پرهیزگاری، و چیزی که او را از ایمان بیرون می کند طمع است.

خصلتی است که وقار مؤمن را از بین می برد

۳۰- ابراهیم بن عبد الحمید گفت: امام کاظم (ع) فرمود: تند راه رفتن وقار مؤمن را از بین می برد.

یک نیکی است که بالاتر از آن نیکی نیست و یک بدی بر والدین است که بالاتر از آن بدی نیست

۳۱- اسماعیل بن مسلم سکونی از امام صادق (ع) و او از پدرانش نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: بالاتر از هر نیکی یک نیکی وجود دارد تا هنگامی که شخص در راه خدا کشته شود و چون در راه خدا کشته شد، دیگر بالاتر از آن نیکی وجود ندارد و بالاتر از هر بدی به والدین، یک بدی وجود دارد تا هنگامی که شخصی یکی از والدینش را بکشد و چون یکی از آنها را کشت بالاتر از آن بدی وجود ندارد.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۳

صاحب یک خصلت تضمین داده شده که فقیر نشود

۳۲- ابراهیم بن میمون می گوید: از امام صادق (ع) شنیدم که فرمود: برای کسی که میانه روی کند، ضمانت می کنم که فقیر نشود.

مرّوت اهل بیت پیامبر (ص) در یک خصلت است

۳۳- زراره می گوید: از امام صادق (ع) شنیدم که فرمود: مرّوت ما اهل بیت عفو کردن کسی است که به ما ستم کرده است.

یک خصلت از مرّوت است

۳۴- ابان بن تغلب از امام باقر (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: اصلاح کردن مال از مرّوت است.

یک خصلت از مردی با شخصیت ناپسند است

۳۵- معاویه بن وهب گفت: امام صادق (ع) مرا در مدینه دید، در حالی که با خودم سبزی حمل می کردم، پس فرمود: برای مرد با شخصیت ناپسند است که چیز حقیری را حمل کند، مردم به او جرات پیدا خواهند کرد.

خصلتی است که خدا آن را دوست دارد و خصلتی است که خدا آن را دشمن می دارد

۳۶- داود رقی گفت: امام صادق (ع) فرمود: خداوند میانه روی را دوست، و اسراف را دشمن می دارد، حتی دور انداختن تو یک هسته خرما را که می تواند به درد چیزی بخورد، و یا ریختن تو باقی مانده آب را که می خوری.

خصلتی است که هر کس آن را داشته باشد شکر نعمت را به جا نیاورده است

۳۷- علی بن حسان از کسی که به او گفته است، نقل می کند که امام صادق (ع)

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۵

فرمود: هر کس جفای دیگران را تحمل کند، شکر نعمت نکرده است (از شخصیت خود که نعمت بزرگی است، دفاع نکرده است).

هر کس که خصلتی او را خشنماک نکند خصلتی را شکر نکرده است

۳۸- علی بن اسباط در یک حدیث مرفوع از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود:

هر کس که در برابر ستمی که به او می شود خشمگین نشود، شکر نعمت نکرده است.

خصلتی از فروتنی است

۳۹- هارون بن خارجه گفت: امام صادق (ع) فرمود: از فروتنی است که هر کس را که ملاقات کردی سلام کنی.

خصلتی است که نزدیک است که به کفر انجامد و خصلتی است که ممکن است بر قضا و قدر غلبه کند

۴۰- سکونی از امام صادق (ع) و او از پدرانش نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: نزدیک است که فقر و تنگدستی به کفر انجامد، و نزدیک است که حسد بر قضا و قدر غلبه کند.

خصلتی است که ملت های پیشین را هلاک کرده

۴۱- ابو الحسن حذاء می گوید: از امام صادق (ع) شنیدم که به ابو العباس بقباق فرمود: چه چیزی تو را از رفتن به حج بازداشت؟ گفت: کفالتی که بر عهده دارم.

فرمود: تو را با کفالت چه کار؟ آیا ندانستی که کفالت همان چیزی است که ملت های پیشین را هلاک کرده است؟

شهادت در راه خدا باعث آموزش هر گناهی می شود مگر یک گناه، که جز یکی از سه خصلت آن را از بین نمی برد

۴۲- حنان بن سدیر از پدرش نقل می کند که امام باقر (ع) فرمود: شهادت در راه خدا کفاره هر گناهی است مگر وام، که کفاره ندارد، مگر ادا شود و یا رقیش آن را

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۷

پردازد و یا صاحب حق آن را ببخشد.

خداوند به محمد (ص) و امت او هدیه ای داده که به هیچ یک از امت ها نداده

۴۳- سکونی از امام صادق (ع) و او از پدراناش نقل می کند که پیامبر خدا فرمود:

خداوند به من و امت من هدیه ای داده است که به هیچ یک از امت ها آن را نداده و این کرامتی از جانب خداوند بر من است. گفتند: ای پیامبر خدا! آن هدیه چیست؟ فرمود:

افطار کردن و قصر خواندن نماز در سفر است، هر کس این کار را نکند هدیه خدا را رد کرده است.

هر کس بخواند برکت خانه اش افزون شود به هنگام آمدن غذا یک خصلت را انجام دهد

۴۴- ابو بصیر از امام صادق (ع) و او از پدراناش نقل می کند که امیر المؤمنین (ع) فرمود: هر کس خوشش آید که خیر و برکت در خانه اش افزون شود، موقع حضور غذا وضو بگیرد.

چون خداوند بنده ای را دوست بدارد به او نظر می کند و چون به او نظر کند یکی از سه چیز را به او تحفه می دهد.

۴۵- جابر گفت: امام باقر (ع) فرمود: چون خداوند بنده ای را دوست بدارد، به او نظر می کند و چون به او نظر کرد، یکی از سه چیز را به او تحفه می دهد: یا سردرد یا تب و یا چشم درد. (تا بدین وسیله استحقاق دریافت ثواب خدا را داشته باشد)

قیامت عروسی پرهیزگاران است

۴۶- عبد الله بن قاسم جعفری گفت: امام صادق (ع) فرمود: قیامت عروسی پرهیزگاران است.

خصلتی است که به سبب آن انسان مرگ را دوست ندارد

۴۷- سکونی از امام صادق (ع) و او از پدراناش نقل می کند که مردی خدمت پیامبر

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۹

خدا (ص) رسید و به او گفت: چگونه است که من مرگ را دوست ندارم؟ فرمود: آیا مالی داری؟ گفت: آری. فرمود: آیا آن را پیش از مرگ (به گور خود) فرستاده ای؟

گفت: نه. فرمود: برای همین است مرگ را دوست نداری.

خصلتی است که به ضد خود شباهت دارد

۴۸- حمزه بن حمران گفت: امام صادق (ع) فرمود: خداوند، یقینی را که شک در آن نباشد، همچون شکی که یقین در آن نباشد مانند مرگ نیافریده است. (همه به مرگ یقین دارند ولی در عمل به آن اعتنا نمی کنند).

بدترین مردم کسانی هستند که از ترس خصلتی به آنها احترام می شود

۴۹- اسماعیل بن ابی زیاد از امام صادق (ع) و او از پدرانش نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: آگاه باشید که بدترین امت من کسانی هستند که از ترس شرشان به آنها احترام می شود. آگاه باشید کسی که مردم از ترس شر او به او احترام کنند، از من نیست.

یک خصلت زهد در دنیا و یک خصلت شکر هر نعمتی است

۵۰- محمد بن سنان در یک حدیث مرفوع نقل می کند که امیر المؤمنین (ع) فرمود: قبول شدن عمل را بیش از خود عمل مهم بدانید، زهد در دنیا کوتاه کردن آرزوها است و شکر هر نعمتی پرهیز از چیزی است که خدا آن را حرام کرده است، هر کس بدنش را (در انجام واجبات) به زحمت اندازد، پروردگارش را خوشنود کرده و هر کس بدنش را به زحمت نیاندازد، پروردگارش را نافرمانی کرده است.

هیچ چیزی به زندانی شدن طولانی، مستحق تر از زبان نیست

۵۱- حارث گفت: از امیر المؤمنین (ع) شنیدم که فرمود: هیچ چیزی به زندانی شدن طولانی، سزاوارتر از زبان نیست. (هر چه کمتر سخن گویی کمتر گناه کنی)

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۱

هر کس آرزوی دراز کند عملش بد می شود

۵۲- سکونی از امام صادق (ع) و او از پدرانش نقل می کند که علی (ع) فرمود: هر کس آرزوی خود را دراز کند عمل او بد می شود.

هر گاه که شخص مسلمان ساکت باشد، نیکوکار نوشته می شود

۵۳- امام صادق (ع) فرمود: بنده مؤمن همیشه نیکوکار نوشته می شود، مادامی که ساکت باشد و چون سخن گفت، ممکن است نیکوکار و یا گنه کار نوشته شود.

خصلتی است که هر کس داشته باشد از هراس روز قیامت در امان است

۵۴- پیامبر خدا (ص) فرمود: هر کس به جای مردم خودش را دشمن بدارد، خداوند او را از هراس روز قیامت ایمن می کند. (به مردم خوش بین باشد و از هوای نفس خود بترسد)

رأس عقل یک خصلت است

۵۵- حسین بن زید از امام صادق (ع) و او از پدرانش نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: رأس عقل پس از ایمان به خدا اظهار دوستی به مردم است.

پرهیزگارتین و عابدترین و زاهدترین و کوشاترین مردم

۵۶- ابو شعیب نقل می کند که امام صادق (ع) فرمود: پرهیزگارتین مردم کسی است که در برابر شبهه توقف کند و عابدترین مردم کسی است که واجبات را به جای آورد و زاهدترین مردم کسی است که حرام را ترک کند و کوشاترین مردم کسی است که از گناهان پرهیزد.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۳

پشیمان شدن در توبه کفایت می کند

۵۷- علی جهضمی نقل می کند که امام باقر (ع) فرمود: پشیمان شدن در توبه کفایت می کند.

کسی که بیشتر از مصرف روزانه اش مال به دست آورد

۵۸- علی بن حسین بن رباط در یک حدیث مرفوع نقل می کند که مردی خدمت امیر المؤمنین (ع) از تنگدستی شکایت کرد. امام به او فرمود: بدان که بیش از مصرف روزانه ات، هر چه به دست تو رسد، تو امانت دار آن برای دیگران هستی.

سفرش به یک خصلت

۵۹- ابو حمزه ثمالی از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: چون مرگ علی بن الحسین (ع) فرا رسید، مرا به سینه اش چسبانید و گفت: فرزندم! تو را به چیزی وصیت می کنم که پدرم به هنگام مرگ مرا به آن وصیت کرد و گفت که پدرش آن را به او وصیت کرده است، فرزندم! بر حذر باش از ستم کردن به کسی که در برابر تو جز خدا یاوری ندارد.

یک خصلت دفع کننده و یک خصلت جذب کننده است

۶۰- حذیفه بن منصور گفت: از امام صادق (ع) شنیدم که فرمود: قومی از قریش، کمتر با مردم مدارا و رفتار خوب داشتند، از قریش رانده شدند. به خدا سوگند که از نظر حسب مشکلی نداشتند، و قومی از غیر قریش با مردم رفتار خوب داشتند، پس به آن بیت رفیع ملحق شدند. سپس فرمود: هر کس دست خود را از آزار دادن مردم باز دارد او یک دست را باز می دارد ولی مردم دست های بسیاری را از او باز می دارند.

یک خصلت بر اهل دنیا سنگین و یک خصلت بر آنها سبک است

۶۱- محمد بن مسلم می گوید: از امام باقر (ع) شنیدم که فرمود: نیکی بر اهل دنیا سنگین است به مقدار سنگینی آن در میزان اعمالشان در روز قیامت، و بدی بر اهل

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۵

دنیا سبک است به مقدار سبکی آن در میزان اعمالشان در روز قیامت (شرح: میزان اعمال در قیامت، وجود پیامبران و ائمه

است که نیکی ها در اعمال آنها بسیار زیاد و سنگینی و بدی ها بسیار کم و سبک است).

شرافتی جز با یک خصلت و کرامتی جز با یک خصلت و عملی جز با یک خصلت و عبادتی جز با یک خصلت نیست

۶۲- ابو حمزه ثمالی از امام زین العابدین (ع) نقل می کند که فرمود: حسب (و شرفی) بر قریش و عرب نیست جز با تواضع، و کرامتی نیست جز با تقوا، و عملی نیست جز با نیت، و عبادتی نیست جز با دانستن احکام. آگاه باشید که مبعوض ترین مردم به خداوند کسی است که به سنت یک امام اقتدا می کند ولی از اعمال او پیروی نمی کند.

خصلتی است که در چهار مورد سودمند است

۶۳- حماد بن عثمان می گوید: امام صادق (ع) فرمود: کشیدن سرمه مو را می رویاند و اشک را می خشکاند و آب دهان را شیرین می سازد و چشم را جلا می بخشد.

چون خداوند بنده ای را دوست بدارد او را به بلایی بزرگ مبتلا می کند

۶۴- ابو اسامه شحام گفت: امام صادق (ع) از پیامبر خدا نقل می کند که فرمود: همانا به سبب بلای بزرگ، پاداش بزرگ داده می شود و چون خداوند بنده ای را دوست بدارد او را به بلای بزرگی گرفتار می کند، پس هر کس راضی باشد، خوشنودی خداوند را در پی دارد و هر کس خشمگین شود به خشم خدا گرفتار شود.

یک خصلت باعث ایجاد بواسیر می شود

۶۵- اسماعیل بن ابی زیاد می گوید: امام صادق (ع) از پدرانش، از امیر المؤمنین (ع) نقل می کند که فرمود: نشستن طولانی در مستراح باعث ایجاد بواسیر می شود.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۷

دستی که انگشتری از آهن بر آن است پاکیزه نمی شود

۶۶- سری بن خالد گفت: امام صادق (ع) از پیامبر خدا نقل می کند که فرمود: دستی که در آن انگشتری از آهن باشد، پاکیزه نمی شود (شرح: چون آهن زنگ می زند)

کسی که پیش از سلام دادن سخن بگوید به او پاسخ مدهید

۶۷- اسماعیل بن زیاد گفت: امام صادق (ع) از پدرانش، از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: هر کس پیش از سلام دادن سخن بگوید او را پاسخ مدهید و فرمود:

هیچ کس را به طعام خود دعوت مکن، تا وقتی که سلام بدهد.

خصلتی است که هر کس آن را انجام دهد یا در باره او انجام داده شود از دین محمد (ص) بیرون رفته است

۶۸- ابو بصیر از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: هر کس کهانت کند یا در باره او کهانت شود، از دین محمد (ص) بیزار است (شرح: کهانت نوعی غیب گویی است که کاهن با ادعای تماس با اجنه آن را انجام می دهد) راوی می گوید: گفتم: قیافه شناسی چگونه؟ فرمود: دوست ندارم نزد آنان روی، البته آنها کمتر چیزی می گویند که نزدیک به واقعیت نباشد. و فرمود: قیافه شناسی بازمانده ای از نبوت است که در اختیار مردم قرار گرفته است.

از سخنان حکمت آمیز پیامبران جز یک کلمه باقی نمانده است

۶۹- حسن بن جهم از امام کاظم (ع) نقل می کند که فرمود: از سخنان حکمت آمیز پیامبران جز یک کلمه باقی نمانده است و آن اینکه وقتی حیا نداری هر کاری که می خواهی بکن. و فرمود: این سخن در بنی امیه مصداق دارد.

وقتی خداوند به بنده ای نیکی را اراده کند، در این دنیا تعجیل در عقوبت او می کند و وقتی به بنده ای بدی را اراده می کند، عقوبت او را به تأخیر می اندازد

۷۰- سری بن خالد از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: وقتی خداوند به بنده ای

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۹

نیکی را اراده کند، در دنیا تعجیل در عقوبت او نماید و وقتی خداوند به بنده ای بدی را اراده کند، گناهان او را ننگه می دارد تا در روز قیامت سزای آن را بدهد.

شکیبایی در برابر دشمنان نعمت

۷۱- معاذ بن مسلم از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: در برابر دشمنان نعمت ها (یعنی حسودان) شکیبایی کن؛ زیرا که تو برای کسی که در حق تو خدا را نافرمانی می کند، نمی توانی بهتر از این مقابله کنی، که در باره او خدا را اطاعت کنی.

پیامبر (ص) و علی بن ابی طالب (ع) از یک درخت آفریده شده اند

۷۲- ابو الحزور از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: پیامبر خدا (ص) فرمود: مردم از درختان گوناگونی آفریده شده اند، و من و علی بن ابی طالب از یک درخت آفریده شده ایم، اصل من علی و شاخه من جعفر است.

یک خصلت سپاس هر نعمتی است

۷۳- عمر بن یزید از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: سپاس هر نعمتی هر چند که بزرگ باشد این است که خدا را حمد کنی (شرح: ستایش خداوند و گفتن الحمد لله بهترین نوع سپاس گذاری حق تعالی است)

دین همان دوست داشتن است

۷۴- سعد بن یسار می گوید: امام صادق (ع) به من فرمود: آیا دین چیزی جز دوست داشتن است؟ خداوند می فرماید: «بگو

اگر خدا را دوست دارید از من پیروی کنید تا خدا شما را دوست داشته باشد.»

وقتی یک مؤمن با مؤمن دیگر مصافحه کرد، از هم جدا می شوند در حالی که گناهی ندارند

۷۵- ابو عبیده حذاء از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: همانا وقتی مؤمنی با

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۱

مؤمنی مصافحه می کند (با محبت دست می دهد) از هم جدا می شوند در حالی که گناهی بر آنان نیست.

یک خصلت دل ها را زنده می کند

[یک خصلت که در آن زنده شدن یاد ائمه ع است]

خیشمه می گوید: امام باقر (ع) به من فرمود: در خانه های خود همدیگر را زیارت کنید (به دیدار یک دیگر بروید) که در آن زنده شدن امر ماست، خداوند بنده ای را رحمت کند که امر ما را زنده کند.

خداوند چیزی را نیافریده که بیشتر از یک خصلت چشم را روشن کند

۷۸- محمد بن مروان می گوید: امام صادق (ع) به من فرمود: ای محمد! پدرم می گفت: فرزندانم! خداوند چیزی را نیافریده که بیشتر از تقیه چشم پدرت را روشن کند.

نه قسمت از ده قسمت دین در یک خصلت است

۷۹- ابو عمر عجمی می گوید: امام صادق (ع) به من فرمود: ای ابا عمر! نه بخش از ده بخش دین در تقیه است و تقیه در هر چیزی رواست جز در خوردن نیبذ (شراب ساخته شده از خرما) و مسح بر روی چکمه (در حال وضو).

کسی که به قضا راضی باشد و کسی که از آن خشمگین باشد

۸۰- فراء از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: هر کس به قضا (و قدر الهی) راضی باشد، همواره قضا بر او می گذرد در حالی که او پاداش داده می شود، و کسی که بر قضا خشم بگیرد، همواره قضا بر او جاری می شود در حالی که خداوند پاداش او را تباه می سازد.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۳

یک خصلت است که در برابر آن شتران سرخ مو هم دوست داشتنی نیست

۸۱- ابو حمزه ثمالی می گوید: امام سجاد (ع) فرمود: دوست ندارم که در برابر خواری و ذلت نفسم شتران سرخ مو داشته باشم و من جرعه ای نوشیدم که برایم دوست داشتنی تر از نوشیدن جرعه خشمی باشد که باعث خشم را سزا ندهم.

یک خصلت بر روزی می افزاید

۸۲- ابو عوف عجلی می گوید: از امام صادق (ع) شنیدم که فرمود: وضو گرفتن قبل و بعد از طعام بر روزی می افزاید.

یک خصلت از گناهانی است که آمرزیده نمی شود

۸۳- فضیل از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: از جمله گناهانی که آمرزیده نمی شود، این سخن شخص است که بگوید: ای کاش جز به سبب این گناه کیفر داده نشوم (شرح: این سخن دلیل بر کوچک شمردن گناه است که خود، گناه کبیره است)

یک خصلت باعث نفاق می شود و تنگدستی می آورد

۸۴- حسن بن هارون می گوید: از امام صادق (ع) شنیدم که فرمود: غناء و آوازخوانی باعث نفاق می شود و تنگدستی می آورد.

نخستین تحفه ای که به مؤمن داده می شود یک چیز است

۸۵- اسحاق بن عمار می گوید: به امام صادق (ع) عرض کردم: اولین تحفه ای که به مؤمن داده می شود چیست؟ فرمود: کسانی که جنازه او را تشییع می کنند، آمرزیده می شوند.

بنده ای که در روز قیامت حسنه ای ندارد به سبب یک خصلت آمرزیده می شود

۸۶- محمد بن عمران از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: در روز قیامت

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۵

بنده ای را می آورند که هیچ حسنه ای ندارد، پس به او گفته می شود: یاد کن، یاد بیاور که آیا تو حسنه ای داری؟ آن بنده فکر می کند، پس می گوید: پروردگارا مرا هیچ حسنه ای نیست جز اینکه فلان بنده ات از کنار من می گذشت، من از او آب خواستم و او به من آب داد و من با آن وضو گرفتم و برای تو نماز خواندم. پس خداوند می فرماید: تو را آمرزیدم، بنده ام را به بهشت وارد کنید.

یک خصلت سرآمد همه گناهان است

۸۷- شخصی از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: دوست داشتن دنیا سرآمد همه گناهان است.

چقدر زشت است که شخصی وارد بهشت شود در حالی که آبروی او ریخته می شود

۸۸- نجم می گوید: امام باقر (ع) به من فرمود: ای نجم همه شما در بهشت با ما هستید، جز اینکه چقدر زشت است که کسی وارد بهشت شود در حالی که آبرو می رود و عورت او آشکار است. به آن حضرت گفتم: فدایت کردم چنین چیزی اتفاق خواهد افتاد؟ فرمود: آری اگر فرج و شکم خود را حفظ نکند.

خصلتی است که هر کس آن را انجام دهد، سزاوار رحمت خدا گردد

۸۹- مدرک بن هزهاز از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: ای مدرک! خدا رحمت کند بنده ای را که دوستی مردم را بر خویشتن جلب کند و از آنچه برای آنها آشناست سخن بگوید و آنچه را که برای آنان پذیرفتنی نیست، رها کند.

خصلتی است که هر کس آن را انجام دهد خیر و برکت خانه اش زیاد شود

۹۰- اسماعیل بن ابی زیاد گفت: امام صادق (ع) از امیر المؤمنین (ع) نقل می کند که فرمود: هر کس بخواهد خیر و برکت خانه اش زیاد شود، پیش از خوردن غذا دستش را بشوید.

در باره کسی که تندرستی او بر بیماریش غلبه کند و در عین حال با چیزی خود را معالجه کند و بمیرد

۹۱- اسماعیل بن ابی زیاد از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: کسی که

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۷

تندرستی او بر بیماریش غلبه کند و در عین حال با چیزی خودش را معالجه نماید و بمیرد، من از او به خدا بی زاری می جویم. (شرح: اشاره به ناپسندی مصرف بی جهت دارو است)

مؤمن از یک خصلت بر کنار است

۹۲- عبد الواحد می گوید: از امام باقر (ع) در باره بازی با شطرنج پرسیدم، فرمود:

مؤمن از بازی بر کنار و روی گردان است.

ایمان را چیزی مانند یک خصلت نابود نمی کند

۹۳- مسعده بن صدقه از امام صادق (ع) و او از پدرانش نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: چیزی مانند آزمندی ایمان را از بین نمی برد. آنگاه فرمود: آزمندی حرکتی مانند حرکت مورچه، شعبه هایی مانند شعبه های شرک دارد. (شرح:

همان گونه که مورچه حرکتی آرام دارد آزمندی و حرص و بخل نیز آرام آرام انسان را به سوی شرک می برد)

آن کس که نمیرد تا جانشین خود را بعد از خود ببیند، سعادتمند است

۹۴- موسی بن بکر واسطی می گوید: به امام کاظم (ع) گفتم: آیا رواست که شخصی به پسر یا دخترش بگوید که پدر و مادرم فدای تو باد؟ فرمود: اگر پدر و مادرش زنده باشند، این سخن را ناسپاسی به آنها می دانم و اگر مرده باشند، اشکالی ندارد. سپس فرمود: (پدرم) جعفر (ع) می فرمود: خوشبخت است آن کسی که نمیرد تا جانشین خود را پس از خود ببیند، به خدا سوگند که خدا جانشین مرا پس از خودم به من نشان داد.

مؤمن از نظر احترام از کعبه بالاتر است

۹۵- ابراهیم بن عمر از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: حرمت مؤمن از کعبه بزرگتر است.

مؤمن را این پیروزی از جانب خداوند بس، که دشمنش را ببیند که مشغول گناه است

۹۶- قتیبه از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: برای مؤمن این پیروزی از سوی

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۹

خداوند کافی است که دشمن خود را ببیند که مشغول ارتکاب گناه است.

هدیه دادن کینه ها را از میان می برد

۹۷- مسکونی از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: چقدر خوب است هدیه دادن پیش از احتیاج (پیش از آنکه طرف محتاج شود به او هدیه بدهی) و فرمود: هدیه بدهید تا همدیگر را دوست داشته باشید، همانا هدیه کینه ها را از میان می برد.

خوشا به حال بنده بی نام و نشان

۹۸- صفوان جمال از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: خوشا به حال بنده ای که بی نام و نشان و غیر معروف باشد، او مردم را می شناسد و با بدن خود با آنان همراهی می کند ولی با قلب خود با آنان همراهی نمی کند، او ظاهر آنها را می شناسد و آنان باطن او را نمی شناسند.

خصلتی شخص را در روز قیامت فقیر می سازد

۹۹- جابر بن عبد الله از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: مادر سلیمان بن داود به سلیمان گفت: از خوابیدن زیاد در شب پرهیز که خوابیدن زیاد در شب، تو را در روز قیامت فقیر می سازد.

سرشناسان اهل بهشت یک گروه هستند

۱۰۰- ابو سعید خدری از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: حاملان قرآن، سرشناسان اهل بهشت هستند.

پیامبر خدا (ص) پشت سر هم وضو می ساخت

۱۰۱- معاویه بن قره از ابن عمر نقل می کند که: پیامبر خدا (ص) پشت سر هم

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۵۱

وضو می گرفت.

یک خصلت زیباترین زیبایی هاست

۱۰۲- ابو الحسن از حسن و او از حسن و او از حسن (ع) نقل می کند که فرمود:

زیباترین زیبایی ها داشتن اخلاق زیباست.

منظور از ابو الحسن اول محمد بن عبد الرحیم تستری و منظور از ابو الحسن دوم علی بن احمد بصری و منظور از ابو الحسن سوم علی بن محمد واقدی است و منظور از حسن اول حسن بن عرفه و منظور از حسن دوم حسن بصری و منظور از حسن سوم حضرت حسن بن علی بن ابی طالب (ع) است.

پیامبر خدا (ص) به خاطر یک خصلت دعای خود را ترک کرد

۱۰۳- معمر بن سلیمان گفت: از انس بن مالک شنیدم که گفت: پیامبر خدا (ص) فرمود: هر پیامبری دعایی داشت که با آن دعا می کرد و چیزی را از خدا می خواست، ولی من دعای خود را برای شفاعت امتم در روز قیامت نگه داشته ام.

بهترین عبادت یک خصلت و بهترین دین، یک خصلت است

۱۰۴- نافع از ابن عمر نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: بهترین عبادت دانستن (احکام شرع) و بهترین دین پرهیزگاری است.

یک چیز فراوان است ولی عمل کننده اندک است

۱۰۵- عبد الله بن عمر از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: کار نیکو فراوان

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۵۳

است ولی عمل کننده به آن اندک است.

یک خصلت نصف دین است

۱۰۶- انس از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: اخلاق نیکو نصف دین است.

بهترین چیزی که به مسلمان داده شده یک خصلت است

۱۰۷- اسامه بن شریک می گوید: به پیامبر خدا (ص) گفته شد: بهترین چیزی که به شخص مسلمان داده شده چیست؟ فرمود: اخلاق نیکو.

پیامبر خدا (ص) و علی بن ابی طالب (ع) از یک نور آفریده شده اند

۱۰۸- امام رضا (ع) از پدران خود از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: من و علی از یک نور آفریده شده ایم.

سلامت بنده در سلامت عضوی از بدن اوست

۱۰۹- نعمان بن بشیر می گوید: از پیامبر خدا (ص) شنیدم که فرمود: در وجود انسان پاره گوشتی است که اگر صحیح و سالم باشد سایر اعضای بدن نیز سالم است و اگر مریض باشد سایر اعضای بدن نیز مریض و فاسد خواهد بود و آن قلب است. (شرح: منظور از قلب در اینجا روح انسان است که قلب مرکز نگهدارنده آن است و سلامت روح از انحرافات فکری و عقیدتی، سلامت انسان را تضمین می کند.) ۱۱۰- عبد الله بن عمر و ابو هریره نقل می کنند که پیامبر خدا (ص) فرمود: هنگامی

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۵۵

که قلب شخص پاکیزه باشد، جسد او نیز پاکیزه می شود و هنگامی که قلب انسان پلید باشد، جسد او نیز پلید می شود.

شخصی به خاطر یک خصلت وارد بهشت شد

۱۱۱- ابو هریره می گوید: پیامبر خدا (ص) فرمود: بنده ای به سبب اینکه یک شاخه خاری از سر راه مسلمانان برداشت، وارد بهشت شد.

کسی که دو خصلت او را شاد کند، یک خصلت را به کار گیرد

۱۱۲- انس بن مالک می گوید: از پیامبر خدا (ص) شنیدم که فرمود: هر کس که بخواهد روزی او گسترش پیدا کند و اجلش به تأخیر افتد، پس صله رحم کند.

پیامبر خدا (ص) سلام نماز را با یک سلام می خواند

۱۱۳- انس بن مالک می گوید: پیامبر خدا (ص) با یک سلام، سلام می داد (منظور سلام نماز است).

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۵۷

باب خصلت های دوگانه

شناخت توحید با دو خصلت

۱- هشام بن سالم گفت: امام صادق (ع) فرمود: از پدرم شنیدم و او از پدرش شنید که مردی نزد امیر المؤمنین (ع) از جای برخاست و به او گفت: یا امیر المؤمنین! پروردگارت را با چه چیزی شناختی؟

فرمود: با به هم خوردن عزم و اراده و شکسته شدن همت، هر گاه که چیزی را قصد کردم، خدا میان من و قصدم حایل شد و

من چیزی را اراده کردم ولی قضای الهی با آن مخالفت نمود، پس دانستم که سامان دهنده کارها کسی غیر از من است. آن شخص گفت: چگونه سپاس نعمت های خدا را به جای آوردی؟ فرمود: به بلایی توجه کردم که از من دور کرده و دیگری را به آن مبتلا- ساخته است، پس دانستم که به من نعمت داده و سپاسگزاری کردم. آن شخص گفت: برای چه ملاقات او را دوست داری؟

فرمود: وقتی دیدم که او دین فرشتگان و پیامبران و انبیای خود را برای من برگزیده، دانستم که کسی که مرا این گونه گرامی داشته، مرا فراموش نمی کند، پس ملاقات او را دوست داشتم.

سخن پیامبر (ص) که دوست ندارم در دو خصلت کسی شریک من باشد

۲- سکونی از امام صادق (ع) و او از پدرانش نقل می کند که علی (ع) گفت: پیامبر خدا (ص) فرمود: دو خصلت است که دوست ندارم کسی در آنها شریک من باشد:

وضوی من که جزء نماز من است و دیگری صدقه دادن من که چون از دست من به دست سائل می رسد، در واقع در دست خدای رحمان قرار می گیرد.

دو غریب را تحمل کنید

۳- سکونی از امام صادق (ع) و او از پدرانش نقل می کند که علی (ع) از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: دو غریب است که باید آنها را تحمل کنید: کلمه حکمت آمیزی از یک نادان، آن را قبول کنید و کلمه نابخردانه ای از حکیم، آن را بیخشایید.

وضو را باطل نمی کند مگر آنچه از دو طرف خارج می شود

۴- ابو بصیر مرادی می گوید: از امام صادق (ع) در باره حجامت و قی کردن و هر

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۵۹

خونی که جریان دارد پرسیدم، فرمود: هیچ کدام وضو ندارد (وضو را باطل نمی کند) همانا وضو از چیزی است که از دو طرف تو بیرون شود همان دو طرفی که به وسیله آنها به تو نعمت داده است.

مصنف کتاب می گوید: منظور بول و غائط و باد و منی است.

دو نعمت همواره ناسپاسی می شوند

۵- اسماعیل بن مسلم از امام صادق (ع) و او از پدرانش نقل می کند که علی (ع) از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: دو نعمت است که همواره ناسپاسی می شوند:

دو خصلت است که بسیاری از مردم با آنها آزمایش می شوند

۶- سکونی از امام صادق (ع) و او از پدراناش نقل می کند که علی (ع) از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: دو خصلت است که بسیاری از مردم با آنها آزمایش می شوند: تندرستی و فراغت.

۷- ابن عباس از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: دو نعمت است که بسیاری از مردم با آنها آزمایش می شوند: فراغت و تندرستی.

خداوند با چیزی بهتر از سکوت و پیاده رفتن به سوی خانه او پرستش نشده است

۸- ابو الریبع شامی از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: خداوند با چیزی بهتر از سکوت و پیاده رفتن به سوی خانه او پرستش نشده است. (منظور از خانه خدا کعبه است).

دو کس امر به معروف می شوند

۹- یحیی الطویل از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: همانا (دو کس) امر به

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۶۱

معروف و نهی از منکر می شوند: یکی مؤمن که پند می گیرد و دیگری جاهل که می آموزد، ولی صاحب تازیانه و شمشیر، هرگز!

کفر دو بال دارد

۱۰- محمد بن اسحاق از پدرش و او از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: برای کفر دو بال است: بنی امیه و خاندان مهلب. (این خاندان کارگزاران بنی امیه بودند).

خداوند اهل زمین را به دو قسم تقسیم کرده

۱۱- ابراهیم بن یحیی از امام صادق (ع) و او از پدراناش نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: خداوند اهل زمین را به دو قسم تقسیم کرده و مرا در این میان بهترین آنها قرار داده است، آنگاه نصف دیگر را به سه قسم تقسیم کرده و من بهترین آن سه قسم هستم، سپس از مردم، عرب را انتخاب کرد آنگاه از عرب، قریش را برگزید، آنگاه از قریش، بنی هاشم را اختیار کرد، آنگاه از بنی هاشم فرزندان عبدالمطلب را انتخاب کرد، آنگاه از فرزندان عبدالمطلب مرا برگزید.

دو گروه از این امت هر گاه اصلاح شوند تمام امت اصلاح می شود، و اگر فاسد شوند تمام امت فاسد می شود

۱۲- سکونی می گوید: امام صادق (ع) از پدرش نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: دو گروه از امت من هستند که هر گاه اصلاح شوند، امت من اصلاح می شوند و هر گاه فاسد شوند، امت من فاسد می شوند. گفته شده آن گروه کدامند یا رسول الله؟

فرمود: فقیهان و حاکمان.

در باره دو گروه ناتوان از خدا بترسید

۱۳- سماعه از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: در باره دو گروه ناتوان از خدا بترسید. منظور از آنها یتیمان و زنان هستند.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۶۳

پاداش کسی که دو دختر یا دو خواهر یا دو عمه یا دو خاله را تکفل کند

۱۴- زکریای مؤمن مرفوعاً از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: هر کس دو دختر یا دو خواهر یا دو عمه یا دو خاله را کفالت کند آنها او را از آتش (جهنم) حفظ می کنند.

دو کس بوی بهشت را نمی شنوند

۱۵- جابر از امام باقر (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: بوی بهشت از فاصله پانصد سال، شنیده می شود ولی عاق والدین و دیوث آن را نمی شنود. گفته شد:

یا رسول الله دیوث کیست؟ آن حضرت فرمود: کسی که زنش زنا می کند و او از آن خیر دارد.

آنچه در باره شخص دورو وارد شده است

۱۶- علی (ع) از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: در روز قیامت شخص دورو در حالی می آید که زبان او از پشت سر و زبان دیگری از جلو درآمده و این دو زبان، آتش را بر او مسلط می کنند تا جسمش بسوزد، آنگاه گفته می شود: این است کسی که در دنیا دورو و دوزبان بود، در روز قیامت با این حالت شناخته می شود.

۱۷- ابو هریره از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: از بدترین مردم در روز قیامت کسی است که دورو باشد.

۱۸- عمار از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: کسی که در دنیا دورو باشد در قیامت دو زبان از آتش خواهد داشت.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۶۵

۱۹- ابن ابی یعفور می گوید: از امام صادق (ع) شنیدم که فرمود: هر کس که با مؤمنان با یک رو ملاقات کند و در غیاب

آنها روی دیگری نشان دهد، در روز قیامت در حالی می آید که دو زبان از آتش دارد.

۲۰- زهری از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: چه بد بنده ای است بنده ای که دو صورت و دو زبان داشته باشد، در حضور برادر دینی اش او را ستایش کند و در غیاب او، او را بخورد، اگر به او چیزی عطا شد حسد کند و اگر گرفتار گردید خوارش

مردم دو گروهند، یکی راحت می کند و دیگری راحت می شود

۲۱- جابر از امام باقر (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: مردم دو گروهند:

یکی راحت می کند و دیگری راحت می شود، آنکه راحت می شود مؤمن است که چون می میرد، از دنیا و گرفتاری آن راحت می شود، و آنکه راحت می کند کافر است که چون می میرد، درختان و حیوانات و بسیاری از مردم را راحت می کند (منظور این است که کافر به خاطر دوری از خدا، وصله ناجوری در جهان است و موجودات عالم از او بیزارند).

مردم دو گروهند: دانشمند و دانش طلب

۲۲- محمد بن ابی عمیر گفت: امام صادق (ع) فرمود: مردم دو گروه هستند:

دانشمند و دانش طلب و مردم دیگر فرومایه اند و فرومایگان در آتش هستند.

دو خصلت است که یکی گناهان را از یاد می برد و دیگری قساوت قلب می آورد

۲۳- اسماعیل بن ابی زیاد می گوید: امام صادق (ع) از پدرش نقل می کند که فرمود:

خداوند به موسی (ع) وحی کرد که به خاطر افزونی مال خرسند مباش و در هیچ حالتی یاد مرا فراموش مکن، زیرا که افزونی مال گناهان را از یاد می برد و فراموش کردن من قلب را با قساوت می کند.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۶۷

دو خصلت است که امان از جذام هستند

۲۴- حفص از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: گرفتن ناخن ها و گرفتن شارب از این جمعه به آن جمعه، امان از جذام است.

توجه کردن به دو چیز بزرگ

۲۵- امام صادق (ع) از پدرش نقل می کند که فرمود: ابو ذر از ترس خدا گریه کرد تا اینکه چشمش ناراحت شد، به او گفتند: ای ابو ذر! بهتر است که از خدا بخواهی چشمت را شفا دهد، گفت: من به آن توجهی ندارم و آن بزرگترین غم من نیست، گفتند: چه کسی تو را به آن بی توجه کرده؟ گفت: دو چیز بزرگ: بهشت و آتش.

دنیا دو کلمه و دو درهم است

۲۶- اسماعیل بن ابی زیاد گفت: امام صادق (ع) از پدرش نقل می کند که فرمود:

ابو ذر نزد کعبه به پا خاست و گفت: من جنذب بن سکن هستم، مردم دور او را گرفتند، پس گفت: اگر کسی از شما عزم سفر کند، توشه ای که به درد آن می خورد برمی دارد، سفر روز قیامت، (در پیش است) آیا توشه ای که در آن به درد شما می خورد نمی خواهید؟ مردی به پا خاست و گفت: ما را راهنمایی کن، گفت: برای قیامت روز گرمی را روزه بدار و برای کارهای بزرگ حجّ به جا آور و برای وحشت قبر در تاریکی شب، دو رکعت نماز بخوان. سخن نیکویی که می گویی و از سخن بدی که از آن ساکت می شوی یا صدقه ای که به فقیر می دهی، شاید اینها تو را ای بیچاره از روزی سخت نجات دهد. دنیا را دو درهم قرار بده، درهمی که آن را به خانواده ات خرج می کنی و درهمی که به آخرت خود پیش فرستی، درهم سوم زیان می رساند و سودی ندارد، پس آن را مخواه. دنیا را دو کلمه قرار بده، کلمه ای در طلب حلال و کلمه ای برای آخرت، کلمه سوم زیان می رساند و سودی ندارد، پس آن را

مخواه، سپس گفت:

غم روزی که به آن نرسیده ام مرا می کشد!

شخص فقیه نمی شود مگر اینکه دو خصلت در او باشد

۲۷- موسی بن اکیل می گوید: از امام صادق (ع) شنیدم که فرمود: شخص فقیه نمی شود مگر اینکه باکی نداشته باشد که کدام لباس خود را پوشیده و با چه چیز جلو

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۶۹

گرسنگی خود را گرفته است.

خیری در دنیا نیست مگر برای دو کس

۲۹- حفص بن غیاث از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: خیری در دنیا نیست مگر برای دو کس: کسی که هر روز بر احسان کردن خود می افزاید و کسی که گناه خود را با توبه کردن جبران می کند، او کی می تواند توبه کند؟ به خدا سوگند که اگر سجده کند به گونه ای که گردنش قطع شود، خدا توبه او را نمی پذیرد مگر با ولایت ما خاندان.

دانش دو دانش است

۳۰- سلیم بن قیس هلالی می گوید: از علی (ع) شنیدم که به أبو الطفیل عامر بن واثله کنانی فرمود: ای ابو الطفیل! علم دو علم است: علمی که مردم چاره ای ندارند جز اینکه در آن بیندیشند و آن علم اسلام است و علمی که جای اندیشیدن نیست و آن قدرت خداوند است.

دو خصلت عجیب است: خوردن روزی خدا و ادعای پروردگاری برای غیر خدا

۳۱- ابراهیم بن ابی زیاد از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: خداوند فرشته ای را بر روی زمین نازل کرد و او روزگاری طولانی در زمین ماند سپس به آسمان بالا رفت، به او گفته شد: چه چیزی دیدی؟ گفت: شگفتی های بسیاری دیدم و از همه

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۷۱

شگفت آورتر این بود که مردی را دیدم که غرق در نعمت های تو بود، روزی تو را می خورد ولی ادعای خدایی داشت، از جسارت او بر تو و حلم تو بر او تعجب کردم.

خداوند فرمود: از حلم من تعجب کردی؟ گفت: آری پروردگارا، فرمود: من به او چهار صد سال مهلت دادم، رگی از وی آسیب ندید و از دنیا چیزی را نخواست مگر اینکه به آن رسید و خوراک و آشامیدنی او تغییر نیافت.

امر به معروف و نهی از منکر، دو آفریده خداوند هستند

۳۲- یعقوب بن یزید با سند خود نقل می کند که امام باقر (ع) فرمود: امر به معروف و نهی از منکر دو آفریده از مخلوقات خداوند هستند، پس هر کس به آنها کمک کند خداوند او را عزیز می دارد و هر کس آنها را خوار سازد، خداوند او را خوار می کند.

بیشترین عبادت ابو ذر دو چیز بود

۳۳- یونس بن عبد الرحمن از کسی نقل می کند که امام صادق (ع) فرمود: بیشترین عبادت ابو ذر که خدا رحمتش کند، دو چیز بود: اندیشیدن و عبرت گرفتن.

زنی که دو بار شوهر کرده، در بهشت با کدام یک خواهد بود؟

۳۴- ام سلمه به پیامبر خدا (ص) گفت: پدر و مادرم فدای تو باد، زنی که دو بار شوهر کرده و آنها از دنیا رفته اند و به بهشت داخل شده اند، این زن با کدام یک از آنها خواهد بود؟ فرمود: ای ام سلمه: هر کدام که اخلاق نیکویی داشته باشد و با خانواده خود رفتار نیکویی داشته باشد. ای ام سلمه! کسی که اخلاق نیکو داشته باشد خیر دنیا و آخرت را برده است.

دو دشمن که در باره پروردگارشان با هم دشمنی کردند

۳۵- نصر بن مالک می گوید: به امام حسین (ع) عرض کردم: یا ابا عبد الله، راجع به

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۷۳

این سخن خداوند به من توضیح بده که فرمود: «اینان دو دشمن هستند که در باره پروردگارشان با هم دشمنی کردند. فرمود: ما و بنی امیه که در باره خدا با هم دشمنی کردیم، ما گفتیم: خداوند راست می گوید، آنها گفتند: خداوند دروغ می گوید، ما و آنها در قیامت دو طرف مخاصمه هستیم.

بخشش کننده، دو قسم است

۳۶- احمد بن سلیمان می گوید: کسی از امام موسی بن جعفر (ع) که در حال طواف بود، پرسید: به من از بخشش کننده (جواد) خبر بده، فرمود: سخن تو دو وجه دارد، اگر از مخلوق می پرسی، جواد کسی است که آنچه را که خدا واجب کرده ادا می کند و بخیل کسی است که به آنچه خدا واجب کرد، بخل می ورزد، و اگر نظر تو آفریدگار است، پس او اگر بدهد جواد است و اگر ندهد باز جواد است. چون او اگر به بنده ای عطا کند چیزی را که از آن او نیست به او می دهد و اگر ندهد، چیزی را نداده که از آن او نیست.

دینار و درهم هلاک کننده هستند

۳۸- فرمود: طلا و نقره دو سنگ مسخ شده هستند، پس هر کس آنها را دوست بدارد با آنها خواهد بود. (طلا و نقره آتشگیره

جهنم خواهند بود و دوستدار آنها هم در آتش خواهند بود) مصنف این کتاب می گوید: منظور این است که: هر کس آنها را به گونه ای دوست بدارد که حق خدا را از آنان نپردازد.

پناه بردن به خدا از دو چیز

۳۹- ابو سعید خدری از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: به خدا پناه می برم

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۷۵

از کفر و بدهکاری، گفته شد: یا رسول الله! آیا بدهکاری با کفر هم طراز است؟
حضرت فرمود: آری.

در شیعه دو خصلت وجود دارد

۴۰- ابو حمزه از امام سجّاد (ع) نقل می کند که فرمود: دوست داشتم برای دو خصلتی که در شیعیان ما وجود دارد، دستم را بدهم، سبک سری و کم بودن راز نگاهداری.

روزه دار دو شادی دارد

۴۱- حسین بن سعید در یک حدیث مرفوع نقل می کند که امام صادق (ع) فرمود:

روزه دار دو شادی دارد: یکی شادی موقع افطار، و دیگر شادی موقع ملاقات پروردگار.

۴۲- ابن عباس از پیامبر خدا نقل می کند که فرمود: خداوند می فرماید: هر کاری که فرزند آدم انجام دهد برای خود اوست، جز روزه گرفتن که برای من است و من خود پاداش آن هستم. روزه سپر بنده مؤمن در روز قیامت است، همان گونه که یکی از شما در دنیا سلاح خود را نگاه می دارد. و بوی دهان روزه دار نزد خداوند، پاکیزه تر از بوی مشک است و روزه دار دو بار شاد می شود: هنگامی که افطار می کند و می خورد و می آشامد و هنگامی که با من ملاقات می کند و من او را وارد بهشت می کنم.

آنچه در باره دو بازرگان وارد شده، هنگامی که راست بگویند و نیکی کنند و هنگامی که دروغ بگویند و خیانت کنند

۴۳- حسین بن زید بن علی از پدران نقل می کند که علی (ع) از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: هنگامی که دو تاجر راست بگویند و نیکی کنند، به آنها برکت داده می شود و چون دروغ بگویند و خیانت کنند، به آنها برکت داده نمی شود و آنان مادامی که از هم جدا نشده اند، اختیار فسخ دارند و هر گاه اختلاف کنند، سخن، سخن صاحب کالا است یا متارکه کنند.

دو چیز بامدادان و شامگاهان سود می دهند

۴۴- امیر المؤمنین (ع) از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: بر شما باد گوسفند

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۷۷

و زراعت که این دو بامدادان و شامگاهان سود می دهند. گفته شد: یا رسول الله! پس شتران کجایند؟ فرمود: آنها اطراف شیطانند و سود آنها از جانب چپ می آید. گفته شد: یا رسول الله اگر مردم این را بشنوند شتران را رها می کنند. فرمود: آن بدبختان فاجر شترها را از بین نمی برند. (منظور از اینکه سود شتران از جانب چپ است، این است که شتران را از جانب چپ می دوشند و به آنها از جانب چپ سوار می شوند).

دو خرید و فروش بد است

۴۵- محمد بن سنان از امام باقر (ع) نقل می کند که آن حضرت از دو نوع خرید و فروش بدش می آمد: یکی بینداز و بگیر و دیگری خریدن چیزی که آن را ندیدی.

(منظور از معامله بینداز و بگیر این است که پول را بگذاری و جنس را برداری، بدون اینکه با فروشنده صحبتی کرده باشی و قراری بگذاری).

در کالای خوب دو دعا و در کالای بد دو دعاست

۴۶- مروک بن عبید از کسی نقل می کند که امام صادق (ع) فرمود: در کالای خوب دو دعاست و در کالای بد نیز دو دعا وجود دارد: به صاحب کالای خوب گفته می شود: خداوند به تو و به کسی که این جنس را به تو فروخته برکت بدهد و به صاحب کالای بد گفته می شود: خداوند به تو و به کسی که این را به تو فروخته برکت ندهد.

کسی که خدا را در نظر بگیرد، دو خصلت به او داده می شود

۴۷- معاویه بن وهب می گوید: از امام صادق (ع) شنیدم که می فرمود: هیچ بنده مسلمانی در نفس خود خدا را در نظر نگرفت، به گونه ای که حق (دیگران) را از خود پردازد و حق خود را بگیرد، مگر اینکه به او دو خصلت داده می شود: روزی از جانب خدا که به آن قانع شود و خوشنودی از سوی خدا که او را نجات می دهد.

کسی که در او دو خصلت باشد او حقیقتاً مؤمن است

۴۸- جعفر بن ابراهیم جعفری گفت: امام صادق (ع) از پدرش نقل می کند که پیامبر

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۷۹

خدا (ص) فرمود: کسی که فقیری را دستگیری کند و از جانب خود با مردم با انصاف رفتار کند، او حقیقتاً مؤمن است.

دو خصلت است که اگر در کسی باشد با او باش، و گر نه از او دور شو

۵۰- مفضل بن عمرو از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: دو خصلت است که اگر در کسی باشد با او باش، و گر نه از او دوری کن، دوری کن، گفته شد: آن دو خصلت کدامند؟ فرمود: خواندن نماز در وقت آن و مداومت بر آن و همدردی با دیگران.

دو کار است که هر کدام زودتر واقع شود، زن طلاق داده شده مسترابه از شوهر جدا می شود

۵۱- زراره از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: دو چیز است که هر کدام از آنها زودتر واقع شود، به وسیله آن زن طلاق داده شده مسترابه که حیض نمی بیند ولی در سن حیض دیدن است، از شوهرش جدا می شود: یکی هنگامی که سه ماه پاکی بگذرد و او در آن خون نبیند، و دیگری هنگامی که سه تا حیض ببیند به طوری که میان دو حیض سه ماه فاصله نباشد، در این صورت با حیض جدا می شود.

نزدیکی به خداوند با دو خصلت

۵۲- عمر بن زید از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: احسان کردن غیر از زکات است، پس به خدا تقرب بجویید با نیکی کردن و صله رحم.

دو خصلت فقر را می زداید و بر عمر می افزاید و از صاحب خود هفتاد نوع مرگ بد را دور می کند

۵۳- اسحاق بن غالب از کسی که به او حدیث کرده نقل می کند که امام باقر (ع) فرمود: نیکی و صدقه، فقر را می زداید و بر عمر می افزاید و هفتاد نوع مرگ بد را دور می کند.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۸۱

سنت دو سنت است

۵۴- امیر المؤمنین (ع) فرمود: سنت دو سنت است: سنتی در واجب، که پیروی از آن باعث هدایت و ترک آن باعث ضلالت می شود و سنتی در غیر واجب، که پیروی از آن فضیلت است و ترک آن گناه نیست. (سنت یعنی روش ها و کارهایی که از پیامبر به یادگار مانده که گاهی در واجبات است که باید رعایت شود و گاهی در مستحبات است که رعایت آن بهتر است، ولی واجب نیست.)

احسان کردن شایسته نیست مگر نزد صاحب دو خصلت

۵۵- سیف بن عمیره از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: احسان کردن شایسته نیست مگر نزد صاحب شرف و یا صاحب دین.

برادران دو گروهند

۵۶- جابر از امام صادق (ع) نقل می کند که مردی در بصره نزد امیر المؤمنین (ع) به پا خاست و گفت: یا امیر المؤمنین ما را

از برادران خیر بده. فرمود: برادران دو قسم هستند: برادران مورد اطمینان و برادران خنده رو، اما برادران مورد اطمینان، آنان به منزله دست و بال و خانواده و مال هستند، پس اگر از برادر خود اطمینان داری، مال و جانت را در راه او بذل کن و هر کس با او دوست باشد دوستش بدار و هر کس با او دشمن باشد دشمنش بگیر و سرّ و عیب او را پوشان و نیکی های او را آشکار کن، ولی بدان ای پرسنده، که آنان از گوهر سرخ کمیاب ترند. و اما برادران خنده رو، پس لذت دوستی با آنها را داشته باش و آن را از آنان قطع مکن و بیش از این از باطن آنان جويا مباش و هر چه آنان با تو خنده رویی و شیرین زبانی کنند تو هم با آنان چنین کن.

مردم دو نوع هستند

۵۷- ابو حمزه ثمالی از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: مردم دو نوع هستند:

مؤمن و جاهل، پس مؤمن را اذیت مکن و جاهل را در جهالتش همراهی مکن که مانند او خواهی شد.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۸۳

دو امیرند که در واقع امیر نیستند

۵۸- احمد بن محمد با سند خود از امام صادق (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: دو امیرند که در واقع امیر (صاحب اختیار) نیستند: کسی که جنازه ای را تشییع می کند نباید برگردد، تا اینکه جنازه دفن شود و یا به او اجازه داده شود، و کسی که حج انجام می دهد، نباید کوچ کند تا وقتی که مناسک را به پایان برساند.

دو چیز است که مردم نمازشان را با آن تباه می کنند

۵۹- میسره از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: دو چیز است که مردم نمازشان را با آن تباه می کنند: یکی اینکه شخص (خطاب به خدا) بگوید: نام تو مبارک است و بخت تو بلند است، این جمله ای است که اجته آن را از روی نادانی می گفتند و خدا آن را (در قرآن) از زبان آنها نقل کرده است. و دیگری اینکه شخص بگوید: سلام بر ما و بر بندگان صالح خدا (این جمله یعنی السلام علینا و علی عباد الله الصالحین، باعث خارج شدن از نماز می شود و گفتن آن در وسط نماز یا در تشهد به گونه ای که برخی از اهل سنت می گویند نماز را باطل می کند).

هیچ گامی نزد خدا دوست داشتنی تر از دو گام و هیچ جرعه ای نزد خدا دوست داشتنی تر از دو جرعه و هیچ قطره ای نزد خدا دوست داشتنی تر از دو قطره نیست

۶۰- ابو حمزه ثمالی می گوید: از امام سجّاد (ع) شنیدم که فرمود: هیچ گامی نزد خداوند دوست داشتنی تر از دو گام نیست: گامی که مؤمن در صف جهاد در راه خدا برمی دارد و گامی که به سوی خویشاوندی برداشته شود که قطع رحم کرده است. و هیچ جرعه ای نزد خداوند دوست داشتنی تر از دو جرعه نیست: جرعه خشمی که مؤمن آن را با بردباری برگرداند و جرعه معصیتی که مؤمن آن را با شکیبایی برگرداند.

و هیچ قطره ای نزد خداوند دوست داشتنی تر از دو قطره نیست: قطره خونی که در راه خدا ریخته شود و قطره اشکی که در تاریکی شب ریخته شود و بنده با آن جز خدا را نخواهد.

دو خصلت است که شیطان آنها را به نوح گفت

۶۱- علاء بن سیابه از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: چون نوح از کشتی فرود آمد، شیطان نزد او آمد و گفت: در روی زمین کسی که مَنّت او بر من بیشتر از تو

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۸۵

باشد نیست، از خدا خواستی که این فاسقان را هلاک کند و مرا از آنان راحت کردی.

آیا دو خصلت را به تو یاد ندهم؟ از حسد کردن پرهیز که آن همان چیزی است که بر من کرد آنچه را که کرد. و از حرص پرهیز که آن همان چیزی است که بر آدم کرد آنچه را که کرد.

دو خصلت برای مردم از هر چیزی ترسناک تر است

۶۲- جابر بن عبد الله از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: ترسناک ترین چیزی که از آن بر اتمم بیمناکم، هوای نفس و آرزوی دراز است، اما هوای نفس، همانا از حق باز می دارد و اما آرزوی دراز، پس آخرت را از یاد می برد. و اینک دنیا در حال پشت کردن است و آخرت در حال روی آوردن است و هر کدام از آنها فرزندانانی دارند، پس اگر توانستید از فرزندان آخرت باشید و از فرزندان دنیا نباشید، پس چنین کنید، چون شما امروز در مرحله عمل هستید و بازخواستی نیست و فردا در مرحله بازخواست خواهید بود و عملی نیست.

۶۳- سلیم بن قیس از امیر المؤمنین (ع) و او از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: عالمان دو دسته اند: عالمی که به علمش پایبند است، او نجات پیدا می کند و عالمی که علمش را رها می سازد، او هلاک می گردد. همانا اهل آتش از بوی بد عالمی که علمش را ترک کند اذیت می شوند

و از اهل آتش کسی که از همه بیشتر پشیمان می شود و حسرت می خورد، کسی است که بنده ای را به سوی خدا بخواند و او اجابت کند و بپذیرد و خدا را اطاعت کند و خدا او را به بهشت وارد کند ولی آن کس را که او را دعوت کرده به سبب ترک علم و پیروی از هوای نفس وارد آتش سازد. سپس امیر المؤمنین (ع) فرمود: آگاه باشید، ترسناک ترین چیزی که از آنها بر شما می ترسم، دو خصلت است: پیروی هوای نفس و آرزوی دراز، امّا پیروی هوای نفس، از حق باز می دارد و امّا آرزوی دراز، آخرت را از یاد می برد.

۶۴- جابر بن عبد الله از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: ترسناک ترین چیزی که از آن بر اتمم بیمناکم، هوای نفس و آرزوی دراز است، اما هوای نفس، همانا از حق باز می دارد و اما آرزوی دراز، پس آخرت را از یاد می برد. و اینک دنیا در حال

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۸۷

پشت کردن است و آخرت در حال روی آوردن است و هر کدام از آنها فرزندان دارند، پس اگر توانستید از فرزندان آخرت باشید و از فرزندان دنیا نباشید، پس چنین کنید، چون شما امروز در مرحله عمل هستید و بازخواستی نیست و فردا در مرحله بازخواست خواهید بود و عملی نیست.

از دو خصلت نهی شده است

۶۵- مفضل بن مزید از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: تو را از دو خصلت نهی می کنم که در آنها هلاک مردان است: از اینکه با یک کار باطل در برابر خدا اظهار دین کنی و به مردم چیزی را که نمی دانی فتوا

بدهی.

۶۶- عبد الرحمن بن حجاج می گوید: امام صادق (ع) به من فرمود: پرهیز از دو خصلت که هر کس هلاک شد به سبب آنها هلاک شد: پرهیز از اینکه مردم را با رأی خود فتوا بدهی و یا با چیزی که نمی دانی اظهار دین کنی. (منظور این است که چیزی را که از دین نیست وارد دین کند و در دین بدعت بگذارد).

دو نوع آب، نوح را به هنگامی که آنها را خواند، اجابت نکردند

۶۷- عبد الله بن سنان از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: وقتی نوح در ایام طوفان آب های زمین را خواند، همه اجابت کردند مگر آب تلخ و آب گوگرد.

ایمان قول است و عمل

۶۸- محمد بن عبد الله بن طاهر می گوید: نزد پدرم بودم و ابو صلت هروی و اسحاق بن راهویه و حمد بن محمد بن حنبل پیش او بودند، پدرم گفت: هر یک از شما حدیثی را نقل کنند. ابو صلت هروی گفت: علی بن موسی الرضا (ع) - که به خدا سوگند همان گونه که نامیده شده اهل رضا بود- به من نقل کرد، از پدرش موسی بن جعفر و او از پدرش جعفر بن محمد و او از پدرش محمد بن علی و او از پدرش علی بن الحسین و او از پدرش حسین بن علی و او از پدرش علی (ع) که گفت:

پیامبر خدا (ص) فرمود: ایمان قول است و عمل. چون از آنجا بیرون آمدیم، احمد بن حنبل گفت: این چه سلسله سندی است؟ پدرم به او گفت: این داروی دیوانگان است، چون دیوانه با آن درمان شود، خوب می شود.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۸۹

دو گرسنه سیر نمی شوند

۶۹- محمد بن خالد برقی در یک حدیث مرفوع نقل می کند که امام صادق (ع) فرمود: دو گرسنه سیر نمی شوند گرسنه علم و گرسنه مال.

دو خصلت از حقیقت ایمان است

۷۰- زراره از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: همانا از حقیقت ایمان این است که حق را اگر چه به ضرر تو باشد بر باطل اگر چه به سود تو باشد مقدم بداری و گفتارت از علمت پیشی نگیرد.

مرّوت دو نوع است

۷۱- حماد بن عیسی از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: امیر المؤمنین (ع) در وصیتی به پسرش محمد بن حنفیه فرمود: بدان که مرّوت و جوانمردی شخص مسلمان دو گونه است: مرّوت در وطن و مرّوت در سفر. اما مرّوت در وطن خواندن قرآن

و همنشینی با علما و اندیشیدن در فقه و محافظت بر نماز جماعت است و اما مرّوت در سفر بذل توشه راه و کمتر اختلاف کردن با رفیقت و بسیار یاد خدا کردن در هر بلندی و پستی و فرود و برخاستن و نشستن.

دو خصلت از جفاست

۷۲- سکونی از امام صادق (ع) و او از پدراناش نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: بدون علت ایستاده بول کردن از جفاست و استنجا به دست راست از جفاست.

دو خصلت روزی جلب می کند

۷۳- محمد بن مروان از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: شستن ظرف ها و

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۹۱

جاروب کردن جلوی خانه، روزی را جلب می کند.

میان دو شیوه ناپسند، دادن خرج خانواده واجب است

۷۴- عیاشی می گوید: از امام رضا (ع) راجع به دادن خرج خانواده اجازه خواستم، فرمود: میان دو شیوه ناپسند. گفتم: فدایت شوم به خدا سوگند این دو شیوه ناپسند را نفهمیدم. فرمود: آری. خدا ببخشایدت، آیا نمی دانی که خداوند اسراف و امساک را ناپسند می دارد و می فرماید: «و کسانی که وقتی انفاق می کنند اسراف نمی ورزند و امساک هم نمی کنند و میان این دو استوارند» (۱)

دو خصلت در برابر دو خصلت

۷۵- ابو بکر حضرمی از بعضی از اصحابش نقل می کند که امام صادق (ع) فرمود: به پدرانان نیکی کنید تا فرزندانان شما را نیکی کنند و در باره زنان مردم عفت نشان دهید، تا مردم در باره زنان شما عفت را رعایت کنند.

حیا بر دو قسم است

۷۶- مسعده بن زیاد از امام صادق (ع) و او از پدراناش نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: حیا بر دو قسم است: برخی از آن از ضعف، و برخی دیگر از قوّت و اسلام و ایمان است.

آنچه بر پدر و مادر رعایت حق فرزند لازم است

۷۷- سکونی از امام صادق (ع) و او از پدراناش نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: بر پدر و مادر در صورتی که فرزندان صالح باشد رعایت همان چیزی لازم است که رعایت آن بر فرزند لازم است.

سخن پیامبر خدا (ص) که من فرزند دو ذبیح هستم

(۱) سوره فرقان، آیه ۶۷.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۹۳

معنای این سخن پیامبر (ص) پرسیدم که فرمود: «من فرزند دو ذبیح هستم» فرمود:

یعنی اسماعیل بن ابراهیم و عبد الله بن عبد المطلب.

اما اسماعیل، او پسر بچه بردباری بود که خداوند مژده او را به ابراهیم داد «و چون در کنار ابراهیم بزرگ شد به او گفت: پسرک من در خواب دیدم که تو را ذبح می کنم، نظر تو چیست؟

گفت: ای پدر آنچه را که فرمان داده شده ای انجام بده (و نگفت: ای پدر آنچه نظر توست انجام بده) اگر خدا بخواهد مرا از شکیبایان خواهی یافت» پس چون ابراهیم به ذبح او تصمیم گرفت، خداوند قوچی سفید و سیاه را که ذبح عظیم بود به جای او فدا داد. این قوچ در تاریکی می خورد و در تاریکی می آشامید و در تاریکی نگاه می کرد و در تاریکی راه می رفت و در تاریکی بول می کرد و پشکل می انداخت و پیش از آن چهل سال در باغ های بهشتی چریده بود و از رحم ماده ای بیرون نیامده بود، بلکه خداوند به او گفته بود: باش و آن هم پدید آمده بود تا فدای اسماعیل گردد و هر چه در منی قربانی کنند، تا روز قیامت فدای اسماعیل است. این یکی از دو ذبیح بود.

اما دیگری، عبدالمطلب از حلقه درب کعبه گرفت و از خدا خواست که به او ده پسر بدهد و برای خدا نذر کرد که هر گاه که دعای او مستجاب شد، یکی از آنها را قربانی کند. پس چون به ده فرزند رسید، گفت: خداوند مرا اجابت نمود و باید من هم به عهد خود وفا کنم. فرزندانش را وارد کعبه کرد و میان آنها با چوبه های تیر قرعه کشید، قرعه به نام عبد الله پدر پیامبر خدا (ص) اصابت کرد و او محبوب ترین فرزند عبدالمطلب بود، سپس دوباره قرعه کشی کرد، باز قرعه به نام عبد الله افتاد، برای بار سوم قرعه کشی کرد، باز قرعه به نام عبد الله افتاد، پس او را گرفت و حبس کرد و تصمیم گرفت که او را ذبح کند، قریش جمع شدند و عبدالمطلب را از این کار باز داشتند، زنان عبدالمطلب جمع شدند و گریه و ناله کردند. دخترش عاتکه گفت: میان خود و خدا در باره قتل فرزندت راه چاره ای پیدا کن، عبدالمطلب گفت: دخترم، تو بانوی مبارکی هستی، چه چاره ای پیدا کنم؟ عاتکه گفت: به این چارپایان که در صحرای حرم داری توجه کن و میان پسرت و شتر قرعه بکش و آن را در راه پروردگارت بده تا راضی شود. عبدالمطلب فرستاد شترانش را آوردند و ده شتر از آنها را جدا کرد و قرعه کشی نمود، باز قرعه به نام عبد الله افتاد، او شتران را ده تا ده تا اضافه می کرد و قرعه می کشید تا به صد شتر رسید که قرعه به نام شتران افتاد، قریش چنان تکبیری

گفتند که کوه های تهامه لرزید، عبدالمطلب گفت: نه، باید قرعه کشی را سه بار تکرار کنم و سه بار تکرار کرد و هر بار به نام شتران افتاد، بار سوم زبید و ابو طالب و برادرانش، عبد الله را از زیر پای او کشیدند در حالی که پوست صورتش

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۹۵

در زمین کشیده شده و کنده شده بود، او را بلند کردند و بوسیدند و خاک از چهره اش پاک کردند. عبدالمطلب دستور داد شتران را در محلی به نام «حزوره» نحر کنند و کسی را مانع از آن نشوند و آنها صد شتر بودند.

عبدالمطلب پنج سنت داشت که خداوند آنها را در اسلام اجرا کرد: زنان پدران را بر پسران حرام کرد، دیه قتل را صد شتر قرار داد، دور خانه خدا هفت بار شوط می کرد، گنجی پیدا کرد و خمس آن را داد، و چون زمزم را حفر نمود آن را برای نوشیدن حاجی ها نام برد. اگر عبدالمطلب حجت خدا نبود و اراده او بر ذبح فرزندش عبد الله، به اراده ابراهیم بر ذبح فرزندش اسماعیل شباهت نداشت، پیامبر خدا به جهت انتساب به این دو نفر به عنوان دو ذبیح افتخار نمی کرد و نمی فرمود: من فرزند دو ذبیح هستم. همان سببی که باعث شد خداوند از ذبح اسماعیل صرف نظر کند، به همان سبب از ذبح عبد الله صرف نظر کرد و آن سبب عبارت بود از اینکه پیامبر خدا و ائمه در صلب آنها بودند و بنا بر این برکت پیامبر و ائمه ذبح را از هر دو نفر برداشت و سنت قربانی کردن فرزند

در میان مردم رائج نشد و اگر چنان نبود، بر مردم واجب می شد که در هر عید قربان فرزند خود را قربانی کنند، هر قربانی که مردم برای تقرب به خدا می کنند تا روز قیامت فدای اسماعیل است.

مصنّف این کتاب می گوید: روایات در باره ذبیح مختلف است، در بعضی از آنها وارد شده که آن اسماعیل بوده و در بعضی هم وارد شده که آن اسحاق بوده و اگر اسناد روایتی صحیح باشد نمی توان آن را رد کرد. ذبیح اسماعیل بود و چون اسحاق متولد شد آرزو کرد که او همان ذبیحی بود که پدرش مأمور به ذبح او شد، لذا در برابر او امر خدا صبر می کرد، مانند صبر و تسلیمی که برادرش داشت تا در ثواب به درجه او برسد، پس خداوند که از قلب او خبر داشت او را میان فرشتگان ذبیح نامید چون او چنین آرزویی داشت.

سلیمان بن مهران در روایتی از امام صادق (ع) نقل می کند که سخن پیامبر خدا (ص) که فرمود: من فرزند دو ذبیح هستم، عموی خود (اسحاق) را اراده کرده است چون خداوند عمو را پدر نامید، آنجا که فرمود: «آیا شما شاهد بودید هنگامی که مرگ یعقوب فرا رسید، هنگامی که به فرزندش گفت: بعد از من چه چیزی را عبادت

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۹۷

می کنید؟ گفتند: خدای تو، خدای پدرانت ابراهیم و اسماعیل و اسحاق را» و این در حالی است که اسماعیل عموی یعقوب بود و خداوند در اینجا از او به عنوان پدر یعقوب یاد کرده است.

پیامبر خدا (ص) فرمود: عمو به منزله پدر است و بنا بر این سخن پیامبر که

فرمود: من فرزند دو ذبیح هستم، بر این اساس است که یکی از آن ذبیح حقیقی و دیگری ذبیح مجازی بوده و استحقاق ثواب بر نیت و آرزو است. بنا بر این پیامبر خدا (ص) فرزند دو ذبیح است، با دو وجهی که ذکر کردیم. البته برای ذبیح عظیم وجه دیگری هم هست (که در روایت بعدی آمده است) ۷۹- فضل بن شاذان می گوید: از امام رضا (ع) شنیدم که فرمود: چون خداوند به ابراهیم (ع) فرمان داد به جای پسرش اسماعیل آن قوچی را که فرستاده بود ذبیح کند، ابراهیم آرزو کرد که پسرش اسماعیل را به دست خود ذبیح می کرد و به ذبیح آن قوچ مأمور نمی شد تا به قلبش آن رسد که به قلب پدری که عزیزترین فرزندش را ذبیح کرد می رسد، تا با این کار به بالاترین درجه ثواب مصیبت زده نایل گردد. پس خداوند به او وحی کرد: ای ابراهیم محبوب ترین خلق من نزد تو کیست؟ گفت: پروردگارا، کسی را که محبوب تر از حبیب تو محمد (ص) باشد نیافریده ای، وحی شد: آیا او را بیشتر دوست داری یا خودت را؟ گفت: او را از خودم بیشتر دوست دارم. خداوند فرمود: آیا فرزند او را بیشتر دوست داری یا فرزند خودت را؟ گفت:

بلکه فرزند او را. فرمود: ذبیح شدن فرزند او به دست دشمنانش برای تو دردناک تر است یا ذبیح شدن فرزندت به دست خودت به خاطر اطاعت من؟ گفت: پروردگارا ذبیح شدن فرزند او به دست دشمنانش برایم دردناک تر از ذبیح فرزندم به دست خودم است.

فرمود: ای ابراهیم طائفه ای که گمان می کنند که از امت محمد هستند، فرزند او حسین را

پس از وی از روی ستم و دشمنی می کشند، همان گونه که قوچ را سر می برند و با این کار دچار غضب من می شوند. ابراهیم با شنیدن این سخن بسیار ناراحت شد و قلبش به درد آمد و شروع به گریه کرد، پس به او وحی شد که ای ابراهیم ناراحتی تو بر قتل حسین را معادل ناراحتی تو بر فرزندت اسماعیل، در صورتی که او را ذبح می کردی قرار می دهم و با این کار تو را به بالاترین درجه اهل ثواب در مصیبت می رسانم و این معنای سخن خداوند است که فرمود: «و هدیناه بذبح عظیم».

دو چیز بر پا و دو چیز در حال حرکت هستند و دو چیز جانشین یک دیگرند و دو چیز دشمن یک دیگر هستند

۸۰- عبد الله بن سلیمان که کتاب خوان بود گفت: در بعضی از کتاب های آسمانی

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۹۹

خواندم که وقتی ذو القرنین از کار سدّ فارغ شد برگشت، در همان حال که او همراه سپاهش به سیر خود ادامه می داد، به مرد عالمی برخورد کرد، آن مرد به ذو القرنین گفت: به من خبر بده از دو چیزی که از وقتی که خدا آنها را آفریده پابرجا هستند و از دو چیز در حال حرکت و از دو چیزی که جانشین یک دیگرند و از دو چیزی که مخالف هم هستند، ذو القرنین گفت: آن دو چیز پابرجا آسمان ها و زمین هستند و آن دو چیز در حال حرکت آفتاب و ماه هستند، و آن دو چیزی که جانشین یک دیگرند، شب و روز است، و آن دو چیزی که دشمن هم هستند، مرگ و زندگی است، گفت: برو که تو دانایی.

حدیث طولانی بود، فقط مقدار حاجت را نقل کردیم و تمام آن را در

کتاب «النبوه» آورده ایم.

ثواب کسی که دو بار حج به جای آورد

۸۱- صفوان بن مهران از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: هر کس دو بار حج به جای آورد همواره در خیر خواهد بود تا وقتی که بمیرد.

سخن حق در دو حالت

۸۲- مسعده بن صدقه از امام صادق (ع) و او از پدرش نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: هیچ مؤمنی چیزی را انفاق نکرد که نزد خداوند محبوب تر از گفتن حق در دو حالت باشد: در حالت خشنودی و در حالت خشم.

قتل دو قتل و جنگ دو جنگ است

۸۳- وهب بن وهب از امام صادق (ع) از پدرش نقل می کند که فرمود: قتل بر دو نوع است: قتل برای کفاره و قتل برای رسیدن به درجه. و جنگ دو جنگ است: جنگ با گروه کافر تا وقتی که تسلیم شوند، و جنگ با گروه تجاوزگر تا وقتی که برگردند.

(منظور از قتل برای کفاره، کشته شدن انسان گنهکار در جهاد است که کفاره گناهان او می شود و منظور از قتل برای درجه، کشته شدن انسان پاک در جهاد است که درجه او را بالا می برد.)

دو خصلت است که هر کس انجام دهد، خدا از آسمان و مردم از زمین او را دوست می دارند

۸۴- سلیمان بن داود با سند خود نقل می کند که مردی به پیامبر خدا (ص) گفت: یا

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۰۱

رسول الله! چیزی به من یاد بده که اگر آن را انجام دادم، خدا از آسمان و مردم از زمین مرا دوست بدارند. حضرت به او فرمود: به آنچه نزد خداوند است مایل باش تا خدا تو را دوست بدارد و به آنچه نزد مردم است تمایل مکن تا مردم تو را دوست بدارند.

پیامبر خدا (ص) دو انگشتر داشت

۸۵- ابراهیم بن ابی البلاد از پدرش و او از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود:

پیامبر خدا (ص) دو انگشتر داشت، بر یکی نوشته شده بود: «لا اله الا الله، محمد رسول الله» و بر دیگری نوشته شده بود: «صدق الله»

تحفه روزه دار دو چیز است

۸۶- عمیر بن مأمون که دخترش زن امام حسن (ع) بود، از آن حضرت نقل می کند که فرمود: تحفه روزه دار این است که ریش خود را روغن بزند و لباسش را معطر کند و تحفه زن روزه دار این است که سرش را شانه زند و لباسش را معطر سازد.

امام حسین (ع) وقتی روزه داشت عطر می زد و می فرمود: تحفه روزه دار عطر است.

قیامت با آشکار شدن دو علامت بر پا می شود

۸۷- ابو الحصین می گوید از امام صادق (ع) شنیدم که فرمود: از پیامبر خدا (ص) از روز قیامت سؤال شد، فرمود: هنگامی که به نجوم ایمان آورند قضا و قدر را تکذیب کنند. (منظور این است که مردم به جای ایمان به قضا و قدر الهی، حوادث را به ستارگان نسبت دهند، و سحر و کهنات رواج پیدا می کند)

صدقه بر بنی هاشم حرام است مگر در دو حالت

۸۸- محمد بن عبد الرحمن از پدرش و او از امام صادق (ع) و او از پدرش نقل

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۰۳

می کند که فرمود: صدقه بر بنی هاشم حلال نیست مگر در دو صورت: هنگامی که تشنه باشند و به آبی برسند و بخورند، و نیز صدقه دادن بعضی آنها به بعضی دیگر.

دو خصلت است، در هر کس باشد فرومایه است

۸۹- از امام صادق (ع) سؤال شد که فرومایه کیست؟ فرمود: کسی که شراب می خورد و طنبور می نوازد.

دو گناه است که یکی از دیگری شدیدتر است

۹۰- اسباط بن محمد با سند خود نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: غیبت شدیدتر از زنا است. گفته شد: یا رسول الله این برای چیست؟ فرمود: زناکار توبه می کند و خدا توبه او را می پذیرد، ولی غیبت کننده توبه می کند و خدا توبه او را نمی پذیرد تا وقتی که غیبت شونده او را حلال کند.

گذاشتن گیاه سعد در دندان ها دو خصلت دارد

۹۱- فضیل بن عثمان می گوید از امام صادق (ع) شنیدم که فرمود: در دندان هایتان گیاه سعد بگذارید که باعث خوشبویی دهان و افزایش جماع می شود. (سعد بیخ گیاهی خوشبوست)

خوردن اشنان دو خصلت دارد

۹۲- حکم بن مسکین می گوید: از امام صادق (ع) شنیدم که فرمود: خوردن اشنان زانوان را سست و منی را فاسد می کند.

شفاعت پیامبر خدا (ص) به دو کس نمی رسد

۹۳- محمد عبد الجبار با سند خود نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: دو شخص است که شفاعت من به آنها نمی رسد، رفیق پادشاه بی رحم ستمکار و کسی که

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۰۵

در دین غلو می کند و از آن بیرون می رود.

دو نوع خلال دندان رگ جذام را تحریک می کند

۹۴- عبد الله بن سنان از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: با چوب ریحان و شاخه انار خلال نکنید که آنها رگ جذام را تحریک می کنند.

دنیا و آخرت مانند دو کفه ترازویند

۹۵- زهری می گوید: از امام سجاد (ع) شنیدم که فرمود: هر کس با تسلای خدا آرامش نیابد (در موقع مصیبت صبر نکند) حسرت های دنیا نفس او را می برد، به خدا سوگند که دنیا و آخرت چیزی جز مانند دو کفه ترازو نیست، که هر کدام سنگینی کند دیگری را می برد، آنگاه این آیه را تلاوت فرمود: «اذا وقعت الواقعة: هنگامی که واقعه واقع شود» منظور از واقعه روز قیامت است «لیس لوقعتها کاذبه خافضه کسی را نشاید که آن را تکذیب کند و آن به خدا سوگند که پایین آورنده دشمنان خدا به آتش و بالا برنده دوستان خدا به بهشت است.» سپس امام صادق (ع) رو به یکی از همنشینانش کرد و فرمود: از خدا پروا داشته باش، به نیکویی درخواست کن و چیزی را که آفریده نشده طلب مکن، زیرا هر کس چیزی را که آفریده نشده طلب کند، حسرت ها نفس او را می برد و به آنچه می خواهد نمی رسد. آنگاه گفت: چیزی که آفریده نشده چگونه می توان به آن رسید؟ آن مرد گفت: انسان چگونه چیزی را که آفریده نشده طلب می کند؟ فرمود کسی که ثروت و اموال و فراخی در دنیا را می خواهد، آن را برای راحتی می خواهد، در حالی که در دنیا و برای اهل دنیا راحتی آفریده نشده، بلکه راحتی در بهشت و برای اهل بهشت آفریده شده است و رنج و زحمت در دنیا و برای اهل دنیا خلق شده و

به هیچ کس سهمی از دنیا داده نمی شود مگر اینکه دو برابر آن حرص داده می شود و کسی که دنیا را بیشتر به دست آورد فقیرتر می شود، زیرا که در حفظ اموالش به مردم نیازمند می گردد و به هر وسیله ای از وسایل دنیا محتاج می شود، پس در ثروت دنیا راحتی نیست، ولی شیطان فرزند آدم را وسوسه می کند که راحتی در جمع کردن مال است و همانا او را به سوی رنج در این دنیا و حسابرسی آن مال در آخرت سوق می دهد.

سپس فرمود: نه، هرگز دوستان خدا در دنیا برای دنیا رنج نمی برند، بلکه در دنیا برای آخرت رنج می برند. سپس فرمود: آگاه باشید کسی که غم روزی بخورد برای او گناه نوشته می شود، همان گونه که عیسی مسیح (ع) به حواریون خود فرمود: همانا دنیا

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۰۷

پلی است، از آن بگذرید و آن را تعمیر نکنید.

دو دریا به هم رسیدند و میان آنها برزخی است تا همدیگر را ستم نکنند

۹۶- یحیی بن سعید گفت: از امام صادق (ع) شنیدم که در باره قول خداوند «مرج البحرين يلتقيان» فرمود: علی و فاطمه دو دریای عمیق از علم هستند که یکی بر دیگری ستم نمی کند. «يخرج منهما اللؤلؤ والمرجان» و از میان آن دو حسن و حسین به وجود آمده اند.

پیامبر خدا در میان امت خود دو چیز باقی گذاشت

۹۷- ابو سعید خدری از پیامبر خدا (ص) نقل می کند: که فرمود: همانا من میان شما دو چیز باقی می گذارم که یکی از آنها طولانی تر از دیگری است: کتاب خدا که ریسمانی کشیده شده از آسمان بر زمین است و عترت من. آگاه باشید این دو از هم جدا نشوند تا وقتی که در حوض (کوثر) بر من وارد شوند. راوی می گوید: به ابو سعید گفتم: عترت او چه کسانی هستند؟ گفت: اهل بیت او.

پرش از ثقلین در روز قیامت

ابن بابویه، محمد بن علی - جعفری، یعقوب، الخصال / ترجمه جعفری، ۲ جلد، نسیم کوثر - قم، چاپ: اول، ۱۳۸۲ ش.

الخصال / ترجمه جعفری؛ ج ۱؛ ص ۱۰۷

- ابو الطفیل از حدیث بن اسید غفاری نقل می کند که چون پیامبر خدا (ص) از حجه الوداع بازگشت و ما در خدمت او بودیم، آمد تا به جحفه رسید، پس به اصحاب فرمان داد که فرود آیند، آنها فرود آمدند، آنگاه ندای نماز داده شد و با اصحاب خود دو رکعت نماز خواند.

سپس صورت خود را به سوی آنان کرد و به آنان فرمود: همانا خداوند لطیف خبیر به من خبر داده که من می میرم و شما هم می میرید و گویا که من دعوت شده ام و آن دعوت را اجابت کرده ام و من در برابر آن چیزی که با آن به سوی شما فرستاده شده ام مسئول هستم و نیز از آنچه میان شما باقی می گذارم؛ یعنی کتاب خدا و حجّت او، و شما نیز مسئول هستید. شما به پروردگارتان چه خواهید گفت؟ گفتند: می گوئیم: تو پیام را رسانیدی و نصیحت کردی و مجاهدت نمودی، پس خداوند از سوی ما به تو بهترین پاداش

بدهد. آنگاه پیامبر خدا (ص) به آنان فرمود: آیا شما گواهی نمی دهید که

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۰۹

خدایی جز خدای یگانه نیست و اینکه من فرستاده خدا به سوی شما هستم و اینکه بهشت حق است و اینکه آتش جهنم حق است و اینکه زنده شدن پس از مرگ حق است؟ گفتند: به همه اینها گواهی می دهیم. پیامبر گفت: خدایا به آنچه می گویند: شاهد باش. آگاه باشید که من شما را گواه می گیرم که من شهادت می دهم که خداوند مولای من است و من مولای هر مسلمانی هستم و من به مؤمنان از خودشان اولی تر هستم، آیا شما به آن اقرار می کنید و به آن گواهی می دهید؟ گفتند: آری، ما در باره تو، به آن شهادت می دهیم.

پس فرمود: آگاه باشید که هر کس که من مولای او هستم، علی مولای اوست و او این شخص است، سپس دست علی را گرفت و آن را با دست خود بالا برد تا اینکه زیر بغل هر دو آشکار شد. سپس گفت: خداوندا دوست بدار هر کس را که او را دوست بدارد و دشمن بدار هر کس را که او را دشمن بدارد و یاری کن به هر کس که او را یاری کند و خوار کن هر کس را که او را خوار سازد. آگاه باشید که من پیشتاز شما (در مرگ) هستم و شما در حوض (کوثر) بر من وارد خواهید شد، حوض من، فردا وسعتی چون وسعت میان بصری و صنعا خواهد داشت، در آن پیاله هایی از نقره به تعداد ستارگان آسمان است، آگاه باشید، فردا که وارد حوض من شدید از شما

خواهم پرسید در باره آنچه از شما به آن، چنین روزی گواهی گرفتم که چه رفتاری کردید و بعد از من با «ثقلین دو چیز گرانبها» چه کردید؟ وقتی با من ملاقات نمودید، به من نظر بدهید که چگونه پس از من با آنها رفتار کردید؟ گفتند: یا رسول الله این دو چیز گرانبها چیست؟ فرمود: چیز گرانبهای بزرگتر کتاب خداوند است که واسطه ای است کشیده شده از خدا و من در دستان شما، که یک طرف آن در دست خدا و طرف دیگرش در دست شماست، دانش گذشته و آینده تا روز قیامت در آن است، و اما چیز گرانبهای کوچک که ملازم قرآن است، آن علی بن ابی طالب و عترت او هستند و این دو امانت از هم جدا نشوند تا وقتی که در حوض (کوثر) بر من وارد شوند.

معروف بن خزربوذ می گوید: این سخن را بر امام باقر (ع) عرضه کردم، فرمود:

أبو الطفیل راست گفته، خدا رحمتش کند و ما آن را در کتاب علی (ع) چنین یافتیم و شناختیم.

این حدیث با سندهای دیگر هم نقل شده است.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۱۱

مصنف این کتاب می گوید: در این زمینه، اخبار بسیار است و من آنها را در کتاب «المعرفه فی الفضائل» گرد آورده ام.

حسن و حسین (ع) دو تعویذ داشتند

۹۹- یحیی بن وثاب نقل می کند که ابن عمر گفت: حسین و حسین (ع) دو تعویذ (بازوبند) داشتند که درون آنها موی پر جبرئیل بود.

شب و روز سپری کنندگان عمرند

۱۰۰- ابن عباس از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: شب و روز سپری کنندگان عمرند.

دو کس را خداوند دو بال داده که با فرشتگان در بهشت پرواز می کنند

۱۰۱- ثابت بن ابی صفیه از امام سجاد (ع) نقل می کند که فرمود: خداوند به عمویم عباس بن علی (ع) رحمت کند، همانا (برادرش حسین را) بر خود مقدم داشت و امتحان داد و جان خود را فدای برادرش کرد، تا اینکه دستانش جدا شدند و خداوند به جای آنها به او دو بال داد که در بهشت با فرشتگان پرواز کند، همان گونه که به جعفر بن ابی طالب داد، همانا برای عباس نزد خداوند مقامی است که در روز قیامت همه شهیدان آن را آرزو خواهند کرد.

حدیث طولانی است و ما موضع حاجت را از آن گرفتیم و تمام این حدیث را به اضافه احادیث دیگری که در فضائل عباس بن علی روایت شده در کتاب «مقتل الحسین بن علی» آورده ام.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۱۳

دو چیز مردم را هلاک کرد

۱۰۲- اسحاق بن عباس از پدرانش، از امام کاظم (ع) نقل می کند که امیر المؤمنین (ع) فرمود: دو چیز مردم را تباه کرد: ترس از تنگدستی و طلب فخر.

سخن امیر المؤمنین (ع) که دو کس پشت مرا شکست

۱۰۳- احمد بن ابی عبد الله برقی با سند خود نقل می کند که امیر المؤمنین (ع) فرمود: دو کس در دنیا پشت مرا شکست: کسی که زبان باز و فاسق است و کسی که نادان و عابد است. آن یکی با زبانش فسق خود را پوشیده می دارد و آن دیگری با عبادتش نادانی خود را می پوشاند پس، از دانشمندان فاسق و عبادت کنندگان جاهل پرهیزید، آنان فتنه هر کسی هستند که گرفتار فتنه شده است، همانا من از پیامبر خدا (ص) شنیدم که فرمود: یا علی، تباهی امت من به دست هر منافق زبان بازی است.

حریص از دو خصلت محروم است و دو خصلت دامنگیر اوست

۱۰۴- احمد بن ابی عبد الله برقی با سند خود نقل می کند که امام صادق (ع) فرمود:

حریص از دو خصلت محروم است و دو خصلت دامنگیر اوست: او از قناعت محروم است و لذا راحتی را از دست می دهد و از رضای به قضا محروم است و لذا یقین را از دست می دهد.

دو نماز است که پیامبر خدا (ص) هرگز آنها را ترک نکرد

۱۰۵- عایشه گفت: پیامبر خدا (ص) دو نماز را در پنهان و آشکار ترک نکرد. دو رکعت نماز پس از نماز عصر و دو رکعت نماز پیش از نماز صبح.

۱۰۶- عبد الواحد بن ایمن از پدرش نقل می کند که روزی بر عایشه وارد شد و از او راجع به دو رکعت نماز پس از نماز عصر پرسید، عایشه گفت: سوگند به کسی که جان

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۱۵

او را برد (منظورش پیامبر بود) آن دو رکعت را ترک نکرد تا وقتی که با خدا ملاقات نمود و تا وقتی که (از شدت بیماری) نماز خواندن بر او سخت بود و بیشتر نمازهایش را نشسته می خواند. گفتم: وقتی عمر به خلافت رسید از خواندن آنها منع کرد، گفت: درست گفتم، ولی پیامبر خدا (ص) آنها را در مسجد نمی خواند که مبادا بر امتش سنگین باشد و هر چه را که به آنان تخفیف داده می شود، دوست داشت.

۱۰۷- مسروق از عایشه نقل می کند که گفت: پیامبر خدا (ص) پیش من بعد از نماز عصر، دو رکعت نماز می خواند.

۱۰۸- ابو بکر بن عبد اللہ از پدرش نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: هر کس نماز دو وقت خنک را بخواند، وارد بهشت می شود. منظور حضرت پس از نماز صبح و نماز عصر

است.

مصنف این کتاب می گوید: منظور من از آوردن این روایات ردّ بر مخالفان است که آنها خواندن نماز پس از نماز صبح و عصر را روا نمی دارند، خواستم بیان کنم که آنها با قول و فعل پیامبر خدا (ص) مخالفت می کنند.

دو دسته اند که سهمی در اسلام ندارند.

۱۰۹- علی بن سالم از پدرش نقل می کند که امام صادق (ع) فرمود: کمترین چیزی که شخص با آن از ایمان بیرون می رود، این است که پای صحبت یک فرد غلوکننده بنشیند و به حدیث او گوش دهد و سخنش را تصدیق کند. همانا پدرم و او از پدرش و او از جدش نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: دو گروه از امت من هستند که سهمی در اسلام برای آنها نیست: غلاه و قدریه. (غلاه کسانی هستند که صفات خدایی را بر پیامبر خدا (ص) و ائمه نسبت می دهند و مقام آنان را تا حدّ خدایی بالا می برند و قدریه کسانی هستند که به قدر الهی عقیده ندارند و به قول بعضی ها آنان قائل به جبرند). ۱۱۰- ابن عمر نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: دو گروه از امت من هستند

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۱۷

که در اسلام نصیبی ندارند: مرجئه و قدریه (مرجئه معتقد بودند کار گناهکاران را باید به خدا واگذار کرد و با مجرد ایمان قلبی شخص به بهشت می رود).

دشمنی با دیگران باعث پیدایش دو خصلت می شود

۱۱۱- محمد بن احمد نیشابوری با سند خود نقل می کند که امیر المؤمنین (ع) به فرزندانش فرمود: فرزندانم، از دشمنی با دیگران بپرهیزید که آنها دو گروه خالی نیستند: یا عاقل اند و به شما نیرنگ می زنند و یا جاهلند و با شتاب پاسخ شما را می دهند. و سخن نر است و جواب ماده، پس چون دو زوج جمع شدند باید منتظر نتیجه شد، سپس چنین سرود:

کسی که آبرومند است از پاسخ طرف مقابل برحذر است، و کسی که با مردم مدارا کند راه صواب پیموده است، هر کس

به مردم احترام گذارد به او احترام می گذارند، و هر کس مردم را کوچک شمارد احترام نمی بیند.

فرزند آدم پیر می شود ولی دو چیز او جوان می شوند

۱۱۲- انس نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: فرزند آدم پیر می شود و دو چیز او جوان می گردد: حرص بر مال و حرص بر عمر.

۱۱۳- انس بن مالک نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: فرزند آدم هلاک می شود- یا فرمود: پیر می شود- و از او دو چیز می ماند: حرص و آرزوی دراز.

دو خصلت هر کدام باعث دو خصلت می شوند

۱۱۴- فاطمه دختر حسین (ع) از پدرش نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود:

تمایل به دنیا غم و اندوه را بیشتر می کند و بی اعتنایی به دنیا دل و بدن را راحت می سازد.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۱۹

دو خصلت است که فرزند آدم آنها را ناپسند می دارد

۱۱۵- محمود بن لبیدی گوید: پیامبر خدا (ص) فرمود: دو چیز است که فرزند آدم از آنها بدش می آید: از مرگ بدش می آید در حالی که مرگ باعث راحتی مؤمن از فتنه است، و از کمبود مال بدش می آید در حالی که کمبود مال باعث کم شدن حساب (در روز قیامت) می شود.

پیامبر خدا (ص) دو سکوت داشت

۱۱۶- سمره و عمران بن حسین بحث می کردند، سمره گفت که از پیامبر خدا (ص) دو سکوت و توقف را حفظ کرده است:

سکوتی که پس از گفتن تکبیر داشت و سکوتی که پس از فارغ شدن از قرائت نماز و موقع رکوع داشت. آنگاه قتاده یاد آور شد که سکوت اخیر پیامبر را که پس از قرائت «غیر المغضوب علیهم و لا الضالین» صورت می گرفت، سمره حفظ کرده، ولی عمران بن حصین آن را انکار می کرد و لذا آن دو نفر موضوع را به ابی بن کعب نوشتند، در پاسخ ابی چنین آمده بود که، سمره آن را حفظ کرده است (حق با سمره است) مصنف این کتاب می گوید: همانا پیامبر خدا (ص) پس از قرائت سکوت می کرد تا تکبیر (رکوع) به قرائت متصل نشود و میان قرائت و تکبیر فاصله باشد و این دلالت می کند که پیامبر خدا (ص) پس از خواندن سوره فاتحه نه آشکار و نه پنهانی «آمین» نمی گفت، چون کسی که آشکارا یا پنهانی سخن بگوید، او ساکت به حساب نمی آید و در این، حجت قوی برای شیعه در برابر مخالفان است که آنها پس از سوره فاتحه «آمین» می گویند: (توانی جز از سوی خداوند علی عظیم وجود ندارد) (اهل سنت ملتزمند که پس از تمام شدن سوره حمد در

نماز «آمین» بگویند، در حالی که از نظر فقه شیعه گفتن آمین پس از حمد، حرام و بدعت است)

دو خصلت است که در مسلمان جمع نمی شود

۱۱۷- ابو سعید خدری از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: دو خصلت در مسلمان جمع نمی شود: بخل و بداخلاقی.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۲۱

دو خصلت است که در قلب بنده ای جمع نمی شود

۱۱۸- ابو هریره می گوید: پیامبر خدا (ص) فرمود: حرص و ایمان هرگز در دل بنده ای جمع نمی شود.

حسد روا نیست مگر در دو چیز

۱۱۹- سالم از پدرش نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: حسد روا نیست مگر در دو چیز: مردی که خداوند به او مالی داده و او شب و روز از آن انفاق می کند و مردی که خداوند به او قرآن عطا کرده و او شب و روز به آن می پردازد.

محبت پیامبر خدا (ص) به عقیل بن ابی طالب از دو جهت بود

۱۲۰- بعد الرحمن بن ثابت می گوید: پیامبر خدا (ص) به عقیل بن ابی طالب می فرمود: ای عقیل من تو را از دو جهت دوست دارم: یکی محبت به خاطر خودت، دیگری محبت به خاطر اینکه ابو طالب تو را دوست می داشت.

دو چیزی که پیامبر خدا (ص) به سبب آنها شادمان شد

۱۲۱- حسن بن زید می گوید: از جماعتی از خاندان خودم شنیدم که می گفتند:

چون جعفر بن ابی طالب از حبشه که به آنجا مهاجرت کرده بود برگشت روز فتح خیبر بود، پیامبر خدا (ص) برای او به پا خاست و میان دو چشمش را بوسید، سپس فرمود: نمی دانم به کدام یک از این دو چیز بیشتر شادمان شوم: آمدن جعفر یا فتح خیبر.

پیامبر خدا (ص) به حسن و حسین (ع) دو خصلت بخشید

۱۲۲- دختر ابو رافع می گوید: فاطمه دختر پیامبر خدا (ص) دو فرزندش حسن و

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۲۳

حسین را نزد پیامبر خدا (ص) آورد و این در حالت مرضی بود که پیامبر با آن از دنیا رفت، فاطمه گفت: یا رسول الله این دو، فرزندان تو هستند، چیزی برای آنها به ارث بگذار. فرمود هیبت و شرافت خودم را به حسن، و جرأت و سخاوت خودم را به حسین می دهم.

۱۲۳- زینب دختر ابو رافع می گوید: از مادرش نقل می کند که گفت: فاطمه به پیامبر خدا (ص) گفت: یا رسول الله این دو فرزندان تو هستند، پس برای آنها چیزی ببخش، پیامبر خدا (ص) فرمود: اما حسن، هیبت و شرافت خود را به او می بخشم و اما حسین، سخاوت و شجاعت خود را به او می بخشم.

۱۲۴- صفوان بن سلیمان گفت: پیامبر خدا (ص) فرمود: اما حسن، هیبت و حلم خود را به او می بخشم و اما حسین، سخاوت و رحمت خود را به او می بخشم.

سخن گفتن در شب پس از نماز شایسته نیست مگر برای دو کس

۱۲۵- پیامبر خدا (ص) فرمود: سخن گفتن در شب پس از نماز عشاء شایسته نیست مگر برای دو کس: نمازگزار و مسافر.

آنچه بیشتر از هر چیز، امت را وارد آتش می کند دو چیز است و آنچه بیشتر از هر چیز، امت را وارد بهشت می کند دو چیز است

۱۲۶- ابو هریره می گوید: پیامبر خدا (ص) فرمود: نخستین چیزی که امت من به سبب آن وارد آتش می شوند دو چیز میان تهی است. گفتند: یا رسول الله آن دو چیز میان تهی کدامند؟ فرمود: فرج و دهان. و آنچه بیشتر از هر چیز باعث وارد شدن در بهشت می شود، تقوای الهی و خوش اخلاقی است.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۲۵

خداوند برای بنده اش دو ترس و دو آسایش را با هم نمی دهد

۱۲۷- پیامبر خدا (ص) فرمود: خداوند متعال فرموده: سوگند به عزت و جلالم برای بنده ام دو ترس و دو آسایش را با هم نمی دهم، هر گاه که در دنیا از من آسوده باشد، روز قیامت او را می ترسانم و هر گاه که در دنیا از من بترسد، روز قیامت به او آسایش می دهم.

صلاح اول این امت با دو خصلت و هلاک آخر این امت با دو خصلت است

۱۲۸- فاطمه دختر حسین (ع) از پدرش نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: صلاح اول این امت با زهد و یقین و هلاک آخر آن با حرص و آرزوی دراز است.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۲۷

باب خصلت های سه گانه

خداوند سه گروه را بدون حساب وارد بهشت، و سه گروه را بدون حساب وارد آتش می کند.

۱- عجلان از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: خداوند سه گروه را بدون حساب وارد بهشت می کند و سه گروه را

بدون حساب وارد آتش می کند، اما آنها که خداوند بدون حساب آنها را وارد بهشت می کند، رهبر دادگستر و بازرگان درستکار و پیرمردی است که عمر خود را در اطاعت خداوند به سر برده است. و اما آن سه گروهی که خداوند بدون حساب آنها را وارد آتش می کند، رهبر ستمگر و بازرگان دروغگو و پیرمرد زناکارند.

سه چیز است که خداوند، مؤمن را به سبب آنها مؤاخذه نمی کند

۲- حلبی از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: سه چیز است که خداوند مؤمن را به سبب آنها مؤاخذه نمی کند: غذایی که می خورد و لباسی که کهنه می کند و همسر شایسته ای که او را یاری می کند و عفت او را نگه می دارد.

سه خصلت است که همه، یا یکی از آنها در هر کسی باشد در سایه عرش خدا قرار می گیرد

۳- ابو حمزه ثمالی از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: سه خصلت است که همه یا یکی از آنها در هر کس باشد، روز قیامت که هیچ سایه ای جز سایه خدا نیست، در سایه عرش خدا قرار می گیرد: کسی که آنچه را که مردم از او بخواهند عطا کند و کسی که قدمی پیش و پس نکند، مگر اینکه بداند خداوند را در این کار خوشنودی یا خشم است و کسی که بر برادر مسلمانش عیبی نگیرد، مگر اینکه آن را از خودش برطرف سازد، و از خودش عیبی را برطرف نمی سازد مگر اینکه عیب دیگری برای او آشکار می شود و کافی است که انسان به جای دیگران به (عیب) خود مشغول باشد.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۲۹

۴- صیرفی می گوید: از امام صادق (ع) شنیدم که فرمود: سه گروهند که در سایه خدا قرار می گیرند، در آن روزی که سایه ای جز سایه او نیست: مردی که مردم را از خودش انصاف بدهد و مردی که قدمی پیش و پس نکند، مگر اینکه بداند در آن برای خدا خوشنودی یا خشم است و مردی که به برادرش عیبی نگیرد مگر اینکه آن عیب را از خودش برطرف سازد، و او هیچ عیبی را از خودش برطرف نمی کند، مگر اینکه عیب دیگری به او آشکار می شود و کافی است که

انسان به جای دیگران به عیب خود مشغول باشد.

سه دسته اند که در روز قیامت نزدیک ترین خلق به خدا هستند

۵- محمد بن مسلم می گوید: امام صادق (ع) فرمود: سه دسته اند که در روز قیامت نزدیک ترین مردم به خدا هستند تا وقتی که مردم از حساب فارغ شوند: مردی که قدرت او باعث نشود که در حالت خشم به زیردست خود زور بگوید و مردی که میان دو کس (به عنوان پیام رسان) رفت و آمد کند و به اندازه یک جو به یکی از آنها در برابر دیگری تمایل نکند و مردی که در آنچه به نفع او و یا به ضرر اوست حق را بگوید.

اجابت دعا به هنگام پیدایش سه چیز

۶- علی بن حدید در یک حدیث مرفوع نقل می کند که امام صادق (ع) فرمود:

هنگامی که پوست تو جمع شود و اشک چشمانت روان گردد و دلت بترسد، مراقب باش که نیت تو برآورده است.

مؤمن، مؤمن نمی شود مگر اینکه در او سه خصلت باشد

۷- خادم امام رضا (ع) گفت: از امام رضا (ع) شنیدم که فرمود: مؤمن، مؤمن نمی شود مگر اینکه در او سه خصلت باشد: سنتی از پروردگارش و سنتی از پیامبرش و سنتی از امامش. سنت از پروردگارش، پوشیده نگه داشتن سرش است، خداوند می فرماید: «دانای غیب که غیب خود را به کسی اظهار نمی کند مگر فرستاده ای که از

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۳۱

او راضی باشد» و اما سنت از پیامبرش، مدارا کردن با مردم، که خداوند فرمود: «عفو را بگیر و به نیکی امر کن و از جاهلان رویگردان باش» و اما سنت از امامش، صبر کردن در سختی ها و ناراحتی ها، که خداوند فرمود: «صبرکنندگان در سختی ها و ناراحتی ها».

سه خصلت در مؤمن نیست

۸- حارثی از امام صادق (ع) و او از پدرش نقل می کند که فرمود: کسی که در او حرص و ترس باشد ایمان ندارد و مؤمن، ترسو و حریص و بخیل نیست.

پیامبر خدا (ص) از پروردگارش سه خصلت خواست و خداوند دو تا از آنها را داد و یکی را نداد

۹- جابر بن سمره می گوید: امیر المؤمنین از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود:

از پروردگارم سه خصلت خواستم، پس دو تا را به من داد و یکی را نداد، گفتم:

پروردگارا، امت مرا با گرسنگی هلاک مکن، فرمود: این را به تو دادم، گفتم:

پروردگارا، بر امت من دشمنی از مشرکان را مسلط مکن که آنها را نابود سازد، فرمود:

این را به تو دادم، گفتم: پروردگارا، میان آنها جنگ با یک دیگر را قرار مده، پس خدا این حاجت را روا نکرد.

سلیمان بن احمد می گوید: این حدیث از علی (ع) جز با این اسناد نقل نشده و فقط منجاب بن حارث آن را نقل کرده است.

سه چیز باعث رفع درجه و سه چیز کفاره گناهان و سه چیز هلاک کننده و سه چیز نجات دهنده است

۱۰- سعد بن طریف از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: سه چیز باعث بالا رفتن درجه و سه چیز کفاره گناهان و سه چیز هلاک کننده و سه چیز نجات دهنده است. اما چیزهایی که درجه را بالا می برد، آشکار کردن سلام و دادن طعام و نماز خواندن در شب است، در حالی که مردم در خوابند، و کفاره گناهان، وضو گرفتن کامل در هوای سرد و شب و روز برای خواندن نماز (به مسجد) رفتن و محافظت بر جماعت است و

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۳۳

اما آن چیزهایی که هلاک کننده است: بخلی است که صاحب آن از آن فرمان برد و هوای نفسی است که صاحب آن از آن پیروی کند و خودخواهی انسان. و اما آن چیزهایی که نجات می دهد، ترسیدن از خدا در نهان و آشکار و میانه روی در حال غنی بودن و فقر و گفتن سخن عادلانه در حالت خوشنودی و خشم است.

خدا (ص) فرمود: سه چیز هلاک کننده و سه چیز نجات دهنده است:

نجات دهنده ها، ترس از خدا در نهان و آشکار، و میانه روی در غنی بودن، و فقر و عدالت در خوشنودی و خشم می باشد. و هلاک کننده ها، بخلی است که صاحب آن از آن فرمان برد و هوای نفس است که صاحب آن از آن پیروی کند و خودخواهی انسان.

در حدیث دیگر از امام صادق (ع) آمده است که «شَحْ مطاع» عبارت است از گمان بد داشتن نسبت به خدا. و ما این حدیث را به طور مسند در کتاب «معانی الاخیار» آوردیم.

۱۲- پیامبر خدا (ص) در وصیتی به علی (ع) فرمود: یا علی! سه چیز باعث رفع درجه و سه چیز کفاره گناهان و سه چیز هلاک کننده و سه چیز نجات دهنده است: اما چیزهایی که باعث رفع درجه است عبارت است از: وضو گرفتن کامل در هوای سرد و انتظار نماز بعد از نماز و رفتن شبانه روز به نماز جماعت ها. و اما کفاره گناهان آشکار کردن نماز و دادن طعام و شب زنده داری برای عبادت در حالی که مردم در خوابند. و اما هلاک کننده ها عبارتند از: بخلی که صاحب آن از آن فرمان برد و هوای نفسی که صاحب آن از آن پیروی کند و خودخواهی انسان. و اما نجات دهنده ها عبارتند از: ترس از خدا در نهان و آشکار، و میانه روی در حال غنی بودن و فقر، و سخن عادلانه به هنگام خوشنودی و خشم.

در حدیث دیگری آمده است: وقتی از پیامبر خدا (ص) سؤال شد که در معراج، در ملکوت اعلی راجع به چه چیزی سخن گفته می شد؟ فرمود: راجع به درجه ها

و کفاره ها، فرمود: به من ندا رسید که درجه ها کدامند؟ گفتم: گرفتن وضوی کامل در هوای سرد و رفتن به سوی جماعات و انتظار نماز بعد از نماز و ولایت من و ولایت اهل بیت من تا هنگام مرگ.

حدیث طولانی بود و ما آن را به طور مسند در کتاب «اثبات المعراج» آوردیم.

۱۳- مسعده بن زیاد از امام صادق (ع) و او از پدرانش نقل می کند که پیامبر

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۳۵

خدا (ص) فرمود: سه چیز هلاک کننده است: شکستن پیمان و ترک سنت و دوری از جماعت. و سه چیز نجات دهنده است: زبانت را نگاه داری و بر گناهانت گریه کنی و ملازم خانه ات باشی (منظور از خانه نشینی در اینجا به هنگام بروز فتنه هاست و انسان باید خود را از فتنه دور سازد).

هر کس سه خصلت داشته باشد، خدا او را با حور العین تزویج کند

۱۴- عبد الله بن سنان از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: سه چیز است که در هر کس باشد، خداوند او را با حور العین تزویج می کند، بدان گونه که دلخواه اوست:

فرو خوردن خشم و صبر بر شمشیرها برای خدا و مردی که بر مال حرامی دست یابد ولی به خاطر خدا آن را رها کند.

سه گروهند که اگر تو به آنها ستم نکنی آنها به تو ستم می کنند

۱۵- امام صادق (ع) از پدرانش، از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: سه گروهند که اگر تو به آنها ستم نکنی، آنها به تو ستم خواهند کرد: افراد پست و همسرت و خادمیت (همسر و خادم از آن جهت در این ردیف قرار گرفته اند که همواره انتظار بیشتری از همسر و یا ارباب خود دارند و خود را طلبکار می دانند و لذا در فرصت های پیش آمده ضربه می زنند. البته این حکم روی اکثریت رفته است و مسلماً همسران یا خادمانی هم هستند که همواره به همسر و یا ارباب خود وفا دارند).

سه گروه از سه گروه، حق خود را دریافت نمی کنند

۱۶- ذریح محاربی می گوید: امام صادق (ع) از پدرانش از امیر المؤمنین (ع) نقل می کند که فرمود: سه گروهند که حق خود را از سه گروه دریافت نمی کنند: شریف از پست، بردبار از سفیه و نیکوکار از بدکار.

بنده همواره در میان سه خصلت است

۱۷- ابو حمزه ثمالی از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: بنده در میان سه چیز قرار دارد: بلا- و قضا و نعمت، به هنگام رسیدن بلا از سوی خدا، صبر کردن بر او واجب است و به هنگام رسیدن قضا و قدر الهی، تسلیم شدن بر او واجب است و به هنگام رسیدن نعمتی از سوی خدا، شکر کردن بر او واجب است.

۱۸- عبد الله بن سنان می گوید: از امام صادق (ع) شنیدم که فرمود: من به سه نفر

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۳۷

ترحم می کنم و شایسته است که به آنان ترحم شود: عزیزی که پس از عزت دچار ذلت شود، و ثروتمندی که پس از غنی بودن محتاج گردد و عالمی که جاهلان و غافلان او را سبک بدارند.

سه طائفه مورد خشم خداوند هستند

۱۹- حسین بن عثمان از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: همانا خداوند، ثروتمند ستمگر و پیرمرد گناهکار و درویش متکبر را دشمن می دارد. سپس فرمود:

آیا می دانی درویش متکبر کیست؟ می گوید: گفتیم کسی که مال اندک دارد. فرمود نه، او کسی است که از مالش در جهت تقرب به خدا صرف نمی کند.

سه چیز است که دروغ گفتن در آنها خوب و سه چیز است که راست گفتن در آنها بد و سه طایفه اند که همنشینی با آنها دل را می میراند

۲۰- محاربی از امام صادق (ع) و او از پدرانش نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: سه چیز است که دروغ گفتن در آنها خوب است: حيله در جنگ و وعده دادن تو به همسرت و اصلاح میان مردم. و سه چیز است که راست گفتن در آنها بد است:

سخن چینی و دادن خبر ناگوار به کسی در باره خانواده اش و تکذیب خبر دیگران. و سه طایفه اند که همنشینی با آنان دل را می میراند: همنشینی با انسان خسیس، سخن گفتن با زنان و همنشینی با ثروتمندان.

سه چیز در برابر سه چیز

۲۱- محمد بن مسلم از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: کسی که زبانش راست گو باشد عملش رشد می کند و کسی که تبتش خوب باشد، خداوند بر روزی او می افزاید و کسی که به خانواده اش نیکی کند، خداوند بر عمر او می افزاید.

یک چیز در برابر سه چیز

۲۲- ابن ابی یعفور می گوید از امام صادق (ع) شنیدم که فرمود: هر کس که قلب او

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۳۹

وابسته به دنیا باشد، به سه چیز آن وابسته شده است: اندوهی که پایان ندارد و آرزویی که برآورده نمی شود و امیدی که به انسان نمی رسد.

نشانه های پیری سه چیز است

۲۳- صباح، خادم امام صادق (ع) می گوید: همراه امام صادق (ع) بودم وقتی که از کنار کوه احد عبور می کردم، فرمود: آیا آن شکاف را که در کوه است می بینی؟ گفتم:

آری، فرمود: ولی من نمی بینم، نشانه های پیری سه تاست: کم سو شدن چشم، خم شدن پشت، و کوتاه شدن گام.

سه خصلت مخصوص پیامبران و فرزندان و پیروان آنهاست

۲۴- علی بن عثمان از امام موسی بن جعفر (ع) نقل می کند که فرمود: سه خصلت مخصوص پیامبران و فرزندان و پیروان آنهاست: بیماری در بدن و ترس از حاکمان و فقر.

سه خصلت است که خداوند با آنها دشمن است

۲۵- محمد بن معلی از کسی نقل می کند که امام صادق (ع) فرمود: سه خصلت است که خداوند دشمن آنهاست: خواب بدون بیداری (پرخوابی)، خندیدن بدون تعجب (خندیدن بی جا) و خوردن از روی سیری.

هدیه سه گونه است

۲۶- احمد بن عبد الجبار از پدرش نقل می کند که امام صادق (ع) فرمود: هدیه بر سه گونه است: هدیه در برابر هدیه و هدیه برای جلب محبت و هدیه برای خداوند.

سه خصلت است که هیچ پیامبر و پایین تر از او، از آن خالی نیست

۲۷- یحیی بن عمران اشعری با سند خود نقل می کند که امام صادق (ع) فرمود: سه

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۴۱

چیز است که هیچ پیامبری و افراد پایین تر از او، از آن خالی نیست، فال بد زدن و حسد و اندیشیدن و سوسه آمیز در آفرینش.

مصنف این کتاب می گوید: معنای فال بد زدن «طیره» در اینجا این است که قوم پیامبر به او فال بد می زنند و گر نه خود پیامبران فال بد نمی زنند، همان گونه که خداوند در باره قوم صالح پیامبر فرمود: «گفتند ما به تو و کسانی که با تو هستند فال بد می زنیم، گفت: فال بد زدن شما نزد خداوند است» و دیگران به پیامبرانشان گفتند: «ما به شما فال بد می زنیم اگر دست برندارید شما را سنگسار می کنیم».

و اما حسد در اینجا این است که به آنها حسد می شود، نه اینکه آنها به دیگران حسد می کنند، همان گونه که خداوند می فرماید: «آیا آنان به مردم به سبب آنچه خدا از فضل خود به آنان داده، حسد می ورزند؟ ما به خاندان ابراهیم کتاب و حکمت دادیم و به آنان ملکی بزرگ دادیم.» و اما اندیشیدن و سوسه آمیز در آفرینش، عبارت است از گرفتار شدن آنها به اهل

وسوسه و چیزی غیر از این نیست، همان گونه که خداوند از ولید بن مغیره مخزومی نقل می کند که «او اندیشید و حساب کرد، پس کشته شده باد، چگونه حساب کرد» یعنی در باره

قرآن گفت: «این چیز جز یک سحر که انتخاب شده نیست، این چیزی جز سخن بشر نیست».

ریشه های کفر سه تاست

۲۸- ابو بصیر از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: ریشه های کفر سه تاست:

حرص و خود بزرگ بینی و حسد. اما حرص، وقتی که آدم از خوردن آن درخت منع شد، حرص او را وادار کرد که از آن بخورد. و اما خود بزرگ بینی، وقتی شیطان مأمور به سجده شد، خودداری کرد. و اما حسد، دو فرزند آدم، یکی دیگری را برای حسد کشت.

وام بر سه وجه است

۲۹- ابو بصیر از امام صادق (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: وام بر سه وجه است: مردی که اگر طلب داشته باشد مهلت بدهد و هر گاه که وام داشته باشد

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۴۳

پرداخت کند و سستی ننماید، که این به سود اوست و نه به زیان او. و مردی که اگر طلب داشته باشد می گیرد و اگر وام داشته باشد پرداخت کند، این نه سود می برد و نه زیان می کند. و مردی که اگر طلب داشته باشد می گیرد و اگر وام داشته باشد سستی می کند، این به زیان اوست و سودی بر او ندارد.

اجازه خواستن سه گونه است

۳۰- ابو بصیر از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: اجازه خواستن سه گونه است: در مرحله نخست (صدای اجازه خواه را) می شنوند، در مرحله بعد خود را جمع و جور می کنند و در مرحله سوم اگر خواستند اجازه ورود می دهند و اگر خواستند اجازه نمی دهند و اجازه خواه برمی گردد.

به سه کسی سلام داده نشود

۳۱- محمد بن حسین با سند خود نقل می کند که امام صادق (ع) فرمود: به سه کس سلام داده نشود: کسی که همراه جنازه راه می رود و کسی که به سوی نماز جمعه می رود و کسی که در حمام است.

بهترین مردم سه طایفه اند

۳۲- ابن منکدر با سند خود نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: بهترین شما کسی است که طعام بدهد و سلام دادن را آشکار کند و نماز بخواند در حالی که مردم در خوابند.

سه خصلت است که یکی ثروت و دیگری زیبایی را آشکار می کند و سومی دشمنان را خوار می سازد

۳۳- سکونی نقل می کند که امام صادق (ع) از پدرانش، از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: روغن مالیدن (به موها) ثروت را آشکار می کند و لباس زیبایی را آشکار می کند و اخلاق نیکو دشمنان را خوار می سازد.

سه چیز از سنت های پیامبران است

۳۴- علی بن حکم نقل می کند که امام صادق (ع) فرمود: سه چیز از سنت های

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۴۵

پیامبران است: عطر و اصلاح مو و بسیاری همسر.

سه چیز چشم را جلا می دهد

۳۵- ابراهیم بن حمید از امام کاظم (ع) نقل می کند که فرمود: سه چیز چشم را روشنی می دهد: نگاه کردن در سبزه و نگاه کردن در آب جاری و نگاه کردن در صورت زیبا.

خصلت های نیکو سه ناست

۳۶- حلبی می گوید: به امام صادق (ع) گفتم: چه خصلت هایی برای مرد نیکوست؟

فرمود: وقار، بدون آنکه بترساند و بخشش، بدون آنکه فکر عوض باشد و مشغول شدن به چیزی که متاع این دنیا نیست.

اسراف در سه چیز است

۳۷- محمد بن احمد بن یحیی در یک حدیث مرفوع نقل می کند که امام صادق (ع) فرمود: اسراف در سه چیز است: لباس آبرومند خود را همیشه بپوشی و هسته میوه را به چپ و راست بیندازی و باقی مانده آب را دور بریزی. فرمود: در غذا خوردن اسراف نیست.

پیامبر خدا (ص) به سه نفر لعنت کرد

۳۸- ابراهیم بن عبد الحمید از امام کاظم (ع) نقل می کند که فرمود: سه کس را پیامبر خدا (ص) لعنت کرد: کسی که توشه راه خود را به تنهایی بخورد و کسی که در بیابان به تنهایی سفر کند و کسی که در خانه به تنهایی بخوابد.

در بهشت درجه ای است که هیچ کس، جز سه نفر به آن نمی رسد

۳۹- ابو بصیر از امام صادق (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: همانا در

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۴۷

بهشت مقام و مرتبه ای است که به آن نمی رسد مگر رهبر دادگستر یا کسی که صله رحم می کند یا عائله مندی که صبور باشد.

قلم از سه کس برداشته شده است

۴۰- ابو ظبیان می گوید: زن دیوانه ای را نزد عمر آوردند که زنا کرده بود، عمر دستور داد که او را سنگسار کنند، آن زن را از کنار علی بن ابی طالب (ع) عبور دادند، فرمود: این کیست؟ گفتند: دیوانه ای است که زنا کرده و عمر دستور داده که سنگسار شود، فرمود: عجله نکنید، پس نزد عمر آمد و به او گفت: آیا نمی دانی که از سه کس قلم برداشته شده است؟ از کودک تا وقتی که به بلوغ برسد و از دیوانه تا وقتی که به هوش آید و از خوابیده تا وقتی که بیدار شود.

مصنف این کتاب می گوید: این حدیث به همین صورت نقل شده است و اصل در آن سخن اهل بیت (ع) است که اگر مرد دیوانه زنا کند حد بر او جاری می شود ولی اگر زن دیوانه زنا کند حد بر او جاری نمی شود؛ چون مرد دیوانه فاعل و زن دیوانه قابل است.

حدیث سه نفری که به لات و عزّی سوگند خوردند که پیامبر (ع) را بکشند و علی (ع) بر آنان تاخت

۴۱- یحیی بن زید بن علی بن الحسین (ع) گفت: روزی پیامبر خدا (ص) بیرون آمد و نماز صبح را خواند، سپس فرمود: ای مردم! چه کسی از شماست که به سوی آن سه نفری رهسپار شود که به لات و عزّی سوگند خورده اند که مرا بکشند، و سوگند به پروردگار کعبه که دروغ می گویند. مردم ساکت شدند و کسی سخن نگفت: پیامبر فرمود: گمان نمی کنم که علی بن ابی طالب در میان شما باشد، عامر بن قتاده برخاست و گفت: علی شب گذشته به شدت تب داشت و لذا به نماز جماعت نیامده است، اجازه می دهی خبرش کنم؟ پیامبر خدا (ص) فرمود: این کار برای توست، او

به سوی علی رفت و جریان را به او خبر داد، پس امیر المؤمنین در حالی که گویا از بند رها شده بیرون آمد و لباسی بر تن داشت که دو طرف آن را بر گردنش بسته بود، گفت: یا رسول الله این خبر چیست؟ فرمود: این فرستاده پروردگار من است که به من از سه نفر خیر می دهد، که به قتل من کمر بسته اند ولی به خدای کعبه که دروغ می گویند.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۴۹

امیر المؤمنین گفت: من به تنهایی نزد آنها می روم، اجازه بده لباسم را بپوشم، پیامبر خدا (ص) فرمود: این لباس من و زره من و شمشیر من است، پس او را لباس و زره پوشانید و عمامه و شمشیر بر وی بست و او را سوار اسب کرد و امیر المؤمنین (ع) بیرون رفت.

سه روز بود که جبرئیل نازل نمی شد و خبر علی (ع) و هیچ خبری از زمین را به او نمی داد، پس فاطمه آمد در حالی که حسن و حسین را در آغوش داشت و گفت:

می ترسم این دو بچه یتیم شوند، اشک در چشمان پیامبر خدا (ص) حلقه زد، سپس فرمود: ای مردم چه کسی از علی برای من خبر می آورد که بهشت را به او مژده می دهم، مردم به سبب نگرانی شدیدی که در پیامبر دیدند، در جستجوی علی پراکنده شدند و عامر بن قتاده آمد و مژده داد و در همان حال امیر المؤمنین وارد شد، در حالی که دو اسیر و یک سر و سه شتر و سه اسب همراه داشت. جبرئیل نازل شد و جریان را به پیامبر خدا خبر داد.

پیامبر خدا

(ص) به علی فرمود: یا ابا الحسن! دوست داری که به تو خیر بدهم از آنچه بر تو گذشت؟ منافقان گفتند: او از یک ساعت پیش درد زایمان گرفته بود و اکنون می خواهد خبر بدهد. پیامبر خدا (ص) فرمود: بلکه تو خبر بده یا ابا الحسن، تا گواه بر این قوم باشی. گفت: آری یا رسول الله، وقتی به صحرا رفتم اینان را سوار بر شتر دیدم. به من ندا دادند که تو کیستی؟ گفتم من علی بن ابی طالب پسر عموی پیامبر خدا (ص) هستم. گفتند: ما برای خدا پیامبری نمی شناسیم و فرقی نمی کند که بر تو یا بر محمد حمله کنیم، این مردی که کشته شد، به من حمله کرد و میان من و او ضرباتی رد و بدل شد و باد سرخی وزید و من صدای تو را یا رسول الله شنیدم که می گفتی: یخه زرهش را پاره کرده ام به شانه اش بزن، پس من او را زدم و اثر نکرد، سپس باد سیاهی وزید و من صدای تو را یا رسول الله شنیدم که می گفتی: زرهش را از رانش کنار زدم، پس از رانش بزن و من زدم و آن را بریدم و او را انداختم و سرش را بریدم و خودش را جا گذاشتم و سرش را گرفتم. این دو مرد به من گفتند: به ما خبر رسیده که محمد رفیق شفیق و مهربانی است، پس ما را نزد او ببر و در باره ما شتاب مکن، این رفیق ما با هزار سواره برابری می کرد.

پیامبر خدا (ص) فرمود: صدای اول که به گوشت رسید صدای جبرئیل بود و صدای دوم، صدای

میکائیل بود. یکی از آن دو مرد را پیش من آر. علی او را پیش پیامبر آورد. پیامبر به او فرمود: بگو لا اله الا الله و گواهی بده که من فرستاده خدا

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۵۱

هستم. او گفت: برداشتن کوه ابو قییس برای من بهتر از این است که این کلمه را بگویم. پیامبر خدا (ص) فرمود: یا علی او را عقب ببر و گردنش را بزن، پس علی گردن او را زد. سپس پیامبر خدا (ص) فرمود: آن دیگری را بیاور، آورده شد، پیامبر به او فرمود: بگو لا اله الا الله و گواهی بده که من فرستاده خدا هستم. او گفت: مرا نیز به رفیقم ملحق کن.

فرمود: او را عقب ببر یا ابا الحسن و گردنش را بزن. امیر المؤمنین خواست گردن او را بزند، جبرئیل نازل شد و گفت: محمد! پروردگارت سلام می رساند و به تو می گوید: او را نکش چون اخلاق نیکو دارد و در میان قومش سخاوتمند است. آن مرد که زیر شمشیر بود برخاست و گفت: آیا این فرستاده پروردگار توست که به تو خبر می دهد؟ پیامبر فرمود: آری. او گفت: به خدا سوگند که درهمی را با برادرم مالک نشدیم مگر اینکه آن را انفاق کردم و هیچ گاه با برادرم سخن بد نگفته ام و در قحطی صورت خود را ترش نکرده ام و من گواهی می دهم که خدایی جز خدای یگانه نیست و تو پیامبر خدایی. پیامبر فرمود:

این از کسانی است که اخلاق نیکو و سخاوتش او را به سوی بهشت نعمت ها کشانید.

در نیکویی به برادران و سعی در حوائج آنان، سه خصلت است

۴۲- جمیل بن درّاج از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود:

بهترین شما سخاوتمندترین شماست و بدترین شما بخیل ترین شماست و از کارهای شایسته نیکی به برادران و کوشش در حوائج آنهاست و در آن، مالیده شدن دماغ شیطان و دوری از آتش جهنم و وارد شدن در بهشت است. ای جمیل! این حدیث را به برگزیدگان از یاران خود خبر بده. راوی گفت: گفتم: فدایت شوم برگزیدگان از یاران من کدامند؟ فرمود: آنان که به برادران خود به هنگام دشواری و آسانی نیکی می کنند. سپس فرمود: ای جمیل! این کار برای کسی که ثروت بسیار دارد آسان است و خداوند صاحب مال اندک را مدح کرده و فرموده است: «آنان دیگران را بر نفس خویش مقدم می دارند اگر چه خود نیاز دارند و هر کس خود را از بخل نفس نگه داشت آنان راستگارانند» (۱)

نهی از قضای حاجت در سه جا

۴۳- سکونی نقل می کند که امام صادق (ع) از پدرانش از علی (ع) نقل می کند که فرمود: پیامبر خدا (ص) نهی کرد از اینکه در کنار آبی که خورده می شود و یا نهری که از آن خورده می شود و یا زیر درختی که میوه دارد، قضای حاجت کنند.

در روبرو بودن با آفتاب، سه خصلت بد وجود دارد

۴۴- سهیل بن زیاد با سند خود نقل می کند که امیر المؤمنین (ع) فرمود: روبروی

(۱) سوره حشر آیه ۹.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۵۳

آفتاب قرار نگیرید که آن بخارکننده است، رنگ را تیره می کند و لباس را می پوساند و مرض نهفته را آشکار می سازد.

اسراف کار، سه علامت دارد

۴۵- ابو اسحاق در یک حدیث مرفوع از امام سجّاد (ع) نقل می کند که امیر المؤمنین (ع) فرمود: شخص اسراف کار سه علامت دارد: چیزی را که شایسته او نیست می خورد و لباسی را که شایسته او نیست می پوشد و چیزی را که شایسته او نیست می خرد. (در خوراک و پوشاک و خریدن کالا از حدّ خود تجاوز می کند و بیشتر از آنچه در شأن اوست خرج می کند)

هر چشمی در روز قیامت گریان است مگر سه چشم

۴۶- سکونی نقل می کند که امام صادق (ع) از پدرش نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: هر چشمی در روز قیامت گریان است مگر سه چشم: چشمی که از ترس خدا گریه کرده و چشمی که از آنچه خدا حرام کرده پوشیده شده و چشمی که در راه خدا بیدار مانده است.

همه نیکی ها در سه خصلت جمع شده است

۴۷- ابو حمزه از امام باقر (ع) نقل می کند که امیر المؤمنین (ع) فرمود: همه نیکی ها در سه خصلت جمع شده است: نگریستن و سکوت و سخن گفتن، پس هر نگاهی که همراه با عبرت گرفتن نباشد، اشتباه است و هر سکوتی که همراه با اندیشیدن نباشد، غفلت است و هر سخنی که همراه با ذکر خدا نباشد، بیهوده و لغو است. خوشا به حال کسی که نگاهش عبرت و سکوتش تفکر و کلامش ذکر باشد و بر نگاهش گریه کند و مردم از شر او ایمن باشند.

نهی از سوار شدن سه نفر بر پشت سر هم بر چارپا

۴۸- امیر المؤمنین (ع) از پیامبر خدا نقل می کند که در یک حدیث طولانی فرمود:

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۵۵

سه نفر پشت سر هم بر یک چارپا سوار نشوند که اگر سوار شوند یکی از آنها ملعون است و آن اولی است.

حق مسافر بر همراهانش این است که در صورت بیماریش سه روز نزد وی اقامت کنند

۴۹- فرمود: حق مسافری که مریض شود بر همراهانش این است که سه روز به خاطر او توقف کنند (که اگر خوب شد او را با خود ببرند و گر نه او را نزد خانواده اش رها کنند و خود به سفر بروند).

در کفش سیاه سه خصلت بد و در کفش زرد سه خصلت خوب است

۵۰- حنان بن سدیر می گوید: وارد بر امام صادق (ع) شدم در حالی که کفش سیاهی پوشیده بودم، فرمود: تو را چه شده که کفش سیاه پوشیده ای، آیا نمی دانی که در آن سه خصلت است؟ می گوید: گفتم: فدایت گردم آن سه خصلت چیست؟ فرمود: چشم را ضعیف می کند و آلت را سست می کند و باعث اندوه می شود و با همه این احوال آن از پوشیدنی های زورمداران است. بر تو باد کفش زرد که در آن نیز سه خصلت است.

گفتم: آن سه خصلت چیست؟ فرمود: چشم را تیز می کند و آلت را قوی می کند و اندوه را برطرف می سازد و آن از پوشیدنی های پیامبران است.

از کلاغ سه خصلت را یاد بگیرید

۵۱- سلیمان بن جعفر می گوید: امام رضا (ع) از پدرانش از علی (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: سه خصلت را از کلاغ بیاموزید: جفت شدن با ماده به صورت پنهانی و طلب روزی در صبح زود و احتیاط کردن او.

سه چیز با سه چیز است

۵۲- ابان بن تغلب می گوید: از امام صادق (ع) شنیدم که فرمود: با پایداری، سلامت و با عجله، پشیمانی حاصل می شود و هر کس که کاری را در غیر وقت آن انجام دهد، در غیر وقت خود به نتیجه می رسد.

شومی در سه چیز است

۵۳- خالد بن نجیح از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: شومی در سه چیز است: زن و مرکب و خانه. شومی زن در زیاد بودن مهریه او و ناسپاسی شوهرش است و شومی مرکب در بدخلقی آن و رکاب ندادن آن است و شومی خانه در تنگی حیاط و بدی همسایه و زیاد بودن عیب های آن است.

کسانی که هر چه به آنها گفته شد فراموش کردند، سه گروهند

۵۴- طلحه شامی از امام باقر (ع) نقل می کند که در باره این آیه «فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ» (۱) و چون فراموش کردند آنچه را که به آنان تذکر داده شده بود» (که مربوط به داستان اصحاب سبت از یهودی هاست) فرمود: آنها سه دسته بودند: دسته ای خود فرمان خدا را پذیرفتند و دیگران را هم امر به معروف کردند، آنها نجات یافتند، و دسته ای خود، فرموده خدا را پذیرفتند ولی دیگران را امر به معروف نکردند، آنها به صورت مورچه مسخ شدند، و دسته ای نه فرمان خدا را پذیرفتند و نه امر به معروف کردند، آنها هلاک شدند: (طبق آیات قرآنی آن دسته از آنها که خدا را نافرمانی کردند؛ یعنی همان دسته سوم، به صورت میمون مسخ گشتند و مطرود شدند و طبق این روایت دسته دوم آنها هم به صورت مورچه مسخ شدند و در بعضی از نسخه ها به جای «ذَرَّ مورچه» کلمه «وَزَّ مرغابی» آمده است).

سه گروه در امان خدا هستند تا اینکه خداوند از حساب فارغ شود

۵۵- حسن بن زیاد عطار از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: سه گروه در امان خدا هستند تا اینکه خداوند از حساب فارغ شود: مردی که هرگز در فکر زنا نبوده و مردی که مالش را هرگز به ربا آلوده نکرده و مردی که هرگز در این دو کار کوشش نکرده است.

کسی که سه چیز به او داده شود، از سه چیز محروم نگردد

۵۶- معاویه بن وهب از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: ای معاویه! کسی که به او سه چیز داده شود، از سه چیز محروم نگردد: کسی که به او توفیق دعا داده شده، اجابت دعا هم داده می شود و کسی که به او توفیق شکرگزاری داده شده، به او افزونی هم داده می شود و کسی که به او توفیق توکل داده شده، به او بی نیازی از دیگران هم داده می شود (چون خدا برای او کافی است). همانا خداوند در کتاب خود می فرماید: «هر کس بر خدا توکل کند، او را بس است» (۲) و می فرماید: «هر گاه شکر کنید بر شما می افزایم» (۳) و می فرماید: «مرا بخوانید تا شما را اجابت کنم» (۴).

نهی از مشورت کردن با سه طایفه

۵۷- پیامبر خدا (ص) فرمود: یا علی! با ترسو مشورت مکن که راه رهایی را به تو

(۱) سوره اعراف، آیه ۱۶۵.

(۲) سوره طلاق آیه ۳.

(۳) سوره ابراهیم، آیه ۷.

(۴) سوره مؤمن آیه ۶۰.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۵۹

تنگ می کند و با بخیل مشورت مکن که تو را از هدف باز می دارد و با حریص مشورت مکن که طمع کاری را برای تو زینت می دهد و بدان یا علی که ترس و بخل و حرص یک طبیعت دارند و بدگمانی (به خدا) جامع آنهاست.

عقل به سه قسم تقسیم شده است

۵۸- محمد بن خالد با سند خود نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: عقل به سه جزء تقسیم شده است، هر کس آنها را داشته باشد عقلش کامل است و هر کس نداشته باشد عقل ندارد: شناخت نیکوی خداوند و اطاعت نیکو از خداوند و بینش نیکو در باره کار او.

حضرت آدم از سه خصلت یکی را برگزید

۵۹- اصبع بن نباته از علی بن ابی طالب (ع) نقل می کند که فرمود: جبرئیل بر آدم نازل شد و گفت: ای آدم، من مأمور شده ام که تو را میان سه خصلت مخیر کنم، تو یکی از آنها را انتخاب کن و دو تا را رها ساز. آدم به او گفت: آن سه چیز چیست ای جبرئیل؟ گفت: عقل و حیا و دین. آدم گفت: من عقل را انتخاب کردم. جبرئیل به حیا و دین گفت: شما بروید. گفتند: ای جبرئیل ما مأمور هستیم که عقل هر کجا باشد آنجا باشیم. جبرئیل گفت: هر جور که بخواهید، و بالا رفت.

عقل مرد در سه چیز معلوم می شود

۶۰- عبد الاعلی از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: عقل مرد در سه چیز معلوم می شود: در طول ریشش و در نقش انگشترش و در کنیه اش. (این هر سه نشان دهنده وضعیت روحی انسان است، مخصوصا کنیه ای که دیگران به انسان می دهند مطابق با روحیه و عمل کرد او داده می شود)

شیعه سه گونه است

۶۱- معاویه بن وهب از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: شیعه سه گونه است:

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۶۱

دوست دار با موَدّت، او از ماست، کسی که به وسیله ما خود را می آراید و ما زینت هر کسی هستیم که به وسیله ما خود را بیاراید، و کسی که به نام ما مال مردم را می خورد و هر کس به نام ما مال مردم را بخورد، فقیر می شود.

امتحان شیعه در سه مورد

۶۲- لیتی از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: شیعیان ما را در سه مورد امتحان کنید: موقع فرا رسیدن وقت نماز، بنگرید که چگونه بر آن مواظبت می کنند و در باره اسرارشان که چگونه آن را از دشمن ما حفظ می کنند و در باره اموالشان، بنگرید که چگونه به برادرانشان کمک می کنند.

سه خصلت است که در هر کس باشد ایمان او کامل است

۶۳- صالح بن میثم از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: سه خصلت است که در هر کس باشد ایمان او کامل است: کسی که بر ستم صبر کند و خشم خود را برای خدا فرو برد و گذشت داشته باشد، او از کسانی می شود که خداوند آنها را بدون حساب وارد بهشت می کند و شفاعت او را در باره افراد دیگر به تعداد افراد دو قبیله ربیعه و مضر می پذیرد. (منظور از صبر بر ظلم، مقاومت در برابر ظلم است نه ظلم پذیری. ربیعه و مضر هم دو قبیله بودند که افرادشان زیاد بود و همیشه در کثرت به آنها مثل زده می شود.) ۶۴- هشام بن معاذ می گوید: وقتی عمر بن عبد العزیز وارد مدینه شد، من نزد او بودم، منادی او ندا داد که هر کس ستمی دیده به درگاه بیاید. پس محمد بن علی یعنی امام محمد باقر (ع) آمد. خادم عمر بن عبد العزیز به نام مزاحم، نزد وی رفت و گفت:

محمد بن علی دم در است. عمر گفت: ای مزاحم! او را وارد کن و او وارد شد، در حالی که عمر اشک چشمانش را پاک می کرد، محمد بن علی به او گفت: ای عمر! چه چیزی تو را وادار به گریه کرده؟ هشام گفت:

ای پسر پیامبر! چنین و چنان باعث گریه او شده است.

محمد بن علی (ع) گفت: ای عمر! همانا دنیا بازاری از بازارهاست، قومی از آن با سود و قومی با زیان و ضرر بیرون آمده اند، چه بسا مردمی که از حالتی مانند حالتی که ما در آن قرار داریم، زیان کرده اند تا اینکه مرگ آنها را درک کرده است، پس به کلی از میان رفتند و در حالی که از دنیا رفتند، مورد سرزنش قرار داشتند، چون برای آن چیزی که از آخرت می خواستند آمادگی پیدا نکرده بودند و برای آن چیزی که بدشان می آمد سپری نساخته بودند؟ کسانی که آنان را ستایش نمی کردند اموالشان را تقسیم

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۶۳

نمودند و به سوی کسانی رفتند که عذرشان را نخواهند پذیرفت. به خدا سوگند که ما شایسته آنیم که به آن کارهایی که آنان کردند و مورد غبطه ماست، بنگریم و در آنها با آنان موافق باشیم و به آن کارهایی که آنان کردند و ما از آن می ترسیدیم نیز بنگریم و خود را از آن بازداریم، پس، از خدا بترس و در دل خود دو چیز را جای بده: می نگری، آنچه که دوست داری به هنگام ملاقات پروردگار با تو باشد، آن را از پیش بفرست و می نگری آنچه که بدت می آید که موقع ملاقات پروردگار با تو باشد، چیز دیگری را با آن جایگزین ساز و به کالایی که به پیشینیان ضرر کرده به این امید که به تو ضرر نرساند روی میاور، ای عمر از خدا بترس و درها را باز بگذار و گذشتن مردم از حاجب ها را آسان کن

و به مظلوم یاری نما و ظالم را رد کن.

آنگاه فرمود: سه چیز است که در هر کس باشد ایمان او به خدا کامل است، عمر دو زانو نشست و گفت: ای خاندان پیامبر بگو شم، فرمود: آری، ای عمر! کسی که خوشنودی، او را به باطل وارد نکند و خشم او را از حق بیرون نسازد و کسی که وقتی قدرت پیدا کرد، آنچه را که از آن او نیست دست اندازی نکند. عمر قلم و کاغذ خواست و نوشت: بسم الله الرحمن الرحيم. این چیزی است که عمر بن عبد العزیز آن را به عنوان حق محمد بن علی به او برمی گرداند، یعنی فدک را.

۶۵- ابو عبیده حدّاء از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: همانا مؤمن کسی است که وقتی خوشنود شد خوشنودیش او را به گناه و باطل وارد نکند و وقتی خشمگین شد، خشم او او را از گفتن سخن حق باز ندارد و مؤمن کسی است که وقتی قدرت پیدا کرد قدرت او، او را به تجاوز و دست اندازی به آنچه حق او نیست وادار نکند.

۶۶- فاطمه دختر امام حسین (ع) از پدرش نقل می کند که رسول خدا فرمود: سه خصلت است که در هر کس باشد خصلت های ایمان در او کامل شده است: کسی که وقتی خوشنود شد، خوشنودیش او را به گناه و باطل نکشاند و وقتی خشمگین شد خشم او، او را از حق بیرون نکند و وقتی قدرت یافت، به آنچه مال او نیست دست درازی نکند.

۶۷- عبد الله بن سنان می گوید: مردی نزد امام صادق (ع) صحبت از مؤمن کرد، امام

الخصال / ترجمه

فرمود: همانا مؤمن کسی است که وقتی خشمگین شد خشم او، او را از حق بیرون نکند و مؤمن کسی است که وقتی خوشنود شد، خوشنودیش او را وارد باطل نکند و مؤمن کسی است که وقتی قدرت یافت، به آنچه مال او نیست دست درازی نکند.

سه طایفه اند که خداوند در روز قیامت با آنان سخن نمی گوید و به آنان نگاه نمی کند و آنان را پاک نمی سازد و برای آنان، عذابی دردناک است

۶۸- ابو بصیر می گوید: از امام صادق (ع) شنیدم که فرمود: سه طایفه اند که خداوند روز قیامت با آنان سخن نمی گوید و به آنان نگاه نمی کند و آنان را پاک نمی سازد و برای آنان عذابی دردناک است: کسی که ریش خود را می کند و کسی که با خودش آمیزش می کند و کسی که مفعول واقع می شود. (منظور از کسی که با خودش آمیزش می کند، شخصی است که دست به استمنای زنند). ۶۹- ابو مالک جهنی می گوید: از امام صادق (ع) شنیدم که فرمود: سه طایفه اند که خداوند در روز قیامت با آنان سخن نمی گوید و به آنان نگاه نمی کند و آنان را پاک نمی سازد و برای آنان عذابی دردناک است: کسی که ادعای امامت می کند، در حالی که امامت او از جانب خدا نیست و کسی که امامت امامی را انکار می کند که امامت او از جانب خداوند است و کسی که گمان کند این دو گروه سهمی در اسلام دارند.

۷۰- پیامبر خدا (ص) فرمود: سه طایفه اند که خداوند در روز قیامت با آنان سخن نمی گوید و به آنان نگاه نمی کند و آنان را پاک نمی سازد و برای آنان عذابی دردناک است: مردی که با امامی بیعت کند و هدف او فقط دنیا باشد که اگر آنچه می خواهد به او بدهد به بیعت خود وفا

می کند و گر نه وفا نمی کند، و مردی که کالای خود را به مرد دیگری بعد از وقت عصر (که موقع با شرافتی است) بفروشد و سوگند بخورد آن را به این مبلغ خریده است و آن شخص سخن او را بپذیرد و کالا را بگیرد و در حالی که آن مبلغ را که گفته نداده است و مردی که در بیابان آب بسیار دارد، ولی آن را از رهگذران مضایقه می کند.

وحشتناک ترین حالت برای مردم سه مورد است

۷۱- یاسر خادم می گوید: از امام رضا (ع) شنیدم که فرمود: همانا وحشتناک ترین

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۶۷

حالتی که برای این مردم وجود دارد سه جاست: روزی که زاده می شود و از شکم مادر بیرون می آید و دنیا را می بیند، و روزی که می میرد و آخرت و اهل آن را می بیند، و روزی که از قبر زنده می شود و احکامی را می بیند که در دنیا ندیده است. خداوند در این سه جا به یحیی سلام فرستاد، و نگرانی او را برطرف کرده و فرموده است: «سلام بر او روزی که زاده شد و روزی که می میرد و روزی که زنده برانگیخته می شود» (۱) و همچنین عیسی بن مریم در این سه جا بر خود سلام داده و گفته است: «و سلام بر من روزی که زاده شدم و روزی که می میرم و روزی که زنده برانگیخته می شوم.» (۲)

سه کسی شریک در ظلم هستند

۷۲- طلحه بن زید نقل می کند که امام صادق (ع) از پدر و جدش نقل می کند که علی (ع) می گفت: کسی که ستم می کند و کسی که به او یاری می دهد و کسی که به کار او راضی می شود، هر سه در ستمگری شریک هستند.

سخن چین قاتل سه نفر است

۷۳- محمد بن ابی عمیر در یک حدیث مرفوع نقل می کند که امام صادق (ع) فرمود: سخن چین قاتل سه نفر است: قاتل خود و قاتل کسی که سخن چینی او را کرده و کسی که نزد او سخن چینی کرده است.

مؤمن سه مسکن دارد، زندان و حصار و جایگاه، و کافر هم سه مسکن دارد

۷۴- ابراهیم بن عبد الحمید می گوید: امام موسی بن جعفر (ع) از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: دنیا زندان مؤمن و قبر حصار او و بهشت جایگاه اوست، و دنیا بهشت کافر و قبر زندان او و آتش جایگاه اوست.

روزهای خدا سه روز است

۷۵- مثنی حنط می گوید: از امام باقر (ع) شنیدم که فرمود: روزهای خدا سه روز است: روزی که قائم (ع) قیام می کند و روز رجعت و روز قیامت.

(۱) سوره مریم، آیه ۱۵.

(۲) سوره مریم، آیه ۳۳.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۶۹

سه گروه در روز قیامت عذاب می شوند

۷۶- محمد بن مروان از امام صادق (ع) نقل می کند که شنیدم آن حضرت فرمود:

سه گروه در روز قیامت عذاب می شوند: کسی که صورتی از حیوان را به تصویر کشد، عذاب می شود تا به آن روح بدمد و هرگز نمی تواند روح بدمد، و کسی که رؤیای دروغ جعل کند، عذاب می شود تا دو دانه جو را به هم گره بزند و هرگز نمی تواند گره بزند، و کسی که به سخنان قومی گوش دهد در حالی که آنان راضی نیستند، در گوشش سرب گداخته ریخته می شود.

۷۷- ابن عباس از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: کسی که صورتی را تصویر کند عذاب می شود و مکلف می گردد که به آن روح بدمد و نمی تواند، و کسی که رؤیای دروغ بسازد، عذاب می شود و مکلف می گردد که میان دو دانه جو گره بزند و نمی تواند، و کسی که به سخنان قومی گوش دهد در حالی که آنان راضی نیستند، به گوش او قلع گداخته ریخته می شود.

سه خصلت از تکبر باز می دارد

۷۸- عبد الرحمن بن ابی نجران مرفوعاً نقل می کند که امام صادق (ع) فرمود: کسی که جامه اش را وصله زند و کفشش را پینه زند و اساس خود را خود حمل کند، او از تکبر در امان است.

کسی می تواند امر به معروف و نهی از منکر کند که در او سه خصلت باشد

۷۹- محمد بن ابی عمیر مرفوعاً نقل می کند که امام صادق (ع) فرمود: همانا کسی می تواند امر به معروف و نهی از منکر کند که در او سه خصلت باشد: به آنچه امر می کند خودش عمل کند و از آنچه نهی می کند خودش دوری جوید، در آنچه امر یا نهی می کند اعتدال را رعایت نماید، در آنچه امر یا نهی می کند نرمی نشان دهد.

سه طایفه نجیب نمی شوند

۸۰- داود بن فرقد از امام باقر (ع) یا امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: سه طایفه نجیب نمی شوند: کسی که چشم راستش کور باشد و کسی که چشمش چون نگین

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۷۱

انگشتر، کبود باشد و کسی که در سند متولد شده باشد. (منظور این است که در این گروه ها زمینه برای شرارت بیشتر است و در عین حال می تواند شرور نباشند و اگر چنین اشخاص نجات کنند، ارزش بیشتری نسبت به دیگران دارند چون بر خلاف زمینه طبیعی عمل کرده اند).

برای مرد از نظر عیب سه خصلت بس است

۸۱- حسین بن زید از پدرش نقل می کند که امام صادق (ع) از پدرش نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: کار نیکی که ثواب آن زودتر به انسان می رسد، احسان کردن است و کار بدی که مجازات آن زودتر به انسان می رسد، ستم کردن است. و برای شخص از نظر عیب کافی است که در مردم به چیزی نگاه کند که از دیدن آن در خودش کور است، و به مردم چیزی را ایراد بگیرد که خودش نمی تواند آن را ترک کند، و همنشین خود را با چیزی اذیت کند که به او سودی ندارد.

کسی که عترت پیامبر را دوست نداشته باشد به سبب یکی از سه چیز است

۸۲- ابو رافع از امیر المؤمنین (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: هر کس خاندان مرا دوست نداشته باشد به سبب یکی از سه چیز است: یا منافق است و یا از زنا متولد شده و یا مادرش در حال حیض به او آبستن شده است.

محبوب ترین کارها برای خدا سه چیز است

۸۳- زهری از امام سجاد (ع) نقل می کند که فرمود: آخرین چیزی که خضر به موسی بن عمران وصیت کرد، این بود که گفت: کسی را به خاطر گناهی سرزنش مکن و همانا محبوب ترین کارها نزد خدا سه چیز است: میانه روی در گشاده دستی و عفو به هنگام قدرت و مدارا با بندگان خدا، و هیچ کس در دنیا با کسی مدارا نکرد مگر اینکه خداوند در روز قیامت با او مدارا خواهد کرد و سرآمد حکمت، ترس از خداوند است.

در روز قیامت آتش با سه گروه سخن می گوید

۸۴- امام صادق (ع) از پدرانش از علی (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود:

در روز قیامت آتش با سه کس سخن می گوید: با امیر و قاری قرآن و ثروتمند.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۷۳

به امیر می گوید: ای کسی که خداوند به او سلطنت داد، ولی او عدالت را رعایت نکرد! پس او را می بلعد، همان گونه که پرنده دانه کنجد را می بلعد. و به قاری قرآن می گوید:

ای کسی که برای مردم خود را زینت داد ولی با گناهان با خدا ستیز کرد! او را نیز می بلعد. و به ثروتمند می گوید: ای کسی که خداوند در دنیا مال بسیاری به او داد که گسترده و فراوان بود و فقیر از او اندکی را به عنوان قرض خواست و او از روی بخل نداد! او را هم می بلعد.

سه چیز پشت را می شکند

۸۵- سعد اسکاف از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: سه چیز پشت را می شکند:

کسی که عمل خیر خود را بسیار بداند و گناهانش را از یاد برد و در رأی خود، خودبین باشد.

۸۶- عبد الرحمن بن حجاج از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: شیطان که خدا لعنتش کند به لشکریانش گفت: اگر در سه چیز بر فرزند آدم مسلط شوم، باکی ندارم که چه عملی دارد؛ چون از او پذیرفته نخواهد شد: وقتی که عمل خود را زیاد بداند و گناهانش را از یاد برد و خودبینی در او راه یابد.

خداوند با سه چیز بر بندگانش منت نهاد

۸۷- هشام بن سالم از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: همانا خداوند می فرماید: من بر بندگانم با سه چیز منت نهادم: پس از بیرون شدن روح از جسد، بوی بد به او دادم که اگر چنین نبود هیچ خویشی، خویش خود را دفن نمی کرد، به آنها پس از رسیدن مصیبت صبر دادم که اگر چنین نبود، هیچ یک از آنها زندگی گوارایی نداشت و این حیوان را (به عنوان آفت) آفریدم و آن را بر گندم و جو مسلط کردم که اگر چنین نبود، پادشاهان آن را مانند زر و سیم می اندوختند.

بیداری روا نیست مگر در سه چیز

۸۸- امام صادق (ع) از پدرش نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: بیداری روا نیست مگر در سه چیز: شب زنده داری برای خواندن قرآن و یا طلب علم و یا برای

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۷۵

عروسی باشد که به همسر خود هدیه شده است.

اگر سه چیز در فرزند آدم نبود، چیزی سرش را خم نمی کرد

۸۹- امام صادق (ع) از پدرش نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: اگر سه چیز در فرزند آدم نبود، هرگز چیزی سر او را خم نمی کرد: بیماری و فقر و مرگ، همه اینها در او هست و در عین حال او همواره جست و خیز می کند.

همه شریعت های دین، سه چیز است

۹۰- ابو مالک می گوید: به امام سجاد (ع) عرض کردم: از همه شریعت های دین مرا خبر بده، فرمود: سخن حق، حکم به عدل و وفای به عهد.

فتنه ها در سه چیز است

۹۱- اصیغ بن نباته از امیر المؤمنین (ع) نقل می کند که فرمود: فتنه ها در سه چیز است: محبت زنان و آن شمشیر شیطان است، و خوردن شراب و آن تله شیطان است.

و محبت دینار و درهم و آن تیر شیطان است. پس هر کسی زنان را دوست داشته باشد از زندگی خود سودی نمی برد، و هر کس شراب را دوست داشته باشد، بهشت بر وی حرام است، و هر کس دینار و درهم را دوست داشته باشد، دنیا را پرستش کرده است.

و نیز فرمود: عیسی بن مریم فرمود: دینار بیماری دین و عالم طیب دین است، پس هر گاه طیبی را دیدید که مرض را به طرف خود می کشد، او را متهم کنید و بدانید که او نمی تواند نصیحت کننده دیگران باشد.

برای مسلمان سه دوست وجود دارد

۹۲- امام صادق (ع) از پدرش، از جدش نقل می کند که علی (ع) فرمود: همانا برای مسلمان سه دوست وجود دارد: دوستی که می گوید من با تو هستم چه زنده باشی و چه مرده باشی و آن عمل اوست، و دوستی که می گوید: من تالاب گور با تو هستم و پس از آن تو را رها خواهم کرد و آن فرزند اوست، و دوستی که می گوید: من با تو

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۷۷

هستم، تا وقتی که بمیری و آن مال اوست و چون بمیرد، مال در اختیار وارث قرار می گیرد.

۹۳- قیس بن عاصم گفت: با جمعی از قبیله بنی تمیم خدمت پیامبر خدا (ص) رسیدیم و صلصال بن دلهمس نزد او بود، گفتم: ای پیامبر خدا (ص) ما را موعظه ای کن که ما در بیابان رفت و آمد داریم، فرمود: همانا

ذلت با عزّت، و مرگ با زندگی، و آخرت با دنیاست. و برای هر چیزی حسابگری و برای هر چیزی مواظبی و برای هر حسنه ای ثوابی و برای هر کار بدی مجازاتی و برای هر مدّتی نوشته ای است. ای قیس به ناچار تو را همنشینی است که همراه تو دفن می شود و در حالی که او زنده است و تو با آن دفن می شوی در حالی که تو مرده ای، اگر او کرامت داشته باشد، تو را گرامی خواهد داشت و اگر پست باشد، تو را تسلیم خواهد کرد، آنگاه او محشور نمی شود مگر با تو و برانگیخته نمی شود مگر با تو، از تو فقط در باره او سؤال خواهد شد، بنا بر این جز همنشینی شایسته انتخاب مکن که اگر شایسته و صالح باشد با آن مأنوس می شوی و اگر فاسد باشد، تنها از آن بترس، آن همنشین، عمل توست.

قیس گفت: ای پیامبر خدا (ص) دوست دارم این سخن در ابیاتی از شعر گفته شود که با آن به عرب های دیگر افتخار کنیم و ذخیره ای برای ما باشد. پیامبر فرمود: حسان بن ثابت را نزد او آوردند. قیس می گوید: من اندیشیدم که این موعظه را در چه قالبی از شعر ریزم و پیش از آمدن حسان بن ثابت، سخن بر من هموار شد و گفتم: ای پیامبر خدا (ص) ابیاتی به نظرم رسید که گمان می کنم با آنچه شما اراده کرده اید موافق باشد، پس گفتم:

برای خود همنشینی از کارهایت انتخاب کن، که همنشین انسان در قبر همان چیزی است که انجام داده، به ناچار باید آن را برای پس از مرگ آماده کنی، برای روزی

که انسان ندا داده می شود و او می پذیرد.

اگر به چیزی مشغول هستی، جز به آنچه خوشنودی خدا در آن است مشغول مباش.

انسان را پس از مرگ و پیش از آن همنشینی نیست، به جز عملی که کرده است، آگاه باشید که انسان، مهمان خانواده خویش است، اندکی میان آنها می ماند و آنگاه کوچ می کند.

خداوند به پیامبر خدا (ص) در باره علی (ع) سه کلمه وحی کرد

۹۴- عبد الله بن اسعد بن زراره از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود:

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۷۹

پروردگام مرا شبی به معراج برد و در باره علی (ع) سه چیز وحی کرد: اینکه او پیشوای پرهیزگاران و سرور مؤمنان و رهبر آنهاست که دست و صورتشان سفید است. (کنایه از مسلمانانی است که با گرفتن وضو، دست و صورت آنان نورانی می شود)

مردان سه طایفه اند

۹۵- ثعلبه بن میمون از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: مردان سه طایفه اند:

مردی با مالش، مردی با آبرویش، و مردی با زبانش و او بهترین آنهاست.

۹۶- امیر المؤمنین (ع) فرمود: مردان سه طایفه اند: خردمند و نادان و فاسق.

خردمند کسی است که دین، روش زندگی او و حلم، طبیعت او و اندیشیدن، روش اوست. اگر از او پرسند، پاسخ می دهد و اگر سخن بگوید، درست می گوید و اگر بشنود، درک می کند و اگر حدیث کند، راست می گوید و اگر کسی به او اطمینان کند، وفا نشان می دهد. و اما نادان کسی است که اگر نکته خوبی به او یادآوری شود، غفلت می کند و اگر از کار خوبی برگردانیده شود برمی گردد و اگر به نادانی وادار شود، نادانی می کند و اگر حدیث کند دروغ می گوید، نمی فهمد و اگر هم به او فهمانیده شود باز نمی فهمد. و اما فاسق کسی است که اگر او را امین خود قرار بدهی تو را خیانت می کند و اگر با او مصاحبت کنی به تو ایراد می گیرد و اگر به او اطمینان کنی تو را خیرخواهی نمی کند.

امامت جز بر مردی که سه خصلت دارد شایسته نیست

۹۷- امام صادق (ع) از پدرش نقل می کند که فرمود: امامت جز بر مردی که سه خصلت داشته باشد شایسته نیست: خداترسی، که او را از محرمات باز دارد و بردباری، که با آن خشم خود را مالک شود و نیکویی حکومت بر کسانی که حاکم آنها شده به گونه ای که گویا پدر مهربان آنهاست.

۹۸- احمد بن محمد بزندی می گوید: از امام رضا (ع) پرسیده شد: امام پس از امام با چه علامتی شناخته می شود؟ فرمود:
امام نشانه هایی دارد، اینکه بزرگترین فرزند پدرش

باشد و دارای فضیلت باشد و هر گاه که کاروانی به مدینه آید، پرسد که فلانی

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۸۱

چه کسی را وصی خود قرار داده، بگویند: فلانی را. و اسلحه نزد ما مانند تابوت در میان بنی اسرائیل است که امام هر کجا باشد با اوست. (منظور از این سخن که اگر کاروانی به مدینه آید و پرسد... این است که جانشین بودن امام جدید به امامی که از دنیا رفته میان مردم معروف باشد که اگر از آنها بررسی، امام جدید را به روشنی نشان دهند. و منظور از اسلحه که همواره با امام است سلاح پیامبر است که میان امامان به یادگار مانده و به امام دوازدهم رسیده، و او در موقع ظهور از آن استفاده خواهد کرد.) ۹۹- عبد الاعلی بن اعین می گوید: به امام صادق (ع) گفتم: برای دفع کسی که بدون حق ادعای امامت کند، حجت چیست؟ فرمود: سه حجت است که در کسی جمع نمی شود مگر اینکه امام باشد: اینکه نزدیک ترین کس به امام قبلی باشد و سلاح پیامبر نزد او باشد و دارای وصیتی آشکار باشد که اگر به مدینه رفتی و از عموم مردم و از کودکان پرسیدی که فلان امام چه کسی را وصی خود قرار داده، بگویند:

فلان کس را.

کسی که سه بار حج به جا آورده

۱۰۰- حریر گفت: هر کس سه سال پشت سر هم حج به جای آورد پس از آن حج کند یا نکند، مانند کسی است که همه ساله حج به جای می آورد.

مصنف این کتاب می گوید: اسناد این حدیث مضطرب بود، من آن را تغییر ندادم چون در نسخه من به همین صورت بود

و حدیث، حدیث صحیحی است.

۱۰۱- صفوان بن مهران از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: هر کس سه بار حج به جای آورد هرگز فقیر نمی شود.

۱۰۲- عیسی بن حمزه از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: هر شتری که سه سال با آن حج به جای آورده شود، از چارپایان بهشتی است، و در روایتی به جای سه سال، هفت سال ذکر شده است.

کسی که سه مؤمن را به حج ببرد

۱۰۳- حسن بن علی دیلمی نقل می کند که از امام رضا (ع) شنیدم که فرمود: هر

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۸۳

کس سه نفر از مؤمنان را به حج ببرد، خود را با آن مبلغ از خدا خریده است و خدا از او سؤال نخواهد کرد که مالش را از کجا به دست آورده، از حلال یا حرام؟

در پیراهن یوسف سه آیه است

۱۰۴- هشام بن سالم از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: در پیراهن یوسف سه آیه (در قرآن) آمده است، در قول خداوند که فرمود: «پیراهن او را با خونی دروغین آوردند» و قول خداوند: «اگر پیراهن او از جلو پاره شده باشد...» و قول خداوند: «این پیراهن مرا ببرید...» (۱)

ظلم سه گونه است

۱۰۵- سعد بن طریف از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: ظلم بر سه گونه است:

ظلمی که خداوند آن را می بخشد و ظلمی که نمی بخشد و ظلمی که آن را رها نمی کند، اما ظلمی که نمی بخشد، شریک قرار دادن به خداست و اما ظلمی که می بخشد، ظلم کردن انسان به خودش میان خود و خداست، و اما ظلمی که آن را رها نمی کند، در باره حقوقی است میان بندگان.

زن ها به سه طریق حلال می شوند

۱۰۶- سکونی از امام صادق (ع) و او از پدرانش، از امیر المؤمنین (ع) نقل می کند که فرمود: زن ها به سه طریق حلال می شوند: ازدواج با ارث، ازدواج به وسیله مالک بودن و ازدواج بدون ارث (منظور از ازدواج با ارث ازدواج دائم و منظور از ازدواج بدون ارث ازدواج موقت است، که اولی از مرد ارث می برد و دومی نمی برد و ازدواج با ملک هم مربوط به امه و برده است)

برای همه ائمت امید نجات وجود دارد مگر به سه کسی

(۱) سوره یوسف، آیات ۱۸-۲۶-۹۳.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۸۵

از کسانی که حق ما را شناخته باشند، امید نجات دادم مگر به سه نفر: رفیق پادشاه ستمگر و کسی که از هوای نفس پیروی می کند و فاسقی که فسق خود آشکار می کند.

سخت ترین ساعت های فرزند آدم، سه ساعت است

۱۰۸- زهری از امام سجاد (ع) نقل می کند که فرمود: سخت ترین ساعت های فرزند آدم سه ساعت است، ساعتی که در آن فرشته مرگ را می بیند و ساعتی که در آن از قبر برمی خیزد و ساعتی که در آن در برابر خدا قرار می گیرد، که یا به بهشت و یا به آتش می رود. سپس فرمود: ای فرزند آدم! اگر در حال مرگ نجات یافتی، تو همانی که هستی و گر نه هلاک شدی، ای فرزند آدم، اگر در موقعی که به قبر گذاشته شدی نجات یافتی، تو همانی که هستی و گر نه هلاک شدی و اگر هنگامی که مردم از صراط عبور می کنند نجات یافتی، تو همانی که هستی و گر نه هلاک شدی، و اگر هنگامی که مردم در برابر خداوند قرار می گیرند نجات یافتی تو همانی که هستی و گر نه هلاک شدی، سپس این آیه را تلاوت فرمود: «و از پس آنان برزخی است تا روزی که برانگیخته شوند» «۱» فرمود: برزخ قبر است و برای آنان در آنجا زندگی سختی است و به خدا سوگند که قبر، باغی از باغ های بهشت و یا گودالی از گودال های آتش است، سپس آن حضرت به مردی از همنشینانش فرمود: خدای آسمان، ساکنان بهشت

و ساکنان آتش را می شناسد، آیا تو از کدام یک هستی و کدام جایگاه، جایگاه توست؟

فرزند آدم کاری را که نزد خداوند از سه کار بزرگتر باشد انجام نداده.

۱۰۹- امام صادق فرمود: پیامبر خدا (ص) فرمود: فرزند آدم کاری که نزد خداوند از سه کار بزرگتر باشد، انجام نداده است: کسی که پیامبر و یا امامی را بکشد و یا کعبه را که قبله بندگان خداست خراب کند و یا منی خود را در زنی که به او حرام است خالی کند.

مرد، جز برای سه هدف کوچک نکند

۱۱۰- امام صادق (ع) فرمود: در حکمت آل داود نوشته شده است: مرد جز برای سه هدف کوچک نکند: برای تهیه توشه آخرت و یا اصلاح کارهای زندگی و یا لذت جویی از راه غیر حرام. نیز فرمود: هر کس زندگی را دوست داشته باشد خوار می شود. (منظور از زندگی در اینجا دنیاست که دوست داشتن آن خواری می آورد).

(۱) سوره مؤمنون آیه ۱۰۰.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۸۷

رختخواب سه گونه است

۱۱۱- حماد بن عیسی از امام صادق (ع) نقل می کند که آن حضرت به رختخواب خانه مردی نگاه کرد و فرمود: یک رختخواب برای مرد و یک رختخواب برای خانواده اش و یک رختخواب برای مهمانش. چهارمی مال شیطان است.

۱۱۲- جابر بن عبد الله می گوید: نزد پیامبر خدا (ص) از رختخواب سخن شد، فرمود: رختخوابی برای مرد و رختخوابی برای زن و رختخوابی برای مهمان، چهارمی برای شیطان است.

نشانه های سه گانه

۱۱۳- حماد بن عیسی از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: لقمان به پسرش گفت: فرزندم! هر چیزی علامتی دارد که با آن شناخته می شود و بر آن گواه است، همانا دین سه علامت دارد: دانستن و ایمان و عمل به آن. و ایمان سه علامت دارد: ایمان به خدا و کتاب ها و پیامبران او. و عالم سه علامت دارد: علم به خدا و شناختن آنچه خدا دوست دارد و یا از آن بدش می آید، عمل کننده سه علامت دارد: نماز و روزه و زکات، و شخص ناسازگار سه علامت دارد: با بالاتر از خود ستیز می کند و آنچه را که نمی داند، می گوید و در طلب چیزی است که به آن نمی رسد، و ستمگر سه علامت دارد: به آنکه بالاتر از اوست با نافرمانی ظلم می کند و به پایین تر از خود با غلبه ظلم می کند و ستمگران را یاری می دهد، و منافق سه علامت دارد: زبانش با قلبش و عملش با آشکارش با نهانش مخالف است، و گناهکار سه علامت دارد: خیانت می کند و

دروغ می گوید و با آنچه می گوید مخالفت می کند، و ریاکار سه علامت دارد:

وقتی تنهاست کسالت به خرج می دهد و وقتی با

مردم است با نشاط عمل می کند و در هر کاری ستایش مردم را می جوید، و حسود سه علامت دارد: وقتی کسی غایب است غیبت او را می کند و چون حاضر باشد به او تملق می کند و مصیبت زده را شماتت می کند، و اسراف کار سه علامت دارد: آنچه شایسته او نیست می خورد و آنچه شایسته او نیست می پوشد و آنچه شایسته او نیست می خورد، و تنبل سه علامت دارد: سستی می کند تا وظیفه ای را انجام ندهد، وظیفه اش را انجام نمی دهد تا آن ضایع گردد و ضایع نمی شود مگر این که گناهکار باشد، و غافل سه علامت دارد: سهو، بازی، فراموشی.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۸۹

حمّاد بن عیسی گفت: امام صادق (ع) فرمود: برای هر کدام از این علامت ها شاخه هایی وجود دارد که دانستن آنها به بیش از هزار باب و هزار باب و هزار باب می رسد، پس ای حمّاد، شبانه روز در طلب علم باش و اگر می خواهی چشمت روشن باشد و به خیر دنیا و آخرت بررسی، طمع خود را از آنچه در دست مردم است قطع کن و خودت را از مردگان بشمار و با خود مگو که تو از یکی از مردم بالاتری، و زیانت را نگه دار، همان گونه که مالت را نگه می داری.

خداوند بنده اش را در سه حالت از سوی خودش سامان می دهد

۱۱۴- حمّاد بن عیسی از امام صادق (ع) نقل می کند که امیر المؤمنین (ع) فرمود: در موعظه های لقمان به پسرش آمده است که گفت: فرزندم! باید کسی که یقین او اندک و نیت او در طلب روزی ضعیف است، عبرت بگیرد، همانا خداوند او را در سه حالت از سوی خود سامان داده و روزیش را عطا فرموده،

در حالی که در هیچ یک از آن حالت ها او نه کسبی و نه چاره ای داشت و خداوند او را در حالت چهارم نیز روزی می دهد، اما اولین حالت هنگامی بود که او در شکم مادر بود و خداوند او را در این قرارگاه آرام که گرما و سرما اذیتش نمی کرد روزی می داد، سپس او را از آنجا بیرون آورد و از شیر مادر برای او روزی قرار داد که او را کفایت می کرد و پرورش می داد و در امان بود بدون آنکه تاب و توانی داشته باشد، آنگاه او را از شیر باز کرد و برای او از کسب و کار پدر و مادرش روزی قرار داد و دل های آنان به او با محبت و مهربان بود به گونه ای که نمی توانستند جز این را انجام دهند، تا جایی که آنها در بسیاری از موارد او را از خودشان مقدم می داشتند، تا اینکه وقتی بزرگ و خردمند شد و برای خود کسبی فراهم کرد، کارش بر او تنگ شد و در باره پروردگارش گمان ها کرد و حقوق الهی را در مال خودش انکار نمود و بر خود و خانواده اش تنگ گرفت و این از ترس تنگ شدن روزی و به سبب نداشتن یقین کافی به اینکه خداوند در دنیا و آخرت به او عوض خواهد داد، صورت گرفت، پس چه بد بنده ای است این بنده، فرزندم.

مردم سه طایفه اند

۱۱۵- ابو خدیجه از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: مردم سه دسته به شمار می آیند: عالم و جوینده علم و خس و خاشاک، پس ما عالمان هستیم و شیعیان ما جویندگان علم هستند و بقیه مردم خس

و خاشاکند.

۱۱۶- صالح بن عقبه از امام موسی بن جعفر (ع) نقل می کند که فرمود: مردم سه

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۹۱

دسته اند: عرب و موالی (نومسلمانان از نژاد دیگر) و گورخران. ما عرب هستیم و موالی کسانی است که ما را دوست دارند و گورخران آنهایی هستند که از ما بیزاری می جویند و به ما بد می گویند.

۱۱۷- محمد بن مسلم و دیگران از امام صادق (ع) نقل می کنند که فرمود: پیامبر خدا (ص) فرمود: یا عالم و یا طالب علم باش و یا علما را دوست بدار و چهارمی مباش، که به سبب دشمنی با آن سه گروه هلاک شوی.

سه خصلت است که کسی در آنها معذور نیست

۱۱۸- حسین بن مصعب همدانی می گوید: از امام صادق (ع) شنیدم که فرمود: سه چیز است که هیچ کس در آنها عذری ندارد: ادای امانت به صاحبش، چه نیکوکار باشد و چه بدکار، و وفای به عهد چه برای نیکوکار باشد و یا برای بدکار، و نیکی به پدر و مادر، چه نیکوکار باشند و چه بدکار.

سه خصلت است که صاحب آنها نمی میرند مگر اینکه کیفر آنها را می بینند.

۱۱۹- ابو عبیده از امام باقر (ع) نقل می کند که در کتاب علی (ع) چنین آمده است:

سه خصلت است که صاحب آنها نمی میرند تا اینکه کیفر آنها را می بینند: ستم و قطع رحم و سوگند دروغ که با آن با خدا می ستیزد و همانا طاعتی که ثواب آن زودتر از همه می رسد، صله رحم است، گاهی قومی بدکار هستند ولی میان خود صله رحم می کنند و در نتیجه اموالشان زیاد می شود و به مردم نیکویی می کنند و عمرهایشان زیاد می شود. و همانا سوگند دروغ و قطع رحم خانه ها را بدون صاحب و ویران می کنند و رحم را سنگین می کنند و سنگینی رحم (مادران)، نسل را منقطع می سازد.

سه خصلت است که مسلمان با آنها کامل می شود.

۱۲۰- حارث اعور از امیر المؤمنین (ع) نقل می کند که فرمود: سه چیز است که

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۹۳

مسلمان با آنها کامل می شود: دانستن احکام دین و اندازه گیری در زندگی و شکیبایی بر مصیبت ها.

خصلت های سه گانه ای که در وصیت پیامبر (ص) به امیر المؤمنین (ع) آمده

۱۲۱- امام صادق (ع) فرمود: از جمله وصیت هایی که پیامبر خدا به علی (ع) کرد این بود که

یا علی تو را از سه خصلت بزرگ نهی می کنم: حسد و حرص و دروغ.

یا علی، سرآمد عمل ها سه تا است: به مردم از جانب خود انصاف بدهی و همراهی کردن با برادران دینی و یاد خدا در هر حالتی.

یا علی، مؤمن در دنیا سه شادی دارد:

دیدار برادران و افطار روزه و شب زنده داری در پایان شب.

یا علی، سه چیز است که اگر در کسی نباشد عمل او استوار نمی گردد: ترس از خدا که او را از ارتکاب گناهان الهی باز دارد و اخلاقی که با آن با مردم مدارا کند و بردباری که با آن جاهل جاهل را تحمل کند.

یا علی، سه چیز از حقایق ایمان است: انفاق در تنگدستی و انصاف دادن به مردم و بخشش علم به طالب آن.

یا علی سه خصلت از اخلاق نیکوست: به کسی که تو را محروم کرده عطا کنی و با کسی که تو را قطع کرده پیوند برقرار کنی و کسی را که به تو ستم کرده ببخشی.

۱۲۲- امام صادق (ع) از پدرش و او از جدش از امیر المؤمنین (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) در وصیتی به او فرمود:

یا علی! سه خصلت است که هر کس خدا را با داشتن آنها ملاقات کند، از بهترین مردم است: کسی که آنچه را

که خدا بر او واجب کرده به جای آورد او از عابدترین مردمان است، و کسی که خود را از محرمات الهی باز دارد او از پرهیزگارترین مردمان است، و کسی که به آنچه خدا به او روزی داده قانع شود، از بی نیازترین مردمان است.

یا علی، سه چیز است که این امت توانایی آن را ندارند: همراهی با برادر دینی در مالش و انصاف دادن به مردم از خودش و یاد خدا در هر حالتی. و یاد خدا همان گفتن (سبحان الله و الحمد لله و لا اله الا الله و الله اکبر) نیست، بلکه این است که هر گاه به چیزی که بر او حرام است رسید، در آنجا از خدا بترسد و آن را رها کند.

یا علی، سه چیز است که از آنها بیم جنون می رود: قضای حاجت در میان قبرها و

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۹۵

راه رفتن با یک لنگه کفش و این که کسی تنها بخوابد.

یا علی سه طایفه اند که همنشینی با آنان قلب را می میراند: همنشینی با دونان و همنشینی با ثروتمندان و سخن گفتن با زنان. (منظور، سخن گفتن با زنان نامحرم است که باعث فساد می گردد.)

یا علی سه چیز بر حافظه می افزاید و بیماری را از میان می برد: خوردن شیر و مسواک زدن و خواندن قرآن.

یا علی سه چیز از وسواس است: خوردن گل و گرفتن ناخن با دندان و خوردن ریش.

یا علی تو را از سه چیز نهی می کنم: حسد و حرص و تکبر

یا علی سه چیز قساوت قلب می آورد: شنیدن لہو و طلب صید و رفتن به در خانه پادشاه.

یا علی زندگی در سه چیز

است: خانه وسیع و جاریه زیبا و اسب شکم لاغر.

مصنف این کتاب می گوید: منظور از «الفرس القباء» اسب شکم لاغر است، گفته می شود: «فرس اقب و قباء» و لفظ فرس هم مذکر و هم مؤنث است و در مؤنث فقط «قبا» گفته می شود و نه غیر آن.

برای سه نفر با لفظ جمع دعا می شود

۱۲۳- منصور بن حازم از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: سه نفرند که آنها با لفظ جمع دعا می شوند، اگر چه یک نفر باشد: کسی که عطسه می کند، به او گفته می شود: خدا شما را رحمت کند چون دیگران هم با او هستند، و کسی که به کسی سلام می دهد، می گوید سلام بر شما، و کسی که کسی را دعا می کند، می گوید: خدا شما را عافیت بدهد.

مصنف این کتاب می گوید: اگر عطسه کننده از مخالفان باشد به او گفته می شود:

«یرحمکم الله خدا شما دو نفر را رحمت کند» و منظور دو فرشته ای است که موکل اویند، ولی برای مؤمن گفته می شود: «یرحمکم الله خدا شما را رحمت کند»

برای عطسه کننده سه بار دعا می شود

۱۲۴- امام صادق (ع) از پدرش نقل می کند که علی (ع) فرمود: برای کسی که عطسه می کند سه بار دعا می شود (یرحمکم الله گفته می شود) از آن بیشتر باد است.

۱۲۵- و در حدیث دیگر آمده: اگر عطسه کننده سه بار بیشتر عطسه کرد، به او گفته

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۹۷

می شود: «شفاک الله خدا تو را شفا دهد»

سه خصلت است که خداوند آنها را در منافق و فاسق جمع نمی کند

۱۲۶- عباد بن صهیب می گوید: از امام صادق (ع) شنیدم که می فرماید: خداوند سه چیز را در منافق و فاسق جمع نمی کند: زیبایی قیافه و فهم و اخلاق نیکو، هرگز.

سه دسته از مهمانان خداوند، زائران او و در حمایت او هستند

۱۲۷- عباد بن صهیب می گوید: از امام صادق (ع) شنیدم که فرمود: همانا مهمان خدا کسی است که حج و عمره به جای آورده است، او تا وقتی که به منزلش برگردد مهمان خداست، و کسی که در حال نماز است، تا وقتی که نمازش تمام شود در حمایت خداست، و کسی که برادر دینی خود را برای خدا زیارت کند، او زائر خدا در رسیدن هر چه زودتر به ثواب او و استفاده از گنجینه های رحمت او می باشد.

مشتری سه روز خیار حیوان دارد

۱۲۸- فضیل بن یسار نقل می کند که به امام صادق (ع) گفتم: شرط فسخ در (معامله) حیوان چیست؟ فرمود: سه روز برای مشتری، گفتم: شرط فسخ در غیر حیوان چیست؟ فرمود: دو طرف معامله تا وقتی که از هم جدا نشده اند اختیار فسخ دارند و چون از هم جدا شدند، دیگر پس از رضایت دو طرف هیچ کدام اختیار فسخ ندارند.

سه چیز است که خداوند به هیچ کس در آنها رخصت نداده

۱۲۹- عنبه بن مصعب گفت: از امام صادق (ع) شنیدم که فرمود: سه چیز است که خداوند در آنها به هیچ کس رخصت نداده است: نیکویی به پدر و مادر چه نیکوکار باشد و چه بدکار و وفای به عهد برای نیکوکار و بدکار و ادای امانت به صاحبش چه نیکوکار باشد و چه بدکار.

هیچ مصیبتی برای مؤمن شدیدتر از فقدان سه خصلت نیست

۱۳۰- زید شحام از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: هیچ مصیبتی برای مؤمن

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۱۹۹

شدیدتر از این نیست که از سه خصلت محروم باشد. گفته شد: آنها کدامند؟ فرمود:

همراهی کردن با دیگران در آنچه دارد برای خدا، و انصاف دادن از خود به دیگران، و بسیار یاد خدا کردن، ولی من نمی گویم (که منظور از ذکر خدا) گفتن «سبحان الله و والحمد لله و لا اله الا الله و الله اکبر» است بلکه یاد خدا نزد چیزی است که برای او حلال و یا حرام شده است.

اگر سه طایفه نبودند خداوند عذاب را بر بندگانش فرو می ریخت

۱۳۱- حسین بن مصعب از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: همانا خداوند را فرشته ای است که هر شب و روز ندا می دهد: ای بندگان خدا از معصیت الهی باز ایستید، چون اگر حیوانات چرنده و کودکان شیرخوار و پیران رکوع کننده نبودند، عذاب بر شما به سختی فرو می ریخت و شما به سختی کوبیده می شدید.

سه نفر ملعون هستند

۱۳۲- حسین بن مختار در یک حدیث مرفوع نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: ملعون است ملعون است کسی که از ولایت اهل بیت من کور و نابیناست، ملعون است ملعون است کسی که دینار و درهم را پرستش کند، ملعون است ملعون است کسی که چارپایان را وطی کند.

حکیمان و فقیهان وقتی به همدیگر نامه می نوشتند، سه چیز را می نوشتند که چهارمی نداشت

۱۳۳- امام صادق (ع) از پدراناش نقل می کند که امیر المؤمنین (ع) فرمود: فقیهان و حکیمان وقتی به همدیگر نامه می نوشتند، سه چیز را می نوشتند که چهارمی نداشت:

کسی که همت او برای آخرت باشد خداوند او را از غصه دنیا کفایت می کند، و کسی که نهان خود را اصلاح کند، خداوند آشکار او را اصلاح می کند، و کسی که میان خود و خدا را اصلاح کند خداوند میان او و مردم را اصلاح می کند.

سه چیز در سرشت مؤمن نیست

۱۳۴- حلبی می گوید: از امام صادق (ع) شنیدم که فرمود: دروغ و بخل و بدکاری در

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۰۱

سرشت مؤمن نیست، ولی ای بسا به سوی اینها میل می کند، اما ادامه نمی دهد. گفته شد: آیا زنا می کند؟ فرمود: آری؛ اما او مورد آزمایش قرار می گیرد و توبه می کند، ولی از این نطفه برای او فرزندی زاده نمی شود.

برای کسی که چیزی از دنیای خود را به ناچار از دست می دهد، سه خصلت است

۱۳۵- عبد الله بن سنان گفت: از امام صادق (ع) شنیدم که پیامبر خدا (ص) فرمود:

خداوند می فرماید: من دنیا را به بندگانم به صورت مبادله ای عطا کردم، پس هر کس به من قرض بدهد، در برابر هر یک از آن ده تا هفتصد برابر و آنچه بخواهم می دهم، و کسی که به من قرض ندهد و من چیزی را به جبر از او بگیرم، به او سه خصلت می بخشم که اگر یکی از آنها را به فرشتگانم می بخشیدم خوشنود می شدند: درود و هدایت و رحمت. خداوند می فرماید: «کسانی که چون به آنان مصیبتی رسد می گویند:

ما از خداییم و به سوی او بازمی گردیم، برای آنان است درودهایی از پروردگارشان» ۱» این یک خصلت از آن سه خصلت، «و رحمت» می شود دو خصلت، «و آنان هدایت شدگانند» این سه خصلت. سپس امام صادق (ع) فرمود: این سه خصلت برای کسی است که خداوند چیزی را به طور قهر از او گرفته باشد.

خداوند را بهشتی است که جز سه طایفه کسی وارد آن نمی شود

۱۳۶- محمد بن قیس از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: خداوند را بهشتی است که جز سه نفر، کسی وارد آن نمی شود: شخصی که به نظر خود حکم به حق داده است و کسی که به خاطر خدا برادر دینی خود را زیارت کرده است و کسی که به خاطر خدا برادر دینی خود را بر خود مقدم داشته است.

سه خصلت در شیعه نیست

۱۳۷- امام صادق (ع) فرمود: در شیعیان ما هر چه باشد، سه خصلت در آنها نیست، از آنها کسی دست به گدایی دراز نمی

کند و بخل نمی ورزد و مفعول واقع نمی شود.

سه خصلت از سخت ترین اعمال بندگان است

۱۳۸- ابو بصیر از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: سه چیز از سخت ترین

(۱) سوره بقره، آیه ۱۵۷.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۰۳

کارهایی است که بندگان انجام می دهند: انصاف دادن مؤمن از خودش، همراهی او نسبت به برادر دینی اش و یاد خدا در هر حال، و آن به این صورت است که چون به ارتکاب گناه تصمیم می گیرد خدا را یاد می کند و یاد خدا میان او و آن گناه جدایی می اندازد و این همان سخن خداوند است که فرمود: «همانا کسانی که پرهیزکارند وقتی وسوسه ای از شیطان به آنان رسد یادآور می شوند پس آنگاه بینایان باشند» (۱) ۱۳۹- ابو جارود از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: سخت ترین اعمال سه چیز است: انصاف دادن به مردم از سوی خودت تا جایی که در باره آنان به چیزی راضی نشوی، مگر این که در باره خود به آن راضی باشی، و مواسات کردن تو به برادر دینی ات در مال و یاد خدا در هر حالی، یاد خدا فقط گفتن «سبحان الله و الحمد لله و لا اله الا الله و الله اکبر» نیست، بلکه این است که هر گاه فرمان الهی به تو رسد، بگیری و هر گاه نهی الهی به تو رسد، ترک کنی.

سخن شیطان به حضرت نوح که مرا در سه جا یاد کن

۱۴۰- جابر از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: چون نوح برای نفرین به قومش خدا را خواند، شیطان نزد او آمد و گفت: ای نوح! تو را نزد من حقی است، می خواهم عوض آن را بدهم. نوح گفت: به خدا سوگند که برای من بسیار ناگوار است که حقی بر تو داشته باشم، آن حق

چیست؟ گفت: آری، تو نزد خدا به قوم خود نفرین کردی و آنان را غرق ساختی و کسی نماند که من گمراهش کنم، و من در راحتی هستم تا اینکه نسل دیگری به وجود آید و آنها را گمراه سازم. نوح گفت: چگونه می خواهی به من عوض بدهی؟ شیطان گفت: مرا در سه جا یاد کن که در آن سه جا به بنده از هر وقتی نزدیک ترم: هنگامی که غضب کردی مرا به یاد آور و هنگامی که میان دو نفر قضاوت می کنی مرا به یاد آور و هنگامی که با زنی همنشین شدی و کسی با شما نبود، مرا به یاد آور.

سخن شیطان ملعون: هر چه در کار فرزند آدم در مانده شوم در یکی از سه جا در مانده نمی شوم

۱۴۱- عبد الرحمن بن محمد از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: ابلیس (لعنت

(۱) سوره اعراف، آیه ۲۰۱.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۰۵

خدا بر او باد) می گوید: هر چه در کار فرزند آدم در مانده ام کند در یکی از سه جا در مانده ام نمی کند: گرفتن مال از راه حرام و یا ندادن حق آن و یا مصرف کردن آن در غیر محلی که باید مصرف کند.

سه خصلت است که مردم طاقت آن را ندارند

۱۴۲- عبد الله بن ابی یعفور از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: سه چیز است که مردم طاقت آن را ندارند: گذشت از مردم، همراهی برادر با برادرش در مال و یاد کردن بسیار خداوند.

احسان کردن شایسته نیست مگر با سه خصلت

۱۴۳- حاتم از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: دیدم که احسان کردن شایسته نیست مگر با سه خصلت: کوچک دانستن آن و پنهان دادن آن و شتاب کردن در آن، چون اگر آن را کوچک بداننی آن را نزد کسی که به او دادی بزرگ کردی، و هر گاه آن را پنهان کردی آن را کامل نمودی، و هر گاه که در آن شتاب کردی آن را گوارا نمودی و اگر جز این باشد، آن را نابود کردی و دشوار ساختی.

دست ها سه گونه اند

۱۴۴- مالک بن نضله از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: دست ها سه گونه اند: دست خدا که بالاترین دست هاست و دست احسان کننده که بعد از دست خداست و دست سائل گیرنده که پایین ترین دست هاست. پس آنچه از خرج خود اضافه داری احسان کن و خود را ناتوان مساز.

سه خصلت مستحب است

۱۴۵- عبد الله بن میمون از امام صادق (ع) و او از پدرانش، از علی (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: هر احسانی صدقه است، و هر کسی که کسی را به کار خیر هدایت کند مانند آن است که خودش آن کار را انجام داده است و خداوند کمک کردن به بیچاره را دوست دارد.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۰۷

بخشندگان سه کس هستند

۱۴۶- شهاب بن عبد ربه از پدرش از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود:

بخشندگان سه کس هستند: خداوند که پروردگار جهانیان است و صاحب مال و کسی که به وسیله او داده می شود.

۱۴۷- ابو بصیر از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: بخشندگان سه کس هستند:

خداوند بخشنده، و کسی که از مال خود می بخشد و کسی که در این راه کوشش می کند نیز بخشنده است.

خواهش کردن جز در سه جا شایسته نیست

۱۴۸- عبد الحمید بن عواض از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: خواهش کردن شایسته نیست مگر در سه جا: در باره خونبهایی که ثابت شده و یا بدهی سنگین و یا احتیاجی که انسان را زمین گیر کرده است.

۱۴۹- امام صادق (ع) فرمود: مردی نزد عثمان آمد و او بر در مسجد نشسته بود و از وی درخواست پول کرد و او پنج درهم به او داد، آن مرد گفت: مرا راهنمایی کن، عثمان به او گفت: نزد آن جوان هایی که می بینی برو، و با دستش به ناحیه ای از مسجد که حسن و حسین و عبد الله بن جعفر نشسته بودند اشاره کرد، آن مرد نزد آنان آمد و به آنها سلام داد و از آنها درخواست پول کرد. حسن (ع) و حسین (ع) به او گفتند: ای شخص! سؤال کردن جز در سه جا روا نیست: خونبهایی که دردناک است، یا بدهی که دل شکستگی دارد، یا فقری که انسان را زمین گیر می کند، تو برای کدام یک سؤال می کنی؟ گفت: برای یکی از این سه مورد.

پس امام حسن (ع) دستور داد به او پنجاه دینار دادند و امام حسین (ع) نیز دستور داد به او

چهل و نه دینار دادند و عبد الله بن جعفر نیز دستور داد به او چهل و هشت دینار دادند و آن مرد برگشت و نزد عثمان آمد. عثمان به او گفت: چه کردی؟ گفت: نزد تو آمدم و از تو سؤال کردم و دادی آنچه دادی و از من نپرسیدی که برای چه سؤال

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۰۹

می کنم ولی چون از صاحب موهای بلند سؤال کردم به من گفت: ای شخص برای چه سؤال می کنی چون سؤال کردن جز در سه مورد روا نیست و من علت سؤال کردنم را به او گفتم و به من پنجاه دینار داد و دومی چهل و نه دینار و سومی چهل و هشت دینار دادند، عثمان گفت: برای تو چه کسی مانند این جوان ها می شود؟ آنان علم را یک جا به دست آورده اند و خیر و حکمت را اندوخته اند.

مصنف این کتاب می گوید: معنای این سخن او «فطموا العلم فطمها» این است که علم را از دیگران بریده اند و آن را برای خود جمع کرده اند.

سه خصلت است که خداوند با آنها به فرزند آدم منت نهاده

۱۵۰- ابو حمزه از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: خداوند می فرماید: ای فرزند آدم من به تو سه منت نهاده ام: بر تو پوشانیده ام آنچه را که اگر خانواده تو آن را بدانند تو را به خاک نمی سپارند و به تو وسعت دادم و از تو قرض خواستم و تو اقدام به خیر نکردی، و موقع مرگت یک سوم مالت را در اختیار تو قرار دادم و تو اقدام به خیر نکردی.

بنده ای مشرک نمی شود مگر اینکه یکی از این سه خصلت را انجام بدهد

۱۵۱- عباس بن یزید نقل می کند که به امام صادق (ع) گفتم: این مردم عوام گمان می کنند که شرک از رد پای مورچه در شب ظلمانی روی پلاس سیاه پنهان تر است، فرمود: بنده مشرک نمی شود مگر اینکه به غیر خدا نماز بخواند و یا برای غیر خدا ذبح کند و یا غیر خدا را بخواند.

به این امت کمتر از سه چیز داده نشده

۱۵۲- عبد الله بن سنان از امام صادق (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: به امت من کمتر از سه چیز داده نشده است: زیبایی و صدای خوب و حافظه.

بلای مشقت بار، سه چیز است

۱۵۳- سکونی از امام صادق (ع) از پدرانش از علی (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص)

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۱۱

فرمود: بلای مشقت بار این است که مردی را بیاورند و با زجر گردن او را بزنند و اسیری که در قید و بند دشمن است و مردی

که مرد دیگر را روی همسرش ببیند.

در این امت سه چیز وجود ندارد

۱۵۴- زید بن علی از پدراناش از علی (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: در امت من رهبانیت و گردشگری و سکوت نیست. (رهبانیت یعنی ترک دنیا که در میان مسیحیان وجود دارد و منظور از گردشگری این است که کسی در جایی سکونت نکند و همواره خانه به دوش باشد و منظور از سکوت، کار برخی از یهود است که گاهی خود را ملتزم به سکوت می کردند و با کسی حرف نمی زدند.)

فرشتگان به خانه ای که در آن سه چیز باشد وارد نمی شوند

۱۵۵- محمد بن مروان از امام صادق (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود:

جبرئیل نزد من آمد و گفت: ما فرشتگان به خانه ای که در آن سگ و یا مجسمه جسدی و یا ظرفی که در آن بول کنند باشد، وارد نمی شویم.

سه کس در امر به معروف و نهی از منکر شریکند

۱۵۶- سکونی از امام صادق (ع) و او از پدراناش از علی (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: هر کس امر به معروف یا نهی از منکر کند و یا به خیری راهنمایی کند و یا به آن اشاره کند در ثواب آن شریک است و هر کس به چیز بد فرمان دهد یا به آن راهنمایی کند و یا اشاره کند، در گناه آن شریک است.

خداوند به مؤمن سه خصلت داده

۱۵۷- عبد المؤمن انصاری از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: همانا خداوند به مؤمن سه خصلت داده است: عزت دینی در دنیا و پیروزی در آخرت و هیبت در دل جهانیان.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۱۳

از سه کس در باره دین باید دوری کرد

۱۵۸- سلیمه بن قیس هلالی می گوید: از امیر المؤمنین (ع) شنیدم که می فرمود:

در باره دیتان از سه کس بر حذر باشید: مردی که قرآن می خواند تا در او شادمانی از قرائت را دیدی، شمشیر خود را بر همسایه اش می کشد و او را متهم به شرک می کند.

گفتم: یا امیر المؤمنین! کدام یک از این دو اولی به شرک هستند؟ فرمود: آن کس که متهم می کند، و مردی که بدعت های نو در آمد او را خوار کرده به گونه ای که هر گاه بدعت جدید دروغین حادث شود آن را بیشتر از آنچه هست کش می دهد.

مردی که خداوند به او قدرت داده و گمان کرده که اطاعت از او همان اطاعت از خداست و نافرمانی او نافرمانی خداست، ولی او دروغ می گوید، زیرا که در معصیت خدا اطاعت از هیچ مخلوقی روا نیست، هیچ مخلوقی نباید معصیت خدا را دوست داشته باشد، پس اطاعت در معصیت خداوند جایز نیست و کسی که خدا را نافرمانی می کند نباید از او اطاعت کرد، همانا اطاعت مخصوص خداوند و پیامبرانش و اولی الامر است، اینکه خداوند به اطاعت از پیامبر فرمان داده، برای آن است که او معصوم و پاک است، هرگز به معصیت خدا فرمان نمی دهد و اینکه به اطاعت از اولی الامر فرمان داده برای آن است که آنها نیز معصوم و پاک هستند و هرگز به معصیت خدا فرمان

سؤال مرد دیرنشین از امام صادق (ع) از سه خصلت

۱۵۹- سلمه می گوید: مردی از یاران ما از من خواست که بر سر خرمن او باشم و آن را محافظت کنم، در کنار من دیری بود و من هر گاه که ظهر می شد وضو می گرفتم و نماز می خواندم، یک روز ساکن دیر به من گفتم: این نمازی که می خوانی چه نمازی است؟ من کسی را نمی بینم که آن را بخواند، گفتم: ما آن را از فرزند پیامبر گرفتیم، گفتم: او عالم و دانشمند است؟ گفتم: آری، گفتم: از او از سه چیز پرس: از تخم مرغ که کدام یک آن حرام است و از ماهی که کدام یک آن حرام است و از پرنده که کدام یک آن حرام است؟ می گوید: در همان سال به حج رفتم و خدمت امام صادق (ع) رسیدم به او گفتم: مردی از من خواسته سه چیز را از تو پرسم، فرمود: آن سه چیز چیست؟

گفتم: از من خواست که از تخم مرغ پرسم که کدام یک آن حرام است و از ماهی پرسم که کدام یک آن حرام است و از پرنده پرسم که کدام یک آن حرام است؟

امام صادق (ع) فرمود: به او بگو: اما تخم مرغ، هر کدام که سر و ته آن یکی باشد آن را مخور، و اما ماهی، هر کدام که فلس نداشته باشد آن را مخور، و اما پرنده، هر کدام که

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۱۵

چینه دان نداشته باشد آن را مخور. می گوید: از مکه برگشتم و مخصوصا به جانب صاحب دیر رفتم و آنچه را که امام فرموده بود به او خبر دادم، گفتم: به خدا سوگند که او یا

پیامبر و یا وصی پیامبر است.

مصنف این کتاب می گوید: از پرندگان آبی هر کدام که چینه دان و یا چنگال اضافی در زیر پا داشته باشد خورده می شود و از پرندگان صحرائی هر کدام که گاهی پر می زند خورده می شود و هر کدام که صاف پرواز می کند خورده نمی شود و اگر صاف رفتنش بیشتر باشد خورده نمی شود.

زمین به پروردگارش ناله نکرد، مانند نالیدن آن از سه چیز

۱۶۰- سلیمان بن حفص از امام صادق (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود:

زمین به پروردگارش ناله نکرد مانند نالیدن آن از سه چیز: خون حرامی که بر زمین ریخته شود یا غسل کردن از زنا یا خوابیدن بر آن پیش از طلوع آفتاب.

خداوند نگهداری سه چیز را قبول نکرده

۱۶۱- محمد بن حسین به سند خود از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود:

خداوند نگهداری سه چیز را قبول نکرده: کسی که در یک خانه ویرانه فرود آید و کسی که در وسط راه نماز بخواند و کسی که مرکب خود را رها کند و آن را نبندد.

سه گروه در روز قیامت در سایه عرش خدا قرار می گیرند

۱۶۲- علی بن جعفر از برادرش موسی بن جعفر (ع) نقل می کند که فرمود: سه گروه در روزی که سایه ای جز سایه خدا نیست در سایه عرش خدا قرار می گیرند:

مردی که برادر مسلمانش را زن بدهد و یا خدمتکار در اختیار او بگذارد و یا سَرّی از او را پنهان کند.

سه چیز به خداوند شکایت می کنند

۱۶۳- امام صادق (ع) فرمود: سه چیز به خداوند شکایت می کنند: مسجدی که خراب شود و اهلس در آن نماز نخوانند و عالمی که میان نادانان باشد و مصحفی که

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۱۷

آویزان باشد و غبار بر آن بنشیند و در آن قرائت نشود.

قاریان قرآن سه گونه اند

۱۶۴- امام باقر (ع) فرمود: قاریان قرآن سه دسته اند: کسی که قرآن می خواند و آن را سرمایه قرار می دهد و با آن از پادشاهان پول می گیرد و به مردم فخر می فروشد، و مردی که قرآن می خواند و حروف آن را حفظ می کند ولی حدود احکام آن را ضایع می کند، و مردی که قرآن می خواند و دوی قرآن را بر بیماری دلش می گذارد و شب را با آن بیدار می ماند و روز را (به خاطر روزه داری) تشنه می ماند و در مساجد با آن مشغول است و به وسیله آن از بستر خود دور می شود، خداوند عزیز و جبار به وسیله آنان از آسمان باران نازل می کند، به خدا سوگند این قاریان قرآن از یاقوت سرخ کمترند.

۱۶۵- هشام بن سالم از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: قاریان قرآن سه دسته اند: کسی که قرآن می خواند تا از پادشاهان پول بگیرد و به مردم فخر فروشی کند، او اهل آتش است، و کسی که قرآن می خواند و حروف آن را حفظ می کند ولی حدودش را ضایع می کند، او نیز اهل آتش است و کسی که قرآن می خواند و آن را زیر کلاه خویش (در مغز

خود) جای داده و به آیات محکم آن عمل می کند و به آیات متشابه آن ایمان دارد و واجباتش را به جای می آورد و حلالش را حلال و حرامش را حرام می داند، او از کسانی است که خداوند او را از فتنه های گمراه کننده نجات می دهد و او اهل بهشت است و می تواند در باره هر کسی که بخواهد شفاعت کند.

بار سفر بسته نشود مگر برای رفتن به سه مسجد

۱۶۶- امیر المؤمنین (ع) فرمود: بار سفر بسته نشود مگر برای رفتن به سه مسجد:

مسجد الحرام و مسجد پیامبر و مسجد کوفه.

۱۶۷- یاسر خادم از امام رضا (ع) نقل می کند که فرمود: بار سفر به سوی زیارت

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۱۹

قبور بسته نشود مگر برای زیارت قبور ما، آگاه باشید که من از روی ستم با زهر کشته می شوم و در دیار غربت دفن می شوم، پس هر کس برای زیارت من بار سفر بندد، دعای او مستجاب و گناه او آمرزیده می شود.

در ترب سه خاصیت است

۱۶۸- حنّان بن سدید می گوید: با امام صادق (ع) بر سر سفره ای بودم که یک دانه ترب به من داد و به من فرمود: ای حنّان، ترب را بخور که در آن سه خاصیت وجود دارد: برگ آن، بادها را می برد و مغز آن ادرار آور است و ریشه آن بلغم را قطع می کند.

سه چیز ضرر نمی رساند

۱۶۹- منصور بن یونس می گوید: از امام موسی بن جعفر (ع) شنیدم که می فرمود:

سه چیز ضرر نمی رساند: انگور رازقی و نیشکر و سیب لبنانی.

برای کسی که سه خصلت را ترک کند، پیامبر (ص) سه خانه در بهشت ضمانت می کند

۱۷۰- پیامبر خدا (ص) فرمود: من ضامن خانه ای در اطراف بهشت و خانه ای در وسط بهشت و خانه ای در بالای بهشت هستم برای کسی که جدال را ترک کند اگر چه بر حق باشد و برای کسی که دروغ را ترک کند اگر چه از روی شوخی باشد و برای کسی که اخلاق خوب داشته باشد.

امیر المؤمنین (ع) به جنگ با سه گروه مأمور بود

۱۷۱- علقمه می گوید: از امیر المؤمنین شنیدم که فرمود: من به جنگ با ناکثین و قاسطین و مارقین مأمور هستم. (ناکثین

کسانی هستند که بیعت با امام را شکستند و آن‌ها همان اصحاب جمل بودند و قاسطین ستمگران هستند و آنها همان معاویه و دار و دسته اش بودند و مارقین بیرون روندگان از دین هستند و آنها همان اصحاب نهروان یا خوارج بودند. مصنف این کتاب می گوید: ناکثین اصحاب جمل و قاسطین اهل شام و معاویه و مارقین اهل نهروان بودند. در این باره هر روایتی که به من رسیده در کتاب «وصف

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۲۱

قتال الشراه المارقین» آورده ام.

هر کس سه خصلت را نداشته باشد، از خدا و پیامبر او نیست

۱۷۲- حسین بن زید از امام صادق (ع) و او از پدرانش از علی بن ابی طالب (ع) نقل می کنند که پیامبر خدا (ص) فرمود: سه چیز است که در هر کس نباشد او از من و از خدا نیست، گفته شد: یا رسول الله آنها کدامند؟ فرمود: حلمی که با آن جهل‌ها را رد کند و اخلاق نیکو که با آن میان مردم زندگی کند و پرهیزگاری که او را از معصیت الهی دور سازد.

خداوند سه حرمت دارد

۱۷۳- ابو سعید خدری از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: همانا برای خداوند سه حرمت وجود دارد که هر کس آنها را حفظ نکند، خداوند امر دنیا و آخرت او را حفظ می کند و هر کس آنها را حفظ نکند، خداوند هم چیزی از او را حفظ نمی کند: حرمت اسلام و حرمت من و حرمت خاندانم.

۱۷۴- عکرمه از ابن عباس نقل می کند که گفت: خداوند را سه حرمت وجود دارد که چیزی مانند آنها نیست: کتاب او که نور و حکمت اوست، و خانه او که آن را برای مردم قبله قرار داده و خدا از هیچ کس نمی پذیرد که روی به سوی غیر آن باشد، و خاندان پیامبرتان محمد (ص).

حقیقت ایمان سه خصلت است

۱۷۵- محمد بن عذافر از پدرش نقل می کند که امام باقر (ع) فرمود: یک روز پیامبر خدا (ص) در یکی از سفرهایش بود که سوارانی با او ملاقات کردند و گفتند: سلام بر تو ای پیامبر خدا، آن حضرت به سوی آنان متوجه شد و فرمود: شما چه کسانی هستید؟ گفتند: مؤمن هستیم، فرمود: حقیقت ایمان شما چیست؟ گفتند: راضی بودن

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۲۳

به قضای الهی و تسلیم شدن به امر الهی و واگذار کردن کارها به خداوند. پیامبر فرمود:

شما دانشمندان و حکیمانی هستید که نزدیک است که از حکمت، پیامبران باشند. اگر شما راست می گوید، خانه ای را که در آن ساکن نیستید مسازید و آنچه را که نمی خورید جمع نکنید و از خداوندی که به سوی او باز می گردید پروا کنید.

۱۷۶- ابو بصیر و زراره بن اعین هر دو از امام صادق (ع) نقل می کنند که فرمود:

حاجی سه نوع است: کسی که با همراه داشتن قربانی، حج افراد به جای آورد و کسی که بدون همراه داشتن قربانی، حج افراد به جای آورد و کسی که عمره و حج تمتع به جای آورد. (حج به سه قسم است: حج قران و حج افراد و حج تمتع، حج قران آن است که حاجی قربانی با خود دارد و حج افراد آن است که احتیاج به قربانی ندارد و این دو نوع، وظیفه کسی است که بیش از شانزده فرسخ از مکه دور نباشد (ساکنین مکه و اطراف آن)، سومی حج تمتع است که در آن عمره و حج با هم است و قربانی هم دارد و آن وظیفه کسانی است که از

مکه بیش از شانزده فرسخ دور هستند.) ۱۷۷- جابر جعفی از امام باقر (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: حاجی سه قسم است: بهترین آنها از نظر بهره ای که می برد، کسی است که گناهان پیش و پس او آمرزیده شده باشد و خداوند او را از عذاب آتش حفظ کند، کسی که در مرتبه بعدی قرار می گیرد، آن حاجی است که گناهان پیش و پس او آمرزیده شده باشد و عمل را در بقیه عمرش از سر بگیرد و کسی که در مرتبه بعد از آن قرار دارد، شخصی است که خانواده و مالش حفظ شده باشد.

از سه خصلت نهی شده است

۱۷۸- امام صادق (ع) از امیر المؤمنین (ع) نقل می کند که در وصیتی به فرزندش محمد بن حنفیه فرمود: از خودبینی و بداخلاقی و کم صبری بپرهیز، زیرا که با وجود این سه خصلت، دوستی نخواهی داشت و به خاطر آنها مردم از تو دور خواهند بود و خودت را به مودت مردم وادار کن و در برابر هزینه هایی که صرف مردم می کنی شکیباش و از جان و مال خود در راه دوستت دریغ مدار، بخشش و همنشینی تو برای آشنایان و خوشرویی و محبت تو برای عموم مردم و عدل و انصاف تو برای دشمنت باشد، و در دادن دین و ناموس خود به دیگران بخیل باش (دین و ناموس خود را از آنان دریغ مدار) که آن برای دین و دنیایت مساعدتر است.

لباس سیاه مکروه است مگر در سه مورد

۱۷۹- امام صادق (ع) از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: لباس سیاه مکروه

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۲۵

است مگر در سه مورد: عمامه و چکمه و عبا.

به کسی که قصد خانه خدا می کند اگر سه خصلت نداشته باشد اعتنا نمی شود

۱۸۰- میسر از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: به کسی که قصد این خانه (کعبه) را می کند، اگر سه خصلت نداشته باشد اعتنا نمی شود: پرهیزکاری که او را از معاصی خداوند حفظ کند و بردباری که با آن مالک خشم خود باشد و خودش رفتاری با کسی که با او رفیق شده است.

مهمانی سه روز است

۱۸۱- عبد الله بن سنان از امام صادق (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود:

مهمانی در روز اول و نیز روز دوم و سوم حق است و بیش از این صدقه ای است که به او داده می شود، سپس فرمود: یکی از شما به خانه برادر دینی اش وارد نشود که او را به زحمت اندازد، گفته شد: یا رسول الله، چگونه او را به زحمت اندازد؟ فرمود: به گونه ای که نزد او مالی نباشد که خرج او کند.

سه چیز است که دل مرد مسلمان در آنها خیانت نمی کند

۱۸۲- عبد الله بن ابی یعفر از امام صادق (ع) نقل می کند که: پیامبر خدا (ص) در حجه الوداع در منی در مسجد خیف خطبه ایراد فرمود، پس حمد و ثنای الهی را به جای آورد سپس فرمود: خداوند خوشحال کند بنده ای را که سخن مرا بشنود و آن را درک کند، سپس آن را به کسی که نشنیده برساند، ای بسا کسی که فقه را حمل کند ولی خودش فقیه نیست و ای بسا کسی که فقه را به کسی که از او داناتر است حمل کند. سه چیز است که دل مرد مسلمان در آنها خیانت نمی کند: اخلاص عمل برای خدا و نصیحت کردن به رهبران مسلمان و شرکت دائمی در جماعت آنان، زیرا که دعوت رهبران شامل همه کسانی است که پشت سر آنهاست، مسلمانان برادرند و خون های آنان برابر است و کمترین آنها می تواند از سوی آنان تعهد بدهد و آنان نسبت به دیگران همدست هستند.

(منظور از برابر بودن خون مسلمانان این است که خون فقیر و غنی و صاحب مقام و غیر آن از نظر قصاص و دیه برابر است و کسی

بر کسی امتیاز ندارد و منظور از تعهد دادن این است که اگر در جنگ یک سرباز معمولی به دشمن امان بدهد، همه باید امان او را محترم بشمارند.)

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۲۷

سخن پیامبر خدا (ص) که سوگند می خورم که سه چیز حق است

۱۸۳- پیامبر خدا (ص) به علی (ع) فرمود: سوگند می خورم که سه چیز حق است:

اینکه تو و اوصیای پس از تو عارفانی هستی که خداوند جز از طریق معرفت شما شناخته نمی شود. و عارفانی هستی که به بهشت وارد نمی شود مگر کسی که به حق شما معرفت داشته باشد و شما هم او را بپذیرید. و عارفانی هستی که به آتش وارد نمی شود مگر آنان که شما را انکار کند و شما آنان را انکار کنید.

پس از مرگ، چیزی جز سه خصلت به دنبال انسان نیست

۱۸۴- حلبی از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: پس از مرگ، چیزی جز سه خصلت به عنوان پاداش به دنبال شخص نیست: صدقه جاریه ای که در زمان زندگی انجام داده که پس از مرگش تا روز قیامت به عنوان صدقه وقف باقی می ماند و کسی آن را به ارث نمی برد، یا روشی برای هدایت مردم داشته باشد که به آن عمل می کرد و دیگران هم پس از او به آن عمل کنند و یا فرزند صالحی که برای او طلب آموزش کند.

خداوند سه گروه را در بهشت خود ساکن نمی کند

۱۸۵- ابو هارون مکفوف می گوید: امام صادق (ع) به من فرمود: ای ابو هارون! همانا خداوند به خودش سوگند خورده که هیچ خائنی همسایه او نباشد. گفتم: خائن کیست؟ فرمود: کسی که درهمی را از مؤمن دریغ بدارد و یا چیزی از امر دنیا را از او باز دارد. گفتم: از خشم خدا به خدا پناه می برم، پس فرمود: همانا خداوند بر خودش سوگند خورده که سه دسته را در بهشت خود ساکن نکند: کسی که سخن خدا را رد کند یا سخن پیشوای هدایت را رد کند و یا حق شخص مؤمن را منع کند. می گوید:

گفتم آیا از اضافه مال خود به او بدهد؟ فرمود: از جان و روانش به او بدهد و اگر مسلمانی نسبت به او از جان خود دریغ کند، از او نیست و شریک شیطان است.

مصنف این کتاب می گوید: دادن جان و روان عبارت است از: استفاده از مقام و

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۲۹

موقعیت به هنگامی که مؤمن به کمک او نیازمند باشد و آن این است که در برآوردن نیازهای او کوشش کند.

۱۸۶- معاویه بن عمّار از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: پدران سه تا هستند:

آدم که فرزند مؤمن آورد، و جن که فرزند مؤمن و کافر آورد و شیطان که فرزند کافر آورد، و در آنها زاد و ولد نیست، بلکه تخم می گذارد و جوجه می آورد و فرزندان او همه پسرند و در آنها زن وجود ندارد.

به مؤمن سه خصلت داده شده

۱۸۷- عبدالمؤمن انصاری از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: همانا خداوند به مؤمن سه خصلت داده است: عزّت در دنیا و رستگاری در آخرت و هیبت در دل های ستمگران، سپس این آیه را قرائت کرد: «عزّت مخصوص خداوند و پیامبرانش و مؤمنان است» «۱» و این آیه را قرائت کرد: «به تحقیق مؤمنان رستگار شدند- تا- آنان در بهشت جاویدان هستند.» «۲»

سزاوارترین مردم به آرزو کردن سه چیز، سه نفرند

۱۸۸- ابن مسکان از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: همانا سزاوارترین مردم به اینکه برای مردم ثروت را آرزو کنند، بخیلان هستند، چون اگر مردم ثروتمند باشند چشم به اموال او نمی دوزند، و سزاوارترین مردم به این که برای مردم خوبی را آرزو کنند، صاحبان عیب هستند، چون وقتی مردم خوب شدند از دیگران عیب جویی نمی کنند، و سزاوارترین مردم به این که برای مردم آرزوی بردباری کنند، سفیهان هستند که احتیاج دارند که مردم از سفاهت آنان درگذرند. ولی همواره بخیلان، فقر مردم را آرزو می کنند و صاحبان عیب، عیب مردم را آرزو می کنند. و سفیهان همواره سفاهت دیگران را آرزو می کنند. در حالی که فقر باعث احتیاج به بخیل می شود و فساد باعث عیب جویی صاحبان عیب می شود و سفاهت باعث طلب مجازات مردم با گناهان می شود.

کارها سه گونه اند:

۱۸۹- جمیل بن صالح از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود که پیامبر خدا (ص)

(۱) سوره منافقون، آیه ۸.

(۲) سوره مؤمنون، آیات ۱- ۱۱.

در یک حدیث طولانی فرمود: کارها سه گونه اند: کاری که خوبی آن بر تو آشکار است پس از آن پیروی کن، کاری که بدی آن بر تو آشکار است، پس از آن دوری کن و کاری که در آن اختلاف است، پس آن را به خدا برگردان.

دزدان سه طایفه اند

۱۹۰- اسماعیل بن کثیر از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: دزدان سه طایفه اند:

آنها که زکات نمی دهند و آنها که مهریه های زنان را بر خود حلال می دانند و همچنین آنها که قرض می گیرند و در این صدد نیستند که آن را باز پرداخت کنند.

فرشتگان سه گروه هستند

۱۹۱- پیامبر خدا (ص) فرمود: فرشتگان سه دسته اند: دسته ای که دو بال دارند و دسته ای که سه بال دارند و دسته ای که چهار بال دارند. (منظور از این تقسیم بندی، بیان مراتب و درجه های فرشتگان است که با هم تفاوت دارد: بعضی از آنها از قدرت و مرتبه بالایی برخوردارند و بعضی چنین نیستند و عدد دو و سه و چهار برای تغلیب است و خصوصیتی ندارد. بال داشتن فرشتگان در قرآن کریم، آیه (۱) از سوره فاطر هم آمده است.)

اجنه سه دسته و انسان نیز سه دسته اند

۱۹۲- امام صادق (ع) فرمود: اجنه سه دسته اند: دسته ای با فرشتگان هستند و دسته ای در هوا پرواز می کنند و دسته ای سگ ها و مارها هستند. و انسان ها نیز سه دسته اند: دسته ای زیر سایه عرش قرار می گیرند: در آن روزی که سایه ای جز سایه آن نیست و دسته ای هستند که حساب و عذاب دارند و دسته ای هستند که صورت هایشان صورت آدمی است ولی دل هایشان دل های شیاطین است.

پشت سر سه نفر نماز گزارده نشود

۱۹۳- امام صادق (ع) فرمود: سه نفرند که پشت سر آنان نماز گزارده نمی شود:

شخص ناشناخته، و اهل غلو اگر چه عقیده تو را داشته باشد، و کسی که آشکارا گناه می کند اگر چه میانه رو باشد (منظور از غلو کردن ثابت کردن صفات خدایی بر امامان است و ائمه ما از این گروه همواره بیزاری می کردند.)

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۳۳

سه چیز خورده نمی شود ولی چاق می کند و سه چیز خورده می شود ولی لاغر می کند

۱۹۴- معاویه بن عمار از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: سه چیز چاق و سه چیز لاغر می کند: آن سه چیز که چاق می کند: مداومت در حمام رفتن و بو کردن عطر خوش و پوشیدن لباس نرم است. و آن سه چیزی که لاغر می کند، مداومت در خوردن تخم مرغ و ماهی و شکوفه درخت خرماست.

مصنف این کتاب می گوید: منظور از مداومت در حمام رفتن این است که یک روز در میان به حمام برود و چون هر روز

حمام رود لاغر می شود.

همه احکام مسلمانان از سه طریق اجرا می شود

۱۹۵- امیر المؤمنین (ع) فرمود: همه احکام مسلمانان از سه طریق اجرا می شود: از طریق شهادت عادل، یا از طریق سوگند قطعی خوردن، یا از طریق شیوه عمل شده با امامان بر حق.

سه چیز همراه با سه چیز است

۱۹۶- حارث بن دلهاث از پدرش و او از امام رضا (ع) نقل می کند که فرمود: همانا خداوند به سه چیز امر فرموده که همراه با سه چیزند: به نماز و زکات امر کرده، پس هر کس نماز بخواند و زکات ندهد نماز او قبول نمی شود، به شکر خود و شکر پدر و مادر امر کرده، پس هر کس از پدر و مادرش تشکر نکند شکر خدا را به جا نیاورده است، و به تقوای الهی و صله رحم امر کرده، پس هر کس صله رحم نکند از خدا هم پروا ندارد.

سه طایفه نزد خدا شفاعت می کنند و شفاعت آنها پذیرفته می شود

۱۹۷- مسعده بن صدقه از امام صادق (ع) و او از پدرانش، از علی (ع) نقل می کنند که پیامبر خدا (ص) فرمود: سه طایفه نزد خداوند شفاعت می کنند و شفاعت آنان پذیرفته می شود: پیامبران، دانشمندان و شهیدان.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۳۵

نخستین کسانی که بر آنان قرعه کشیده شد، سه نفرند

۱۹۸- امام باقر (ع) فرمود: نخستین کسی که بر او قرعه کشیده شد، مریم دختر عمران بود و این است سخن خداوند که می فرماید: «و تو نزد آنان نبودی، هنگامی که قرعه کشیدند که کدام یک از مریم کفالت کنند» (۱) و چوبه های تیر قرعه شش تا بود، و نیز در باره یونس قرعه کشیدند و آن هنگامی بود که با آن قوم سوار کشتی شد و کشتی در وسط دریا متوقف شد، آنها سه بار قرعه کشیدند (که یک نفر را به دریا اندازند تا کشتی سبک شود) هر بار قرعه به نام یونس افتاد، پس یونس به سینه کشتی رفت و ناگهان ماهی بزرگی دهانش را گشوده بود و یونس خود را انداخت. همچنین عبدالمطلب نه پسر داشت و نذر کرد که اگر دهمی هم پسر باشد آن را ذبح کند و چون عبد الله به دنیا آمد نمی توانست او را ذبح کند در حالی که پیامبر خدا (ص) در صلب او بود، پس ده شتر آورد و میان آنها و عبد الله قرعه کشید قرعه به نام عبد الله افتاد، ده شتر دیگر اضافه کرد باز قرعه به نام عبد الله درآمد، همین طور ده تا ده تا شترها را اضافه می کرد و قرعه همچنان به نام عبد الله می افتاد، وقتی تعداد شترها به صد رسید قرعه به

شترها افتاد، عبدالمطلب گفت: من با پروردگارم انصاف نکردم، پس سه بار قرعه به تکرار کرد هر بار قرعه با شترها افتاد، پس گفت: اکنون دانستم که پروردگارم راضی است و شترها را نحر کرد.

در «به» سه خصلت است

۱۹۹- شهاب بن عبد ربّه می گوید: از امام صادق (ع) شنیدم که می فرماید: زیبر نزد پیامبر خدا (ص) آمد در حالی که در دستش یک عدد به بود، پیامبر خدا به او فرمود: ای زیبر این چیست که در دست توست؟ گفت: یا رسول الله، این یک به است. پیامبر فرمود: ای زیبر، بخور که در آن سه خصلت است: قلب را آرامش می دهد و بخیل را سخاوتمند و ترسو را شجاع می کند.

مصنف این کتاب می گوید: از استاد محمد بن حسن شنیدم که از امام صادق (ع) روایت می کرد که زیبر از خاندان ما بود تا اینکه جوجه اش بزرگ شد و او را از رأی خود برگردانید. (منظور از جوجه زیبر، پسرش عبد الله می باشد.)

(۱) سوره آل عمران، آیه ۴۴.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۳۷

در پیاز سه خصلت است

۲۰۰- میسر می گوید: از امام صادق (ع) شنیدم که فرمود: پیاز بخورید که در آن سه خصلت است: دهان را خوشبو می کند و لثه ها را محکم می سازد و منی و جماع را زیاد می کند. (شاید منظور پیاز پخته است که دهان را خوشبو می کند و یا پس از مدتی دهان خوشبو می شود)

نوشتن دعا اثر ندارد مگر در سه جا

۲۰۱- سکونی از امام صادق (ع) و او از پدرش نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: نوشتن دعا اثر ندارد مگر در سه جا: در تب یا چشم زخم یا خونی که بند نیاید.

سه خصلت از نشانه های دانستن است

۲۰۲- احمد بن ابی نصر بزنطی از امام رضا (ع) نقل می کند که فرمود: از نشانه های فهم و درک، بردباری و علم و سکوت است، همانا سکوت دری از درهای حکمت است و سکوت محبت می آورد و نشانه هر چیزی است.

دمیدن در سه جا مکروه است

۲۰۳- حسین بن مصعب از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: دمیدن در دعای نوشته شده و طعام و محل سجده مکروه

است.

سه خصلت در هر کس باشد اهل جهنم است

۲۰۴- علاء بن فضیل از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: سه چیز است که اگر در شخصی باشد، بدون باک می توانی بگویی که او در جهنم است: بی حیایی، تکبر و بدکاری.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۳۹

هر کس مالی را از راه نامشروع به دست آورد، خدا سه چیز را بر آن مسلط می کند

۲۰۵- هشام بن حکم از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: هر کس مالی را از راه نامشروع به دست آورد، خداوند ساختمان سازی و آب و گل را بر او مسلط می کند.

راحتی مؤمن در سه چیز است

۲۰۶- مطرف از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: سه چیز است که راحتی مؤمن در آنهاست: خانه وسیعی که برهنگی و حال بد او را از مردم بیوشاند، و همسری شایسته که در کار دنیا و آخرت او را یاری کند، و دختر یا خواهری که او را چه با مرگ و چه با ازدواج از خانه اش بیرون کند.

از خوشبختی انسان است که سه چیز داشته باشد

۲۰۷- امام سجاد (ع) فرمود: از خوشبختی انسان این است که محل کسب و کار او در شهر خودش باشد و همشینیان او افراد شایسته ای باشند و فرزندان او داشته باشد که از آنان کمک بگیرد.

دعای سه گروه مستجاب نمی شود

۲۰۸- ولید بن صبیح می گوید: خدمت امام صادق (ع) بودم و طبقی از خرما نزد وی بود تا اینکه گدایی آمد و حضرت از آن به او داد، گدای دیگری آمد، و به او هم داد و گدای سومی آمد و به او هم داد، سپس گدای دیگری آمد، فرمود: خدا به تو وسعت دهد (به او نداد) سپس فرمود: اگر کسی مالی داشته باشد که به سی یا چهل هزار برسد، سپس بخواهد چیزی از آن باقی نماند مگر اینکه آن را در راه حق تقسیم کند، این کار را می کند و مالی برای او نمی ماند، پس از جمله سه گروهی می شود که دعای آنها برگردانیده می شود (مستجاب نمی شود) گفتم: فدایت گردم آن سه گروه کدامند؟

فرمود: کسی که خدا به او ثروتی بدهد و آن را در راه عادی انفاق کند، سپس بگوید که

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۴۱

خدایا به من روزی بده، خداوند می گوید: مگر به تو روزی نداده بودم؟ و کسی که به همسرش نفرین می کند و نسبت به او

ستمگر است، به او گفته می شود که مگر امر او را در دست تو قرار نداده ام؟ (که اگر ناراضی شدی طلاق بدهی، دیگر جای نفرین نیست) و کسی که در خانه اش می نشیند و در طلب روزی نیست، سپس می گوید:

پروردگارا به من روزی بده، پس خداوند می گوید: مگر راه طلب روزی را در اختیار تو قرار نداده ام؟

روزه ای که در سنت پیامبر است سه روز در هر ماه است

۲۰۹- علی بن حمزه از پدرش نقل می کند که گفت: از امام صادق (ع) در باره سنتی که راجع به روزه گفتن از پیامبر (ص) رسیده، پرسیدم، فرمود: سه روز در هر ماه، پنج شنبه دهه

اول و چهارشنبه دهه وسط و پنجشنبه دهه آخر. روزه گرفتن در آنها با روزه گرفتن همه عمر برابر است، چون خداوند می فرماید: «هر کس حسنه ای آورد برای او ده برابر آن است» (۱) و هر کس به خاطر ضعف نتواند، یک درهم صدقه دادن برای او افضل از یک روز روزه گرفتن است.

سرگرمی مؤمن در سه چیز است

۲۱۰- زراره بن اعین از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: سرگرمی مؤمن در سه چیز است: لذت بردن با زنان و معاشرت با برادران دینی و نماز شب.

کسی که سه خصلت داشته باشد گویا که دنیا را به دست آورده

۲۱۱- ابو الدرداء از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: هر کس بدنی سالم داشته باشد و در نفس خود امنیت داشته باشد و آذوقه آن روزش نزد وی باشد، مثل این است که دنیا مال اوست، ای ابن خنعم! از دنیا آنچه گرسنگی تو را برطرف سازد و عورت تو را بپوشاند ترا کفایت می کند، اگر خانه ای باشد که در آن جای بگیری و مرکبی باشد که به آن سوار شوی چه خوب است، قطعه نانی و آب کوزه ای و از اینها بیشتر برای تو یا حساب و یا عذاب دارد.

(۱) سوره انعام آیه ۱۶۰.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۴۳

پیامبر (ص) در خندق سه بار کلنگ زد و سه بار تکبیر گفت

۲۱۲- براء بن عازب می گوید: چون پیامبر خدا (ص) به کندن خندق (در جنگ احزاب) فرمان داد، صخره بزرگی در عرض خندق آشکار شد که کلنگ ها در آن اثر نداشت، پیامبر آمد و چون آن را دید، لباسش را کند و کلنگ را گرفت و گفت: بسم الله، و ضربه ای زد که یک سوم آن صخره شکسته شد و گفت: الله اکبر، کلیدهای سرزمین شام به من داده شد و به خدا سوگند که هم اکنون کاخ های سرخ آن را می بینم، سپس ضربه دوم را زد و گفت: بسم الله و یک سوم دیگر را هم شکست و گفت: الله اکبر، کلیدهای سرزمین فارس به من داده شد و به خدا سوگند که من کاخ سفید مدائن را می بینم، سپس ضربه سوم را زد و باقیمانده سنگ شکسته شد و گفت: الله اکبر، کلیدهای سرزمین یمن به من داده شد و به خدا سوگند که از همین جا درهای صنعا را می بینم.

دوست داشتنی ترین عمل ها نزد خداوند سه عمل است

۲۱۳- ولید بن عیزار می گوید: از ابو عمرو شیبانی شنیدم که می گفت: خبر داد مرا صاحب این خانه و با دستش به خانه عبد الله بن مسعود اشاره کرد، گفت: از پیامبر خدا پرسیدم کدام یک از عمل ها نزد خداوند دوست داشتنی تر است؟ فرمود: خواندن نماز در وقت خودش، گفتم: بعد از آن چه چیز؟ فرمود: نیکی به پدر و مادر، گفتم: بعد از آن چه چیز؟ فرمود: جهاد

در راه خداوند. می گوید: این ها را به من فرمود و من اگر بیشتر می پرسیدم بیشتر می فرمود.

سخت ترین چیزی که از آن ها بر ائمت من ترسیده می شود، سه چیز است

۲۱۴- مجاهد می گوید: ابن عمر از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود:

سخت ترین چیزی که از آن ها بر ائمت من ترسیده می شود، سه چیز است: لغزش عالم، یا مجادله منافق به وسیله قرآن، یا دنیایی که گردن شما را بزند، پس نسبت به آن بدبین باشید.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۴۵

هر کس به خدا و روز قیامت ایمان دارد سه کار را انجام ندهد

۲۱۵- پیامبر خدا (ص) فرمود: هر کس به خدا و روز قیامت ایمان داشته باشد، بر سر سفره ای ننشیند که در آن شراب باشد و هر کس به خدا و روز قیامت ایمان داشته باشد، بدون لنگ وارد حمام نشود (منظور حمام های عمومی است) و هر کس به خدا و روز قیامت ایمان داشته باشد، همسر خود را نگذارد برای حمام کردن به بیرون رود.

ترس بر ائمت از سه خصلت

۲۱۶- محمد بن کعب از پیامبر (ص) نقل می کند که فرمود: همانا بر ائمت خودم پس از خودم از سه چیز می ترسم: اینکه قرآن را به طور درست تأویل و تفسیر نکنند، یا از لغزش های عالم پیروی کنند، یا در میان آنها ثروت زیاد شود به طوری که طغیان کنند و ناسپاس باشند و به زودی راه نجات از آن را به شما خبر خواهم داد: اما قرآن، پس به آیات محکم آن عمل کنید و به آیات متشابه آن ایمان بیاورید، و اما عالم، منتظر باشید که از لغزش برگردد و از لغزش، او را پیروی مکنید، و اما مال، چاره آن شکر نعمت و ادای حق آن است.

برای پیامبر (ص) سه چیز دوست داشتنی بود

۲۱۷- انس بن مالک از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: سه چیز از دنیا برای من دوست داشتنی است: زن ها و عطر و روشنی چشم من در نماز است.

۲۱۸- یسار خادم انس بن مالک از او نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: از دنیای شما آنچه برای من دوست داشتنی است، زن ها و عطرهاست و روشنی چشم

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۴۷

من در نماز است.

مصنف این کتاب می گوید: بی دینان این حدیث را می گیرند و می گویند: پیامبر گفت: از دنیای شما زن ها و عطر برای من

دوست داشتنی است و می خواست سوّمی را هم بگوید، پشیمان شد و گفت: روشنی چشم من در نماز است. آنها دروغ می گویند، زیرا منظور آن حضرت در این خبر تنها نماز بود، چون دو رکعت نمازی که شخص متأهل می خواند، نزد خداوند افضل از هفتاد رکعت نمازی که غیر متأهل می خواند و اینکه خداوند محبت زن ها

را به او داده برای نماز است.

همچنین فرمود: دو رکعت نمازی که شخص معطر می خواند، افضل از هفتاد رکعت نمازی است که شخص غیر معطر می خواند و اینکه خداوند محبت عطر را به او داده نیز برای نماز است. آنگاه فرمود: روشنی چشم من در نماز است.

چون وقتی کسی عطر زد و ازدواج نمود، ولی نماز نخواند ازدواج و عطر برای او فضیلتی و ثوابی ندارد.

امام صادق (ع) از یکی از سه خصلت بیرون نبود

۲۱۹- مالک بن انس، فقیه مدینه (و پیشوای مذهب مالکی) می گوید: نزد جعفر بن محمد الصادق وارد می شدم و او مخدّه بر من می گذاشت و به من احترام می کرد و می گفت: ای مالک من تو را دوست دارم و من از این رفتار خوشحال می شدم و خدا را سپاس می گفتم، و آن حضرت از یکی از سه حالت بیرون نبود: یا روزه داشت و یا قیام به نماز می کرد و یا یاد خدا می کرد. او از بزرگان عابدان و اکابر زاهدانی بود که از خداوند می ترسند و حدیث زیاد می گفت و خوش مجلس بود و فایده های بسیاری می داد، هنگامی که می گفت: رسول خدا فرمود: گاهی رنگش سبز و گاهی زرد می شد تا جایی که آشنایش او را نمی شناخت و من یک سال با او به حج رفتم، هنگامی که موقع احرام بر مرکبش استوار شد هر دم که می خواست لبیک بگوید صدایش در گلویش قطع می شد و نزدیک بود که از مرکبش بیفتد. پس به او گفتم: ای پسر پیامبر، لبیک بگو که ناچار باید بگویی، او گفت: ای ابن عامر، چگونه جسارت کنم که بگویم: «لبیک اللهم لبیک» و من می ترسم که خداوند به من بگوید «لا لبیک»

و لا سعديك» یعنی تو را نمی پذیرم.

زائر امام رضا (ع) در سه جا سود می برد

۲۲۰- حمدان الدیوانی از امام رضا (ع) نقل می کند که فرمود: هر کس مرا با وجود

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۴۹

دوری خانه ام زیارت کند، روز قیامت در سه جا نزد او می آیم تا اینکه او را از وحشت نجات دهم: هنگامی که نامه اعمال از راست و چپ پراکنده شود و نزد صراط و نزد میزان ترازو برای سنجش اعمال.

اعمال سه حالت دارند

۲۲۱- امام رضا (ع) از پدرانش، از علی بن ابی طالب (ع) نقل می کند که فرمود:

عمل ها سه حالت دارند: واجبات و مستحبات و گناهان. اما واجبات بر اساس فرمان خدا و خوشنودی خدا و قضای خدا و تقدیر و مشیت و علم اوست و اما مستحبات به فرمان قطعی خداوند نیست ولی موجب خوشنودی خدا و با قضای خدا و مشیت خدا و علم خداست، و اما گناهان، به فرمان خدا نیست ولی با قضا و قدر خدا و مشیت و علم اوست.

مصنف این کتاب می گوید: منظور از اینکه گناهان با قضای خداست، این است که همراه با نهی اوست. چون حکم خداوند بر بندگانش ترک آنهاست و منظور از قدر خداوند این است که خدا اندازه آن را می داند و منظور از مشیت او این است که خداوند خواسته است که گناهکار را با هشدار و نهی و سخن گفتن از گناه باز دارد و جبر نباشد و با قوه و قدرت جلوگیری نشود.

امام باقر (ع) فرزندش امام صادق (ع) را به سه چیز امر و از سه چیز نهی کرد

۲۲۲- سفیان ثوری می گوید: با جعفر بن محمد صادق (ع) ملاقات کردم به او گفتم:

ای فرزند پیامبر خدا! مرا وصیتی کن، او به من فرمود: ای سفیان، برای دروغگو شخصیتی نیست و برای پادشاهان برادری نیست و برای حسودان راحتی نیست و برای بد اخلاق بزرگی نیست، گفتم: ای فرزند پیامبر خدا، بر من بیفزای، به من گفت:

ای سفیان، به خدا اطمینان داشته باش تا مؤمن باشی و به آنچه خدا به تو قسمت کرده

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۵۱

راضی باش تا ثروتمند باشی و با همسایگان نیکویی کن تا مسلمان باشی و با شخص بدکار همنشین مباش که

بدکاری خود را به تو می آموزد و در کار خود با کسانی که از خدا می ترسند مشورت کن، گفتم: ای فرزند پیامبر خدا بر من بیفزای، فرمود: ای سفیان، هر کس عزت بدون داشتن قبیله و بی نیازی بدون داشتن مال و هیبت بدون داشتن قدرت خواسته باشد، از خواری معصیت خدا به عزت اطاعت او منتقل شود. گفتم: ای فرزند پیامبر خدا بر من بیفزای، فرمود: ای سفیان، پدرم سه چیز را به من امر کرد و مرا از سه چیز نهی کرد، از جمله سخنان او این بود که گفت: فرزندم! کسی که با رفیق بد همنشین باشد سالم نمی ماند و هر کس به مکان های بد وارد شود، مورد تهمت قرار می گیرد، و کسی که مالک زبانش نباشد پشیمان می شود، سپس چنین سرود:

زبان را به گفتن سخن نیکو عادت بده تا با آن سودی ببری، همانا زبان را به آنچه عادت دادی عادت می کند. او موظف به باز پس دادن شیوه ای است که تو به آن عادت داده ای، از خیر یا شرّ، پس بنگر که او را به چه چیزی عادت می دهی.

چون قائم (ع) قیام کند به سه چیز حکم می کند که پیش از او کسی به آنها حکم نداده

۲۲۳- علی بن ابی حمزه از امام صادق (ع) و امام کاظم (ع) نقل می کند که فرمودند:

هر گاه که قائم (ع) قیام کند به سه چیز حکم می کند که کسی پیش از او به آنها حکم نداده است: او پیرمرد زناکار را می کشد و مانع زکات را می کشد و برادر را از کسی که در عالم ارواح با او برادر شده بود، ارث می دهد. (منظور از عالم ارواح یا عالم اظّله، علم ذرّ است که در آنجا کسانی با کسانی برادر و

همفکر شده اند و حضرت قائم پس از ظهور آنها را معرفی می کند و آنها از یک دیگر ارث می برند. این مطلب در روایتی که شیخ صدوق در کتاب من لا یحضره الفقیه ج ۴ ص ۵۳۱ نقل کرده به روشنی بیان شده است، در آن روایت امام صادق (ع) می فرماید:

«وقتی قائم ما اهل بیت قیام کند، برادری که در عالم ارواح با کسی برادر شده ارث می برد»

سخن پیامبر (ص) به سلمان فارسی که در بیماری تو سه خصلت است

۲۲۴- امیر المؤمنین (ع) از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که به سلمان فارسی فرمود:

ای سلمان! برای تو در بیماریت سه خصلت است: تو در یاد خدا هستی و دعای تو در آن حالت مستجاب است و بیماری برای تو گناهی را باقی نمی گذارد مگر اینکه آن را از بین می برد، خداوند تو را تا آخر عمرت از سلامتی برخوردار سازد.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۵۳

سخن عمر، که من از سه چیز به درگاه خدا توبه می کنم

۲۲۵- یحیی بن عبد الله می گوید: وقتی مرگ عمر فرا رسید، گفت: از سه چیز به درگاه خداوند توبه می کنم: غصب خلافت توسط من و ابو بکر و نه مردم دیگر، و خلیفه شدن من بر آنان، و برتری دادن من برخی از مسلمانان را بر برخی دیگر.

۲۲۶- جابر بن عبد الله می گوید: عمر را هنگام مرگ دیدم که می گفت: از سه چیز به درگاه خدا توبه می کنم: رد کردن من بردگان یمن را، و برگشتن من از لشکر اسامه، بعد از آنکه پیامبر خدا (ص) او را فرمانده ما کرده بود، و هم پیمان شدن ما در برابر اهل بیت پیامبر (ص) که هر گاه پیامبر خدا از دنیا رفت، هیچ یک از افراد آنها را رهبر ملت نکنیم.

۲۲۷- ابو عیبه حذاء گفت: از امام باقر (ع) شنیدم که فرمود: وقتی مرگ عمر فرا رسید، گفت: به خدا توبه می کنم از برگشتن من از لشکر اسامه و به خدا توبه می کنم از آزاد کردن اسیران یمن و به خدا توبه می کنم از چیزی که ما در دل های خود پروراندیم، از خدا می خواهیم که از آسیب آن ما را کفایت کند و همانا بیعت با ابو بکر یک

سخن ابو بکر که اندوه دنیا را نمی خورم مگر برای سه کار که کردم و دوست داشتم که آنها را انجام نمی دادم و سه کاری که نکردم و دوست داشتم که آنها را انجام می دادم و سه کاری که دوست داشتم که آنها را از پیامبر (ص) پرسیده بودم

۲۲۸- عبد الرحمن بن حمید بن عبد الرحمن بن عوف از پدرش نقل می کند که گفت: ابو بکر در آن بیماری که از دنیا رفت، گفت: همانا من اندوه دنیا را نمی خورم

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۵۵

مگر برای سه کاری که کردم و دوست داشتم که آنها را انجام نمی دادم، و سه کاری که نکردم و دوست داشتم که آنها را انجام می دادم، و سه کاری که دوست داشتم آنها را از پیامبر خدا (ص) می پرسیدم، اما آن کارهایی که دوست داشتم که آنها را انجام نمی دادم عبارت از اینها بودند که: دوست داشتم در خانه فاطمه (س) را نمی گشودم اگر چه با من اعلام جنگ می کرد، و دوست داشتم که من «فجائه» را در آتش نمی سوزانیدم بلکه او را آسان می کشتم و یا او را پیروزمندانه آزاد می کردم، و دوست داشتم که در روز سقیفه خلافت را به گردن یکی از دو نفر، عمر یا ابو عبیده می انداختم که او امیر می شد و من وزیر می شدم. و اما آن کارهایی که انجام ندادم و دوست داشتم که آنها را انجام می دادم عبارت بودند از اینکه: دوست داشتم که اشعث (بن قیس کنندی) را که اسیر آوردند گردنش را می زدم، چون گمان می کنم که او هیچ اهل شر را نمی بیند مگر این که او را کمک می کند، و دوست داشتم که چون خالد بن ولید را به سوی اهل رده حرکت دادم، خودم به دهی می رفتم و اگر مسلمانان پیروز می شدند که هیچ و اگر از روی حيله شکست می خوردند من در صدد ملاقات آنها و یا کمک به آنها

می آمدم، و دوست داشتم که چون خالد را به سوی شام فرستادم، جبهه شرق را هم در اختیار عمر بن خطاب می گذاشتم و در این صورت دو دستم را در راه خدا به راست و چپ گشوده بودم.

و اما آن کارهایی که دوست داشتم آن را از پیامبر خدا (ص) می پرسیدم عبارتند از اینکه: دوست داشتم از او در باره کار خلافت می پرسیدم و با اهل آن نزاع نمی کردم، و دوست داشتم که از او می پرسیدم که آیا انصار هم در خلافت سهمی دارند، و دوست داشتم که از او در باره ارث برادر و عمو می پرسیدم، چون در من به آنها نیاز بود.

مصنف این کتاب می گوید: روز غدیر خم برای هیچ کس جای عذری نگذاشت و سرور زنان فاطمه (ع) وقتی از فدک منع شد، همین مطلب را به انصار بازگو کرد و آنها گفتند: ای دختر محمد، اگر این سخنان را پیش از بیعت کردن با ابو بکر از تو می شنیدیم از علی به هیچ کس عدول نمی کردیم، فاطمه (ع) فرمود: آیا پدرم روز غدیر خم بر کسی جای عذر گذاشت؟

سخن عبد الله بن مسعود که دانشمندان زمین سه نفرند

۲۲۹- ابو الزعراء از عبد الله بن مسعود نقل می کند که گفت: دانشمندان زمین سه نفرند: دانشمندی در شام و دانشمندی در حجاز و دانشمندی در عراق، اما دانشمند

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۵۷

شام ابو الدرداء است و اما دانشمند حجاز علی (ع) است و اما دانشمند عراق برادر شما در کوفه است (منظورش خودش بوده) و دانشمند شام و دانشمند عراق، هر دو به دانشمند حجاز محتاجند و دانشمند حجاز به آنان محتاج نیست.

سه نفر حتی به اندازه یک چشم به هم زدن به وحی الهی کافر نشدند

۲۳۰- جابر بن عبد الله از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: سه نفرند که حتی به اندازه یک چشم به هم زدن به وحی الهی کافر نشدند: مؤمن آل یس و علی بن ابی طالب و آسیه همسر فرعون.

ثواب کسی که سه دختر داشته باشد و به آن ها صبر کند

۲۳۱- پیامبر خدا (ص) فرمود: کسی که سه دختر داشته باشد و به سختی ها و غم ها و شادی های آنان صبر کند، من پرده او در روز قیامت خواهم بود.

سه چیز در روز قیامت به خدا شکایت می کنند

۲۳۲- ابو الزبیر از جابر نقل می کند که شنیدم پیامبر خدا (ص) فرمود: در روز قیامت سه چیز می آیند و به خدا شکایت می کنند: قرآن و مسجد و عترت (من). قرآن می گوید: پروردگارا مرا سوزانیدند و در هم کوبیدند. و مسجد می گوید: پروردگارا مرا تعطیل کردند و ضایع نمودند. و عترت می گوید: پروردگارا ما را کشتند و طرد کردند و آواره ساختند. (پیامبر می فرماید: پس من جهت دادرسی زانو به زمین می زنم و خداوند می فرماید: من به این کار شایسته ترم.

۲۳۳- ابو ظبیان می گوید: زن دیوانه ای را نزد عمر آوردند که زنا کرده بود، عمر

(۱) این حدیث به همین صورت پیش از این هم نقل شده بود و در این جا تکرار شده است.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۵۹

دستور داد که او را سنگسار کنند، آن زن را از کنار علی (ع) عبور دادند، علی پرسید: او کیست؟ گفتند: زن دیوانه ای است که زنا کرده و عمر دستور داده که سنگسار شود، حضرت فرمود: عجله نکنید و نزد عمر آمد و گفت: آیا نمی دانی که از سه کس قلم برداشته شده: کودک تا وقتی که به بلوغ برسد، و دیوانه تا وقتی که به هوش آید، و خوابیده تا وقتی که بیدار شود.

مصنف این کتاب می گوید: حدیث به همین صورت نقل شده و اصل در آن قول اهل بیت (ع) است که مرد دیوانه را اگر زنا کند حد می زنند؛ ولی زن دیوانه را اگر زنا کند حد نمی زنند که مرد دیوانه فاعل و زن دیوانه قابل است. (منظور از حدّ زدن به مرد دیوانه تعزیر کردن اوست چون حد شرعی در صورتی اجرا

می شود که شخص دارای عقل باشد)

بخل باعث پیدایش سه خصلت نکوهیده می شود

۲۳۴- عبد الله بن عمر از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: از بخل پرهیزید که همانا کسانی که پیش از شما هلاک شدند از بخل هلاک شدند، بخل آنان را وادار به دروغ کرد و آنها دروغ گفتند و آنان را وادار به ظلم کرد و آنان ظلم کردند و آنان را وادار به قطع رحم کرد و آنان قطع رحم کردند.

۲۳۵- پیامبر خدا (ص) فرمود: از دشنام دادن پرهیزید، همانا خداوند دشنام دهنده ای را که عادت به دشنام کرده دوست نمی دارد، و از ظلم پرهیزید، همانا ظلم نزد خداوند همان ظلمات روز قیامت است، و از بخل پرهیزید، همانا آن کسانی را که پیش از شما بودند وادار کرد که خون هایشان را بریزند و وادار کرد که پیوند خویشاوندی را قطع کنند و وادارشان کرد که هتک حرمت کنند و محرم های خود را حلال بدانند.

آغاز کار پیامبر (ص) از سه چیز بود

۲۳۶- ابو امامه می گوید: گفتم: یا رسول الله آغاز کار تو چگونه بود؟ فرمود: دعای پدرم ابراهیم و مژده دادن عیسی بن مریم و اینکه مادرم دیده بود که از او چیزی بیرون آمد که کاخ های شام را روشن کرد. (دعای ابراهیم همان است که در سوره بقره آیه ۱۲۹ آمده و ابراهیم پس از تجدید بنای کعبه از خدا خواست که از فرزندان او پیامبر برگزیند، و مژده عیسی همان است که در انجیل آمده و در سوره صف آیه ۶ نقل شده

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۶۱

است و در روایت ها آمده که آنچه مادر پیامبر دیده، به هنگام تولد آن حضرت بود.)

سه خصلت است در هر کس باشد در سود و زیان مسلمانان شریک است

۲۳۷- پیامبر خدا (ص) فرمود: هر کس رو به قبله ما کند و نماز ما را بخواند و از حیوانی که ما ذبح کردیم بخورد، به نفع اوست آنچه به نفع ما است و به ضرر اوست آنچه به ضرر ما است.

سه چیز است که هر کدام از آنها بخشی از چهل و پنج بخش از نبوت است

۲۳۸- ابن عباس از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: هدایت شایسته و سیرت شایسته و میانه روی، بخشی از چهل و پنج بخش از پیامبری است.

ایمان سه چیز است

۲۳۹- عبد السلام بن صالح از امام رضا (ع) و او از پدرانش نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: ایمان شناخت با قلب و

اقرار با زبان و عمل کردن با اعضای بدن است.

۲۴۰- ابو صلت هروی می گوید: از امام رضا (ع) در باره ایمان پرسیدم فرمود:

ایمان اعتقادی در دل و سخنی با زبان و عملی با اعضای بدن است و ایمان جز این نمی باشد.

۲۴۱- عبد السلام بن صالح از امام رضا (ع) و او از پدرانش نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: ایمان شناخت قلبی و اقرار به زبان و عمل کردن با اعضای بدن است.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۶۳

۲۴۲- داود بن سلیمان از امام رضا (ع) و او از پدرانش نقل می کند که پیامبر (ص) فرمود: ایمان اقرار به زبان و شناخت قلبی و عمل کردن با اعضای بدن است.

حمزه بن محمد گفت: از عبد الرحمن بن ابی حاتم شنیدم که گفت: از پدرم شنیدم که می گفت: این حدیث از ابو صلت هروی عبد السلام بن صالح از علی بن موسی الرضا (ع) با اسنادی مانند آن نقل شده است. ابو حاتم گفت: اگر این اسناد را به دیوانه بخوانی بهبود می یابد. (این سه موضوعی که به عنوان حقیقت ایمان در روایات آمده راجع به ایمانی است که انسان را در دنیا و آخرت نجات می دهد ولی ایمانی که باعث بار شدن احکام مسلمان بر شخص می شود با اقرار به زبان تنها

حاصل می گردد و کسی که به اصول دین اقرار کند با او مانند یک مسلمان رفتار می شود اگر چه دو رکن دیگر را نداشته باشد.

سه کس وارد بهشت نمی شوند

۲۴۳- ابو موسی اشعری از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: سه کس وارد بهشت نمی شوند: کسی که همیشه شراب بخورد و کسی که همیشه جادو کند و کسی که پیوند خویشاوندی را قطع کند. و هر کس در حالی که دائم الخمر است بمیرد، خداوند او را از نهر غوطه می خوراند، گفته شد: نهر غوطه چیست؟ فرمود: آن نهری است که از فروج زن های روسی جاری می شود و بوی آن اهل جهنم را رنج می دهد.

۲۴۴- امام صادق (ع) فرمود: سه کس وارد بهشت نمی شوند: خون ریز و شارب الخمر و سخن چین.

در باره کسی که سه فرزند خود را از دست داده

۲۴۵- عقبه بن عامر از پیامبر (ص) نقل می کند که فرمود: کسی که عزادار سه تن از فرزندان خود باشد و آنها را به حساب خدا بگذارد، بهشت بر وی واجب می گردد.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۶۵

ثواب سه خصلت: گرفتن وضوی کامل و آشکار ساختن سلام و صدقه پنهانی

۲۴۶- انس بن مالک از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که روزی فرمود: ای انس! وضو را کامل بگیر تا (در قیامت) از صراط مانند گذشتن ابرها عبور کنی و سلام را آشکار کن تا خیر و برکت خانه ات افزون شود و صدقه پنهانی را بسیار بده تا خشم پروردگار را فرو نشیند.

سه برادرند که میان هر کدام با دیگری ده سال فاصله است

۲۴۷- ابو صالح از ابن عباس نقل می کند که گفت: میان طالب و عقیل و جعفر ده سال، و میان جعفر و علی (ع) ده سال فاصله بود و علی (ع) از همه برادران کوچک تر بود.

خوار شدن مردم پس از وقوع سه حادثه

۲۴۸- عمر بن بشر همدانی می گوید: به ابو اسحاق گفتم: چه موقع مردم خوار شدند؟ گفت: زمانی که حسین بن علی (ع) کشته شد و زیاد (بن ابیه به ابو سفیان) نسبت داده شد و حجر بن عدی کشته شد. (هر سه حادثه در زمان حکومت بنی امیه اتفاق افتاد و باعث خوار شدن مسلمانان گردید).

در سائل بودن، سه خصلت است و بدترین مردم سه کس هستند

۲۴۹- حماد بن عمرو از امام صادق (ع) و او از پدراناش از علی بن ابی طالب (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) به ابو ذر فرمود: ای ابو ذر! از سؤال کردن پرهیز که در آن ذلّت حاضر و فقری شتابان است و در روز قیامت حسابی طولانی دارد. ای ابو ذر!

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۶۷

تو تنها زندگی می کنی و تنها می میری و تنها وارد بهشت می شوی و با تو گروهی از اهل عراق سعادت می یابند چون متولی غسل و تجهیز و دفن تو می شوند. ای ابو ذر! دست گدایی باز مکن و اگر چیزی به تو رسید بپذیر. سپس به اصحاب خود فرمود: آیا شما را از بدترینتان خبر بدهم؟ گفتند: آری یا رسول الله.

فرمود: سخن چینان و جدایی افکنان میان دوستان و عیب جویان برای افراد پاک.

قهر کردن بیش از سه روز جایز نیست

۲۵۰- انس بن مالک از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: بر مسلمان حلال نیست که با برادر دینی خود بیش از سه روز قهر باشد.

۲۵۱- محمد بن حمران از پدرش و او از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: نیست دو نفر مؤمن که بیش از سه روز از هم قهر باشند مگر اینکه من در روز سوم، از هر دو نفر آنها بیزارم، گفته شد: یا بن رسول الله این حال ستمگر است، ستمدیده چه گناهی دارد؟ فرمود: چرا ستمدیده به سوی ستمگر نمی رود که بگوید من ستمگر بودم تا آشتی کنند.

سه چیز از خوشبختی مسلمانان است

۲۵۲- نافع بن عبد الحارث از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: از خوشبختی مسلمان، وسعت خانه، همسایه خوب و مرکب راهوار است.

خداوند با سه کس سخن نمی گوید

۲۵۳- ابو ذر از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: خداوند با سه کس سخن نمی گوید: مّنت گذار که به کسی چیزی نمی دهد مگر اینکه مّنت می گذارد و کسی که

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۶۹

دامن خود را رها سازد (دامنش بلند باشد و در زمین کشیده شود که نشانه تکبر است) و کسی که کالای خود را با سوگند دروغ می فروشد.

صدیقان سه کس بودند

۲۵۴- محمد بن ابی لیلی از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: صدیقان (کسانی که پیامبر زمان را مخلصانه تصدیق کردند) سه نفر بودند: علی بن ابی طالب و حیب نجار و مؤمن آل فرعون.

اصحاب رقیم سه کی بودند.

۲۵۵- ابن عمر از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: هنگامی که سه نفر از کسانی که پیش از شما بودند راه می رفتند، باران آنها را گرفت و به غاری پناهنده شدند و غار بر آنها بسته شد، یکی از آنان به دیگران گفت: دوستان به خدا سوگند که جز راستگویی چیزی شما را نجات نمی دهد، هر یک از شما خدا را به سبب عملی که صادقانه برای خدا انجام داده، بخواند، یکی از آنان گفت: خداوندا اگر می دانی که من کارگری داشتم که برای من در مقابل پیمانہ ای از برنج کار می کرد و او رفت و مزد خود را رها کرد و من آن را کاشتم و چنان شد که از پول آن گاوی خریدم و چون آن کارگر نزد من آمد و مزد خود را خواست، من به او گفتم: این گاو را ببر و سیرابش کن، او گفت: من نزد تو فقط پیمانہ ای از برنج دارم و من گفتم: گاو را ببر و سیرابش کن که آن از همان پیمانہ برنج است و او آن را برد، خدایا اگر می دانی که این کار را از جهت خوف تو انجام دادم گشایش در کار ما بده، در این حال صخره ای که در غار را گرفته بود شکاف برداشت.

دیگری گفت: خداوندا اگر می دانی که من پدر و مادر پیر و بزرگی داشتم و من هر شب شیر

گوسفندی را که داشتم نزد آنها می آوردم، یک شب دیر آمدم و وقتی نزد آنان رسیدم خوابیده بودند و خواهر و عیال من از گرسنگی فریاد می زدند و من به آنان شیر نمی دادم تا اینکه پدر و مادرم بخورند، من بد می دانستم که آنان را بیدار کنم و بد می دانستم که برگردم و آنان بیدار شوند تا شیر بخورند و من تا طلوع فجر منتظر ماندم، خدایا اگر تو می دانی که من این کار را از جهت خوف تو انجام دادم، گشایشی در کار ما بده، در این حال صخره بیشتر شکافته شد به طوری که آن سه نفر آسمان را دیدند.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۷۱

سومی گفت: خداوندا اگر می دانی که من دختر عمویی داشتم و محبوب ترین کس برای من بود و من از وی کام خواستم و او سرباز زد، مگر اینکه من به او صد دینار بدهم، من آن صد دینار را به دست آوردم و نزد او آمدم و پول را به او دادم و او خودش را در اختیار من گذاشت و چون میان دو پای او نشستم، گفت: از خدا بپرهیز و پرده (بکارت) را جز از راه حق برنندار و من بلند شدم و آن صد دینار را واگذاشتم، پس اگر می دانی که من این کار را از جهت خوف تو انجام دادم، گشایش در کار ما بده در این حال خداوند گشایش به آنها داد، از غار بیرون شدند.

دوست داشتنی ترین عمل ها برای خداوند سه چیز است

۲۵۶- عبد الله بن مسعود از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: دوست داشتنی ترین عمل ها برای خداوند نماز و احسان و جهاد است.

مردم سه دسته اند

۲۵۷- کمیل بن زیاد می گوید: علی بن ابی طالب (ع) نزد من آمد و دستم را گرفت و مرا به صحرا برد و نشست و من هم نشستم، آنگاه سرش را به سوی من بلند کرد و فرمود: ای کمیل، آنچه با تو می گویم به یاد داشته باش، مردم سه دسته اند: دانشمند الهی و طالب علمی که در راه نجات است و فرومایگان پست که پیر و صدای خرانند، آنها با هر بادی حرکت می کنند و با نور علم خود را روشن نکرده اند و به پایه ای محکم پناه نبرده اند.

ای کمیل، علم بهتر از مال است، چون علم تو را مواظبت می کند ولی تو باید مواظب مال باشی، مصرف کردن، از مال می کاهد ولی بخشیدن علم آن را نمو می دهد.

ای کمیل، دوست داشتن عالم آیینی است که با آن اطاعت (خدا) به عمل می آید و تو آن را به دست می آوری و آن همان پیروی از او در حال حیات و تعریف از او پس از مرگ اوست. منفعت مال با از بین رفتن آن زائل می شود، ای کمیل، ثروت اندوزان مرده اند، بدن های آنان از میان رفته ولی خاطره آنان در دل ها باقی است.

آه! در اینجا- و به سینه اش اشاره کرد- دانش انبوهی است، کاش برای آن حاملانی می یافتم، آری؛ کسی را یافته ام که زود می فهمد ولی مورد اطمینان نیست، دین را به

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۷۳

عنوان ابزاری برای دنیا به کار می برد و با حجت های خدا بر خلق او

و با نعمت های خدا بر بندگان او بزرگی می فروشد، تا ضعیفان او را به جای امام بر حق، تکیه گاه خود قرار بدهند.

یا کسی که تسلیم حاملان علم است ولی بینشی در پیرامون علم ندارد و با نخستین شبهه ای که عارض می شود شک به دلش می افتد، آگاه باشید که نه این و نه آن. یا کس دیگری که به دنبال لذت هاست و اختیار خود را به شهوت داده است، یا کسی که در ثروت اندوزی افتاده است، این دو از پاسداران دین نیستند و بیشتر به چارپایان چرنده شباهت دارند، این چنین علم با مرگ دارندگانش می میرد.

خداوند! آری، زمین از قیام کننده ای که حجت باشد خالی نمی ماند که یا آشکار و یا از ترس پنهان است، تا حجت ها و بینه های خداوند باطل نگردد، آنان تعدادشان چقدر است و کجایند؟ آنان از نظر تعداد اندکند و از نظر مقام بزرگوارند، خداوند به وسیله آنان حجت های خود را نگه می دارد تا آن را به همانندهای خود بسپارند و آن را در دل های آنان بکارند، علم آنان را به حقایق امور رسانیده است و به اوج یقین رسیده اند و آنچه را که خوشگذرانان دشوار می شمارند، آسان یافته اند و به آنچه نادانان از آن می ترسند انس گرفته اند، با بدن هایی در دنیا هستند که ارواح آنها با جایگاهی والا پیوند دارد، ای کمیل، آنان خلیفه های خداوند و دعوت کنندگان به دین او هستند، آه آه! سخت اشتیاق دیدنشان را دارم، و بر خود و شما از خداوند طلب آمرزش می کنم.

مصنف این کتاب می گوید: این خبر را از راه های بسیاری روایت کرده ام و آن را در کتاب «کمال الدین و تمام النعمه فی اثبات الغیبه

و کشف الحیره» آورده ام.

یادی از نوری که به سه بخش تقسیم شد

۲۵۸- ابو ایوب انصاری از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: چون خداوند بهشت را آفرید، آن را از نور عرش آفرید، سپس این نور را انداخت و یک سوم آن به من رسید و یک سوم آن به فاطمه و یک سوم آن به علی (ع) و خاندان او رسید، پس هر کس که از این نور به او اصابت کرده باشد به ولایت آل محمد (ص) راه پیدا می کند و هر کس که از این نور به او نرسیده باشد از ولایت آل محمد (ص) گمراه می شود.

مردم خداوند را سه گونه عبادت می کنند

۲۵۹- یونس بن ظبیان از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: مردم خداوند را سه

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۷۵

گونه عبادت می کنند: گروهی او را به خاطر رسیدن به ثوابش می پرستند، این عبادت حریصان و آن از روی طمع است، و گروهی دیگر او را به خاطر جدایی از آتش (جهنم) می پرستند، این عبادت بردگان است و آن از روی هراس است، ولی من خدا را به خاطر دوست داشتن او پرستش می کنم و این عبادت کریمان است و آن از روی احساس امنیت است، چون خداوند می فرماید: «و آنان از ترس آن روز در امان هستند.» (۱) و می فرماید: «بگو اگر خدا را دوست دارید از من پیروی کنید تا خدا نیز شما را دوست بدارد و گناهانتان را ببامزد.» (۲) پس هر کس خدا را دوست بدارد خدا هم او را دوست می دارد و هر کس را که خدا دوست بدارد او از امان یافتگان است.

امیر المؤمنین (ع) از کسی که او را به مهمانی خوانده بود، سه تعهد گرفت

۲۶۰- عبد الله بن احمد طائی از امام رضا (ع) و او از پدرانش نقل می کند که شخصی علی بن ابی طالب (ع) را به مهمانی خواند، حضرت فرمود: به شرط آنکه سه چیز را تضمین بدهی، گفت: آن سه چیز کدامند یا امیر المؤمنین؟ فرمود: اینکه از بیرون چیزی برای ما نیاوری و چیزی را که در خانه است از من مضایقه نکنی و به خانواده ات اجحاف نکنی، گفت: پذیرفتم، حضرت دعوت او را اجابت نمود.

سه خصلتی که در امیر المؤمنین (ع) بود

۲۶۱- امام صادق (ع) فرمود: مردی از امیر المؤمنین (ع) سؤال کرد و گفت: از سه چیز که در توست می پرسم، از تو راجع به کوتاه بودن قدت و بزرگ بودن شکمت و تاسی سرت می پرسم، امیر المؤمنین (ع) فرمود: خداوند مرا نه بلند قد و نه کوتاه قد آفریده و من (در جنگ ها) دشمن کوتاه قد را شقه کنم و دشمن بلند قد را از وسط دو نیم کنم، و اما بزرگ بودن شکمم، از آنجاست که پیامبر خدا (ص) بابتی از علم به من آموخت که هزار باب از آن گشوده شد و علم در شکم من انبوه شد، پس این عضو من گشاده گردید (آن حضرت از خوشحالی به دست آوردن علم فربه شد و گر نه جای علم شکم نیست). اما تاسی

سرم از آن جهت است که همواره کلاه خود بر سر دارم و با پهلوانان با شمشیر زد و خورد می کنم.

در «بریره» کنیز عایشه، سه سنت بود

۲۶۲- عبید الله بن علی الحلبي از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: «بریره»

(۱) سوره نمل آیه ۸۹.

(۲) سوره آل عمران آیه ۳۱.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۷۷

کنیزی بود که شوهر داشت و عایشه او را خرید و آزاد کرد و پیامبر خدا (ص) او را مخیر کرد که اگر بخواهد نزد شوهرش باشد و اگر بخواهد از وی جدا شود، و صاحبان قبلی این کنیز با عایشه شرط کرده بودند که ولایت او با آنهاست، پیامبر فرمود: ولایت مال کسی است که او را آزاد کرده است. گوشتی را به او صدقه دادند و او آن را به پیامبر خدا (ص) هدیه کرد، عایشه آن

را در جایی آویخت و گفت: پیامبر خدا (ص) صدقه نمی خورد، پیامبر آمد در حالی که آن گوشت آویزان بود، فرمود:

چرا این گوشت پخته نشده؟ عایشه گفت: یا رسول الله، آن را به بریره صدقه دادند و او هم به ما هدیه کرده ولی تو صدقه نمی خوری، فرمود: آن برای او صدقه و برای ما هدیه است، سپس دستور داد آن را بپزند و در او سه سنت جاری شد (یکی اینکه وقتی امه آزاد شود مخیر است که با شوهر قبلی خود باشد و یا از او جدا شود، سنت دوم اینکه ولایت برده مال کسی است که او را آزاد کرده است و سنت سوم اینکه اگر صدقه به کس دیگری هدیه داده شود، تبدیل به هدیه می شود و حکم صدقه را ندارد).

سه نفر به زبان پیامبر خدا (ص) دروغ می بستند

۲۶۳- جعفر بن محمد بن عماره از پدرش و او از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: سه نفر بودند که به زبان پیامبر دروغ می بستند: ابو هریره و انس بن مالک و یک نفر زن.

سه نفر ملعونند: جلودار و راننده و سواره

۲۶۴- عبد الله بن عمر گفت: ابو سفیان سوار شتر خود شده بود و معاویه آن را از جلو می کشید و یزید (برادر معاویه) آن را می راند، پیامبر خدا (ص) به سواره و جلودار و راننده لعنت کرد.

نمی دانم جرم کدام یک از سه نفر بزرگ تر است

۲۶۵- عبد الله بن فضل هاشمی از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: نمی دانم جرم کدام یک از این سه نفر بزرگ تر است: کسی که پشت سر مصیبت دیگران بدون

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۷۹

ردا راه می رود (تا برای صاحب مصیبت ریا کند، چون آن زمان بدون ردا بودن دلیل بر مصیبت زدگی بود) یا کسی که در مصیبت دستش را به زانوانش می زند، یا کسی که (موقع دفن بر سر جنازه) می گوید: با او مدارا کنید و به او رحم کنید خدا شما را رحم کند. (این رسم باعث تأخیر در دفن می شود که کراهت دارد) ۲۶۶- سکونی از امام صادق (ع) و او از پدرانش از علی (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: سه نفرند که نمی دانم جرم کدام یک بیشتر است: کسی که بدون ردا پشت سر جنازه می رود و کسی که می گوید: با او مدارا کنید، و کسی که می گوید: به او طلب آمرزش کنید، خدا شما را پیامرزد.

در براء بن معرور سه سنت جاری شد

۲۶۷- حسین بن مصعب از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: در براء بن معرور انصاری سه سنت جاری شد: نخستین آنها این بود که مردم با سنگ خودشان را پاک می کردند، براء بن معرور کدویی خورد و شکم او نرم شد و با آب خودش را پاک کرد و خداوند در باره او این آیه را نازل فرمود: «همانا خداوند توبه کنندگان و پاکیزه کنندگان را دوست دارد» (۱) و

لذا در استنجا، سنّت بر این جاری شد که از آب استفاده شود. (دوم اینکه) چون مرگ او فرا رسید در مدینه نبود، پس دستور داد که صورت او

را به طرف پیامبر خدا (ص) برگرداندند (در آن زمان پیامبر در مکه بود) (سوم اینکه) و نیز ثلث مال خود را وصیت کرد، پس راجع به قبله قرآن نازل شد و وصیت به ثلث سنت گردید.

در صفوان بن امیه جمعی سه سنت جاری شد

۲۶۸- امام صادق (ع) فرمود: در صفوان بن امیه جمعی سه سنت جاری شد: پیامبر خدا (ص) هفتاد زره که در حطمه بافته شده بود به عنوان عاریه از وی خواست، او گفت: ای محمد اینها را به زور می خواهی؟ فرمود: بلکه به صورت عاریه می خواهم که باز پس داده می شود، پس گفت: یا رسول الله، آیا پیش از هجرت من باز پس می دهی؟ فرمود: بعد از فتح مکه هجرت نیست. و نیز او در مسجد خوابیده بود. لباس خود را زیر سرش گذاشته بود، از مسجد بیرون آمد تا بول کند، وقتی برگشت دید لباس او دزدیده شده، گفت: چه کسی لباس مرا برده است؟ و در جستجوی آن بیرون آمد و آن را در دست مردی یافت و او را نزد پیامبر (ص) برد، پیامبر فرمود: دست او را ببرید، صفوان گفت: آیا به خاطر لباس من دست او را می برید؟ من آن را به او بخشیدم، پیامبر فرمود: آیا این کار را پیش از آنکه او را نزد من بیاوری انجام دادی؟ و

(۱) سوره بقره، آیه ۲۲۲.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۸۱

دستور داد دست آن مرد را بریدند. (سنت اول تعهد در باز پس دادن عاریه و سنت دوم اینکه دستور هجرت از مکه به مدینه پس از فتح مکه لغو شد و سنت سوم بریدن دست دزد).

سعد بن معاذ در اسلام سه موقعیت داشت که اگر یکی از آنها برای همه مردم بود برای فضیلت آنها بس بود

(در نسخه های کتاب خصال زیر این عنوان سفید گذاشته شده و حدیثی نقل نشده است، ولی با توجه به تاریخ می توان سه موقعیت سعد بن معاذ را چنین برشمرد: او نخستین کسی از انصار بود که مسلمان شد و با مسلمان شدن او

جمع بسیاری مسلمان شدند و او در باره بنی قریظه آن حکم تاریخی خودش را داد و پیامبر به آن عمل کرد، دیگر اینکه او در زمان پیامبر از دنیا رفت و پیامبر او را تشییع کرد و وارد قبر شد و خودش او را به خاک سپرد و به او طلب مغفرت کرد.

حاملان علم سه دسته اند

۲۶۹- سعید بن علاقه از امیر المؤمنین (ع) نقل می کند که فرمود: طالبان علم سه دسته اند، آنها را با نشانه ها و ظاهرشان بشناسید و گروهی از آنان علم را به خاطر جدل و نادانی می خوانند و گروهی از آنان علم را برای گردن کشی و فریب دادن می خوانند و گروهی از آنان علم را برای فهمیدن و خردورزی می خوانند، آنان که برای جدل و نادانی می خوانند، همواره آنها را آزار دهنده و جدل کننده با مردم در مجالس گفتگو می بینی، خودش را به خداترسی می زند ولی از ورع خالی است، خداوند کمر او را بشکند و دماغش را قطع کند، و اما آنان که علم را برای گردن کشی و فریب دادن می خوانند، او بر همگان خود گردن کشی ولی برای ثروت مندان تواضع می کند، او شیرینی های آنان را می خورد ولی دین خود را تباه می سازد، خدا چشم او را کور کند و نشانه اش را از نشانه های دانشمندان قطع می کند، و اما آنان را که علم را برای فهمیدن و خردورزی می خوانند، در حال ناراحتی و اندوه می بینی، در شب تاریک به عبادت قیام می کند و کلاه خود را برابر حق خم می کند، او عمل می کند و در عین حال از همه هراسناک است مگر از برادران فهمیده خود، خداوند او را از

این جهت پایدار سازد و در روز قیامت امان خود را به او عطا کند.

هر کس به سه نفر برتری جوید خوار می شود

۲۷۰- عبید الله بن فضل هاشمی از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: سه نفرند که هر کس به آنان برتری جوید خوار می شود: پدر، پادشاه و طلبکار.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۸۳

مردم در مسأله قدر سه دسته اند

۲۷۱- حریر بن عبد الله از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: مردم در موضوع قدر سه دسته اند: کسی که گمان می کند که خداوند مردم را بر گناهان مجبور کرده، چنین کسی خدا را در حاکمیتش ظلم کرده و کافر است، و کسی که گمان می کند که کار به مردم واگذار شده، چنین کسی سلطنت خدا را سست کرده و او نیز کافر است، و کسی که می گوید: خداوند بندگانش را به آنچه طاقت دارند تکلیف کرده، به آنچه طاقت ندارند تکلیف نکرده است، هر گاه کار خوبی کند خدا را ستایش می کند و هر گاه کار بدی می کند از خدا آرزو می طلبد، چنین کسی مسلمان درستی است، و توفیق دهنده خداست.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۸۵

باب خصلت های چهارگانه

سخن پیامبر (ص) که من روز قیامت از چهار نفر شفاعت می کنم

۱- داود بن سلیمان از امام رضا (ع) و او از پدرانش از علی (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: چهار نفرند که من شفیع آنها در روز قیامت خواهم بود، اگر چه گناهان اهل زمین را نزد من بیاورند: یاری کننده به خاندان من و برآورنده نیازهای آنان هنگامی که به آن احتیاج پیدا می کنند، و دوست دار آنان با قلب و زبان و کسی که با دست از آنان دفاع می کند.

مجازات کسی که در چهار چیز از زنش اطاعت کند

۲- انس بن محمد از پدرش و او از امام صادق (ع) و او از پدرانش از علی (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) در وصیتی به او فرمود: یا علی، هر کس زنش را اطاعت کند، خدا او را در آتش جهنم سرنگون می سازد، علی (ع) گفت: این اطاعت چیست؟

فرمود: به او اجازه دهد که به حمام ها و عروسی ها و عزاها برود و لباس نازک بپوشد.

۳- سکونی از امام صادق (ع) و او از پدرانش از علی (ع) نقل می کند که فرمود: هر کس زنش را در چهار چیز اطاعت کند، خداوند او را بر روی دماغش وارد آتش می کند، گفته شد: آنها کدامند؟ فرمود: در پوشیدن لباس نازک و رفتن به حمام ها و عروسی ها و عزاها.

چهار نفرند که دعای آنان رد نمی شود

۴- انس بن محمد از پدرش و او از امام رضا (ع) و او از پدرانش از علی بن ابی

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۸۷

طالب (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) در وصیتی به من فرمود: یا علی چهار نفرند که دعای آنان رد نمی شود: رهبر عادل، و دعای پدر به فرزند، و دعای مردی که در غیاب برادر دینی خود او را دعا می کند، و دعای مظلوم. خداوند می فرماید: سوگند به عزت و جلالم که تو را یاری خواهم کرد اگر چه پس از گذشت مدتی باشد.

پایداری دین با چهار نفر است

۵- زراره از امام باقر (ع) نقل می کند که امیر المؤمنین (ع) فرمود: پایداری دین با چهار نفر است: دانشمندی که دانش خود را اظهار می کند و آن را به کار می برد و ثروتمندی که در بخشش به اهل دین خدا بخل نمی ورزد و فقیری که آخرتش را به دنیا نمی فروشد و جاهلی که از طلب علم تکبر نمی کند. پس چون عالم علم خود را پنهان سازد و ثروتمندی در مال خود بخل ورزد و فقیر آخرتش را به دنیایش بفروشد و جاهل از طلب علم تکبر کند، دنیا به عقب بر می گردد. پس شما را زیاد بودن مساجد و رفت آمد اجساد مردم در آنها فریب ندهد.

گفته شد: یا امیر المؤمنین زندگی در این زمان چگونه است؟ فرمود: با آنان در ظاهر در آمیزید ولی در باطن مخالفت کنید، برای مرد همان می ماند که کسب کرده و او با کسی است که دوستش دارد و با این حال همواره منتظر فرج از سوی خداوند باشید.

خداوند مردی را که در چهار حالت آسان می گرفت، آمرزید

۶- محمد بن منکدر از جابر بن عبد الله نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود:

خداوند مردی را که پیش از شما بود و در چهار حالت آسان می گرفت آمرزید. او وقتی می فروخت آسان می گرفت و وقتی می خرید آسان می گرفت و چون داوری می کرد آسان می گرفت و چون از کسی داوری می خواست آسان می گرفت.

خواسته های مردم در این دنیای فانی چهار چیز است

۷- جعفر بن محمد بن عماره از پدرش و او از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: خواسته های مردم در دنیای فانی چهار چیز است: ثروت و راحتی و کم بودن

مشغله فکری و عزت. ثروت در قناعت است هر کس آن را در فزونی مال جستجو کند نمی یابد، و راحتی در سبکباری است، هر کسی آن را در سنگینی بارش جستجو کند نمی یابد، و کم بودن مشغله فکری در کم بودن اشتغال است، هر کس آن را در اشتغال بیشتر جستجو کند، نمی یابد و عزت در اطاعت خالق است هر کس آن را در اطاعت مخلوق جستجو کند نمی یابد.

هیچ بنده ای ایمان ندارد مگر اینکه به چهار چیز ایمان داشته باشد

۸- ربیع بن خَراش از امیر المؤمنین (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: هیچ بنده ای ایمان ندارد مگر اینکه به چهار چیز ایمان داشته باشد: گواهی دهد که معبودی جز الله نیست و او یگانه است و شریکی ندارد و اینکه من پیامبر خدا هستم، مرا مبعوث به حق کرده و اینکه به زندگی پس از مرگ ایمان داشته باشد و اینکه قضا و قدر الهی را باور کند.

امیر المؤمنین (ع) چهار انگشتر داشت

۹- عبد خیر می گوید: امیر المؤمنین علی (ع) چهار انگشتر داشت که به انگشت می کرد: انگشتر یاقوت برای بزرگواریش و انگشتر فیروزه برای پیروزی و انگشتری از آهن چینی برای قوتش و انگشتر عقیق برای حفظش، نوشته روی انگشتر یاقوت عبارت بود از: «لا اله الا الله الملك الحق المبين» و نوشته روی انگشتر فیروزه چنین بود: «الله الملك الحق» و نوشته روی انگشتر آهن چینی چنین بود «العزّه لله جميعا» و نوشته روی انگشتر عقیق در سه سطر چنین بود: «ما شاء الله، لا قوه الا بالله، استغفر الله».

چهار سوره پیامبر (ص) را پیر کرد

۱۰- عکرمه از ابن عباس نقل می کند که ابو بکر به پیامبر خدا (ص) عرض کرد: یا رسول الله پیری زودرس به سراغ تو آمد، فرمود: سوره هود و سوره واقعه و سوره مرسلات و سوره عم یتسائلون مرا پیر کرد.

پیامبر خدا (ص) چهار بار عمره به جا آورد

۱۱- عکرمه از ابن عباس نقل می کند که گفت: پیامبر خدا (ص) چهار بار عمره به جا آورد: عمره حدیبیه، عمره قضا در سال بعد از آن، عمره سوم از جعرانه و عمره چهارم همراه با حجش بود (منظور روایت عمره هایی است که آن حضرت پس از هجرت به مدینه به جا آورد و گر نه هنگامی که در مکه بود عمره های بسیاری به جای آورده بود)

امام با چهار نشانه شناخته می شود

۱۲- حارث بن مغیره نصری می گوید: به امام صادق (ع) گفتم: صاحب این امر با چه علامتی شناخته می شود؟ فرمود: با آرامش و وقار و علم و وصیت (یعنی امام قبلی به امامت او وصیت کرده باشد) ۱۳- ابو الجارود نقل می کند که به امام باقر

(ع) عرض کردم: فدایت گردم، وقتی عالم خاندان شما از دنیا رفت کسی که پس از او می آید با چه علامتی شناخته می شود؟

فرمود: با هدایت یافتگی و بزرگواری و اقرار آل محمد به برتری او و اینکه از چیزی که در دنیاست از او پرسیده نشود مگر اینکه پاسخ بگوید.

سخن پیامبر (ص) که با چهار چیز برتری یافته ام

۱۴- ابو امامه از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: با چهار چیز برتری یافته ام:

زمین برای امت من محل سجده و پاک کننده قرار داده شده، و هر کس از امت من اراده نماز کند و آب پیدا نکند و زمین در اختیارش باشد، برای او سجده گاه و پاک کننده قرار داده شده است، و با هراس در دل دشمن که به مسافت یک ماه، پیش روی من حرکت می کرد، بر دشمن پیروز شدم، و غنیمت های جنگی بر امت من حلال شد، و من به تمام مردم عالم مبعوث شدم.

بهترین یاران چهار نفرند و بهترین سربه ها چهار صد نفرند و بهترین لشکرها چهار هزار نفرند

۱۵- عبید الله بن عبد الله از ابن عباس نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود:

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۹۳

بهترین یاران (که هم فکر و یا هم سفر باشند) چهار نفرند (نه کم و نه زیاد) و بهترین سربه ها (سپاه اعزامی) چهار صد نفرند و بهترین لشکرها چهار هزار نفرند. (این تقسیم بندی نظامی مربوط به زمان پیامبر بود و هر زمانی شرایط خاص خود را دارد)

به هر کس چهار چیز داده شد، از چهار چیز محروم نگردید

۱۶- ابو الصباح از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: به هر کس که چهار چیز داده شد، از چهار چیز محروم نمی شود: به هر کس دعا داده شد از اجابت محروم نمی شود، و به هر کس استغفار داده شد از توبه محروم نمی شود، و به هر کس شکر داده شد از افزونی نعمت محروم نمی شود، و به هر کس صبر داده شد از پاداش محروم نمی شود.

به چهار چیز گوش داده شده که سخن مردم را می شنود

۱۷- عائذ احمسی از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: به چهار چیز گوش داده شده که سخن مردم را بشنود: پیامبر و حوریان بهشتی و بهشت و جهنم. هیچ بنده ای به پیامبر خدا (ص) صلوات و سلام نمی فرستد مگر اینکه به او می رسد و او آن را می شنود، و کسی نیست که بگوید: خدایا مرا با حور العین تزویج کن، مگر اینکه آنها می شنوند و می گویند: پروردگارا فلانی از ما خواستگاری کرد ما را به ازدواج او در آور، و کسی نیست که بگوید: خدایا مرا به بهشت وارد کن، مگر اینکه بهشت می گوید: خدایا او را در من ساکن گردان. و کسی نیست که از آتش دوزخ به خدا پناه برد مگر اینکه

آتش بگوید: پروردگارا او را از من دور ساز و پناه بده.

چهار نفرند که خداوند روز قیامت به آنان نگاه نمی کند

۱۸- ابو امامه از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: چهار نفرند که خداوند روز قیامت به آنان نگاه نمی کند: عاق والدین و کسی که منت می گذارد و کسی که قضا و قدر الهی را دروغ می پندارد و کسی که به خوردن شراب مداومت می کند.

سواران روز قیامت چهار نفرند

۱۹- عکرمه از ابن عباس نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: در روز قیامت

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۹۵

هیچ کس جز ما سواره نیستند و ما چهار نفریم. عباس بن عبدالمطلب گفت: یا رسول الله آنان چه کسانی هستند؟ فرمود: من به براق سوار می شوم و صورتش مانند صورت آدمی و گونه اش مانند گونه اسب و یالش از مروارید رشته شده و گوشهایش مانند دو زبرجد سبز و چشمانش مانند ستاره زهره است که مانند دو ستاره روشن درخشانند و آن شعاعی چون شعاع آفتاب دارد، از نحر آن در سفید می ریزد و گردن آن پیچیده و دست و پای آن دراز است و جانی چون جان آدمی دارد، سخن را می شنود و می فهمد و بزرگ تر از الایغ و کوچکتر از قاطر است. عباس گفت: دیگر چه کسی سواره است یا رسول الله؟ فرمود: برادرم صالح پیامبر که سوار شترش می شود، همان شتری که قومش او را پی کردند. عباس گفت: دیگر چه کسی یا رسول الله؟

فرمود: عمویم حمزه بن عبدالمطلب شیر خدا و شیر پیامبرش و سرور شهیدان که بر شتر عضبای من سوار می شود. عباس گفت: دیگر چه کسی یا رسول الله؟ فرمود: و برادرم علی که بر ناقه ای از ناقه های بهشتی سوار می شود که مهار آن از مروارید تر است و بر

آن هودجی از یاقوت سرخ قرار دارد که تیرک های آن از درّ سفید است و بر سرش تاجی از نور و بر تنش دو جامه سبز و در دست او پرچم حمد است و ندا می دهد که شهادت می دهم معبودی جز الله نیست، او یگانه است و شریکی ندارد و اینکه محمد فرستاده اوست. مردم می گویند: این جز پیامبری مرسل یا فرشته ای مقرب نیست، کسی از درون عرش ندا می دهد که او نه فرشته مقرب و نه پیامبر مرسل است و نه حامل عرش است، بلکه او علی بن ابی طالب (ع) است که وصی پیامبر پروردگار عالمیان و پیشوای پرهیزگاران و رهبر پیشانی سفیدان است.

مصنف این کتاب می گوید: این حدیث به سبب ذکر براق و اوصاف آن و ذکر حمزه بن عبد المطلب، غرابت دارد.

۲۰- سعید بن جبیر از ابن عباس نقل می کند که گفت: روزی پیامبر خدا (ص) بیرون آمد در حالی که دست علی (ع) را گرفته بود و می فرمود: ای گروه انصار، ای گروه بنی هاشم، ای گروه فرزندان عبد المطلب، من محمد و من پیامبر خدا هستم. آگاه

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۹۷

باشید که من و چهار تن از اهل بیت من از یک سرشت رحمت شده آفریده شده ایم، من و علی و حمزه و جعفر. گوینده ای گفت: یا رسول الله اینان همراه تو در قیامت سواره اند؟ پیامبر فرمود: مادرت به عزایت نشیند، در آن روز جز چهار تن سواره نیستند، من و علی و فاطمه و صالح پیامبر خدا، من سوار براق هستم و دخترم فاطمه سوار شتر غضبان من است و صالح سوار بر ناقه ای است که آن

را پی کردند و اما علی سوار بر ناقه ای از ناقه های بهشت است که مهار آن از یاقوت و بر تن آن دو جامه سبز است و میان بهشت و جهنم می ایستد در حالی که عرق بدن های مردم به هم پیوسته است، پس بادی از جانب عرش می وزد و عرق های آنان را خشک می کند، فرشتگان و پیامبران و صدیقان می گویند: او نیست جز فرشته ای مقرب یا پیامبر مرسل، منادی ندا می کند که او نه فرشته مقرب است و نه پیامبر مرسل، بلکه علی بن ابی طالب (ع) برادر پیامبر خدا (ص) در دنیا و آخرت است.

پیرزنی از بنی اسرائیل از موسی چهار چیز خواست

۲۱- حسن بن علی بن فضال از امام کاظم (ع) نقل می کند که فرمود: ماه از بنی اسرائیل پنهان شد، پس خداوند به موسی وحی کرد که استخوان های یوسف را از مصر بیرون آور، و به موسی وعده داد که اگر استخوان های یوسف را در آورد ماه طلوع خواهد کرد، موسی از کسی که جای آن را بداند پرس و جو کرد، به او گفته شد:

در اینجا پیرزنی است که علامت قبر او را می شناسد، موسی کسی را نزد او فرستاد و او پیرزن زمین گیر کوری را آورد، موسی به او گفت: آیا محل قبر یوسف را می شناسی؟

گفت: آری. موسی گفت: از آن به من خبر بده. گفت: هرگز! مگر اینکه چهار چیز به من بدهی: پای مرا باز کنی و جوانیم را به من برگردانی و چشمم را به من برگردانی و مرا در بهشت همراه خود کنی. می گوید: این درخواست ها برای موسی سنگین آمد، پس خداوند به او وحی کرد که ای موسی، آنچه را که می خواهی به او

بده که تو هر چه بدهی از جانب من می دهی و موسی چنین کرد و آن زن قبر یوسف را نشان داد و موسی جنازه یوسف را از کنار رود نیل در صندوقی از مرمر بیرون آورد و چون آن را بیرون آورد مهتاب طلوع کرد، پس آن جنازه را به شام برد و برای همین است که اهل کتاب مرده های خود را به شام حمل می کنند.

بهترین زنان اهل بهشت چهار نفرند

۲۲- عکرمه از ابن عباس نقل می کند که پیامبر خدا (ص) چهار خط در زمین کشید

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۲۹۹

و فرمود: آیا می دانید این چیست؟ گفتیم: خدا و پیامبرش دانانترند، پیامبر خدا (ص) فرمود: بهترین زنان اهل بهشت چهار نفرند: خدیجه دختر خویلد و فاطمه دختر محمد و مریم دختر عمران و آسیه دختر مزاحم و همسر فرعون.

۲۳- عکرمه از ابن عباس نقل می کند که گفت: پیامبر خدا (ص) چهار خط کشید و سپس فرمود: بهترین زنان بهشت مریم دختر عمران و خدیجه دختر خویلد و فاطمه دختر محمد و آسیه دختر مزاحم و همسر فرعون است.

چهار چیز کمر را می شکنند

۲۴- انس بن محمد از پدرش و او از امام صادق (ع) و او از پدرانش، از علی بن ابی طالب (ع) و او از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که در وصیتی به من فرمود: یا علی چهار چیز از چیزهایی است که کمر را می شکنند: رهبری که خدا را نافرمانی می کند ولی به امر او اطاعت می شود و زنی که شوهرش او را حفظ می کند ولی او خیانت می ورزد و فقری که صاحب آن درمان کننده ای بر آن نمی یابد و همسایه بد در خانه ای که اقامت گاه است.

چهار بار توجه خداوند به دنیا

۲۵- حماد بن عمرو از امام صادق (ع) و او از پدر و جدش از علی بن ابی طالب (ع) نقل می کند که فرمود: پیامبر خدا (ص) در وصیتی به من فرمود: یا علی خداوند بر دنیا توجه نمود، و مرا از میان مردان جهان برگزید و بار دوم توجه نمود و پس از من، تو را از میان مردان جهان برگزید، و بار سوم توجه نمود و پس از تو، امامان از فرزندان تو را از میان مردان جهان برگزید، سپس بار چهارم توجه نمود و فاطمه را از میان زنان جهان برگزید.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۰۱

سخن پیامبر (ص) به علی (ع) که «من نام تو را چهار جا همراه نام خود دیدم»

۲۶- حماد بن عمرو از امام صادق (ع) و او از پدر و جدش از علی بن ابی طالب (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) در وصیت خود به من فرمود: یا علی من نام تو را در چهار جا همراه خود دیدم و با دیدن آن انس گرفتم، هنگامی که من در معراج خود به آسمان، به بیت القدس رسیدم، دیدم که بر سنگ بزرگ آن نوشته شده بود که معبودی جز الله نیست، محمد

پیامبر خداست، او را به وسیله وزیرش تأیید و پیروز کردم، به جبرئیل گفتم: وزیر من کیست؟ گفت: علی بن ابی طالب، پس چون به سدره المنتهی رسیدم، دیدم که بر آن نوشته شده بود که همانا منم خداوند که معبودی جز من نیست و من یگانه ام و محمد برگزیده من از خلق من است، او را به وسیله وزیرش تأیید و پیروز کردم، به جبرئیل گفتم: وزیر من کیست؟ گفت: علی بن ابی طالب، و چون از

سدره المنتهی گذشتم و به عرش خداوند که پروردگار جهانیان است رسیدم، دیدم که بر ستون های آن نوشته که منم خداوند، معبودی جز من نیست و من یگانه ام، محمد حبیب من است و او را به وسیله وزیرش تأیید و پیروز کردم، پس چون سر خود را بلند کردم دیدم که در وسط عرش نوشته شده که منم خداوند، معبودی جز من نیست و من یگانه ام، محمد بنده و پیامبر من است، او را به وسیله وزیرش تأیید و پیروز کردم.

حدیث اهل بیت (ع) را جز چهار کس حمل نمی کند

۲۷- شعیب حدّاد نقل می کند که از امام صادق (ع) شنیدم که می فرمود: حدیث ما سخت و دشوار است، آن را تحمل نمی کند مگر فرشته ای مقرب یا پیامبری مرسل یا بنده ای که خداوند قلب او را برای ایمان آزمایش کرده و یا شهر با حصار. عمرو می گوید: به شعیب گفتم: یا ابا الحسن شهر با حصار چیست؟ گفت: من هم از امام صادق (ع) آن را پرسیدم فرمود: دل خاطر جمع. (منظور آن دلی است که به سبب شک و وهم، پراکندگی ندارد و به مرحله یقین رسیده است و در یک جا متمرکز است).

کسی که در رفتار با مردم از سه خصلت دوری کند در حق او چهار خصلت بر مردم واجب می شود

۲۸- عبد الله بن احمد بن عامر از پدرش و او از امام رضا (ع) و او از پدرانش نقل

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۰۳

می کند که علی بن ابی طالب (ع) از پیامبر خدا (ص) از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: کسی که با مردم معامله کند و به آنان ستم نکند و با آنان سخن بگوید و دروغ نگوید و به آنان وعده بدهد و تخلف نکند، او از کسانی است که شخصیت آنها کامل و عدالتشان آشکار و برادریشان واجب و غیبت کردن آنها حرام شده است.

۲۹- عبد الله بن سنان از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: سه چیز است که در هر کس باشد باعث می شود که مردم چهار چیز را در حق او انجام دهند. کسی که وقتی با مردم سخن می گوید دروغ نگوید و چون با آنان آمیزش داشته باشد ستم نکند و چون به آنان وعده بدهد تخلف نکند، واجب است که عدالت او در میان مردم آشکار شود

و شخصیت او نیز آشکار شود و غیبت کردن او بر آنان حرام گردد و برادری او بر آنان واجب شود.

شیطان چهار بیت شعر گفته و با آن به دو بیت شعر آدم پاسخ داده

۳۰- عبد الله بن احمد طائی از پدرش و او از امام رضا (ع) و او از پدرانش از حسین بن علی بن ابی طالب (ع) نقل می کند که فرمود: علی بن ابی طالب در مسجد کوفه بود.

مردی از اهل شام برخاست و گفت: یا امیر المؤمنین از تو راجع به چند چیز سؤال می کنم، فرمود: برای فهمیدن پرس و برای ستیزه جویی پرس، او از چند چیز پرسید و از جمله آنها این بود که پرسید: به من خبر بده که نخستین کسی که شعر گفت چه کسی بود؟ فرمود: آدم، گفت: از جمله شعرهای او کدام است؟ فرمود: وقتی از آسمان به زمین فرود آمد و خاک و گستردگی آن را دید و قایل، هابیل را کشت آدم چنین سرود: آبادی ها و هر کس که در آن است تغییر یافت، پس روی زمین تیره و زشت شد، هر صاحب رنگ و طعمی تغییر یافت و شادابی صورت نمکین کم شد.

شیطان او را چنین پاسخ داد:

از آبادی ها و ساکنانش دور شو، که به وسیله من بهشت وسیع بر تو تنگ شد، تو و

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۰۵

همسرت در آن مستقر بودی و دلت از آزار دنیا راحت بود، از حيله و مکر من رها نخواهی شد تا وقتی که آن قیمت پر سود از تو فوت شود، و اگر رحمت خداوند جبار نبود از بهشت برین جز بادی نصیب تو نبود.

خداوند چهار چیز را در چهار چیز پنهان کرده

۳۱- محمد بن مسلم از امام باقر (ع) و او از پدرانش از امیر المؤمنین (ع) نقل می کند که فرمود: خداوند چهار چیز را در چهار چیز پنهان کرده است: خوشنودی خودش

را در اطاعتش پنهان کرده، پس چیزی از اطاعت او را کوچک بشمار، چه بسا که با رضایت او همراه شود و تو ندانی، و خشم خود را در نافرمانی خود پنهان کرده، پس چیزی از نافرمانی او را کوچک بشمار، چه بسا گناهی سبب خشم او شود و تو ندانی، و اجابت خود را در دعا کردنش پنهان کرده، پس چیزی از دعا کردن او را کوچک بشمار، چه بسا با اجابتش همراه شود و تو ندانی، و ولّی خود را در میان بندگانش پنهان کرده، پس هیچ بنده ای از بندگان خدا را کوچک بشمار، چه بسا او ولّی خدا باشد و تو ندانی.

سخن پیامبر خدا (ص) که چهار چیز را بد بشمارید که آنها برای چهار چیزند

۳۲- غیاث بن ابراهیم از امام صادق (ع) و او از پدرانش، از علی (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: چهار چیز را بد ندانید که آنها برای چهار چیز است: از زکام بدتان نیاید که آن امان از جذام است، و از دمل بدتان نیاید که آن امان از برص است، و از درد چشم بدتان نیاید که آن امان از کوری است، و از سرفه بدتان نیاید که آن امان از فلج است.

امیر المؤمنین (ع) چهار منقبت داشت که هیچ عربی در آنها از وی پیشی نگرفته

۳۳- عکرمه از ابن عباس نقل می کند که گفت: برای علی (ع) چهار منقبت بود که هیچ عربی در آنها از وی پیشی نگرفته است: او نخستین کسی بود که با پیامبر خدا (ص) نماز خواند و پرچمدار او در هر جنگی بود. در جنگ مهراص (جنگ احد) همه فرار کردند و او پایداری نمود، و پیامبر خدا (ص) را غسل داد و وارد قبر کرد.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۰۷

۳۴- ربیعہ جرشی می گوید: نزد معاویه یادی از علی (ع) شد در حالی که سعد بن ابی وقاص نزد او بود، سعد گفت: علی را یاد می کنی؟ همانا او چهار منقبت داشت که اگر یکی از آنها مال من بود برایم دوست داشتنی تر از چنین و چنان بود و او شتران سرخ مو را ذکر کرد، یکی سخن پیامبر (ص) که فرمود: «فردا پرچم را به دست کسی دهم که خدا و پیامبرش او را دوست دارند» (پیامبر این سخن را در جنگ خیبر در باره علی (ع) فرمود) دیگری سخن پیامبر (ص) که فرمود: «تو نسبت به من به منزله هارون به موسی هستی» و دیگری

سخن پیامبر (ص) که فرمود: «هر کس که من مولای او هستم علی مولای اوست» سعد منقبت چهارم را فراموش کرد.

سخن معاویه به ابن عباس که به سبب چهار خصلت تو را دوست دارم و از چهار خصلت دیگری که در توست در می گذرم

۳۵- عبد الله بن ابراهیم بن ابی فروه از عبد الملک بن مروان نقل می کند که گفت:

روزی نزد معاویه بودیم و گروهی از قریش آنجا بودند و در میان آنها جمعی از بنی هاشم حضور داشتند، معاویه گفت: ای بنی هاشم با چه چیزی بر ما فخر می کنید؟ آیا پدر و مادر ما یکی نیست و خانه و محل تولد ما یکی نیست؟ ابن عباس گفت: ما با همان چیزی بر شما فخر می کنیم که تو با آن بر سایر قریش فخر می کنی و قریش با آن بر سایر انصار فخر می کنند و انصار با آن بر سایر عرب فخر می کنند و عرب با آن بر عجم فخر می کنند و آن وجود پیامبر اسلام (ص) است، چیزی که نمی توانی آن را انکار کنی و یا از آن بگریزی.

معاویه گفت: ای ابن عباس زبان تندی به تو داده شده، نزدیک است که با باطل خود به حق دیگران چیره شوی، ابن عباس گفت: ساکت باش هرگز باطل بر حق چیره نمی شود، و حسد را رها کن که حسد شیوه ناپسندی است. معاویه گفت: راست گفتم، به خدا سوگند من تو را به خاطر چهار خصلت دوست دارم و از چهار خصلت که داری در می گذرم، من تو را به خاطر خویشاوندی تو با پیامبر خدا (ص) دوست دارم، دوم اینکه تو مردی از خاندان و اهل بیت من و برگزیده فرزندان عبد مناف هستی، و سوم اینکه پدرم با پدر تو دوست بود، و چهارم اینکه

تو زبان قریش و بزرگ و دانشمند آنان هستی.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۰۹

و اما چهار خصلتی که از آنها در می گذرم و تو را می بخشم، هجوم آوردن تو بر من همراه با کسانی که در جنگ صفین بر من هجوم آوردند، و بدی کردن تو به عثمان همراه با آنها که به او بدی کردند، و کوشش تو بر ضد عایشه همراه با آنان که کوشش کردند، و نفی کردن تو زیاد را از برادری من، همراه با کسانی که او را نفی کردند.

من در این باره تحقیق بسیار کردم و عذر تو را از قرآن و سروده های شاعران استخراج کردم، آنچه از اعمال تو با کتاب خدا وفق می دهد، مطابقت با این سخن خداوند است که می فرماید: «آنان که کار شایسته را با کار ناشایست مخلوط کردند» و آنچه شاعران گفته اند سخن برادر بنی ذبیان است (نابغه ذبیانی) که می گوید:

تو برادری را پیدا نمی کنی که به جهت کاستی ها او را سرزنش نکنی، کدامند مردان مهذب و بی عیب.

بدان که من در باره تو آن چهار خصلت اولی را قبول دارم و چهار خصلت دیگر را بر تو می بخشم و در این کار چنانم که شاعر قدیمی گفته است:

به زودی از کسی که دوستش دارم نیکی هایش را خواهم پذیرفت، و چیزهایی را که جز این باشد خواهم بخشید.

سپس معاویه ساکت شد و ابن عباس لب به سخن گشود و پس از حمد و ثنای الهی گفت:

اینکه خویشاوندی من با پیامبر (ص) را علت دوست داشتن من ذکر کردی این وظیفه تو و هر مسلمانی است که به خدا و پیامبرش ایمان دارد، چون آن

همان پاداشی است که پیامبر خدا (ص) در برابر نور و برهان آشکاری که بر شما آمد، از شما خواسته است. خداوند می فرماید: «بگو در برابر آن از شما مزدی نمی خواهم مگر دوست داشتن خویشاوندان» (۱) هر کس درخواست پیامبر خدا (ص) را اجابت نکند خوار می شود و با صورت به جهنم می افتد. و اما آنچه گفتی که من مردی از خاندان تو هستم، همین طور است و تو خواستی که صله رحم کنی و به جانم سوگند که امروز تو در مقایسه با گذشته بیشتر صله رحم می کنی و امروز سرزنش بر تو نیست، و اما این سخن تو که پدرم با پدر تو دوست بود، درست است و سخن شاعر قدیمی در این باره چنین است:

به زودی کسی را که با پدرم در حال حیاتش برادری کرده، حفظ خواهم کرد، و پس از او در میان خویشاوندانش آن را حفظ خواهم کرد، و من با کسی که پیمان را حفظ نکند دوست نیستم و او هم در موقع شدائد همراه من نیست.

و اما آنچه گفتی که من زبان قریش و بزرگ و دانشمند آنان هستم، من چیزی ندارم مگر اینکه تو هم آن را داری ولی شرف و کرامت تو وادار کرد که مرا پیش بداری و در این باره هم شاعر قدیمی گفته است:

و هر کریمی کریمان را پیش می دارد، هر چند که خود فضیلت داشته باشد او را اهل آن می بیند.

(۱) سوره شوری آیه ۲۳.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۱۱

و اما آنچه در باره هجوم بردن من بر تو در جنگ صفین گفتی، به خدا سوگند اگر چنین نمی کردم پست ترین

مردم جهان بودم، ای معاویه! آیا تو با خود خیال می کردی که من پسر عمویم امیر المؤمنین و سرور مسلمانان را خوار سازم در حالی که مهاجر و انصار و برگزیدگان و نیکان او را اجابت کرده بودند؟

ای معاویه برای چه این کار را می کردم؟ آیا شکی در نیتم بود و یا در شیوه خود تردید داشتم یا به خود بدگمان بودم؟ و اما آنچه در باره خوار کردن عثمان گفتم، او را کسی خوار کرد که از نظر خویشاوندی از من به او نزدیکتر بود و من به نزدیکان و بیگانگان تأسی کردم و من بر او مانند هجوم آورندگان هجوم نبردم ولی از یاری او باز ایستادم، همان گونه که افراد با شخصیت و صاحبان خرد باز ایستادند.

و اما آنچه در باره کوشش من راجع به عایشه گفتم، خداوند به او فرمان داده بود که در خانه اش بنشیند و زیر حجاب باشد، چون او پرده حیا را برداشت و با پیامبر خود مخالفت کرد، آنچه ما در باره او انجام دادیم روا بود، و اما نفی کردن من زیاد را از برادری تو، من او را نفی نکردم بلکه پیامبر خدا (ص) او را نفی کرد، آنجا که فرمود: «فرزند مال صاحب بستر است که همان شوهر مشروع باشد و پاداش زناکار سنگ است» بعد از همه این حرف ها من اکنون در تمام موارد چیزی را دوست دارم که تو را شاد کند.

پس عمرو عاص شروع به صحبت کرد و گفت: یا امیر المؤمنین، به خدا سوگند که او یک لحظه تو را دوست نداشته است جز اینکه او دارای زبان تیز است

و هر طور که بخواهد آن را می چرخاند و مانند تو و او همان است که شاعر قدیمی گفته است- و یک بیت شعر خواند- ابن عباس گفت: عمرو خود را میان استخوان و گوشت و عصا و پوست درخت قرار داده (این یک ضرب المثل عربی است که در باره دو دوست زده می شود که نمی خواهند کس دیگری میان آنها وارد شود) و او سخن گفت و باید پاسخ بشنود که با پهلوانی در افتاده است، به خدا سوگند ای عمرو که من تو را دشمن می دارم و از تو عذر نمی خواهم، تو همانی که خطبه خواندی و گفתי من دشمن محمد هستم و خداوند در باره تو خطاب به پیامبرش چنین نازل فرمود: که «دشمن تو دم بریده است» پس تو در دین و دنیا دم بریده ای و تو دشمن محمد (ص) در جاهلیت و اسلام بودی و خداوند فرموده است: «گروهی را نمی یابی که به خدا و روز قیامت ایمان داشته باشد و در عین حال دشمنان خدا و پیامبرش را دوست بدارد و تو در گذشته و حال با خدا و پیامبرش دشمنی کردی و می کنی، در باره پیامبر خدا (ص) تلاش خود را کردی و تمام نیروی خود را بر ضد او به کار گرفتی تا اینکه خداوند بر تو غلبه کرد و حيله تو را بر خودت برگردانید و توان تو را سست کرد و سخن تو را تکذیب نمود و تو با تأسف کار خود را رها کردی، آنگاه پس از پیامبر در دشمنی با اهل بیت او تلاش نمودی و این به سبب دوست داشتن معاویه نبود

و فقط برای دشمنی با خدا و پیامبرش بود و تو با فرزندان عبد مناف دشمنی و حسد دیرینه داشتی و مثل تو همان است که شاعر قدیمی گفته است:

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۱۳

عمرو بر من حمله کرد و خودش خوار شد، و گفتار بیابان به شیر نر حمله کرد، او هم‌آورد من نیست که آبرویش را ببرم و برده من هم نیست که به او نهیب زنم.

عمرو عاص آغاز به سخن کرد ولی معاویه سخن او را قطع کرد و گفت: به خدا سوگند ای عمرو تو مرد این میدان نیستی، اگر خواستی بگو و اگر خواستی رها کن، عمرو فرصت را غنیمت شمرد و ساکت شد. ابن عباس گفت: ای معاویه رهایش کن، به خدا سوگند چنان داغی بر او بگذارم که ننگ و خواری آن تا روز قیامت باقی بماند و کنیزان و بردگان از آن سخن بگویند و در مجالس و محافل آن را بسرایند. سپس ابن عباس خطاب به عمرو گفت: ای عمرو و خواست سخنی بگوید که معاویه دست خود را به دهان ابن عباس گذاشت و به او گفت: تو را سوگند می‌دهم ساکت باش و معاویه دوست نداشت که اهل شام سخن ابن عباس را بشنوند و آخرین سخن او این بود: گم شوای برده، و از هم جدا شدند.

ریشه گناهان چهار چیز است

۳۶- محمد بن ابی عمید می‌گوید: از هشام بن حکم در طول مصاحبت خود چیزی زیباتر از این سخن نشنیدم که در باره عصمت امام می‌گفت: روزی من از وی پرسیدم که آیا امام باید معصوم باشد؟ گفت: آری، گفتم: نشانه عصمت در او

چیست؟ چگونه شناخته می شود؟ گفت:

تمام گناهان، ریشه در چهار گناه دارد که پنجمی ندارد: حرص و حسد و خشم و شهوت. و این گناهان در امام نیست، او نباید حریص بر این دنیا باشد در حالی که دنیا زیر انگشتر اوست. چون او خزانه دار مسلمانان است، پس برای چه حرص بزند. و نیز جایز نیست که او حسود باشد، چون انسان به کسی که بالاتر از اوست حسدی می ورزد و کسی بالاتر از امام نیست پس او چگونه به پایین تر از خود حسد می ورزد، و نیز جایز نیست که او برای چیزی از امور دنیا خشمگین باشد مگر اینکه خشم او برای خدا باشد، چون خداوند بر او واجب کرده که حدود را اجرا کند و در راه خدا سرزنش کنندگان را اعتنا نکند و رأفتی در امر دین نداشته باشد تا حدود خدا را اقامه کند، و نیز جایز نیست که او از شهوت ها پیروی کند و دنیا را بر آخرت ترجیح دهد، چون خداوند آخرت را در نظر او دوست داشتنی کرده همان گونه که دنیا را در نظر ما دوست داشتنی کرده است. او به آخرت همان گونه نگاه می کند که ما به دنیا نگاه می کنیم، آیا کسی را دیده ای که صورت زیبایی را به خاطر صورت زشتی رها کند و یا غذای گوارا را به خاطر غذای تلخی رها کند و لباس نرمی را به خاطر لباسی خشن رها کند و نعمت دائمی و باقی را به خاطر دنیای زائل و فانی رها کند؟

ثواب کسی که چهار بار حج به جا آورده

۳۷- منصور بن حازم می گوید: از امام صادق (ع) در باره کسی که چهار بار حج به

الخصال /

جا آورده پرسیدم و اینکه آیا او چه پاداشی دارد؟ فرمود: ای منصور، هر کس چهار بار حج به جا آورد، هرگز فشار قبر نمی بیند و چون بمیرد خدا آن حج را که به جا آورده صورتی زیبا قرار می دهد که بهترین صورتی است که او دیده است و در میان قبر، او نماز می خواند تا هنگامی که از قبر برانگیخته شود و ثواب این نمازها مال او خواهد بود و بدان که نمازی از این نمازها معادل هزار رکعت از نماز آدمیان است.

چهار چیز در چهار چیز روا نیست

۳۸- ابان بن عثمان از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: چهار چیز در چهار چیز روا نباشد. خیانت و نادرستی و دزدی و ریا در حج و عمره و جهاد و صدقه روا نباشد.

چون غذا چهار خصلت یابد غذای کاملی است

۳۹- اسماعیل بن مسلم سکونی از امام صادق (ع) و او از پدرانش از امیر المؤمنین (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: چون غذا چهار خصلت پیدا کرد غذای کاملی شده است: وقتی که از حلال باشد و دست های بسیار بر آن دراز شود و در آغاز آن نام خدا برده شود و در پایان آن ستایش خداوند به عمل آید.

زنازاده چهار نشانه دارد

۴۰- سیف بن عمیره از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: هر کس از سخنی که می گوید و یا سخنی که در باره او گفته می شود، باکی نداشته باشد، او شرک شیطان است و کسی که باکی ندارد از اینکه مردم او را در حال گناه ببینند، او شرک شیطان است، و کسی که بی سبب غیبت برادرش را بکند، او شرک شیطان است و هر کس به دوست داشتن حرام و شهوت و زنا مایل باشد او شرک شیطان است. سپس فرمود: زنازاده نشانه هایی دارد: یکی از آنها دشمنی با ما اهل بیت است و دومی افتادن به همان حرامی است که از آن به دنیا آمده است، سومی سبک شمردن دین و چهارمی بدرفتاری با مردم، و کسی با برادران دینی بدرفتاری نمی کند مگر اینکه فرزند نامشروع باشد و یا مادرش در حال حیض به او حمله شود.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۱۷

خداوند موسی (ع) را به چهار چیز وصیت کرد

۴۱- اصبخ بن نباته از امیر المؤمنین (ع) نقل می کند که فرمود: خداوند به موسی (ع) فرمود: ای موسی! وصیت مرا به چهار چیز در باره خود حفظ کن: اول اینکه مادامی که گناهان خود را آمرزیده ندیدی به عیب جوئی از دیگران مشغول مباش، دوم اینکه مادامی که خزانه های مرا پایان یافته ندیدی غم روزی مخور، سوم اینکه مادامی که پادشاهی مرا زوال یافته ندیدی به کسی جز من امیدوار مباش، چهارم اینکه مادامی که شیطان را مرده نیافتی از مکر او ایمن مباش.

برای امیر المؤمنین (ع) هنگامی که به جنگی اعزام می شد چهار خصلت بود

۴۲- جابر بن عبد الله انصاری از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: سوگند به کسی که جان من در دست اوست، هیچ گاه علی را در گروهی به جنگ اعزام نکردم مگر اینکه جبرئیل را با هفتاد هزار فرشته در سمت راست او و میکائیل را با هفتاد هزار فرشته در سمت چپ او و فرشته مرگ را پیش روی او دیدم و ابری را دیدم که بر او سایه انداخته تا اینکه به پیروزی نیکویی برسد.

شگفت از کسی که از چهار چیز می هراسد، چگونه به چهار چیز پناه نمی برد؟

۴۳- هشام بن سالم و محمد بن حمران هر دو از امام صادق (ع) نقل می کنند که فرمود: در شگفتم از کسی که از چهار چیز می ترسد، چگونه به چهار چیز پناه نمی برد:

در شگفتم از کسی که می ترسد، چگونه به این سخن خداوند پناه نمی برد: «حسبنا الله و نعم الوکیل خدا ما را بس است و چه خوب نگهداری است» چون از خدا شنیدم که پس از آن می فرماید: «آنها به نعمت و فضلی از خدا منتقل شدند و هیچ بدی به آنها نرسید» (۱) و در شگفتم از کسی که اندوهگین می شود، چگونه به این سخن خداوند پناه نمی برد: «لا اله الا انت سبحانک انی کنت من الظالمین خدایی جز تو نیست، تو منزهی و من از ستمگران بودم.» چون از خداوند شنیدم که پس از آن می فرماید: «ما او را اجابت کردیم و او را از غم نجات دادیم و این چنین مؤمنان را نجات می دهیم.» (۲)

(۱) سوره آل عمران آیه ۱۷۴.

(۲) سوره انبیاء آیه ۸۷.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۱۹

و در شگفتم از کسی که دچار مکر و حيله شده، چگونه به

این سخن خداوند پناه نمی برد: «و افوض امری الی الله ان الله بصیر بالعباد کار خودم را به خدا وامی گذارم که خدا بر بندگان بیناست» چون از خدا شنیدم که پس از آن می فرماید: «پس خدا او را از بدی های آنچه مکر کردند حفظ کرد.» (۱) و در شگفتم از کسی که دنیا و آرایش آن را می طلبد، چگونه به این سخن خداوند پناه نمی برد: «ما شاء الله لا قوه الا بالله آنچه خدا بخواهد، هیچ نیروی جز از خدا نیست» چون از خدا شنیدم (از قول کسی) که می فرماید: «اگر مرا می بینی که مال و فرزندم از تو کمتر است امید است که خداوند بهتر از باغ تو به من بدهد.» (۲) و «عسی امید است» در این آیه معنای حتمیت را دارد.

چهار نفر شهادت بر ولایت امیر المؤمنین (ع) را کتمان کردند و خداوند نفرین او را در باره آنان اجابت نمود

۴۴- جابر بن زید جعفری از جابر بن عبد الله انصاری نقل می کند که علی بن ابی طالب (ع) بر ما خطبه خواند و حمد و ثنای الهی را به جا آورد، سپس فرمود: ای مردم در برابر منبر شما، چهار نفر از اصحاب محمد (ص) نشسته اند، از جمله انس بن مالک و براء بن عازب و اشعث بن قیس کنندی و خالد بن یزید بجلی. سپس رو به انس کرد و فرمود: ای انس، اگر از پیامبر خدا (ص) شنیده ای که فرمود: «هر کس که من مولای او هستم این علی مولای اوست» آنگاه به ولایت من امروز شهادت ندهی، خدا تو را نمیراند تا اینکه تو را به مرضی مبتلا کند به طوری که عمامه آن را نپوشاند، و اما تو ای اشعث، اگر از پیامبر خدا شنیدی که

فرمود: «هر کس من مولای او هستم این علی مولای اوست» آنگاه به ولایت من امروز شهادت ندهی خدا تو را نمیراند تا اینکه دو چشمت را از تو بگیرد.

و اما تو ای خالد بن یزید، اگر از پیامبر خدا (ص) شنیدی که فرمود: «هر کس که من مولای او هستم این علی مولای اوست، خدایا دوست بدار کسی را که او را دوست بدارد و دشمن بدار کسی را که او را دشمن بدارد» آنگاه به ولایت من امروز شهادت ندهی خدا تو را نمیراند مگر مانند مرگ در جاهلیت. و اما تو ای براء بن عازب، اگر شنیدی که پیامبر خدا (ص) فرمود: «هر کس که من مولای او هستم این علی مولای اوست» و به ولایت من امروز شهادت ندهی، خدا تو را نمیراند مگر اینکه در همان جا که از آن هجرت کرده ای بمیراند.

(۱) سوره غافر آیه ۴۴.

(۲) سوره کهف آیه ۳۹.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۲۱

جابر بن عبد الله انصاری می گوید: به خدا سوگند که انس بن مالک را دیدم که به مرض پیسی مبتلا شده و آن را با عمامه پوشانده ولی پوشیده نمی شود، و اشعث بن قیس را دیدم که چشمش را از دست داده بود، و می گفت: حمد خدای را که امیر المؤمنین علی بن ابی طالب (ع) مرا به کوری در دنیا نفرین کرد و برای من عذاب آخرت را نخواست که عذاب شوم، و اما خالد بن یزید وقتی از دنیا رفت خانواده اش خواستند او را دفن کنند، او را در خانه اش دفن کردند، وقتی قبیلہ کنده این را شنیدند با اسب و شتر

آمدند و شتر را بر در خانه او پی کردند و او مانند مرده های جاهلیت مرد، و اما براء بن عازب، معاویه او را والی یمن کرد و در آنجا مرد و از همان جا هجرت کرده بود.

آنچه در آن امان از چهار خصلت در دنیا است و چهار کلمه برای آخرت

۴۵- عطاء بن ریحان از ابن عباس نقل می کند که گفت: قبیصه بن مخارق هلالی نزد پیامبر خدا (ص) آمد، پس سلام کرد و مرحبا گفت، سپس فرمود: ای قبیصه برای چه آمدی؟ عرض کرد: یا رسول الله ستم بالا رفته و توانم کم شده و نزد خانواده ام خوار شده ام و از برداشتن چیزی که می توانستم بردارم عاجز شده ام، سخنانی را به من یاد بده که خدا با آنها به من سود برساند و مختصر کن که من مردی فراموشکار هستم، فرمود: چه گفتی ای قبیصه؟ او سخنانش را تکرار کرد. باز از او پرسید: چه گفتی؟ باز او سخنانش را تکرار کرد، پس فرمود: در اطراف تو هیچ سنگ و درخت و کلوخی نماند، مگر اینکه به حال تو از روی دلسوزی گریه کرد، ای قبیصه از من به یاد داشته باش، برای دنیایت سه بار پس از خواندن نماز صبح بگو: «منزه است خداوند و حمد بر او، منزه است خداوند بزرگ و حمد بر او و حول و قوه ای جز از خدا نیست» اگر آن را بگویی از کوری و جذام و برص و فلج در امان خواهی بود و اما برای آخرت بگو:

«خدایا مرا از جانب خود هدایت کن و از فضل خود نصیب من گردان و از رحمت خود به من برسان و از برکت های خود بر من نازل کن» می گوید: پیامبر

آنها را می فرمود و قیصه با انگشتانش آنها را می شمرد.

ابو بکر و عمر گفتند: یا رسول الله، این دائی تو خیلی محکم این سخنان چهارگانه را با انگشتانش می شمارد، پیامبر خدا (ص) فرمود: اگر با آنها به روز قیامت بیاید و آنها

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۲۳

را از روی عمد ترک نکند، خداوند چهار در از درهای بهشت را بر او می گشاید که از هر کدام که بخواهد وارد شود.

نافع می گوید: این حدیث را به همسایه ای که همنشین حسن بصری بود نقل کردم، و او آن را به حسن نقل کرده بود و حسن گفته بود که او را نزد من بیاور و من نزد او رفتم و او آن حدیث را از من پرسید و من به او نقل کردم، گفت: ای مرد خراسانی، این حدیث تو چقدر نزد من پر قیمت و نزد تو کم قیمت است، به خدا سوگند که کسی مرکب خود را سوار شد تا نزد صاحب این حدیث که والی مصر بود رسید و گفت: من برای چیزی که در اختیار توست نزد تو نیامدم، سپس حدیث را از وی پرسید و برگشت.

چهار چیز از وسواس است

۴۶- ابراهیم بن عبد الحمید از امام کاظم (ع) نقل می کند که فرمود: چهار چیز از وسواس است: خوردن گل و خرد کردن کلوخ و گرفتن ناخن با دندان و جویدن ریش.

چهار چیز از چهار چیز سیر نمی شود

۴۷- عبد الله بن میمون قدّاح از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: چهار چیز از چهار چیز سیر نمی شود: زمین از باران و چشم از نگاه و زن از مرد و عالم از علم.

۴۸- عبد الله بن احمد طائی از پدرش و او از امام رضا (ع) و او از پدرانش نقل می کند که امیر المؤمنین (ع) به مرد شامی که در مسجد کوفه از او چند مسأله پرسیده بود، فرمود: چهار چیز از چهار چیز سیر نمی شود: زمین از باران و زن از مرد و چشم از نگاه و عالم از علم.

چهار خصلت است که هر کس داشته باشد در نور بزرگ خدا قرار می گیرد

۴۹- عمرو بن ابی المقدم از امام صادق (ع) و او از پدرش نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: چهار چیز است که هر کس داشته باشد در نور بزرگ خداوند قرار

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۲۵

می گیرد: کسی که سرانجام کار او شهادت بر این است که خدایی جز خدای یگانه نیست و اینکه من فرستاده خدا هستم، و

کسی که چون مصیبتی به او رسد می گوید: ما از خداییم و به سوی او بازمی گردیم، و کسی که اگر خیری به او رسد می گوید: سپاس خداوندی را که پروردگار جهانیان است، و کسی که چون خطایی از او سرزند می گوید: از خدا آمرزش می طلبم و به او توبه می کنم.

چهار چیز است که در هر کس باشد، اسلام او کامل است

۵۰- ابو حمزه از امام باقر (ع) نقل می کند که علی بن الحسین (ع) فرمود: چهار چیز است که در هر کس باشد اسلام او کامل است و گناهانش پاک می شود و پروردگارش را در حالی که از او راضی است ملاقات می کند: کسی که به خاطر خدا به آنچه که در برابر مردم تعهد کرده است وفا کند و زبانش با مردم راست باشد و از هر کاری که نزد خدا قبیح است شرم نماید و اخلاقش با خانواده اش نیکو باشد.

چهار کلمه حکمت آمیز

۵۱- محمد بن جعفر از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: دریا همسایه ندارد، و پادشاه رفیق ندارد و سلامتی قیمت ندارد و چه بسا کسانی که به آنها نعمت داده می شود و آنان آگاه نیستند.

چهار خصلت در برابر چهار خانه در بهشت

۵۲- معاویه بن وهب از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: کیست که چهار چیز را در برابر چهار خانه در بهشت به من تعهد بدهد؟ کسی که انفاق کند و از فقر نترسد و از خویش به مردم انصاف دهد و سلام دادن را در جهان شایع کند و جدل را ترک کند اگر چه بر حق باشد.

هر کس چهار خصلت داشته باشد خداوند برای او در بهشت خانه ای می سازد

۵۳- ابو حمزه ثمالی از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: چهار چیز است که هر کس آنها را داشته باشد، خداوند برای او خانه ای در بهشت می سازد: کسی که به یتیم پناه دهد و به بیچاره رحم کند و به پدر و مادرش مهربانی نماید و با بنده خود مدارا کند.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۲۷

هر کس از چهار چیز سالم باشد وارد بهشت می شود

۵۴- عبد الله بن حسین بن زید از پدرش و او از امام صادق (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: هر کس از امت من از چهار خصلت سالم باشد وارد بهشت می شود: از وارد شدن در دنیا و پیروی از هوای نفس و شهوت شکم و شهوت فرج. و هر کس از زنان امت من از چهار خصلت سالم باشد، وارد بهشت می شود: هنگامی که میان دو پایش را حفظ کند و در اطاعت همسرش باشد و نمازهای پنجگانه را ادا کند و ماه رمضان روزه بگیرد.

چهار نفرند که خداوند در روز قیامت به آنان نظر می کند

۵۵- سماعه بن مهران از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: چهار نفرند که خداوند در روز قیامت به آنان نظر می کند: کسی که با فردی که در معامله پشیمان شده معامله را فسخ کند و یا به فریاد ستمدیده ای برسد و یا برده ای را آزاد کند و یا به کسی که ازدواج نکرده زن بدهد.

چهار خصلت است که شیعه به آن مبتلا نمی شود

۵۶- امام صادق (ع) فرمود: خداوند شیعیان ما را به هر چیزی مبتلا کند، ولی به چهار چیز مبتلا نمی کند: اینکه از زنا به عمل آید یا به گدایی دست دراز کند و یا مفعول واقع شود و یا زاغ چشم و سبز باشد (زاغ چشمی کنایه از عداوت شدید با مردم است)

چهار خصلت است که هر کس داشته باشد در پناه خداست

۵۷- عبد الله بن میمون از امام صادق (ع) و او از پدرانش نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: چهار چیز است که در هر کس باشد، خداوند حمایت خود را به او می گستراند و او را وارد بهشت و رحمت خود می کند: اخلاق نیکو که با آن با مردم زندگی کند و مهربانی با مصیبت دیده و مهربانی با پدر و مادر و نیکی به برده.

خداوند از هر چیزی چهار تا را برگزید

۵۸- موسی بن بکر از امام کاظم (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: خداوند

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۲۹

از هر چیز چهار تا را برگزید: از فرشتگان جبرئیل و میکائیل و اسرافیل و فرشته مرگ را، و از پیامبران چهار تا را که شمشیر داشتند برگزید: ابراهیم و داود و موسی و من، از خانواده ها چهار خانواده را برگزید و فرمود: «خداوند، آدم و نوح و خاندان ابراهیم و خاندان عمران را بر جهانیان برگزید «۱» و از شهرها چهار شهر را برگزید و فرمود:

«سوگند به انجیر و زیتون و طور سینا و این شهر امن «۲» انجیر مدینه و زیتون بیت المقدس و طور سینین کوفه و بلد الامین مکه است، و از زن ها چهار نفر را برگزید:

مریم و آسیه و خدیجه و فاطمه، و از حج چهار چیز را برگزید: «ثَّحَّجَّ» و «عَجَّ» احرام و طواف. منظور از «ثَّحَّجَّ» قربانی کردن شتر و منظور از «عَجَّ» سر و صدای مردم به هنگام گفتن لبیک است، و از ماه ها چهار ماه را برگزید: رجب و شوال و ذی القعدة و ذی الحجه، و از روزها چهار روز را برگزید: روز جمعه و روز

ترویبه (روز هشتم ذی الحجه) و روز عرفه و روز قربان.

چهار خصلت است که اندوه زاست

۵۹- امام صادق (ع) فرمود: روزی امیر المؤمنین (ع) اندوهگین شد، پس گفت: این اندوه از کجا آمد؟ من یادم نیست که بر آستانه در نشسته باشم و نه میان گوسفندان آنها را پراکنده کرده باشم و نه پیراهن خود را ایستاده پوشیده باشم و نه با دامن خود صورتم را پاک کرده باشم.

چهار خصلت همواره در امت محمد (ص) وجود دارد

۶۰- عبد الله بن حسین بن زید از پدرش و او از امام صادق (ع) و او از پدرانش، از علی (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: چهار چیز همواره در امت من تا روز قیامت خواهد بود: فخر کردن به خاندان و طعن در نسب ها و طلب باران به وسیله ستارگان و نوحه گری. و زن نوحه گر اگر پیش از مرگش توبه نکند در روز قیامت برمی خیزد در حالی که پیراهنی از قیر آب شده و زرهی از چرک بدن دارد.

(۱) سوره آل عمران آیه ۳۳.

(۲) سوره تین آیه ۱.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۳۱

جسد بر چهار چیز بنا شده است

۶۱- ابو الاصبغ از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: جسد با چهار چیز پایدار است: روح و عقل و خون و نفس، چون روح خارج شد عقل هم از او پیروی می کند و هر گاه که روح چیزی را ببیند عقل آن را حفظ می کند و خون و نفس باقی می ماند. (این حدیث ظاهرا مربوط به خواب دیدن است که موقع خواب روح و عقل از بدن بیرون می رود و هر چه روح در رؤیا می بیند عقل آن را حفظ می کند و خون و نفس همچنان باقی است).

پایداری و بقای انسان با چهار چیز است و آتش ها چهار نوعند

۶۲- مفضل بن عمرو از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: پایداری و بقای انسان با چهار چیز است: با آتش و نور و باد و آب، با آتش می خورد و می آشامد و با نور می بیند و درک می کند و با باد می شنود و استشمام می کند و با آب لذت خوردنی ها و آشامیدنی ها را درمی یابد، اگر در معده او آتش نبود خوردنی ها هضم نمی شد و اگر در چشم او نور نبود، نمی شنید و درک نمی کرد و اگر باد نبود آتش معده افروخته نمی شد و اگر آب نبود لذت خوردنی ها را درک نمی کرد.

راوی می گوید: از امام در باره آتش پرسیدم، فرمود: آتش چهار نوع است: آتشی که می خورد و می آشامد و آتشی که می خورد ولی نمی آشامد و آتشی که می خورد و نمی آشامد، آتشی که می خورد و می آشامد، حرارت بنی آدم و حیوانات است و آتشی که می خورد ولی نمی آشامد، آتش هیزم است و آتشی که می آشامد ولی نمی خورد، آتش درخت است و آتشی که نمی خورد و نمی آشامد، آتش سنگ

چخماق و حشره شب تاب است (منظور از آتشی که در معده انسان است حرارت بدن است که باعث درست کار کردن اندام های مختلف و از جمله معده می شود).

چهار خصلت قلب را فاسد می کند و نفاق را رشد می دهد

۶۳- موسی مروزی از امام کاظم (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: چهار چیز قلب را فاسد می کند و نفاق را در دل می رویاند همان گونه که آب درخت را می رویاند: شنیدن لہو و دشنام دادن و رفتن به در پادشاه و جستن صید.

پیامبر خدا (ص) چهار قبیله را دوست داشت و از چهار قبیله بدش می آمد

۶۴- سلیمان بن جعفر جعفری از امام رضا (ع) و او از پدر و جدش روایت می کند

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۳۳

که پیامبر خدا (ص) چهار قبیله را دوست داشت: انصار و عبد قیس و اسلم و بنی تمیم. ولی از بنی امیه و بنی حنیف و بنی ثقیف و بنی هذیل بدش می آمد و می فرمود:

مادرم مرا بکری و ثقیفی نرزیید و در باره هر طایفه ای می فرمود: نجیب است جز در باره بنی امیه. (حمل بر غالب می شود چون بیشتر بنی امیه دشمن بنی هاشم و خاندان پیامبر بودند).

چهار خصلت دل را می میراند

۶۵- مسعده بن صدقه از امام صادق (ع) و او از پدرانش نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: چهار چیز دل را می میراند: گناه روی گناه و کثرت صحبت کردن با زنان و جدال با احمق که تو می گویی و او می گوید و هرگز به سوی خیر بر نمی گردد، و همنشینی با مردگان. گفته شد: یا رسول الله مردگان کیانند؟ فرمود: هر ثروتمند خوش گذران و کامجو.

زمین هرگز از چهار نفر مؤمن خالی نمی شود

۶۶- خالد بن نجیح از امام باقر (ع) یا امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: زمین هرگز از چهار نفر مؤمن خالی نمی شود و گاهی هم بیشترند ولی از چهار تا کمتر نیستند و این مانند خیمه است که جز با چهار طناب پایدار نمی شود و ستون هم در وسط خیمه است. (منظور از ستون در جامعه بشری امام است که سبب بقای جامعه است).

چهار چیز از طبّ بی نیاز می کند

۶۷- اصبع بن نباته از امیر المؤمنین (ع) نقل می کند که به پسرش حسن فرمود:

فرزندم، آیا به تو نیاموزم چهار خصلتی را که با آن از طلب بی نیاز شوی؟ عرض کرد:

آری یا امیر المؤمنین، فرمود: بر سر غذا منشین مگر اینکه گرسنه باشی و از سر غذا برنخیز مگر اینکه اشتهای آن را داشته باشی (سیر نخوری) و غذا را خوب بجوی و هر گاه که خواستی بخوابی به مستراح برو. اگر این ها را به کار بردی از طبّ بی نیاز خواهی شد.

چهار خصلت در مؤمن نیست

۶۸- ابو بصیر از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: چهار خصلت در مؤمن

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۳۵

نیست: او دیوانه نمی شود، و از خانه های مردم گدایی نمی کند و زاده زنا نیست و مفعول واقع نمی شود.

خداوند از مؤمن به چهار چیز پیمان گرفته

۶۹- محمد بن سنان از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: خداوند از مؤمن پیمان گرفته که سخنش پذیرفته نشود و گفتارش تصدیق نگردد و از دشمنش انتقام گرفته نشود و آتش خشمش را فرو نماند مگر با رسوا کردن خودش، زیرا که هر مؤمنی خاموشی بر دهان خود را دارد (منظور روایت، سختی ها و ناراحتی هایی است که به مؤمن می رسد و آن در اثر آن است که او همواره متعهد به ایمان و اخلاق است و هرگز از راه نامشروع و از طریق حيله و نیرنگ وارد نمی شود و لذا همیشه کلاهش پس معرکه است)

مؤمن از چهار خصلت جدا نیست

۷۰- سماعه از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: ای سماعه، مؤمن از چهار خصلت جدا نیست: از همسایه ای که او را اذیت کند و شیطانی که او را فریب دهد و منافقی که پی او بیفتند و مؤمنی که به او حسد ورزد، سپس فرمود: ای سماعه، این مؤمن، حسود بر او از همه سخت تر است، زیرا در باره او بد می گوید و مردم باور می کنند.

چهار کس فوراً مجازات می شوند

۷۱- عبد الله بن بکیر از پدرش و او از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: چهار کس فوراً مجازات می شوند: مردی که تو به او نیکی کردی و او در برابر نیکی تو با بدی مقابله کرد، و مردی که تو به او ستم نکردی ولی او به تو ستم کرد و مردی که با او در باره چیزی پیمان بستنی ولی تو به او وفا کردی و او به تو خیانت کرد و مردی که پیوند خویشاوندان خود را حفظ می کند ولی آنها از او قطع می کنند.

۷۲- انس بن محمد ابو مالک از پدرش و او از امام صادق (ع) و او از پدرش و جدش از علی بن ابی طالب (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) در وصیتی به او فرمود:

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۳۷

یا علی، عقوبت چهار کس شتابان می رسد: مردی که تو به او خوبی کردی ولی او در برابر خوبی تو بدی کرد و مردی که تو به او ستم نکردی و او بر تو ستم کرد و مردی که با او بر چیزی پیمان بستی تو وفا کردی ولی او خیانت کرد و مردی که پیوند

خویشاوندی را حفظ کرد ولی آنان از او قطع کردند. سپس فرمود: یا علی هر کس که بی قراری کرد، راحتی از او رخت بربست.

چهار چیز است که یکی از آنها وارد خانه ای نمی شود مگر اینکه آن خانه خراب می گردد

۷۳- موسی بن قاسم با سند خود از علی (ع) نقل می کند که فرمود: چهار چیز است که یکی از آنها وارد خانه ای نمی شود مگر اینکه آن خانه خراب می گردد و آباد نمی شود: خیانت و دزدی و خوردن شراب و زنا.

چیزهایی که هر کدام از آنها چهار شعبه دارد

۷۴- اصبع بن نباته از امیر المؤمنین (ع) نقل می کند که فرمود: ایمان بر چهار پایه استوار است: صبر و یقین و عدالت و جهاد.

و صبر بر چهار پایه قرار دارد: شوق و هراس و زهد و انتظار، آن کس که شوق بهشت دارد، شهرت هایش را رها می سازد و هر کس هراس از آتش دارد از گناهان بر می گردد و هر کس در دنیا زهد داشته باشد، مصیبت ها را آسان می گیرد و هر کس در انتظار مرگ باشد، در کارهای نیک پیش می گیرد.

و یقین چهار شعبه دارد: بینش زیرکانه، دریافت حکیمانه واقعیت ها و پندگیری و عبرت آموزی و بررسی روش پیشینیان، و هر کس بینش زیرکانه داشته باشد، واقعیت ها را با فرزاندگی درک خواهد نمود و هر کس چنین باشد عبرت ها را خواهد شناخت و هر کس که عبرت ها را بشناسد گویا با پیشینیان زندگی کرده است.

عدالت نیز چهار شعبه دارد: ژرفی اندیشه، عمیق بودن دانش و شکوفه حکمت و باغ بردباری، پس هر کس درست اندیشید جمله های علم را تفسیر می کند و هر کس علم داشته باشد غرایب حکمت را شرح می کند و کسی که بردبار شد در کاری زیاده روی نمی کند که مردم به اشتباه بیفتند.

و جهاد نیز چهار شعبه دارد: امر به معروف و نهی از منکر و راستی در هر جا و

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۳۹

دشمنی با بدکاران،

پس کسی که امر به معروف کند، پشت مؤمن را محکم کرده و کسی که نهی از منکر کند دماغ منافق را خاک مالیده و اگر کسی در همه جا راست بگوید، وظیفه ای را که دارد انجام داده و هر کس بدکاران را دشمن بدارد و به خاطر خدا خشمگین شود، خداوند به خاطر او خشمگین می شود، این ایمان و پایه ها و شعبه های آن است.

کفر نیز چهار پایه دارد: بدکاری و سرکشی و شک و شبهه.

بدکاری چهار شعبه دارد: جفا و کوری و غفلت و سرکشی، پس هر کس جفا کند، حق را کوچک می کند و دانایان را دشمن می داند و بر گناه بزرگ اصرار می ورزد، و هر کس کوردل باشد، یاد خدا را فراموش می کند و از ظن و گمان پیروی می کند و شیطان بر او چیره می شود و هر کس غفلت کند، آرزوها او را مغرور می کند و چون پرده بیفتد دچار حسرت می شود و از خدا بر او چیزی آشکار می گردد که گمان آن را نداشت، هر کس از امر خدا سرکشی کند، خدا بر او غلبه می کند و او را با قدرت خود خوار می سازد و با جلال خود او را کوچک می کند همان گونه که نزد خدا افراط کرد. او از فرمان پروردگار کریم خود سرپیچی نموده است.

سرکشی نیز چهار شعبه دارد: توهم کنجکاوی، و ستیزه جویی و کینه و تفرقه افکنی، پس هر کس توهم کنجکاوی داشته باشد به حق نمی رسد و بر او چیزی جز غرق شدن در فتنه ها افزوده نمی شود و از فتنه ای به فتنه دیگری می افتد و دین او شکاف برمی دارد و او در پریشانی ها دچار حیرت

می شود و هر کس نزاع و خصومت کند رشته الفت میان آنان بریده شود و وبال کارشان را می چشند و خوبی نزد او بدی می شود و بدی نزد او خوبی می شود، و کسی که خوبی را بدی بیند راه خوبی را کج می بیند و کار بر او دشوار می شود و در خروج از آن در تنگنا قرار می گیرد و سزاوار آن می شود که از دینش برگردد و راهی جز راه مؤمنان در پیش گیرد.

و شک نیز چهار شعبه دارد: ترس و تردید و دودل بودن و تسلیم حوادث شدن، پس هر کس جدال را روش خود قرار دهد شبش به صبح نمی رسد، پس اینان با کدام یک از نعمت های خدا مجادله می کنند، پس هر کس که از آنچه پیش رو دارد بترسد به عقب برمی گردد و کسی که دچار دودلی و تردید شود گذشتگان از او پیشی می گیرند و کسانی که از دنبال آیند به او می رسند و زیر سم های شیاطین خورد شود و هر کس تسلیم مهلکه های دنیا و آخرت گردد، میان آن دو هلاک شود و هر کس که نجات پیدا کند با یقین نجات یافته است.

و شبهه چهار شعبه دارد: خودپسندی به وسیله زینت و خود را فریب دادن و گشایش ها را تأویل کردن و میان حق و باطل اشتباه نمودن، و این بدان جهت است که آرایش حجت را از میان می برد و خودفریبی انسان را به شهوت وامی دارد و گشایش راه را به سختی کج می کند و اشتباه میان حق و باطل تاریکی بالای تاریکی است. این بود کفر و پایه ها و شعبه های آن.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۴۱

نفاق

نیز چهار پایه دارد: هوای نفس و سستی و خشم و طمع، هوای نفس چهار شعبه دارد:

ستم و دشمنی و شهوت و طغیان، کسی که ستم کند، بدی ها و بهانه های او زیاد می شود و کسی که دشمنی کند، از شرور او ایمن نتوان شد و دل او تسلیم نیست، و کسی که خود را از شهوت ها دور نکند، در زشتی ها فرو می رود و کسی که طغیان کند با نداشتن یقین و حجت گمراه می شود.

شعبه های سستی عبارتند از: بیم و غرور و سهل انگاری و آرزو. این بدان جهت است که بیم داشتن از دین حق برمی گرداند و سهل انگاری کار را به عقب اندازد تا اینکه وقت بگذرد و اگر آرزو نبود، انسان واقعیتی را که در آن است می دانست و اگر آن را می دانست از ترس و هراس می مرد.

و شعبه های خشم عبارتند از: تکبر و فخر فروشی و طرفداری و تعصب، پس کسی که تکبر کند، به پشت برمی گردد و کسی که فخر فروشی کند به بدی می افتد و کسی که طرفداری کند ضرر می رساند و کسی که دچار تعصب شود ستم می کند، پس چه بد است کاری که میان تکبر و پس رفت و فجور و ستم باشد.

و شعبه های طمع عبارتند از: شادمانی، خرامانی و لجاجت و افزون خواهی، شادمانی (بیهوده) نزد خدا ناپسند است و خرامانی، خود بزرگ بینی است و لجاجت بلا- برای کسی است که در دام های گناه گرفتار شده و افزون خواهی بیهودگی و مشغول بودن و تبدیل کار خوب به کار بد است. این نفاق و پایه ها و شعبه های آن است.

نجده حروری در نامه ای چهار چیز از ابن عباس پرسید

۷۵- عبید الله بن علی از امام صادق

(ع) نقل می کند که فرمود: نجاه حروری (که از خوارج بود) نامه ای به ابن عباس نوشت و چهار چیز از وی پرسید: آیا پیامبر خدا (ص) همراه با زنان هم به جنگ می رفت؟ و آیا چیزی را به آنان تقسیم می کرد؟ و از محل مصرف خمس و از یتیم که چه موقع یتیمی او پایان می یابد، و از کشتن کودکان (در جنگ) پرسید، ابن عباس به او نوشت اما در باره زنان، پیامبر خدا (ص) آنها را بهره مند می کرد ولی به آنان سهم نمی داد، و اما خمس، ما گمان می کنیم که آن مال ما (بنی هاشم) است و گروهی گمان کردند که آن مال ما نیست اما صبر کردیم، و اما یتیم، پایان یتیمی او نیرومند شدن اوست و آن همان احتلام و بلوغ است مگر اینکه در او رشدی نبینی و او نزد تو سفیه یا ضعیف باشد که در این صورت ولی او او را نگهداری می کند و اما کودکان، پیامبر خدا (ص) آنها را نمی کشت ولی خضر کافرشان را می کشت و مؤمنان را رها می کرد، اگر تو مانند خضر از سرانجام آگاهی، خود دانی.

نشانه های پیری در چهار محل

۷۶- سلیمان جعفری از امام رضا (ع) و او از پدرانش از علی (ع) نقل می کند که

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۴۳

پیامبر خدا (ص) فرمود: موی سفید پیری در جلو سر میمنت دارد و در گونه ها نشانه سخاوت است و در دو طرف سر نشانه شجاعت است و در پشت سر شوم است.

ابن بابویه، محمد بن علی - جعفری، یعقوب، الخصال / ترجمه جعفری، ۲ جلد، نسیم کوثر - قم، چاپ: اول، ۱۳۸۲ ش.

الخصال / ترجمه جعفری؛ ج ۱

مردم چهار دسته اند

۷۷- هیشم بن ابی مسروق با سند خود نقل می کند که حسن بن علی (ع) فرمود:

مردم چهار دسته اند: برخی از آنان اخلاق نیکو دارند ولی نصیبی از دنیا ندارند و برخی از آنان نصیب دارند ولی اخلاق نیکو ندارند و بعضی از آنان نه نصیب دارند و نه اخلاق نیکو و اینان بدترین مردمانند، و بعضی از آنان هم اخلاق و هم نصیب دارند، اینان بهترین مردمانند.

میان حق و باطل چهار انگشت است

۷۸- میسر بن عبد العزیز می گوید: از امام باقر (ع) شنیدم که فرمود: از امیر المؤمنین (ع) پرسیده شد که میان حق و باطل چه فاصله ای است؟ فرمود: چهار انگشت، و امیر المؤمنین (ع) دستش را میان گوش و چشمش گذاشت و فرمود: آنچه دید گانت دید آن حق است و بسیاری از چیزهایی که گوش تو شنید باطل است.

گنج آن دو یتیم چهار کلمه بود

۷۹- محمد بن مسلم از امام باقر (ع) نقل می کند که در باره این سخن (در داستان خضر و موسی و ساختن دیواری توسط خضر که از قول او نقل شده) «زیر آن دیوار گنجی برای آن دو یتیم بود» «۱» فرمود: به خدا سوگند که آن از طلا و نقره نبود و آن چیزی جز لوح نبود که در آن چهار جمله نوشته شده بود: همانا منم خدای یگانه که معبودی جز من نیست و محمد پیامبر من است، تعجب می کنم از کسی که به مرگ یقین دارد، چگونه دلش شادمان می شود؟ و تعجب می کنم از کسی که به حساب روز قیامت یقین دارد، چگونه دندانش می خندد؟ و تعجب می کنم از کسی که به قضا و قدر ایمان دارد، چگونه نگران روزی رسائی خدا بر اوست؟ تعجب می کنم از کسی که آفرینش نخست را می بیند، چگونه آفرینش آخرت را انکار می کند؟

چهار گروهند که به آنان سلام داده نشود

۸۰- محمد بن احمد بن یحیی با سند خود از امیر المؤمنین (ع) نقل می کند که

(۱) سوره کهف آیه ۸۱.

که نرد بازی می کند و به کسی که بازی «چهار دهگانه» می کند و من پنجمی را اضافه می کنم: به شطرنج بازان سلام ندهید (بازی «چهاردهگانه» نوعی بازی با مهره هاست که در جاهلیت رواج داشت)

چهار چیز صورت را روشن می کند

۸۱- عبد الله بن سنان از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: چهار چیز صورت را روشن می کند: نگاه کردن به صورت زیبا و نگاه کردن به آب و نگاه کردن به سبزی و سرمه کشیدن به هنگام خواب.

دوست داشتنی ترین یاران نزد خدا چهار نفرند

۸۲- مردی از بنی نوفل و بنی عبدالمطلب از پدرش و او از امام باقر (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: دوست داشتنی ترین یاران (برای مصاحبت) چهار نفرند، و هیچ گروهی از هفت نفر تجاوز نکردند مگر اینکه هیاهوی آنها زیاد شد.

روز قیامت آتش بر چهار نفر حرام است

۸۳- عبد الله بن سنان از امام صادق (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: آیا به شما خبر ندهم از کسی که فردای قیامت آتش بر او حرام است؟ گفته شد: آری یا رسول الله، فرمود: فروتن، ملایم، نزدیک و آسان گیر.

چهار چیز است که کم آن زیاد است

۸۴- صالح روایت می کند که امام فرمود: چهار چیز است که کم آن زیاد است: آتش که کم آن زیاد است و خواب که کم آن زیاد است و بیماری که کم آن زیاد است، و دشمنی که کم آن زیاد است.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۴۷

پرداختن به چهار چیز پیش از چهار چیز

۸۵- سکونی از امام صادق (ع) و او از پدرانش، از علی (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: به چهار چیز پیش از رسیدن چهار چیز بشتاب (قدر آنها را بدان): به جوانی خود پیش از رسیدن پیری و به صحت بدن خود پیش از رسیدن بیماری و بی نیازی خود پیش از رسیدن فقر و به زندگی خود پیش از رسیدن مرگ.

۸۶- انس بن محمد از پدرش و او از امام صادق (ع) و او از پدر و جدش از علی بن ابی طالب (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) در وصیتی به او فرمود: یا علی به چهار چیز پیش از چهار چیز بشتاب: به جوانی خود پیش از پیری و به صحت بدن خود پیش از بیماری و بی نیازی خود پیش از فقر و به زندگی خود پیش از مرگ.

دانش همه مردم در چهار جمله است

۸۷- سفیان بن عیینه از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: دانش همه مردم را در چهار جمله یافتیم: اول اینکه پروردگارت

را بشناسی، دوم اینکه بدانی که با تو چه کرده، سوم اینکه بدانی از تو چه خواسته، چهارم اینکه آنچه تو را از دینت بیرون می کند بشناسی.

چهار چیز برای امت، حقی لازم است

۸۸- عبد الله بن سنان از امام صادق (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود:

چهار چیز بر امت من حقی لازم است: توبه کننده را دوست بدارند و به ضعیف رحم کنند و به نیکوکار یاری نمایند و به گنهکار طلب آمرزش کنند.

جهاد چهار نوع است

۸۹- فضیل بن عیاض می گوید: از امام صادق (ع) راجع به جهاد پرسیدم که آیا آن مستحب است یا واجب؟ فرمود: جهاد چهار نوع است: دو نوع آن واجب و یک نوع آن مستحب است ولی جز با جهاد واجب صورت نمی گیرد، و یک نوع آن مستحب

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۴۹

است، یکی از نوع واجب جهاد، جهاد کردن انسان با نفس خود در باره گناهان است و آن بزرگترین جهادهاست و دیگری جهاد کردن با کافرانی است که نزدیک شما هستند که واجب است، و اما جهادی که مستحب است ولی جز با جهاد واجب صورت نمی گیرد، جهاد کردن با دشمن است که به همه امت واجب است و اگر جهاد را ترک کنند، گرفتار عذاب می شوند و این همان عذاب امت است و آن بر امام مستحب است که همراه با امت نزد دشمن بیاید و جهاد کند، و اما جهادی که مستحب است، هر کار خیری است که شخص آن را بر پا کند و در برپایی و تکمیل و زنده کردن آن کوشش کند که کار و تلاش او از بهترین اعمال است، چون او سنتی را احیا کرده است. پیامبر خدا (ص) فرمود: هر کس سنت و روش نیکویی را بر جای بگذارد، پاداش آن و پاداش هر کسی که به آن عمل کرده به او

می رسد بدون آنکه چیزی از پاداش آنها کاسته شود.

بنده چهار چشم دارد

۹۰- زهری از امام سجاد (ع) در یک حدیث طولانی نقل می کند که فرمود: آگاه باشید که بنده چهار چشم دارد و با دو چشم کار دین و دنیا را می بیند و با دو چشم کار آخرتش را می بیند، هر گاه که خداوند به بنده ای اراده خیر کند، آن دو چشمی را که در دل اوست باز می کند و با آنها غیب و کار آخرتش را می بیند و هر گاه که نسبت به او چنین اراده ای نکند، قلب را به حال خود می گذارد.

چهار خصلت از هر چیزی بهتر است

۹۱- سفیان بن نجیح از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: سلیمان بن داود فرمود:

هر چه به مردم داده شده و داده نشده به ما داده اند و هر چه مردم می دانند و یا نمی دانند به ما آموخته اند، و ما چیزی را نیافتیم که بهتر باشد از ترس از خدا در نهان و آشکار و میانه روی در ثروتمندی و فقر و گفتن سخن حق در حالت خوشنودی و خشم و زاری کردن نزد خدا در هر حال.

زنان چهار نوع هستند

۹۲- سکونی از امام صادق (ع) و او از پدرانش از علی (ع) نقل می کند که پیامبر

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۵۱

خدا (ص) فرمود: زنان چهار نوع هستند: دارای خیر فراوان، بهار با شکوفه و مصیبت کوبنده و گردن آویز شپش دار.

مصنف این کتاب می گوید: «جامع مجمع» یعنی دارای خیر فراوان و پر برکت، و «ربیع مربع» یعنی زنی که یک کودک در بغل و دیگری در شکم دارد و «کرب مقمع» یعنی زنی که با شوهرش بداخلاقی می کند و «غَلّ قمل» یعنی زنی که برای شوهرش مانند گردن آویزی از پوست است که شپش در آن افتاده و او را می خورد ولی او نمی تواند خودش را بخاراند، و این مثلی در میان عرب هاست.

چهار خصلت از سنت های پیامبران است

۹۳- طلحه بن زید از امام صادق (ع) و او از پدرانش از علی (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: چهار چیز از سنت های پیامبران است: عطر و همسر و مسواک و حنا.

نماز چهار کس قبول نمی شود

۹۴- عبد الملک بن ابی عمیر از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: نماز چهار کس قبول نمی شود: رهبر ستمگر و مردی

که خود را پیشوای دیگران می کند در حالی که مردم او را دوست ندارند و برده ای که بی جهت از مولای خود فرار کرده باشد و زنی که بدون اجازه شوهرش از خانه بیرون رود.

هنگامی که چهار چیز شایع شود، چهار چیز آشکار گردد

۹۵- عبد الرحمن بن کثیر از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: هنگامی که چهار چیز شایع شود چهار چیز آشکار گردد: وقتی زنا شایع شود زلزله پدید آید، وقتی زکات داده نشود چارپایان تلف شوند، وقتی حاکم در قضاوت خود ستم کند آسمان از باریدن می ایستد، وقتی پیمان ذمه (پیمانی که طبق آن به کافران امان داده شده) شکسته شود مشرکان بر مسلمانان غلبه کنند.

چهار چیز علامت بدبختی است

۹۶- سکونی از امام صادق (ع) و او از پدرانش، از علی (ع) نقل می کند که پیامبر

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۵۳

خدا (ص) فرمود: از نشانه های شقاوت، خشکی چشم و قساوت قلب و شدت حرص در طلب روزی و اصرار بر گناه است.

۹۷- انس بن محمد ابو مالک از پدرش و او از امام صادق (ع) و او از پدرش و جدش از علی (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: یا علی چهار خصلت از شقاوت است: خشکی چشم و قساوت قلب و آرزوی دور و دوست داشتن جاودانگی در دنیا.

خداوند برای آدم سخن ها را در چهار کلمه جمع کرد

۹۸- میثم بن یعقوب بن شعیب از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: خداوند به آدم وحی کرد که سخن ها را در چهار کلمه برای تو جمع می کنم، گفت: پروردگارا آنها کدامند؟ فرمود: یکی برای من و یکی برای تو و یکی میان من و تو و یکی میان تو و مردم، گفت: پروردگارا آنها را برای من بیان کن تا بدانم. فرمود: آنچه برای من است این است که مرا عبادت کنی و چیزی را بر من شریک قرار ندهی. و آنچه برای توست این است که پاداش عمل تو را در زمانی که سخت به آن نیاز داری می دهم. و آنچه میان من و توست این است که بر توست دعا کردن و بر من است اجابت. و آنچه میان تو و مردم است این است که آنچه را بر خود می پسندی بر مردم نیز پسندی.

۹۹- صالح بن بشیر می گوید: شنیدم از حسن که از انس بن مالک نقل می کرد که پیامبر خدا (ص) از چیزهایی که از

پروردگارش نقل می کرد یکی هم این بود که خداوند فرمود: چهار خصلت است که یکی برای من و یکی برای تو و یکی میان من و تو و یکی میان تو و بندگان من است، آنچه برای من است، این است که مرا عبادت کنی و چیزی را بر من شریک قرار ندهی، و آنچه برای توست این است که هر عملی را انجام دادی پاداش آن را به تو بدهم، و آنچه میان من و توست این است که دعا از تو و اجابت از من است، و آنچه میان تو و بندگان من است این است که هر چه به خود می پسندی به آنان نیز پسندی. (در این حدیث از آدم به میان نیامده است)

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۵۵

نهی از رفاقت و برادری با چهار نفر

۱۰۰- سدیر صیرفی از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: به چهار کس نزدیک مشو و با آنان برادری مکن: احمق و بخیل و ترسو و دروغگو. احمق می خواهد به تو سود برساند ولی به تو زیان می رساند، و بخیل از تو می گیرد و به تو نمی دهد، و ترسو (به هنگامی که به وجود او نیاز باشد) از تو و پدر و مادرش می گریزد و دروغگو راست هم بگوید سخنش پذیرفته نمی شود.

چهار کس در علم اجر می برد

۱۰۱- عبد الله بن مغیره از سکونی از امام صادق (ع) و او از پدرش نقل می کند که فرمود: علم گنجینه ها دارد و کلیدهای آن پرسیدن است، پس پرسید خدا شما را رحمت کند که در علم چهار کس اجر می برند: پرسنده، گوینده، شنونده و کسی که دوست دار آنهاست.

قیمت چهار چیز کم داده نشود

۱۰۲- محمد بن عیسی با سند خود از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: قیمت چهار چیز کم داده نشود: قربانی، کفن، برده و کرایه برای رفتن به مکه.

خریدار برده با وجود چهار خصلت تا یک سال اختیار فسخ دارد

۱۰۴- ابن فضال از امام رضا (ع) نقل کرده که فرمود: (در نکاح) در چهار مورد تا یک سال اختیار فسخ وجود دارد: دیوانگی، جذام، برص و بودن استخوانی در فرج زن.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۵۷

بهترین مال ها چهار چیز است

۱۰۵- سکونی از امام صادق (ع) و او از پدرانش از علی (ع) نقل می کند که از پیامبر خدا (ص) پرسیده شد: کدام مال بهتر است؟ فرمود: زراعتی که صاحب آن، آن را بکارد و اصلاح کند و روز درو کردن حق آن را (که زکات است) بدهد. گفته

شد: پس از زراعت کدام مال بهتر است؟ فرمود: مردی که گوسفندی دارد و آنها را به چراگاه هایی که باران باریده ببرد و نماز بخواند و زکات بدهد. گفته شد: پس از گوسفند کدام مال بهتر است؟ فرمود: گاو که صبح و شام سود بدهد. گفته شد: پس از گاو کدام مال بهتر است؟ فرمود: درختان خرما که ریشه در خاک دارد و در خشکسالی غذا می دهد.

درخت خرما چه چیز خوبی است، هر کس آن را بفروشد قیمت آن مانند خاکستری بالای بلندی است که در یک روز طولانی باد سختی بر آن بوزد، مگر اینکه درختان دیگری را جایگزین کند. گفته شد: یا رسول الله پس از درخت خرما کدام مال بهتر است؟ پیامبر (ص) ساکت شد. مردی گفت: پس شتر کجا قرار دارد؟ فرمود: در آن بدبختی و جفا و رنج و دوری از خانه است، صبح و شام پشت می کند (از وطن دور می شود) و خیر آن جز از جانب چپش نمی رسد (شیر شتر از طرف چپ دوشیده می شود و آن را شوم می دانند) مردمان

بدبخت و فاجر آن را از دست ندهند.

۱۰۶- عمرو بن ابی المقدام از امام صادق (ع) و او از پدرانش از علی (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: گوسفند اگر رو آورد، رو می آورد (سود می دهد) و اگر پشت کند باز رو می آورد و گاو اگر رو آورد، رو می آورد و اگر پشت کند، پشت می کند (ضرر رساند) و شتر طرف شیطان است اگر رو کند، پشت می کند (ضرر رساند) و اگر پشت کند باز پشت می کند (ضرر می رساند) و خیر آن (شیر آن) تنها از طرف چپ آن (که شوم است) می رسد. گفته شد: یا رسول الله، بعد از این چه کسی آن را نگه می دارد؟ فرمود: بدبخت های فاجر کجایند؟

صالح می گوید: اسماعیل بن مهران در باره شتر چنین سروده است:

اگر به نرمی رفتن در اطراف شتر نبود می شد که آن را مال به حساب آورد، پس هر کس بخواهد با آن مدارا کند و هر کس بخواهد آن را بفروشد.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۵۹

چهار نماز است که در هر زمانی می توان خواند

۱۰۷- زراره از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: چهار نماز است که شخص در هر زمانی می تواند آنها را بخواند: نمازی که به قضا رفته هر وقت به یاد آمد بخوان و نماز طواف واجب و نماز آیات و نماز میت، این ها نمازهایی هستند که انسان در تمام ساعات می تواند بخواند.

قاضی ها چهار دسته اند

۱۰۸- محمد بن ابی عمیر با سند خود از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود:

قاضی ها چهار دسته اند: یکی آن قاضی است که قضاوت به حق کرده ولی نمی داند که آن حق است، او در آتش است و دیگری کسی است که قضاوت به باطل کرده ولی نمی داند که آن باطل است، او نیز در آتش است، و دیگری کسی است که قضاوت به باطل کرده و می داند که باطل است، او نیز در آتش است، و دیگری کسی است که قضاوت به حق کرده و می داند که آن حق است، او در بهشت است.

مرد به دادن هزینه چهار نفر مجبور است

۱۰۹- حریر نقل می کند که به امام صادق (ع) عرض کردم: چه کسانی هستند که من باید هزینه زندگی آنها را پردازم؟ فرمود: پدر و مادر و فرزند و همسر.

پیامبرانی که در زمین، پادشاه بودند چهار نفرند

۱۱۰- هشام بن سالم از کسی و او از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: خداوند پیامبران را در زمین پادشاهان، قرار نداد مگر چهار نفر را که پس از نوح آمدند: ذو القرنین که نام او عیاش بود و داود و سلیمان و یوسف. عیاش میان شرق و مغرب پادشاهی کرد و داود میان شامات تا بلاد استخر پادشاهی کرد، پادشاهی سلیمان هم در همان منطقه بود، و یوسف در مصر و صحراهای آن پادشاهی کرد و از آن فراتر نرفت.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۶۱

مصنف این کتاب می گوید: این خبر به همین صورت نقل شد، ولی آنچه صحیح است و من در باره ذو القرنین به آن عقیده دارم، این است که او پیامبر نبود ولی بنده صالحی بود که خدا را دوست داشت و خدا هم او را دوست داشت و او در راه خدا نصیحت کرد و خدا هم او را نصیحت نمود. امیر المؤمنین (ع) فرمود: در میان شما هم مانند ذو القرنین وجود دارد (منظور آن حضرت خودش بود) و ذو القرنین پادشاهی برانگیخته بود ولی رسول و نبی نبود، همان گونه که طالوت پادشاه بود، خداوند می فرماید: «پیامبر آنها به آنها گفت: همانا خداوند برای شما طالوت را پادشاه قرار داده است».

گاهی جایز می شود که کسی پیامبر نیست نام او در میان پیامبران ذکر شود، همان گونه گاهی کسی که فرشته نیست نام او در میان

فرشتگان ذکر می شود، خداوند می فرماید: «هنگامی که به فرشتگان گفتیم که به آدم سجده کنند، همه سجده کردند مگر ابلیس که از جن بود.»

در آفتاب چهار خصلت است

۱۱۱- موسی بن ابراهیم مروزی از امام کاظم (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: در آفتاب چهار خصلت است: رنگ را تغییر می دهد و بوی بد ایجاد می کند و لباس را کهنه می سازد و درد آور است.

درمان چهارتاست

۱۱۲- حفص بن بختری از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: درمان چهارتاست: حجامت و بخور دادن و اماله کردن و قی کردن.

چهار چیز مزاج را نرم می کند

۱۱۳- عبد العزیز بن مهتدی از امام صادق (ع) نقل می کند که چهار چیز مزاج را نرم می کند: انار شامی و غوره خرما و بنفشه و کاسنی.

در تره چهار خصلت است

۱۱۴- فرات بن احنف نقل می کند که از امام صادق (ع) در باره تره پرسیده شد، فرمود: آن را بخور که در آن چهار خصلت است: دهان را خوشبو و بادها را دفع و

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۶۳

بواسیر را قطع می کند و آن برای کسی که مداومت کند امان از جذام است.

نشانه های خون چهارتاست

۱۱۵- یونس بن عبد الرحمن از امام رضا (ع) نقل می کند که فرمود: نشانه های خون چهار چیز است: خارش بدن، جوش در آمدن در پوست، چرت رفتن و سرگیجه.

چهار رودخانه از بهشت است

۱۱۶- عیسی بن عبد الله هاشمی از پدرانش از علی (ع) نقل می کند که فرمود: چهار رودخانه از بهشت است: فرات و نیل و سیحون و جیحون. فرات در دنیا و آخرت آب است و نیل عسل و سیحون شراب و جیحون شیر است.

از چهار کنیه نهی شده است

۱۱۷- سکونی از امام صادق (ع) و او از پدرانش، از علی (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) از چهار کنیه نهی کرد: ابو عیسی و ابو الحکم و ابو مالک و نیز ابو القاسم اگر نام شخص محمد باشد.

بهترین نام ها چهار نام و بدترین آنها چهار نام است

۱۱۸- جابر از امام باقر (ع) نقل می کند که پیامبر خدا بالای منبرش فرمود: آگاه باشید که بهترین نام ها چهار نام است: عبد الله و عبد الرحمن و حارثه و همّام و بدترین نام ها چهار نام است: ضرار و مرّه و حرب و ظالم. (ملاک در خوبی و بدی نام ها مفهوم آن است چهار نام اولی معنای خوبی دارند و چهار نام بعدی معنای بدی دارند که به ترتیب عبارتند از: زیان آور و تلخ و جنگ و ستمگر.)

نهی از چهار چیز و چهار ظرف

۱۱۹- ابو ربیع شامی نقل می کند که از امام صادق (ع) راجع به بازی نرد و شطرنج پرسیده شد، فرمود: به آنها نزدیک نشوید، گفتم: آوازخوانی چطور؟ فرمود: در آن

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۶۵

خیری نیست، نکنید، گفتم شراب خرما چطور؟ فرمود: پیامبر خدا (ص) از هر مست کننده ای نهی کرده و هر مست کننده ای حرام است. گفتم: ظرف هایی که در آن شراب ساخته می شود چطور؟ فرمود: پیامبر خدا (ص) از «دباء» و «مزفت» و «حتتم» و «نقیر» نهی کرده است، گفتم: آنها کدامند؟ فرمود: «دباء» پوست کدو و «مزفت» خمره بزرگ و «حتتم» سبوی چوبین و «نقیر» چوبی بود که در جاهلیت داخل آن را درمی آوردند و در آن شراب خرما می ریختند. گفته شده که «حتتم» سبوی سبز است.

به دفن کردن چهار چیز امر شده است

۱۲۰- عبد الله بن حسین بن زید بن علی بن الحسین از پدرانش از علی (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) ما را به دفن کردن چهار چیز فرمان داده است: مو و دندان و ناخن و خون.

چهار خصلت از اخلاق پیامبران است

۱۲۱- حلبی از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: شکیبایی و نیکوکاری و بردباری و خوش اخلاقی از اخلاق پیامبران است.

چهار کس باید نماز خود را چه در سفر و چه در حضر تمام بخوانند

۱۲۲- زراره از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: چهار کس باید نماز خود را چه در سفر و چه در حضر تمام بخوانند: چارپادار و کرایه دهنده مرکب (که خود همراه آن می رود) مأمور رساندن نامه ها و چوپان. (این ها کثیر السفرند و شغلشان سفر کردن است)

از گنجینه علم خدا تمام خواندن نماز در چهار جا است

۱۲۳- حماد بن عیسی از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: از گنجینه علم خدا تمام خواندن نماز در چهار جا است: حرم خدا (مسجد الحرام) و حرم پیامبر

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۶۷

(مسجد النبى) و حرم امیر المؤمنین (مسجد کوفه) و حرم حسین بن علی (ع). مصنف این کتاب می گوید: منظور این است که در حرم آن ها ده روز اقامت کند و نماز خود را تمام بخواند و کمتر از ده روز نماند که نماز خود را قصر بخواند و آنچه نواردان می گویند که در این جاها همیشه باید نماز را تمام خواند، درست نیست (البته این عقیده مرحوم صدوق است ولی اکثریت قاطع فقهای شیعه فتوا داده اند که در کمتر از ده روز هم در این جاها مسافر می تواند نمازش را تمام بخواند).

سوره هایی که سجده واجب دارند چهار سوره اند

۱۲۴- داود بن سرحان از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: سوره های عزائم (که در آن ها سجده واجب وجود دارد) چهار تاست: اقرء باسم ربك الذی خلق و النجم و تنزیل السجده و حم السجده.

بنده در قیامت قدم بر نمی دارد مگر اینکه از چهار چیز پرسیده شود

۱۲۵- ابو اسحاق بن موسی بن جعفر (ع) از پدرش و او از پدرانیش از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: در قیامت بنده ای قدم بر نمی دارد مگر اینکه از چهار چیز پرسیده شود: از عمرش که در چه چیزی به سر برد و از جوانیش که در چه چیزی صرف کرد و از مالش که از کجا به دست آورد و در کجا خرج کرد و از محبت ما اهل بیت.

پیامبر خدا (ص) به دوست داشتن چهار نفر مأمور شد

۱۲۶- ابن بریده از پدرش و او از پیامبر خدا (ص) نقل کرد که فرمود: خداوند مرا به دوست داشتن چهار تن فرمان داد، گفتیم: یا رسول الله آن ها چه کسانی هستند نام ببر، فرمود: از آن هاست علی و سلمان و ابو ذر و مقداد، خدا مرا امر کرد که آن ها را دوست بدارم و خبر داد که خود نیز آن ها را دوست دارد.

۱۲۷- ابن بریده از پدرش و او از پیامبر خدا نقل می کند که فرمود: خداوند به من امر

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۶۹

کرد که چهار تن از اصحاب خود را دوست داشته باشم و خبر داد که خود نیز آن ها را دوست دارد، گفتیم: آن ها چه کسانی هستند یا رسول الله، ما همه دوست داریم که یکی از آن ها باشیم، فرمود: آگاه باشید که علی از آن هاست، سپس ساکت شد، پس از آن فرمود: آگاه باشید که علی از آن هاست و ابو ذر و سلمان و مقداد بن اسود کندی.

نخستین کس از چهار نفری که وارد بهشت می شود

۱۲۸- زید بن علی از پدرانیش از علی (ع) نقل می کند که فرمود: از حسد کسانی که به من حسد می کردند پیش پیامبر خدا شکایت کردم، فرمود: یا علی آیا دوست نداری که نخستین کس از چهار طایفه ای که وارد بهشت می شوند باشی؟ من و تو و خاندان ما در پشت سر ما و شیعیان ما در راست و چپ ما.

چهار چیز در هر کس باشد منافق است

۱۲۹- عبد الله بن مسعود از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: چهار چیز در هر کس باشد منافق است و اگر یکی از آن ها باشد، خصلتی از نفاق در وجود اوست تا وقتی که آن را از خود دور کند: کسی که وقتی سخن می گوید دروغ می گوید و چون وعده می دهد تخلف می کند و چون پیمان و عهد می بندد، می شکند و چون با کسی دشمنی می کند، به گناه می افتد.

چهار کس پادشاهی روی زمین را به دست آوردند که دو نفر کافر بودند

۱۳۰- محمد بن خالد با سند خود از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: چهار کس پادشاهی روی زمین را به دست آوردند که دو نفرشان مؤمن و دو نفرشان کافر بودند: اما دو نفر مؤمن سلیمان بن داود و ذو القرنین بودند و اما دو نفر کافر نمرود و بخت نصر بودند و نام ذو القرنین عبد الله بن ضحاک بن سعد بود.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۷۱

حدیث پیامبر خدا (ص) از چهار کس به مردم رسیده و پنجمی ندارد

۱۳۱- سلیم بن قیس هلالی می گوید: به امیر المؤمنین (ع) گفتم: یا امیر المؤمنین، من از سلمان و مقداد و ابو ذر چیزی از تفسیر قرآن و احادیث پیامبر خدا شنیدم که غیر از چیزی بود که در دست مردم است، و از تو شنیدم که آنچه را که از آنها شنیده ام تصدیق فرمودی و در دست مردم چیزهای بسیاری از تفسیر قرآن و احادیث پیامبر دیده ام که شما با آن مخالف هستید و معتقدید که آنها باطل است، آیا به نظر شما مردم از روی عمد به پیامبر دروغ می بندند و قرآن را با رأی های خودشان تفسیر می کنند؟

می گوید: علی (ع) رو به سوی من کرد و فرمود: پرسیدی پس جواب آن را دریاب. همانا در دست مردم حقی و باطلی و راستی و دروغی و ناسخی و منسوخی و عامی و خاصی و محکمی و متشابهی و حفظی و گمانی وجود دارد و به پیامبر خدا (ص) در زمان حیاتش دروغ بستند تا جایی که خطبه ای خواند و فرمود: ای مردم دروغ گویان بر من زیاد شده اند هر کس از روی عمد بر من دروغ بندد، نشیمنگاه او پر از آتش می شود. پس از مرگ

آن حضرت نیز کسانی به او دروغ بستند.

همانا حدیثی که به شما می‌رسد از چهار کس می‌رسد که پنجمی ندارد: مردمی که منافق است و ایمان را اظهار می‌کند و تظاهر به اسلام دارد و باکی از آن ندارد که به پیامبر خدا (ص) از روی عمد دروغ بزند، اگر مردم بدانند که او منافق و دروغگوست از او نمی‌پذیرند و او را تصدیق نمی‌کنند ولی آنها می‌گویند که او از اصحاب پیامبر است و او را دیده و از او شنیده است، از چنین شخصی حدیث را اخذ می‌کنند و از درون او خبر ندارند در حالی که خداوند وقتی از منافقین خبر داده و وصف حال آنها را بیان کرده، از حال او خبر داده و او را معرفی نموده و فرموده است: «و چون آنها را می‌بینی قیافه هایشان تو را به شگفتی وامی‌دارد و اگر سخن بگویند به آنها گوش می‌دهی» (۱) اینان پس از پیامبر (ص) باقی ماندند و به پیشوایان گمراهی و دعوت کنندگان به آتش با گفتن سخن زور و دروغ و بهتان تقرب جستند و آنها اینان را به کار گماشتند و به گرده های مردم سوارشان کردند و با آنها دنیا را به دست آوردند و همواره مردم با دنیا و پادشاهان هستند، مگر کسانی که خدا آنها را حفظ کند، این یکی

(۱) سوره منافقون آیه ۳.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۷۳

از آن چهار دسته اند.

مرد دیگری چیزی از پیامبر خدا (ص) شنیده ولی آن را درست حفظ نکرده است و آن را از روی گمان می‌گوید و از روی عمد به پیامبر دروغ نمی‌بندد، این حدیث در اختیار

اوست و آن را می گوید و به آن عمل می کند و آن را روایت می کند و می گوید:

من آن را از پیامبر خدا (ص) شنیده ام، اگر مردم بدانند که او از روی گمان می گوید سخن او را نمی پذیرند و حتی اگر خود او نیز بدانند که نادرست است آن را رها می سازد.

مرد سومی است که چیزی از پیامبر خدا (ص) شنیده که به آن امر کرده ولی بعد از آن نهی کرده است ولی او از نهی بعدی پیامبر خبر ندارد یا چیزی را شنیده که پیامبر از آن نهی کرده ولی بعد از آن امر نموده است ولی او از امر بعدی خبر ندارد و او مطلب نسخ شده ای را حفظ کرده و ناسخ آن را حفظ نکرده است و اگر می دانست که آن نسخ شده است آن را رها می کرد و اگر مسلمانان نیز می دانستند که آن نسخ شده است آن را رها می کردند.

مرد چهارمی است که به پیامبر خدا (ص) دروغ نمی بندد و از دروغ بدش می آید و این به جهت ترس از خدا و تعظیم رسول خداست، و او اشتباه نمی کند و آنچه را که شنیده به درستی حفظ کرده و آنچه را که شنیده است نقل می کند و چیزی بر آن نمی افزاید و از آن نمی کاهد و ناسخ را از منسوخ تشخیص می دهد و به ناسخ عمل می کند و منسوخ را رها می سازد؛ چون فرمان پیامبر هم مانند قرآن ناسخ و منسوخ و خاص و عام و محکم و متشابه دارد، گاهی سخنی از پیامبر می رسد که دو وجه دارد یا کلامی عام و یا خاص مانند قرآن است و خداوند در

قرآن فرموده: «آنچه از پیامبر به شما می رسد بگیریید و چیزی را که شما را از آن نهی می کند رها کنید.» «۱» پس به کسی که نمی داند خدا و پیامبر از آن چه قصدی کرده اند مشتبه می شود، و چنین نیست که همه اصحاب پیامبر از او چیزی را می پرسیدند و می فهمیدند، برخی از آنان می پرسیدند ولی نمی فهمیدند تا جایی که دوست داشتند یک عرب بادیه نشین و غریب می آمد و از پیامبر خدا (ص) چیزی می پرسید و آنها هم می شنیدند.

من هر روز یک بار و هر شب یک بار وارد محضر پیامبر خدا (ص) می شدم و با من خلوت می کرد و هر کجا می رفت من هم می رفتم و اصحاب پیامبر می دانند که آن حضرت با هیچ کس جز من چنین نمی کرد و گاهی این کار در خانه من انجام می شد و پیامبر بیشتر به خانه من می آمد، وقتی من خدمت او در برخی از منزل هایش می رفتم با

(۱) سوره حشر آیه ۷.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۷۵

من خلوت می کرد و زنائش را از آنجا دور می کرد و جز من کسی نمی ماند و هر گاه که او نزد من می آمد تا در خانه ام با من خلوت کند، فاطمه و هیچ یک از فرزندانم از خانه بیرون نمی رفتند و چون از او می پرسیدم، به من پاسخ می داد و چون ساکت می شدم و مسأله ای نداشتم او آغاز سخن می کرد، هیچ آیه ای از قرآن بر پیامبر نازل نشده مگر اینکه آن را بر من می خواند و آن را به من املا می کرد و آن را با خط خودم می نوشتم و تأویل و تفسیر و ناسخ و منسوخ و محکم و

متشابه و خاص و عام آن را به من یاد می داد و از خدا می خواست که فهم و حفظ آن را به من عطا کند و من از هنگامی که پیامبر در حق من این دعا را کرد، نه آیه ای را از کتاب خدا و نه علمی که به من یاد داده و من آن را نوشتم، فراموش نکرده ام و چیزی از آنچه خدا به او آموخته بود از حلال و حرام و نه امر و نهی و نه کتابی که به پیامبری پیش از او نازل شده و در آن امر به اطاعت و نهی از معصیت شده، وجود نداشت مگر اینکه به من یاد داد و من آن را حفظ کردم و حتی یک حرف را فراموش نکردم، آنگاه دستش را به سینه من گذاشت و از خدا خواست که قلب مرا از علم و فهم و درک و نور پر کند و من گفتم: ای پیامبر خدا، پدر و مادرم فدای تو باد از هنگامی که در حق من این دعا را کردی چیزی را فراموش نمی کنم و چیزی را که نمی نویسم نیز از من فوت نمی شود، آیا بیم آن داری که بعدها فراموش کنم؟ فرمود: من از نسیان و جهل بر تو نمی ترسم.

۱۳۲- زراره بن اعین از امام باقر (ع) نقل می کند که امیر المؤمنین (ع) فرمود: کسی که همان کاری را کند که با او کرده اند، عوض داده است و کسی که چند برابر دهد، سپاسگزاری کرده است و هر کس سپاسگزاری کند بزرگواری کرده است و هر کس بداند که هر کاری کند در واقع به خود کرده است

در نیکی کردن به مردم درنگ نمی کند و در دوستی با آنان در انتظار دوستی آنها نمی شود. از دیگران در باره آنچه به خود کرده ای و آبروی خود را با آن حفظ کرده ای، انتظار تشکر نداشته باش و بدان که کسی که از تو حاجتی می خواهد، آبروی خود را در برابر تو حفظ نکرده است پس تو آبروی خود را از اینکه او را رد کنی حفظ کن.

۱۳۳- از امام باقر (ع) نقل شده که فرمود: دنیا دست به دست می گردد، هر چه در دنیا از آن تو باشد، در حالی که تو ناتوان بودی به سوی تو آمده و هر چه به ضرر تو باشد، در حالی که تو رسیده که تو توانایی دفع آن را نداری. سپس به دنبال این سخن فرمود: هر کس از آنچه از دست داده مأیوس شود خودش را راحت کرده و هر کس به آنچه داده شده قانع باشد چشمش روشن می شود.

۱۳۴- امام صادق (ع) می فرماید: زبان عربی را یاد بگیرید که آن کلام خداست که با آن با خلق خود سخن گفته است و دندان های خود را نظیف نگهدارید و انگشترها را در آخر انگشت قرار دهید.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۷۷

محمد بن علی بن الحسین مصنف این کتاب می گوید: این حدیث را از ابو سعید آدمی هم روایت شده ایم و در آخر آن فرمود: «بَلِّغُوا بِالْخَوَاتِيمِ» یعنی انگشترها را در آخر انگشت قرار دهید و آن را در اطراف آن قرار ندهید که روایت شده است که آن از عمل قوم لوط است.

چهار خصلت است که مردم در ماه رمضان از آن بی نیاز نیستند

۱۳۵- ابو الورد از امام باقر (ع) نقل می کند که پیامبر خدا در

آخرین جمعه ماه شعبان خطبه ای خواند و حمد و ثنای الهی به جا آورد سپس فرمود: ای مردم ماهی به سوی شما روی آورده که یک شب آن بهتر از هزار ماه است و آن ماه رمضان است که خداوند روزه آن را واجب کرده و یک شب مشغول شدن به نماز را در آن مانند مشغول شدن به نماز در هفتاد شب در غیر رمضان قرار داده و برای کسی که یک خصلت از خصلت های نیکو در آن انجام دهد، پاداشی چون پاداش کسی است که واجبی از واجبات خدا را انجام داده است و هر کس در آن ماه واجبی از واجبات خدا را انجام بدهد، مانند کسی است که در غیر رمضان هفتاد واجب را به جای آورده است و آن ماه شکیبایی است و پاداش شکیبایی بهشت است و آن ماه همدردی است و آن ماهی است که خداوند در آن روزی مؤمن را افزایش می دهد و هر کس در آن مؤمن روزه داری را افطار دهد در مقابل نزد خداوند پاداش آزاد کردن برده را دارد و گناهان او در گذشته آمرزیده می شود.

گفته شد: یا رسول الله همه ما توانایی افطار دادن به روزه دار را نداریم، فرمود:

خداوند کریم است و این پاداش را از شما به کسی که توانایی ندارد مگر به جرعه ای از شیر که با آن روزه داری را افطار دهد یا جرعه ای از آب گوارا یا چند دانه خرما که به بیش از آن قدرت ندارد نیز می دهد. و هر کس در ماه رمضان به بندگان (زیردستان) خود آسان گیرد خداوند حساب او را آسان می گیرد و آن ماهی

است که آغاز آن رحمت و نیمه آن آمرزش و پایان آن قبول دعا و آزادی از آتش است و شما در آن از چهار چیز بی نیاز نیستید: دو خصلت که خدا را با آن خوشنود می کنید و دو خصلت که خودتان از آن بی نیاز نیستید، آن دو خصلتی که خدا را با آن خوشنود می کنید، گواهی دادن به این است که خدایی جز خدای یگانه نیست و من پیامبر او هستم و آن دو چیز که شما از آن بی نیاز نیستید این است که حاجت های خود و بهشت را در آن ماه از خدا بخواهید و در آن از خدا سلامتی را بخواهید و از آتش جهنم به او پناه ببرید.

چارپایان از چهار چیز بی خبر نیستند

۱۳۶- ابو حمزه از امام سجاد (ع) نقل می کند که فرمود: چارپایان از چهار چیز

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۷۹

بی خبر نیستند: شناخت پروردگارشان و آگاهی از مرگشان و شناخت ماده از نر و شناخت چراگاه خوب.

خداوند اسب را از چهار چیز آفرید

۱۳۷- حسین بن زید می گوید: به من خبر رسیده که خداوند اسب را از چهار چیز آفرید: از دریای بزرگی که دور دنیاست و از آتش و از اشک فرشته ای که نام آن ابراهیم است و از چاه پاکیزه. حدیث طولانی بود و محل حاجت را از آن گرفتیم.

بادها چهار گونه اند

۱۳۸- ابو بصیر می گوید: از امام باقر (ع) از بادهای چهارگانه شمال و جنوب و دبور و صبا پرسیدم و به او گفتم: مردم می گویند: باد شمال از بهشت و باد جنوب از جهنم است. فرمود: همانا برای خداوند لشکریانی از بادهاست که به وسیله آن هر کس از گناهکاران را که بخواهد عذاب می کند و هر بادی فرشته ای دارد که موکل آن است، وقتی خداوند خواست قومی را به نوعی عذاب کند به موکل از نوع بادی که می خواهد با آن هلاکشان سازد وحی می کند و آن فرشته به آن باد فرمان می دهد و آن مانند یک شیر خشمناک به هیجان درمی آید و هر بادی از آنها نامی دارد، آیا سخن خداوند را نشنیده ای که فرمود: «قوم عاد تکذیب کرد، پس چگونه بود عذاب و بیم های من» و بادهایی را در عذاب ذکر کرده، سپس فرمود: باد شمال و باد جنوب و باد صبا و باد دبور نیز به فرشتگانی که موکل آن هستند، نسبت داده می شود.

مردم چهار دسته اند

۱۳۹- زید بن حسن از امام کاظم (ع) و او از پدرش امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: مردم چهار دسته اند: نادان هلاک شده تابع هوای نفس و عابد متقی نما که هر قدر بر عبادت او افزوده شود بر خودخواهیش می افزاید و عالمی که می خواهد مردم پشت سر او قدم بزنند و ستایش مردم از خود را دوست دارد و عارفی بر طریق حق که

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۸۱

قیام به حق را دوست دارد ولی یا ناتوان و یا مغلوب است او استوارترین مردم زمان خود و عاقل ترین آنهاست.

خوابیدن چهار گونه است

۱۴۰- عبد الله بن احمد بن عامر طائی از امام رضا (ع) و او از پدرانش نقل می کند که حسین بن علی (ع) فرمود: علی بن ابی طالب (ع) در مسجد کوفه بود که مردی از اهل شام به پا خاست و از او مسأله هایی پرسید، در میان سؤال های او یکی هم این بود که گفت: به من خبر بده که خوابیدن چند نوع است؟ فرمود: خوابیدن بر چهار وجه است: پیامبران بر پشت می خوابیدند و چشمانشان نمی خوابید و در انتظار وحی خدا بودند، و مؤمن که بر پهلو راست و رو به قبله می خوابد و پادشاهان و فرزندان آنها که بر پهلو چپ می خوابند تا آنچه خورده اند گوارا گردد و شیطان و برادرانش و هر دیوانه و مریض که به روی خود می خوابند.

ابلیس چهار بار فریاد زد

۱۴۱- امام صادق (ع) فرمود: ابلیس چهار بار شیون کرد. نخستین بار روزی بود که به او لعنت شد و دیگر زمانی که به زمین فرود آمد و دیگر وقتی که محمد (ص) پس از مدتی که پیامبر نیامده بود به پیامبری مبعوث گردید و دیگر زمانی که سوره فاتحه نازل شد و او دو بار شاد شد، زمانی که آدم از آن درخت خورد و زمانی که او از بهشت فرود آمد.

چهار چیز به هدر می رود

۱۴۲- امام صادق (ع) فرمود: چهار چیز به هدر می رود، ریختن بذر در شوره زار و چراغ در نور ماه و خوردن بر سیری و احسان کردن به کسی که اهل آن نیست.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۸۳

۱۴۳- حماد بن عمرو از امام صادق (ع) و او از پدر و جدش از علی بن ابی طالب (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) در وصیتی به او فرمود: یا علی چهار چیز به هدر می رود: خوردن پس از سیر شدن و چراغ در نور ماه و زراعت در شوره زار و احسان کردن به غیر اهلش.

۱۴۴- درست بن ابی منصور واسطی از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: چهار چیز به هدر می رود: محبتی که به شخص بی وفا می کنی و احسان کردن به کسی که تشکر نمی کند و یاد دادن به کسی که گوش شنوا ندارد و سزی که به کسی می سپاری که آن را حفظ نمی کند.

سخن امام صادق (ع) که مسلمانان چهار عید دارند

۱۴۵- مفضل بن عمر می گوید: به امام صادق (ع) گفتم: مسلمانان چند تا عید دارند؟

فرمود: چهار عید، گفتم: من عید فطر و قربان و جمعه را می شناسم فرمود: بزرگترین و شریف ترین آنها روز هجدهم ذیحجه

است و آن روزی است که در آن روز پیامبر خدا (ص) امیر المؤمنین (ع) را بلند کرد و او را برای مردم به جانشینی نصب کرد، گفتم: در این روز وظیفه ما چیست؟ فرمود: بر شماست که آن روز را به عنوان سپاسگزاری و ستایش خداوند روزه بگیرید با اینکه خداوند در هر لحظه سزاوار سپاسگزاری است. و همین طور بود که پیامبران اوصیاء خود را امر می کردند که در آن روز

که وصی نصب می شود روزه دار باشند و آن روز را عید بگیرند و هر کس در آن روز روزه بگیرد بهتر از عمل شصت سال است.

سخن خداوند به ابراهیم (ع) که چهار پرنده را بگیر و آنها را نزد خود قطعه قطعه کن

۱۴۶- صالح بن سهل از امام صادق (ع) در باره سخن خداوند که خطاب به ابراهیم (ع) فرمود: «چهار پرنده بگیر و آنها را نزد خود قطعه قطعه کن سپس بر سر هر

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۸۵

کوهی جزئی از آن را قرار بده» (۱) فرمود: ابراهیم هدهد و جغد و طاوس و کلاغ را گرفت و آنها را سر برید و سرهایشان را جدا کرد سپس بدن های آنها را در هارون قرار داد و پرها و گوشت ها و استخوان های آنها به هم درآمیخت سپس آنها را ده قسمت کرد و آنها را بر سر ده کوه قرار داد و آنگاه نزد خود آب و دانه گذاشت، سپس منقارهای آنها را میان انگشتانش گرفت، سپس گفت: به اذن خداوند بیایید، پس برخی از آنها به برخی از آن گوشت ها و پرها و استخوان ها پرواز کردند و بدن ها به همان صورت که قبلا بودند استوار شد و هر بدنی آمد و به سر و منقار خود ملحق گردید و ابراهیم منقارهای آنها را رها کرد، پس آمدند و از آن آب خوردند و از آن دانه چیدند، سپس گفتند: ای پیامبر خدا ما را زنده کردی خدا تو را زنده کند، ابراهیم گفت: بلکه خدا زنده می کند و می میراند و این است تفسیر ظاهر آن آیه.

تفسیر باطن آن این است که چهار نفر از کسانی که اهل سخن هستند بگیر و علم خود را به آنها منتقل کن، سپس

آنها را به عنوان حجت های تو بر مردم به اطراف زمین بفرست و هر گاه که خواستی نزد تو آیند آنان را با نام بزرگ خدا بخوان به اذن خدا با شتاب نزد تو آیند.

مصنف این کتاب می گوید: آنچه نزد من است این است که آن حضرت هر دو مأموریت را داشت و روایت شده که پرنده گانی که او مأمور به گرفتن آنها شد طاوس و کرکس و خروس و اردک بود و از محمد بن عبد الله بن محمد بن طیفور شنیدم که در باره این سخن ابراهیم که:

«پروردگارا به من نشان بده که چگونه مرده ها را زنده می کنی» گفت: خداوند به ابراهیم دستور داد که به دیدن بنده ای از بندگان صالح او برود و ابراهیم به دیدن او رفت و چون با او صحبت کرد او گفت: خداوند در دنیا بنده ای دارد که به او ابراهیم می گویند و او را دوست خود گرفته است. ابراهیم گفت: نشانه آن بنده چیست؟ گفت: خدا مرده ها را برای او زنده می کند، به دل ابراهیم افتاد که آن بنده خود اوست و لذا از خدا خواست که مرده ها را برای او زنده کند، خداوند فرمود: آیا ایمان نیاورده ای؟ گفت: چرا، ولی برای اینکه دلم آرام گیرد یعنی بر دوستی تو.

گفته شده که او خواست که این کار معجزه ای برای او باشد همان گونه که پیامبران دیگر داشتند و ابراهیم از پروردگارش خواست که مرده را برای او زنده کند و خدا در مقابل از او خواست که او هم زنده ای بمیراند تا مطابقت حاصل شود. و دستور داد که پسرش اسماعیل را ذبح کند و خدا به

ابراهیم فرمان داد که چهار پرنده را ذبح کند:

طاوس و کرکس و خروس و اردک، از طاوس زینت دنیا را اراده کرده و از کرکس

(۱) سوره بقره، آیه ۲۶۰.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۸۷

آرزوی دراز و از اردک حرص و از خروس شهوت را. خداوند می فرماید: من دوست دارم که قلب تو زنده شود و با من آرامش یابد، پس از این چیز درگذر که اگر این چیزها در دلی باشد او نمی تواند با من آرامش گیرد. از او پرسیدم: چگونه؟ فرمود: آیا ایمان نیاورده ای؟ با اینکه به درون او و حال او آگاه بود، گفت: وقتی ابراهیم گفت که خدایا به من نشان بده که چگونه مرده ها را زنده می کنی، ظاهر این عبارت چنین می نمود که او یقین ندارد و خداوند همان سؤال خودش را تقریر کرد تا تهمت را از او برطرف سازد و او را از شک منزه کند.

در هر کس چهار خصلت باشد خداوند او را دشمن می دارد

۱۴۷- ابو هریره از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: خداوند دشنام دهنده بی مبالات و گدای اصرارکننده را دشمن می دارد.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۸۹

باب خصلت های پنج گانه

پنج چیز در میزان عمل چه سنگین هستند

۱- ابو سالم، چوپان پیامبر خدا (ص) نقل می کند که از پیامبر شنیدم که فرمود: پنج چیز در میزان عمل چقدر سنگین هستند: سبحان الله و الحمد لله و لا اله الا الله و الله اکبر و فرزند صالح که از مسلمانی بمیرد و او صبر کند و به حساب خدا بگذارد.

پنج چیز است که خداوند به پیامبری از پیامبرانش در آن ها به پنج چیز مختلف فرمان داد

۲- ابو صلت هروی می گوید: از امام رضا (ع) شنیدم که می فرمود: خداوند به یکی از پیامبرانش وحی کرد که چون صبح کردی اولین چیزی را که با آن برخورد نمودی بخور و دومی را پنهان کن و سومی را بپذیر و چهارمی را ناامید مکن و از پنجمی فرار کن. گفت چون صبح کرد و به راه افتاد با کوه سیاه بزرگی رو به رو شد و ایستاد و گفت:

پروردگارم به من دستور داده که آن را بخورم و متحیر ماندم. سپس با خود گفت:

پروردگارم مرا به چیزی که توانایی ندارم فرمان نمی دهد، پس به سوی آن رفت تا بخورد. هر چه به آن نزدیک شد آن کوچک تر شد و وقتی به آن رسید آن را لقمه ای یافت و خورد و دید که آن گواراترین چیزی بود که تا به حال خورده است.

سپس به راه افتاد. با تشتی رو به رو شد و گفت: پروردگارم به من فرمان داده که آن را پنهان سازم پس حفره ای کند و آن را داخل آن قرار داد و رویش خاک ریخت و به راه خود ادامه داد ولی دید که تشتی بیرون آمد و با خود گفت: من آنچه را که پروردگارم فرمان داده بود انجام دادم و به راه افتاد، ناگهان پرنده ای را دید

که بازی به دنبال آن است، پرنده در اطراف او دور زد و او گفت: که پروردگارم فرمان داده که آن را بپذیرم، پس آستین خود را باز کرد و پرنده وارد آن شد، باز به او گفت: شکارم را گرفتی و من چند روز است که به دنبال آن هستم، او با خود گفت که پروردگارم به من فرمان داده که من این را مایوس نکنم پس قطعه ای از ران خود را برید و به آن انداخت، سپس رفت و ناگهان گوشت مردار گندیده کرم افتاده ای را دید با خود گفت: پروردگارم به

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۹۱

من فرمان داده که از این بگریزم پس از آن گریخت و برگشت.

در خواب دید که به او گفته می شود: تو آنچه را که به آن مأمور بودی انجام دادی، آیا می دانی که این ها برای چه بود؟ گفت: نه، به او گفته شد آن کوه غضب بود، وقتی بنده ای غضب می کند خودش را نمی بیند و از شدت غضب ارزش خود را نمی داند پس چون خودش را حفظ کند و ارزش خود را بداند و خشم او فروکش کند، سرانجام آن همان لقمه گوارایی می شود که تو خوردی. و اما تشنه، آن همان عمل صالح است که وقتی بنده آن را پنهان کند خداوند راضی نمی شود مگر اینکه آن را آشکار سازد تا آن بنده را با آن زینت بخشد و ثواب آخرت را نیز برای او ذخیره کند. و اما پرنده، کسی است که نصیحتی به تو می گوید، پس آن را با نصیحتش بپذیر. و اما باز، مردی است که حاجتی به تو دارد او را

نومید مکن. و اما گوشت گندیده غیبت است، از آن فرار کن.

در شانه پنج خصلت است

۳- عبد الرحمن بن حجاج از امام صادق (ع) نقل می کند که در باره این سخن خداوند: «زینت خود را در هر مسجدی بگیری» فرمود: آن شانه است، شانه روزی را جلب و مو را زیبا و نیاز را برطرف می کند و منی را می افزاید و بلغم را قطع می کند، و پیامبر خدا (ص) زیر ریش خود را چهل مرتبه و بالای آن را هفت مرتبه شانه می کرد و می فرمود: شانه ذهن را می افزاید و بلغم را قطع می کند.

نشانه های مؤمن پنج چیز است

۴- طاوس یمانی می گوید: از علی بن الحسین (ع) شنیدم که فرمود: نشانه های مؤمن پنج چیز است، گفتم: آنها کدامند؟ فرمود: خداترسی در خلوت، و صدقه دادن در حال تنگدستی، و شکیبایی در مصیبت، و بردباری در حال غضب، و راستگویی در حال ترس.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۹۳

پنج چیز از پنج کس محال است

۵- امام صادق (ع) فرمود: پنج چیز از پنج کس محال است: نصیحت گویی از حسود محال است و مهربانی از دشمن محال است و حرمت از فاسق محال است و وفا از زن محال است و وقار از فقیر محال است.

پنج چیز در برابر پنجاه چیز

۶- انس می گوید: آن شب که پیامبر (ص) به معراج رفت، پنجاه نماز واجب شد سپس کاستی یافت تا به پنج نماز رسید، سپس ندا شد: ای محمد! سخن نزد من تغییر نمی یابد، تو را در مقابل این پنج تا پنجاه تا می دهم.

۷- أبو الحسن ازدی از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: چون خداوند به پیامبرش تخفیف داد تا پنج نماز شد، به او وحی کرد که ای محمد. پنج تا در برابر پنجاه تا.

کلماتی که آدم از پروردگارش دریافت کرد و خدا توبه او را پذیرفت پنج تا بود

۸- سعید بن جبیر از ابن عباس نقل می کند که از پیامبر خدا (ص) راجع به کلماتی که آدم از پروردگارش دریافت کرد و خدا توبه او را پذیرفت، پرسیدم، فرمود: خدا را به حق محمد و علی و فاطمه و حسن و حسین خواند که توبه اش را بپذیرد و خدا توبه اش را قبول کرد.

روایاتی را که در این باره نقل شده در تفسیر قرآن آورده ام.

پنج خصلت باعث برص می شود

۹- عکرمه از ابن عباس نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: پنج خصلت برص می آورد: نوره گذاشتن در روز جمعه و چهارشنبه و وضو گرفتن و غسل کردن با آبی

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۹۵

که آفتاب آن را گرم کرده، و خوردن در حال جنابت و همبستر شدن با زن در حال حیض و خوردن در حال سیری.

سخن امام صادق (ع) که پنج چیز همان گونه است که می گویم

۱۰- ابو علی بن راشد از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: پنج چیز همان گونه است که می گویم: بخیل راحتی ندارد، و حسود لذت ندارد، و پادشاهان وفا ندارند، و دروغگو شخصیت ندارد و سفیه بزرگ نمی شود.

پنج چیز در سر و پنج چیز در بدن از سنت است

۱۱- حسن بن جهم از امام کاظم (ع) نقل می کند که فرمود: پنج چیز در سر و پنج چیز در بدن از سنت است، آنها که مربوط به سر است عبارتند از: مسواک کردن و گرفتن شارب و جدا کردن موی سر و مضمضه (آب در دهان گردانیدن) و استنشاق (آب به دماغ کشیدن)، و اما آنها که مربوط به بدن است عبارتند از: ختنه کردن و تراشیدن موی عانه (زهار) و گرفتن موی دو بغل و گرفتن ناخن ها و استنجاء (شستن محل بول و غائط).

سخن پیامبر (ص) که پنج چیز را تا هنگام مرگ رها نمی کنم

۱۲- حسین بن مصعب از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: از پدرم شنیدم و او از پدر و جدش نقل می کرد که پیامبر خدا (ص) فرمود: پنج چیز است که تا هنگام مرگ آنها را رها نمی کنم: غذا خوردن روی زمین با برده ها و سوار شدن بر الاغ پالان شده و دوشیدن شیر با دست خودم و پوشیدن لباس پشمی و سلام دادن بر کودکان تا پس از من سنت باشد.

۱۳- اسماعیل بن ابی زیاد از امام صادق (ع) و او از پدرش محمد بن علی (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: پنج چیز است که تا هنگام مرگ آنها را رها نمی کنم:

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۹۷

پوشیدن لباس پشمی و سوار شدن بر الاغ پالان شده و خوردن با بردگان و پینه زدن به کفش با دست خودم و سلام دادن به کودکان، تا پس از من سنت باشد.

پنج چیز برای مسافر شوم است

۱۴- سلیمان جعفری می گوید از امام صادق (ع) شنیدم که فرمود: برای مسافر در راهش پنج چیز شوم است: کلاغی که از

طرف راست او صدا کند، و سگی که دم خود را تکان دهد، و گرگی که در مقابل او زوزه کشد در حالی که از ترس دم خود را می جنباند و سه بار کوتاه و بلند زوزه می کشد، و آهوئی که از طرف راست او به طرف چپ او آید، و جغدی که ناله می کند، و زنی با موهای سفید و سیاه که فرج خود را باز کند، و ماده الاغ گوش بریده. پس هر کس در نفس خود از اینها احساس ترس کند، بگوید: «پروردگارا از شرّ

آنچه در نفس خود می‌یابم به تو چنگ می‌زنم، پس مرا از آن حفظ کن!» (منظور امام صادق (ع) این نیست که واقعا این‌ها شوم هستند بلکه فرهنگ زمان خود را بیان می‌کند و راه غلبه بر این نوع احساس‌ها را نیز یاد می‌دهد و آن پناه بردن به خدا است)

بسیار گریه‌کنندگان پنج نفرند

۱۵- محمد بن سهل بحرانی از امام صادق (ع) نقل می‌کند: که فرمود: بسیار گریه‌کنندگان پنج نفرند: آدم و یعقوب و یوسف و فاطمه دختر محمد (ص) و علی بن الحسین (ع). آدم به خاطر بهشت آنقدر گریه کرد که بر گونه‌اش مانند بیابان‌ها خط افتاد، و یعقوب آنچنان در فراق یوسف گریه کرد که چشم خود را از دست داد تا جایی که به او گفته شد: «به خدا سوگند که آن قدر از یوسف یاد می‌کنی که در آستانه مرگ قرار گیری یا هلاک شوی» (۱) و یوسف در فراق یعقوب آنچنان گریه کرد که اهل زندان اذیت شدند و به او گفتند: یا شب گریه کن و روز ساکت باش و یا در روز گریه کن و شب ساکت باش و او یکی از آنها را پذیرفت.

و فاطمه در فراق پیامبر خدا (ص) آن قدر گریه کرد که اهل مدینه اذیت شدند و به او گفتند: ما را با گریه بسیار خود اذیت کردی و او به قبرستان‌های شهدا می‌رفت و تا

(۱) سوره یوسف، آیه ۸۵.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۳۹۹

مقداری که می‌خواست گریه می‌کرد و برمی‌گشت، و امام علی بن الحسین برای حسین (ع) بیست سال (یا چهل سال) گریه کرد، هیچ وقت پیش روی او طعامی گذاشته نمی‌شد

مگر اینکه گریه می کرد تا جایی که یکی از خدمتکارانش به او گفت: یا بن رسول الله فدایت شوم، می ترسم که هلاک شوی، فرمود: غم و اندوه خود را به خدا شکایت می کنم و من چیزی را می دانم که شما نمی دانید ولی هیچ وقت قتلگاه فرزندان فاطمه را به یاد نمی آورم مگر اینکه گریه گلوگیرم می کند.

گناهان کبیره پنج تا است

۱۶- محمد بن ابی عمیر از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: ما در کتاب علی (ع) چنین یافتیم که گناهان کبیره پنج تا است: شریک قرار دادن به خدا و به جا نیاوردن حق پدر و مادر، خوردن ربا پس از تمام شدن حجّت و فرار از جهاد و اقامت در میان کافران پس از هجرت به میان مسلمانان.

۱۷- عبید بن زراره می گوید: به امام صادق (ع) عرض کردم: مرا از گناهان کبیره خبر بده، فرمود: آنها پنج تا هستند و از گناهانی هستند که خداوند دوزخ را بر آنها لازم کرده است. خداوند فرمود: «کسانی که مال یتیمان را از روی ستم می خورند، همانا آنها آتش در شکم هایشان می خورند و به زودی به جهنم خواهند رفت.» (۱) و فرمود:

ای کسانی که ایمان آورده اید! هنگامی که با کافران در جنگ روبرو شدید به آنها پشت نکنید- تا آخر آیه» (۲) و فرمود: «ای کسانی که ایمان آورده اید! از خدا بترسید و باقی مانده ربا را رها کنید، تا آخر آیه» (۳) و نیز تهمت زنا زدن به زنان پاک دامن و کشتن عمدی مؤمن به خاطر دینش.

خداوند پیامبر (ص) را با پنج شمشیر مبعوث کرد

۱۸- حفص بن غیاث نقل می کند که شخصی از امام صادق (ع) در باره جنگ های امیر المؤمنین (ع) پرسید و سائل از دوستان ما بود، امام به او فرمود: خداوند محمد (ص) را با پنج شمشیر مبعوث کرد، سه شمشیر از آنها عریان است و غلاف نمی شود تا وقتی که جنگ تمام شود و جنگ تمام نمی شود مگر اینکه آفتاب از مغرب طلوع کند و آفتاب از مغرب طلوع نمی کند مگر اینکه همه مردم در آن روز

ایمان می آورند، ولی در آن روز ایمان کسی که پیش از آن ایمان نیاورده بود و یا در ایمان

(۱) سوره نساء، آیه ۱۰.

(۲) سوره انفال، آیه ۱۵.

(۳) سوره بقره، آیه ۲۷۸.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۰۱

خود خیری کسب نکرده بود، به حالش سودی ندهد و شمشیری از آن شمشیرهای پنج گانه در غلاف است و شمشیر دیگر در غلاف است و کشیدن آن با دیگران و حکم آن با ماست.

اما شمشیرهای سه گانه عربان، یک شمشیر بر مشرکان عرب است، خداوند می فرماید: «مشرکان را هر کجا یافتید بکشید و آنها را بگیرید و محاصره کنید و در هر کمینگاهی برای آنان بنشینید، اگر توبه کردند و نماز خواندند و زکات دادند، آنها هم برادران دینی شما خواهند بود» (۱) در باره اینها جز شمشیر و کشتن و یا داخل شدنشان به اسلام پذیرفته نمی شود (و اگر کشته شوند) مال آنها به غنیمت گرفته می شود و فرزندانشان اسیر می شوند به آن صورت که پیامبر خدا (ص) اسیر گرفت و او اسیر گرفت و عفو کرد و از آنها فدیة قبول نمود.

شمشیر دوم بر اهل ذمه است، خداوند می فرماید: «به مردم سخن نیکو بگویید» (۲) سپس این آیه را با آیه دیگر نسخ کرد: «با کسانی که به خدا و روز قیامت ایمان نیاورده اند و آنچه را که خدا و پیامبرش حرام کرده اند حرام نمی دانند و به دین حق نمی گردند از آنان که به آنها کتاب داده شده، بجنگید تا وقتی که جزیه بدهند در حالی که کوچک شده اند» (۳) هر کس از اهل کتاب در کشور اسلام باشد، از او جز دادن جزیه و یا کشته شدن پذیرفته

نمی شود، هر گاه آنها جزیه دادن را قبول کنند، اسیر گرفتن آنها حرام است و اموالشان حرمت دارد و می توانیم با آنها ازدواج کنیم و هر کس از آنها در کشوری باشد که در حال جنگ با مسلمانان است اسیر کردنشان و اموالشان بر ما حلال و نکاحشان حرام است و از آنها جز کشته شدن و یا داخل شدن به اسلام پذیرفته نیست.

و شمشیر دیگری بر مشرکان عجم یعنی ترک و دیلم و خزر است، خداوند در سوره «الذین کفروا» می فرماید: «پس چون با کافران روبرو شدید گردن هایشان را بزنید و چون با آنها سخت گرفتید آنها را در بند کشید و پس از آن یا از روی مَنّت و یا گرفتن فدیة آزادشان کنید» (۴) منظور فدیة گرفتن و فدیة دادن میان آنها و اهل اسلام است و از اینان جز کشته شدن و یا داخل شدن به اسلام پذیرفته نیست و نکاحشان جایز نیست مادامی که در دار الحرب قرار دارند.

و اما شمشیری که در لفافه است، شمشیر بر اهل بغی و تأویل (یعنی خروج کنندگان بر امام عادل) است. خداوند می فرماید: «و اگر دو گروه از مؤمنان با یک دیگر بجنگند میان آنها صلح برقرار کنید و اگر یکی بر دیگری ستم کرد با آن گروه ستم کرده

(۱) سوره توبه، آیه ۵.

(۲) سوره بقره، آیه ۸۳.

(۳) سوره توبه، آیه ۳۰.

(۴) سوره محمد، آیه ۴.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۰۳

بجنگید تا به فرمان خدا گردن نهد» (۱) وقتی این آیه نازل شد، پیامبر خدا (ص) فرمود:

همانا در میان شما کسی وجود دارد که پس از من بر اساس تأویل خواهد جنگید.

همان گونه که

من بر اساس تنزیل جنگیده ام، گفته شد: او کیست یا رسول الله؟ فرمود: پینه کننده کفش و منظورش امیر المؤمنین (ع) بود (که در آن حال مشغول پینه زدن کفش خود بود) عمار یاسر (در جنگ صفین) می گفت: سه بار زیر این پرچم همراه با پیامبر خدا (ص) و خاندانش جنگیده ام و این به خدا سوگند که چهارمی است، به خدا سوگند که اگر ما را بزنند و ما را به نخلستان های سرزمین بحرین برسانند باز ما می دانیم که بر حقیق و آنها بر باطلند. سیره امیر المؤمنین (ع) در باره آنها مانند رفتار پیامبر در فتح مکه با مردم مکه بود که از آنان اسیر نگرفت و فرمود: هر کس در خانه اش را ببندد و سلاح خود را زمین بگذارد و یا وارد خانه ابو سفیان شود در امان است، همچنین امیر المؤمنین (ع) در جنگ بصره (جنگ جمل) در باره آنها فرمود:

فرزندانشان را اسیر نکنید و زخمی هایشان را نکشید و کسی را که فرار کرد دنبال نکنید و هر کس در خانه اش را ببندد و سلاح بر زمین گذارد در امان است.

و اما شمشیری که در غلاف است، همان شمشیری است که با آن قصاص می شود، خداوند می فرماید: «نفس در مقابل نفس» «۲» پس کشیدن آن حق اولیاء مقتول و حکم آن بر ماست.

این بود شمشیرهایی که خداوند پیامبرش را با آنها مبعوث کرد و هر کس آنها و یا برخی از آنها و یا شیوه به کارگیری آن و یا احکام آن را انکار کند، به آنچه خداوند بر محمد (ص) نازل کرده کافر شده است.

حدود دوستی پنج ناست

۱۹- یزید بن خالد بوری از امام

صادق (ع) نقل می کند که فرمود: دوستی حدودی دارد و این حدود در هر کس نباشد، او را دوست کامل مشمار و در هر کس نباشد او را به دوستی نسبت مده: اول اینکه آشکار و نهانش با تو یکی باشد، دوم اینکه آراستگی تو را آراستگی خود و عیب تو را عیب خود بداند، سوم اینکه مال و مقام، حال او را تغییر ندهد، و چهارم اینکه آنچه در توان دارد از تو مضایقه نکند، و پنجم اینکه تو را به هنگام مصیبت ها رها نکند.

مؤمن در میان پنج نور در حرکت است

۲۰- طلحه بن زید از امام صادق (ع) و او از پدرانش از علی (ع) نقل می کند که

(۱) سوره حجرات، آیه ۹.

(۲) سوره مائده، آیه ۴۵.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۰۵

فرمود: مؤمن در پنج نور حرکت می کند، وارد شدن او نور و خارج شدن او نور و علم او نور و سخن او نور و چشم انداز او در قیامت نور است.

پایه هایی که اسلام بر آن قرار دارد پنج تاست

۲۱- ابو حمزه ثمالی از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: اسلام بر پنج پایه استوار است: بر پا داشتن نماز و دادن زکات و حج خانه خدا و روزه گرفتن در ماه رمضان و ولایت ما اهل بیت. خدا در چهار تا از آنها رخصت داده ولی در ولایت رخصت نداده است، هر کس مالی ندارد زکات بر وی واجب نیست و هر کس که نزد او مالی نباشد حج بر وی واجب نیست و هر کس مریض باشد نماز را نشسته می خواند، روزه رمضان را می خورد، ولی انسان چه سالم باشد چه مریض و چه مالدار باشد و چه بی مال، ولایت بر او لازم و واجب است.

مکه پنج نام دارد

۲۲- معاویه بن عمار از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: مکه پنج نام دارد: ام القری، مکه، بگه و بساسه (که از بس به معنای هلاکت مشتق است). چون هر گاه در آن شهر ستم می کردند آنها را بیرون می کرد و هلاک می نمود، و ام رحم که چون ملازم آن بودند مورد رحم قرار می گرفتند.

خداوند بر بندگان شبانه روز پنج نماز واجب کرده

۲۳- حیداد بن عیسی از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود، همانا خداوند بر شما پنج نماز واجب کرده که در بهترین

ساعت هاست، پس بر شما باد دعا کردن بعد از نمازها.

مسخره کنندگان پیامبر خدا (ص) پنج نفر بودند

۲۴- ابان بن عثمان می گوید: مسخره کنندگان پیامبر خدا (ص) پنج تن بودند: ولید بن مغیره مخزومی و عاص بن وائل سهمی و اسود بن عبد یغوث زهری و اسود بن مطلب و حارث بن طلائه ثقفی.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۰۷

۲۵- ابراهیم بن عبد الرحمن ایلی از امام کاظم (ع) و او از پدرانش از امام حسین (ع) نقل می کند که فرمود: امیر المؤمنین (ع) به یک نفر یهودی از یهودیان و دانشمندان یهود شام، ضمن پاسخ هایی که به سؤال های او داد، فرمود: و اما مسخره کنندگان (به پیامبر اسلام)، خداوند در باره آنها فرموده: «همانا ما تو را از مسخره کنندگان کفایت کردیم.» «۱» و خداوند پنج نفر آنها را کشت و هر کدام به صورتی غیر از صورت رفقاییش کشته شد و همگی در یک روز کشته شدند.

ولید بن مغیره، از کنار تیرهای مردی از بنی خزاعه که در راه ریخته بود می گذشت پره ای از آن به رگ حیاتی او اصابت کرد و خون از او جاری شد تا مرد و در آن حال می گفت: پروردگار محمد مرا کشت.

عاص بن وائل سهمی برای حاجتی به سوی محله کداء رفت و سنگی زیر پای او غلتید و او افتاد و قطعه قطعه شد و در حالی که می گفت: پروردگار محمد مرا کشت، کشته شد.

اسود بن عبد یغوث به استقبال پسرش زمعه بیرون آمد و غلامی با او بود و در محله کداء

به زیر سایه درختی رفت در آن حال جبرئیل آمد و سرش را گرفت و به درخت کوبید، او به غلامش گفت: این شخص را از من باز دار، غلام گفت: من کسی را نمی بینم که با تو کاری کند، تو خودت این کار را می کنی و او کشته شد در حالی که می گفت: پروردگار محمد مرا کشت مرا کشت.

مصنف این کتاب می گوید: در آخر خبر اسود، قول دیگری وجود دارد و گفته می شود که پیامبر خدا (ص) به او نفرین کرد و از خدا خواست که چشمانش را کور کند و او را در عزای فرزندش بنشانند و در آن روز وقتی به کداه آمد، جبرئیل برگ سبزی آورد و به صورت او زد و او کور شد و آنقدر ماند تا در جنگ بدر داغ فرزندش به دلش نشست و سپس مرد. حارث بن طلاله به هنگام وزیدن باد گرم از خانه اش بیرون آمد و به شکل یک حبشی درآمد و میان خانواده اش برگشت، او می گفت من همان حارث هستم، ولی خانواده اش (که باور نمی کردند) به او خشم گرفتند و او را کشتند و او می گفت: پروردگار محمد مرا کشت.

اسود بن مطلب یک ماهی آغشته به نمک را خورد و عطش بر او غلبه کرد و

(۱) سوره حجر، آیه ۹۵.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۰۹

همچنان آب می خورد تا اینکه شکمش پاره شد و مرد، و می گفت: پروردگار محمد مرا کشت. همه این موارد در یک ساعت اتفاق افتاد، آنها نزد پیامبر خدا (ص) بودند و به او گفتند: یا محمد راجع به تو تا ظهر منتظر می مانیم اگر از گفته هایت برگشتی که

هیچ و گر نه تو را می کشیم، پیامبر وارد خانه خود شد و در حالی که اندوهگین بود در خانه را بست، در همان حال جبرئیل نازل شد و به او گفت: یا محمد، خداوند به تو سلام می رساند و می گوید: «آشکار کن آنچه را که به آن مأموریت داری» یعنی کار خودت را به اهل مکه اظهار نما و دعا کن «و از مشرکان روی برگردان». او گفت: ای جبرئیل با مسخره کنندگانی که مرا تهدید کرده اند چه کنم؟ جبرئیل گفت: «همانا تو را از شر مسخره کنندگان خلاص کردیم» گفت: ای جبرئیل الآن آنها پیش من بودند، گفت: کارشان را ساختیم، در آن موقع پیامبر کار خود را آشکار کرد.

حدیث طولانی بود و ما آن قسمت را که مورد نیاز بود نقل کردیم و تمام آن را در آخر جزء چهارم از کتاب «النبوه» آورده ایم.

نماز میت پنج تکبیر دارد

۲۶- ابو بکر حضرمی از امام باقر (ع) نقل می کند که به من فرمود: ای ابو بکر! آیا می دانی که نماز میت چگونه است؟ گفتم: نه، فرمود: پنج تکبیر دارد، آیا می دانی که این پنج تکبیر کجاست؟ گفتم: نه، فرمود: پنج تکبیر از پنج نماز گرفته شده است، از هر نمازی یک تکبیر.

۲۷- سفیان بن سمط از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: آدم بیمار شد و میوه خواست، پسرش، هبه الله به جستجوی میوه پرداخت، جبرئیل نزد او آمد و گفت: ای هبه الله کجا می روی؟ گفت: آدم مریض شده و میوه می خواهد، گفت: برگرد که خداوند او را قبض روح کرد، می گوید: او برگشت و دید که آدم از دنیا رفته است.

پس فرشتگان به او غسل دادند

و او را گذاشتند و به هبه الله دستور داده شد که پیش بیفتد و بر او نماز بخواند، او پیش افتاد و بر او نماز خواند در حالی که فرشتگان هم پشت سر او بودند و خداوند به او وحی کرد که پنج تکبیر بگوید و به آرامی دفن کند و قبر او را با زمین برابر سازد، سپس فرمود: با مردگانتان چنین کنید.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۱۱

انواع ترس پنج ناست

خوف و خشیت و وجل و رهبت و هیبت. خوف برای گنهکاران و خشیت برای عالمان و وجل برای فروتنان و رهبت برای عابدان و هیبت برای عارفان.

خوف از برای گناهان است، خداوند می فرماید: «هر کس از مقام پروردگارش بترسد، دو بهشت دارد.» (۱) و خشیت برای آن است که خود را اهل تقصیر می بیند، خداوند می فرماید: «همانا در میان بندگان خدا فقط دانشمندان از خدا می ترسند.» (۲) و وجل به خاطر ترک خدمت است، خداوند می فرماید: «آنها که وقتی خدا یاد شود دل هایشان می ترسد» (۳) و رهبت به جهت احساس کوتاهی است، خداوند می فرماید: «و ما را از روی رغبت و ترس می خوانند.» (۴) و هیبت به خاطر شهود حق به هنگام کشف اسرار عارفان است، خداوند می فرماید: «و خداوند شما را از خود می ترساند.» (۵) از پیامبر خدا (ص) روایت شده که وقتی نماز می خواند از ترس خدا از سینه اش صدایی چون صدای دیگک جوشان می آمد. این حدیث را ابو محمد عبد الله بن حامد به ما نقل کرده و سند آن را به بعضی از صالحان می رساند.

خدا و پیامبرش پنج خصلت را دوست دارند

۲۸- ابو عبیده حذاء، از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: اسیرانی نزد پیامبر آوردند، او دستور داد که همه را بکشند ولی از میان آنها یک نفر را آزاد کرد. آن مرد گفت: ای پیامبر خدا، چگونه از میان آنها مرا آزاد کردی؟ فرمود: جبرئیل از سوی خداوند به من خبر داد که در تو پنج خصلت است که خدا و پیامبرش آنها را دوست دارند: غیرت شدید بر خانواده ات و سخاوت و اخلاق نیکو و راستگویی و شجاعت. چون آن مرد این

سخن را شنید مسلمان شد و اسلام نیکویی یافت و همراه با پیامبر خدا (ص) به سختی جنگید تا شهید شد.

مال جمع نشود مگر با پنج خصلت

۲۹- اسماعیل بن بزیع می گوید: از امام رضا (ع) شنیدم که فرمود: مال جمع نشود مگر با پنج خصلت: بخل شدید و آرزوی دراز و حرص غلبه کننده و قطع رحم و مقدم داشتن دنیا بر آخرت.

(۱) سوره الرحمن، آیه ۴۶.

(۲) سوره فاطر، آیه ۲۸.

(۳) سوره انفال، آیه ۲.

(۴) سوره انبیاء، آیه ۹۰.

(۵) سوره آل عمران، آیه ۲۷.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۱۳

ثواب کسی که پنج بار به حج رود

۳۰- ابو بکر خضرمی می گوید: به امام صادق (ع) عرض کردم کسی که پنج بار حج به جای آورد چه پاداشی دارد؟ فرمود: هر کس پنج بار حج به جای آورد، خداوند هرگز او را عذاب نمی کند.

روز قیامت خداوند بر پنج طایفه احتجاج می کند

۳۱- زراره از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: وقتی روز قیامت بر پا شود خداوند بر پنج طایفه احتجاج می کند: کودک و کسی که میان آمدن دو پیامبر مرده باشد و کسی که پیامبر را درک کرده ولی عقل نداشته و ابله و دیوانه ای که عقل ندارد، کر و لال. هر کدام از اینها به خدا احتجاج می کنند و خداوند برای آنان پیامبری مبعوث می کند. و او آتشی روشن می کند به آنان می گوید: پروردگارتان دستور می دهد که در این آتش بمانید، هر کس خود را به آتش اندازد، آتش بر او سرد و امن می شود و هر کس نافرمانی کند به آتش کشیده می شود.

مصنف این کتاب می گوید: گروهی از اصحاب کلام این حدیث را انکار می کنند و می گویند: جایز نیست که در عالم آخرت که عالم جزاست، تکلیف شود. در حالی که عالم جزا برای مؤمنان بهشت و برای کافران جهنم است و این تکلیف نزد خداوند و در بیرون از بهشت و جهنم خواهد بود و بنا بر این تکلیف در دار الجزاء نخواهد بود، سپس آنان را به خانه ای که به سبب اطاعت یا معصیت مستحق آن خواهند شد می برد، بنا بر این انکار آن معنی ندارد، و لا قوه الا بالله.

خوردن پنج چیز از گوسفند مکروه است

۳۲- عیسی بن عبد الله هاشمی از پدر و جدش از علی (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) خوردن پنج چیز را بد می دانست: طحال و آلت نری و دو بیضه و فرج حیوان و گوشه های دل.

پنج خصلت است که هر کس یکی از آنها را نداشته باشد، بهره زیادی ندارد

۳۳- ابو خالد سجستانی از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: پنج خصلت است

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۱۵

که هر کس یکی از آنها را نداشته باشد، بهره زیادی در وجود او نیست: اول وفا، دوم تدبیر، سوم حیا، چهارم حسن خلق و پنجم که جامع این خصلت هاست، آزادگی.

۳۴- و فرمود: پنج خصلت است که هر کس یکی از آنها را نداشته باشد، زندگی او ناقص و عقل او زایل و دل او مشغول است: اول صحت بدن و دوم امنیت و سوم وسعت روزی و چهارمی دوست موافق. گفتم: دوست موافق کیست؟ فرمود: همسر شایسته و فرزند صالح و رفیق صالح و پنجمی که جامع همه این خصلت هاست، آسودگی است.

نماز جز در پنج مورد اعاده نمی شود

۳۵- زراره از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: نماز جز در پنج مورد اعاده نمی شود: طهارت و وقت و قبله و رکوع و سجود. (یعنی با فراموش شدن یکی از اینها باید نماز اعاده شود) سپس فرمود: قرائت سنت است و تشهد سنت است و تکبیر سنت است و سنت، فریضه را نمی شکند. (سنت یعنی دستور پیامبر، و فریضه چیزی است که به حکم قرآن واجب شده و آن مواردی که از سنت است و در کلام امام آمده اگر در نماز فراموش شود، نماز شکسته و اعاده نمی شود)

میان بندگان کمتر از پنج خصلت تقسیم نشده

۳۶- عبد الله بن مسکان از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: میان بندگان کمتر از پنج خصلت تقسیم نشده است: یقین و قناعت و شکیبایی و شکر و آنچه همه این ها را کامل می کند عقل است.

پنج خصلت است که ابلیس در آنها حيله ای ندارد

۳۷- صفوان بن یحیی از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: ابلیس گفت: پنج چیز است که من در آنها حيله ای ندارم ولی بقیه مردم در دست من هستند: کسی که از روی صدق نسبت به خدا پناه برد و در تمام کارهایش به او توکل کند، و کسی که تسبیح گفتن او در شب و روز زیاد باشد، و کسی که به برادر مؤمن خود همان را بیسندد که بر خود می پسندد، و کسی که به هنگام رسیدن مصیبت خود را نبازد، و کسی که به آنچه خدا به او داده راضی باشد و غم روزی نخورد.

کسی که تجارت می کند از پنج خصلت دوری گزیند

۳۸- سکونی از امام صادق (ع) و او از پدرانش از علی (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: کسی که خرید و فروش می کند از پنج خصلت دوری گزیند و گر نه خرید و فروش نکند: ربا و سوگند خوردن و پنهان کردن عیب و تعریف کردن موقع فروختن و بد گفتن موقع خریدن.

پنج چیز روزه را باطل می کند

۳۹- محمد بن خالد با اسناد خود از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: پنج چیز روزه را باطل می کند: خوردن و آشامیدن و جماع و فرو رفتن در آب و دروغ بستن بر خدا و پیامبرش و ائمه.

سخن علی (ع) که پنج چیز مخصوص ماست

۴۰- ابو خلیلان از پدرانش نقل می کند که علی بن ابی طالب (ع) فرمود: پنج چیز مخصوص ماست: فصاحت و زیبایی و سخاوت و بزرگواری و بهره گرفتن از زنان.

پنج کس آتشین آفریده شده اند

۴۱- یحیی بن عمران اشعری با اسناد خود از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود:

پنج کس آتشین آفریده شده اند: کسی که قد او بسیار بلند است و کسی که قد او بسیار کوتاه است و کسی که چشم او سبز است و کسی که در خلقت او چیزی زاید است و کسی که در خلقت او چیزی ناقص است.

از پنج کس در هر حالی باید دوری کرد

۴۲- درست از امام کاظم (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: از پنج کس در هر حالی باید دوری کرد: جذامی و پیسی و دیوانه و زنازاده و عرب بیابانی.

علم پنج درجه دارد

۴۳- عبد الله بن میمون قدّاح از امام صادق (ع) و او از پدرش نقل می کند که مردی به حضور پیامبر خدا (ص) رسید و گفت: یا رسول الله علم چیست؟ فرمود: سکوت، گفت: پس از آن چیست؟ فرمود: گوش دادن، گفت: پس از آن چیست؟ فرمود: حفظ کردن، گفت: پس از آن چیست؟ فرمود: عمل کردن به آن، گفت: پس از آن چیست؟

فرمود: گسترش دادن آن.

پنج صنعت مکروه است

۴۴- ابراهیم بن عبد الحمید از امام کاظم (ع) نقل می کند که فرمود: مردی نزد پیامبر آمد و گفت: یا رسول الله به این پسرم نوشتن را یاد داده ام، او را به چه کاری وادارم؟

فرمود: خدا پدرت را بیامرزد او را به هر کاری بگمار ولی به پنج کار نگمار: کفن فروشی و زرگری و قصابی و گندم فروشی و برده فروشی. گفت: «سباء» کیست؟

فرمود: او کسی است که کفن می فروشد و مرگ امت مرا آرزو می کند و این در حالی است که نوزادی از امت من برای من از آنچه آفتاب بر آن بتابد دوست داشتنی تر است؛ و اما زرگر همواره در صدد مغیون کردن امت من است، و اما قصاب آنقدر ذبح می کند که رحمت از دلش می رود، و اما گندم فروش طعام امت مرا احتکار می کند، اینکه بنده ای به عنوان دزد با خدا ملاقات کند بهتر از آن است که با او ملاقات کند در حالی که چهل روز طعام را احتکار کرده است، و اما برده فروش، جبرئیل نزد من آمد و گفت: ای محمد! بدترین امت تو کسانی هستند که انسان ها را می فروشند.

به پنج کس زکات داده نشود

۴۵- عبد الله بن صلت از گروهی از اصحاب از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: به پنج نفر از زکات داده نشود: فرزند و پدر و مادر و همسر و برده، زیرا که مرد مجبور است که هزینه آنها را بپردازد.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۲۱

جماعت با کمتر از پنج نفر نمی شود

۴۶- ابو بصیر از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: جماعت با کمتر از پنج نفر نمی شود (منظور نماز جمعه است)

پنج میوه در دنیا از میوه های بهشت است

۴۷- احمد بن یحیی الطحان از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: در دنیا پنج میوه از میوه های بهشت است: انار ملس و سیب و به و انگور و خرما و رطب.

پیامبر خدا (ص) از پنج چیز نهی کرد

۴۸- حلبی از امام صادق (ع) نقل می کند که علی (ع) فرمود: پیامبر خدا (ص) مرا از پنج چیز نهی کرد و- نمی گویم شما را نهی کرد- از پوشیدن انگشتر طلا و از لباس آمیخته با حریر و از بالش ارغوانی و از لحاف سرخ و از قرائت در حال رکوع.

مصنف این کتاب می گوید: «ثياب القسی» لباسی بوده که از مصر می آمد و آمیخته با حریر بود.

خداوند هیچ یک از بندگانش را از پنج چیز آگاه نکرده

۴۹- ابو اسامه از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: پدرم به من فرمود: آیا تو را از پنج چیز خبر ندهم که خداوند هیچ یک از بندگانش را از آن مطلع نکرده است؟ گفتم:

آری. فرمود: «همانا علم به روز قیامت نزد خداست و اوست که باران را می فرستد و از آنچه در رحم های زنان است آگاه است، و کسی نمی داند که فردا چه خواهد کرد و کسی نمی داند که در چه سرزمینی خواهد مرد، همانا خداوند دانای آگاه است» (۱)

کمال دین مسلمان با پنج خصلت دانسته می شود

۵۰- ابو ولاد حنّاط از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: علی بن الحسین (ع)

(۱) سوره لقمان، آیه ۳۴.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۲۳

می فرمود: کامل بودن دین مسلمان با اینها شناخته می شود: ترک سخن بیهوده و جدال کمتر و بردباری و شکیبایی و حسن خلق.

پنج چیز است که در آنها خمس واجب است

۵۱- عمار بن مروان نقل می کند که از امام صادق (ع) شنیدم که فرمود: در چیزهایی که از معادن بیرون آورده می شود و در دریا و غنیمت و مال حلال آمیخته با حرام در صورتی که صاحب آن معلوم نشود و در گنج ها، خمس واجب است.

۵۲- عیسی بن عبد الله از پدر و جدش از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود:

خداوندی که معبودی جز او وجود ندارد، وقتی صدقه را بر ما حرام کرد، خمس را بر ما نازل فرمود: صدقه بر ما حرام و خمس بر ما فریضه است و هدیه بر ما حلال است.

۵۳- محمد بن ابی عمیر از چند نفر و آنها از امام صادق (ع) نقل کردند که فرمود:

خمس بر پنج چیز تعلق می گیرد: گنج ها و معدن ها و غوّاصی و غنیمت- و ابو عمیره پنجمی را فراموش کرد-.

مصنف این کتاب می گوید: گمان می کنم پنجمی که ابو عمیره آن را فراموش کرد مالی است که شخصی آن را به ارث می برد و می داند که آن مخلوط از حلال و حرام است و صاحبان مال حرام را نمی شناسد تا به آنها باز گرداند و عین حرام را هم

نمی شناسد که از آن اجتناب کند، در این صورت خمس آن را بیرون می آورد.

پنج رودخانه در زمین است که جبرئیل آنها را با پایش حفر کرده

۵۴- حفص بن بختری از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: جبرئیل با پای خود پنج رودخانه حفر کرد و زبانه آب در آنها جاری شد: فرات و دجله و نیل مصر و مهران (نهر سند) و نهر بلخ (جیحون)، هر چیزی که آنها سیراب کنند و یا با آنها سیراب شود مال امام است و دریایی که دنیا

را احاطه کرده است.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۲۵

یک گاو قربانی از پنج نفر کفایت می کند چون کسانی از بنی اسرائیل که از سوی خدا مأمور ذبح گاو شدند پنج نفر بودند

۵۵- حسین بن خالد نقل می کند که به امام کاظم (ع) گفتم: یک شتر قربانی (در حج) از چند نفر کفایت می کند؟ فرمود: از یک نفر، گفتم: گاو چطور؟ فرمود: از پنج نفر کفایت می کند، مشروط بر اینکه بر سر یک سفره غذا بخورند. گفتم: چگونه است که یک شتر فقط از یک نفر کفایت می کند ولی یک گاو از پنج نفر؟ فرمود: آن علتی که در گاو است در شتر نیست، کسانی که قوم موسی را به پرستش گوساله فرمان دادند پنج نفر و از یک خانواده بودند و از یک سفره می خوردند و آنها عبارت بودند از: «اذینوه» و برادرش «مبدویه» و پسر برادرش و دختر و همسرش، و آنها همان کسانی بودند که آن گاوی را که خدا به ذبح آن فرمان داده بود، ذبح کردند.

مصنف این کتاب می گوید: این حدیث به همین صورت نقل شده و من آن را آوردم چون صحبت از عدد پنج شده بود و آنچه من به آن فتوا می دهم این است که یک شتر از هفت نفر و همچنین یک گاو نیز از هفت نفر که از هم جدا هستند کفایت می کند و این اخبار با هم اختلاف ندارند چون آنچه از هفت نفر کفایت می کند از یک نفر و پنج نفر هم کفایت می کند و در این گفته نشده که شتر جز از یک نفر کفایت نمی کند و نیز گفته نشده که گاو جز از پنج نفر کفایت نمی کند.

پنج چیز به پیامبر خدا (ص) داده شده که پیش از او به کسی داده نشده بود

۵۶- سعید بن جبیر از ابن عباس نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: پنج چیز به من داده شد که به کسی پیش از من

داده نشده بود: زمین برای من محل سجده و پاک کننده قرار داده شد، و به وسیله رعب در دل دشمنان پیروز شدم و غنیمت جنگی برای من حلال شد، و سخنان جامع به من داده شد، و شفاعت به من عطا گردید.

خداوند به پیامبر (ص) پنج چیز و به علی (ع) پنج چیز داد

۵۷- ابو صالح از ابن عباس نقل می کند که از پیامبر خدا (ص) شنیدم که فرمود:

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۲۷

خداوند پنج چیز به من و پنج چیز به علی عطا کرد: به من سخنان جامع و به علی علم جامع عطا کرد، مرا پیامبر و او را وصی قرار داد، و به من کوثر و به علی سلسبیل داد، و به من وحی و به علی الهام عطا کرد، و مرا به معراج به سوی خود برد و برای او درهای آسمان حجابها را باز کرد تا او هم آنچه را که من دیدم، دید. حدیث طولانی است و ما محل حاجت را از آن نقل کردیم و تمام حدیث را در کتاب «المعراج» آورده ایم.

حیا کردن از خدا آنچنان که شایسته است، در پنج خصلت است

۵۸- عبد الله بن میمون قدّاح از امام صادق (ع) و او از پدرانش از علی (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: از خدا آنچنان که شایسته است حیا کنید، گفتند: چه کار کنیم یا رسول الله؟ فرمود: اگر کننده این کار هستید، هیچ کدام از شما نخواهد مگر اینکه اجل خود را میان دو چشمش ببیند و سرش و هر چه را که درک کرده و شکمش و هر چه را که در آن است حفظ کند و به یاد قبر و پوسیده شدن باشد و هر کس آخرت را بخواهد باید آرایش زندگی دنیا را رها سازد.

خداوند پیامبرش را در باره پنج نفر شفیع قرار داده

۵۹- هارون بن خارجه از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: جبرئیل بر پیامبر خدا (ص) فرود آمد و گفت: یا محمد! خداوند شفاعت تو را در باره پنج نفر پذیرفته است: شکمی که تو را حمل کرد و آن آمنه دختر وهب بن عبد مناف است و صلبی که تو را بار آورده و آن عبد الله بن عبد المطلب است و آغوشی که تو را پرورش داده و آن عبد المطلب بن هاشم است و خانه ای که تو را پناه داده و آن عبد مناف بن عبد المطلب یعنی ابو طالب است و در باره برادری که در جاهلیت داشتی. پرسیده شد: یا رسول الله این برادر چه کسی بود؟ فرمود: او مونس من و من مونس او بودم و او سخاوتمند بود و به دیگران غذا می داد.

مصنف این کتاب می گوید: نام برادر و دوست آن حضرت، جلاس بن علقمه بود.

سخن پیامبر خدا (ص) که هر کس پنج چیز را برای من ضمانت کند من بهشت را برای او ضمانت می کنم

۶۰- تمیم داری از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: هر کس پنج چیز را برای

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۲۹

من ضمانت کند، من بهشت را برای او ضمانت می کنم، گفته شد: آنها کدامند یا رسول الله؟ فرمود: اخلاص برای خدا و تصدیق پیامبر او و تصدیق کتاب خدا و تزویج دین خدا و پند دادن به جماعت مسلمانان.

سخن پیامبر خدا (ص) که در باره علی (ع) به من پنج چیز داده شد.

۶۱- ابو سعید خدری از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: در باره علی پنج چیز به من داده شده است: اول اینکه بدنم را دفن می کند، دوم اینکه قرضم را ادا می کند، سوم اینکه او در روز قیامت در طول موقف پشتیبان من است، چهارم اینکه او در کنار حوض من یاور من است، پنجم اینکه از او اطمینان دارم که پس از ایمان به کفر و پس از پاکدامنی به کار نامشروع روی نمی آورد.

خوشا به حال کسی که در او پنج خصلت باشد

۶۲- عبد الله بن میمون از امام صادق (ع) و او از پدرانش از علی (ع) نقل می کند که عیسی بن مریم فرمود: خوشا به حال کسی که سکوت او اندیشیدن و نگاه او عبرت آموزی و گستره او خانه اش باشد و بر گناهانش بگرید و مردم از دست و زبان او در امان باشند.

شیعه امام صادق (ع) کسی است که در او پنج خصلت جمع شده باشد

۶۳- مفضل بن عمر از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: همانا شیعه جعفر (امام صادق (ع) کسی است که شکم و فرج خود را از حرام حفظ کند و کوشش او بسیار باشد و برای خدا عمل کند و به پاداش او امیدوار باشد و از کیفر بترسد، اگر اینان را دیدی آنها شیعه جعفر هستند.

آنچه در این باره نقل کردم در کتاب صفات الشیعه آورده ام.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۳۱

پنج کس نمی خوابند

۶۴- ابو بصیر از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: پنج کس نمی خوابند: کسی که تصمیم گرفته خونی را بریزد، و صاحب مال فراوانی که امین ندارد، و کسی که به خاطر مال دنیا به مردم سخن زور و بهتان بگوید، و کسی که به پرداخت مال فراوانی محکوم است و مالی ندارد، و دوستدار دوستی که انتظار دارد که از او جدا شود.

در جهنم آسیابی وجود دارد که پنج کس را آرد می کند

۶۵- مسعده بن زیاد از امام صادق (ع) و او از پدرانش از علی (ع) نقل می کند که فرمود: همانا در جهنم آسیابی است که پنج کس را آرد می کند، آیا نمی پرسید که چه چیزی را آرد می کند؟ گفتند: چه چیزی را آرد می کند یا امیر المؤمنین؟ فرمود: عالمان بدکار، و قاریان فاسق، و جباران ستمگر، و وزیران خائن، و کارگزاران دروغگو. و همانا در دوزخ شهری است

که به آن «حصینه» گویند، آیا نمی پرسید که چه چیزی در آن است؟ گفته شد: چه چیزی در آن است یا امیر المؤمنین؟ فرمود: دست های پیمان شکنان.

نهی از کشتن پنج حیوان امر به کشتن پنج حیوان

۶۶- سلیمان بن جعفر از امام رضا (ع) و او از پدرانش از علی (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) از کشتن پنج حیوان نهی کرد: جغد گردن دراز و هدهد و زنبور و مورچه و قورباغه. و به کشتن پنج حیوان فرمان داد: کلاغ و حدا، (نوعی پرنده شکاری) و مار و عقرب و سگ گزنده.

مصنف این کتاب می گوید: این امر، امر مطلق و برای رخصت است، نه امر وجوبی که حتما باید کشت.

پنج کس ملعونند

۶۷- نصر بن قابوس نقل می کند که از امام صادق (ع) شنیدم که می فرمود: منجم ملعون است و کاهن ملعون است و جادوگر ملعون است و زن آوازه خوان ملعون

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۳۳

است و کسی که به او پناه دهد و از کسب او بخورد ملعون است، و نیز فرمود: منجم مانند کاهن و کاهن مانند جادوگر و جادوگر مانند کافر و کافر در دوزخ است.

مصنف این کتاب می گوید: منجم ملعون، کسی است که به قدیم بودن فلک معتقد است، و عقیده به پدید آورنده و خالق آن ندارد. (و کاهن کسی است که با ادعای داشتن رابطه با عالم بالا پیشگویی می کند)

در روز عید قربان چیزی بافضیلت تر از پنج خصلت نیست

۶۸- ابان بن محمد از امام جواد (ع) نقل می کند که فرمود: در روز عید قربان چیزی با فضیلت تر از پنج چیز نیست: قربانی کردن، یا راه رفتن در جهت نیکی به پدر و مادر یا خویشاوندی که قطع رحم کرده تا به او چیزی ببخشد و آغاز سلام کند، یا مردی که از بهترین جای قربانیش به دیگران اطعام کند و بقیه آن را به همسایگان از یتیمان و بیچارگان و بردگان بدهد و از اسیران دلجویی کند.

هر کس پنج خصلت را نداشته باشد بهره چندانی در وجود او نیست

۶۹- ابو خالد عجمی از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: کسی که پنج خصلت را نداشته باشد در وجود او بهره چندانی نیست: دین و عقل و ادب و آزادگی و اخلاق نیکو.

در خروس سفید پنج خصلت است

۷۰- محمد بن عیسیٰ یقطنی از امام رضا (ع) نقل می کند که فرمود: در خروس سفید پنج خصلت از خصلت های پیامبران است: آگاهی او از اوقات نماز و غیرت و سخاوت و شجاعت و بسیار جماع کردن.

دعای پنج کس مستجاب نشود

۷۱- محمد بن حماد حارثی از امام صادق (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: دعای پنج کس مستجاب نمی شود: مردی که خداوند اختیار طلاق زنش را به

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۳۵

او داده ولی او را اذیت می کند در حالی که مالی دارد که به او بدهد و او را رها کند، و مردی که برده او سه بار از او فرار کند و او را نفروشد، و مردی که از کنار دیوار کجی عبور کند و او در حال فرو ریختن به روی اوست ولی شتاب نکند و دیوار بر او فرو ریزد، و مردی که به مردی قرض بدهد و بر آن شاهد نگیرد، و مردی که در خانه اش بنشیند و بگوید: خدایا به من روزی برسان و خود طلب روزی نکند.

دستور ستایش خداوند با پنج جمله

۷۲- ابو حمزه ثمالی نقل می کند که به امام سجاد (ع) عرض کردم: اینکه فرمودید:

خدا را با پنج جمله ستایش کنید، آن پنج جمله کدام است؟ فرمود: هنگامی که گفتی:

«سبحان الله و بحمده» خداوند را از آنچه منحرفان می گویند بالا بردی، و چون گفتی:

«لا اله الا الله وحده لا شریک له» این کلمه اخلاص است که هیچ بنده ای آن را نمی گوید مگر اینکه خداوند او را از آتش آزاد می کند جز گردنکشان و جباران، و کسی که بگوید: «لا حول و لا قوه الا بالله» کار را به خدا واگذار کرده است، و کسی که بگوید: «استغفر الله و اتوب الیه» او گردنکش و جبار نیست، چون گردنکش اصرار بر گناه می کند، همان گناهی که هوای نفسش در آن به او غلبه کرده و دنیایش را بر آخرتش

ترجیح داده است، و کسی که بگوید: «الحمد لله» شکر هر نعمتی را که خدا داده به جای آورده است.

پیامبران اولو العزم پنج تن بودند

۷۳- اسماعیل جعفری از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: پیامبران اولو العزم پنج تن بودند: نوح و ابراهیم و موسی و عیسی و محمد که درود خدا بر آنان باد.

(پیامبران اولو العزم کسانی بودند که دعوت آنان عام و جهانی بود و به یک قوم و مکان اختصاص نداشت و نیز دین آنان ناسخ ادیان پیشین بود).

در دفن پنج مرده باید انتظار کشید تا تغییر حالت دهند

۷۴- اسماعیل بن عبد الخالق از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: در دفن پنج مرده باید منتظر بود تا تغییر حالت دهند (مرگ آنان قطعی شود): غرق شده و بیهوش شده و اسهالی و کسی که زیر آوار مانده و کسی که در اثر دود و گاز از دنیا رفته.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۳۷

در کوفه پنج مسجد ملعون و پنج مسجد مبارک است

۷۵- محمد بن مسلم از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: در کوفه مساجدی وجود دارد که ملعون است و مساجدی وجود دارد که مبارک است، مسجدهای مبارک عبارتند از: مسجد غنی (نام تیره ای از قبیله غطفان) و به خدا سوگند که قبله آن درست و خاک آن پاکیزه است و آن را مرد مؤمنی بنا کرده و دنیا به پایان نمی رسد مگر اینکه در کنار آن دو چشمه می جوشد و در آن دو باغ به وجود آید، ولی اهل آن مسجد ملعونند و از آنها گرفته خواهد شد. و مسجد بنی ظفر و مسجد سهله و مسجدی در خمراء و مسجد جعفری و اکنون آن مسجد، مسجد آنان نیست و گفته می شود که از میان رفته است. و اما مساجد ملعون عبارتند از: مسجد ثقیف و مسجد اشعث و مسجد جریر بجلی و مسجد سماک و مسجدی در خمراء که بر قبر فرعون از فراغنه بنا شده است.

نهی از خواندن نماز در پنج مسجد در کوفه

۷۶- صفوان بن یحیی از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: امیر المؤمنین (ع) از نماز خواندن در پنج مسجد کوفه نهی کرد: مسجد اشعث بن قیس کندی، مسجد جریر بن عبد الله بجلی و مسجد سماک بن محرمة و مسجد شبت بن ربیع و مسجد تیم.

می گوید: وقتی امیر المؤمنین (ع) به مسجد آنها نگاه می کرد می فرمود: این بقعه تیم است و معنایش این بود که آنان از امیر المؤمنین (ع) کناره گیری کردند و از روی عداوت و بغض با او نماز نخواندند، خدای لعنتشان کند.

(اینها مساجدی بودند که مخالفان امیر المؤمنین در جهت ایجاد تفرقه بنا کرده بودند و پس از مدتی خراب

شدند و پس از شهادت امام حسین (ع) به شکرانه قتل او از سوی دشمنان اهل بیت تجدید بنا شدند.

پنج کس باید نماز خود را در سفر هم تمام بخوانند

۷۷- محمد بن ابی عمیر از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: پنج کس نماز خود را باید تمام بخوانند چه در سفر باشند و چه در حضر: چارپادار و کرایه دهنده مرکب (که خودش نیز همراه آن می رود) و نامه رسان و چوپان و کشتیان؛ چون کار آنها سفر است.

مرد می تواند پنج عضو زن نامحرم را ببیند

۷۸- راوی گفت: به امام صادق (ع) گفتم: مرد کدام یک از اعضای بدن زن نامحرم

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۳۹

را می تواند ببیند؟ فرمود: صورت، دو کف دست و دو قدم.

درهای آسمان در پنج وقت باز می شود

۷۹- ابو بصیر و محمد بن مسلم از امام صادق (ع) و او از پدرانش نقل می کند که از جمله چیزهایی که امیر المؤمنین (ع) به اصحاب خود یاد دارد، این بود که درهای آسمان در پنج وقت باز می شود: موقع باریدن باران و موقع جهاد با دشمن و موقع اذان و موقع تلاوت قرآن و با زوال آفتاب و موقع طلوع فجر. (زوال آفتاب و طلوع فجر از نظر عدد یک مورد حساب شده است).

بهشت مشتاق پنج نفر است

۸۰- عبد الله بن محمد بن علی می گوید: سرورم امام رضا (ع) از پدرانش نقل فرمود که علی (ع) از پیامبر خدا (ص) نقل کرد که فرمود: بهشت به تو و عمار و سلمان و ابو ذر و مقداد مشتاق است.

پنج زن را در هر حال می توان طلاق داد

۸۱- حماد بن عثمان از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: پنج زن در هر حالی طلاق داده می شوند: زن حامله و زنی که از حیض قطع شده و زنی که به او دخول نشده و زنی که شوهرش غایب شده و زنی که به سن حیض نرسیده است.

نشانه های ظهور قائم (ع) پنج تاست

۸۲- میمون بنان از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: پنج چیز پیش از قیام قائم اتفاق می افتد. خروج یمانی و خروج سفیانی و ندای آسمانی و فرو رفتن بیداء (محلی است در اطراف مدینه) و کشته شدن نفس زکیه.

میان پنج زن و شوهرانشان ملاعنه وجود ندارد

۸۳- سلیمان بن حفص از امام صادق (ع) و او از پدر و جدش نقل می کند که علی (ع) فرمود: میان پنج زن و شوهرانشان ملاعنه وجود ندارد. زن یهودی که همسر مرد مسلمانی باشد، و زن نصرانی و کنیزی که شوهرش آزاد است و آن زن ها را به زنا نسبت دهند، و زن آزادی که همسرش برده است و او را به زنا نسبت می دهند، و مردی که به سبب تهمت زدن به زنش شلاق خورده است. چون خداوند فرموده: «هرگز شهادت آن ها را نپذیرید» (۱) و زن گنگ که میان او و شوهرش ملاعنه وجود ندارد چون ملاعنه با زبان است. (ملاعنه عبارت است از اینکه شوهری به زن خودش تهمت زنا بزند و شاهی بر آن نداشته باشد، در این صورت باید چهار بار سوگند بخورد که راست می گوید و مرتبه پنجم بر خود لعنت کند اگر دروغگو باشد و زن نیز چنین کند، این کار را ملاعنه می گویند.)

سخنانی که خداوند ابراهیم را با آن آزمود و او پذیرفته شده پنج کلمه بود

۸۴- مفضل بن عمر نقل می کند که از امام صادق (ع) در باره این سخن خداوند: «و اذا ابتلی ابراهیم ربه بکلمات فاتمهن» (۲) هنگامی که ابراهیم را پروردگارش به کلماتی آزمایش کرد و آن را به پایان رسانید. پرسیدم که این کلمات چه بود؟ فرمود: آنها سخنانی بود که حضرت آدم از جانب پروردگارش دریافت کرد و سپس توبه نمود و آنها عبارت بودند از این کلمات: یا رب اسألک بحق محمد و علی و فاطمه و الحسن و الحسين الا تبت علی (پروردگارا به حق محمد و علی و فاطمه و حسن و حسین از تو درخواست می کنم که توبه مرا بپذیری)

پس خداوند توبه او را پذیرفت که او بسیار توبه پذیر و مهربان است. به آن حضرت گفتم: ای پسر پیامبر، اینکه خداوند می فرماید: «فَأْتَمَهُنَّ پس آنها را تمام کرد» منظور چیست؟ فرمود: یعنی که کلمات را تا قائم (ع) تمام کرد، یعنی دوازده امام که نه امام از آنها از فرزندان حسین (ع) است.

مفضل می گوید به آن حضرت عرض کردم: ای پسر پیامبر به من خبر بده از سخن خداوند که می فرماید: «آن را کلمه ای پایدار در نسل او قرار دادم» (۳) فرمود: منظور از آن امامت است که خداوند آن را تا روز قیامت در نسل حسین (ع) قرار داده است.

می گوید: گفتم: ای پسر پیامبر چگونه است که امامت در نسل حسین (ع) قرار گرفت

(۱) سوره نور، آیه ۵.

(۲) سوره بقره، آیه ۱۲۴.

(۳) سوره زخرف، آیه ۲۷.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۴۳

و در نسل حسن (ع) قرار نگرفت. در حالی که هر دو فرزند و نوه پیامبر و سرور جوانان بهشتی بودند؟

فرمود: همانا موسی و هارون هر دو برادر و نبی مرسل بودند و خداوند نبوت را در نسل هارون قرار داد و در نسل موسی قرار نداد و کسی نباید بگوید که چرا خدا چنین کرد. امامت نیز جانشینی از خداوند است و کسی را نسزد که بگوید: چرا آن را در نسل حسین (ع) و نه حسن (ع) قرار داد، چون خداوند کارهای خود را از روی حکمت انجام می دهد و از آنچه می کند پرسیده نمی شود ولی دیگران مورد پرسش قرار می گیرند.

(شیخ صدوق می گوید: سخن خداوند: «و اذا ابتلی ابراهیم ربه بکلمات فاتمهن» وجه دیگری هم دارد و اصل آن همان

است که گفتیم. و آزمایش بر دو قسم است: یکی از آن دو در باره خدا محال است و دیگری رواست، اما آنچه محال است این است که خداوند ابراهیم را امتحان کرد تا بداند که روزگار او چگونه است، این نوع آزمایش بر خدا محال است، چون او داننده غیب هاست، نوع دیگر از آزمایش این است که او را آزمایش کند تا او در آنچه با آن آزمایش می شود صبر و مقاومت نشان دهد تا آن عطایی که خداوند به او می بخشد از روی استحقاق و شایستگی باشد و دیگران آن را ببینند و از آن پیروی کنند. پس معلوم می شود که خداوند وسایل امامت را جز به کسی که شایسته و مستقل است و روزگار شایستگی او را نشان داده، موکول نمی کند.

و اما منظور از «کلمات»، بخشی از آن همان است که گفتیم، و بخشی از آن حالت یقین است و این است مفهوم سخن خداوند: «و بدینسان ملکوت آسمان ها و زمین را به ابراهیم نشان دادیم تا از اهل یقین باشد» «۱» و بخشی از آن هم معرفت ابراهیم به قدیم بودن خدا و توحید او و تنزیه او از تشبیه کردن به دیگران است و آن هنگامی بود که ابراهیم به ستاره و ماه و آفتاب نگاه کرد و با غروب هر کدام از آنها به حدوث آنها و با حدوث آنها به ایجادکننده آنها استدلال کرد، پس آگاهی او از اینکه حکم کردن به وسیله ستارگان (غیب گوئی به وسیله آنها) خطا است همان گونه که در سخن خداوند است: «و نگاهی به ستارگان انداخت و گفت: من بیمارم» «۲»

اینکه خداوند نگاه او را به یک نگاه مقید کرده برای آن است که نگاه نخستین موجب خطا نمی شود مگر بعد نگاه دوم چنانچه پیامبر (ص) به علی (ع) فرمود: «یا علی نگاه اول به سود تو است و نگاه دوم به ضرر توست و نه به سود تو».

از جمله آن کلمات شجاعت است و روزگار آن را به اثبات رسانید. چنانچه خداوند می فرماید: «هنگامی که ابراهیم به پدر و قومش گفت: این تمثال ها چیست که شما آنها را پرستش می کنید؟ گفتند: پدرانمان را چنین یافتیم که آنها را پرستش می کردند، گفت: همانا شما و پدرانتان در گمراهی آشکارید، گفتند: آیا تو به حق سوی ما آمده ای یا تو از بازیگران هستی؟

گفت: بلکه پروردگار شما پروردگار آسمانها و زمین است، همو که شما را آفرید و من به این کار گواهم و به خدا سوگند که بتهایتان را پس از آنکه شما رویگردان شدید چاره سازی خواهم کرد، پس آنها را خرد و ریز کرد، جز بت بزرگی که داشتند تا آنان به سوی او برگردند» (۳) مقاومت یک نفر در برابر

(۱) سوره انعام، آیه ۷۵.

(۲) سوره صافات، آیه ۸۹.

(۳) سوره انبیاء، آیات ۵۳-۵۹.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۴۵

هزاران نفر از دشمنان خدا نهایت شجاعت است.

از جمله حلم است که مفهوم آن در سخن خداوند آمده است: «همانا ابراهیم بردبار و مردم گرا و بازگشت کننده به سوی خداست» (۱) سپس سخاوت است که در داستان مهمانان گرامی ابراهیم آمده است، سپس عزلت گزینی از خانواده و قبیله است که مفهوم آن در سخن خداوند آمده است: «و از شما و هر که جز خدا می خوانید

دوری می جویم» (۲) و یکی هم امر به معروف و نهی از منکر است و بیان آن در این سخن خداوند آمده است: «ای پدر من، چیزی را پرستش مکن که نمی شنود و نمی بیند و نیازی از تو را برطرف نمی سازد، ای پدر من چیزی از دانش بر من رسیده که به تو نرسیده است، پس مرا اطاعت کن تا تو را به راه راست هدایت کنم، ای پدر من، شیطان را پرستش مکن، همانا شیطان خدای رحمان را نافرمانی کرد، ای پدر من، همانا من می ترسم که عذابی از خدای رحمان بر تو برسد و تو دوست شیطان باشی» (۳) و نیز دفع کردن بدی با خوبی و این هنگامی بود که پدرش به او گفت: «ای ابراهیم، آیا تو از خدایان من رویگردانی؟ اگر دست برنداری تو را سنگسار می کنم و زمانی طولانی از من دوری کن.» پس در جواب او گفت: «بزودی از خدایم برای تو طلب آموزش می کنم که او بر من مهربان است» و نیز توکل کردن به خدا که در این سخن او آمده است: «کسی که مرا آفریده هدایت می کند، او کسی است که به من غذا و آب می دهد و چون مریض شوم شفایم می بخشد، او کسی است که مرا می میراند و سپس زنده می کند و کسی است که طمع آن دارم که خطاهای مرا در قیامت ببخشد» (۴).

آنگاه حکمت و نسبت دادن خود به صالحان است که در سخن او آمده است: «پروردگارا به من حکمت عطا کن و مرا به صالحان ملحق کن.» (۵) منظور ابراهیم از صالحان کسانی است که جز به حکم خدا

حکم نمی کنند و به رای های خود و قیاس ها حکم نمی کنند، تا اینکه حجّت های خدا که پس از او می آیند راستگویی او را تأیید کنند، چنان که در سخن او آمده است:

«و برای من در میان امت های دیگر زبانی نیکو قرار بده» (۶). منظور او همین امت برتر است و خداوند دعای او را مستجاب کرد و برای او و سایر پیامبران، در میان امت دیگر، زبان نیکو قرار داد و آن علی بن ابی طالب (ع) بود که در سخن خداوند آمده است: «و برای آنان زبانی نیکو و والا قرار دادیم» و نیز ناراحتی که ابراهیم کشید و آن زمانی بود که او را در منجنیق قرار دادند و به آتش انداختند، سپس رنج او در باره فرزندش و آن زمانی بود که به ذبح پسرش اسماعیل مأمور شد، سپس رنج او در باره خانواده اش و آن زمانی بود که خداوند خانواده او را از «عزازه قبطنی» که نامش در آن قصه آمده نجات داد، سپس صبر کردن او بر بد اخلاقی ساره، سپس اختصاص دادن خودش به طاعت خداوند در سخن او که گفت: «خدایا مرا در روزی که مردم برانگیخته می شوند، خوار مساز» (۷). سپس پاکی او در سخن

(۱) سوره هود، آیه ۷۷.

(۲) سوره مریم، آیه ۴۹.

(۳) سوره مریم، آیات ۴۳-۴۶.

(۴) سوره شعراء، آیات ۷۸-۸۲.

(۵) سوره شعراء، آیه ۸۴.

(۶) سوره شعراء، آیه ۸۴.

(۷) سوره شعراء، آیه ۸۷.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۴۷

خداوند که فرمود: «ابراهیم یهودی و نصرانی نبود بلکه مسلمان پاک دینی بود و از مشرکان نبود» (۱).

سپس نشانه های همه آن کلمات را در این سخن خود جمع کرد:

«همانا نماز و عبادت و زندگی و مرگ من برای خداوندی است که پروردگار جهانیان است، شریکی برای او نیست و من به همین مأمور شده ام و من نخستین تسلیم شونندگانم.» «۲» او در این سخن خود که گفت: «زندگی و مرگم برای خدایی است که پروردگار جهانیان است». همه نشانه های اطاعت را جمع کرد به گونه ای که از هیچ چیزی فروگذار نکرد.

سپس خداوند دعای او را مستجاب کرد. آنجا گفت: «پروردگارا به من نشان بده که چگونه مردگان را زنده می کنی» «۳». البته این آیه از متشابهات است و معنای آن این است که او از کیفیت و کمیت فعل خدا سؤال کرد در جایی که دانشمند هم وجه آن را ندانست و این عیبی برای او و کاستی در توحید او نبود، پس خداوند فرمود: «آیا باور نداری؟ گفت: چرا» این شرط همه کسانی است که به او ایمان آورده اند که هر گاه یکی از آنها پرسد که آیا باور نداری؟ باید بگوید: چرا همان گونه که ابراهیم گفت: و چون خداوند به جمیع ارواح فرزندان آدم فرمود: «آیا من پروردگار شما نیستم؟ گفتند: چرا» گفت:

نخستین کسی که «بلی» گفت محمد (ص) بود و به سبب همین پیشی گرفتن، سرور اولین و آخرین و افضل پیامبران شد. هر کس از این پرسش مانند جواب ابراهیم پاسخ ندهد، از آیین او روی گردانیده است.

خداوند می فرماید: «و از آیین ابراهیم رویگردان نشود مگر کسی که خودش را نادان کرده است» «۴».

سپس برگزیدن خداوند او را در دنیا و گواهی بر او در آخرت که او از شایستگان است، آنجا که فرمود: «و به تحقیق او (ابراهیم)

را در دنیا برگزیدیم و او در آخرت از شایستگان است» (۵) و صالحان و شایستگان، همان پیامبر اسلام (ص) و ائمه (ص) هستند که امر و نهی خدا را از او می‌گیرند و صلاح و شایستگی را از او می‌خواهند و از رأی و قیاس در دین او دوری می‌جویند، در سخن خداوند:

«هنگامی که پروردگارش به او گفت: تسلیم باش، او گفت: در برابر پروردگار جهانیان تسلیم شدم» (۶).

سپس پیروی پیامبران بعدی از ابراهیم که در این سخن خداوند آمده است: «و به آن سفارش کرد ابراهیم و یعقوب فرزندانشان را که ای فرزندان من خداوند دین را برای شما برگزید، پس نمیرید مگر در حالی که تسلیم هستید» (۷) و در این سخن خداوند که فرمود: «سپس به تو وحی کردیم که از آیین پاک ابراهیم پیروی کن و او از مشرکان نبود. (۸) و در سخن خداوند که فرمود:

«آیین پدرتان ابراهیم، او شما را از پیش مسلمان نامید.» (۹) و نشانه‌های کلمات امام از آنچه امت در جهت مصالح دنیا و آخرت بدان نیازمند است گرفته شده است.

و این سخن ابراهیم (ع) که گفت: «و من ذرّیتی و از خاندانم» در اینجا «من» برای تبعیض است تا دانسته شود که از خاندان او کسانی شایستگی امامت را دارند و کسانی

(۱) سوره آل عمران، آیه ۶۷.

(۲) سوره بقره، آیه ۲۶۲.

(۳) سوره بقره، آیه ۲۶۲.

(۴) سوره بقره، آیه ۱۲۹.

(۵) سوره بقره، آیه ۱۲۹.

(۶) سوره بقره، آیه ۱۲۵.

(۷) سوره بقره، آیه ۱۲۶.

(۸) سوره نحل، آیه ۱۲۴.

(۹) سوره حج، آیه ۷۷.

این شایستگی را ندارند و او از زمره مسلمانان است.

این بدان جهت است که محال است که ابراهیم (ع) امامت را برای کافر یا مسلمانی که معصوم نیست بخواهد، پس صحیح است که این تبعیض برای افراد خاصی از مؤمنان است و این افراد از آن جهت این ویژگی را یافته اند که از کفر دوری گزیده اند، سپس هر کس که از گناهان کبیره اجتناب کند از خواص خاص تر می شود، و معصوم خاصّ اخصّ است، اگر برای خاص بودن شکلی برتر از آن بود، آن نیز از اوصاف امام قرار داده می شد.

خداوند عیسی را از ذرّیه ابراهیم معرفی کرده و او فرزند دختری او بود و چون صحیح است که به فرزند دختری ذرّیه گفت و ابراهیم به ذرّیه اش درخواست امامت کرد، باید محمد (ص) هم در قرار دادن امامت در معصومین از ذرّیه خود دقیقاً پیروی کند و این پس از آن است که خداوند به او وحی کرد و حکم نمود با این سخن خود که فرمود: «سپس به تو وحی کردیم که از آیین پاک ابراهیم پیروی کنی.»^۱ و اگر با آن مخالفت می کرد شامل این سخن خداوند می شد که فرمود:

«و از آیین ابراهیم روی گردان نشود مگر کسی که خودش را نادان کرده است.»^۲ و پیامبر خدا از آن منزّه است. و نیز خداوند فرمود: «همانا نزدیک ترین مردم به ابراهیم کسانی هستند که از او پیروی کردند و نیز این پیامبر و آنها که ایمان آورده اند.»^۳ و امیر المؤمنین (ع) پدر ذرّیه پیامبر (ص) است و قرار دادن امامت در او، قرار دادن آن در ذرّیه معصوم اوست و این سخن خداوند که فرمود: «عهد من به ستمگران

نمی رسد» منظور این است که امامت شایسته کسی نیست که بتی را عبادت کرده و به اندازه یک چشم به هم زدن به خدا شریک قرار داده اگر چه پس از آن مسلمان شده باشد، و ظلم عبارت است از قرار دادن چیزی در غیر جایگاه آن و بزرگ ترین ظلم ها شرک به خداست. خداوند می فرماید: «همانا شرک ظلمی بزرگ است.» (۴) همچنین امامت به کسی که چیزی از گناهان صغیره، یا کبیره را مرتکب شده باشد شایسته نیست اگر چه بعدها توبه کند، همچنین کسی که خود حدی به گردن دارد نمی تواند حد را اجرا کند و بنا بر این جز معصوم نباشد و عصمت او جز از طریق سخن خداوند به وسیله پیامبرش معلوم نگردد، چون عصمت در ظاهر خلقت آدمی نیست که تا دیده شود و مانند سیاهی و سفیدی و مانند آن، پنهان است و جز با بیان خداوند علام الغیوب شناخته نمی شود.

امیر المؤمنین (ع) عاملان خود را به پنج خصلت فرمان داد

۸۵- محمد بن ابراهیم نوفلی مرفوعاً از امام صادق (ع) نقل می کند که آن حضرت از پدران خود نقل می کند که امیر المؤمنین (ع) به عاملان خود نوشت: قلم های خود را نازک کنید و سطرها را نزدیک به هم کنید و سخنان زاید را در باره من حذف کنید و تنها معانی را در نظر بگیرید و از زیاده نویسی بپرهیزید؛ زیرا که اموال مسلمین نمی تواند ضررها را تحمل کند.

پنج چیز از فطرت است

۸۶- سعید بن ابی سعید از ابو هریره نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: پنج

(۱) سوره نحل، آیه ۱۲۴.

(۲) سوره بقره، آیه ۱۲۹.

(۳) سوره آل عمران، آیه ۶۷.

(۴) سوره لقمان، آیه ۱۲.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۵۱

چیز از فطرت است: گرفتن ناخن ها و چیدن شارب و چیدن موهای زیر بغل و تراشیدن موی عانه و ختنه کردن.

پنج فضیلت برای امیر المؤمنین (ع)

۸۷- حارث بن ثعلبه می گوید: به سعد گفتم: آیا چیزی از مناقب علی (ع) را مشاهده کردی؟ گفت: آری چهار منقبت از او را نیز مشاهده کردم و پنجمی آنها را مشاهده کردم و بگونه ای بود که اگر من یکی از آنها را داشتم برای من از داشتن شتران سرخ مو محبوب تر بود: پیامبر خدا (ص) ابو بکر را با سوره براءت فرستاد، سپس علی را فرستاد و او آن سوره را از ابو بکر

گرفت و ابو بکر برگشت و گفت: یا رسول الله آیا در باره من چیزی نازل شد؟ فرمود: نه، فقط می خواستم (آن سوره را) مردی از خود من ابلاغ کند.

و نیز پیامبر (ص) همه درها را (که به مسجد او باز می شد) بست ولی در خانه علی را نبست، گفتند: همه درها را بستی ولی در خانه او را رها کردی؟ فرمود: آنها را از پیش خودم نبستم و از پیش خود باز نگذاشتم. می گوید: پیامبر خدا (ص) عمر بن خطاب را با مردی دیگر به خیبر فرستاد و هر دو شکست خورده بازگشتند، پس پیامبر فرمود: فردا پرچم را به مردی خواهم داد که خدا و رسولش را دوست دارد و خدا و رسولش او را دوست دارند و ستایش

بسیار کرد. می گوید: چندین نفر در انتظار آن بودند، که پیامبر (ص) علی (ع) را خواند و پرچم را به او داد و او برنگشت مگر اینکه خداوند او را پیروز کرد.

چهارمین منقبت این بود که در روز عید غدیر خم پیامبر خدا (ص) دست علی (ع) را گرفت و آن را بالا برد تا جایی که زیر بغل‌هایشان دیده شد، پس فرمود: آیا من برای شما از جان هایتان اولی تر نیستم؟ گفتند: آری یا رسول الله، فرمود: هر کس را که من مولای اویم علی مولای اوست. و پنجمین منقبت این بود که پیامبر خدا (ص) او را در میان خانواده خود جانشین خویش کرد و سپس به سوی او برگشت و فرمود: تو برای من به منزله هارون از موسی هستی جز اینکه پیامبری پس از من نخواهد آمد.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۵۳

در پنج مورد قاضی باید به ظاهر حکم کند

۸۸- ابو جعفر مقری با اسناد خود از امام صادق (ع) و او از پدرانش نقل می کند که امیر المؤمنین فرمود: پنج چیز است که باید قاضی در آنها به ظاهر حکم کند: ولایت، نکاح، ارث، ذبیحه و شهادت که هر گاه ظاهر شاهد‌ها اطمینان آور باشد، شهادت آنها پذیرفته می شود و از باطن آنها پرسیده نمی شود.

سبقت گیرندگان پنج نفرند

۸۹- ابی شیبه از مردی از قبیله همدان و او از پدرش نقل می کند که علی بن ابی طالب (ع) فرمود: سبقت گیرندگان (در ایمان) پنج نفرند: من سبقت گیرنده از عرب هستم و سلمان از فارس و صهیب از روم و بلال از حبشه و خباب از نبط.

عبدالمطلب در جاهلیت پنج سنت نهاد که خدا آنها را در اسلام به اجرا گذاشت

۹۰- انس بن محمّد ابو مالک از پدرش از امام صادق (ع) و او از پدرانش از علی بن ابی طالب (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) در وصیت خود فرمود: ای علی! همانا عبدالمطلب در جاهلیت پنج سنت نهاد که خداوند آنها را در اسلام به اجرا درآورد، زنان پدران را بر پسران حرام کرد و خداوند چنین نازل فرمود: «به زنی نگیرید زانی را که پدرانتان با آنها ازدواج کرده اند.» «۱» و او گنجی پیدا کرد و خمس آن را بیرون آورد و صدقه داد و خداوند چنین نازل فرمود: «و بدانید که آنچه به غنیمت به دست آوردید خمس آن برای خداست ...» «۲» و چون زمزم را کند، آن را برای آب دادن به حجاج تعیین کرد و خداوند چنین نازل فرمود: «آیا آب دادن به حجاج و تعمیر مسجد الحرام مانند کار کسی است که به خدا و روز قیامت ایمان دارد ...» «۳» و دیه قتل را صد شتر قرار داد و خدا همان را در اسلام اجرا کرد، و طواف نزد قریش تعداد مشخصی نداشت و عبدالمطلب هفت شوط را سنت کرد و خدا آن را در اسلام اجرا کرد. یا علی! عبدالمطلب با بت‌ها قرعه نمی زد و بت‌ها را عبادت نمی کرد و از آنچه بر بت‌ها

قربانی می کردند، نمی خورد و می گفت: من بر دین پدرم ابراهیم هستم.

(۱) سوره نساء، آیه ۲۲.

(۲) سوره انفال، آیه ۴۱.

(۳) سوره توبه، آیه ۱۹.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۵۵

ولیمه (مهمانی) جز در پنج مورد وجود ندارد

۹۱- موسی بن بکیر از امام موسی بن جعفر (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: ولیمه (مهمانی دادن) نیست مگر در پنج جا: در عروسی و تولد نوزاد و در ختنه کردن و در خریدن خانه و در هنگام مراجعت از مکه.

۹۲- انس بن محمد ابو مالک از پدرش از امام صادق (ع) و او از پدرانش از علی بن ابی طالب (ع) نقل می کند که پیامبر (ص) در وصیت خود به او فرمود: ای علی! ولیمه نیست مگر در پنج مورد: در عروسی و در تولد نوزاد و در ختنه کردن و در خریدن خانه و در هنگام مراجعت از مکه.

مصنف این کتاب می گوید: به طعامی که موقع خریدن یا بنای خانه به مردم داده می شود «وکیره» گفته می شود و «وکار» (که در حدیث آمده) از همان اخذ شده است، و به طعامی که موقع بازگشت از سفر داده می شود «نقیعه» گفته می شود، و «رکاز» (در حدیث آمده) همان غنیمت است، گویا منظور این است که طعام دادن به هنگام بازگشت از مکه ثواب بسیاری را برای صاحب آن به غنیمت می آورد و از همین جاست که پیامبر (ص) فرمود: روزه گرفتن در زمستان سرد غنیمت است.

پیامبر خدا (ص) در باره علی (ع) از خداوند پنج خصلت خواست

۹۳- عبد الله بن احمد طائی از پدرش از امام رضا (ع) و او از پدرانش از علی (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: یا علی از پروردگرم در باره تو پنج خصلت درخواست کرده ام، اولی این است که از پروردگرم خواستم که من نخستین کسی باشم که (در قیامت) زمین شکافته شود و من بیرون آیم و غبار از خود بردایم در

که تو با من باشی، و خداوند آن را به من داد، و اما دومی، از پروردگار خواستم که من در کنار ترازوی حساب (میزان) بایستم و تو با من باشی و خداوند آن را به من داد، و اما سومی، از پروردگار خواستم که تو را در قیامت پرچمدار من کند، و آن را به من داد، و اما چهارمی، از پروردگار خواستم که امت مرا به دست تو از حوض من سیراب کند، و آن را به من داد، و اما پنجمی، از پروردگار خواستم که تو راهبر امت من به سوی بهشت باشی، و به من داد، پس سپاس خداوند را که با این کار مرا منت نهاد.

۹۴- یاسر خادم از امام رضا (ع) و او از پدرانش از علی بن ابی طالب (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: ای علی من در باره تو از پروردگار پنج چیز را درخواست کردم و به من داد، نخستین آنها این بود که از خدا خواستم که (در قیامت) نخستین کسی باشم که از شکاف زمین بیرون می آیم و گرد و غبار از سرم می زدایم در حالی که تو با من باشی، پس به من داد، دوم اینکه از او خواستم مرا کنار ترازوی حساب قرار دهد، و تو با من باشی، پس به من داد، سوم اینکه از پروردگار خواستم که تو را پرچمدار من کند، و آن همان پرچم «اللّه اکبر» است و بر آن نوشته شده است:

رستگاران همان واردشوندگان بهشت هستند، پس به من داد، چهارم اینکه از او خواستم که امت مرا

به دست تو از حوض من سیراب کند، پس به من داد، پنجم اینکه از او خواستم که تو راهبر امت من به بهشت باشی، پس به من داد، سپاس خدا را که با آن به من منت نهاد.

پنج سخن است که اگر مردم گرد جهان بگردند مانند آنها را نیابند

۹۵- عبد الله بن احمد طائی از پدرش از امام رضا (ع) از پدرانش نقل می کند که علی (ع) گفت: پنج تاست که اگر به خاطر آنها سفر کنید، همانند آنها را نخواهید یافت:

هیچ بنده ای جز از گناه خود نترسد و جز به پروردگارش امید نبندد و وقتی از جاهل چیزی را بپرسند که نمی داند، از یاد گرفتن آن شرم نکند، و هنگامی که از یکی از شما چیزی بپرسند که نمی داند، شرم نکند از اینکه بگوید: نمی دانم، و صبر از ایمان به منزله سر از جسد است و کسی که صبر ندارد ایمان ندارد.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۵۹

۹۶- شعبی نقل می کند که علی (ع) فرمود: از من سخنانی را اخذ کنید که اگر بر مرکب خود سوار شوید و آنها را بدوانید، همانند آن سخنان را نخواهید یافت: آگاه باشید که هیچ کس جز به پروردگارش امیدوار نشود و جز از گناهش نترسد، و عالم وقتی چیزی را نمی داند از یاد گرفتن آن شرم نکند و نیز شرم نکند از اینکه وقتی از او چیزی را پرسیدند که نمی داند، بگوید: خدا داناتر است. و بدانید که صبر از ایمان به منزله سر از جسد است و جسدی که سر نداشته باشد خیری در آن نیست.

روز جمعه پنج خصلت دارد

۹۷- ابو لبابه بن عبد المنذر گفت: پیامبر خدا (ص) فرمود: همانا روز جمعه سر آمد روزهاست و نزد خداوند از روز قربان و روز فطر با فضیلت تر است و در آن پنج خصلت وجود دارد: خداوند در آن روز آدم را آفرید و در آن روز آدم را به زمین فرود آورد و در آن روز آدم

را قبض روح کرد و در آن روز ساعتی است که بنده از خدا چیزی را نمی خواهد مگر اینکه به او می دهد، مادامی که چیز حرامی را درخواست نکند. و هیچ فرشته ای مقرب و نه آسمان و زمین و نه بادهای و نه کوه ها و نه صحرا و دریایی وجود ندارد، مگر اینکه همگی نگران آن هستند که در آن روز قیامت برپا شود.

ازدواج با پنج گروه از زنان ناپسند است

ابن بابویه، محمد بن علی - جعفری، یعقوب، الخصال / ترجمه جعفری، ۲ جلد، نسیم کوثر - قم، چاپ: اول، ۱۳۸۲ ش.

الخصال / ترجمه جعفری؛ ج ۱؛ ص ۴۵۹

- زید بن ثابت گفت: پیامبر خدا (ص) به من فرمود: ای زید آیا ازدواج کرده ای؟

گفتم: نه، فرمود: ازدواج کن و بر عفت خود بیفزای، ولی با پنج طایفه ازدواج مکن، زید گفت: آنها چه کسانی هستند یا رسول الله؟ پیامبر فرمود: با «شهبه» و «لهبره» و «نهبره» و «هیدره» و «لفوت» ازدواج مکن، زید گفت: یا رسول الله هیچ یک از این ها را

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۶۱

فرمودی نفهمیدم و آشنایی با آنها ندارم، پیامبر خدا (ص) فرمود: مگر شما عرب نیستید؟ «شهبه» زن زاغ چشم بی حیاست و «لهبره» زن بلند قد لاغر است و «نهبره» زن کوتاه قد زشت است و «هیدره» پیرزن حيله گر است و «لفوت» زنی است که از کس دیگری بچه دارد.

بهترین بندگان کسانی هستند که پنج کار را انجام می دهند

۹۹- محمد بن مسلم و جز او از امام باقر (ع) نقل می کنند که فرمود: از پیامبر خدا (ص) راجع به بهترین بندگان پرسیده شد، فرمود: آنها کسانی هستند که وقتی نیکی کنند، خوشحال می شوند و وقتی بدی کنند، استغفار می کنند و وقتی به آنها چیزی داده می شود، سپاسگزاری می کنند و وقتی گرفتار می شوند، صبر می کنند و وقتی خصمناک می شوند، در می گذرند.

در سخن زیبا پنج خصلت است

۱۰۰- ابو حمزه ثمالی از امام سجاد (ع) نقل می کند که فرمود: سخن زیبا ثروت می آورد و روزی را فراوان می کند و اجل را به تأخیر می اندازد و شخص را در میان خانواده محبوب می کند و او را به بهشت وارد می کند.

به امت محمد (ص) در ماه رمضان پنج چیز داده می شود که به امت هیچ پیامبری داده نشده است

۱۰۱- جابر بن عبد الله انصاری از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: به امت من در ماه رمضان پنج چیز داده می شود

که به امت هیچ پیامبری پیش از من داده نشده است: یکی اینکه وقتی اولین شب ماه رمضان فرا رسد، خداوند به آنان نظر می کند، و هر کس که خدا به او نظر کند هرگز او را عذاب نخواهد کرد، دوم اینکه بوی دهان آنها به هنگام عصر نزد خداوند خوشبوتر از مشک است، سوم اینکه فرشتگان شب و روز

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۶۳

به آنان طلب آمرزش می کنند، و چهارم اینکه خداوند به بهشت امر می کند که استغفار کن و برای بندگاتم خود را آرایش بده تا شاید رنج و ناراحتی دنیا از آنها برطرف شود و به سوی بهشت و کرامت من برگردند، پنجم اینکه وقتی آخرین شب ماه رمضان فرا می رسد همه آنها آمرزیده می شوند، مردی گفت: یا رسول الله این کار در شب قدر انجام می گیرد؟ فرمود: آیا کارگران را نمی بینی که چون از کارشان فارغ می شوند اجرت داده می شوند.

روز قیامت پنج کس از پنج کس فرار می کنند

۱۰۲- عبد الله بن احمد طائی از امام رضا (ع) و او از پدراناش نقل می کند که علی بن ابی طالب (ع) در مسجد جامع کوفه بود، مردی از اهل شام برخاست و مسائلی را از آن حضرت پرسید، در میان سؤالات او یکی هم این بود که گفت: به من خبر بده از این سخن خداوند که می فرماید: «روزی که مرد از برادرش و مادرش و پدرش و همسرش و فرزندانش فرار می کند.» «۱» آنها چه کسانی هستند؟ فرمود: قابیل از هابیل فرار می کند و

کسی که از مادرش فرار می کند موسی است و کسی که از پدرش فرار می کند ابراهیم است و کسی که از همسرش فرار می کند لوط است و کسی که از پسرش فرار می کند نوح است که از پسرش کنعان فرار می کند.

مصنف این کتاب می گوید: موسی از آن جهت از مادرش فرار می کند که می ترسد حق واجب او را ادا نکرده باشد و ابراهیم از پدر مربی مشرک خود فرار می کند و نه از پدر واقعی خود که همان تارخ می باشد.

پنج تن، از پیامبران به زبان عربی سخن می گفتند

۱۰۳- أبو القاسم طائی از امام رضا (ع) و او از پدرانش نقل می کند که علی بن ابی طالب (ع) در مسجد جامع کوفه بود که مردی از اهل شام برخاست و مسائلی پرسید، از جمله اینکه گفت: به من خبر بده از پنج پیامبری که به زبان عربی سخن می گفتند،

(۱) سوره عبس، آیه ۳۴.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۶۵

فرمود: هود و صالح و شعیب و اسماعیل و محمد، درود خدا بر همه آنان.

پنج تن از بدترین خلق خدا هستند

۱۰۴- راوی می گوید: از پیامبر خدا (ص) شنیدم که می فرمود: از بدترین خلق خدا پنج تن هستند: ابلیس و فرزند آدم که برادرش را کشت و فرعون صاحب سپاه و مردی از بنی اسرائیل که آنان را از دینشان برگردانید و مردی از این امت که در دروازه «لُد» بر اساس کفر به او بیعت می شود. می گوید: سپس راوی گفت: وقتی معاویه را دیدم که در دروازه «لُد» بیعت می گیرد سخن پیامبر (ص) به یادم آمد و به علی ملحق شدم و همراه او بودم. («لُد» نام روستایی است در نزدیکی بیت المقدس).

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۶۷

باب خصلتهای ششگانه

در این امت شش خصلت است

۱- زر بن حبیش می گوید: از محمد بن حنفیه (رضی الله عنه) شنیدم که می گفت: در ما شش خصلت است که در کسی از پیشینیان نبود و پس از ما هم در کسی نخواهد بود، از ماست محمد سرور پیامبران و علی سرور وصیان و حمزه سرور شهیدان و حسن و حسین سروران جوانان بهشتی و جعفر بن ابی طالب که مزین به دو بال است و با آنها در بهشت هر کجا که خواهد پرواز می کند و مهدی این امت که عیسی بن مریم پشت سر او نماز می خواند.

۲- حذیفه بن یمان از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: ای گروه مسلمانان! از زنا پرهیزید که در آن شش خصلت است، سه خصلت در دنیا و سه خصلت در آخرت، آنکه در دنیا است این است که ارزش شخص را از بین می برد و باعث فقر و تنگدستی می شود و عمر را کوتاه می کند، و آنکه در آخرت است این است که باعث خشم پروردگار و سختی حساب و جاودانگی در جهنم می شود، سپس پیامبر (ص) فرمود: «نفسهای آنان، آنان را فریب داده تا جایی که خداوند به آنان غضب کرده و همیشه در عذاب خواهند بود.» ۳- انس بن محمد ابو مالک از پدرش از امام صادق (ع) و او از پدرانش از علی بن ابی طالب (ع) نقل می کند پیامبر خدا (ص) در وصیت خود فرمود: یا علی در زنا شش خصلت است، سه تا در دنیا و سه تا در آخرت، آنکه در دنیا است این است که ارزش شخص را از میان می برد و مرگ را زودتر می کند و روزی

را می برد، و آنکه در آخرت

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۶۹

است عبارت است از سختی حساب و خشم خداوند رحمان و خلود در آتش.

۴- عبد الله بن میمون از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: زناکار شش خصلت دارد، سه تا در دنیا و سه تا در آخرت، آن سه تا که در دنیا است این است که نور چهره را از میان می برد و باعث فقر و تنگدستی می شود و مرگ را زودتر می کند و آن سه تا که در آخرت است عبارت است از: خشم پروردگار و سختی حساب و خلود در آتش.

سخن پیامبر (ص) که شش چیز را برای من به عهده گیرید من بهشت را برای شما به عهده می گیرم

۵- انس بن مالک از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: شش چیز را برای من به عهده گیرید من بهشت را برای شما به عهده می گیرم: چون سخن می گوید دروغ نگوید و چون وعده می دهد تخلف نکند و چون امانتی گرفتید خیانت نکنید و دیدگان را (از حرام) ببندید و عفت خود را حفظ کنید و دست ها و زبان های خود را (از اذیت کردن بر مردم) نگهدارید.

شش خصلت است که هر کس آنها را داشته باشد وارد بهشت می شود

۶- ابو امامه می گوید: از پیامبر خدا (ص) شنیدم که فرمود: ای مردم! همانا پس از من پیامبری نخواهد آمد، پروردگارتان را عبادت کنید و نمازهای پنجگانه را بخوانید و ماه رمضان را روزه بگیرید و زکات مالهایتان را با طیب خاطر پردازید و امامانتان را فرمانبرداری کنید تا به بهشت پروردگارتان وارد شوید.

شش نفر از پیامبران دو نام داشتند

۷- عبد الله بن احمد طائی از پدرش و او از امام رضا (ع) و او از پدرانش نقل می کند که علی بن ابی طالب (ع) در مسجد جامع کوفه بود که مردی از اهل شام

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۷۱

برخاست و سؤالاتی کرد که از جمله آنها این بود که گفت: به من خبر بده از شش پیامبری که دو نام داشتند؟ فرمود: یوشع بن نون که همان ذو الکفل است و یعقوب که همان اسرائیل است و خضر که همان حلقی است و یونس که همان ذو النون است و عیسی که همان مسیح است و محمد که همان احمد است، صلوات خدا بر همه آنان باد.

شش موجود زنده در رحم مادر قرار نگرفتند

۸- عبد الله بن احمد طائی از پدرش و او از امام رضا (ع) و او از پدرانش نقل می کند که علی بن ابی طالب (ع) در مسجد

جامع کوفه بود که مردی از اهل شام برخاست و سؤالاتی کرد که از جمله آنها این بود که گفت: به من خبر بده از شش موجود زنده ای که در رحم مادر قرار نگرفتند؛ فرمود: آدم و حوا و قوچ ابراهیم و عصای موسی و شتر صالح و آن خفّاشی که عیسی آن را ساخت و به اذن خدا پرواز کرد.

شش خصلت است که مؤمن پس از مرگش از آنها سود می برد

۹- هشتم ابی کهمس از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: شش خصلت است که مؤمن پس از مرگش از آنها سود می برد؛ فرزند صالحی که به او استغفار کند، و مصحفی که آن را بخواند، و چاهی که آن را بکند، و درختی که آن را بکارد، و وقف آبی که جاری می کند و سنت نیکویی که پس از او به آن عمل شود.

بر در بهشت شش کلمه نوشته شده

۱۰- موسی بن اسماعیل بن موسی بن جعفر (ع) از پدرانش نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: به بهشت برده شدم و بر در آن دیدم که با طلا نوشته شده: خدایی

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۷۳

جز الله نیست، محمد حبیب خدا و علی ولی خدا و فاطمه کنیز خدا و حسن و حسین برگزیدگان خدا هستند و لعنت خدا بر دشمنان آنها باد.

شش خصلت از مردانگی است

۱۱- احمد بن عامر طائی از پدرش و او از امام رضا (ع) و او از پدرانش نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: شش چیز از مردانگی است: سه تا از آنها در وطن و سه تا در سفر، آنکه در وطن است عبارت است از: تلاوت کتاب خدا و تعمیر مساجد خدا و برادر و رفیق گرفتن به خاطر خدا، و امّا آنکه در سفر است عبارت است از: بذل کردن توشه، اخلاق نیکو و شوخی کردن در غیر گناه.

خمس به شش قسمت تقسیم می شود

۱۲- زکریا بن مالک جعفری از امام صادق (ع) نقل می کند که از آن حضرت راجع به این سخن خداوند پرسیدم که می فرماید: «و بدانید که آنچه به غنیمت به دست آوردید خمس آن برای خدا و پیامبر و خویشان پیامبر و یتیمان و مساکین و درماندگان در راه است» (۱) فرمود: اما خمسی که مخصوص خدا است به پیامبر می رسد که هر کجا خواست مصرف کند و اما خمسی که مخصوص پیامبر است به خویشان او می رسد و خمس ذوی القربی هم مخصوص خویشان پیامبر است و منظور از یتیمان، یتیمان اهل بیت اوست، این چهار سهم مال آنهاست، و اما مساکین و درماندگان در راه، چون می دانی که ما صدقه نمی خوریم و بر ما حلال نیست آن برای مساکین و درماندگان در راه است.

شش چیز است که بندگان در آن از خود اختیاری ندارند

۱۳- از امام صادق (ع) نقل شده است که فرمود: شش چیز است که بندگان در آنها

(۱) سوره انفال، آیه ۴۱.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۷۵

از خود اختیاری ندارند: شناخت، نادانی، خوشنودی، خشم، خواب و بیداری.

خداوند شش گروه را به جهت شش خصلت عذاب می کند

۱۴- محمد بن اسلم بجلی با سند خود از امیر المؤمنین (ع) نقل می کند که فرمود:

خداوند شش گروه را به سبب شش خصلت عذاب می کند: عرب را به سبب تعصب و کدخدایان را به سبب تکبر و امیران را به سبب ستم کردن و فقیهان را به سبب حسد کردن و بازرگانان را به سبب خیانت و اهل روستا را به سبب نادانی.

شش خصلت در مؤمن نیست

۱۵- حارث بن مغیره نصری می گوید که از امام صادق (ع) شنیدم که فرمود: شش چیز در مؤمن نیست: ناسازگاری، بخل، لجاجت، دروغ، حسد و ستم.

به شش گروه سلام داده نشود

۱۶- سکونی از امام صادق (ع) و او از پدرانش نقل می کند که فرمود: به شش گروه نباید سلام داد: یهودی، نصرانی، مجوسی، کسی که مشغول قضای حاجت است و کسی که بر سفره شراب نشسته و بر شاعری که به زنان پاکدامن نسبت زنا می دهد و کسانی که با دشنام دادن به مادران یک دیگر، شوخی و شادی می کنند.

شش چیز شگفت آور است

۱۷- منذر جوان از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: سلمان می گفت: از شش چیز تعجب می کنم، سه تا از آنها مرا به خنده آورد و سه تا به گریه، آنچه به گریه آورد، فراق دوستان از جمله محمد و یارانش و هراس از قبر و ایستادن در برابر خداوند (در قیامت)، و اما آنها که مرا به خنده وادار کرد، طالب دنیا است در حالی که مرگ او را طلب

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۷۷

می کند و کسی است که غافل است در حالی که از او غفلت نمی شود (همواره مراقب اویند) و کسی که با تمام دهانش می خندد در حالی که نمی داند خداوند از او راضی یا خشمناک است.

۱۸- داود بن کثیر رقی می گوید: هنگامی که ما نزد امام صادق (ع) نشستیم، مردی از کنار ما عبور کرد در حالی که در دست او یک پرستوی سر بریده بود، امام صادق (ع) به سوی او جست و آن را از دست او گرفت و به زمین زد، سپس فرمود: آیا عالم شما به این کار دستور داده یا فقیه شما چنین کرده است؟ پدرم از جدم نقل می کند که پیامبر خدا (ص) از کشتن شش حیوان نهی کرده است: زنبور عسل و مورچه و قورباغه و جغد و هدهد و پرستو، اما زنبور عسل چیز پاک می خورد و چیز پاک می سازد و آن همان است که خدا به او وحی کرده است «۱» و از انس و جنّ محسوب نمی شود، اما مورچه، مردم در زمان سلیمان بن داود دچار قحطی شدند و بیرون آمدند تا طلب آب کنند، ناگهان به مورچه ای

برخورد کردند که به روی پاها ایستاده بود و دستانش را به آسمان بلند کرده بود و می گفت: خدایا من مخلوقی از مخلوقات تو هستم ما از فضل تو بی نیاز نیستیم، پس ما را از نزد خود روزی بده و ما را به سبب گناهان نادانان از فرزندان آدم مؤاخذه مکن. سلیمان به مردم گفت: به خانه هایتان برگردید که خداوند شما را به سبب دعای دیگران سیراب خواهد کرد، و اما قورباغه، وقتی آتش به ابراهیم روشن کردند، جانداران زمینی به خدا شکایت کردند و اجازه خواستند که بر آن آب بریزند، خداوند به هیچ یک از آنها اجازه نداد مگر قورباغه که دو سوم او سوخت و یک سوم او باقی ماند، و اما هدهد، او راهنمای سلیمان (ع) به سرزمین بلقیس بود، و اما جغد، او یک ماه راهنمای آدم (ع) از سرزمین سرندیپ به سوی سرزمین جده بود، و اما پرستو، گردش او در آسمان برای اظهار تأسف از آنچه بر اهل بیت محمد (ص) کردند و تسبیح او، گفتن الحمد لله رب العالمین است، آیا نمی بینید که او می گوید: و لا الضالین.

شش خصلت است که خداوند آنها را به پیامبرش و امامان از نسل او و پیروان آنان مکروه می دارد

۱۹- اسحاق بن عمار از امام صادق (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود:

(۱) اشاره به آیه ۶۸ از سوره نحل در قرآن.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۷۹

خداوند بر من و امام از فرزندان من و پیروان آنان پس از من، شش چیز را ناپسند می دارد: بازی کردن در نماز و آمیزش با زنان در هنگام روزه داری و منت نهادن پس از صدقه دادن و آمدن به مسجد در حال جنابت و سر کشیدن به خانه های مردم

و خندیدن در قبرستان.

شریعت آسان محمد (ص) شش خصلت دارد

۲۰- یونس بن ظبیان می گوید: امام صادق (ع) به من فرمود: ای یونس از خدا بترسید و به پیامبر او ایمان بیاورید. می گوید: عرض کردم: به خدا و رسولش ایمان آورده ایم، پس فرمود: شریعت آسان محمدی عبارت است از برپاداشتن نماز و دادن زکات و روزه گرفتن ماه رمضان و حج خانه خدا و اطاعت کردن از امام و ادای حقوق برادر دینی، همانا هر کس حقی از مؤمنی را ندهد، خداوند او را در قیامت پانصد سال روی پایش ایستاده نگه می دارد بگونه ای که از عرق او رودها جاری شود، آن گاه ندا دهند که ای از سوی خدا ندا دهد که این شخص ستمگری است که حق خدا را نداده است، می گوید: این شخص چهل سال سرزنش می شود و سپس به جهنم افکنده می گردد.

شش گروه نجابت ندارند

۲۱- سعید بن جناح با سند خود از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: شش گروه نجیب نمی شود: سندی، زنگی، ترکی، کردی، خوزستانی و بزرگان ری. (منظور افراد خاصی از این گروهها هستند که در زمان صدور این روایت از شهرهای خود به مدینه آمده بودند و کارهای خلاف می کردند).

در شش مورد عزل کردن جایز است

۲۲- یعقوب جعفری می گوید: از امام کاظم (ع) شنیدم که فرمود: در شش مورد عزل کردن (ریختن منی در خارج از رحم) جایز است: زنی که یقین دارد که بچه دار نمی شود و زن که نهنسال و زن سلیطه و زن بی حیا و زنی که بچه خود را شیر نمی دهد و امه (کنیز).

احتکار در شش چیز است

۲۳- سکونی از امام صادق (ع) و او از پدرانش از علی (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: احتکار در شش چیز است: گندم و جو و خرما و کشمش و روغن خوراکی و روغن برای روشنایی.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۸۱

از شش خصلت باید به خدا پناه برد

۲۴- عبد الله بن سنان از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: پیامبر خدا (ص) هر روز از شش چیز به خدا پناه می برد: شک و شرک و تعصب و غضب و ستم و حسد.

شش چیز از قبیل کسب حرام است

۲۵- سکونی از امام صادق (ع) و او از پدرانش از علی (ع) نقل می کند که فرمود:

کسب حرام عبارت است از بهای حیوان مرده و بهای سگ و بهای شراب و مزد زنا و رشوه در قضاوت و مزد کاهن (جادوکننده).

۲۶- عمار بن مروان از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: کسب حرام اقسام زیادی دارد، از جمله آنها مالی است که از عاملان حکومت های ستمگر گرفته شود و از جمله آنها مزدهای قضاوت و مزدهای زناکاران و بهای شراب و نبيذ مستی آور و ربا که با شاهد ثابت شود. ای عمار اما رشوه گرفتن در احکام، کفر به خدای بزرگ و پیامبر اوست.

نخستین چیزهایی که با آنها به خدا نافرمانی شد شش چیز است

۲۷- عبد الله بن سنان از امام صادق (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود:

نخستین چیزهایی که با آنها به خدا نافرمانی شد شش چیز است: دوست داشتن دنیا و دوست داشتن ریاست و دوست داشتن غذا و دوست داشتن زنها و دوست داشتن خواب و دوست داشتن راحتی.

حیوان بر گردن صاحب خود شش حق دارد

۲۸- سکونی از امام صادق (ع) و او از پدرانش از علی (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: حیوان بر گردن صاحب خود شش حق دارد: وقتی پیاده شد به او علف بدهد و وقتی از کنار آب رد می شود آب را به او عرضه کند و بر صورت او نزند زیرا که او پروردگارش را حمد و تسبیح می گوید و بر پشت او (به هنگامی که راه

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۸۳

نمی رود) نماند مگر در راه خدا و بالاتر از توان او چیزی را بر او تحمیل نکند و بیشتر از توان او، او را وادار به راه رفتن نکند.

شش گروه را نباید سلام داد و شش گروه نباید امامت کنند و شش چیز در این امت از اخلاق قوم لوط است

۲۹- اصبع بن نباته می گوید: از علی (ع) شنیدم که فرمود: شش گروه را نباید سلام داد و شش گروه نباید امامت کنند و شش چیز در این امت از اخلاق قوم لوط است. اما کسانی که نباید به آنان سلام داد، عبارتند از: یهود و نصاری و بازی کنندگان با نرد و شطرنج و شرابخواران و نوازندگان تار و تنبور و لذت برندگان از دشنام دادن به مادران و شاعران (آنها که باطل می سرایند). و اما کسانی که نباید امامت کنند عبارتند از: زنازاده و مرتد و بیابان گردی که پس از هجرت به یک شهر اسلامی دوباره به بیابان برگردد و شرابخوار و کسی که حد بر او جاری شده و کسی که ختنه نشده است. و اما شش چیزی که از قوم لوط است، عبارتند از: «جلاهیق» امت که عبارت است از بازی با مهره ها و جویدن سقز و کشیدن دامن بر زمین از روی تکبر و باز گذاشتن

تفسیر کلماتی که اصل هجای الفبا از آنهاست

۳۰- محمد بن سالم با حدیث مرفوع از امیر المؤمنین (ع) نقل می کند که فرمود:

عثمان بن عفان گفت: یا رسول الله، تفسیر «ابجد» چیست؟ پیامبر فرمود: تفسیر ابجد را بیاموزید که در آن همه شگفتی هاست، وای بر عالمی که تفسیر آن را نداند، گفت: یا رسول الله تفسیر ابجد چیست؟ فرمود: الف همان «آلاء الله» یعنی نعمت های خدا و حرفی از اسماء خداست، و باء «بهبه الله» یعنی شادی خداست، و جیم «جنه الله» یعنی بهشت خدا و جمال و جلال اوست، و دال «دین الله» یعنی دین خداست، و اما «هوز» ها، همان «هاویه» یعنی جهنم است، وای بر کسی که در آتش جهنم افتد، و واو «ویل» یعنی وای بر اهل آتش است، و زاء زاویه ای در جهنم است که به خدا پناه می بریم از آنچه در آن زاویه یعنی زوایای جهنم است. و اما «حطی» حاء «حطوط» یعنی ریختن گناهان از استغفارکنندگان در شب قدر است و آنچه جبرئیل با فرشتگان دیگر تا طلوع فجر فرود می آورند، و طاء «طوبی» یعنی خوش به حالی و عاقبت نیکو برای

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۸۵

همان افراد است و طوبی درختی است که خداوند با دست خود آن را کاشته و از روح خود بر آن دمیده و شاخه های آن از بالای دیوار بهشت دیده می شود و آن زیورها و میوه ها می رویانند و در برابر دهان های بهشتیان باشد. و یاء «ید الله» یعنی داستان خداست که بالای سر مخلوقات اوست، او پاک و منزّه است از آنچه به او شریک قرار می دهند. و اما «کلمن» کاف «کلام الله» است که

تغییر در کلمات خداوند نیست و جز او پشتیبانی نمی یابی.

و لام «المم» یعنی رفت و آمد اهل بهشت و دیدار و سلام دادن آنها با یک دیگر و سرزنش اهل جهنم به همدیگر است، و میم «ملك الله» یعنی سلطنت خداست که زوال ندارد و دوام خداست که فانی نمی شود، و نون «نون و القلم و ما یسطرون» است، قلم قلمی از نور و نوشته از نور در لوح محفوظ است که مقربان آن را مشاهده می کنند و بس است خداوند از نظر گواه بودن.

و اما «سعفص» صاد «صاع بصاع» یعنی پاداش در برابر کار است و هر گونه کاری که انجام دهی همان گونه پاداش می گیری و خداوند بر بندگان ستم نخواهد. و اما «قرشت» یعنی مردم را جمع آوری کرد و در روز قیامت آنها را حشر و نشر نمود و میان آنان با حق داوری کرد و آنان مورد ستم قرار نگرفتند.

(صدوق (ره) می گوید: آنچه را که راجع به تفسیر حروف معجم روایت شده ام، در کتاب معانی الاخبار نقل کرده ام.

دیوانه شی خصلت دارد

۳۱- امام صادق (ع) و از پدرانش از علی (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) بر گروهی گذر کرد و فرمود: برای چه اجتماع کرده اید؟ گفتند: یا رسول الله این دیوانه بیهوش شده است و ما به جهت او اینجا جمع شده ایم. فرمود: این مجنون نیست بلکه مریض است، سپس فرمود: آیا به شما خبر بدهم که مجنون واقعی کیست؟ گفتند: آری یا رسول الله، فرمود: مجنون واقعی کسی است که در راه رفتن تکبر کند و با گوشه چشم نگاه کند و شانه های خود را از تکبر بجنباند و از خدا آرزوی

بهشت کند در حالی که او را نافرمانی می کند، او کسی است که مردم از شر او در امان نیستند و امیدی به خیر او نیست چنین کسی معجون است و این شخص مریض می باشد.

در شش نماز توجه مستحب است

۳۲- پدرم در نامه ای که به من نوشته گفته است: همانا توجه (یعنی گفتن تکبیرهای مستحبی و خواندن دعاها و آمده) در شش نماز سنت است و آن اولین رکعت از نماز شب و نماز و ترکه یک رکعت است و اولین رکعت نماز نافله ظهر و اولین رکعت نماز احرام و اولین رکعت نمازهای نافله مغرب و اولین رکعت از هر نماز واجب.

از شهید شش نوع لباس کنده می شود و بقیه رها می گردد

۳۳- زید بن علی از پدرانش از علی (ع) نقل می کند که فرمود: از شهید شش چیز

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۸۷

کنده می شود: پوستین و چکمه و کلاه و عمامه و کمر بند و شلوار، مگر اینکه خون آلود باشد که رها می گردد، و هیچ چیز گره خورده در بدن او رها نشود مگر اینکه باز شود.

مردم شش گروه هستند

۳۴- حلبی از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: مردم بر شش گروه هستند:

مستضعف (کسانی که زمینه هدایت ندارند مانند مجنون) و مؤلف (کسانی که از شرک درآمدند ولی وارد اسلام هم نشده اند) و مرجی (کسانی که کار خود را در آخرت به خدا واگذار می کنند) و ناصبی (کسانی که با ائمه معصومین عداوت دارند) و مؤمن.

کسی که شخصی را دوست دارد، در باره او از شش چیز اجتناب کند

۳۵- احمد بن نوح از مردی و او از امام صادق (ع) نقل می کند که حارث بن اعور به امیر المؤمنین عرض کرد: یا امیر المؤمنین! به خدا سوگند که من تو را دوست دارم، فرمود: ای حارث! اگر مرا دوست داری با من خصومت مکن و با من بازی مکن و با من مناظره مکن و با من شوخی مکن و مرا از مقام خود پایین نیاور و مرا از مقام خود بالا نبر.

خداوند به ابراهیم انگشتی فرستاد که در آن شش حرف بود

۳۶- حسین بن خالد می گوید: به امام موسی بن جعفر (ع) عرض کردم: نوشته انگشتی آدم چه بود؟ فرمود: «لا اله الا الله محمد رسول الله» آدم آن را با خود از بهشت آورده بود. و چون نوح سوار کشتی شد، خداوند به او وحی کرد که ای نوح هر گاه از غرق شدن بترسی هزار بار «لا اله الا الله» بگو، سپس از من درخواست نجات کن که من تو و کسانی را که به تو ایمان

آورده اند و با تو هستند نجات می دهم. می گوید: نوح و همراهان او سوار کشتی شدند، بادی بر آنان وزید، نوح از غرق شدن ترسید و فرصت نیافت که هزار بار «لا اله الا الله» بگوید، پس به زبان سریانی گفت: هزار هزار مرتبه هلولیا یا ماریا اتقن، می گوید: پس طناب کشتی استوار شد و کشتی آرام گرفت.

نوح گفت: کلامی که خداوند به وسیله آن مرا از غرق شدن نجات داد، شایسته

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۸۹

است که آن را از خودم دور نکنم و لذا به انگشتر خود نوشت: «لا اله الا الله هزار مرتبه خدایا مرا اصلاح کن» و نوشته

انگشتی سلیمان بن داود چنین بود «منزه است خداوندی که جن را با کلمات خود لگام زده است» و چون حضرت ابراهیم را به منجنیق گذاشتند، جبرئیل خشمناک شد، خداوند به او وحی کرد که ای جبرئیل چه چیزی تو را خشمگین کرده؟ عرض کرد: پروردگارا، ابراهیم دوست دوست و بر روی زمین جز او کسی نیست که تو را عبادت کند، تو دشمن خود و دشمن او را بر او مسلط کرده ای، خداوند وحی کرد که ساکت شو، همانا کسی مانند تو عجله دارد که از فوت وقت می ترسد ولی من چنانم که او بنده من است هر وقت که بخواهم او را می گیرم، می گوید: جبرئیل راحت شد، سپس به سوی ابراهیم متوجه شد و گفت: آیا حاجتی داری؟ او گفت: اما به تو هرگز! پس خداوند در آن هنگام انگشتی را فرود آورد که در آن شش حرف بود: «خدایی جز خداوند نیست، محمد فرستاده خداست و حول و قوه ای جز از خداوند نیست، کار خودم را به خدا واگذار کردم و تکیه گاه من خداست، خدا برای من بس است.» می گوید پس خداوند به او وحی کرد که این انگشتی را به انگشت خود کن که من آتش را برای تو سرد و امن قرار خواهم داد.

خداوند شیعه را از شش خصلت بدور کرده است

۳۷- محمد بن یحیی از کسی و او از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: همانا خداوند شیعه ما را از شش خصلت بدور کرده است: جنون و جذام و برص و ابنه بودن و اینکه زنازاده باشد و اینکه سائل به کف باشد. (یعنی خداوند در طبع شیعه این موارد را قرار نداده و

اگر کسی احیانا مبتلا- به آنها شود بر خلاف طبع خود رفتار کرده است. (۳۸- مفضل بن عمر می گوید: از امام صادق (ع) شنیدم که می فرمود: آگاه باشید که خداوند شیعیان ما را از شش چیز در پناه خود قرار داده است: اینکه طمع چون طمع کلاغ داشته باشد و یا چون سگ پارس کند و یا ملوط واقع شود، و یا زنازاده باشند و یا فرزندی از زنا داشته باشند و یا بر در خانه های مردم گدایی کنند.

امیر المؤمنین (ع) با مردم با شش خصلت مخاصمه کرد و آنها را مجاب ساخت

۳۹- زید بن موسی از پدرش امام موسی بن جعفر (ع) و او از پدرانش نقل می کند که امیر المؤمنین (ع) فرمود: ابو بکر و عمر و عثمان و طلحه و زبیر و سعد و

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۹۱

عبد الرحمن بن عوف و برخی دیگر از صحابه خارج شدند تا پیامبر خدا (ص) را در خانه ام سلمه ملاقات کنند و مرا دیدند که بر در خانه نشسته ام، از من در باره پیامبر پرسیدند، گفتم: اکنون بیرون می آید، چیزی نگذشت که پیامبر بیرون آمد و دست خود را بر پشت من زد و فرمود: بزرگ باشی ای پسر ابو طالب! همانا تو پس از من با مردم با شش چیز مخاصمه می کنی و آنها را مجاب می سازی و در میان قریش یکی از آنها وجود ندارد: تو نخستین آنان از نظر ایمان آوردن به خدا و پایدارترین آنها در انجام امر خدا و وفادارترین آنها نسبت به پیمان خدا و مهربان ترین آنها به مردم و داناترین آنها به قضاوت و بهترین آنها در تقسیم (بیت المال) به طور مساوی و بافضیلت ترین آنها نزد خداوند

همین حدیث با سند دیگری از جعفر بن محمد بن عبد الله بن موسی از امام کاظم (ع) و او از پدرانش به ما روایت شده است.

دعای شب گروه مستجاب نمی شود

۴۰- نوف بکالی می گوید: یک شب نزد امیر المؤمنین (ع) بودم و او تمام شب را نماز می خواند و ساعت به ساعت بیرون می شد و به آسمان نگاه می کرد و قرآن می خواند، می گوید: پس از گذشتن پاسی از شب به سوی من آمد و فرمود: ای نوف آیا خوابی یا بیدار؟ گفتم: بیدارم و با چشم خود تو را می بینم یا امیر المؤمنین، فرمود: ای نوف خوشا به حال زاهدان در دنیا و آنها که رغبت به آخرت دارند، آنان کسانی هستند که زمین را فرش خود و خاک آن را رختخواب خود و آب آن را عطر خود و قرآن را ورد خود و دعا را شعار خود قرار داده اند و به شیوه عیسی بن مریم به کلی از دنیا بریده اند. خداوند به عیسی بن مریم وحی کرد که به بزرگان بنی اسرائیل بگو: به خانه ای از خانه های من وارد نشوند جز با دلهای پاک و دیدگان خاشع و دستانی پاکیزه، و به آنان بگو: بدانید که من دعای هیچ یک از شما و هیچ یک از مخلوقات خودم را که برگردن او حقی از مردم باشد مستجاب نخواهم کرد. ای نوف، پرهیز از اینکه مأمور مالیات و یا شاعر و یا پلیس و یا رئیس قوم و یا تنبور زن و یا طبل زن باشی، پیامبر خدا (ص) شبی بیرون آمد و به آسمان نظر کرد و فرمود: این همان لحظه ای است که دعا در

آن رد نمی شود مگر دعای رئیس قوم و دعای شاعر و دعای مأمور مالیات و یا پلیس و یا تنبور زن و یا طبل زن.

شش گروه ملعون هستند

۴۱- عبد الله بن میمون از امام صادق (ع) و او از پدران نقل می کند که پیامبر خدا

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۹۳

(ص) فرمود: شش گروه هستند که خداوند و هر پیامبر مستجاب الدعوه ای آنان را لعنت کرده است: کسی که چیزی بر کتاب خدا بیفزاید و کسی که قضا و قدر الهی را تکذیب کند و کسی که سنت مرا ترک نماید و کسی که حرمتی را که خدا بر اهل بیت من قرار داده بشکند و کسی که به زور قدرت پیدا کرده تا کسی را که خدا او را عزیز قرار داده ذلیل کند و کسی را که خدا او را ذلیل قرار داده عزیز کند و کسی که بیت المال مسلمانان را به خود اختصاص داده و آن را برای خود حلال می داند.

کمال مرد با شش خصلت است

۴۲- محمد بن احمد کاتب نیشابوری با سند خود از امیر المؤمنین (ع) نقل می کند که فرمود: کمال مرد با شش چیز است: با دو عضو کوچکتر و دو عضو بزرگتر و دو هیبت و وقار اوست، دو عضو کوچکترش دل و زبان اوست که اگر مبارزه کند با دل مبارزه می کند و اگر سخن بگوید با زبان سخن می گوید و دو عضو بزرگترش عقل و همت اوست و دو هیبت و وقارش مال و جمال اوست.

مردم شش طبقه اند

۴۳- زراره بن أوفی می گوید: بر امام سجاد (ع) وارد شدم، فرمود: ای زراره! مردم در زمان ما شش طبقه اند: شیر و گرگ و روباه و سگ و خوک و گوسفند. امیّا شیر، همان پادشاهان دنیا هستند که هر کدام از آنها دوست دارند که غلبه کنند و مغلوب نشوند، و اما گرگ، بازرگانان شما هستند که چون چیزی را می خردند از آن بد می گویند و چون چیزی می فروشند از آن تعریف می کنند، و اما روباه، همان کسانی هستند که از طریق دین هایشان روزی می خورند و آنچه در زبان آنان است در دل هایشان نیست، و اما سگ (کسی است که) با زبانش به مردم پارس می کند و مردم از شرّ او، او را احترام می گذارند، و اما خوک، نامردانی هستند که به هیچ کار زشتی دعوت نمی شوند مگر اینکه اجابت می کنند، و اما گوسفند، مؤمنانی هستند که موهای آنان کنده می شود و گوشت هایشان خورده می شود و استخوان هایشان شکسته می شود، گوسفند در میان شیر و گرگ و روباه و خوک چکار کند؟

جزء اول از کتاب خصال پایان یافت و پس از آن جزء دوم می آید که اول آن باب

خصلت های هفتگانه است.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۹۴

فهرست مطالب

باب خصلت های یگانه

ترك خصلتی موجود به خاطر خصلتی که وعده داده شده است ۹

یک خصلت از ستمگری است ۱۱

یک خصلت از دین خواهی است ۱۱

یک خصلت سبب پنج خصلت می شود ۱۱

یک خصلت به یک خصلت ۱۱

یک خصلت نجات دهنده است ۱۳

یک خصلت بهترین کار در دین است ۱۳

چیزی با چیزی جمع نشده که بهتر از جمع شدن یک خصلت با یک خصلت باشد ۱۳

خصلتی است که شرافت دنیا و آخرت در آن است ۱۳

داناترین مردم کسی است که یک خصلت را با یک خصلت جمع کند ۱۵

حقیقت خوشبختی یک چیز و حقیقت بدبختی یک چیز است ۱۵

مردم به سبب یک خصلت پاداش می گیرند یا مجازات می شوند ۱۵

یک خصلت بهترین جهاد است ۱۵

سخت ترین چیزها خصلتی است که نمی توان از آن دوری کرد مگر با ترك یک خصلت ۱۷

شرافت مؤمن در یک خصلت و عزّت او در یک خصلت ۱۷

کلید هر بدی یک خصلت است ۱۹

خصلتی از عدالت است ۱۹

خصلتی است که هر کس انجام دهد به داوری با آن راضی شود ۱۹

کمترین حق مؤمن بر برادرش یک خصلت است ۱۹

با یک خصلت می توان به خداوند نزدیک شد ۱۹

خداوند بندگانش را با چیزی سخت تر از یک خصلت امتحان نکرد ۱۹

میوه نیکی یک چیز است ۲۱

خصلتی است که ایمان بنده را پابرجا می کند و خصلتی است که او را از ایمان بیرون می کند. ۲۱

خصلتی است که وقار مؤمن را از بین می برد ۲۱

یک نیکی است که بالاتر از آن نیکی نیست و یک بدی بر والدین است که بالاتر از آن بدی نیست ۲۱

صاحب یک خصلت تضمین داده شده

که فقیر نشود ۲۳

مرّوت اهل بیت پیامبر (ص) در یک خصلت است ۲۳

یک خصلت از مرّوت است ۲۳

یک خصلت از مردی با شخصیت ناپسند است ۲۳

خصلتی است که خدا آن را دوست دارد و خصلتی است که خدا آن را دشمن می‌دارد ۲۳

خصلتی است که هر کس آن را داشته باشد شکر نعمت را به جا نیاورده است ۲۳

هر کس که خصلتی او را خشنماک نکند خصلتی را شکر نکرده است ۲۵

خصلتی از فروتنی است ۲۵

خصلتی است که نزدیک است که به کفر انجامد و خصلتی است که ممکن است بر قضا و قدر غلبه کند ۲۵

خصلتی است که ملت‌های پیشین را هلاک کرده ۲۵

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۹۵

شهادت در راه خدا باعث آموزش هر گناهی می‌شود مگر یک گناه، که جز یکی از سه خصلت آن را از بین نمی‌برد ۲۵

خداوند به محمد (ص) و امت او هدیه‌ای داده که به هیچ یک از امت‌ها نداده ۲۷

هر کس بخواهد برکت خانه‌اش افزون شود به هنگام آمدن غذا یک خصلت را انجام دهد ۲۷

چون خداوند بنده‌ای را دوست بدارد به او نظر می‌کند و چون به او نظر کند یکی از سه چیز را به او تحفه می‌دهد. ۲۷

قیامت عروسی پرهیزگاران است ۲۷

خصلتی است که به سبب آن انسان مرگ را دوست ندارد ۲۷

خصلتی است که به ضدّ خود شباهت دارد ۲۹

بدترین مردم کسانی هستند که از ترس خصلتی به آنها احترام می‌شود ۲۹

یک خصلت زهد در دنیا و یک خصلت شکر هر نعمتی است ۲۹

هیچ چیزی به زندانی شدن طولانی، مستحق تر از زبان نیست ۲۹

هر کس آرزوی دراز کند عملش بد می شود

هر گاه که شخص مسلمان ساکت باشد، نیکوکار نوشته می شود ۳۱

خصلتی است که هر کس داشته باشد از هراس روز قیامت در امان است ۳۱

رأس عقل یک خصلت است ۳۱

پرهیزگارتین و عابدترین و زاهدترین و کوشاترین مردم ۳۱

پشیمان شدن در توبه کفایت می کند ۳۳

کسی که بیشتر از مصرف روزانه اش مال به دست آورد ۳۳

سفارش به یک خصلت ۳۳

یک خصلت دفع کننده و یک خصلت جذب کننده است ۳۳

یک خصلت بر اهل دنیا سنگین و یک خصلت بر آنها سبک است ۳۳

شرافتی جز با یک خصلت و کرامتی جز با یک خصلت و عملی جز با یک خصلت و عبادتی جز با یک خصلت نیست ۳۵

خصلتی است که در چهار مورد سودمند است ۳۵

چون خداوند بنده ای را دوست بدارد او را به بلایی بزرگ مبتلا می کند ۳۵

یک خصلت باعث ایجاد بواسیر می شود ۳۵

دستی که انگشتی از آهن بر آن است پاکیزه نمی شود ۳۷

کسی که پیش از سلام دادن سخن بگوید به او پاسخ مدهید ۳۷

خصلتی است که هر کس آن را انجام دهد یا در باره او انجام داده شود از دین محمد (ص) بیرون رفته است ۳۷

از سخنان حکمت آمیز پیامبران جز یک کلمه باقی نمانده است ۳۷

وقتی خداوند به بنده ای نیکی را اراده کند، در این دنیا تعجیل در عقوبت او می کند و وقتی به بنده ای بدی را اراده می کند،

عقوبت او را به تأخیر می اندازد ۳۷

شکيبایى در برابر دشمنان نعمت ۳۹

پيامبر (ص) و على بن ابى طالب (ع) از يك درخت آفريده شده اند ۳۹

يك خصلت سپاس هر نعمتى است ۳۹

دين همان دوست داشتن است ۳۹

وقتى يك مؤمن با مؤمن ديگر مصافحه كرد، از هم جدا مى شوند

در حالی که گناهی ندارند ۳۹

یک خصلت دل‌ها را زنده می‌کند ۴۱

یک خصلت که در آن زنده شدن یاد ائمه ع است ۴۱

خداوند چیزی را نیافریده که بیشتر از یک خصلت چشم را روشن کند ۴۱

نه قسمت از ده قسمت دین در یک خصلت است ۴۱

کسی که به قضا راضی باشد و کسی که از آن خشمگین باشد ۴۱

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۹۶

یک خصلت است که در برابر آن شتران سرخ مو هم دوست داشتنی نیست ۴۳

یک خصلت بر روزی می‌افزاید ۴۳

یک خصلت از گناهای است که آمرزیده نمی‌شود ۴۳

یک خصلت باعث نفاق می‌شود و تنگدستی می‌آورد ۴۳

نخستین تحفه‌ای که به مؤمن داده می‌شود یک چیز است ۴۳

بنده‌ای که در روز قیامت حسنه‌ای ندارد به سبب یک خصلت آمرزیده می‌شود ۴۳

یک خصلت سرآمد همه گناهان است ۴۵

چقدر زشت است که شخصی وارد بهشت شود در حالی که آبروی او ریخته می‌شود ۴۵

خصلتی است که هر کس آن را انجام دهد، سزاوار رحمت خدا گردد ۴۵

خصلتی است که هر کس آن را انجام دهد خیر و برکت خانه‌اش زیاد شود ۴۵

در باره کسی که تندرستی او بر بیماریش غلبه کند و در عین حال با چیزی خود را معالجه کند و بمیرد ۴۵

مؤمن از یک خصلت برکنار است ۴۷

ایمان را چیزی مانند یک خصلت نابود نمی‌کند ۴۷

آن کس که نمیرد تا جانشین خود را بعد از خود ببیند، سعادت‌مند است ۴۷

مؤمن از نظر احترام از کعبه بالاتر است ۴۷

مؤمن را این پیروزی از جانب خداوند بس، که دشمنش را ببیند که مشغول گناه است ۴۷

هدیه دادن کینه‌ها را از میان می‌برد ۴۹

خوشا به

حال بنده بی نام و نشان ۴۹

خصلتی شخص را در روز قیامت فقیر می سازد ۴۹

سرشناسان اهل بهشت یک گروه هستند ۴۹

پیامبر خدا (ص) پشت سر هم وضو می ساخت ۴۹

یک خصلت زیباترین زیبایی هاست ۵۱

پیامبر خدا (ص) به خاطر یک خصلت دعای خود را ترک کرد ۵۱

بهترین عبادت یک خصلت و بهترین دین، یک خصلت است ۵۱

یک چیز فراوان است ولی عمل کننده اندک است ۵۱

یک خصلت نصف دین است ۵۳

بهترین چیزی که به مسلمان داده شده یک خصلت است ۵۳

پیامبر خدا (ص) و علی بن ابی طالب (ع) از یک نور آفریده شده اند ۵۳

سلامت بنده در سلامت عضوی از بدن اوست ۵۳

شخصی به خاطر یک خصلت وارد بهشت شد ۵۵

کسی که دو خصلت او را شاد کند، یک خصلت را به کار گیرد ۵۵

پیامبر خدا (ص) سلام نماز را با یک سلام می خواند ۵۵

باب خصلت های دو گانه

شناخت توحید با دو خصلت ۵۷

سخن پیامبر (ص) که دوست ندارم در دو خصلت کسی شریک من باشد ۵۷

دو غریب را تحمل کنید ۵۷

وضو را باطل نمی کند مگر آنچه از دو طرف خارج می شود ۵۷

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۹۷

دو نعمت همواره ناسپاسی می شوند ۵۹

دو خصلت است که بسیاری از مردم با آنها آزمایش می شوند ۵۹

خداوند با چیزی بهتر از سکوت و پیاده رفتن به سوی خانه او پرستش نشده است ۵۹

دو کس امر به معروف می شوند ۵۹

کفر دو بال دارد ۶۱

خداوند اهل زمین را به دو قسم تقسیم کرده ۶۱

دو گروه از این امت هر گاه اصلاح شوند تمام امت اصلاح می شود، و اگر فاسد شوند تمام امت فاسد می شود ۶۱

در باره دو گروه ناتوان از خدا بترسید ۶۱

پاداش کسی که

دو دختر یا دو خواهر یا دو عمّه یا دو خاله را تکفّل کند ۶۳

دو کس بوی بهشت را نمی شنوند ۶۳

آنچه در باره شخص دورو وارد شده است ۶۳

مردم دو گروهند، یکی راحت می کند و دیگری راحت می شود ۶۵

مردم دو گروهند: دانشمند و دانش طلب ۶۵

دو خصلت است که یکی گناهان را از یاد می برد و دیگری قساوت قلب می آورد ۶۵

دو خصلت است که امان از جذام هستند ۶۷

توجه کردن به دو چیز بزرگ ۶۷

دنیا دو کلمه و دو درهم است ۶۷

شخص فقیه نمی شود مگر اینکه دو خصلت در او باشد ۶۷

خیری در دنیا نیست مگر برای دو کس ۶۹

دانش دو دانش است ۶۹

دو خصلت عجیب است: خوردن روزی خدا و ادعای پروردگاری برای غیر خدا ۶۹

امر به معروف و نهی از منکر، دو آفریده خداوند هستند ۷۱

بیشترین عبادت ابو ذر دو چیز بود ۷۱

زنی که دو بار شوهر کرده، در بهشت با کدام یک خواهد بود؟ ۷۱

دو دشمن که در باره پروردگارشان با هم دشمنی کردند ۷۱

بخشش کننده، دو قسم است ۷۳

دینار و درهم هلاک کننده هستند ۷۳

پناه بردن به خدا از دو چیز ۷۳

در شیعه دو خصلت وجود دارد ۷۵

روزه دار دو شادی دارد ۷۵

آنچه در باره دو بازرگان وارد شده، هنگامی که راست بگویند و نیکی کنند و هنگامی که دروغ بگویند و خیانت کنند ۷۵

دو چیز بامدادان و شامگاهان سود می دهند ۷۵

دو خرید و فروش بد است ۷۷

در کالای خوب دو دعا و در کالای بد دو دعاست ۷۷

کسی که خدا را در نظر بگیرد، دو خصلت به او داده می شود ۷۷

کسی که در او دو خصلت باشد او حقیقتاً مؤمن است ۷۷

دو خصلت

است که اگر در کسی باشد با او باش، و گر نه از او دور شو ۷۹

دو کار است که هر کدام زودتر واقع شود ۷۹

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۹۸

زن طلاق داده شده مسترابه از شوهر جدا می شود ۷۹

نزدیکی به خداوند با دو خصلت ۷۹

دو خصلت فقر را می زداید و بر عمر می افزاید و از صاحب خود هفتاد نوع مرگ بد را دور می کند ۷۹

سنت دو سنت است ۸۱

احسان کردن شایسته نیست مگر نزد صاحب دو خصلت ۸۱

برادران دو گروهند ۸۱

مردم دو نوع هستند ۸۱

دو امیرند که در واقع امیر نیستند ۸۳

دو چیز است که مردم نمازشان را با آن تباه می کنند ۸۳

هیچ گامی نزد خدا دوست داشتنی تر از دو گام و هیچ جرعه ای نزد خدا دوست داشتنی تر از دو جرعه و هیچ قطره ای نزد

خدا دوست داشتنی تر از دو قطره نیست ۸۳

دو خصلت است که شیطان آنها را به نوح گفت ۸۳

دو خصلت برای مردم از هر چیزی ترسناک تر است ۸۵

از دو خصلت نهی شده است ۸۷

دو نوع آب، نوح را به هنگامی که آنها را خواند، اجابت نکردند ۸۷

ایمان قول است و عمل ۸۷

دو گرسنه سیر نمی شوند ۸۹

دو خصلت از حقیقت ایمان است ۸۹

مرّوت دو نوع است ۸۹

دو خصلت از جفاست ۸۹

دو خصلت روزی جلب می کند ۸۹

میان دو شیوه ناپسند، دادن خرج خانواده واجب است ۹۱

دو خصلت در برابر دو خصلت ۹۱

حیا بر دو قسم است ۹۱

آنچه بر پدر و مادر رعایت حق فرزند لازم است ۹۱

سخن پیامبر خدا (ص) که من فرزند دو ذبیح هستم ۹۱

دو چیز بر پا و دو چیز در حال حرکت هستند و دو چیز جانشین یک

دیگرند و دو چیز دشمن یک دیگر هستند ۹۷

ثواب کسی که دو بار حج به جای آورد ۹۹

سخن حق در دو حالت ۹۹

قتل دو قتل و جنگ دو جنگ است ۹۹

دو خصلت است که هر کس انجام دهد، خدا از آسمان و مردم از زمین او را دوست می دارند ۹۹

پیامبر خدا (ص) دو انگشتر داشت ۱۰۱

تحفه روزه دار دو چیز است ۱۰۱

قیامت با آشکار شدن دو علامت بر پا می شود ۱۰۱

صدقه بر بنی هاشم حرام است مگر در دو حالت ۱۰۱

دو خصلت است، در هر کس باشد فرومایه است ۱۰۳

دو گناه است که یکی از دیگری شدیدتر است ۱۰۳

گذاشتن گیاه سعد در دندان ها دو خصلت دارد ۱۰۳

خوردن اشنان دو خصلت دارد ۱۰۳

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۴۹۹

شفاعت پیامبر خدا (ص) به دو کس نمی رسد ۱۰۳

دو نوع خلال دندان رگ جدام را تحریک می کند ۱۰۵

دنیا و آخرت مانند دو کفه ترازویند ۱۰۵

دو دریا به هم رسیدند و میان آنها برزخی است تا همدیگر را ستم نکنند ۱۰۷

پیامبر خدا در میان امت خود دو چیز باقی گذاشت ۱۰۷

پرسش از ثقلین در روز قیامت ۱۰۷

حسن و حسین (ع) دو تعویذ داشتند ۱۱۱

شب و روز سپری کنندگان عمرند ۱۱۱

دو کس را خداوند دو بال داده که با فرشتگان در بهشت پرواز می کنند ۱۱۱

دو چیز مردم را هلاک کرد ۱۱۳

سخن امیر المؤمنین (ع) که دو کس پشت مرا شکست ۱۱۳

حریص از دو خصلت محروم است و دو خصلت دامنگیر اوست ۱۱۳

دو نماز است که پیامبر خدا (ص) هرگز آنها را ترک نکرد ۱۱۳

دو دسته اند که سهمی در اسلام ندارند. ۱۱۵

دشمنی با دیگران باعث پیدایش دو خصلت می شود ۱۱۷

فرزند آدم پیر می شود

ولی دو چیز او جوان می شوند ۱۱۷

دو خصلت هر کدام باعث دو خصلت می شوند ۱۱۷

دو خصلت است که فرزند آدم آنها را ناپسند می دارد ۱۱۹

پیامبر خدا (ص) دو سکوت داشت ۱۱۹

دو خصلت است که در مسلمان جمع نمی شود ۱۱۹

دو خصلت است که در قلب بنده ای جمع نمی شود ۱۲۱

حسد روا نیست مگر در دو چیز ۱۲۱

محبت پیامبر خدا (ص) به عقیل بن ابی طالب از دو جهت بود ۱۲۱

دو چیزی که پیامبر خدا (ص) به سبب آنها شادمان شد ۱۲۱

پیامبر خدا (ص) به حسن و حسین (ع) دو خصلت بخشید ۱۲۱

سخن گفتن در شب پس از نماز شایسته نیست مگر برای دو کس ۱۲۳

آنچه بیشتر از هر چیز، امت را وارد آتش می کند دو چیز است و آنچه بیشتر از هر چیز، امت را وارد بهشت می کند دو چیز است ۱۲۳

خداوند برای بنده اش دو ترس و دو آسایش را با هم نمی دهد ۱۲۵

صلاح اول این امت با دو خصلت و هلاک آخر این امت با دو خصلت است ۱۲۵

باب خصلت های سه گانه

خداوند سه گروه را بدون حساب وارد بهشت، و سه گروه را بدون حساب وارد آتش می کند. ۱۲۷

سه چیز است که خداوند، مؤمن را به سبب آنها مؤاخذه نمی کند ۱۲۷

سه خصلت است که همه، یا یکی از آنها در هر کسی باشد در سایه عرش خدا قرار می گیرد ۱۲۷

سه دسته اند که در روز قیامت نزدیک ترین خلق به خدا هستند ۱۲۹

اجابت دعا به هنگام پیدایش سه چیز ۱۲۹

مؤمن، مؤمن نمی شود مگر اینکه در او سه خصلت باشد ۱۲۹

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۵۰۰

سه خصلت در مؤمن نیست ۱۳۱

پیامبر خدا (ص) از پروردگارش سه خصلت خواست و

خداوند دو تا از آنها را داد و یکی را نداد ۱۳۱

سه چیز باعث رفع درجه و سه چیز کفاره گناهان و سه چیز هلاک کننده و سه چیز نجات دهنده است ۱۳۱

هر کس سه خصلت داشته باشد، خدا او را با حور العین تزویج کند ۱۳۵

سه گروهند که اگر تو به آنها ستم نکنی آنها به تو ستم می کنند ۱۳۵

سه گروه از سه گروه، حق خود را دریافت نمی کنند ۱۳۵

بنده همواره در میان سه خصلت است ۱۳۵

سه گروه شایسته ترحم هستند ۱۳۵

سه طائفه مورد خشم خداوند هستند ۱۳۷

سه چیز است که دروغ گفتن در آنها خوب و سه چیز است که راست گفتن در آنها بد و سه طایفه اند که همنشینی با آنها دل را می میراند ۱۳۷

سه چیز در برابر سه چیز ۱۳۷

یک چیز در برابر سه چیز ۱۳۷

نشانه های پیری سه چیز است ۱۳۹

سه خصلت مخصوص پیامبران و فرزندان و پیروان آنهاست ۱۳۹

سه خصلت است که خداوند با آنها دشمن است ۱۳۹

هدیه سه گونه است ۱۳۹

سه خصلت است که هیچ پیامبر و پایین تر از او، از آن خالی نیست ۱۳۹

ریشه های کفر سه تا است ۱۴۱

وام بر سه وجه است ۱۴۱

اجازه خواستن سه گونه است ۱۴۳

به سه کس سلام داده نشود ۱۴۳

بهترین مردم سه طایفه اند ۱۴۳

سه خصلت است که یکی ثروت و دیگری زیبایی را آشکار می کند و سومی دشمنان را خوار می سازد ۱۴۳

سه چیز از سنت های پیامبران است ۱۴۳

سه چیز چشم را جلا می دهد ۱۴۵

خصلت های نیکو سه تاست ۱۴۵

اسراف در سه چیز است ۱۴۵

پیامبر خدا (ص) به سه نفر لعنت کرد ۱۴۵

در بهشت درجه ای است که هیچ کس، جز سه نفر به آن نمی رسد ۱۴۵

قلم از

سه کس برداشته شده است ۱۴۷

حدیث سه نفری که به لات و عزی سوگند خوردند که پیامبر (ع) را بکشند و علی (ع) بر آنان تاخت ۱۴۷

در نیکویی به برادران و سعی در حوائج آنان، سه خصلت است ۱۵۱

نهی از قضای حاجت در سه جا ۱۵۱

در روبرو بودن با آفتاب، سه خصلت بد وجود دارد ۱۵۱

اسراف کار، سه علامت دارد ۱۵۳

هر چشمی در روز قیامت گریان است مگر سه چشم ۱۵۳

همه نیکی ها در سه خصلت جمع شده است ۱۵۳

نهی از سوار شدن سه نفر بر پشت سر هم بر چارپا ۱۵۳

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۵۰۱

حق مسافر بر همراهانش این است که در صورت بیماریش سه روز نزد وی اقامت کنند ۱۵۵

در کفش سیاه سه خصلت بد و در کفش زرد سه خصلت خوب است ۱۵۵

از کلاغ سه خصلت را یاد بگیرید ۱۵۵

سه چیز با سه چیز است ۱۵۵

شومی در سه چیز است ۱۵۷

کسانی که هر چه به آنها گفته شد فراموش کردند، سه گروهند ۱۵۷

سه گروه در امان خدا هستند تا اینکه خداوند از حساب فارغ شود ۱۵۷

کسی که سه چیز به او داده شود، از سه چیز محروم نگردد ۱۵۷

نهی از مشورت کردن با سه طایفه ۱۵۷

عقل به سه قسم تقسیم شده است ۱۵۹

حضرت آدم از سه خصلت یکی را برگزید ۱۵۹

عقل مرد در سه چیز معلوم می شود ۱۵۹

شیعه سه گونه است ۱۵۹

امتحان شیعه در سه مورد ۱۶۱

سه خصلت است که در هر کس باشد ایمان او کامل است ۱۶۱

سه طایفه اند که خداوند در روز قیامت با آنان سخن نمی گوید و به آنان نگاه نمی کند و آنان را پاک نمی سازد و برای

آنان، عذابی دردناک است ۱۶۵

وحشتناک ترین حالت برای مردم سه مورد است ۱۶۵

سه کس شریک در ظلم هستند ۱۶۷

سخن چین قاتل سه نفر است ۱۶۷

مؤمن سه مسکن دارد، زندان و حصار و جایگاه، و کافر هم سه مسکن دارد ۱۶۷

روزهای خدا سه روز است ۱۶۷

سه گروه در روز قیامت عذاب می شوند ۱۶۹

سه خصلت از تکبر باز می دارد ۱۶۹

کسی می تواند امر به معروف و نهی از منکر کند که در او سه خصلت باشد ۱۶۹

سه طایفه نجیب نمی شوند ۱۶۹

برای مرد از نظر عیب سه خصلت بس است ۱۷۱

کسی که عترت پیامبر را دوست نداشته باشد به سبب یکی از سه چیز است ۱۷۱

محبوب ترین کارها برای خدا سه چیز است ۱۷۱

در روز قیامت آتش با سه گروه سخن می گوید ۱۷۱

سه چیز پشت را می شکنند ۱۷۳

خداوند با سه چیز بر بندگانش منت نهاد ۱۷۳

بیداری روا نیست مگر در سه چیز ۱۷۳

اگر سه چیز در فرزند آدم نبود، چیزی سرش را خم نمی کرد ۱۷۵

همه شریعت های دین، سه چیز است ۱۷۵

فتنه ها در سه چیز است ۱۷۵

برای مسلمان سه دوست وجود دارد ۱۷۵

خداوند به پیامبر خدا (ص) در باره علی (ع) سه کلمه وحی کرد ۱۷۷

مردان سه طایفه اند ۱۷۹

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۵۰۲

امامت جز بر مردی که سه خصلت دارد شایسته نیست ۱۷۹

کسی که سه بار حج به جا آورده ۱۸۱

کسی که سه مؤمن را به حج ببرد ۱۸۱

در پیراهن یوسف سه آیه است ۱۸۳

ظلم سه گونه است ۱۸۳

زن ها به سه طریق حلال می شوند ۱۸۳

برای همه امت امید نجات وجود دارد مگر به سه کس ۱۸۳

سخت ترین ساعت های فرزند آدم، سه ساعت است ۱۸۵

فرزند آدم کاری را که نزد خداوند از

سه کار بزرگتر باشد انجام نداده. ۱۸۵

مرد، جز برای سه هدف کوچ نکند ۱۸۵

رختخواب سه گونه است ۱۸۷

نشانه های سه گانه ۱۸۷

خداوند بنده اش را در سه حالت از سوی خودش سامان می دهد ۱۸۹

مردم سه طایفه اند ۱۸۹

سه خصلت است که کسی در آنها معذور نیست ۱۹۱

سه خصلت است که صاحب آنها نمی میرند مگر اینکه کیفر آنها را می بینند. ۱۹۱

سه خصلت است که مسلمان با آنها کامل می شود. ۱۹۱

خصلت های سه گانه ای که در وصیت پیامبر (ص) به امیر المؤمنین (ع) آمده ۱۹۳

برای سه نفر با لفظ جمع دعا می شود ۱۹۵

برای عطسه کننده سه بار دعا می شود ۱۹۵

سه خصلت است که خداوند آنها را در منافق و فاسق جمع نمی کند ۱۹۷

سه دسته از مهمانان خداوند، زائران او و در حمایت او هستند ۱۹۷

مشتری سه روز خیار حیوان دارد ۱۹۷

سه چیز است که خداوند به هیچ کس در آنها رخصت نداده ۱۹۷

هیچ مصیبتی برای مؤمن شدیدتر از فقدان سه خصلت نیست ۱۹۷

اگر سه طایفه نبودند خداوند عذاب را بر بندگانش فرو می ریخت ۱۹۹

سه نفر ملعون هستند ۱۹۹

حکیمان و فقیهان وقتی به همدیگر نامه می نوشتند، سه چیز را می نوشتند که چهارمی نداشت ۱۹۹

سه چیز در سرشت مؤمن نیست ۱۹۹

برای کسی که چیزی از دنیای خود را به ناچار از دست می دهد، سه خصلت است ۲۰۱

خداوند را بهشتی است که جز سه طایفه کسی وارد آن نمی شود ۲۰۱

سه خصلت در شیعه نیست ۲۰۱

سه خصلت از سخت ترین اعمال بندگان است ۲۰۱

سخن شیطان به حضرت نوح که مرا در سه جا یاد کن ۲۰۳

سخن شیطان ملعون: هر چه در کار فرزند آدم در مانده شوم در یکی از سه جا در مانده نمی شوم ۲۰۳

سه خصلت است که مردم طاقت

آن را ندارند ۲۰۵

احسان کردن شایسته نیست مگر با سه خصلت ۲۰۵

دست ها سه گونه اند ۲۰۵

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۵۰۳

سه خصلت مستحب است ۲۰۵

بخشندگان سه کس هستند ۲۰۷

خواهش کردن جز در سه جا شایسته نیست ۲۰۷

سه خصلت است که خداوند با آنها به فرزند آدم منت نهاده ۲۰۹

بنده ای مشرک نمی شود مگر اینکه یکی از این سه خصلت را انجام بدهد ۲۰۹

به این امت کمتر از سه چیز داده نشده ۲۰۹

بلای مشقت بار، سه چیز است ۲۰۹

در این امت سه چیز وجود ندارد ۲۱۱

فرشتگان به خانه ای که در آن سه چیز باشد وارد نمی شوند ۲۱۱

سه کس در امر به معروف و نهی از منکر شریکند ۲۱۱

خداوند به مؤمن سه خصلت داده ۲۱۱

از سه کس در باره دین باید دوری کرد ۲۱۳

سؤال مرد دیرنشین از امام صادق (ع) از سه خصلت ۲۱۳

زمین به پروردگارش ناله نکرد، مانند نالیدن آن از سه چیز ۲۱۵

خداوند نگهداری سه چیز را قبول نکرده ۲۱۵

سه گروه در روز قیامت در سایه عرش خدا قرار می گیرند ۲۱۵

سه چیز به خداوند شکایت می کنند ۲۱۵

قاریان قرآن سه گونه اند ۲۱۷

بار سفر بسته نشود مگر برای رفتن به سه مسجد ۲۱۷

در ترب سه خاصیت است ۲۱۹

سه چیز ضرر نمی رساند ۲۱۹

برای کسی که سه خصلت را ترک کند، پیامبر (ص) سه خانه در بهشت ضمانت می کند ۲۱۹

امیر المؤمنین (ع) به جنگ با سه گروه مأمور بود ۲۱۹

هر کس سه خصلت را نداشته باشد، از خدا و پیامبر او نیست ۲۲۱

خداوند سه حرمت دارد ۲۲۱

حقیقت ایمان سه خصلت است ۲۲۱

حاجی سه نوع است ۲۲۳

از سه خصلت نهی شده است ۲۲۳

لباس سیاه مکروه است مگر در سه مورد ۲۲۳

به

کسی که قصد خانه خدا می کند اگر سه خصلت نداشته باشد اعتنا نمی شود ۲۲۵

مهمانی سه روز است ۲۲۵

سه چیز است که دل مرد مسلمان در آنها خیانت نمی کند ۲۲۵

سخن پیامبر خدا (ص) که سوگند می خورم که سه چیز حق است ۲۲۷

پس از مرگ، چیزی جز سه خصلت به دنبال انسان نیست ۲۲۷

خداوند سه گروه را در بهشت خود ساکن نمی کند ۲۲۷

پدران سه تا هستند ۲۲۹

ابن بابویه، محمد بن علی - جعفری، یعقوب، الخصال / ترجمه جعفری، ۲ جلد، نسیم کوثر - قم، چاپ: اول، ۱۳۸۲ ش.

الخصال / ترجمه جعفری؛ ج ۱؛ ص ۵۰۳

مؤمن سه خصلت داده شده ۲۲۹

سزاوارترین مردم به آرزو کردن سه چیز، سه نفرند ۲۲۹

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۵۰۴

کارها سه گونه اند: ۲۲۹

دزدان سه طایفه اند ۲۳۱

فرشتگان سه گروه هستند ۲۳۱

اجته سه دسته و انسان نیز سه دسته اند ۲۳۱

پشت سر سه نفر نماز گزارده نشود ۲۳۱

سه چیز خورده نمی شود ولی چاق می کند و سه چیز خورده می شود ولی لاغر می کند ۲۳۳

همه احکام مسلمانان از سه طریق اجرا می شود ۲۳۳

سه چیز همراه با سه چیز است ۲۳۳

سه طایفه نزد خدا شفاعت می کنند و شفاعت آنها پذیرفته می شود ۲۳۳

نخستین کسانی که بر آنان قرعه کشیده شد، سه نفرند ۲۳۵

در «به» سه خصلت است ۲۳۵

در پیاز سه خصلت است ۲۳۷

نوشتن دعا اثر ندارد مگر در سه جا ۲۳۷

سه خصلت از نشانه های دانستن است ۲۳۷

دمیدن در سه جا مکروه است ۲۳۷

سه خصلت در هر کس باشد اهل جهنم است ۲۳۷

هر کس مالی را از راه نامشروع به دست آورد، خدا سه چیز را بر آن مسلط می کند ۲۳۹

راحتی مؤمن در سه چیز است ۲۳۹

از خوشبختی انسان است که سه

چیز داشته باشد ۲۳۹

دعای سه گروه مستجاب نمی شود ۲۳۹

روزه ای که در سنت پیامبر است سه روز در هر ماه است ۲۴۱

سرگرمی مؤمن در سه چیز است ۲۴۱

کسی که سه خصلت داشته باشد گویا که دنیا را به دست آورده ۲۴۱

پیامبر (ص) در خندق سه بار کلنگ زد و سه بار تکبیر گفت ۲۴۳

دوست داشتنی ترین عمل ها نزد خداوند سه عمل است ۲۴۳

سخت ترین چیزی که از آن ها بر امت من ترسیده می شود، سه چیز است ۲۴۳

هر کس به خدا و روز قیامت ایمان دارد سه کار را انجام ندهد ۲۴۵

ترس بر امت از سه خصلت ۲۴۵

برای پیامبر (ص) سه چیز دوست داشتنی بود ۲۴۵

امام صادق (ع) از یکی از سه خصلت بیرون نبود ۲۴۷

زائر امام رضا (ع) در سه جا سود می برد ۲۴۷

اعمال سه حالت دارند ۲۴۹

امام باقر (ع) فرزندش امام صادق (ع) را به سه چیز امر و از سه چیز نهی کرد ۲۴۹

چون قائم (ع) قیام کند به سه چیز حکم می کند که پیش از او کسی به آنها حکم نداده ۲۵۱

سخن پیامبر (ص) به سلمان فارسی که در بیماری تو سه خصلت است ۲۵۱

سخن عمر، که من از سه چیز به درگاه خدا توبه می کنم ۲۵۳

سخن ابو بکر که اندوه دنیا را نمی خورم مگر برای سه کار که کردم و ۲۵۳

سخن عبد الله بن مسعود که دانشمندان زمین سه نفرند ۲۵۵

سه نفر حتی به اندازه یک چشم به هم زدن به وحی الهی کافر نشدند ۲۵۷

ثواب کسی که سه دختر داشته باشد و به آن ها صبر کند ۲۵۷

سه چیز در روز قیامت به خدا شکایت می کنند ۲۵۷

از سه

کس قلم برداشته شده ۲۵۷

بخل باعث پیدایش سه خصلت نکوهیده می شود ۲۵۹

آغاز کار پیامبر (ص) از سه چیز بود ۲۵۹

سه خصلت است در هر کس باشد در سود و زیان مسلمانان شریک است ۲۶۱

سه چیز است که هر کدام از آنها بخشی از چهل و پنج بخش از نبوت است ۲۶۱

ایمان سه چیز است ۲۶۱

سه کس وارد بهشت نمی شوند ۲۶۳

در باره کسی که سه فرزند خود را از دست داده ۲۶۳

ثواب سه خصلت: گرفتن وضوی کامل و آشکار ساختن سلام و صدقه پنهانی ۲۶۵

سه برادرند که میان هر کدام با دیگری ده سال فاصله است ۲۶۵

خوار شدن مردم پس از وقوع سه حادثه ۲۶۵

در سائل بودن، سه خصلت است و بدترین مردم سه کس هستند ۲۶۵

قهر کردن بیش از سه روز جایز نیست ۲۶۷

سه چیز از خوشبختی مسلمانان است ۲۶۷

خداوند با سه کس سخن نمی گوید ۲۶۷

صدیقان سه کس بودند ۲۶۹

اصحاب رفیق سه کس بودند. ۲۶۹

دوست داشتنی ترین عمل ها برای خداوند سه چیز است ۲۷۱

مردم سه دسته اند ۲۷۱

یادی از نوری که به سه بخش تقسیم شد ۲۷۳

مردم خداوند را سه گونه عبادت می کنند ۲۷۳

امیر المؤمنین (ع) از کسی که او را به مهمانی خوانده بود، سه تعهد گرفت ۲۷۵

سه خصلتی که در امیر المؤمنین (ع) بود ۲۷۵

در «بریره» کنیز عایشه، سه سنت بود ۲۷۵

سه نفر به زبان پیامبر خدا (ص) دروغ می بستند ۲۷۷

سه نفر ملعونند: جلودار و راننده و سواره ۲۷۷

نمی دانم جرم کدام یک از سه نفر بزرگ تر است ۲۷۷

در براء بن معرور سه سنت جاری شد ۲۷۹

در صفوان بن امیه جمعی سه سنت جاری شد ۲۷۹

سعد بن معاذ در اسلام سه موقعیت داشت که اگر یکی

از آنها برای همه مردم بود برای فضیلت آنها بس بود ۲۸۱

حاملان علم سه دسته اند ۲۸۱

هر کس به سه نفر برتری جوید خوار می شود ۲۸۱

مردم در مسأله قدر سه دسته اند ۲۸۳

باب خصلت های چهارگانه

سخن پیامبر (ص) که من روز قیامت از چهار نفر شفاعت می کنم ۲۸۵

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۵۰۶

مجازات کسی که در چهار چیز از زنش اطاعت کند ۲۸۵

چهار نفرند که دعای آنان رد نمی شود ۲۸۵

پایداری دین با چهار نفر است ۲۸۷

خداوند مردی را که در چهار حالت آسان می گرفت، آمرزید ۲۸۷

خواسته های مردم در این دنیای فانی چهار چیز است ۲۸۷

هیچ بنده ای ایمان ندارد مگر اینکه به چهار چیز ایمان داشته باشد ۲۸۹

امیر المؤمنین (ع) چهار انگشتر داشت ۲۸۹

چهار سوره پیامبر (ص) را پیر کرد ۲۸۹

پیامبر خدا (ص) چهار بار عمره به جا آورد ۲۹۱

امام با چهار نشانه شناخته می شود ۲۹۱

سخن پیامبر (ص) که با چهار چیز برتری یافته ام ۲۹۱

بهترین یاران چهار نفرند و بهترین سریه ها چهار صد نفرند و بهترین لشکرها چهار هزار نفرند ۲۹۱

به هر کس چهار چیز داده شد، از چهار چیز محروم نگردید ۲۹۳

به چهار چیز گوش داده شده که سخن مردم را می شنود ۲۹۳

چهار نفرند که خداوند روز قیامت به آنان نگاه نمی کند ۲۹۳

سواران روز قیامت چهار نفرند ۲۹۳

پیرزنی از بنی اسرائیل از موسی چهار چیز خواست ۲۹۷

بهترین زنان اهل بهشت چهار نفرند ۲۹۷

چهار چیز کمر را می شکنند ۲۹۹

چهار بار توجّه خداوند به دنیا ۲۹۹

سخن پیامبر (ص) به علی (ع) که «من نام تو را چهار جا همراه نام خود دیدم» ۳۰۱

حدیث اهل بیت (ع) را جز چهار کس حمل نمی کند ۳۰۱

کسی که در رفتار با مردم از

سه خصلت دوری کند در حق او چهار خصلت بر مردم واجب می شود ۳۰۱

شیطان چهار بیت شعر گفته و با آن به دو بیت شعر آدم پاسخ داده ۳۰۳

خداوند چهار چیز را در چهار چیز پنهان کرده ۳۰۵

سخن پیامبر خدا (ص) که چهار چیز را بد مشمارید که آنها برای چهار چیزند ۳۰۵

امیر المؤمنین (ع) چهار منقبت داشت که هیچ عربی در آنها از وی پیشی نگرفته ۳۰۵

سخن معاویه به ابن عباس که به سبب چهار خصلت تو را دوست دارم و از چهار خصلت دیگری که در توست در می گذرم

۳۰۷

ریشه گناهان چهار چیز است ۳۱۳

ثواب کسی که چهار بار حج به جا آورده ۳۱۳

چهار چیز در چهار چیز روا نیست ۳۱۵

چون غذا چهار خصلت یابد غذای کاملی است ۳۱۵

زنازاده چهار نشانه دارد ۳۱۵

خداوند موسی (ع) را به چهار چیز وصیت کرد ۳۱۷

برای امیر المؤمنین (ع) هنگامی که به جنگی اعزام می شد چهار خصلت بود ۳۱۷

شگفت از کسی که از چهار چیز می هراسد، چگونه به چهار چیز پناه نمی برد؟ ۳۱۷

چهار نفر شهادت بر ولایت امیر المؤمنین (ع) را کتمان کردند و خداوند نفرین او را در باره آنان اجابت نمود ۳۱۹

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۵۰۷

آنچه در آن امان از چهار خصلت در دنیاست و چهار کلمه برای آخرت ۳۲۱

چهار چیز از وسواس است ۳۲۳

چهار چیز از چهار چیز سیر نمی شود ۳۲۳

چهار خصلت است که هر کس داشته باشد در نور بزرگ خدا قرار می گیرد ۳۲۳

چهار چیز است که در هر کس باشد، اسلام او کامل است ۳۲۵

چهار کلمه حکمت آمیز ۳۲۵

چهار خصلت در برابر چهار خانه در بهشت ۳۲۵

هر کس چهار خصلت

داشته باشد خداوند برای او در بهشت خانه ای می سازد ۳۲۵

هر کس از چهار چیز سالم باشد وارد بهشت می شود ۳۲۷

چهار نفرند که خداوند در روز قیامت به آنان نظر می کند ۳۲۷

چهار خصلت است که شیعه به آن مبتلا نمی شود ۳۲۷

چهار خصلت است که هر کس داشته باشد در پناه خداست ۳۲۷

خداوند از هر چیزی چهار تا را برگزید ۳۲۷

چهار خصلت است که اندوه زاست ۳۲۹

چهار خصلت همواره در امت محمد (ص) وجود دارد ۳۲۹

جسد بر چهار چیز بنا شده است ۳۳۱

پایداری و بقای انسان با چهار چیز است و آتش ها چهار نوعند ۳۳۱

چهار خصلت قلب را فاسد می کند و نفاق را رشد می دهد ۳۳۱

پیامبر خدا (ص) چهار قبیله را دوست داشت و از چهار قبیله بدش می آمد ۳۳۱

چهار خصلت دل را می میراند ۳۳۳

زمین هرگز از چهار نفر مؤمن خالی نمی شود ۳۳۳

چهار چیز از طبّ بی نیاز می کند ۳۳۳

چهار خصلت در مؤمن نیست ۳۳۳

خداوند از مؤمن به چهار چیز پیمان گرفته ۳۳۵

مؤمن از چهار خصلت جدا نیست ۳۳۵

چهار کس فوراً مجازات می شوند ۳۳۵

چهار چیز است که یکی از آنها وارد خانه ای نمی شود مگر اینکه آن خانه خراب می گردد ۳۳۷

چیزهایی که هر کدام از آنها چهار شعبه دارد ۳۳۷

نجده حروری در نامه ای چهار چیز از ابن عباس پرسید ۳۴۱

نشانه های پیری در چهار محل ۳۴۱

مردم چهار دسته اند ۳۴۳

میان حق و باطل چهار انگشت است ۳۴۳

گنج آن دو یتیم چهار کلمه بود ۳۴۳

چهار گروهند که به آنان سلام داده نشود ۳۴۳

چهار چیز صورت را روشن می کند ۳۴۵

دوست داشتنی ترین یاران نزد خدا چهار نفرند ۳۴۵

روز قیامت آتش بر چهار نفر حرام است ۳۴۵

چهار چیز است که کم آن زیاد است ۳۴۵

الخصال /

ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۵۰۸

پرداختن به چهار چیز پیش از چهار چیز ۳۴۷

دانش همه مردم در چهار جمله است ۳۴۷

چهار چیز برای امت، حقی لازم است ۳۴۷

جهاد چهار نوع است ۳۴۷

بنده چهار چشم دارد ۳۴۹

چهار خصلت از هر چیزی بهتر است ۳۴۹

زنان چهار نوع هستند ۳۴۹

چهار خصلت از سنت های پیامبران است ۳۵۱

نماز چهار کس قبول نمی شود ۳۵۱

هنگامی که چهار چیز شایع شود، چهار چیز آشکار گردد ۳۵۱

چهار چیز علامت بدبختی است ۳۵۱

خداوند برای آدم سخن ها را در چهار کلمه جمع کرد ۳۵۳

نهی از رفاقت و برادری با چهار نفر ۳۵۵

چهار کس در علم اجر می برد ۳۵۵

قیمت چهار چیز کم داده نشود ۳۵۵

خریدار برده با وجود چهار خصلت تا یک سال اختیار فسخ دارد ۳۵۵

بهترین مال ها چهار چیز است ۳۵۷

چهار نماز است که در هر زمانی می توان خواند ۳۵۹

قاضی ها چهار دسته اند ۳۵۹

مرد به دادن هزینہ چهار نفر مجبور است ۳۵۹

پیامبرانی که در زمین، پادشاه بودند چهار نفرند ۳۵۹

در آفتاب چهار خصلت است ۳۶۱

درمان چهارتاست ۳۶۱

چهار چیز مزاج را نرم می کند ۳۶۱

در تره چهار خصلت است ۳۶۱

نشانه های خون چهارتاست ۳۶۳

چهار رودخانه از بهشت است ۳۶۳

از چهار کنیه نهی شده است ۳۶۳

بهترین نام ها چهار نام و بدترین آنها چهار نام است ۳۶۳

نهی از چهار چیز و چهار ظرف ۳۶۳

به دفن کردن چهار چیز امر شده است ۳۶۵

چهار خصلت از اخلاق پیامبران است ۳۶۵

چهار کس باید نماز خود را چه در سفر و چه در حضر تمام بخوانند ۳۶۵

از گنجینه علم خدا تمام خواندن نماز در چهار جا است ۳۶۵

سوره هایی که سجده واجب دارند چهار سوره اند ۳۶۷

بنده در قیامت قدم بر نمی دارد مگر اینکه از چهار چیز پرسیده شود ۳۶۷

پیامبر

خدا (ص) به دوست داشتن چهار نفر مأمور شد ۳۶۷

نخستین کس از چهار نفری که وارد بهشت می شود ۳۶۹

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۵۰۹

چهار چیز در هر کس باشد منافق است ۳۶۹

چهار کس پادشاهی روی زمین را به دست آوردند که دو نفر کافر بودند ۳۶۹

حدیث پیامبر خدا (ص) از چهار کس به مردم رسیده و پنجمی ندارد ۳۷۱

چهار خصلت است که مردم در ماه رمضان از آن بی نیاز نیستند ۳۷۷

چارپایان از چهار چیز بی خبر نیستند ۳۷۷

خداوند اسب را از چهار چیز آفرید ۳۷۹

بادها چهار گونه اند ۳۷۹

مردم چهار دسته اند ۳۷۹

خوابیدن چهار گونه است ۳۸۱

ابلیس چهار بار فریاد زد ۳۸۱

چهار چیز به هدر می رود ۳۸۱

سخن امام صادق (ع) که مسلمانان چهار عید دارند ۳۸۳

سخن خداوند به ابراهیم (ع) که چهار پرنده را بگیر و آنها را نزد خود قطعه قطعه کن ۳۸۳

در هر کس چهار خصلت باشد خداوند او را دشمن می دارد ۳۸۷

باب خصلت های پنج گانه

پنج چیز در میزان عمل چه سنگین هستند ۳۸۹

پنج چیز است که خداوند به پیامبری از پیامبرانش در آن ها به پنج چیز مختلف فرمان داد ۳۸۹

در شانه پنج خصلت است ۳۹۱

نشانه های مؤمن پنج چیز است ۳۹۱

پنج چیز از پنج کس محال است ۳۹۳

پنج چیز در برابر پنجاه چیز ۳۹۳

کلماتی که آدم از پروردگارش دریافت کرد و خدا توبه او را پذیرفت پنج تا بود ۳۹۳

پنج خصلت باعث برص می شود ۳۹۳

سخن امام صادق (ع) که پنج چیز همان گونه است که می گویم ۳۹۵

پنج چیز در سر و پنج چیز در بدن از سنت است ۳۹۵

سخن پیامبر (ص) که پنج چیز را تا هنگام مرگ رها نمی کنم ۳۹۵

پنج چیز برای مسافر شوم است

بسیار گریه کنندگان پنج نفرند ۳۹۷

گناهان کبیره پنج تا است ۳۹۹

خداوند پیامبر (ص) را با پنج شمشیر مبعوث کرد ۳۹۹

حدود دوستی پنج تاست ۴۰۳

مؤمن در میان پنج نور در حرکت است ۴۰۳

پایه هایی که اسلام بر آن قرار دارد پنج تاست ۴۰۵

مکه پنج نام دارد ۴۰۵

خداوند بر بندگان شبانه روز پنج نماز واجب کرده ۴۰۵

مسخره کنندگان پیامبر خدا (ص) پنج نفر بودند ۴۰۵

نماز میت پنج تکبیر دارد ۴۰۹

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۵۱۰

انواع ترس پنج تاست ۴۱۱

خدا و پیامبرش پنج خصلت را دوست دارند ۴۱۱

مال جمع نشود مگر با پنج خصلت ۴۱۱

ثواب کسی که پنج بار به حج رود ۴۱۳

روز قیامت خداوند بر پنج طایفه احتجاج می کند ۴۱۳

خوردن پنج چیز از گوسفند مکروه است ۴۱۳

پنج خصلت است که هر کس یکی از آنها را نداشته باشد، بهره زیادی ندارد ۴۱۳

نماز جز در پنج مورد اعاده نمی شود ۴۱۵

میان بندگان کمتر از پنج خصلت تقسیم نشده ۴۱۵

پنج خصلت است که ابلیس در آنها حيله ای ندارد ۴۱۵

کسی که تجارت می کند از پنج خصلت دوری گزیند ۴۱۷

پنج چیز روزه را باطل می کند ۴۱۷

سخن علی (ع) که پنج چیز مخصوص ماست ۴۱۷

پنج کس آتشین آفریده شده اند ۴۱۷

از پنج کس در هر حالی باید دوری کرد ۴۱۷

علم پنج درجه دارد ۴۱۹

پنج صنعت مکروه است ۴۱۹

به پنج کس زکات داده نشود ۴۱۹

جماعت با کمتر از پنج نفر نمی شود ۴۲۱

پنج میوه در دنیا از میوه های بهشت است ۴۲۱

پیامبر خدا (ص) از پنج چیز نهی کرد ۴۲۱

خداوند هیچ یک از بندگانش را از پنج چیز آگاه نکرده ۴۲۱

کمال دین مسلمان با پنج خصلت دانسته می شود ۴۲۱

پنج چیز است که در آنها خمس واجب است ۴۲۳

پنج رودخانه در زمین است

که جبرئیل آنها را با پایش حفر کرده ۴۲۳

یک گاو قربانی از پنج نفر کفایت می کند چون کسانی از بنی اسرائیل که از سوی خدا مأمور ذبح گاو شدند پنج نفر بودند
۴۲۵

پنج چیز به پیامبر خدا (ص) داده شده که پیش از او به کسی داده نشده بود ۴۲۵

خداوند به پیامبر (ص) پنج چیز و به علی (ع) پنج چیز داد ۴۲۵

حیا کردن از خدا آنچنان که شایسته است، در پنج خصلت است ۴۲۷

خداوند پیامبرش را در باره پنج نفر شفیع قرار داده ۴۲۷

سخن پیامبر خدا (ص) که هر کس پنج چیز را برای من ضمانت کند من بهشت را برای او ضمانت می کنم ۴۲۷

سخن پیامبر خدا (ص) که در باره علی (ع) به من پنج چیز داده شد. ۴۲۹

خوشا به حال کسی که در او پنج خصلت باشد ۴۲۹

شیعه امام صادق (ع) کسی است که در او پنج خصلت جمع شده باشد ۴۲۹

پنج کس نمی خوابند ۴۳۱

در جهنم آسیابی وجود دارد که پنج کس را آرد می کند ۴۳۱

نهی از کشتن پنج حیوان امر به کشتن پنج حیوان ۴۳۱

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۵۱۱

پنج کس ملعونند ۴۳۱

در روز عید قربان چیزی بافضیلت تر از پنج خصلت نیست ۴۳۳

هر کس پنج خصلت را نداشته باشد بهره چندانی در وجود او نیست ۴۳۳

در خروس سفید پنج خصلت است ۴۳۳

دعای پنج کس مستجاب نشود ۴۳۳

دستور ستایش خداوند با پنج جمله ۴۳۵

پیامبران اولوالعزم پنج تن بودند ۴۳۵

در دفن پنج مرده باید انتظار کشید تا تغییر حالت دهند ۴۳۵

در کوفه پنج مسجد ملعون و پنج مسجد مبارک است ۴۳۷

نهی از خواندن نماز در پنج مسجد در کوفه ۴۳۷

پنج کس

باید نماز خود را در سفر هم تمام بخوانند ۴۳۷

مرد می تواند پنج عضو زن نامحرم را ببیند ۴۳۷

درهای آسمان در پنج وقت باز می شود ۴۳۹

بهشت مشتاق پنج نفر است ۴۳۹

پنج زن را در هر حال می توان طلاق داد ۴۳۹

نشانه های ظهور قائم (ع) پنج تاست ۴۳۹

میان پنج زن و شوهرانشان ملاعنه وجود ندارد ۴۴۱

سخنانی که خداوند ابراهیم را با آن آزمود و او پذیرفته شده پنج کلمه بود ۴۴۱

امیر المؤمنین (ع) عاملان خود را به پنج خصلت فرمان داد ۴۴۹

پنج چیز از فطرت است ۴۴۹

پنج فضیلت برای امیر المؤمنین (ع) ۴۵۱

در پنج مورد قاضی باید به ظاهر حکم کند ۴۵۳

سبقت گیرندگان پنج نفرند ۴۵۳

عبدالمطلب در جاهلیت پنج سنت نهاد که خدا آنها را در اسلام به اجرا گذاشت ۴۵۳

ولیمه (مهمانی) جز در پنج مورد وجود ندارد ۴۵۵

پیامبر خدا (ص) در باره علی (ع) از خداوند پنج خصلت خواست ۴۵۵

پنج سخن است که اگر مردم گرد جهان بگردند مانند آنها را نیابند ۴۵۷

روز جمعه پنج خصلت دارد ۴۵۹

ازدواج با پنج گروه از زنان ناپسند است ۴۵۹

بهترین بندگان کسانی هستند که پنج کار را انجام می دهند ۴۶۱

در سخن زیبا پنج خصلت است ۴۶۱

به اّمّت محمد (ص) در ماه رمضان پنج چیز داده می شود که به اّمّت هیچ پیامبری داده نشده است ۴۶۱

روز قیامت پنج کس از پنج کس فرار می کنند ۴۶۳

پنج تن، از پیامبران به زبان عربی سخن می گفتند ۴۶۳

پنج تن از بدترین خلق خدا هستند ۴۶۵

باب خصلتهای ششگانه

در این اّمّت شش خصلت است ۴۶۷

در زنا شش خصلت است ۴۶۷

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۱، ص: ۵۱۲

سخن پیامبر (ص) که شش چیز را برای من به عهده گیرید من بهشت

را برای شما به عهده می گیرم ۴۶۹

شش خصلت است که هر کس آنها را داشته باشد وارد بهشت می شود ۴۶۹

شش نفر از پیامبران دو نام داشتند ۴۶۹

شش موجود زنده در رحم مادر قرار نگرفتند ۴۷۱

شش خصلت است که مؤمن پس از مرگش از آنها سود می برد ۴۷۱

بر در بهشت شش کلمه نوشته شده ۴۷۱

شش خصلت از مردانگی است ۴۷۳

خمس به شش قسمت تقسیم می شود ۴۷۳

شش چیز است که بندگان در آن از خود اختیاری ندارند ۴۷۳

خداوند شش گروه را به جهت شش خصلت عذاب می کند ۴۷۵

شش خصلت در مؤمن نیست ۴۷۵

به شش گروه سلام داده نشود ۴۷۵

شش چیز شگفت آور است ۴۷۵

نهی از کشتن شش حیوان ۴۷۷

شش خصلت است که خداوند آنها را به پیامبرش و امامان از نسل او و پیروان آنان مکروه می دارد ۴۷۷

شریعت آسان محمد (ص) شش خصلت دارد ۴۷۹

شش گروه نجابت ندارند ۴۷۹

در شش مورد عزل کردن جایز است ۴۷۹

احتکار در شش چیز است ۴۷۹

از شش خصلت باید به خدا پناه برد ۴۸۱

شش چیز از قبیل کسب حرام است ۴۸۱

نخستین چیزهایی که با آنها به خدا نافرمانی شد شش چیز است ۴۸۱

حیوان بر گردن صاحب خود شش حق دارد ۴۸۱

شش گروه را نباید سلام داد و شش گروه نباید امامت کنند و شش چیز در این امت از اخلاق قوم لوط است ۴۸۳

تفسیر کلماتی که اصل هجای الفبا از آنهاست ۴۸۳

دیوانه شش خصلت دارد ۴۸۵

در شش نماز توجه مستحب است ۴۸۵

از شهید شش نوع لباس کنده می شود و بقیه رها می گردد ۴۸۵

مردم شش گروه هستند ۴۸۷

کسی که شخصی را دوست دارد، در باره او از شش چیز اجتناب کند ۴۸۷

خداوند به ابراهیم

انگشتی فرستاد که در آن شش حرف بود ۴۸۷

خداوند شیعه را از شش خصلت بدور کرده است ۴۸۹

امیر المؤمنین (ع) با مردم با شش خصلت مخاصمه کرد و آنها را مجاب ساخت ۴۸۹

دعای شش گروه مستجاب نمی شود ۴۹۱

شش گروه ملعون هستند ۴۹۱

کمال مرد با شش خصلت است ۴۹۳

مردم شش طبقه اند ۴۹۳

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۵

جلد دوم

اشاره

به نام خداوند بخشایشگر مهربان

سپاس خداوند را که پروردگار جهانیان است و خدا بر محمد و خاندان پاک او درود بفرستد.

باب خصلت های هفتگانه

به دفن کردن هفت چیز فرمان داده شده

شیخ جلیل ابو جعفر محمد بن علی بن الحسین بن موسی بن بابویه قمی فقیه مصنف این کتاب- که خدا او را بر طاعت خود کمک کند و به چیزهایی که باعث خوشنودی او می شود موفق بدارد- می گوید:

۱- هشام بن عروه از پدرش از عائشه نقل می کند که پیامبر خدا (ص) به دفن کردن هفت چیز از انسان دستور می داد: مو و ناخن و خون و حیض و جفت نوزاد و دندان و علقه (خون بسته شده که از رحم بیرون می آید).

پیامبر خدا (ص) از هفت چیز نهی و به هفت چیز امر می کرد

۲- براء بن عازب می گوید: پیامبر خدا (ص) از هفت چیز نهی و به هفت چیز امر فرمود، ما را نهی کرد از این که انگشت طلا به دست کنیم و از خوردن از ظرف های طلا و نقره و فرمود: هر کس در دنیا از آنها بخورد در آخرت از آنها نخواهد خورد، و از سوار شدن بر زین ابریشمی و از پوشیدن لباس مخلوط به ابریشم و از پوشیدن لباس از ابریشم و دیبا و اطلس، و ما را

دستور داد به تشییع جنازه و عیادت مریض و دعا کردن به کسی که عطسه می کند و کمک کردن به مظلوم و شایع کردن سلام و اجابت کسی که ما را دعوت می کند و راست بودن سوگند (خلیل بن احمد می گوید: شاید درست تر عمل کردن به سوگند باشد).

هفت چیز از گوسفند، حرام است

۳- حماد بن عمرو از امام صادق (ع) و او از پدرانش از علی بن ابی طالب (ع) نقل

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۷

می کند که پیامبر خدا (ص) در وصیتی به ایشان فرمود: یا علی، هفت چیز از گوسفند حرام است: خون و آلت نری و مثانه و مغز حرام (که در ستون فقرات قرار دارد) و غده ها و سپرز و زهره دان.

۴- ابو یحیی واسطی با سند خود نقل می کند که امیر المؤمنین (ع) به قصاب ها گذر کرد و آنها را از فروختن هفت چیز از گوسفند نهی کرد: خون و غده ها و گوشه های دل و سپرز و مغز حرام و بیضه و آلت نری. مردی از قصاب ها به آن حضرت گفت: یا امیر المؤمنین، جگر سیاه و سپرز یکی هستند، فرمود: دروغ گفتی ای فرومایه!

دو ظرف آب بیاور تا تفاوت آن دو را به تو نشان دهم، پس یک جگر سیاه و یک سپرز و ظرفی از آب آوردند، فرمود هر کدام از آنها را در ظرفی جداگانه فشار بده و او این کار را کرد پس جگر سیاه منقبض گردید و چیزی از آن بیرون نیامد ولی سپرز منقبض نشد و هر چه در آن بود بیرون آمد و همه اش خون بود فقط پوست و رگهای آن باقی ماند، فرمود: این است تفاوت میان آن دو، این (جگر سیاه) گوشت است و این (سپرز) خون است.

در باره علی (ع) به پیامبر خدا (ص) هفت خصلت داده شد

۵- حیداد بن عمرو از امام صادق (ع) و او از پدر و جدش از علی بن ابی طالب (ع) از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که در وصیتی به او فرمود: یا علی خداوند در باره تو به من هفت خصلت داد: تو نخستین کسی هستی که (در قیامت) قبر تو با من شکافته می شود و تو نخستین کسی هستی که با من بر صراط می ایستد، و تو نخستین کسی هستی که وقتی من لباس پوشیدم تو هم می پوشی و چون زنده شوم زنده می شوی، و تو نخستین کسی هستی که با من در جایگاه های بلند ساکن می شوی و تو نخستین کسی هستی که با من از باده سر به مهر بهشتی می خوری همان که پایان آن مشکین است.

سخن پیامبر (ص) که فرمود خوشا و خوشا - تا هفت مرتبه - به حال کسی که مرا ندیده و به من ایمان آورده است

۶- قتاده از ام ایمن و او از ابو امامه نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: خوشا به حال کسی که مرا دیده و به من ایمان آورده و خوشا خوشا - تا هفت مرتبه - به حال

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۹

کسی که مرا ندیده، به من ایمان آورده است.

هفت کس در قیامت در سایه عرش خداست

۷- ابو سعید خدری از ابو هریره نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: خداوند هفت کس را در روزی که سایه ای جز سایه او نیست در سایه خود قرار می دهد:

پیشوای عادل و جوانی که در عبادت خداوند بزرگ شود و مردی که وقتی از مسجد بیرون می شود دلش در مسجد باشد تا وقتی که برگردد، و دو مردی که بر اساس طاعت خداوند با هم گرد آمدند و از هم جدا شدند، و مردی که در خلوت به یاد خدا باشد و از ترس خدا اشک بریزد، و مردی که زنی دارای حسب و زیبایی او را به خود بخواند و او بگوید: من از خدا می ترسم، و مردی که پنهانی صدقه بدهد بگونه ای که دست چپ او نداند که دست راست او چه صدقه ای داده است.

۸- سلمه بن کهیل مرفوعا از ابن عباس نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود:

هفت نفر در سایه خدا قرار می گیرند روزی که سایه ای جز سایه او نیست: پیشوای عادل و جوانی که در عبادت خداوند بزرگ شود، و کسی که با دست راست صدقه دهد و آن را از دست چپش پنهان کند، و کسی که در خلوت به یاد خدا باشد

و اشک از چشمانش سرازیر گردد، و مردی که با برادر دینی خود ملاقات

کند و بگوید: من تو را به خاطر خدا دوست دارم، و مردی که از مسجد بیرون شود و در نیت او باشد که دوباره برگردد، و مردی که زن زیبایی او را به سوی خود بخواند و او بگوید: من از پروردگار جهانیان می ترسم.

کشمش هفت خصلت دارد

۹- عبد الله بن احمد طائی از پدرش از امام رضا (ع) و او از پدرانش از علی (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: بر شما باد کشمش که آن صفرا را باز می کند و بلغم را از بین می برد و رگ را محکم می کند و خستگی ها را برطرف می سازد و اخلاق را نیکو می کند و نفس را پاک می کند و غصه را از بین می برد.

هفت کوه در «روز موسی» از جا کنده شدند

۱۰- عطاء بن ابی ریحان از ابن عباس نقل می کند که پیامبر (ص) فرمود: در «روز

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۱

موسی» هفت کوه از جا کنده شدند و به حجاز و یمن ملحق گردیدند. از آنهاست در مدینه احد و ورقان و در مکه ثور و ثبیر و حرا، و در یمن صبر و حضور. (منظور از «روز موسی» احتمالاً همان روزی است که قوم او از او خواستند که خدا را نشان بدهد و به درخواست او خداوند در کوه تجلی کرد.)

نام های آسمان های هفتگانه و رنگ های آن

۱۱- احمد بن عامر طائی از پدرش و او از امام رضا (ع) و او از پدرانش نقل می کند که علی بن ابی طالب (ع) در مسجد جامع کوفه بود که مردی از شام برخاست و از وی مسائلی را پرسید که از جمله آنها این بود که گفت: یا امیر المؤمنین، به من خبر بده از رنگ ها و نام های آسمان ها؟ فرمود: نام آسمان پایین «رفیع» است و آن از آب و رود است و نام آسمان دوم «قیدوم» است و آن به رنگ مس است و نام آسمان سوم «ماروم» است و آن به رنگ برنز است و نام آسمان چهارم «ارقلون» است و آن به رنگ نقره است و نام آسمان پنجم «هیفون» است و آن به رنگ طلا است و نام آسمان ششم «عروس» است و آن به رنگ یاقوت سبز است و نام آسمان هفتم «عجما» است و آن به رنگ درّ سفید است.

حدیث طولانی بود و ما مورد احتیاج را از آن آوردیم.

پیامبر خدا (ص) ابو ذر را به هفت چیز وصیت کرد

۱۲- عبد الله بن صامت از ابو ذر نقل می کند که گفت: پیامبر خدا (ص) مرا به هفت چیز وصیت فرمود: اینکه به پایین تر از خود نگاه کنم و به بالا-تر از خود نگاه نکنم، و مرا به دوست داشتن تهی دستان و نزدیک شدن به آنان وصیت کرد و مرا وصیت کرد که جز حق نگویم اگر چه تلخ باشد و مرا وصیت کرد که صله ارحام کنم اگر چه آنان پشت کرده باشند و مرا وصیت کرد که در راه خدا از سرزنش هیچ سرزنش کننده ای نترسم و مرا وصیت کرد که این جمله را بسیار بگویم

«حول و قوه ای جز از خداوند

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۳

بزرگ و والا نیست.» که آن از گنجینه های بهشت است.

این حدیث با سند دیگر از عبد الله بن صامت از ابو ذر به ما رسیده که ابو ذر گفت:

پیامبر خدا (ص) مرا به هفت چیز امر فرمود ... تا آخر حدیث که مانند حدیث پیشین است.

هفت چیز است که هر کس داشته باشد حقیقت ایمان او کامل می شود

۱۳- انس بن محمد ابو مالک از پدرش از امام صادق (ع) و او از پدرانش از علی بن ابی طالب (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) در وصیت خود به او، فرمود: یا علی، هفت چیز است که هر کس آنها را داشته باشد حقیقت ایمان او کامل می گردد و درهای بهشت به روی او باز می شود: کسی که وضوی کامل بگیرد و نمازش را نیکو بخواند و زکات مالش را بدهد و خشم خود را فرو برد و زبانش را زندانی کند و از گناهانش طلب آمرزش کند و در باره اهل بیت پیامبرش حق خیرخواهی را ادا کند.

هر کس ماه رمضان را روزه بگیرد هفت پاداش به او داده می شود

۱۴- حسن بن عبد الله از پدرانش از جدش حسن بن علی (ع) در یک حدیث طولانی از علی بن ابی طالب (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: هیچ مؤمنی نیست که برای خدا ماه رمضان را روزه بگیرد مگر اینکه خداوند به او هفت چیز مقرر می دارد: اول اینکه حرام از بدن او ذوب می شود، دوم اینکه به رحمت خدا نزدیک می گردد، سوم اینکه خطای پدرش آدم را (که از آن درخت ممنوعه خورد) جبران می کند، چهارم اینکه خداوند رنج های مرگ را بر او آسان می سازد، پنجم اینکه در قیامت از گرسنگی و عطش در امان می ماند، ششم اینکه خداوند از غذاهای پاک بهشتی او را اطعام می کند، هفتم اینکه خداوند به او برائت از آتش جهنم می دهد، گفت: راست گفتی یا محمد.

روز قیامت هفت نفر از مردم سخت ترین عذاب را دارند

۱۵- حنان بن سدیر از یکی از اصحاب امام صادق (ع) نقل می کند که شنیدم آن

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۵

حضرت فرمود: سخت ترین مردم از نظر عذاب در روز قیامت هفت نفرند: پسر آدم که برادرش را کشت، و نمرود که با ابراهیم در باره پروردگارش ستیز کرد، و دو نفر از بنی اسرائیل که قوم خود را یهودی یا نصرانی کردند، و فرعون که گفت: من پروردگار بزرگ شما هستم، و دو نفر هم از این امت.

تکبیرهای آغازین نماز، هفت تاست

۱۶- ابو علی بن الحسن بن راشد می گوید: از امام رضا (ع) در باره تکبیرهای آغاز نماز پرسیدم، فرمود: هفت تاست، گفتم: از پیامبر (ص) نقل شده که او فقط یک تکبیر می گفت، فرمود: پیامبر یک تکبیر را بلند و شش تکبیر دیگر را آهسته می گفت.

۱۷- زراره می گوید: دیدم و شنیدم که امام صادق (ع) نماز را با هفت تکبیر پشت سر هم شروع می کرد.

۱۸- حلبی از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: اگر امام جماعت باشی، کافی است که یک تکبیر را بلند و شش تکبیر را آهسته بگویی.

۱۹- زراره از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: کمترین چیزی که در تکبیر در شروع نماز کفایت می کند یک تکبیر است و سه تکبیر و یا پنج تکبیر و یا هفت تکبیر با فضیلت تر است.

(شیخ صدوق (ره) می گوید: من علت هفت تکبیر را در کتاب «علل الشرائع و الاحکام و الاسباب» آورده ام.

سوره قل هو الله و سوره قل یا ایها الکافرون در هفت مورد خوانده می شود

۲۰- معاذ بن مسلم از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: خواندن قل هو الله احد و قل یا ایها الکافرون را در هفت جا ترک مکن: در دو رکعت پیش از طلوع فجر، و دو رکعت نماز ظهر، و دو رکعت بعد از نماز مغرب و دو رکعت اول نماز شب و دو رکعت نماز احرام و دو رکعت نماز صبح هر گاه که صبح کردی، و دو رکعت

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۷

نماز طواف.

مصنف این کتاب می گوید: امر به خواندن این دو سوره در این هفت مورد، حمل بر استحباب می شود نه وجوب.

حکیمی به خاطر هفت کلمه صد فرسخ به دنبال حکیمی دیگر بود

۲۱- معاویه بن وهب از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: به خاطر هفت کلمه، حکیمی صد فرسخ به دنبال حکیمی دیگر بود و چون به او رسید از وی پرسید: ای شخص، آن چیست که از آسمان بلندتر و از زمین گسترده تر و از دریا بی نیازتر و از سنگ سخت تر و از آتش سوزاننده تر و از سرمای سخت سردتر و از کوه های استوار سنگین تر است؟ گفت: ای شخص، حق از آسمان بلندتر و عدالت از زمین گسترده تر و بی نیازی نفس از دریا بی نیازتر و قلب کافر از سنگ سخت تر و حریص پر طمع از آتش سوزاننده تر و نومیدی از رحمت خدا از سرمای سخت سردتر و بهتان به یک فرد بی گناه از کوه های استوار سنگین تر است.

هفت گروه اعمال خود را تباه می کنند

۲۲- یحیی بن عمران حلبی می گوید: از امام صادق (ع) شنیدم که فرمود: هفت گروه اعمال خود را تباه می کنند: مرد بردباری که دارای دانش فراوان است ولی مشهور نیست و یاد نمی شود (علم خود را نشر نمی کند)، و مرد حکیمی که آنچه را که دارد در اختیار کسی می گذارد که دروغگوست و منکر چیزی است که به او داده می شود (حکمت خود را در اختیار نااهلان می گذارد)، و مردی که به صاحبان حيله و خیانت اطمینان می کند و بزرگی که خشونت می کند و عاطفه ندارد، و مادری که راز فرزندش را پوشیده نمی کند و آن را فاش می سازد، و کسی که در سرزنش کردن دوستانش شتاب می کند، و کسی که همواره با دوستش مجادله و ستیز می کند.

سجده بر هفت استخوان است

۲۳- زراره از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: سجده بر هفت استخوان است (که باید آنها را بر زمین گذاشت) پیشانی و دو کف دست ها و زانو و دو انگشت ابهام (پاهای) و بینی خود را نیز بر زمین بگذاری، آن هفت تا واجب و بینی به زمین گذاشتن مستحب است.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۹

پیامبر خدا (ص) بر هفت گروه لعنت کرد

۲۴- عبد المؤمن انصاری از امام صادق (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود:

من به هفت گروه لعنت کردم و خدا و هر پیامبر مستجاب الدعوه ای آنان را لعنت کرد، گفته شد: آنان چه کسانی هستند؟ فرمود: کسی که به کتاب خدا چیزی را بیفزاید، و کسی که قضا و قدر الهی را تکذیب کند، و کسی که با سنت من مخالفت کند، و کسی که حرمتی را که خدا بر خاندان من قرار داده حلال کند، و کسی که زور مسلط شود، تا آنکه را که خدا ذلیل کرده، عزیز کند و آنکه را که خدا عزیز کرده، ذلیل کند، و کسی که بیت المال مسلمین را بخورد و آن را بر خود حلال بداند، و کسی که آنچه را که خدا حلال کرده، حرام کند.

۲۵- عبد الله بن زیاد از زید بن علی و او از پدرانش نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: هفت تن است که خدا و هر پیامبر مستجاب الدعوه ای آنان را لعنت کرده است: تغییر دهنده کتاب خدا و تکذیب کننده قضا و قدر الهی و تبدیل کننده سنت پیامبر خدا، و حرام کننده حرمتی که خدا بر خاندان من گذاشته و زورمندی که می خواهد آنکه را که خدا ذلیل کرده،

عزیز و آنکه را که خدا عزیز کرده، ذلیل کند، و حلال کننده حرام خدا و متکبر بر بندگان خدا.

مؤمن بر مؤمن هفت حق دارد

۲۶- معلى بن خنيس مى گويد: به امام صادق (ع) گفتم: حق مؤمن بر مؤمن چيست؟ فرمود: هفت حق واجب است که رعایت همه آنها بر او لازم مى باشد و اگر با آن مخالفت کند از ولایت خدا بیرون رفته و فرمان او را اطاعت نکرده و خدا را در او نصیبی نیست.

مى گوید: گفتم: فدایت شوم آنها کدامند؟ فرمود: وای بر تو ای معلى، من از سر دلسوزی بر تو مى ترسم که آنها را ضایع کنی و به جا نیاری و بدانی و عمل نکنی، گفتم:

توانی نیست مگر از جانب خداوند، فرمود: آسان ترین آنها این است که آنچه را که بر خود مى پسندی بر او نیز بیسندی و آنچه بر خود نمی پسندی بر او نیز بیسندی، و حق دوم این است که در برطرف کردن نیاز او تلاش کنی و خوشنودی او را بخواهی و با سخن او مخالفت نکنی، حق سوم اینکه با جان و مال و دست و پا و زبانت به او کمک کنی، حق چهارم اینکه چشم و راهنما و آئینه و پیراهن او باشی، حق پنجم اینکه چنین

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۱

نباشد که تو سیر باشی و او گرسنه بماند و تو لباس بپوشی و او عریان باشد و تو سیراب شوی و او تشنه باشد، حق ششم اینکه اگر تو همسر و خادمی داری و برادرت ندارد خادم خود را بفرستی تا لباس او را بشوید و به او غذا تهیه کند و رختخواب او را پهن کند که

همه اینها میان تو و او قرار داده شده است. حق هفتم اینکه سوگند او را باور کنی و دعوت او را بپذیری و در تشییع جنازه او حاضر شوی و در بیماریش از او عیادت کنی و بدن خود را در راه برطرف کردن نیاز او به زحمت اندازی و او را محتاج این نکنی که از تو خواهشی بکند و به قضای حوائج او شتاب کنی، اگر این کارها را کردی ولایت خود را به ولایت او و ولایت او را به ولایت خداوند پیوند زدی.

۲۷- مسعده بن صدقه ربیع از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: مؤمن بر مؤمن هفت حق دارد که از سوی خداوند بر او واجب شده و خدا از آنها بازخواست خواهد کرد: در چشم خود او را بزرگ ببیند، محبت او را در سینه اش جای دهد، و با مال خود او را مراعات کند، و آنچه را که بر خود می پسندد بر او نیز بپسندد، و غیبت کردن او را حرام بداند، و در بیماری او از او عیادت کند، و جنازه او را تشییع کند، و پس از مرگ او جز با نیکی از او یاد نکند.

کافر در هفت روده می خورد

۲۸- مسعده از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: کافر در هفت روده می خورد (شاید منظور این باشد که کافر حریص بر دنیاست و از هر راهی برای طلب آن وارد می شود).

۲۹- محمد بن ابی عمیر از یکی از اصحاب ما و او از امام صادق (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: مؤمن در یک روده و کافر در هفت روده می خورد.

مؤمن کسی است که در او هفت خصلت جمع شود

۳۰- احمد بن محمد و دیگران با سندهای خود از امیر المؤمنین (ع) نقل می کنند که فرمود: مؤمن کسی است که کسب او پاکیزه و اخلاق او نیکو، و باطن او سالم باشد و از فزونی مالش انفاق کند و از فزونی سخنش بپرهیزد و مردم از شر او در امان باشند و از نفس خود به مردم انصاف بدهد.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۳

مؤمنان هفت درجه دارند

۳۱- احمد بن ابی عبد الله برقی از پدرش با سند خود از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: مؤمنان هفت درجه دارند که به صاحب هر درجه ای لطف خداوند افزایش می یابد ولی این افزایش او را از درجه اش به درجه دیگر نمی برد: از آنهاست گواهان خداوند بر خلقش و از آنهاست نجیبان و از آنهاست امتحان شدگان و از آنهاست شجاعان و از آنهاست صاحبان صبر و از آنهاست اهل تقوا و از آنهاست اهل مغفرت.

شیرینی ایمان بر دل هفت کس وارد نشود

۳۲- مطرف مولی معن از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: شیرینی ایمان بر دل سندی و زنگی و خوزستانی و کردی و بربری و اهل ری و زنازاده، داخل نمی شود.

(پیشتر گفتیم که منظور حدیث کسانی از این افراد هستند که در زمان صدور حدیث از شهرهای خود به مدینه آمده بودند و افراد لایالی بودند).

هفت گروه از دانشمندان در آتشند

۳۳- از امام صادق (ع) نقل شده است که فرمود: از دانشمندان کسانی هستند که دوست دارند علمشان را ذخیره کنند و مردم از آنان بهره مند نشوند، اینان در طبقه اول آتشند، و بعضی از دانشمندان وقتی به آن ها موعظه شود آن را قبول نمی کنند و چون خود او موعظه کند خشنونت نشان می دهد، اینان در طبقه دوم آتشند، و بعضی از دانشمندان علم را نزد ثروتمندان می برند و نزد فقیران نمی برند، اینان در طبقه سوم آتشند، و بعضی از دانشمندان در علم خود شیوه جباران و سلاطین را پیش گرفته اند که اگر چیزی از سخن آنان رد شود و یا در باره آنان قصوری رخ دهد خشم می گیرند، اینان در طبقه چهارم آتشند، و بعضی از دانشمندان احادیث یهود و نصاری را طلب می کنند تا با آن دانش خود را افزایش دهند، اینان در طبقه پنجم آتشند، و بعضی از دانشمندان خود را در معرض فتوا قرار می دهند و می گویند: از من پرسید، در حالی که شاید یک سخن را درک نکنند و خداوند کسانی را که خود را به تکلف انداخته اند دوست ندارد، اینان در طبقه ششم آتشند، و بعضی از دانشمندان علم خود را سرمایه شخصیت و عقل قرار می دهند (تا مردم آنان را مهم

بدانند) اینان در طبقه هفتم آتشند.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۵

هفت موجود زنده را خدا آفرید ولی از شکم مادر بیرون نیامدند

۳۴- سفیان بن ابی لیلی از امام حسن مجتبی (ع) نقل می کند که او را در یک گفتگوی طولانی که با پادشاه روم داشت، در پاسخ پادشاه روم که از جمله از هفت موجود زنده ای که خدا آنها را آفرید ولی از شکم مادر بیرون نیامدند پرسید، چنین فرمود: آدم و حواء و قوچ ابراهیم و ناقه صالح و ماری که در بهشت بود (و آدم را فریب داد) و کلاغی که (در داستان هابیل و قابیل) خداوند او را برانگیخت تا زمین را بکند و ابلیس که خداوند به او لعنت کرد.

خداوند اسلام را هفت بخش کرد

۳۵- عمار بن ابی الاحوص می گوید: به امام صادق (ع) عرض کردم: در میان ما گروه هایی هستند که قائل به امیر المؤمنین (ع) هستند و او را به همه مردم مقدم می دارند ولی آنچنان که ما فضیلت شما را توصیف می کنیم آنها نمی کنند، آیا آنها را دوست بداریم؟ فرمود: اجمالا آری. آیا چنان نیست که نزد خداوند چیزی هست که نزد پیامبر خدا (ص) نبود و نزد خدا پیامبر خدا (ص) چیزی داشت که ما نداریم و نزد ما چیزی هست که نزد شما نیست و نزد شما چیزی هست که نزد غیر شما نیست؟

همانا خداوند، اسلام را بر هفت بخش قرار داده: صبر و راستگویی و یقین و راضی بودن و وفا و علم و حلم، سپس آنها را میان مردم تقسیم کرده، کسی که همه این هفت بخش را دارد او دارای ایمان کامل است و تحمل دارد، و سپس خداوند تقسیم کرد و به برخی از مردم یک سهم و به برخی دو سهم و به برخی سه سهم

و به برخی چهار سهم و به برخی پنج سهم و به برخی شش سهم و به برخی همه هفت سهم را داده است. پس شما به کسی که یک سهم دارد، دو سهم را تحمیل نکنید و به کسی که دو سهم دارد، سه سهم را تحمیل نکنید و به کسی که سه سهم دارد چهار سهم را تحمیل نکنید و به کسی که چهار سهم را دارد پنج سهم را تحمیل نکنید و به کسی که پنج سهم دارد شش سهم را تحمیل نکنید و به کسی که شش سهم را دارد هفت سهم را تحمیل نکنید که در این صورت بار آنان را سنگین می کنید و آنها را دچار نفرت می سازید، ولی با آنان با مهربانی رفتار کنید و بر آنان کار را آسان بگیرید.

به زودی برای تو مثلی می زنم تا با آن پند گیری: مرد مسلمانی همسایه کافری

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۷

داشت، کافر با آن مؤمن مهربانی می کرد، مؤمن دوست می داشت که کافر مسلمان شود و همواره اسلام را نزد وی جلوه می داد و محبت آن را به کافر القا می کرد، تا اینکه کافر مسلمان شد و صبحدم مؤمن به سراغ او رفت و او را از منزل بیرون برد و با او به مسجد رفت تا نماز صبح را به جماعت بخوانند، چون نماز خوانده شد به او گفت:

بهتر است که بنشینیم و تا طلوع آفتاب خدا را یاد کنیم، او نشست، پس به او گفت: بهتر است که تو قرآن یاد بگیری تا ظهر شود و امروز را روزه بگیری او نشست و روزه گرفت، تا اینکه

نماز ظهر و عصر را خواندند، مؤمن گفت: بهتر است که صبر کنی تا نماز مغرب و عشا را هم بخوانیم، پس نشست و نماز مغرب و عشا را هم خواند، سپس برخاستند در حالی که به پایان طاقت خود رسیده بود و مرد مؤمن چیزی را که از توانایی او بیرون بود به او تحمیل کرده بود، چون صبح دیگر فرا رسید باز در خانه اش آمد و می خواست همان کار دیروز را انجام دهد. در زد و گفت: بیرون شو که به مسجد برویم، او پاسخ داد که از من در گذر این دین سخت است و من طاقت آن را ندارم.

(امام پس از ذکر این داستان ادامه داد:) پس شما با آنان سخت نگیرید. آیا نمی دانی که حکومت بنی امیه با شمشیر و خشونت و جور بود ولی حکومت ما با مهربانی و دلجویی و وقار و تقیه و خوش برخوردی و پرهیزگاری و کوشش بود، پس شما مردم را به دین خود و راهی که در آن هستید، راغب سازید.

خداوند به پیامبر خود هفت خصلت داد

۳۶- حسن بن عبد الله از پدراناش از جدش امام حسن مجتبی (ع) در یک حدیث طولانی نقل می کند که فرمود: گروهی از یهود نزد پیامبر خدا (ص) آمدند و دانشمندترین آنها از پیامبر چیزهایی را پرسید، از جمله اینکه گفت: به من خبر بده از هفت خصلتی که خداوند در میان پیامبران به تو و در میان امت ها به امت تو داده است، فرمود: خداوند به من سوره فاتحه الکتاب و اذان و جماعت در مسجد و در روز جمعه و نماز بر مرده ها و بلند خواندن سه نماز (صبح و مغرب

و عشاء) و رخصت بر امتم به هنگام بیماری و مسافرت و شفاعت به گناهکاران امتم را داده است.

یهودی گفت: راست گفتی یا محمد! پاداش کسی که فاتحه الکتاب را بخواند چیست؟ فرمود: هر کس فاتحه الکتاب را بخواند، به تعداد هر آیه ای که از آسمان نازل شده است پاداش می دهد، و امّا اذان، مؤذن های امت من با پیامبران و راستگویان شهدا و صالحان محشور می شوند.

و امّا جماعت، صف های امت من در زمین مانند صف های فرشتگان در آسمان

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۹

است و خواندن یک رکعت نماز با جماعت معادل بیست و چهار رکعت است که هر رکعت آن نزد خداوند از عبادت چهل سال محبوب تر است، و اما روز جمعه، خداوند در آن روز اولین و آخرین را برای حسابرسی گرد می آورد، هیچ مؤمنی نیست که به سوی جماعت گام بردارد مگر اینکه خداوند دلهره های روز قیامت را از او برمی دارد و سپس بهشت را به او پاداش می دهد، و اما بلند خواندن نماز، به مقداری که صدایش می رسد آتش از او دور می شود و از صراط می گذرد و شادمان می گردد تا وارد بهشت شود، و هیچ مؤمنی نیست که به جنازه ها نماز بخواند مگر اینکه خداوند بهشت را بر او واجب کند مگر اینکه منافق یا عاق والدین باشد، و امّا شفاعت من شامل کسانی است که گناهان کبیره دارند جز اهل شرک و ظلم.

یهودی گفت: راست گفتی یا محمد! و من گواهی می دهم که معبودی جز خدا نیست و تو بنده و پیامبر او و پایان دهنده پیامبران و پیشوای پرهیزگاران و پیامبر پروردگار جهانیان هستی، پس چون مسلمان شد

و اسلام نیکویی یافت، پوستی سفید رنگ بیرون آورد که در آن همه آنچه پیامبر گفته بود نوشته شده بود و گفت: یا رسول الله! سوگند به خدایی که تو را به حق به پیامبری مبعوث کرد، این را جز از الواحی که خداوند به موسی بن عمران نوشته بود، ننوشته ام، من در تورات فضل تو را خواندم تا در تو یا محمد شک کردم و من چهل نام تو را از تورات محو می کردم و هر دفعه که محو می کردم، می دیدم نام دوباره نوشته شد و خوانده بودم که این مسائل را غیر از تو کسی بیان نمی کند و اینکه در آن هنگام که تو به این مسائل پاسخ می دهی جبرئیل در طرف راست تو و میکائیل در طرف چپ تو و وصی تو در مقابل تو قرار می گیرند، پیامبر فرمود: راست گفتمی، اینک جبرئیل در طرف راست من و میکائیل در طرف چپ من و علی بن ابی طالب رو بروی من هستند، پس آن یهودی ایمان آورد و اسلام نیکویی یافت.

قربانی گاو و شتر از هفت نفر کفایت می کند

۳۷- یونس بن یعقوب می گوید: از امام صادق (ع) از گاوی که (در عید قربان) قربانی می کنند، پرسیدم، فرمود: از هفت نفر (که مناسک حج به جا می آورند) کفایت می کند.

۳۸- ابو بصیر از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: گاو و شتر از هفت نفر که

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۱

جمع شوند از یک خانواده و یا دیگران، کفایت می کند.

آفتاب و ماه هفت طبقه اند

۳۹- محمد بن مسلم می گوید: به امام باقر (ع) عرض کردم: فدایت شوم برای چه حرارت خورشید از حرارت ماه بیشتر است؟ فرمود: خداوند خورشید را از نور آتش و گزیده آب آفرید، یک طبقه از آن و یک طبقه از این، تا اینکه هفت طبقه شد و به آن پوششی از آتش پوشانید، از این جهت است که حرارت خورشید بیشتر از حرارت ماه است، گفتم: فدایت کردم ماه چطور؟ فرمود: خداوند ماه را از نور آتش و گزیده آب آفرید، یک طبقه از آن و یک طبقه از این، تا اینکه هفت طبقه شد و به آن پوششی از آب پوشانید و از این جهت است که ماه از خورشید سردتر است.

دنیا هفت اقلیم دارد

۴۰- ابو یحیی واسطی با سند خود از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: دنیا هفت اقلیم است: یاجوج و ماجوج و روم و چین و زنج و قوم موسی و سرزمین های بابل.

در هفت مورد دعا وقت معینی ندارد

۴۱- اسماعیل بن بزیع با سند خود از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: در هفت مورد دعا وقت معینی ندارد: نماز بر میت و قنوت و دعای مستتجار (موضعی در کعبه) و صفا و مروه و وقوف به عرفات و دو رکعت طواف. (این دعاها و نمازها را در هر وقتی می توان خواند).

هفت گروه قرآن نخوانند

۴۲- سکونی از امام صادق (ع) و او از پدرانش از علی (ع) نقل می کند که فرمود:

هفت تن قرآن نخوانند: رکوع کننده، و سجده کننده، و در مستراح و در حمام و جنب و زنی که در حال نفاس است و زنی که در حال حیض است.

مصنف این کتاب می گوید: این حمل بر کراهت می شود نه نهی (حرام) چون جنب و حائض می توانند قرآن بخوانند، مگر سوره هایی که سجده واجب دارند و آن سوره سجده لقمان و سوره حم و سوره سجده و سوره و النجم اذا هوی و سوره اقرء

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۳

باسم ربك است و همچنین برای کسی که در حمام است خواندن قرآن جایز است مادام که صدایش را بلند نکند و لنگ داشته باشد. و اما رکوع و سجود، در آنها قرآن خوانده نشود چون وظیفه این است که ذکر تسبیح گفته شود، مگر در نماز جماعت، و اما مستراح، واجب است که قرآن در آنجا خوانده نشود و اما زنی که در حال نفاس است حکمش مانند حکم حائض است.

قرآن بر هفت حرف نازل شده

۴۳- حمّاد بن عثمان می گوید: به امام صادق (ع) عرض کردم که احادیث از شما گوناگون است، فرمود: قرآن بر هفت حرف نازل شده و کمترین چیزی که بر امام است، این است که بر هفت وجه فتوا دهد، سپس فرمود: این عطای بی حساب ماست، یا با مئت پذیر یا خودداری کن.

۴۴- عیسی بن عبد الله هاشمی از پدرانش نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود:

پیک الهی به من رسید و گفت: همانا خداوند به تو دستور می دهد که قرآن را با یک حرف بخوانی، گفتم: پروردگارا به امت

من وسعت بده، گفت: خداوند به تو دستور می دهد که قرآن را با یک حرف بخوانی، گفتم: پروردگارا بر امت من وسعت بده، گفت: همانا خداوند دستوری می دهد که قرآن را با یک حرف بخوانی، گفتم:

پروردگارا به امت من وسعت بده، گفت: همانا خداوند به تو دستور می دهد که قرآن را با هفت حرف بخوانی (منظور از حرف در اینجا لهجه است و هفت حرف یعنی هفت لهجه).

خداوند از وقتی که زمین را آفریده در آن هفت عالم آفرید

۴۵- محمد بن مسلم می گوید: از امام باقر (ع) شنیدم که فرمود: خداوند از وقتی که زمین را آفرید، در آن هفت عالم آفرید که هیچ کدام از آنها از فرزندان آدم نبودند، خداوند آنها را از روی زمین آفرید و آنها را یکی پس از دیگری با عالمی که داشتند در زمین سکونت داد، آنگاه خداوند آدم پدر بشر را آفرید و فرزندان او را از او آفرید، به خدا سوگند که بهشت از وقتی که خلق شده، از ارواح مؤمنین خالی نبوده و جهنم از وقتی که خلق شده، از ارواح کافران و گنهکاران خالی نبوده است، شاید شما گمان برید که چون قیامت بر پا شد و خداوند بدن های اهل بهشت را همراه با روح هایشان در بهشت قرار داد و بدن های اهل جهنم را همراه با روح هایشان در جهنم قرار داد،

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۵

دیگر کسی خدا را در زمین عبادت نخواهد کرد و خلقی را نخواهد آفرید که او را عبادت کنند و به یگانگی و بزرگی بخوانند، آری به خدا سوگند که خلق دیگری را بدون نر و ماده خواهد آفرید که او را عبادت کنند و به یگانگی و

بزرگی بستایند و برای آنان زمینی می آفریند که آنان را حمل کند و آسمانی می آفریند که سایبان آنان باشد، آیا خداوند نفرموده: «روزی که زمین به غیر این زمین بدل شود و آسمانها نیز.» «۱» و فرمود: «آیا آفرینش نخستین ما را ناتوان کرد؟ بلکه آنها در باره آفرینش جدید در شک هستند.» «۲»

چیزی در آسمان ها و زمین نباشد مگر با هفت چیز

۴۶- زکریا بن عمران از امام کاظم (ع) نقل می کند که فرمود: چیزی در آسمان ها و زمین نباشد مگر با هفت چیز: با قضا و قدر و اراده و مشیت و نوشته و مدت و اجازه (همه از جانب خدا)، هر کس جز این بگوید بر خدا دروغ بسته و او را رد کرده است.

چون نجاشی از دنیا رفت، پیامبر (ص) هفت بار تکبیر گفت

۴۷- محمد بن علی از پدرش و او از امام رضا (ع) و او از پدرانش از علی (ع) نقل می کند که چون جبرئیل خبر مرگ نجاشی را به پیامبر خدا (ص) آورد، به او گریه اندوهگانه ای کرد و فرمود: برادر شما اصحمه (نام نجاشی) از دنیا رفت، سپس پیامبر (ص) به «جانه» (محلّی در مدینه) رفت و به او نماز (میت) خواند و هفت تکبیر گفت و خداوند هر بلندی را برای او پایین آورد تا جنازه او را که در حبشه بود مشاهده کرد.

چون خدا بر قومی غضب کند و به آنها عذاب نازل نکند، آنها را گرفتار هفت چیز می کند

۴۸- اصبخ بن نباته از علی (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: هر گاه که خداوند بر امتی غضب کند و عذابی بر آنان نازل نکند، نرخ هایشان را بالا- می برد و عمرهایشان را کوتاه می سازد و بازرگانانشان سود نمی برند و میوه هایشان پاکیزه نمی شود و جوی هایشان پر از آب نمی شود و باران از آنان حبس می گردد و اشرارشان بر آنان مسلط می شود.

محبت پیامبر و خاندان او در هفت جا سود می دهد

۴۹- حضرت علی بن الحسین (ع) از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود:

(۱) سوره ابراهیم، آیه ۴۸.

(۲) سوره ق، آیه ۱۵.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۷

محبت من و خاندانم در هفت جا که هراس آنها بزرگ است، سود می دهد: موقع مردن و در قبر و در هنگام برخاستن از قبر و هنگام گرفتن نامه اعمال و نزد حساب و نزد میزان و نزد صراط.

آنچه از طریق اهل سنت نقل شده که زمین به خاطر هفت نفر آفریده شده است

۵۰- عیسی بن عبد الله العمري از پدراناش از علی (ع) نقل می کند که فرمود: زمین به خاطر هفت نفر آفریده شده و مردم به خاطر آنان روزی می خورند و به خاطر آنان باران بر آنان می بارد و پیروز می شوند: ابو ذر و سلمان و مقداد و عمار و حذیفه و عبد الله بن مسعود. و فرمود: و من پیشوای آنان هستم، و آنان همان کسانی هستند که در نماز بر جنازه فاطمه (ع) شرکت داشتند.

مصنف این کتاب می گوید: معنای سخن آن حضرت که زمین به خاطر هفت نفر آفریده شده، این نیست که از آغاز تا پایان آن، بلکه منظور این است که فایده دادن زمین در آن زمان خاص برای آنان که در نماز حضرت فاطمه (ع) شرکت کردند، مقدر شده است و این آفرینش تقدیری است و نه تکوینی.

جهنم هفت در دارد

۵۱- محمد بن فضیل رزقی از امام صادق (ع) و او از پدراناش نقل می کند که جهنم هفت در دارد: دری است که فرعون و هامان و قارون از آن وارد می شوند، و دری است که مشرکان و کافران و کسانی که یک لحظه به خدا ایمان نیاورده اند از آن وارد می شوند، و دری که بنی امیه از آن وارد می شوند و آن در مخصوص آنهاست و کسی با آنان نیست و آن در شعله آتش و در آتش برافروخته و در فرو برنده است که به اندازه هفتاد خریف (هر خریف مسیر هشتاد سال است) فرو می برد و هر بار که آنان را هفتاد خریف فرو می برد، جهنم آنها را هفتاد خریف به بالا پرتاب می کند و دوباره هفتاد خریف به پایین

انداخته می شوند و همواره این کار تکرار می گردد و آنان در جهنم جاویدان هستند، و دری که دشمنان و مبغضان ما و کسانی که با ما جنگیدند و ما را خوار کردند از آن وارد می شوند و این در بزرگترین و پرحرارت ترین درهاست.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۹

محمد بن فضیل رزقی می گوید: به امام صادق (ع) عرض کردم: آن دری که بنی امیه از آن وارد می شوند آیا هر کس از آنها مشرک بمیرد از آن وارد می شود و یا حتی کسانی از آنان که اسلام را درک کرده اند؟ فرمود: مادرت مباد، آیا نشنیدی که می گوید:

دری است که مشرکان و کافران از آن وارد می شوند؟ این دری است که هر مشرک و کافری که به روز قیامت ایمان ندارد از آن وارد می شود و این در دیگری است که بنی امیه از آن وارد می شوند و آن مخصوص ابو سفیان و معاویه و آل مروان است که از این در وارد می شوند و آتش آنان را فرا می گیرد و فریادشان شنیده نمی شود و در آن نه زنده می ماند و نه می میرند. (در اول این حدیث گفته شده که جهنم هفت در دارد ولی از چهار در به تفصیل یاد شد، شاید سه در دیگر همان «لظى شعله ور» و «سقر آتش برافروخته» و «هاویه فرو برنده» باشد که آنها نیز به بنی امیه اختصاص داده شد و شاید هم راوی حدیث را ناقص نقل کرده است.)

روز قیامت با هفت خصلت مردم بازخواست می شوند

۵۲- عمار یاسر و جابر بن عبد الله هر دو از پیامبر خدا (ص) نقل می کنند که آن حضرت به علی (ع) فرمود: من در قیامت با نبوت با

تو محاجه می کنم و تو با قوم خود با هفت خصلت محاجه می کنی: بر پا داشتن نماز و دادن زکات و امر به معروف و نهی از منکر و عدالت در رعیت و تقسیم بیت المال به طور مساوی و فرمانبری از خداوند.

یا علی، آیا ندانستی که ابراهیم (ع) در روز قیامت با ما روبرو می شود و او را می خوانند و او را در سمت راست عرش به پا می دارند و لباس بهشتی به او می پوشانند و با زیور بهشتی می آرایند و ناودانی از طلا در بهشت برای او جریان پیدا می کند و از بهشت چیزی فرو می ریزد که از عسل شیرین تر و از شیر سفیدتر و از برف خنک تر است. در این هنگام من نیز فرا خوانده می شوم و در سمت چپ عرش قرار می گیرم و همان کارها در باره من نیز انجام می یابد، سپس یا علی، تو فرا خوانده می شوی و در باره تو نیز چنین عمل می شود، یا علی آیا خوشنود نیستی که وقتی من فرا خوانده می شوم تو نیز فرا خوانده شوی و وقتی من با لباس بهشتی پوشیده می شوم تو نیز پوشیده شوی و وقتی من با زیورهای بهشتی آراسته می شوم تو نیز آراسته گردی. همانا خداوند به من فرمان داده که تو را نزدیک خود سازم و از خود دور نکنم و به تو یاد دهم و در حق تو جفا نکنم، بر تو شایسته است که یاد بگیری و بر من شایسته است که پروردگارم را اطاعت کنم.

۵۳- عبایه بن ربیع از علی (ع) نقل می کند که فرمود: من در روز قیامت با مردم با هفت خصلت محاجه

می کنم: برپاداشتن نماز و دادن زکات و امر به معروف و نهی از

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۱

منکر و تقسیم مال به طور مساوی و عدالت در رعیت و اقامه حدود.

۵۴- معاذ بن جبل نقل می کند که پیامبر خدا (ص) به علی (ع) فرمود: به وسیله نبوت از تو بازخواست می کنم و البته پس از من پیامبری نیست و تو با هفت چیز از مردم بازخواست می کنی و هیچ کس از قریش از تو بازخواست نکند، چون تو اولین آنها در ایمان و وفادارترین آنها به پیمان الهی و پایدارترین آنها در امر خداوند هستی و از همه آنها بیشتر بیت المال به طور مساوی تقسیم می کنی و عادل ترین آنها در میان رعیت و بیناترین آنها در قضایا و بزرگترین آنها از نظر برتری نزد خدا هستی.

خواهران بهشتی هفت نفرند

۵۵- ابو بصیر نقل می کند که از امام باقر (ع) شنیدم که می فرمود: خداوند رحمت کند خواهران بهشتی را، پس از آنان چنین نام برد: اسماء دختر عمیس خثعمی که همسر جعفر بن ابی طالب بود، و سلمی دختر عمیس خثعمی که همسر حمزه بود، و پنج تن از قبیله بنی هلال: میمونه دختر حارث که همسر پیامبر بود، و ام الفضل که نزد عباس بود و هند نام داشت، و غمیصاء مادر خالد بن ولید، و عزت که از قبیله ثقیف و نزد حجاج بن غلاظ بود، و حمیده که پس از خود نسلی نداشت.

گناهان کبیره هفت تاست

۵۶- عبد الرحمن بن کثیر از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: گناهان کبیره هفت تاست: نخستین آنها شرک به خدای بزرگ است و کشتن کسی که خدا کشتن او را حرام کرده و خوردن مال یتیم و بدی کردن به پدر و مادر و تهمت زدن به زنهای پاکدامن و فرار از جنگ و انکار حق ما. اما شرک به خدا، خداوند در باره ما نازل کرد آنچه را که نازل کرد و پیامبر خدا در باره ما فرمود آنچه را که فرمود، پس آنان خدا و پیامبرش را تکذیب کرده و بنا بر این مشرک شدند، و کشتن کسی که خدا کشتن او را حرام کرده، آنها حسین بن علی (ع) و یارانش را کشتند، و اما خوردن مال یتیم، آنها

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۳

سهم ما را که خداوند برای ما قرار داده بود بردند و به غیر ما دادند، و اما بدی کردن به پدر و مادر، خداوند در کتاب خود نازل کرده

که «پیامبر نسبت به مؤمنان از جانشان اولی تر است و همسران او مادران آنها هستند.»^۱ آنان به پیامبر در حق خاندانش بدی کردند و نیز به مادرشان خدیجه در حق خاندانش بدی کردند، و اما تهمت زدن به زنان پاکدامن، آنان در منبرهایشان به فاطمه (ع) تهمت زدند (به اینکه او در قضیه فدک دروغ می گوید). و اما فرار از جنگ، آنها از روی اختیار و بدون اجبار با امیر المؤمنین (ع) بیعت کردند ولی از او فرار نمودند و او را خوار کردند، و اما انکار حق ما، این چیزی است که همگی بر آن اتفاق دارند.

۵۷- ابو هریره از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: از هفت چیز هلاک کننده بپرهیزید، گفته شد: آنها کدامند یا رسول الله؟ فرمود: شرک به خدا، و سحر و جادو، و کشتن کسی که خدا کشتن او را حرام کرده مگر بر اساس حق (مانند قصاص) و خوردن ربا، و خوردن مال یتیم، و فرار از جنگ و تهمت زدن به زنان پاکدامن غافل مؤمن.

امتحان کردن خدا، اوصیاء پیامبران را در حال حیات پیامبران در هفت مورد و پس از وفاتشان در هفت مورد

۵۸- جابر جعفی می گوید: امام باقر (ع) فرمود: بزرگ یهود نزد علی بن ابی طالب (ع) آمد و آن هنگامی بود که آن حضرت از جنگ نهران برگشته و در مسجد کوفه نشسته بود، پس گفت: یا امیر المؤمنین، من می خواهم از تو از چیزهایی بپرسم که پاسخ آنها را جز پیامبر یا وصی پیامبر نمی داند، فرمود: ای برادر یهود، هر چه می خواهی بپرس، گفت: ما در کتاب (آسمانی خود) چنین یافته ایم که هر گاه که خداوند پیامبری برمی انگیزد، به او وحی می کند که از خاندان خودش کسی را تعیین کند

که به کار امت او پس از او قیام کند و در این باره وصیتی به امت خود کند و امت

(۱) سوره احزاب، آیه ۶.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۵

پس از او به این وصیت عمل کنند، دیگر اینکه خداوند در زمان حیات پیامبران و هم پس از مرگشان، اوصیاء آنان را امتحان می کند، به من خبر بده خداوند اوصیاء پیامبران را چند بار در زمان حیات پیامبران و چند بار پس از مرگشان امتحان می کند و چون از این امتحان راضی شد، سرانجام کارشان به کجا می کشد؟ علی (ع) به او فرمود: سوگند به خدایی که جز او خدایی نیست، همان خدایی که دریا را بر بنی اسرائیل شکافت و تورات را به موسی (ع) نازل فرمود، اگر به تراز حقیقت آنچه پرسیدی خبر دهم، به آن اقرار می کنی؟ گفت: آری، فرمود: سوگند به کسی که دریا را بر بنی اسرائیل شکافت و تورات را به موسی نازل کرد، اگر پاسخ دهم اسلام را می پذیری؟ گفت: آری.

علی (ع) فرمود: همانا خداوند در زمان حیات پیامبران اوصیاء آنان را در هفت مورد امتحان می کند تا میزان فرمانبرداری آنان را معلوم شود و چون از فرمانبرداری و امتحان آنان راضی شد، پیامبران را دستور می دهد که آنان را در زمان حیات خود، دوستان خود و در زمان مرگشان، اوصیاء خود قرار دهند و اطاعت از اوصیاء بر گردن آنهاست که پیامبران را قبول دارند ثابت می گردد، آنگاه خداوند پس از مرگ پیامبران، اوصیاء آنان را در هفت مورد امتحان می کند تا میزان شکیبایی آنان معلوم گردد و چون از امتحان آنان راضی شد، سرانجام آنان

را با سعادت همراه می کند تا به پیامبران ملحق شوند در حالی که سعادت آنان کامل شده است. بزرگ یهود به او گفت: راست گفتی یا امیر المؤمنین، پس به من خبر بده که خداوند تو را در زمان حیات محمد (ص) و پس از مرگ او چند بار امتحان کرد و سرانجام کار تو چگونه خواهد بود؟ علی (ع) دست او را گرفت و فرمود: با من بیا تا به تو خبر بدهم، گروهی از اصحاب آن حضرت هم بیا خاستند و گفتند: یا امیر المؤمنین، همراه او ما را هم خبر بده، فرمود: می ترسم دل‌های شما تحمل آن را نداشته باشد، گفتند: چرا یا امیر المؤمنین؟ فرمود: به سبب کارهایی که در باره شما بر من آشکار شده است، مالک اشتر بلند شد و گفت: یا امیر المؤمنین به ما هم از آن خبر بده، سوگند به خدا که ما می دانیم که در روی زمین وصی پیامبری جز تو وجود ندارد و ما می دانیم که خداوند پس از پیامبر ما، پیامبری را نخواهد فرستاد و اطاعت تو بر گردن های ما با اطاعت پیامبران پیوند خورده است.

پس علی (ع) نشست و رو به آن یهودی کرد و فرمود: ای برادر یهودی، خداوند مرا در زمان حیات پیامبر ما محمد (ص) در هفت مورد امتحان کرد و مرا - بی آنکه بخواهم از خودم تعریف کنم - با نعمت خدا فرمانبردار یافت. گفت: کجاها بود یا امیر المؤمنین؟ فرمود: نخستین آنها این بود که خداوند به پیامبر ما وحی نازل کرد و

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۷

رسالت را به او اعطا نمود و این در حالی بود

که من از نظر سنّ جوان ترین خانواده خود بودم و به پیامبر در خانه اش خدمت می کردم و در انجام کارهای او در مقابلش سعی می نمودم، آن حضرت کوچک و بزرگ خاندان عبدالمطلب را دعوت کرد که به یگانگی خداوند و رسالت او گواهی دهند ولی آنها خودداری کردند و بر او انکار نمودند و از او جدا شدند و با او دشمنی کردند و از او کناره گیری و دوری کردند و سایر مردم نیز با او به مخالفت برخاستند و آنچه را که او به آنان آورده بود، بدان جهت که تاب تحمل آن را نداشتند و عقل هایشان آن را درک نمی کرد، بزرگ شمردند. ولی من به تنهایی پیامبر را اجابت کردم و با شتاب و یقین و فرمانبردارانه دعوت او را پذیرفتم و در این باره هیچ شکی به دلم عارض نشد، ما سه سال بدین منوال درنگ نمودیم در حالی که بر روی زمین کسی که نماز بخواند و یا رسالت پیامبر را گواهی دهد به جز من و (خدیجه) دختر خویلد که خدا رحمتش کند، نبود و چنین بود. سپس رو به اصحاب خود کرد و فرمود: آیا چنین نبود؟ گفتند: آری یا امیر المؤمنین! و اما دوّمین آنها، ای برادر یهودی، قریش در اندیشه کشتن پیامبر بودند و نقشه ها می کشیدند، تا اینکه آخرین بار در یوم الدار و در محلی به نام دار الندوه اجتماع کردند و شیطان ملعون نیز به شکل مرد یک چشم از قبیله ثقیف (مغیره بن شعبه) حاضر بود، آنها در این کار مشورت کردند و به طور جمعی به این نتیجه رسیدند که از طایفه ای

از قریش مردی انتخاب شود و هر کدام از آنها شمشیر خود را بردارد و به سوی پیامبر در حالی که در رختخواب خود خوابیده است بروند و با شمشیرهای خود او را بزنند به طوری که گویا یک نفر شمشیر زده است و او را بکشند و چون او را کشتند قریش این اشخاص را منع می کند و تحویل نمی دهد و خون او به هدر می رود، پس جبرئیل به پیامبر نازل و این جریان را به او خبر داد و شبی را که بنا بود این کار انجام شود و لحظه ای را که به سوی بستر او خواهند آمد خبر داد و به او دستور داد که در آن ساعت از خانه خارج شود و به سوی غار برود، پیامبر مرا از این موضوع باخبر ساخت و به من دستور داد که در رختخواب او بخوابم و جانم را سپر بلای او کنم و من با شتاب و شادمانی به این کار اقدام کردم تا به جای او کشته شوم، او رفت و من در رختخواب او خوابیدم و مردان قریش روی آوردند و یقین داشتند که پیامبر کشته می شود و چون در آن خانه من و آنها روی روی هم قرار گرفتیم، من با شمشیر خودم بلند شدم و آنها را از خودم دور کردم به گونه ای که خدا و مردم می دانند. سپس علی (ع) رو به اصحاب خود کرد و فرمود: آیا چنین نبود؟ گفتند: آری یا امیر المؤمنین!

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۹

پس فرمود: و اما سومی ای برادر یهودی، این بود که دو پسر ربیع و پسر عقبه از سوارکاران قریش

بودند، آنها در روز بدر مبارز طلبیدند، و کسی از قریش به مبارزه با آنان حاضر نشد، پیامبر (ص) مرا با دو تن از یارانم که رضوان خدا بر آنان باد برانگیخت و این در حالی بود که من جوان ترین اصحاب و کم تجربه ترین آنان در کار جنگ بودم، پس خداوند با دست من ولید و شیبه را کشت و این علاوه بر کسانی از سران قریش بود که در آن روز کشته و علاوه بر کسانی بود که اسیر کردم و من بیشتر از یارانم کار کردم و در آن جنگ پسر عمویم که خدا رحمتش کند کشته شد، سپس به سوی اصحاب متوجه شد و فرمود: آیا چنین نبود؟ گفتند: آری یا امیر المؤمنین! پس فرمود: و اما چهارمی ای برادر یهودی، این بود که اهل مکه همگی به سوی ما آمدند و قبایل عرب و قریش را هم با خود همراه داشتند، آنها می خواستند انتقام خون کشته شدگان جنگ بدر را بگیرند، پس جبرئیل به پیامبر (ص) نازل شد و از آن خبر داد، پس پیامبر (ص) حرکت کرد و با اصحاب خود در احد اردو زد و مشرکان به سوی ما آمدند و یک دل به ما حمله کردند و کسانی از مسلمانان به شهادت رسیدند و کسانی از شکست باقی ماندند و من همراه با پیامبر ماندم ولی مهاجران و انصار به خانه های خود در مدینه رفتند و همگی می گفتند: که پیامبر و اصحابش کشته شدند، آنگاه خداوند بر صورت های مشرکان زد و من در خدمت پیامبر خدا (ص) هفتاد و چند زخم برداشتم که از جمله آنها این و این

است- سپس ردای خود را انداخت و دست به جای زخمهایش کشید- و ان شاء الله ثواب خداوند بر من شامل شد، سپس رو به سوی اصحاب کرد و فرمود: آیا چنین نبود؟ گفتند: آری یا امیر المؤمنین! پس فرمود: و اما پنجمی ای برادر یهودی، این بود که قریش و عرب اجتماع کردند و پیمان محکمی بستند که پیامبر و ما فرزندان عبدالمطلب را بکشند تا به مدینه آمدند و به خود اطمینان داشتند، پس جبرئیل به پیامبر فرود آمد و از آن خبر داد، پیامبر خود و همراهانش از مهاجران و انصار خندقی کردند و سپاه قریش در کنار خندق اقامت

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۵۱

کرد و ما را محاصره نمود و خود را قوی و ما را ضعیف می پنداشت و به شدت تهدید می کرد و پیامبر آنان را به سوی خدا می خواند و خویشاوندی خود را به آنان تذکر می داد ولی آنان امتناع می کردند و این کار بر طغیان آنان افزود، سوارکار آنان و سوارکار عرب در آن روز عمرو بن عبدود بود که مانند شتری سرکش نعره می زد و مبارز می طلبید و رجز می خواند و گاهی نیزه و گاهی شمشیر خود را بالا می برد و کسی به سوی او نمی رفت و طمع می در او نداشت و در کسی غیرتی نبود که او را تحریک کند و بصیرتی نبود که او را وادار به جنگ او سازد، پس پیامبر خدا (ص) مرا برانگیخت و با دست خود عمامه بر سر من نهاد و این شمشیر را که شمشیر خود او بود به من داد و دست خود را به

ذو الفقار زد، پس من بیرون رفتم در حالی که زندهای مدینه به جهت روبرو شدن من با عمرو بن عبد وڈ از روی ترحم به حال من گریه می کردند، ولی خداوند او را به دست من کشت و عرب سوارکاری چون او نداشت و او این ضربت را بر من زد- با دست خود بر سر خود اشاره کرد- پس خداوند قریش و عرب را با این کار و با رنجی که من کشیدم شکست داد، سپس رو به اصحاب خود کرد و فرمود: آیا چنین نبود؟ گفتند: آری یا امیر المؤمنین! پس فرمود: و اما ششمی ای برادر یهودی، این بود که ما همراه با پیامبر خدا (ص) در شهر رفیقان تو یعنی خیبر بر مردانی از یهود و سواران آن از قریش و دیگران وارد شدیم، آنان با اسبان و مردان و شمشیرهایی چون کوه با ما روبرو شدند. آنان در خانه های محکم بودند و تعدادشان بسیار بود، هر کدامشان فریاد می زد و مبارز می طلبد و هیچ یک از اصحاب من به سوی آنان نرفت مگر اینکه او را کشتند و تنور جنگ داغ شد و همه به نبرد خوانده شدند و هر کسی به فکر جان خود بود. برخی از رفیقان من به برخی دیگر متوجه شدند و همگی می گفتند: یا ابا الحسن برخیز، پس پیامبر خدا (ص) مرا به سوی خانه های آنان روانه کرد و هیچ کدام از آنان با من مبارزه نکردند مگر اینکه او را کشتم و هیچ سوارکاری نبود مگر اینکه او را زمین زدم، سپس مانند حمله شیر به شکار خود به آنان حمله کردم تا

آنان را به داخل خانه هایشان وارد نمودم، پس در قلعه آنان را با دست خود کندم و به تنهایی وارد شهر آنان شدم و هر مردی را که آشکار می شد می کشتم و هر یک از زن های آنان را که می دیدم اسیر می کردم و من به تنهایی آنجا را فتح کردم و کمکی جز خداوند نداشتم، سپس رو به اصحاب خود کرد و فرمود: آیا چنین نبودم؟ گفتند: آری یا امیر المؤمنین! سپس فرمود: و اما هفتمی ای برادر یهودی، این بود که چون پیامبر خدا (ص)

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۵۳

متوجه فتح مکه شد، دوست می داشت که آنها را معذور بدارد و برای آخرین بار آنان را به سوی خدا بخواند، همان گونه که نخستین بار خوانده بود، پس به آنان نامه ای نوشت و در آن آنان را بر حذر داشت و از عذاب خدا بیمشان داد و به آنان وعده عفو داد و آمرزش خداوند را به آنان یادآور شد و در آخر آن نامه، سوره براءت را نوشت تا به آنان خوانده شود، سپس به همه اصحابش رفتن به مکه را پیشنهاد داد و همه از آن سرباز می زدند، وقتی چنین دید مردی از آنان را خواست تا نامه را با او بفرستد، پس جبرئیل نازل شد و گفت: یا محمد، این مهم را انجام نمی دهد مگر تو و یا مردی از خاندان تو، پس پیامبر مرا از آن خبر داد و نامه اش را به وسیله من به سوی اهل مکه فرستاد، من به مکه رفتم در حالی که مردم چنان بود که شناختید، به گونه ای که هر یک از آنان اگر قدرت

داشت هر تکه مرا بر روی کوهی می گذاشت هر چند که در این راه جان و مال و خانواده و فرزندان را بذل می کرد، پس من نامه پیامبر را به آنان رسانیدم و آن نامه را به آنان خواندم و همه آنان مرا تهدید می کردند و عداوت خود را نسبت به من آشکار می ساختند و زنان و مردانشان با من دشمنی می کردند و چنان شد که می دانید، سپس رو به اصحاب خود کرد و فرمود: آیا چنین نبود؟ گفتند: آری یا امیر المؤمنین.

پس فرمود: ای برادر یهودی، اینها مواردی بود که خداوند مرا در کنار پیامبرش امتحان کرد و در همه آنها با لطف مرا فرمانبردار یافت و در آنها هیچ کس مانند من نبود و اگر می خواستم به توصیف آنها می پرداختم، ولی خداوند از خودستایی نهی کرده است. گفتند: یا امیر المؤمنین! به خدا سوگند که راست گفتی، و خداوند بر تو فضیلت خویشاوندی با پیامبرمان را داده و تو را سعادت مند کرده بر اینکه تو را برادر او قرار داده است و تو نسبت به او مانند هارون از موسی هستی و تو را با آن موقف ها و خطرهایی که داشتی برتری داد و آنچه را که گفتی برای تو ذخیره کرد و بیشتر از آنها مواردی است که نگفتی و هیچ یک از مسلمانان مانند آنها را ندارند. این سخن را کسانی از ما که پیامبر را دیده بودند و کسانی که پس از او همراه تو بودند می گویند، یا امیر المؤمنین، حالا به ما خبر بده از امتحان هایی که پس از پیامبر خدا (ص) دادی و تحمل نمودی و صبر کردی،

اگر بخواهیم این موارد را برشماریم می توانیم چون به آنها آگاهی داریم و پیش ما روشن است ولی دوست داریم که از خود تو بشنویم همان گونه که مواردی را که در زمان حیات پیامبر، خدا تو را امتحان کرد و تو خدا را اطاعت نمودی، از زبان خودت شنیدیم.

ابن بابویه، محمد بن علی - جعفری، یعقوب، الخصال / ترجمه جعفری، ۲ جلد، نسیم کوثر - قم، چاپ: اول، ۱۳۸۲ ش.

الخصال / ترجمه جعفری؛ ج ۲؛ ص ۵۳

فرمود: ای برادر یهودی، خدا پس از وفات پیامبرش مرا در هفت مورد امتحان کرد و بی آنکه بخواهم خودستایی کنم، مرا به وسیله لطف و نعمت خودش شکیبایافت.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۵۵

امام نخستین آنها ای برادر یهودی، این بود که در میان عموم مسلمانان جز پیامبر کسی نبود که من با او انس بگیرم و یا به او اعتماد کنم و یا با او آرامش بگیرم و یا به او نزدیک شوم و او بود که مرا در کوچکی تربیت کرد و در بزرگی پناه داد و از فقر کفایت کرد و از یتیمی بدر آورد و از درخواست کردن بی نیازم نمود و از کسب باز داشت و خود و خانواده ام را کفایت کرد، اینها در باره کارهای دنیا بود و علاوه بر آن، آن حضرت درجه هایی را به من اختصاص داد که مرا به راه های حق نزد خداوند کشانید، تا اینکه مصیبت وفات پیامبر بر من رسید به گونه ای که گمان نمی کنم کوه ها می توانستند به زور آن را حمل کنند و خانواده خود را دیدم که برخی از آنان بی تابی می کرد و مالک خود نبود و نمی توانست

خودش را ضبط کند و قدرت تحمل سنگینی مصیبتی را که وارد شده بود نداشت و بی تابی صبر او را برده بود و عقل او را ربوده بود و میان او و فهمیدن و فهماندن و گفتنی و شنیدن فاصله انداخته بود، و سایر مردم از غیر فرزندان عبدالمطلب برخی تسلیت می گفتند و ما را امر به صبر می کردند و برخی نیز چنین کمک می کردند که با گریه خاندان عبدالمطلب گریه می کردند و با بی تابی آنان بی تابی می نمودند و من خودم را به هنگام وفات آن حضرت وادار به صبر کردم و سکوت را پیش گرفتم و مشغول تجهیز و غسل دادن و حنوط کردن و کفن کردن و نماز خواندن و دفن او و جمع آوری کتاب خدا و پیمان او بر بندگان شدم، و هیچ نوع اشک چشمی که بی اختیار می ریخت و هیجان آه و سوختن قلب و بزرگی مصیبت مرا به خود مشغول نکرد تا اینکه حقی را که از سوی خدا و پیامبرش بر من بود ادا کردم و آنچه را که به من امر شده بود رسانیدم و با شکیبایی و توجه به خدا آن را تحمل نمودم، سپس رو به اصحاب خود کرد و فرمود: آیا چنین نبود؟ گفتند: آری یا امیر المؤمنین! پس فرمود: و اما دومی ای برادر یهودی، این بود که پیامبر خدا (ص) در زمان حیات خود مرا به جمیع امت خود امیر گردانید و از تمام حاضران بیعت گرفت و اینکه آنان باید سخن مرا بشنوند و از من اطاعت کنند و دستور داد که این موضوع را حاضران به غائبان برسانند و

چنین بود که من وقتی در محضر پیامبر بودم دستور او را به مردم می رسانیدم و چون از آن حضرت جدا می شدم امیر کسانی بودم که همراه من بودند و هرگز به ذهنم خطور نمی کرد که کسی از مردم نه در زمان پیامبر و نه پس از مرگ او در این باره با من منازعه کند، سپس پیامبر خدا (ص) فرمان داد که سپاهی با اسامه بن زید آماده شود و آن هنگامی بود که خداوند او را مریض کرد، همان مرضی که در آن از دنیا رفت و پیامبر هیچ کس از عرب و اوس و خزرج و دیگران از مردم که

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۵۷

بیم آن می رفت آن پیمان را نقض کند و در آن منازعه نماید و نه کسی را از آنان که به من به جهت کشتن پدر یا برادر یا خویشانش به دیده دشمنی می نگریستند، باقی نگذاشت مگر اینکه آنان را در این سپاه قرار داد و نیز کسی از مهاجران و انصار و مسلمانان و غیر آنان و کسانی که تألیف قلب شده بودند و منافقان باقی نگذاشت، تا دل‌های کسانی که در محضر او می ماندند صاف باشد و کسی چیزی نگوید که مرا ناراحت کند و کسی مرا از ولایت و قیام به امور رعیت او پس از او باز ندارد و آخرین سخنی که با من در باره امت خود گفتم، این بود که سپاه اسامه حرکت کند و کسی از آنان که با او همراه نموده است از آن تخلف نکنند و در این باره با شدیدترین نوعی پیش رفت و با رساترین بیان

به آن سفارش داد و شدیداً بر آن تأکید نمود.

ولی پس از آنکه پیامبر خدا (ص) از دنیا رفت، مردانی از همراهان اسامه و اهل سپاه او را دیدم که مراکز خود را ترک کرده اند و پایگاه هایشان را خالی نموده اند و با دستور پیامبر که آنان را گسیل داشته بود و آنان را به ملازمت امیر خود و رفتن زیر پرچم او خوانده بود مخالفت کردند و از امیر خود که در میان لشکر بود جدا شدند و سواره آمدند تا آن پیمانی را که خداوند برای من و پیامبرش بر گردن آنها گذارده بود بگشایند که گشودند و تعهدی را که به پیامبر و خدا داده بودند نقض کنند، پس نقض کردند و برای خود پیمانی بستند که هیاهوی بسیار داشت و فقط به آراء خودشان اختصاص داده بودند، بدون آنکه با یکی از ما فرزندان عبدالمطلب سخن گویند و یا در رأی دادن شرکت دهند و یا بخواهند که بیعت مرا که بر گردنشان بود باز نمایند. این کار را کردند در حالی که من به پیامبر و تجهیز او مشغول بودم و از کارهای دیگر باز مانده بودم چون این کار مهم تر از همه و سزاوارتر از هر کار دیگر بود.

ای برادر یهودی، این کار دل مرا بیشتر جریحه دار کرد، در حالی که من در مصیبتی بزرگ و فاجعه ای غمبار فرو رفته بودم و کسی را که جز خدا نمی توانست جای او را پر کند، از دست داده بودم و من بر آن صبر کردم در حالی که مصیبت دیگری بدون فاصله و متصل به آن به من رسید. سپس رو

به اصحاب خود کرد و فرمود: آیا چنین نبود؟ گفتند: آری یا امیر المؤمنین، پس فرمود:

و اما سومی ای برادر یهودی، این بود که آنکه پس از پیامبر به جای او قرار گرفته بود با من ملاقات می کرد و هر روز عذرخواهی می نمود و در گرفتن حق من و شکستن بیعت من کس دیگری را سرزنش می کرد و از من حلالی می خواست و من می گفتم: روزگار او به سر می آید، آنگاه حقی که خداوند بر من قرار داده به آسانی به من می رسد بی آنکه در اسلام که حکومت اسلامی تازه بود و به جاهلیت نزدیک بود

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۵۹

در جهت منازعه در طلب حق من، حادثه ای به وجود آید، شاید فلانی بگوید: آری و فلانی بگوید: نه. و این کار از سخن به مرحله عمل در آید و گروهی از خواص اصحاب محمد (ص) که آنان را در نصیحت کردن به خاطر خدا و پیامبرش و کتاب و دینش می شناختم، به طور مکرر و آشکار و نهان نزد من می آمدند و مرا به گرفتن حق خود دعوت می کردند و جان خود را در یاری من بذل می نمودند تا بیعتی را که من بر گردن آنها داشتم ادا کنند و من می گفتم: اندکی صبر کنید شاید خداوند به آسانی و بدون منازعه و بدون ریختن خون، آن را به من برساند.

بسیاری از مردم پس از وفات پیامبر (ص) به شك افتادند و کسانی که لیاقت نداشتند در آن طمع کردند و هر قومی گفتند: از ما امیری باشد و این طمع ها نبود مگر بدان جهت که غیر من کار را به دست گرفته بود

و چون مرگ آن کسی که در جای پیامبر قرار گرفته بود فرا رسید و روزگار او سپری شد، کار خلافت را پس از خود به رفیقش واگذار کرد و این ناراحتی دیگر، همانند ناراحتی قبلی بود و جایگاه آن نسبت به من مانند جایگاه قبلی بود و آن دو نفر چیزی را که خدا برای من قرار داده بود از من گرفتند، پس گروهی از اصحاب محمد (ص) از آنان که در گذشته اند و یا اکنون زنده هستند نزد من جمع شدند و به من همان را گفتند که در باره قبلی گفته بودند و سخن دوم من از سخن نخست تجاوز نکرد (و همان سخن را گفتم) و این به سبب شکیبایی و تقرب به خدا و داشتن یقین و به جهت ترس من از فانی شدن گروهی بود که پیامبر خدا (ص) آنان را گاهی با ملایمت و گاهی با شدت و گاهی با بخشش و گاهی با شمشیر گرد هم آورده بود و به جهت گرد آمدن آنها چون در حال آمدن و فرار کردن بودند، آنان را سیر و سیراب می کرد و لباس و فرش و روانداز می داد و این در حالی بود که خانه های ما خاندان محمد (ص)، سقف و در و پیکری جز شاخه های خرما و مانند آن نداشت و ما فرش و رواندازی نداشتیم و بیشتر ما در نماز از یک لباس استفاده می کردیم و همه ما شب ها و روزها گرسنه می ماندیم، گاهی از غنائمی که خدا برای ما قرار داده بود چیزی به ما می رسید و ما در آن حالی بودیم که توصیف کردم ولی رسول خدا

(ص) آن را به صاحبان نعمت ها و اموال می داد تا دل هایشان را جلب کند، پس من شایسته ترم بر اینکه میان این امت که پیامبر خدا (ص) آنها را یک جا جمع نموده، تفرقه نیندازم و وادار به مشکلاتی نکنم که خلاصی از آنها نیست، مگر اینکه برسد و یا مدتش تمام گردد، چون اگر من خودم را (به امامت) نصب کنم و آنان را به یاری خود بخوانم، آنان در باره من یکی از دو حالت را خواهند داشت: یا پیروی می کنند و به جنگ می پردازند و اگر به جمع نیبوندند کشته می شوند و یا خوار می کنند که با این خوار کردن و قصور در یاری من و با خودداری از اطاعت من کافر می شوند، و خدا می داند که من نسبت به پیامبر مانند هارون از موسی هستم و با مخالفت من و

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۶۱

خودداری از اطاعت من به آنان همان بلائی می رسد که به قوم موسی به هنگام مخالفت با هارون رسید. من جرعه جرعه نوشیدن غصه و کشیدن آه و ملتزم شدن به صبر را انتخاب کردم تا خداوند فتحی برساند و یا آنچنان که دوست دارد قضاوتی کند که برخوردار می کند و به مردمی که حالشان را گفتم آسانتر باشد «و امر خدا مقدر و حتمی است.» ای برادر یهودی، اگر در این حالت خودداری نمی کردم و حق خود را طلب می نمودم، شایسته تر از کسی بودم که آن را طلب کرد؛ چون در گذشتگان از اصحاب پیامبر (ص) و آنها که اکنون در حضور تو هستند می دانستند که من از نظر تعداد، بیشتر و از نظر

قبیله، گرامی تر و از نظر نیرو، کارآمدتر و مطیع تر و از نظر دلیل، واضح تر و از نظر فضائل و مناقب دینی، بیشتر بودم و این همه به خاطر سوابق و نزدیکی من به پیامبر و وارث بودن من است، علاوه بر اینکه من به سبب وصیت پیامبر (ص) که بندگان را خروج از آن جایز نیست و بیعتی که پیشتر بر گردن آنان بود، شایسته تر بودم. پیامبر خدا (ص) از دنیا رفت در حالی که ولایت امت در دست او و در خاندان او بود نه در دست آنان که به آن دست یازیدند و نه در خانه هایشان. و اهل بیت پیامبر (ص) که خداوند پلیدی را از آنان برداشته و آنان را پاک و پاکیزه کرده است، پس از پیامبر از هر نظر شایسته ترین افراد به این کار بودند.

سپس رو به اصحاب خود کرد و فرمود: آیا چنین نبود؟ گفتند: آری یا امیر المؤمنین، پس فرمود:

و اما چهارمی ای برادر یهودی، این بود که کسی که پس از رفیقش در جای او قرار گرفت در کارها با من مشورت می کرد و مطابق با نظر من کار می کرد و در مشکلات با من مناظره می کرد و مطابق با رأی من عمل می نمود و من و اصحابم کسی را جز من نمی شناسیم که با او مشورت کند و کسی جز من انتظار خلافت را پس از او نمی کشید ولی چون مرگ ناگهانی او بدون بیماری قلبی و بدون علتی در بدن او فرا رسید، من تردید نداشتم که حَقَم به من باز پس داده خواهد شد، و این کار به آسانی و به همان منزلتی که

من خواهان آن بودم و همان سرانجامی که من آن را طلب می کردم، به من خواهد رسید و خداوند این امر را با بهترین صورتی که من امیدوار بودم و بهترین حالتی که آرزو داشتم به من خواهد داد، ولی آن شخص کار خودش را چنین پایان داد که او گروهی را نام برد که من ششمین آنها بودم و مرا با یکی از آنها مساوی قرار نداد و برای من حالتی در وراثت پیامبر و خویشاوندی و دامادی و نسبت با او ذکر نکرد در حالی که هیچ یک از آنان سابقه ای همانند سابقه من و اثری مانند آثار من نداشت و خلافت را در شورایی متشکل از ما قرار داد و پسرش را در آن حاکم بر ما نمود و دستور داد که اگر این شش نفر امر او را اجرا نکردند همه را بکشد، شکیبایی بر این - ای برادر یهودی - سخت بود. این گروه روزهای خود را گذرانیدند و هر کدام خود را نامزد می کردند و من ساکت بودم تا اینکه از نظر من پرسیدند و من در باره روزهای

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۶۳

(گذشته) خودم و آنان و آثار خودم و آنان صحبت کردم و چیزهایی را در مورد شایسته تر بودن خودم نسبت به آنان توضیح دادم و پیمان گرفتن پیامبر خدا (ص) از آنان و تأکید آن حضرت در بیعت برای من بر گردن آنها را تذکر دادم، ولی حب ریاست و باز شدن دست و زبان آنان در امر و نهی و نیز رغبت آنان به دنیا و پیروی نمودن آنان از درگذشتگان پیش از آنان، آنان را

و اداری کرد که چیزی را که خدا بر ایشان قرار نداده بود به دست گیرند، هر گاه که با یکی از آنان خلوت می کردم و روزهای خدا را به یاد او می آوردم و او را نسبت به اقدامی که می کند هشدار می دادم، از من می خواست و با من شرط می کرد که خلافت را پس از خود به او بسپارم، اما چون در من جز راه روشن و عمل به کتاب خدا و وصیت پیامبر و دادن حق هر کس بدان گونه که خداوند برای او قرار داده، و منع او از آنچه خداوند برای او قرار نداده است، ندیدند، خلافت را از من گرفتند و به فرزند عفان دادند، با این طمع که به وسیله او از آن برخوردار باشند و پسر عفان مردی بود که با هیچ یک از آنان مساوی نبود تا چه رسد به پایین تر از آنان، نه در جنگ بدر که اوج افتخار آنان بود و نه در جاهای دیگر از افتخاراتی که خداوند آنها را به پیامبرش و افراد خاصی از خاندان او اختصاص داده بود، شرکت نداشت، آنگاه گمان نمی کنم که همان روز به شب رسیده باشد که پشیمانی اهل شورا آشکار شد و کنار کشیدند و هر کدام، مسئولیت را به گردن دیگری انداخت و هر کدام از آنان خود و یارانش را سرزنش نمود، سپس روزگاری طولانی بر پسر عفان که استبداد می کرد نگذشت، تا اینکه او را تکفیر کردند و از او بیزاری جستند و او رو به سوی یاران خاص خود و سایر اصحاب رسول خدا (ص) آورد و درخواست استعفا کرد و از کارهای

بد خود از خداوند طلب توبه نمود، و این- ای برادر یهودی- بدتر و شدیدتر از قبلی بود. شایسته شکیبایی نبود، آن ناراحتی که از این طریق به من می رسید قابل وصف نیست و نمی توان حد آن را تعیین کرد و من جز صبر بر مصیبتی شدیدتر از آن چاره ای نداشتم.

بقیه آن شش نفر همان روز نزد من آمدند و از آنچه در حق من کرده بودند اظهار پشیمانی می کردند و از من خلع پسر عفان و حمله به او و گرفتن حق خودم را طلب می کردند و هر کدام با من بیعت می کردند و پیمان می بستند که در زیر پرچم من تا پای مرگ حاضرند، تا اینکه خداوند حق مرا بر من برگردانید، به خدا سوگند ای برادر یهودی، مرا از این کار باز نداشت مگر همان چیزی که در زمان دو خلیفه قبلی باز داشت و دیدم که ماندن بقیه آن گروه برای من شادمانه تر و به قلب من مأنوس تر از نابودی آنهاست و دانستم که اگر من آنها را به سوی مرگ بخوانم می پذیرند. و اما در باره نفس خودم، همه حاضرانی که تو می بینی و غایبان از اصحاب محمد (ص) می دانند که مرگ در نظر من به منزله شربت خنکی در یک روز بسیار گرم برای یک

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۶۵

شخص تشنه است و من با خدا و رسولش و عمویم حمزه و برادرم جعفر و پسر عمویم عبیده به چیزی پیمان بسته ام که ما همگی به خاطر خدا به آن وفادار بوده ایم، یاران من بر من پیشی گرفتند و من پس از آنها بر اساس اراده خداوند زنده

مانده ام و خداوند در باره ما این آیه را نازل فرموده است: «و از مؤمنان مردانی هستند که به پیمانی که با خدا بسته اند صادقانه وفا کردند، پس برخی از آنان در گذشتند و برخی دیگر انتظار می کشیدند و هرگز آن را تغییر ندادند» (۱) حمزه و جعفر و عبیده، به خدا سوگند ای برادر یهودی، که من انتظار می کشم و هرگز آن پیمان را تغییر نداده ام. مرا از پسر عفان چیزی باز نداشت و ساکت نکرد مگر اینکه از اخلاق او که آزمایش کرده بودم، دانستم که او را رها نخواهند کرد تا جایی که دور و نزدیک به کشتن و خلع او اقدام خواهند کرد و این در حالی خواهد بود که من در گوشه ای نشسته ام و من صبر کرده ام، تا این اتفاق واقع شد و من در باره او حتی یک سخن آری یا نه به زبان نیاوردم، سپس آن قوم نزد من آمدند و خدا می داند که من از قبول خلافت کراهت داشتم، چون به طمع آنان در جمع مال و خوش گذرانی در زمین، آگاه بودم و آنان می دانستند که اینها را نزد من نخواهند یافت و این عادت شدید برچیده خواهد شد، پس چون آن را نزد من نیافتند، بهانه ها آوردند، سپس رو به اصحاب خود کرد و فرمود: آیا چنین نبود؟ گفتند: آری یا امیر المؤمنین! پس فرمود:

و اما پنجمی ای برادر یهودی، این بود که وقتی تابعان من آنچه را می خواستند در من نیافتند همراه یک زن (عایشه) بر من حمله کردند در حالی که من سرپرست آن زن بودم، او را سوار شتری کردند و وادار به سفر

کردند و بیابان ها را با او طی کردند و سگ های «حواب» بر آنها پاس کرد (پیامبر از آن خبر داده بود) و در هر ساعت و در هر حال آثار پشیمانی در آنان آشکار شده بود و آنان برای بار دوم با من بیعت کرده بودند، همان گونه که بار نخست در زمان حیات پیامبر (ص) با من بیعت کرده بودند، تا اینکه آن زن به نزد مردم شهری آمد که دستانشان کوتاه و ریش هایشان بلند و عقل هایشان اندک و رأی هایشان تباه بود و آنان همسایگان بیابانگردان و در کنار دریا بودند (منظور شهر بصره است). او آن مردم را وادار کرد که با شمشیرهایشان و نیزه هایشان بدون آگاهی خروج کنند و من در باره آنها در میان دو کار ناپسند مردّد شدم، اگر اقدامی نمی کردم از کار خود بر نمی گشتند و عقل خود را به کار نمی انداختند و اگر ایستادگی می کردم به همان چیزی کشیده می شدم که از آن کراهت داشتم، پس با زبان عذر و تهدید با آنان محاجه کردم و آن زن را به بازگشتن به خانه اش دعوت نمودم و آن قوم را به سوی وفا کردن بر بیعت خود و به ترک شکستن پیمان الهی در باره من فرا خواندم و از خود، هر اقدامی را که می توانستم انجام دادم و با برخی از آنان مناظره کردم و او برگشت و یادآوری کردم تا به یادش آمد و همین کار را در باره بقیه آنان کردم ولی جز

(۱) سوره احزاب، آیه ۲۳.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۶۷

بر نادانی و طغیان و گمراهی آنان نیفزود.

چون آنان جز جنگ را نخواستند، من

نیز به همان روی آوردم و نابودی و شکست و حسرت و فنا و کشته شدن نصیب آنان گشت و من خودم را به چیزی وادار نمودم که چاره ای جز آن نبود و من که این کار را کردم و سرانجام آن را اظهار نمودم، نتوانستم مانند بار نخست خودداری کنم و دیدم که اگر خودداری کنم آنان را در طمعی که در رسیدن به اهدافی که داشتند و در ریختن خون ها و قتل رعیت و حاکم کردن زنانی که در هر حال ناقص العقل و اندک بهره اند، کمک کرده ام و این همان عادت زردپوستان (مردم روم) و پادشاهان سبأ و امت های پیشین بود و در نتیجه به جایی می رسیدم که اول و آخر آن را بد می دانستم و کار آن زن و سپاهش را رها نمودم که آنچه را که توصیف کردم میان دو گروه از مردم انجام بدهند. من به آنان هجوم نبردم مگر پس از آنکه کارها را پس و پیش کردم و درنگ نمودم و باز گشتم و به آنان پیام فرستادم و مسافرت نمودم و عذر آنها را خواستم و تهدیدشان کردم و من به آن قوم هر گونه فرصتی را که می خواستند دادم و حتی فرصت هایی که نمی خواستند به آنان عرضه کردم و چون جز جنگ چیزی را نخواستند، من نیز اقدام به آن نمودم و خداوند بر من و آنان آنچه را که اراده کرده بود پیش آورد و خداوند بر کارهایی که من در باره آنان انجام دادم گواه بود، سپس رو به اصحاب خود کرد و فرمود: آیا چنین نبود؟ گفتند: آری یا امیر المؤمنین! پس فرمود:

اما ششمی ای برادر یهودی، عبارت بود از قضیه حکمین و جنگ با پسر زن جگر خوار و او همان رها شده ای است که از وقت بعثت محمد (ص) تا زمان فتح مکه، دشمن خدا و پیامبر او و مؤمنان بود (یعنی معاویه) که پس از فتح مکه از او و پدرش در آن زمان و سه زمان دیگر برای من بیعت گرفته شد و پدر او دیروز نخستین کسی بود که بر من به عنوان امیر مؤمنان سلام کرد و همو بود که مرا برای گرفتن حق خودم در زمان خلفای پیشین تحریک می کرد و هر گاه که نزد من می آمد بیعت خود را تجدید می نمود و از شکفتی های بزرگ است که چون او دید که پروردگارم حق مرا به من برگردانید و آن را در جایگاه خود قرار داد و طمع او در اینکه چهارمین خلیفه باشد و در آن امانتی که به عنوان حکومت در اختیار ما بود، قطع شد تحمیل شد، او به سوی گنهکار پسر گنهکار (عمرو عاص) رفت و از او دلجوئی کرد و پس از آنکه او را به طمع مصر انداخت آمد در حالی که بر او حرام بود که بیشتر از سهم خودش درهمی را از بیت المال بگیرد و بر حاکم حرام است که درهمی بیش از حق او به او بپردازد و او آمد و شهرها را با ظلم پر کرد و با طغیان لگدمال نمود و هر کس با او بیعت کرد او را راضی نمود و هر کس بیعت نکرد او را دور نمود، سپس به سوی من متوجه شد در حالی که

بیعت خود را نقض کرده بود و به شهرهای شرق و غرب و راست و چپ

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۶۹

حمله کرد و خبرهای آن به من می رسید، پس یک چشم ثقیف (مغیره بن شعبه) نزد من آمد و در مقام مشورت به من گفت که او را در شهرهایی که او در آنها نفوذ دارد والی و حاکم کنم تا با والی کردن او با او مدارا کنم آنچه او به عنوان مشورت گفته بود از نظر دنیا خوب بود، مشروط بر اینکه در والی قرار دادن او، برای خودم نزد خداوند عذری داشته باشم، در این باره اندیشیدم و با کسانی که به آنان اطمینان دارم که به خاطر خدا و رسول و خودم و مؤمنان نصیحت می کنند، به مشورت پرداختم، و رأی او در باره پسر زن جگر خوار مانند رأی من بود و مرا از والی قرار دادن او نهی می کرد و مرا از اینکه کار مسلمانان را به او بسپارم برحذر می داشت و خداوند مرا ندیده است که گمراهان را یار و یاور خود قرار دهم.

پس به سوی او (معاویه) یک بار جریر بجللی و یک بار ابو موسی اشعری را فرستادم و هر دو نفر میل به دنیا کردند و از هوای نفس او در جهت خوشنودی او، از وی پیروی کردند. و چون دیدم که همواره دستورات الهی را بیش از پیش زیر پا می گذارد، با آن گروه از اصحاب محمد (ص) که با من بودند، از شرکت کنندگان در جنگ بدر و کسانی که خداوند از کار آنان راضی بود و پس از بیعتشان نیز از آنان

خوشنود بود و جز آنها از صالحان مسلمانان و تابعان، مشورت کردم رأی همگی با رأی من در جنگ با او و باز داشتن او از آنچه تصرف کرده مطابق بود و من همراه با اصحابم به جنگ با او آماده شدم، از هر محلی به او نامه ها فرستادم و قاصدانی گسیل داشتم و او را به بازگشت از آن حالتی که در آن بود و وارد شدن به آنچه مردم همراه من در آن بودند دعوت کردم، پس او نامه نوشت و با من زورگویی کرد و مقاصد خود را آشکار نمود و شرطهایی را بر من پیشنهاد داد که خدا و رسولش و مؤمنان آن را نمی پذیرند و در برخی از نامه هایش با من شرط می کرد که گروه های بی گناهی از اصحاب محمد (ص) را به او تحویل دهم که از جمله آنان بود عمار یاسر و کجاست مانند عمار؟ به خدا سوگند هر گاه که با پیامبر بودیم، پنج نفر نبود مگر اینکه ششمی آنان عمار بود و چهار نفر نبود مگر اینکه پنجمی آنان عمار بود، او شرط کرد که آنان را به او تسلیم کنم تا آنها را بکشد و بر دار زند و به انتقام خون عثمان نسبت دهد، در حالی که به خدا سوگند که بر عثمان نشورید و مردم را بر کشتن او گرد نیاورد مگر خود او و افرادی مانند او از خاندانش که شاخه های درخت نفرین شده در قرآن بودند. چون به درخواست او پاسخ ندادم طغیانگرانه و ستمکارانه با قبیله «حمیر» که نه عقل داشتند و نه بینش، بر من هجوم کرد، او کار را

بر آنان مشتبه کرد و آنان از وی پیروی نمودند و آنقدر از مال دنیا به آنان داد که آنان را با خود همراه نمود و به طرف خود کشید و ما پس از عذرها و تهدیدها خدا را داور قرار دادیم و چون این کار جز بر طغیان و ستم او نیفزود، با سنت الهی با او ملاقات نمودیم و ما به سنت الهی عادت داشتیم که همواره ما را به دشمنان خود و دشمن ما پیروز می کرد و پرچم رسول خدا (ص) در دست ما بود و همواره خداوند با آن پرچم حزب شیطان را شکست می داد

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۷۱

تا اینکه پیامبر از دنیا رفت و او پرچم های پدرش را که در همه موارد با رسول خدا (ص) با آنها جنگیده بودم همراه داشت و او چاره ای از مرگ ندید مگر فرار کردن را، پس سوار اسبش شد و پرچمش را برگردانید، نمی دانست چه حيله ای به کار بندد که از رأی عمرو عاص کمک گرفت و او اشاره کرد که مصحف ها را بر نیزه بالا برد و به سوی آن بخواند و گفت پسر ابو طالب و همراهانش اهل بصیرت و رحمت و تقوا هستند و آنان قبلا تو را به سوی کتاب خدا دعوت کرده اند و اکنون به تو در باره آن پاسخ خواهند داد و او از آنچه عمرو عاص اشاره کرد اطاعت نمود، چون دید که جز آن راه چاره برای کشته شدن یا فرار کردن ندارد، پس مصحفها را بر نیزه کرد و به گمان خود ما را به سوی آنچه در قرآن است دعوت نمود،

پس کسانی از اصحاب من که باقی مانده بودند به آن مایل شدند و این پس از کشته شدن نیکان اصحابم و جهادشان با دشمنان خدا و دشمنان خود که از روی بصیرت انجام گرفت، اتفاق افتاد و آنان گمان کردند که پسر زن جگر خوار به آنچه دعوت می کند وفادار است، پس به دعوت او گوش دادند و همگی به اجابت دعوت او رو آوردند و من به آنها گوشزد کردم که این فریبی از سوی او و عمرو عاص است و این دو نفر به شکستن پیمان نزدیک تر از وفاداری هستند، ولی سخن مرا نپذیرفتند و از دستور من پیروی نکردند و جز اجابت او را چه بخواهم چه نخواهم نخواستند، تا جایی که برخی از آنان به برخی دیگر گفتند که اگر (علی) این کار را قبول نکند او را به عثمان ملحق کنید و یا به پسر هند تسلیم کنید.

من کوشش نمودم و خداوند از کوشش من آگاه است و از هیچ تلاشی فرو گذار نکردم که تا به رأی من عمل کنند ولی نکردند و از آنها خواستم که به اندازه دوشیدن شتر یا دویدن یک اسب مهلت دهند، ولی ندادند، جز این شخص - و با دست خود به مالک اشتر اشاره نمود - و افرادی از خانواده ام. پس به خدا سوگند چیزی باعث نشد که من مطابق تشخیص خودم عمل کنم جز این دو نفر - و با دست خود به حسن و حسین اشاره کرد - مبادا نسل پیامبر و ذریه او در میان امتش قطع گردد و نیز ترسیدم این دو نفر کشته شوند - و با دست خود به عبد

الله بن جعفر و محمد بن حنفیه اشاره کرد- چون می دانستم که اگر من در این موقعیت قرار نمی گرفتم آنها به خطر نمی افتادند، به همین جهت بود که به آنچه آن قوم اراده کردند و در علم خدا گذشته بود، صبر نمودم. و چون ما شمشیرهای خود را از آن قوم برداشتیم در کارها، خودشان را حکم قرار دادند (در حالی که قرار بود قرآن را حکم قرار دهند) و احکام الهی را به میل خود انتخاب کردند و قرآن ها و آنچه که ما را به سوی آن خوانده بودند، رها ساختند و من کسی را در دین خدا حکم قرار ندادم، چون حکم قرار دادن در آن خطائی بود که شکی در آن وجود نداشت ولی چون غیر از آن را قبول نکردند، خواستم مردی از خاندانم را و یا کسی را که عقل و فکر او را می پسندم و

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۷۳

به خیرخواهی و دین او اطمینان دارم، حکم قرار دهم، ولی هر کس را که نام بردم، پسر هند او را قبول نکرد و او را به سوی هیچ حقی دعوت نکردم مگر اینکه به آن پشت نمود و همواره به ما ستم می کرد و این نبود مگر به جهت اینکه اصحاب من در این مسأله از او پیروی کردند و چون جز این را نخواستند که در جریان تحکیم بر رأی من غلبه کنند، از آنها به سوی خدا بیزاری جستم و کار را به آنان واگذار نمودم و آنان مردی را انتخاب کردند که سرانجام عمرو عاص به او نیرنگ زد، نیرنگی که در شرق و غرب

زمین آشکار شد و آنکه فریب خورده بود، خود پشیمان شد. سپس رو به اصحاب خود کرد و فرمود: آیا چنین نبود؟ گفتند: آری یا امیر المؤمنین. پس فرمود: و اما هفتمی ای برادر یهودی، این بود که پیامبر خدا (ص) به من وصیت کرده بود که در اواخر عمرم با گروهی از اصحاب خودم بجنگم که روزها را روزه می گیرند و شبها را به عبادت می پردازند و همواره قرآن تلاوت می کنند، ولی به جهت مخالفت و جنگ با من، همانند بیرون رفتن تیر از کمان از دین خارج می شوند و در میان آنان «ذو الشدیه» هم بود، کشتن آنان برای من سرانجام سعادت باری داشت، پس چون از این محل و پس از جریان حکمیت حرکت کردم، برخی از آنان در باره حکم قرار دادن آن دو نفر برخی دیگر را سرزنش می کردند و خود را از این مخصصه بیرون نیافتند مگر اینکه گفتند: امیر ما نباید با کسی که خطا کرده است، بیعت می کرد و باید به حقیقت رأی خود، عمل می نمود هر چند به کشته شدن خود و یا مخالفانش از ما منجر می شد، او با پیروی از ما و اطاعت از رأی خطای ما کافر شده است و بنا بر این کشتن او و ریختن خون او بر ما حلال است، آنها به این اندیشه اجماع کردند و در حالی که از هوس های خود پیروی می کردند، با صدای بلند فریاد می زدند: («لا- حکم الا لله» حکم جز برای خدا نیست) سپس متفرق شدند، گروهی به نخيله و گروهی به حروراء رفتند و گروهی هم تابع هوس های خود بودند و به

سوی شرق حرکت می کردند تا از رود دجله گذشتند و به هر مسلمانی می رسیدند او را امتحان می کردند، بهر کس از آنان پیروی می نمود او را زنده گذاشتند و هر کس با آنان مخالفت می کرد، او را می کشتند. من به سوی آن دو گروه اولی رفتم و آنان را به اطاعت از خداوند و بازگشت به سوی او دعوت کردم ولی آنان جز شمشیر چیز دیگری را قبول نمی کردند و جز آن چیزی آنان را قانع نمی کرد و چون در باره آنان راه چاره بسته شد، آنان را تسلیم حکم خداوند کردم و خدا هر دو گروه را کشت، آنان ای برادر یهودی اگر چنین نمی کردند، رکنی نیرومند و سدّی محکم بودند و خدا نخواست جز اینکه آنان به آن راه بروند، سپس به گروه سوم نامه نوشتم و قاصدهای خود را یکی پس از دیگری به سوی آنان فرستادم و همگی از بزرگان اصحاب من و اهل زهد و بی اعتنا به دنیا بودند، ولی آن گروه نیز جز پیروی از دو گروه قبل را نخواستند و آنان مسلمانانی را که مخالف آنها بود با شتاب می کشتند و گزارش هایی از عملکرد آنان به من می رسید، پس من بیرون آمدم و راه دجله را بر آنان قطع کردم و خیرخواهان و سفیرانی به سوی آنان فرستادم و حسن

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۷۵

نیت و خیرخواهی خودم را گاهی با این، گاهی با آن- و با دست خود به مالک اشتر و احنف بن قیس و سعید بن قیس ارحبی و اشعث بن قیس کنندی اشاره نمود- به آنان رساندم و چون قبول نکردند، به سوی

آنان تاختم و خداوند همه آنان را ای برادر یهودی کشت و آنان بیش از چهار هزار نفر بودند به گونه ای که حتی یک نفر آنان که خبر بدهد، زنده نماند و من «ذو الثدیه» را از میان آنان در میان حاضران بیرون کشیدم، او پستانی همچون پستان زن داشت، سپس رو به اصحاب خود کرده و فرمود: آیا چنین نبود؟ گفتند: آری یا امیر المؤمنین.

پس فرمود: ای برادر یهودی، من به آن هفت چیز و این هفت چیز وفا کردم و دیگری مانده که به زودی آن نیز اتفاق خواهد افتاد. اصحاب علی (ع) و رئیس یهودیان همگی گریه کردند و گفتند: یا امیر المؤمنین آن دیگری چیست؟ فرمود:

دیگری این است که این- و به ریش خود اشاره نمود- از این- و به سر خود اشاره نمود- خضاب شود. می گوید صدای مردم در مسجد جامع به ناله و گریه بلند شد به گونه ای که در کوفه خانه ای نماند مگر اینکه اهل آن سراسیمه بیرون شدند و آن یهودی به دست علی (ع) در همان حال مسلمان شد و در آنجا مقیم گردید تا وقتی که امیر المؤمنین (ع) کشته شد و ابن ملجم دستگیر گردید، رئیس یهودیان نزد امام حسن (ع) آمد در حالی که مردم در اطراف او بودند و ابن ملجم روبروی آنان بود، پس گفت:

یا ابا محمد، او را بکش که خدا او را بکشد، من در کتاب هایی که به موسی (ع) نازل شده دیده ام که جرم این شخص نزد خداوند از جرم فرزند آدم که برادرش را کشت و از «قدار» که ناقه ثمود را پی کرد، بیشتر است.

آنچه در باره روزهای هفته و نام های آن: یک شنبه، دوشنبه، سه شنبه، چهارشنبه، پنجشنبه، جمعه و شنبه وارد شده است.

حبيب سجستاني از امام صادق (ع) نقل مي كند كه پيامبر خدا فرمود: روز جمعه روز عبادت است، پس خدا را عبادت كنيد، و روز شنبه مخصوص آل محمد (ص) و روز يك شنبه مخصوص شيعيان آنان و روز دوشنبه روز بني اميه و روز سه شنبه روز نرمي و روز چهارشنبه روز بني العباس و فتح آنان و روز پنج شنبه روز مباركي است كه صبح آن براي امت من بركت داده شده است.

الخصال / ترجمه جعفري، ج ۲، ص: ۷۷

آنچه در باره يك شنبه و بعد از آن آمده است

۶۰- مردی از امام صادق (ع) نقل می کند که آن حضرت از کنار قومی گذشت که حجامت می کردند، فرمود: شما را چه می شد اگر آن را تا شامگاه روز یک شنبه به تأخیر می انداختید که در آن صورت بیماری را بیشتر دفع می کرد.

۶۱- عمرو بن سفیان جرجانی مرفوعاً از امام صادق (ع) نقل می کند که آن حضرت به یکی از دوستان خود فرمود: فلانی چرا بیرون نرفتی؟ گفت: فدایت گردم امروز روز یک شنبه است. فرمود: مگر روز یک شنبه چیست؟ آن مرد گفت: به خاطر حدیثی که از پیامبر (ص) نقل شده که فرمود: از تیزی روز یک شنبه بترسید که تیزی آن مانند تیزی شمشیر است. امام فرمود: دروغ گفتند، دروغ گفتند، پیامبر (ص) چنین فرموده است؟ همانا احد، نامی از نام های خداوند است. می گوید: گفتم: فدایت گردم پس «اثنین دوشنبه» چیست؟ فرمود: به نام آن دو نفر نامگذاری شده است، آن مرد گفت:

به نام آن دو نفر نامیده شده در حالی که هنوز آنها به دنیا نیامده بودند؟ امام صادق (ع) فرمود: وقتی به تو حدیثی گفته می شود آن را بفهم، همانا خداوند

روزی را که پیامبر (ص) از دنیا رفت و نیز روزی را که به وصی او ستم شد دانست و آن روز را به نام آن دو نفر نامگذاری کرد. می گوید: گفتم: سه شنبه؟ فرمود: روز سه شنبه آتش آفریده شد و این است معنای سخن خداوند: «به سوی چیزی که انکارش می کردید، بروید، به سوی دودی که دارای سه شاخه است بروید که نه سایه گستر است و نه از لهیب آتش باز می دارد.» (۱) می گوید: گفتم: چهارشنبه؟ فرمود: چهار ستون آتش در روز چهارشنبه بنیاد شده است می گوید: گفتم: پنجشنبه؟ فرمود: خداوند بهشت را در روز پنجشنبه آفرید. می گوید: گفتم: جمعه؟ فرمود: خداوند در آن روز آفریدگان را برای ولایت ما جمع کرد: می گوید: گفتم: شنبه؟ فرمود: فرشتگان در آن روز به سوی خداوند توجه کردند و او را یگانه یافتند.

۶۲- ابو القاسم عبد الله بن احمد طائی از پدرش و او از امام رضا (ع) و او از پدرانش نقل می کند که امیر المؤمنین (ع) فرمود: شنبه روز فریب و حيله و یک شنبه

(۱) سوره مرسلات، آیات ۲۹-۳۱.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۷۹

روز بنا کردن و درخت کاشتن و دوشنبه روز سفر و طلب و سه شنبه روز جنگ و خون و چهارشنبه روز شومی است که مردم آن را به فال بد می گیرند و پنجشنبه روز وارد شدن بر حاکمان و بر آوردن حاجت هاست و جمعه روز خواستگاری و ازدواج است.

مصنف این کتاب می گوید: روز دوشنبه روز سفر به محل خواندن نماز استسقاء و طلب باران است.

آنچه در باره روز دوشنبه آمده است

۶۳- یونس بن یعقوب می گوید: از امام صادق (ع) شنیدم که فرمود پیامبر خدا (ص) در

روز دوشنبه حجامت کرد و به حجامت کننده گندم داد.

۶۴- ابراهیم بن مهزم از شخصی و او از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: پیامبر خدا (ص) روز دوشنبه پس از عصر حجامت می کرد.

۶۵- حماد بن عیسی از شخصی و او از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود:

حجامت در روز دوشنبه بعد از ظهر درد را از بدن بیرون می کند.

۶۶- عقبه بن بشیر از ری گفت: روز دوشنبه نزد امام باقر (ع) رفتم، به من فرمود:

بخور، گفتم: من روزه دارم، فرمود: چگونه روزه گرفتی؟ گفتم: چون پیامبر خدا (ص) در آن روز به دنیا آمده است، فرمود: شما روزی را که پیامبر در آن متولد شده نمی دانید ولی روز وفات او را می دانید، سپس فرمود: در آن روز روزه نگیر و مسافرت هم نکن.

۶۷- علی بن جعفر می گوید: مردی نزد برادرم موسی بن جعفر آمد، و به او گفت:

فدایت کردم من می خواهم سفر بروم، برای من دعا کن، فرمود: کی خارج می شوی؟

گفت: روز دوشنبه، فرمود: چرا روز دوشنبه خارج می شوی؟ گفت: در آن طلب

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۸۱

برکت می کنم، چون پیامبر خدا (ص) در آن روز متولد شده است، فرمود: دروغ می گویند، پیامبر خدا (ص) روز جمعه متولد شده و روزی شوم تر از روز دوشنبه نیست، روزی که پیامبر خدا (ص) در آن از دنیا رفت و وحی آسمانی در آن روز قطع شده و به حق ما ظلم شد، آیا تو را راهنمایی نکنم به روزی که نرم و آسان است و روزی است که خداوند در آن آهن را به داود نرم کرد؟ آن مرد گفت: آری فدایت شوم، فرمود:

روز

سه شنبه خارج شو.

آنچه در باره روز سه شنبه آمده است

۶۸- ابو سعید خدری از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: هر کس روز سه شنبه هفدهم یا نوزدهم یا بیست و یکم ماه حجامت کند، برای او شفای هر دردی از دردهای سال حاصل می شود و برای غیر آن نیز شفای درد سر و دندان ها و جنون و جذام و پیسی می گردد.

۶۹- حفص بن غیاث نخعی از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: هر کس سفر می کند روز شنبه سفر کند، هر گاه روز شنبه سنگی از سنگی جدا شود، خداوند آن را به محل خود برمی گرداند، و هر کس که حاجت هایش روا نمی شود، آن را در روز سه شنبه طلب کند که آن روز، روزی است که خداوند در آن آهن را به داود نرم کرد.

آنچه در باره روز چهارشنبه آمده است

۷۰- یعقوب یزید از بعضی از اصحاب ما روایت می کند که روز چهارشنبه خدمت امام حسن عسکری (ع) رسیدم و او حجامت می کرد، به او گفتم: مردم مدینه و مکه از پیامبر خدا (ص) روایت می کنند که فرمود: هر کس روز چهارشنبه حجامت کند، و پیسی بگیرد، کسی را جز خود سرزنش نکند، فرمود: دروغ گفتند، کسی به این بیماری مبتلا می شود که مادرش در حال حیض به او حامله شود.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۸۳

۷۱- عبد الرحمن بن عمرو بن اسلم گفت: دیدم که حضرت موسی بن جعفر (ع) در روز چهارشنبه حجامت کرد در حالی که تب داشت و تب او را رها نمی کرد، پس روز جمعه حجامت کرد و تب او را رها کرد.

۷۲- محمد بن احمد دقاق بغدادی گفت: به امام رضا نامه نوشتم و از او در باره مسافرت در آخرین

چهارشنبه ماه پرسیدم، پس نوشت: هر کس در آخرین چهارشنبه ماه بیرون رود، بر خلاف نظر کسانی که فال بد می زنند، از هر آفتی حفظ می شود و از هر دردی عافیت می یابد و خداوند حاجت او را برآورده می کند. یک بار دیگر به آن حضرت نامه نوشتم و از او در باره حجامت کردن در آخرین چهارشنبه ماه پرسیدم، پس نوشت: هر کس در آخرین چهارشنبه ماه حجامت کند، بر خلاف نظر کسانی که فال بد می زنند، از هر آفتی در امان خواهد بود و از هر بدی حفظ خواهد شد و محل حجامت او فاسد نخواهد شد.

۷۳- دارم بن قبیصه از امام رضا (ع) و او از پدرانش از امیر المؤمنین (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: آخرین چهارشنبه ماه روز نحس پایدار است. (در آن روز بر قوم عاد عذاب نازل شده است). ۷۴- بشار بن یسار می گوید: به امام صادق (ع) گفتم: برای چه روز چهارشنبه را روزه می گیرند؟ فرمود: چون آتش در آن روز آفریده شده است.

۷۵- حذیفه بن منصور می گوید: امام صادق (ع) را دیدم که عصر روز چهارشنبه حجامت می کرد.

۷۶- ابو بصیر از امام صادق (ع) و او از پدرانش نقل می کند که امیر المؤمنین (ع) فرمود: از حجامت کردن و نوره گذاشتن در روز چهارشنبه خود را نگهدارید چون

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۸۵

روز چهارشنبه روز نحس پایدار است و آتش در آن روز آفریده شده است.

۷۷- محمد بن مسلم از امام صادق (ع) نقل می کند که امیر المؤمنین فرمود: شایسته است که مؤمن از نوره گذاشتن در روز چهارشنبه پرهیزد که روز چهارشنبه روز

۷۸- عبد الله بن احمد بن عامر طائی از پدرش و او از پدرانش نقل می کند که در مسجد جامع کوفه مردی در حضور امیر المؤمنین (ع) ب پاخواست و گفت: یا امیر المؤمنین در باره فال بد زدن و سنگین بودن روز چهارشنبه به من خبر بده، و اینکه کدام چهارشنبه چنین است؟ فرمود: آخرین چهارشنبه ماه که محاق باشد و در آن روز بود که قابیل برادرش هابیل را کشت و در روز چهارشنبه ابراهیم را به آتش انداختند و روز چهارشنبه منجیق گذاشتند و روز چهارشنبه خداوند فرعون را غرق کرد و در روز چهارشنبه زمین قوم لوط را زیر و رو کرد و روز چهارشنبه خداوند باد را به سوی قوم عاد فرستاد و روز چهارشنبه مانند خاکستر سیاه شدند و روز چهارشنبه خداوند پشه را بر نمرود مسلط کرد و روز چهارشنبه فرعون در پی موسی بود که او را بکشد و روز چهارشنبه سقف بر آنان فرو ریخت و روز چهارشنبه فرعون دستور داد که پسران بنی اسرائیل را بکشند و روز چهارشنبه بیت المقدس خراب شد و روز چهارشنبه مسجد سلیمان بن داود و اصطخر از سرزمین فارس سوخت و روز چهارشنبه یحیی بن زکریا کشته شد و روز چهارشنبه نخستین عذاب بر قوم بنی اسرائیل نازل گردید و روز چهارشنبه خداوند قارون را هلاک کرد و روز چهارشنبه خداوند ایوب را با گرفتن مال و فرزندش آزمایش نمود و روز چهارشنبه یوسف به زندان افتاد و روز چهارشنبه خداوند فرمود: «آنان (قوم ثمود) و قومشان را همگی نابود کردیم.» «۱» و روز چهارشنبه صیحه آسمانی آنان

را فرا گرفت و روز چهارشنبه ناقه صالح را پی کردند و روز چهارشنبه سنگریزه هایی از سنگ و گل بر

(۱) سوره نمل، آیه ۵۱.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۸۷

آنان بارید و روز چهارشنبه پیامبر خدا (ص) مجروح شد و دندانش شکست و روز چهارشنبه عمالقه تابوت (مقدس را از بنی اسرائیل) گرفتند.

مصنف این کتاب می گوید: هر کس ناچار باشد که روز چهارشنبه به سفر برود و یا خون بر وی غلبه کند جایز است که به سفر رود و یا حجامت کند و آن برای او شوم نیست به خصوص اگر این کار را در جهت مخالفت با آنان که فال بد می زنند، انجام دهد ولی اگر کسی از سفر رفتن و یا حجامت کردن در روز چهارشنبه بی نیاز باشد، بهتر است که از آن پرهیزد و در آن روز به سفر نرود و حجامت نکند.

آنچه در باره روز پنجشنبه وارد شده

۷۹- معتب بن مبارک می گوید: روز پنجشنبه نزد امام صادق (ع) رفتم و او حجامت می کرد، به او عرض کردم: یا ابن رسول الله، آیا در روز پنجشنبه حجامت می کنی؟ فرمود: آری، هر کس از شما بخواهد حجامت کند، روز پنجشنبه حجامت کند، زیرا که شامگاه هر روز جمعه خون از ترس روز قیامت به ظاهر بدن پیش می افتد و تا صبح روز پنجشنبه به آشیانه خود بر نمی گردد، سپس به غلام خود ریخ رو کرد و فرمود: ای ریخ شاخ حجامت را محکم کن و مکیدنت نرم باشد و تیغ را آرام بزن. و امام صادق (ع) فرمود: هر کس در آخرین پنجشنبه ماه و در آغاز روز حجامت کند، بیماری یکباره از او کشیده می شود.

۸۰- محمد بن

مسلم از امام صادق (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) در اوائل بعثت پشت سر هم روزه می گرفت تا جایی که گفته می شد او افطار نمی کند و گاهی پی در پی روزه نمی گرفت تا جایی که گفته می شد او روزه نمی گیرد، سپس این روش را ترک کرد و یک روز، روزه می گرفت و یک روز می خورد و این همان روش داود (ع) است، سپس آن را نیز ترک کرد و تا وقتی که از دنیا رفت، دو پنجشنبه را که یک چهارشنبه که میان آنها بود روزه می گرفت. (این روزه ها روزه های مستحبی بود) ۸۱- احوال از امام صادق (ع) نقل می کند که از پیامبر خدا (ص) در باره روزه گرفتن دو پنجشنبه در ماه که وسط آن ها یک چهارشنبه باشد پرسیدند، فرمود: اما پنجشنبه، روزی است که اعمال در آن روز عرضه می شود و اما چهارشنبه روزی است که آتش در آن روز خلق شده و اما روزه، سیر (آتش جهنم) است.

۸۲- یحیی از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: هر کس ناخن هایش را روز

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۸۹

پنجشنبه بگیرد و یکی از آنها را برای روز جمعه ترک کند، خداوند فقر را از او برمی دارد.

آنچه در باره جمعه وارد شده

۸۳- محمد بن رباح می گوید: امام کاظم (ع) را دیدم که روز جمعه حجامت می کند، گفتم: فدایت شوم روز جمعه حجامت می کنی؟ فرمود: آیه الکرسی را می خوانم، هر گاه که خون بر تو غلبه کرد چه شب باشد چه روز آیه الکرسی را بخوان و حجامت کن.

۸۴- دارم بن قبیصه از امام رضا (ع) و او از پدرانش نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود:

قیامت در روز جمعه میان نماز ظهر و عصر قیام می کند.

۸۵- سکونی از امام صادق (ع) و او از پدرانش نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: به خانواده خود در هر روز جمعه چیزی از میوه و گوشت بدهید تا آنان به آمدن جمعه خوشحال باشند. پیامبر (ص) وقتی در تابستان از خانه برای سفر بیرون می رفت روز پنجشنبه بیرون می رفت و هر گاه که می خواست در زمستان وارد خانه شود روز جمعه وارد می شد و روایت دیگری هم هست که ورود و خروج آن حضرت روز جمعه بود.

۸۶- ابی کهمس می گوید: به امام صادق (ع) گفتم: به من دعایی را یاد بده که روزی من زیاد شود، فرمود: سبیل و ناخن خود را در روز جمعه بگیر.

۸۷- هشام بن سالم از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: گرفتن ناخن در روز جمعه از جذام و پیسی و کوری حفظ می کند و اگر لازم نباشد سر آن را سوهان زنند. و امام صادق (ع) فرمود: هر کس در هر جمعه ای ناخن ها را بگیرد و سبیلش را کوتاه کند و آنگاه بگوید: «به نام خدا و برای خدا و بر اساس سنت محمد و آل محمد» در برابر هر ناخن و مویی که ریخته شده، ثواب آزاد کردن بنده ای از فرزندان اسماعیل داده می شود.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۹۱

۸۸- سکونی از امام صادق (ع) و او از پدرش نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: هر کس ناخن هایش را روز جمعه بگیرد، خداوند از انگشتان او بیماری را خارج می کند و دوا را وارد می کند. و روایت شده که او به جنون و

جذام و پیسی مبتلا نشود.

۸۹- جعفری می گوید: از امام کاظم (ع) شنیدم که می فرمود: ناخنهایتان را روز سه شنبه بگیرید و روز چهارشنبه حمام بروید و نیاز خود را از حجامت روز پنجشنبه برطرف کنید و روز جمعه با بهترین عطرها خود را معطر سازید.

۹۰- معمر بن خلّاء از امام رضا (ع) نقل می کند که فرمود: برای مؤمن شایسته نیست که عطر زدن را در هیچ روزی ترک کند و اگر بر آن توانایی ندارد یک روز عطر بزند و یک روز نزنند و اگر به آن هم توانایی ندارد، هر جمعه عطر بزند و آن را ترک نکند.

۹۱- سکن خزّاز می گوید: از امام صادق (ع) شنیدم که می فرمود: خداوند را به هر کسی که بالغ است در هر روز جمعه حقی است و آن چیدن سبیل و گرفتن ناخن و استعمال قدری از عطر است.

۹۲- انس بن مالک از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: شب و روز جمعه بیست و چهار ساعت است و خداوند در هر ساعت آن شش صد هزار نفر را از آتش آزاد می کند.

۹۳- هشام بن حکم در باره مردی که می خواهد کار خیری مانند دادن صدقه و گرفتن روزه و مثل آنها را انجام دهد، از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: این در روز جمعه باشد که همانا در روز جمعه عمل دو چندان می شود.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۹۳

۹۴- ابراهیم بن ابی البلاد از کسی و او از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: هر کس در روز جمعه یک بیت شعر بگوید، حظّ او از آن روز همان خواهد بود و

پیامبر خدا (ص) فرمود: اگر پیرمردی را دیدید که در روز جمعه سخنان جاهلیت را می گوید، به سرش بکوبید اگر چه با یک سنگریزه باشد.

۹۵- عبد الله بن سنان از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: هر کس در آخرین سجده نافله بعد از نماز مغرب در شب جمعه بگوید: - گر چه هر شب بگوید افضل است - «خداوندا من از تو به خاطر وجه کریمت و نام عظیمت می خواهم که بر محمد و آل محمد صلوات بفرستی و گناه بزرگ مرا ببخشی.» و آن را هفت مرتبه بگوید، از جای خود بلند می شود در حالی که بخشیده شده است. می گوید: امام صادق (ع) فرمود: چون شامگاه پنجشنبه و شب جمعه فرا می رسد، فرشتگان از آسمان نازل می شوند در حالی که با خود قلمهایی از طلا و صحیفه هایی از نقره دارند و آنها شامگاه پنجشنبه و شب جمعه تا وقتی که خورشید پنهان شود چیزی را نمی نویسند مگر صلوات بر پیامبر (ص). و سفر کردن و کوشش در حوائج در روز جمعه مکروه است و آن به خاطر ادای نماز مکروه است ولی پس از نماز جایز است و برکت دارد.

۹۶- ابراهیم بن عثمان خزّاز می گوید: از امام صادق (ع) در باره سخن خداوند:

«چون نماز تمام شد در زمین منتشر شوید و فضل خدا را بجویید «۱» پرسیدم، فرمود:

نماز در روز جمعه و منتشر شدن در روز شنبه. و باز امام صادق (ع) فرمود: وای بر مسلمانی که در هفته، روز جمعه را برای کار دینش خالی نکند که از او پرسیده می شود.

آنچه در باره روز شنبه وارد شده

۹۷- حفص بن غیاث از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود:

هر کس سفر می کند در روز شنبه سفر کند، اگر سنگی از کوهی در روز شنبه فرو افتد خداوند آن را به جای خود بازگرداند.

۹۸- نعیم بن صالح از امام رضا (ع) و او از پدرانش نقل می کند که پیامبر خدا (ص)

(۱) سوره جمعه، آیه ۱۰.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۹۵

فرمود: خداوندا، امت مرا در آغاز کارها در روز شنبه و پنجشنبه برکت بده.

۹۹- پیامبر خدا (ص) فرمود: بامدادان حوائج خود را طلب کنید که آن آسان است و به نامه خود خاک پاشید که حاجت را بهتر روا می کند (از خاک به جای خشک کن استفاده شود تا مرکب ها به هم نیامیزد) و نیکی را نزد خوبرویان طلب کنید.

۱۰۰- سکونی از امام صادق (ع) و او از پدرانش نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: هر کس ناخن هایش را روز شنبه و روز پنجشنبه بگیرد و سیلش را هم بچیند، از درد دندان و درد چشم در امان خواهد بود.

۱۰۱- محمد بن ابی عمیر از چند نفر و آنها از امام صادق (ع) نقل می کنند که فرمود: شنبه برای ما و یک شنبه برای شیعیان ما و دوشنبه برای دشمنان ما و سه شنبه برای بنی امیه و چهارشنبه روز خوردن دواست و در پنجشنبه حاجت ها روا می شود و روز جمعه برای نظافت کردن و عطر زدن است و آن عید مسلمانان و افضل از عید فطر و عید قربان است و روز غدیر بهترین عیدهاست و آن روز هیجدهم ذیحجه است که روز جمعه بوده و قائم ما اهل بیت، روز جمعه ظهور می کند و قیامت نیز روز جمعه برپا می شود و در

روز جمعه هیچ عملی با فضیلت تر از صلوات بر محمد و آل محمد نیست.

معنای حدیث پیامبر (ص) که فرمود: روزها را دشمن مگیرید که دشمن شما می شوند

۱۰۲- صقر بن ابی دلف کرخی گفت: چون متوکل، سرور ما امام هادی عسکری (ع) را برد، آمدم تا خبر آن را بگیرم، رازقی که دربان متوکل بود به من نگاه کرد و دستور داد که مرا نزد او ببرند و چون مرا نزد او بردند، به من گفت: ای صقر چه کار داشتی؟ گفتم: ای استاد خیر است، گفت بنشین، و از من در باره گذشته های دور و نزدیک پرسید، با خودم گفتم: در آمدن نزد او اشتباه کردم، می گوید: مردم از دور او پراکنده شدند، سپس به من گفت: چه کار داشتی و برای چه آمدی؟ گفتم: برای کار

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۹۷

خیری است؟ گفتم: شاید آمدی تا خبر مولایت را بپرسی، گفتم: مولای من کیست؟

مولای من امیر المؤمنین است، گفت: ساکت باش مولای تو بر حق است از من مترس که بر مذهب تو هستم، گفتم: سپاس خداوند را، گفت: آیا دوست داری که او را ببینی؟

گفتم: آری، گفت: بنشین تا نامه رسان از پیش او بیرون رود، می گوید: نشستم و چون او بیرون شد به غلام خود گفتم: دست صقر را بگیر و او را به اطاقی که آن علوی زندانی در آنجاست ببر و او را با وی تنها بگذار، می گوید: مرا به آن حجره ای که علوی در آن بود برد و به خانه ای اشاره کرد، پس داخل شدم و دیدم که آن حضرت در بالای حصیری نشسته و در برابر او قبری کنده شده است، می گوید: سلام کردم و او پاسخ سلام مرا داد

و مرا امر به نشستن کرد، سپس به من فرمود: ای صقر چه چیزی باعث شد که بیایی؟ گفتم: سرورم آمدم تا از شما خبر بگیرم، سپس به قبر نگاه کردم و گریستم. آن حضرت به من نگاه کرد و فرمود: اندوهگین مباش، آنان در حال حاضر نمی توانند به من گزندی برسانند، گفتم: خدای را سپاسگزارم، سپس گفتم: سرور من! از پیامبر خدا (ص) حدیثی نقل شده که معنای آن را نمی دانم، فرمود: آن چیست؟ گفتم: این جمله است که «روزها را دشمن مگیرید که شما را دشمن می گیرند» معنای آن چیست؟ فرمود:

آری روزها ما هستیم تا وقتی که آسمان ها و زمین برپاست. شنبه نام پیامبر خدا است و یک شنبه کنایه از امیر المؤمنین است و دوشنبه حسن و حسین است و سه شنبه علی بن الحسین و محمد بن علی و جعفر بن محمد است و چهارشنبه موسی بن جعفر و علی بن موسی و محمد بن علی و من هستیم و پنجشنبه پسر محمد بن علی است و جمعه پسر پسر محمد است و یاران حق نزد او جمع می شوند و او همان کسی است که زمین را پر از عدل و داد می کند، همان گونه که پر از جور و ستم بوده است. این بود معنای روزها، پس آنها را در دنیا دشمن مگیرید که آنها شما را در آخرت دشمن می گیرند، سپس فرمود: خدا حافظی کن و بیرون رو که من از امنیت تو می ترسم.

مصنف این کتاب می گوید: روزها به معنای ائمه نیست بلکه با آنها با کنایه از ائمه یاد می شود تا غیر اهل حق معنای آن را ندانند، همان گونه که

خداوند انجیر و زیتون و طور سینین و بلد امین را کنایه از برای پیامبر و علی و حسن و حسین قرار داده و «نعاج گوسفند» را در قصه داود و آن دو نفر کنایه از زن قرار داده و با سیر در زمین، نگاه به قرآن را از روی کنایه اراده کرده است. از امام صادق (ع) از این سخن خداوند: «چرا در زمین سیر نمی کنند» (۱) پرسیدند، فرمود: معنای آن این است که چرا در قرآن نظر نمی کنند، و نیز خداوند با گفتن «سر» از نکاح کنایه آورده: «با زنها وعده به سر»

(۱) سوره روم، آیه ۹.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۹۹

نگذارید» (۱) و نیز از حاجت روی با خوردن طعام کنایه آورده و در داستان عیسی و مادرش فرموده: «آنها طعام می خورند» (۲) و معنای آن این است که آنها نیز (مانند همه مردم) قضای حاجت می کردند و نیز از پیامبر خدا (ص) در آیه: «و پروردگارت به زنبور عسل وحی کرد» (۳) با زنبور عسل کنایه آورده است و مانند آن بسیار است (سخن مؤلف راجع به اینکه منظور از زنبور عسل پیامبر خداست از باب تأویل دور است و گر نه منظور در آن آیه همان زنبور عسل واقعی است).

توقف آدم و حوا در بهشت تا وقتی که اخراج شدند هفت ساعت بود

۱۰۳- محمد بن اسحاق از امام باقر (ع) و او از پدرانش نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: همانا توقف آدم و حوا، در بهشت تا وقتی که از آنجا اخراج شدند هفت ساعت از روزهای دنیا بود و خداوند، همان روز آنها را به زمین فرود آورد.

در شیعه هفت خصلت است

۱۰۴- عمرو بن ابی المقدم از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: همانا شیعه علی کسانی هستند که در ولایت ما جان خود را بذل می کنند و با دوستی ما با یک دیگر دوست می شوند و به جهت زنده کردن مرام ما با همدیگر دیدار می کنند، آنها اگر خصمنانک شوند ستم نمی کنند و اگر خوشحال باشند زیاده روی نمی کنند، آنان برای کسی که همسایه آنان باشد برکت و برای کسی که با آنها آمیزش دارد سلم هستند.

(مصنف کتاب می گوید: روایاتی که در این باره به من رسیده در کتاب «صفات الشیعه» آورده ام.

پیامبر خدا ابو سفیان را در هفت مقام لعنت کرد

۱۰۵- ابو الطفیل عامر بن واثله می گوید: پیامبر خدا (ص) ابو سفیان را در هفت جا لعنت کرد و در همه آنها نمی توانست لعنت نکند. نخستین آنها روزی بود که خدا و رسولش او را لعنت کرد در حالی که پیامبر از مکه بیرون شده بود و به مدینه هجرت می کرد و ابو سفیان از شام می آمد، ابو سفیان آن حضرت را دشنام داد و تهدید کرد و

(۱) سوره بقره، آیه ۲۳۵.

(۲) سوره مائده، آیه ۷۵.

(۳) سوره نحل، آیه ۶۸.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۰۱

خواست به او آسیب برساند، ولی خداوند او را از پیامبرش منصرف کرد، دوم روز کاروان (بدر) بود که او را از (سرچاه) دور کرد و می خواست در دسترس پیامبر نباشد، پس خدا و رسولش او را لعنت کردند، سوم روز احد بود، ابو سفیان گفت: ای بت هبل مقامت بالاتر باشد و پیامبر خدا (ص) فرمود: خداوند بالاتر است، پس ابو سفیان گفت: ما بت عزّی داریم ولی شما ندارید، پیامبر فرمود: الله مولای ماست و

شما مولا ندارید، چهارم روز خندق بود روزی که ابو سفیان با جمعیت قریش آمدند ولی خداوند آنها را با خشمی که داشتند برگردانید و خیری ندیدند و خداوند در سوره احزاب در قرآن دو آیه فرستاد و ابو سفیان و یارانش را کافر خواند و در آن روز معاویه مشرک و دشمن خدا بود، پنجم روز حدیبیه بود که نگذاشتند قربانی ها به محل خود برسند و مشرکان پیامبر خدا (ص) را از وارد شدن به مسجد الحرام بازداشتند و نگذاشتند که شتر قربانی او به قربانگاه برسد و پیامبر در حالی (به مدینه) برگشت که طواف نکرده بود و مناسک حج را به جا نیاورده بود، پس خداوند و رسولش او را لعنت کردند، ششم روز جنگ احزاب بود که ابو سفیان با جماعت قریش و عامر بن طفیل با جماعت قبیله هوازن و عیینه بن حصن با جماعت قبیله غطفان آمدند و بنی قریظه و بنی نضیر هم وعده داده بودند که به آنان کمک کنند، پیامبر خدا (ص) به سران و پیروان آنان لعنت کرد و فرمود: اما پیروان، اگر مؤمنی میان آنان باشد، لعنت به او نمی رسد و اما سران، در میان آنان مؤمن و نجیب و نجات یابنده ای وجود ندارد (توجه کنیم که جنگ احزاب همان جنگ خندق است، احتمالاً پیامبر در این جنگ دو بار به ابو سفیان لعنت کرده است) هفتم روزی بود که در عقبه به پیامبر خدا (ص) حمله کردند و آنان دوازده نفر از بنی امیه و پنج نفر از دیگران بودند، پس پیامبر به تمام کسانی که در عقبه بودند لعنت کرد جز خود

پیامبر و ناقه او و راننده و جلو دارش (که در آنجا بودند).

مصنف این کتاب می گوید: این خبر به همین صورت نقل شده ولی صحیح آن است که اصحاب عقبه چهارده نفر بودند.

صندوق های هفتگانه در آتشند

۱۰۶- اسحاق بن عمار از امام کاظم (ع) نقل می کند که در یک حدیث طولانی فرمود: ای اسحاق در جهنم یک وادی است که به آن «سقر» گفته می شوند و از وقتی که آفریده شده نفس نکشیده است، اگر خداوند به او اجازه نفس کشیدن به اندازه یک نخ بدهد، آنچه روی زمین است، همه می سوزند و اهل جهنم از حرارت و بوی گند و پلیدی این وادی و آنچه خداوند در آنجا برای اهلش آماده کرده، (به خدا) پناهنده می شوند، و در آن وادی کوهی است که تمام اهل این وادی از حرارت و بوی گند و

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۰۳

پلیدی آن و آنچه خداوند در آنجا برای اهلش آماده کرده (به خدا) پناهنده می شوند، و در آن کوه درّه ای است که همه اهل آن کوه از حرارت و بوی گند و پلیدی آن و آنچه خداوند برای اهل آنجا آماده کرده (به خدا) پناهنده می شوند، و در آن دره چاهی است که اهل این درّه از حرارت و بوی گند و پلیدی آن و آنچه خداوند در آنجا برای اهلش آماده کرده (به خدا) پناهنده می شوند، و در آن چاه ماری است که تمام اهل چاه از خباثت و بوی گند و پلیدی آن مار و سمی که خداوند در نیش آن برای اهلش آماده کرده (به خدا) پناهنده می شوند، در شکم این مار هفت صندوق است که پنج

صندوق از امت های پیشین و دو صندوق از این امت است، می گوید: گفتم: فدایت شوم آن پنج تا و آن دو تا کدامند؟ فرمود: آن پنج نفر قابیل است که هابیل را کشت و نمرود است که با ابراهیم در باره پروردگارش مناظره کرد و گفت: من هم زنده می کنم و می میرانم، و فرعون است که گفت: من پروردگار بزرگ شما هستم و یهود است که یهودی ها را یهودی کرد و یونس است که نصرانی ها را نصرانی کرد و از این امت دو نفر اعرابی هستند.

ایوب بی آنکه گناهی داشته باشد هفت سال مبتلا شد

۱۰۷- ابو بصیر از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: ایوب هفت سال بدون گناه، بلا کشید.

۱۰۸- جعفر بن محمد بن عماره از پدرش و او از امام صادق (ع) و او از پدرش نقل می کند که فرمود: ایوب بدون گناه بلا کشید و همانا پیامبران گناه نمی کنند چون آنان معصوم و پاک هستند، نه گناه می کنند و نه کج می روند و نه مرتکب گناه می شوند چه صغیره باشد و چه کبیره.

و فرمود: همانا ایوب با تمام بلاهایی که به او رسید، بوی بد نگرفت و صورت او زشت نشد و هیچ گونه خون و چرکی از او بیرون نیامد و هیچ کس از او نفرت پیدا نکرد و هیچ کس از او نترسید و به هیچ جای بدنش کرم نیفتاد و خداوند با همه پیامبران و اولیاء گرامی خود که مبتلایشان می سازد، چنین معامله می کند، و اینکه مردم از او دوری می کردند به جهت فقر و ضعف ظاهری او بود، چون نمی دانستند که او نزد خداوند تا چه حد مورد تأیید است و گشایشی خواهد داشت، پیامبر

خدا (ص) فرموده است: بلاکش ترین مردم، پیامبران هستند، سپس هر کسی که به آنان شبیه تر باشد. خداوند از این جهت او را به آن بلائی بزرگ گرفتار کرد که نزد همه مردم خوار دیده شود تا وقتی نعمت های بزرگی را که خداوند به او داد مشاهده کردند، او را به خدایی نگیرند و به این موضوع پی ببرند که ثواب خداوند بر دو قسم است: ثواب

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۰۵

استحقاقی و ثواب اختصاصی، و تا ضعیفی را به خاطر ضعفش و فقیری را به خاطر فقرش و مریضی را به خاطر مرضش کوچک نشمارند و بدانند که خداوند هر کس را بخواهد مریض می کند و هر کس را که بخواهد شفا می دهد، هر زمان که بخواهد و به هر گونه که بخواهد و با هر سببی که بخواهد، و آن را عبرت برای هر کس که بخواهد و شقاوت برای هر کس که بخواهد و سعادت برای هر کس که بخواهد قرار می دهد و او در همه این حالات در قضاوت خود عادل و در کارهای خود حکیم است و نسبت به بندگان خود جز آنچه را که به صلاح آنان است کاری انجام نمی دهد و آنان نیرویی جز از او ندارند.

فرشتگان هفت نوعند و حجاب ها نیز هفت نوعند

۱۰۹- زید بن وهب می گوید: از امیر المؤمنین (ع) در باره قدرت خداوند که عظمت بزرگ است، پرسیده شد. پس آن حضرت خطبه خواند و حمد و ثنای الهی را به جای آورد، سپس فرمود: همانا برای خداوند فرشتگانی وجود دارند که اگر یکی از آنها به زمین فرود آید، به خاطر بزرگی خلقت و زیادی بال های او نمی تواند او را

در خود جای دهد، و برخی از فرشتگان هستند که اگر جنّ و انس مکلف شوند که آنها را توصیف کنند، به خاطر دوری مفاصل او زیبایی ترکیب چهره او، نمی توانند این کار را بکنند و چگونه می توان از فرشتگان خدا کسی را توصیف کرد که میان دو شانه او و لاله گوشش هفت صد سال فاصله است و بعضی از آنها علاوه بر بزرگی بدنش می تواند با یکی از بال هایش افق را فرا گیرد و بعضی از آنها قدش بدون تکیه گاه در جوّ هوای پایین است و همه زمین ها تا زانوی اوست و بعضی از آنها اگر همه آبها به گودی انگشت ابهام او ریخته شود جا می گیرند و بعضی از آنها اگر کشتی ها در اشک چشمان او انداخته شود برای همیشه سیر می کند.

و از آن حضرت در باره حجاب ها پرسیده شد، فرمود: حجاب ها هفت تاست، ضخامت هر حجابی سیر پانصد سال راه است و میان هر دو حجاب سیر پانصد سال راه است و طول آن نیز پانصد سال است، حاجبان هر حجابی هفتاد هزار فرشته است که قدرت هر کدام از آنها به اندازه قدرت انس و جنّ است، بعضی از آن ها تاریکی و بعضی نور و بعضی آتش و بعضی دود و بعضی ابر و بعضی برق و بعضی باران و بعضی رعد و بعضی روشنایی و بعضی ریگ و بعضی کوه و بعضی غبار و بعضی آب و بعضی رودخانه هاست و آنها حجاب های گوناگونی هستند.

ضخامت هر حجابی سیر هفتاد هزار سال است، سپس سراپرده های جلال است و آن شصت سراپرده است، در هر سراپرده ای هفتاد هزار فرشته است، میان هر

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۰۷

است، سپس سراپرده های عزت، سپس سراپرده های کبریا، سپس سراپرده های عظمت، سپس سراپرده های قدس، سپس سراپرده های جبروت، سپس سراپرده های فخر، سپس سراپرده های نور سفید، سپس سراپرده های یگانگی و آن سیر هفتاد هزار سال در هفتاد هزار سال است، سپس حجاب اعلی قرار دارد. در اینجا سخن امام پایان یافت و خاموش شد، عمر به او گفت: ای ابو الحسن! روزی را زنده نمانم که تو را نبینم.

مصنف این کتاب می گوید: این حجاب ها بر ذات خداوند زده نشده، خداوند بالاتر از آن است، چون نمی توان او را با مکانی توصیف کرد، بلکه این حجاب ها بر عظمت والایی از آفرینش اوست که مقدار آن را جز خداوند نمی داند.

امیر المؤمنین (ع) هفت سال پیش از مردم نماز خواند

۱۱۰- عباد بن عبد الله از علی (ع) نقل می کند که فرمود: من بنده خدا و برادر پیامبر او هستم و من همان راستگوی بزرگ هستم، پس از من کسی جز کذاب آن را نمی گوید، من هفت سال پیش از مردم نماز خوانده ام.

۱۱۱- داود بن ابی یزید از شخصی و او از امام صادق (ع) نقل می کند که در باره سخن خداوند: «آیا خبر بدهم که شیاطین به چه کسانی فرود می آیند، آنها به هر دروغ زن گنهکار فرود می آیند.» (۱) فرمود: آنان هفت نفر بودند: مغیره، و بنان، و صائد، و حمزه بن عماره بربری، و حارث شامی، و عبد الله بن حارث، و ابو الخطاب.

جبرئیل از جانب خداوند خبر داد که به شیعیان و دوستان علی بن ابی طالب (ع) هفت خصلت داده

۱۱۲- جابر بن عبد الله انصاری می گوید: روزی نزد پیامبر (ص) بودم که صورت خود را به جانب علی بن ابی طالب (ع) کرد و فرمود: ای ابو الحسن، آیا به تو مژده

(۱) سوره شعرا، آیات ۲۲۲-۲۲۳.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۰۹

ندهم؟ گفت: آری یا رسول الله. فرمود: اینک جبرئیل به من از جانب خداوند خبر می دهد که به شیعیان و دوستان تو هفت خصلت عطا کرده است: آسانی در هنگام مرگ و انس در هنگام وحشت و نور در تاریکی و امنیت در هنگام فرج قیامت و عدل و داد در میزان عمل و عبور از پل صراط و وارد شدن در بهشت پیش مردم. نور آنان در برابر آنان و سمت راستشان است.

کسی که روایت کرده که اهل بیت که آیه تطهیر در باره آنها نازل شده هفت نفرند

۱۱۳- عمره دختر افعی می گوید: از امّ سلمه شنیدم که گفت: این آیه در خانه من نازل شد: «همانا خداوند می خواهد از شما خاندان، پلیدی را بردارد و شما را پاک و پاکیزه کند» (۱) و در خانه هفت نفر بود: پیامبر خدا (ص) و جبرئیل و میکائیل و علی و فاطمه و حسن و حسین (ع)، او گفت: و من بر در خانه بودم و گفتم: یا رسول الله، آیا من از اهل بیت تو نیستم؟ فرمود: تو از همسران پیامبر هستی و فرمود که تو از اهل بیت هستی.

مصنف این کتاب می گوید: این یک حدیث غریب است و آن را جز از این طریق نمی شناسیم، معروف این است که اهل بیت که این آیه در باره آنان نازل شده پنج تن بودند ششمی آنها جبرئیل بود.

هفت تن نماز خود را شکسته نخوانند

۱۱۴- اسماعیل بن ابی زیاد از امام صادق (ع) و او از پدرش نقل می کند که فرمود:

هفت تن نماز خود را شکسته نخوانند: مأمور جمع آوری زکات که به خاطر آن سفر می کنند، و حاکمی که به خاطر شغل خود سفر می کند، و تاجری که به خاطر تجارت خود از این بازار به آن بازار سفر می کند، و چوپان، و بیابانگردی که برای طلب آب و گیاه در گردش است، و مردی که طلب صید می کند و منظور او تفریح است، و راهزنی که راه بر مردم می بندد.

ذکر، بر هفت عضو تقسیم شده است

زبان و روح و نفس و عقل و شناخت و سرّ و قلب، و هر کدام از آنها احتیاج به استقامت دارد، استقامت زبان، درستی اقرار است و استقامت روح درستی استغفار

(۱) سوره احزاب، آیه ۲۳.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۱۱

است و استقامت قلب درستی عذرخواهی است و استقامت عقل درستی عبرت گیری است و استقامت شناخت درستی در سرافرازی است و استقامت سرّ، رسیدن به عالم اسرار است و استقامت قلب درستی یقین و شناخت خداوند است. ذکر زبان حمد و ثناست و ذکر نفس کوشش و زحمت کشیدن است و ذکر روح ترس و امید است و ذکر قلب صدق و صفاست و ذکر عقل تعظیم و حیاست و ذکر شناخت تسلیم و رضاست و ذکر سرّ، مشاهده ملاقات پروردگار است.

این مطلب را ابو محمد عبد الله بن حامد از برخی از صالحان نقل کرده است.

پیامبر خدا (ص) هفت فرزند داشت

۱۱۵- ابو بصیر از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: برای پیامبر خدا (ص) از خدیجه، قاسم و طاهر- که همان عبد الله است- و

ام کلثوم و رقیه و زینب و فاطمه متولد شدند. علی بن ابی طالب (ع) با فاطمه و ابو العاص بن ربیع که از بنی امیه بود با زینب و عثمان بن عفان با ام کلثوم ازدواج کرد و البته ام کلثوم پیش از همبستری با عثمان از دنیا رفت و چون مسلمانان به بدر رفتند، پیامبر خدا (ص) دخترش رقیه را به ازدواج عثمان درآورد، همچنین برای پیامبر از همسرش ماریه قبطیه، که امّ ابراهیم نامیده می شد و کنیز صاحب فرزند بود، ابراهیم متولد شد.

۱۱۶- عمرو بن ابی المقدام از پدرش از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود:

پیامبر خدا (ص) وارد منزل خود شد و دید که عایشه رو به فاطمه کرده و با فریاد به او می گوید: ای دختر خدیجه، تو گمان می کنی که مادرت بر ما برتری دارد، او چه برتری بر ما دارد، او هم مانند یکی از ما بود و فاطمه سخن او را می شنید و چون پیامبر خدا (ص) را دید گریه کرد، پیامبر به او فرمود: ای دختر محمد برای چه گریه می کنی؟

گفت: او از مادر من یاد کرد و او را کوچک شمرد و من گریه کردم، پیامبر خشمناک شد و فرمود: ساکت باش ای حمیرا، همانا خداوند به زن زایا و مهربان برکت داده و خدیجه از من طاهر یا همان عبد الله و مطهر را به دنیا آورد و نیز قاسم و فاطمه و رقیه و ام کلثوم و زینب را به دنیا آورد، ولی تو زنی هستی که خداوند او را نازا کرده و بچه نمی آوری.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۱۳

باب خصلت های هشتگانه

شایسته است که در مؤمن هشت خصلت باشد

عبد الله بن غالب از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: شایسته است که در مؤمن هشت خصلت باشد: در موقع گرفتاری ها خود نگهدار باشد و در موقع رسیدن بلا شکوفا باشد و در سستی ها شکرگزار باشد و به آنچه خداوند او را روزی داده قانع باشد، به دشمنانش ظلم نکند و به خاطر دوستانش به مردم ستم نکند، بدن خود را به زحمت اندازد و مردم از وی در آسایش باشند، همانا دانش، دوست مؤمن و بردباری، وزیر او و شکیبایی، فرمانده سپاه او و آسان گیری، برادر او و نرمی، پدر اوست.

۲- حماد بن عمرو از امام صادق (ع) و او از پدرانش از امیر المؤمنین (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) در وصیتی به او فرمود: یا علی! شایسته است که در مؤمن هشت خصلت باشد: خود نگهداری در هنگام گرفتاری ها و صبر در هنگام بلا و شکر در هنگام سستی و قانع بودن به آنچه خداوند به او روزی کرده، دشمنان را ظلم نکند و به خاطر دوستان به دیگران ستم نکند، تن او در رنج و مردم از او در آسایش است.

نماز هشت گروه قبول نمی شود

۳- احمد بن محمد بن خالد با اسناد خود از امام صادق (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: هشت گروهند که خداوند نماز آنها را قبول نمی کند: بنده فراری تا وقتی که به سوی مولای خود برگردد، و زنی که در اطاعت شوهرش نیست و او به آن زن خشمناک است، و مانع زکات، و ترک کننده وضو، و دختر بالغی که بدون روسری نماز می خواند و امام قومی که با آنان نماز می خواند ولی آنها

از او کراهت دارند و «زین». گفتند: یا رسول الله «زین» کیست؟ فرمود: کسی که غایط و بول خود را به زور نگهداشته، و مست، اینان هشت گروهی هستند که نماز آنان پذیرفته نیست.

حاملان عرش هشت تا هستند

۴- حفص بن غیاث نخعی می گوید: از امام صادق (ع) شنیدم که می فرمود: حاملان

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۱۵

عرش هشت تا هستند که هر کدام از آنها هشت چشم دارند و هر چشمی برابر دنیاست.

۵- محمد بن حسن صفار در یک حدیث مرسل از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: حاملان عرش هشت تا هستند: یکی از آنها به شکل آدم است و از خدا برای فرزندان آدم طلب روزی می کند و دومی به شکل خروس است و از خدا برای پرندگان طلب روزی می کند و سومی به شکل شیر است و از خدا برای حیوانات درنده طلب روزی می کند و چهارمی به شکل گاو است و از خداوند برای چهارپایان طلب روزی می کند و آن گاو از وقتی که بنی اسرائیل گوساله را پرستید، سرش را به زیر انداخته و چون روز قیامت فرا رسد، حاملان عرش هشت تا می شوند.

بهشت هشت در دارد

۶- محمد بن فضیل رزقی از امام صادق (ع) و او از پدرانش نقل می کند که علی (ع) فرمود: بهشت هشت در دارد: دری است که پیامبران و صدیقان از آن داخل می شوند، و دری است که شهدا و صالحان از آن وارد می شوند، و پنج در دیگر هستند که شیعیان و دوستان ما از آنها وارد می شوند و من همواره در کنار پل صراط می ایستم و دعا می کنم و می گویم: پروردگارا، شیعیان و دوستان و یاران من و هر کسی را که در دنیا مرا دوست می داشت، سلامت بدار و از داخل عرش ندا می رسد که دعای تو را اجابت کردم و شفاعت شیعیان تو را پذیرفتم، و هر مردی از

شیعیان من و کسانی که مرا دوست داشته اند و یاری نموده اند و با دشمنان من با عمل یا زبان مبارزه کرده اند، به هفتاد هزار نفر از همسایگان و خویشان خود شفاعت می کند، و دری است که سایر مسلمانان از آن وارد می شود و آنان کسانی هستند که به یگانگی خدا گواهی داده و در قلبشان به مقدار یک ذره دشمنی ما اهل بیت نباشد.

۷- جابر جعفی از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: به خدا گمان خوب داشته باشید و بدانید که بهشت هشت در دارد و عرض هر کدام از آنها میسر چهل سال است.

روا نیست که سقف خانه از هشت ذراع بیشتر باشد

۸- ابان بن عثمان نقل می کند که کسی نزد امام صادق (ع) از بازی اهل زمین

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۱۷

(جئیان) با خانواده و عیالش شکایت کرد، حضرت فرمود: سقف خانه چقدر ارتفاع دارد؟ گفت: ده ذراع، فرمود: آن را هشت ذراع کن همان گونه که دور می زنی و آیه الکرسی را بر آن بنویس، زیرا که هر خانه ای که سقف آن بیش از هشت ذراع باشد، محل حضور جنّ می شود و در آنجا ساکن می شوند.

هشت گروه، از مردم نیستند

۹- ابو یحیی واسطی می گوید: شخصی به امام صادق (ع) عرض کرد: آیا همه این خلق را که می بینی از مردم هستند؟ فرمود: از آنها (این هشت گروه را) بینداز: کسی که مسواک نکند، و کسی که در جای تنگ چهار زانو نشیند، و کسی که وارد در چیزهایی شود که به او فایده ندارد، و کسی که در چیزی جدال کند که به آن علم ندارد، و کسی که بدون بیماری خودش را به بیماری زند، و کسی که بدون رسیدن مصیبت پریشانی کند، و کسی که با همفکران خود در چیزی مخالفت کند که همگی به آن اتفاق نظر دارند، و کسی که با پدرانیش افتخار کند در حالی که از کارهای شایسته آنان بی بهره است، او مانند درخت خدنگ است که لایه به لایه کنده می شود تا به مغز آن برسد و او همان گونه است که خداوند می فرماید: «نیستند آنان جز همانند چهارپایان بلکه گمراه ترند.» «۱»

کسی که به مسجد رفت و آمد کند به یکی از هشت خصلت برسد

۱۰- اصبح بن نباته از امیر المؤمنین (ع) نقل می کند که می فرمود: هر کس به مسجد رفت و آمد کند به یکی از هشت چیز برسد: برادری از جانب خداوند یا دانشی جدید یا آیه ای محکم و یا رحمتی که انتظار آن را داشته و یا سخنی که او را از بدی منع می کند و یا سخنی را بشنود که او را به سوی هدایت دلالت کند و یا از جهت ترس و حیا گناهی را ترک گوید.

۱۱- عمیر بن مأمون می گوید: از امام حسن مجتبی (ع) شنیدم که می فرمود: از پیامبر خدا (ص) شنیدم که می فرمود: هر کس به رفت و آمد به مساجد

مداومت داشته باشد به یکی از هشت چیز می رسد: برادری از جانب خداوند یا دانشی جدید و یا سخنی که او را به سوی هدایت دلالت کند و یا سخن دیگری که او را از بدی باز دارد و یا رحمتی که انتظار او را دارد و یا ترک گناه از جهت حیا و یا ترس خدا. (توجه کنیم که در این روایت فقط شش آمده و شاید دو چیز دیگر از یاد راوی رفته باشد)

هشت نفر اگر مورد اهانت واقع شوند، باید خود را سرزنش کنند

۱۲- حماد بن عمرو از امام صادق (ع) و او از پدرش از علی بن ابی طالب (ع) نقل

(۱) سوره فرقان، آیه ۴۴.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۱۹

می کند که پیامبر (ص) در وصیتی به او فرمود: یا علی! هشت نفرند که اگر مورد اهانت واقع شوند، کسی را جز خود سرزنش نکنند: کسی که ناخوانده به مهمانی رود، و کسی که به صاحب خانه فرمان دهد، و کسی که از دشمنانش طلب خیر کند و کسی که از افراد لئیم بخشش بخواهد، و کسی که به سَرّی که میان دو نفر است وارد شود در حالی که آنها او را وارد نکرده اند، و کسی که سلطان را سبک بشمارد، و کسی که در مجلسی بنشیند که اهل آن نیست، و کسی که سخنی به کسی گوید که از او نمی شنود.

هشت چیز از مساجد دور باشد

۱۳- علی بن اسباط از شخصی نقل می کند که امام صادق (ع) فرمود: مساجد خود را از هشت چیز دور نگهدارید: خرید و فروش و دیوانه ها و کودکان و گمشده ها و اجرای احکام و حدود و بلند کردن صدا.

ایمان در هشت خصلت است

۱۴- ابو بصیر می گوید: نزد امام باقر (ع) بودم که مردی به او گفت: خدا حال تو را به صلاح گرداند، در کوفه گروهی هستند که سخنی می گویند و آن را به تو نسبت می دهند، فرمود: آن سخن چیست؟ گفت: می گویند: ایمان غیر از اسلام است، امام باقر (ع) فرمود: آری، او گفت: پس آن را برای من توصیف کن، فرمود: هر کس شهادت دهد که خدا یگانه است و محمد پیامبر خداست و به آنچه وی از جانب خدا آورده اقرار کند و نماز را بپا دارد و زکات بدهد و ماه رمضان را روزه بگیرد و حج خانه خدا کند، پس او مسلمان است. گفتم: پس ایمان چیست؟ فرمود: کسی که شهادت دهد که خدا یگانه است و محمد (ص) پیامبر خداست و به آنچه وی از جانب خدا آورده اقرار کند و نماز را بپا دارد و زکات بدهد و ماه رمضان را روزه بگیرد و حج خانه خدا کند و خدا را با گناهی که در باره آن وعده آتش داده است ملاقات نکند، او مؤمن است، ابو بصیر گفت: فدایت گردم، کدام یک از ماست که خدا را با چنین گناهی ملاقات نکند؟ فرمود: چنین نیست که می پنداری، بلکه او کسی است که خدا را با گناهی که به آن وعده آتش داده و از آن توبه نکرده است، ملاقات نکند.

۱۵- محمد بن مسلم نقل می کند که به امام صادق (ع) عرض کردم: فدایت گردم،

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۲۱

برای چه ما به کفر مخالفان خود شهادت می دهیم و اینکه آنان در آتش هستند ولی راجع به خودمان

و همفکرانمان شهادت نمی دهیم که آنان در بهشت هستند؟ فرمود: این از ضعف شماست، اگر در شما چیزی از گناهان کبیره نباشد شهادت بدهید که شما در بهشت هستید، عرض کردم: گناهان کبیره کدام هستند فدایت کردم؟ فرمود: بالاترین گناهان کبیره عبارتند از:

شرک به خدا، و رعایت نکردن حق پدر و مادر، و بیابان نشینی پس از هجرت (بیرون رفتن از اسلام) و زدن تهمت زنا به زن پاکدامن، و فرار از جنگ، و خوردن مال یتیم از روی ستم، و ربا خواری پس از دانستن حرمت آن، و کشتن مؤمن. عرض کردم: زنا و سرقت؟ فرمود: این از آنها نیست. (یعنی بالاترین کبائر نیست هر چند که خود کبیره باشند.) مصنف این کتاب می گوید: اخبار در باره گناهان کبیره با هم اختلافی ندارند اگر چه در بعضی از آنها گناهان کبیره پنج تا و در بعضی هفت و در بعضی هشت تا و در بعضی بیشتر آمده است، چون هر گناهی پس از شرک به خدا، نسبت به گناهی که کوچکتر از آن است کبیره و هر صغیره ای نسبت به گناهی که کوچکتر است کبیره و هر گناه کبیره ای نسبت به شرک خدا صغیره است.

علی (ع) هشت خصلت داشت

۱۶- ابو ایوب انصاری گفت: پیامبر خدا (ص) مریض شد، فاطمه (س) به عیادت او آمد و بیماری پیامبر سخت بود، چون فاطمه (س) رنج و ناتوانی پیامبر را دید گریه او را گلوگیر کرد و اشکش بر گونه هایش جاری شد، پیامبر (ص) به او گفت: ای فاطمه، خداوند یک بار به زمین متوجه شد و از آن، پدرت را انتخاب کرد و بار دوم به زمین متوجه شد و

از آن، شوهر تو را انتخاب کرد و به من وحی کرد و من تو را به ازدواج او درآوردم، ای فاطمه، آیا نمی دانی که خداوند به خاطر گرامی داشت تو، تو را به ازدواج قدیم ترین مسلمانان از نظر اسلام و بزرگ ترین آنان از نظر بردباری و بیشترین آنان از نظر علم درآورد، می گوید: فاطمه با این سخن خوشحال شد و با آنچه پیامبر خدا (ص) فرمود، مژده یافت، پس پیامبر خدا (ص) خواست از افزونی خیری که خداوند بر او و محمد و آل محمد (ص) نصیب کرده، بیشتر بگوید، پس فرمود: ای فاطمه، علی هشت خصلت دارد: ایمان او به خدا و رسولش و علم و حکمت و همسر و فرزندانش حسن و حسین و امر کردن او به معروف و نهی کردن او از منکر و قضاوت او بر اساس کتاب خدا، ای فاطمه، به ما خاندان هفت خصلت داده شده که به هیچ کس از آنان که پیش از ما بودند و آنان که پس از ما می آیند داده نشده است: پیامبر ما بهترین پیامبران و او پدر توست و وصی ما بهترین اوصیاء و او شوهر توست و شهید ما سرور شهیدان و او حمزه عموی توست و از ماست آنکه دارای دو بال است و با آنها در بهشت پرواز می کند که او جعفر است و از ماست دو سبط این امت و آنها دو پسر تو هستند.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۲۳

باب خصلت های نهگانه

خداوند به پیامبر خود محمد (ص) نه خصلت داده

۱- عبد الله بن دینار از ام هانی دختر ابو طالب نقل می کند که گفت: پیامبر خدا (ص) فرمود: خداوند با دست من اسلام را

آشکار کرد و به دست من قرآن را نازل کرد و به دست من کعبه را فتح نمود و مرا به همه آفریده های خود برتری داد و مرا در دنیا سرور فرزندان آدم و در آخرت زینت قیامت کرد و ورود به بهشت را بر پیامبران حرام کرد تا وقتی که من وارد آن شوم و آن را بر امت های آنان حرام کرد تا وقتی که امت من وارد آن شود و خلافت را پس از من تا دمیدن به صور (قیامت) در خاندان من قرار داد، هر کس به آنچه می گویم کافر شود، به خدای عظیم کافر شده است.

به شیعیان و دوستداران علی (ع) نه خصلت داده شده

۲- عبد الله بن محمد بن عقیل از جابر بن عبد الله انصاری نقل می کند که گفت:

روزی نزد پیامبر (ص) بودم که رو به علی بن ابی طالب (ع) کرد و فرمود: ای ابو الحسن! آیا به تو مژده ندهم؟ گفت: آری یا رسول الله، فرمود: اینک جبرئیل از جانب خداوند به من خبر می دهد که خداوند به شیعیان و دوستداران تو نه خصلت عطا کرده است: آسانی مرگ و مأنوس بودن در هنگام وحشت و نور در هنگام ظلمت و ایمنی از ناراحتی (روز قیامت) و عدل و داد به هنگام سنجش اعمال و عبور از پل صراط و وارد شدن به بهشت پیش از سایر مردم، نور آنان از جلو و سمت راستشان شتابان است.

فاطمه (ع) دختر محمد (ص) نزد خداوند نه اسم دارد

۳- یونس بن ظبیان از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: فاطمه نزد خداوند نه

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۲۵

اسم دارد: فاطمه، صدیقه، مبارکه، طاهره، زکینه، راضیه، مرضیه، محدّثه، زهراء، سپس فرمود: آیا می دانی که معنای فاطمه چیست؟ گفتم: سرور من، از آن به من خبر بده، فرمود: از شرّ بریده شده است. سپس فرمود: اگر نبود امیر المؤمنین (ع) که با او ازدواج کرد، تا روز قیامت در روی زمین هم شأن او پیدا نمی شد، آدم و یا دیگری.

خداوند به امیر المؤمنین (ع) نه چیز داد که پیش از او جز محمد (ص) به کسی نداده بود

۴- یزداد بن ابراهیم از کسی که به او نقل کرده نقل می کند که از امام صادق (ع) شنیدم که فرمود: امیر المؤمنین (ع) فرموده است: به خدا سوگند که خداوند به من نه چیز عطا کرده که پیش از من به هیچ کس جز پیامبر (ص) عطا نکرده است: راه ها به روی من باز شده، و علم انساب به من یاد داده شده، و ابرها برای من به حرکت درآمده و علم مرگ ها و بلاها و فصل خطاب (تعیین کننده حق) را می دانم، و با اذن پروردگرم در ملکوت نظر کردم هیچ چیز از من پنهان نشد چه آنچه پیش از من بوده و چه آنچه پس از من می آید، و خداوند با ولایت من دین این امت را کامل کرد و نعمت ها را بر آنان تمام نمود و به اسلام آنان راضی شد، و این هنگامی بود که در روز ولایت (روز غدیر خم) به محمد (ص) فرمود: یا محمد! از من به آنان خبر بده که امروز دیشان را کامل کردم و به اسلام به عنوان دین آنان راضی شدم و

نعمت خود را بر آنان تمام کردم.

همه اینها نعمت‌هایی است که خداوند آنها را بر من منت نهاده است، سپاس خدا را.

به پیامبر (ص) در باره علی (ع) نه خصلت داده شد

۵- عطیه از زید بن ارقم نقل می‌کند که پیامبر خدا (ص) به علی (ع) فرمود: یا علی در باره تو به من نه خصلت داده شده است: سه در دنیا و سه در آخرت و دو تا برای تو و یکی هم که از آن بر تو می‌ترسم، اما آن سه که در دنیا است، این است که تو وصی من و جانشین من در خانواده ام و پرداخت کننده بدهی‌هایم هستی و آن سه که در آخرت است، این است که پرچم حمد (خدا) به من داده می‌شود و من آن را در دست تو قرار می‌دهم و آدم و ذریه او زیر پرچم من خواهند بود، و تو در کلیدهای بهشت به من کمک می‌کنی، و من در شفاعت خود هر کس را که دوست داشته باشی، تو را داور قرار می‌دهم، و امّا آن دو که برای توست، این است که تو پس از من هرگز کافر و گمراه نمی‌شوی و امّا آن یکی که از آن بر تو می‌ترسم، نیرنگ قریش است بر تو پس از من

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۲۷

ای علی.

۶- عبد الله بن عبد الرحمن مزنی از پدرش نقل می‌کند که پیامبر خدا (ص) فرمود:

در باره علی به من نه چیز داده شده است: سه در دنیا و سه در آخرت و دو تا که در باره او امیدوارم و یکی که از آن بر او می‌ترسم: امّا آن سه که در دنیا است، او پوشاننده عورت من

و سرپرست اهل بیت من و وصی من در خاندانم است و اما آن سه که در آخرت است این است که پرچم حمد را به من می دهند و من آن را به او می دهم و او آن را حمل می کند، و من موقع شفاعت کردن به او تکیه می کنم و در باره کلیدهای بهشت به من کمک می کند، و اما آن دو که در باره او امیدوارم این است که او پس از من کافر و گمراه نمی شود، و اما آن یکی که بر او می ترسم نیرنگ قریش به او پس از من است.

نه چیز نه آفت دارد

۷- مسعده بن صدقه ربیع از امام صادق (ع) و او از پدرانش از علی (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: آفت سخن، دروغ و آفت علم، فراموشی و آفت حلم، سفاهت و آفت عبادت، سستی و آفت زرنگی، زیاده روی در آن و آفت شجاعت، ستمگری و آفت سخاوت، منت گذاشتن و آفت زیبایی، تکبر و آفت داشتن خانواده شریف، فخرفروشی است.

در خرمای برنی نه خصلت است

۸- عبید الله بن عبد الله از شخصی و او از امام صادق (ع) نقل می کند که امیر المؤمنین (ع) فرمود: نزد پیامبر خدا (ص) بودیم که نمایندگان قبیله عبد القیس بر آن حضرت وارد شدند، پس سلام دادند و ظرف خرمایی نزد او نهادند، پیامبر (ص) فرمود: آیا صدقه است یا هدیه؟ گفتند: آن هدیه است یا رسول الله، فرمود: این از کدام نوع از خرماهای شماست؟ گفتند: برنی، فرمود: در این نوع خرمای شما نه خصلت است، اینک جبرئیل به من خبر می دهد که در آن نه خصلت است: دهان را خوشبو می کند و معده را پاک می سازد و غذا را هضم می کند و بر شنوایی و بینایی می افزاید و پشت را محکم می کند و شیطان را تباہ می سازد و به خداوند نزدیک می کند و از شیطان دور می کند.

از این امت نه چیز برداشته شده

۹- حریر بن عبد الله از امام صادق (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: از

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۲۹

امت من نه چیز برداشته شده است: خطا، فراموشی، آنچه به آن مجبور شوند، آنچه نمی دانند، آنچه توانایی آن را ندارند و آنچه از روی ناچاری انجام می دهند، حسد، مال بد و اندیشیدن در وسوسه در آفرینش تا وقتی که به زبان نیاورند (در این موارد نگاهانه تکلیفی بر آنان نیست و معذب نخواهند شد).

نهی از نه چیز

۱۰- محمد بن علی از امام حسین (ع) نقل می کند فرمود: چون پیامبر خدا (ص) خبیر را فتح کرد، کمانش را خواست و به یک طرف آن تکیه داد، آنگاه حمد و ثنای الهی را به جای آورد و از فتح و پیروزی که خداوند به او داده بود سخنی گفت و از نه چیز نهی فرمود: اجرت زنا، کسب با نطفه چهار پا یعنی جهیدن حیوان نر، انگشتر طلا، قیمت سگ، زین های ارغوانی- ابو عروبہ گفته زین های سرخ- و از خوردن گوشت درندگان و از صرافی طلا به طلا و نقره به نقره و گرفتن اضافه و از نظر

کردن به نجوم (حکم به سعد و نحس ایام به وسیله نجوم).

به گنهکار نه ساعت مهلت داده می شود

۱۱- سلیمان بن مهران از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: چون بنده ای قصد کار نیک کند، برای او حسنه ای نوشته می شود و چون آن را انجام دهد برای او ده حسنه نوشته می شود، و چون قصد کار بد کند، چیزی بر او نوشته نمی شود و چون آن را انجام دهد، نه ساعت به او مهلت داده می شود، پس اگر پشیمان شد و طلب آمرزش کرد و توبه نمود بر او نوشته نمی شود، ولی اگر پشیمان نشد و از آن توبه نکرد، برای او یک گناه نوشته می شود.

امامان از فرزندان حسین (ع) نه نفرند

۱۲- ابو بصیر از امام باقر (ع) نقل می کند که پس از حسین بن علی (ع) نه امام است که نهمین آنها قائم آنان است.

پیامبر (ص) از دنیا رفت در حالی که نه همسر داشت

۱۳- جعفر بن محمد بن عماره از پدرش از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود:

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۳۱

پیامبر خدا (ص) با پانزده زن ازدواج کرد و با سیزده نفر از آنها همبستر شد و چون از دنیا رفت نه همسر داشت، آن دو زنی که با آنها همبستر نشد، عبارت بودند از: عمره و سنی، و اما آن سیزده زنی که با آنان همبستر شد، نخستین آنان خدیجه دختر خویلد بود، سپس سوره دختر زمعه، سپس ام سلمه که نام او هند دختر ابو امیه بود، سپس امّ عبد الله عایشه دختر ابو بکر، سپس حفصه دختر عمر، سپس زینب دختر جحش، سپس امّ حبیبه رمله دختر ابو سفیان، سپس میمونیه دختر حارث، سپس زینب دختر عمیس، سپس جویره دختر حارث، سپس صفیه دختر حیّ بن اخطب، و زنی که خود را به پیامبر هبه کرد و او خوله دختر حکیم سلمی بود و دو کنیز هم داشت که وقت خود را همراه با همسرانش به آنان نیز قسمت می کرد: ماریه (قطیبه) و ریحانه خندقیه.

و آن نه همسری که موقع وفات داشت عبارت بودند از: عایشه و حفصه و ام سلمه و زینب دختر جحش و میمونیه دختر حارث و ام حبیبه دختر ابو سفیان و صفیه دختر حیّ بن اخطب و جویره دختر حارث و سوره دختر زمعه، و بهترین آنها خدیجه دختر خویلد و پس از وی امّ سلمه دختر حارث بود.

نه سخنی که امیر المؤمنین (ع) فرمود

۱۴- عامر شعبی می گوید: امیر المؤمنین (ع) نه سخن را به صورت ارتجالی و بالبداهه فرمود که چشمان بلاغت را درآورد و گوهرهای حکمت را یتیم کرد

و همه مردم از رسیدن به یکی از آنها باز ماندند، سه سخن در مناجات و سه سخن در حکمت و سه سخن در ادب، آن سه سخن که در مناجات است عبارتند از اینکه فرمود: خدایا برای من از نظر عزت کفایت می کند که بنده تو باشم و از نظر افتخار کفایت می کند که تو پروردگار من باشی، تو آنچنانی که من دوست دارم، مرا آنچنان کن که تو دوست داری. و اما آن سه سخن که در حکمت است، عبارتند از اینکه فرمود: ارزش هر کسی در آن است که می داند، و آن کس که ارزش خود را شناخت هلاک نشد، و مرد در زیر زبانش نهفته است. و اما آن سه سخن که در ادب است عبارتند از اینکه فرمود: به هر کس که می خواهی احسان کن تا امیر او باشی، و به هر کس که می خواهی محتاج باش تا اسیر او باشی، و از هر کس که بخواهی بی نیاز باش تا همانند او باشی.

حدّ بلوغ زن نه سالگی است

۱۵- زراره از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: نمی توان با دوشیزه همبستر شد تا

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۳۳

وقتی که نه سال و یا ده سال او تمام شده باشد. می گوید: من شنیدم از آن حضرت که فرمود: نه سال یا ده سال.

۱۶- عبید الله بن علی حلبی از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: هر کس زنی را پیش از نه سالگی وطی کند و به او آسیبی برسد ضامن آنست.

۱۷- محمد بن ابی عمیر از چند نفر نقل می کند که امام صادق (ع) فرمود: حدّ بلوغ زن نه سال است.

زنی که نه طلاق در عده گرفته هرگز به شوهرش حلال نمی شود

۱۸- ابو بصیر می گوید: از امام صادق (ع) راجع به زنی که طلاق داده می شود، سپس رجوع می شود، سپس طلاق داده می شود پرسیدم، فرمود: آن زن به شوهرش حلال نیست مگر اینکه با مرد دیگری ازدواج کند و زنی که مرد او را سه بار طلاق می دهد و او با مرد دیگری ازدواج می کند سپس مطابق سنت او را طلاق می دهد، سپس شوهر اول رجوع می کند، باز هم او را سه بار طلاق می دهد و زن با مرد دیگری ازدواج می کند، سپس او را طلاق می دهد به شوهر اول رجوع می کند، باز هم سه بار او را مطابق سنت طلاق می دهد، سپس او ازدواج می کند این بار برای همیشه به او (شوهر اول) حرام می گردد و نیز زنی که شوهرش با او ملاعنه کرده برای او هرگز حلال نمی شود. (ملاعنه این است که مرد به زنی تهمت زنا بزند و آن دو طبق یک تکلیف باید همدیگر را لعنت کنند و پس از آن، زن بر مرد حرام می شود).

نه چیز زکات دارد

۱۹- ابو سعید قَمَاط از شخصی که به او خبر داد و او از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: پیامبر خدا (ص) بر نه چیز زکات وضع کرد و از غیر آنها عفو نمود: گندم و جو و خرما و کشمش و طلا و نقره و گاو و گوسفند و شتر. کسی پرسید: ذرّت چطور؟

حضرت خشمگین شد و فرمود: به خدا سوگند در زمان پیامبر خدا (ص) کنجد و ذرت و ارزن و همه اینها بود، گفته شد، آنها می گویند: اینها در زمان پیامبر خدا (ص) نبود و اینکه زکات را بر نه چیز

وضع کرده برای آن است که غیر آنها در حضور او نبوده، پس خشمگین شد و فرمود: دروغ می گویند، عفو کردن جز از چیزی که بوده امکان ندارد، به خدا قسم که من جز این نه تا چیزی را نمی شناسم که زکات داشته

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۳۵

باشد، هر کس خواهد ایمان بیاورد و هر کس خواهد کافر شود.

۲۰- جمیل می گوید: از امام صادق (ع) پرسیدم: چند چیز زکات دارد؟ فرمود: نه چیز که پیامبر خدا (ص) آن را وضع کرده و از بقیه عفو نموده است، طیار گفت: نزد ما دانه ای است که به آن برنج می گویند؟ امام صادق (ع) فرمود: نزد ما نیز دانه های بسیار است، پرسید: آیا آنها هم چیزی دارند؟ فرمود: مگر نگفتم که پیامبر خدا (ص) از بقیه عفو نمود؟ از آنهاست طلا و نقره و سه حیوان شتر و گاو و گوسفند و از آنچه از زمین می روید، گندم و جو و کشمش و خرما.

نماز جمعه از نه گروه ساقط است

۲۱- زراره بن اعین از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: همانا خداوند از این جمعه تا آن جمعه، سی و پنج نماز واجب کرده است و از میان آنها یک نماز را به صورت جماعت واجب کرده و آن نماز جمعه است و آن را از نه گروه ساقط نموده است: کودک و پیر و دیوانه و مسافر و برده و زن و مریض و نابینا و کسی که دو فرسخ دور است. قرائت این نماز به صورت بلند و غسل در آن واجب است و بر امام لازم است که دو قنوت بگیرد: قنوت اول در رکعت اول پیش از

رکوع و قنوت دوم در رکعت دوم بعد از رکوع.

نه چیز فراموشی می آورد

۲۲- ابراهیم بن عبد الحمید از امام کاظم (ع) نقل می کند که فرمود: نه چیز فراموشی می آورد: خوردن سیب ترش و گشنیز و پنیر و خوردن ته مانده موش و بول کردن در آب راکد و خواندن نوشته های قبرها و عبور از میان دو زن و انداختن شپش و حجامت کردن در گودی پشت.

۲۳- انس بن محمد ابو مالک از پدرش و او از امام صادق (ع) و او از پدرانش از علی (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) در وصیتی به او فرمود: یا علی، نه چیز باعث فراموشی می شود: خوردن سیب ترش و خوردن گشنیز و پنیر و باقیمانده موش و الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۳۷

خواندن نوشته های قبرها و راه رفتن از میان دو زن و انداختن شپش و حجامت کردن در گودی پشت و بول کردن در آب راکد.

بیان نه نشانه ای که خداوند به موسی داد

۲۴- هارون بن حمزه غنوی نقل می کند که از امام صادق (ع) راجع به نه نشانه ای که به موسی داده شده بود، پرسیدم، فرمود: ملخ و شپش و خون و طوفان و دریا (که هر کدام به صورت بلایی بر قوم موسی بود) و سنگ (که دوازده چشمه از آن بیرون آید) و عصا (که اژدها شد) و دستش (که نور از آن ساطع می شد).

۲۵- سلّام بن مستنیر می گوید: امام باقر (ع) در باره سخن خداوند: «همانا به موسی نه نشانه روشن دادیم» «۱» فرمود: طوفان و ملخ و شپش و قورباغه و سنگ و دریا و عصا و ید بیضاء.

کسانی که با قائم آل محمد (ص) می آیند، تا عدد کامل شود از نه قبیله اند

۲۶- عوّام بن زبیر از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: قائم (ع) با چهل و پنج مرد می آید که از نه قبیله اند: از یک قبیله یک نفر و از یک قبیله دو نفر و از یک قبیله سه نفر و از یک قبیله چهار نفر از یک قبیله پنج نفر و از یک قبیله شش نفر و از یک قبیله هفت نفر و از یک قبیله هشت نفر و از یک قبیله نه نفر و این چنین است تا عدد تکمیل شود.

(۱) سوره اسراء، آیه ۱۰۱.

پیامبر خدا (ص) ده اسم داشت

۱- محمد بن منکدر از جابر بن عبد الله انصاری نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: من شبیه ترین مردم به آدم هستم و ابراهیم شبیه ترین مردم از نظر خلقت و اخلاق به من است و خداوند از بالای عرش خود مرا با ده نام نامیده است و خداوند وصف مرا بیان کرده و بر زبان هر پیامبری که به سوی قومش مبعوث شده و مژده مرا داده است و نام مرا در تورات ذکر کرده و منتشر ساخته است و نام مرا در میان اهل تورات و انجیل پخش کرده و به من کتاب خودش را یاد داده و مرا به آسمان خود بالا برده و نام مرا از نام خود مشتق ساخته و مرا محمد نامیده و او خود محمود است و مرا در بهترین نسل از امت مبعوث کرده در تورات مرا «احید» نامیده که از توحید است و با توحید بدن های امت مرا بر آتش حرام کرده و در انجیل مرا «احمد» نامیده است، پس من در

میان اهل آسمان محمود هستم و اّمّت مرا حامدین (ستایشگران) قرار داده و مرا در زبور «ماح» نامیده که به وسیله من خداوند بتها را از زمین محو کرده و مرا در قرآن محمّد نامیده و من در قیامت در داوری محمود هستم و کسی جز من شفاعت نمی کند.

و در قیامت مرا «حاشر» نامیده که مردم بر قدم من محشور می شوند و نیز مرا موقف نامیده که در برابر خدا می ایستم و مرا عاقب نامیده که در پس همه پیامبران آمده ام و پس از من پیامبری نخواهد بود و مرا پیامبر رحمت و پیامبر توبه و پیامبر محبت قرار داده و نیز مقفی نامیده است که پس از همه پیامبران آمده ام و من قیّم و کامل و جامع هستم و خداوند بر من مَنّت نهاده و گفته است: یا محمّد خداوند بر تو درود می فرستد و من هر پیامبری را به سوی امتش با زبان آنان فرستادم و تو را به هر سرخ و سیاهی از خلق خود فرستاده ام و تو را با رعب (در دل دشمنان) پیروز کرده ام که کسی را با آن پیروز نکرده ام و غنیمت (جنگی) را برای تو حلال کرده ام و به کسی پیش از تو حلال نکرده بودم و به تو و اّمّت تو گنجی از گنج های عرشم را داده ام که همان فاتحه الکتاب و آیات پایانی سوره بقره است و برای تو و اّمّت تو همه زمین را سجده گاه و خاک آن پاک کننده قرار داده ام و به تو و اّمّت تو تسبیح را عطا کرده ام و یاد

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۴۱

تو را با یاد خودم همردیف قرار

داده ام تا کسی از امت تو مرا یاد نکند مگر اینکه تو را هم همراه با من یاد کند، خوشا به حال تو و امت تو ای محمد.

۲- محمد بن سلم از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: همانا پیامبر خدا (ص) ده نام دارد که پنج تا از آنها در قرآن آمده و پنج تا از آنها در قرآن نیامده است: آنچه در قرآن آمده، عبارتند از: محمد و احمد و عبد الله و یس و نون، و آنچه در قرآن نیامده، عبارتند از: فاتح و خاتم و کافی و مقفی و حاشر.

شایسته است که رفت و آمد به در خانه ها به ده صورت باشد.

۳- اصبع بن نباته نقل می کند که امیر المؤمنین (ع) فرمود: حکما در گذشته می گفتند: رفت و آمد به در خانه ها باید به ده صورت باشد: نخستین آنها خانه خداست که برای انجام عبادت های آن و قیام به وظیفه و ادای حق آن است، دوم درهای پادشاهان که طاعت آنان متصل به طاعت خداست و حق آنان واجب و سود آنان بزرگ و ضررشان شدید است، سوم درهای علما که از آنها علم دین و دنیا استفاده می شود، چهارم درهای اهل جود و سخاوت که مال هایشان را به خاطر سپاسگزاری و به امید آخرت بخشش می کنند، پنجم درهای نابخردان که در حوادث به آنها نیاز می افتد و در حوائج به آنها رجوع می شود، ششم درهای کسانی از اشراف که به جهت دریافت بخشش و به جهت مردانگی و رفع حاجت، به آنان تقرب می جویند، هفتم درهای کسانی که از نظر رأی و مشورت و تقویت احتیاط و آماده سازی احتیاجات، به آنان پناه برده می شود، هشتم درهای برادران به جهت

پیوند با آنان و ملازمت بر حقوق آنان، نهم درهای دشمنانی که با مدارا کردن با آنان فتنه شان آرام می گیرد و با چاره سازی و ملایمت و دیدار، عداوتشان دفع می شود، دهم درهای کسانی که از همنشینی با آنان بهره برده می شود و از آنان ادب نیکو آموخته می گردد و با همصحبتی با آنان انس گرفته می شود.

خداوند عقل را با ده چیز تقویت کرد

۴- یزید بن حسن از امام کاظم (ع) و او از پدرانش نقل می کند که پیامبر خدا (ص)

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۴۳

فرمود: خداوند عقل را از نور پنهان و نهفته خود که در علم پیشین خود بود و کسی را از نبی مرسل و فرشته مقرب به آن آگاه نساخته است، آفرید، پس علم را جان او و فهم را روح او و زهد را سر او و حیا را دو چشم او و حکمت را زبان او و مهربانی را همت او و رحمت را قلب او قرار داد، آنگاه او را با ده چیز پر کرد و تقویت نمود: با یقین و ایمان و راستی و آرامش و اخلاص و ملایمت و بخشش و قناعت و تسلیم و شکر، سپس خداوند فرمود: برو، پس رفت، سپس فرمود: بیا، پس آمد، سپس به او فرمود:

سخن بگو، پس گفت: ستایش خداوندی را که او ضدّ و همتا و شبیه و هم رتبه و همانند ندارد، او کسی است که هر چیزی را در برابر عظمت او خاضع و خوار است، پس پروردگار گفت: سوگند به غرب و جلالم که آفریده ای زیباتر و فرمانبردارتر و بلند مرتبه تر و شریف تر و عزیزتر از تو نیافریده ام، به وسیله تو

مؤاخذه می کنم و به وسیله تو عطا می کنم و به وسیله تو به یگانگی خواننده می شوم و به وسیله تو پرستیده می شوم و به وسیله تو خواننده می شوم و به وسیله تو به من امیدوار می شوند و به وسیله تو طلب می کنم و به وسیله تو ترسیده می شوم و به وسیله تو بر حذر داشته می شوم و ثواب و عذاب با تو خواهد بود. پس در این هنگام عقل، سر به سجده فرود آورد و هزار سال در سجده بود، پس خداوند فرمود: سر از سجده بردار و بخواه که داده خواهی شد و شفاعت کن که شفاعت تو پذیرفته خواهد شد، پس عقل سر خود را از سجده برداشت و گفت: خدایا از تو می خواهم که شفاعت مرا در باره کسی که مرا در آن آفریده ای بپذیر، پس خداوند به فرشتگانش فرمود: شما را گواه می گیرم که من شفاعت او را در باره کسی که در وجود او آفریده شده می پذیرم.

ده خصلت از خصلت های امام است

۵- سلیمان بن مهران از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: ده خصلت از خصلت های امام است: عصمت و نصّ (تعیین از جانب خدا) و اینکه عالم ترین و پرهیزکارترین و داناترین مردم به کتاب خدا باشد و اینکه دارای وصیّتی آشکار (از پیامبر و یا امام قبلی) باشد و معجزه و دلیل داشته باشد، و چشم او بخوابد ولی قلب او نخوابد و سایه نداشته باشد و پشت سرش را مانند پیش رویش ببیند.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۴۵

مصنف این کتاب می گوید: معجزه و دلیل امام در علم و استجابت دعای اوست و اما خبر دادن از حوادثی که پیش از

آنکه حادث شود، به وسیله عهدی است که از جانب پیامبر خدا (ص) به او رسیده است. و اینکه او سایه ندارد برای آن است که او از نور خدا آفریده شده است و اما دیدن پشت مانند پیش رو از جهت تیزی و فراست او در اشیاء است، خداوند فرمود: «همانا در این سخن نشانه هایی برای تیزیان است.» (۱)

علی (ع) ده خصلت از پیامبر داشت

۶- زید بن علی از پدرانیش از امیر المؤمنین (ع) نقل می کند که فرمود: من از پیامبر خدا (ص) ده خصلت دارم که دوست ندارم که در عوض هر کدام از آنها آنچه را که خورشید بر آن می تابد داشته باشم، به من فرمود: تو برادر من در دنیا و آخرت، و از مردم نزدیکترین کس به من در موقف هستی، و تو وزیر و وصی و جانشین من در خاندان و مال من هستی، و تو پرچم مرا در دنیا و آخرت به دست داری، دوست تو دوست من و دوست من دوست خداست، و دشمن تو دشمن من و دشمن من دشمن خداست.

۷- زید بن علی بن الحسین (ع) از پدرانیش از علی (ع) نقل می کند که فرمود: من از پیامبر خدا (ص) ده خصلت دارم که به هیچ کس پیش از من و بعد از من داده نشده است، او به من فرمود: ای علی تو برادر من در دنیا و آخرت و نزدیکترین کس برای من در موقف روز قیامت هستی و منزل من و تو در بهشت مانند منزل دو برادر، روبروی هم هستند، و تو وصی و دوست و وزیر من هستی، و دشمن تو، دشمن من و

دشمن من، دشمن خداست دوست تو دوست من و دوست من دوست خداست.

۸- جابر بن زید از امام صادق (ع) و او از پدرانش نقل می کند که علی (ع) فرمود:

برای من از پیامبر خدا (ص) ده خصلت است که در برابر یکی از آنها آنچه خورشید بر

(۱) سوره حجر، آیه ۷۵.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۴۷

آن طلوع و غروب می کند خوشحال نمی سازد، بعضی از اصحاب آن حضرت گفتند:

یا علی، آنها را برای ما بازگو کن، فرمود: از پیامبر خدا (ص) شنیدم که می فرمود: یا علی تو وصی و وزیر و جانشین من در خاندان و مال من هستی، دوست تو دوست من و دشمن تو دشمن من است، و تو سرور مسلمانان پس از من و تو برادر من و تو نزدیکترین مردم به من در موقف و تو صاحب پرچم من در دنیا و آخرت هستی.

۹- بکر بن محمد ازدی از برخی از اصحاب ما از امام صادق (ع) نقل می کند که امیر المؤمنین (ع) فرمود: برای من از پیامبر خدا (ص) ده خصلت است که در برابر یکی از آنها آنچه خورشید بر آن طلوع می کند مرا شاد نمی سازد، فرمود: تو برادر من در دنیا و آخرت و تو نزدیکترین مردم به من در موقف قیامت هستی و منزل تو در بهشت برابر منزل من است، همان گونه که برادران خدایی برابر هم هستند و تو صاحب پرچم من در دنیا و آخرت و تو وصی من و وارث من و جانشین من در خانواده و مال من و میان مسلمانان در هر موقعی که من غایب شوم هستی، شفاعت تو شفاعت

من است و دوست تو دوست من و دوست من دوست خدا، و دشمن تو دشمن من و دشمن من دشمن خداست.

مژده به شیعیان و یاران علی (ع) با ده خصلت

۱۰- عبد الله بن ضحاک از زید بن موسی بن جعفر (ع) و او از پدرانش از علی بن ابی طالب (ع) و نیز حسین بن زید از امام صادق (ع) و او نیز از پدرانش از علی بن ابی طالب (ع) نقل می کنند که آن حضرت فرمود: پیامبر خدا (ص) فرمود: یا علی، به شیعیان و یاران خود با ده خصلت بشارت بده: نخستین آنها پاکی ولادت (حلال زاده بودن)، و دومین آنها نیکو بودن ایمانشان به خدا، و سومین آنها دوست داشتن خدا آنها را، و چهارمین آنها گشادگی در قبرهایشان، و پنجمین آنها بودن نور در میان چشمانشان در پل صراط، و ششمین آنها کنده شدن فقر در برابر چشمانشان، و بی نیازی در دل هایشان، و هفتمین آنها خواری از جانب خدا برای دشمنانشان، و هشتمین آنها ایمنی از جذام و پیسی و دیوانگی، یا علی، و نهمین آنها ریختن گناهان و بدی ها از آنان و دهمین آن ها اینکه در بهشت با من هستند.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۴۹

ده خصلت از اخلاق نیکوست

۱۱- حسن بن عطیه از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: اخلاق نیکو ده تاست که اگر توانستی آنها را در خود داشته باشی چنین کن، چون ممکن است آنها در یک شخص باشد ولی در پسرش نباشد و یا در پسر باشد ولی در پدرش نباشد و یا در برده باشد ولی در آزاد نباشد: راستی در هنگام ناراحتی و راستی زبان و ادای امانت و صله ارحام و پذیرایی از مهمان و غذا دادن به سائل و پاداش احسان و حمایت از همسایه و حمایت از دوست و بالاتر از

همه آنها حیا.

۱۲- عبد الله بن مسكان از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: همانا خداوند پیامبرش را به اخلاق نیکو اختصاص داد، خودتان را آزمایش کنید، اگر آنها در شما باشد خدا را سپاس گوئید و از او بخواهید در شما افزون کند، پس آنها را ده تا بیان کرد:

یقین و قناعت و صبر و شکر و خشنودی (به آنچه از خدا می رسد) و حسن خلق و سخاوت و غیرت و شجاعت و مردانگی.

قیامت برپا نمی شود تا ده نشانه پدید آید

۱۳- حذیفه بن اسید گفت: پیامبر خدا (ص) از حجره خود به سوی ما متوجه شد و ما در باره قیامت گفتگو می کردیم، حضرت فرمود: قیامت برپا نمی شود، تا ده نشانه پدید آید: دجال، (بلند شدن) دود و طلوع خورشید از مغربش و جنبندگی زمین و (خروج) یاجوج و ماجوج و فرو رفتن در زمین در سه جا، یکی در مشرق و دیگری در مغرب و دیگری در جزیره العرب و آتشی که از قصر عدن (شهری است در یمن) که مردم را به سوی محشر سوق می دهد، هر گاه منزل کنند آن نیز منزل کند و هر گاه در وسط روز بخوابند، می خوابد. (هر کدام از اینها نشانه های قیامت است که به آنها (اشراط الساعه می گویند).

ده خصلت است که خداوند آنها را برای پیامبرش و خاندان او جمع کرده

۱۴- میمون بن مهران از عبد الله بن عباس نقل می کند که پیامبر خدا (ص) در میان ما به خطبه ایستاد و در آخر خطبه اش فرمود: خداوند برای ما ده خصلت را جمع کرده که به هیچ کس پیش از ما و بعد از ما آنها را جمع نکرده است: در ماست حکمت و حلم

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۵۱

و علم و نبوت و بخشش و شجاعت و میانه روی و راستی و پاکبازی و عفت، و ما همان کلمه تقوا و راه هدایت و نمونه والا و حجت بزرگ و ریسمان محکم و رشته متین هستیم و ما کسانی هستیم که خدا به دوست داشتن ما فرمان داده است، پس از حق چه چیزی جز گمراهی است؟ کجا رو می آورید؟

ده خصلت است که هر کس خدا را با آنها ملاقات کند، وارد بهشت می شود

۱۵- فضیل بن یسار از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: ده چیز است که هر کس خدا را با آنها ملاقات کند، وارد بهشت می شود: گواهی به اینکه معبودی جز خدا نیست و محمّد (ص) فرستاده اوست، و اقرار به آنچه پیامبر از جانب خدا آورده است و برپا داشتن نماز و پرداختن زکات و گرفتن روزه ماه رمضان و انجام حجّ خانه خدا و دوست داشتن دوستان خدا و بی زاری از دشمنان خدا و دوری از هر گونه مست کننده ای.

۱۶- صهیب بن عباد از پدرش و او از امام صادق (ع) و او از پدر و جدّش نقل می کند که فرمود: ده چیز است که هر کس

خدا را با آنها ملاقات کند، وارد بهشت می شود: گواهی به اینکه معبودی جز خدا نیست و محمد (ص) فرستاده اوست، و اقرار به آنچه

او از جانب خدا آورده و بر پا داشتن نماز و پرداختن زکات و حج خانه خدا و روزه گرفتن ماه رمضان و دوست داشتن دوستان خدا و بی زاری از دشمنان خدا و دوری از هر گونه مست کننده ای.

مؤمن عاقل نمی شود مگر اینکه در وی ده خصلت باشد

۱۷- سلیمان بن خالد از امام باقر (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود:

خداوند با چیزی بهتر از عقل پرستیده نشده و مؤمن عاقل نمی شود مگر اینکه در وی ده خصلت باشد: از او امید خیر رود، و از شر او ایمن باشند، و خیر اندک دیگران را بسیار شمارد و خیر بسیار خودش را اندک بشمارد و در طول عمرش از طلب علم خسته نشود و از رو آوردن اهل حاجت به سوی او به ستوه نیاید، فروتنی در نظرش بهتر از عزت، و تنگدستی در نظرش بهتر از ثروت باشد، بهره او از دنیا حد اقل خوراک است و اما دهمی، چیست آن دهمی؟ اینکه هیچ کس را نبیند مگر اینکه بگوید: او از من بهتر و پرهیزگارتر است. همانا مردم دو گروهند: گروهی که او از آنان بهتر و پرهیزگارتر است و گروهی که او از آنان بدتر و پست تر است، هر گاه کسی را ببیند که از او بهتر و پرهیزگارتر است به او فروتنی کند تا به او برسد و هر گاه کسی را

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۵۳

ببیند که از او بدتر و پست تر است، بگوید شاید خیر او در باطن و شر او در ظاهر است و شاید سرانجام او نیک باشد، پس اگر چنین کند عظمت او بالا می رود و سرور اهل زمانش می شود.

ده عضو از گوسفند خورده نشود

۱۸- ابن ابی عمیر از برخی از اصحاب و او از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود:

ده عضو از گوسفند خورده نشود: سرگین، خون، سپرز، مغز حرام، غده ها، آلت، خایه ها، بچه دان، فرج و شاهرگها- و یا- رگها.

ده چیز از حیوان مردار پاک است

۱۹- محمد بن ابی عمیر در یک حدیث مرفوع از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: ده چیز از حیوان مردار پاک است: استخوان، مو، پشم، پر، شاخ، سم، تخم، شیردان، شیر و دندان.

ده گروه در ده خصلت طمع نکنند

۲۰- یحیی بن عمران حلبی می گوید: از امام صادق (ع) شنیدم که فرمود: متکبر طمع نکند که از او تعریف نیکو شود، و نه نیرنگ باز در زیاد شدن دوست و نه بد اخلاق در شرافت و نه بخیل در صله رحم و نه مسخره کننده مردم در درستی محبت و نه کسی که کمتر فقه می داند در قضاوت، و نه غیبت کننده در سلامتی و نه حسود در راحتی قلب و نه سخت گیر بر لغزش

کوچک در آقایی و نه کم تجربه خودپسند در ریاست.

در ده موضع نماز خوانده نشود

۲۱- عبد الله بن فضل از کسی که به او نقل کرده از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: ده محل است که در آنجا نماز خوانده نمی شود: روی گل و آب و در حمام و وسط راه و لانه مورچه ها و محل شترها و آبراه ها و نمکزار و در برف و در وادی ضجنان (نام محلی در کنار مکه است).

مصنف این کتاب می گوید: در این محل ها در حالت اختیار نماز خوانده نمی شود،

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۵۵

پس هر گاه انسان در آب و گل قرار گیرد و مجبور به نماز خواندن در آنها باشد، با اشاره نماز بخواند و رکوعش از سجودش پایین تر باشد، و اما راه اشکالی ندارد در کناره های آن نماز خوانده شود، ولی در خود جاده ها نماز نخواند، و اما حمام در هیچ حالتی در آنجا نماز نخواند، ولی در رخت کن عیبی ندارد چون از حمام نیست، و اما لانه مورچگان، در آن محل نماز نخواند، چون به خاطر آمد و شد مورچه ها قدرت نماز خواندن ندارد، چون او را آزار می دهند و از

نماز مشغول می کنند، و اما محلّ شتر، در آنجا نماز نخواند مگر اینکه از کالای خود بترسد که در این صورت نماز خواندن در آنجا عیبی ندارد، و اما در آغل گوسفندان نماز خواندن اشکالی ندارد، و اما آبراه ها، در هیچ حالتی در آنجا نماز نخواند که خاطر جمع نیست که در حال نماز در آنجا آب جاری نخواهد شد، و اما نمکزار، در آنجا هیچ پیامبر و وصیّ پیامبری نماز نخوانده است، و اما غیر ایشان، هر گاه که محل سجده نرم باشد و بتواند پیشانی خود را در حال سجده در آن بگذارد، اشکالی ندارد، و اما برف، هر گاه انسان مجبور شود که روی آن نماز بخواند، محل گذاشتن پیشانی را هموار می کند تا برای سجده آماده باشد، و اما وادی ضجنان و همه وادی ها، نماز خواندن روا نیست، چون آنجاها جایگاه مارها و شیاطین است.

ده گروه وارد بهشت نمی شوند

۲۲- عبد الله بن زیاد بن علی بن الحسین از پدرش و او از امام صادق (ع) و او از پدرانش از علی (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: چون خداوند بهشت را آفرید، آن را از دو خشت آفرید: خشتی از طلا و خشتی از نقره، و دیوارهای آن را از یاقوت و سقف آن را از زبرجد و سنگریزه های آن را از لؤلؤ و خاک آن را از زعفران و مشک خوشبو قرار داد، پس به آن فرمود: سخن بگو، پس او گفت: معبودی جز تو که زنده پایدار هستی وجود ندارد، هر کسی وارد من شود خوشبخت می شود، پس خداوند فرمود: سوگند به عزّت و جلال و والائیم که کسی که

مداومت در شرابخواری داشته باشد در آن وارد نخواهد شد، و نه متکبر و نه سخن چین و نه دیوث که همان «قلطبان» است و نه مأمور شرطه و نه خنثی و نه کفن دزد و نه مأمور مالیات و نه قاطع رحم و نه قدری (کسی که به قضا و قدر ایمان ندارد).

۲۳- محمد بن حسین با سند خود نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: دائم

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۵۷

الخمیر وارد بهشت نمی شود و نه متکبر و نه سیاه سوخته و نه دیوث و نه مأمور شرطه و نه قاطع رحم و نه قدری.

مصنف این کتاب می گوید: منظور از سیاه سوخته کسی است که با وجود بالا بودن سنّ و سال موی سر و ریشش هیچ سفید نشود و به او «غریب» گفته می شود.

عافیت ده جزء دارد

۲۴- علی بن مهزیار با اسناد خود روایت کرده که (امام) فرمود: برای مردم زمانی فرا می رسد که عافیت در آن ده جزء دارد که نه جزء آن در کناره گیری از مردم و یک جزء آن در سکوت است.

ده گروه، خود و دیگران را رنج می دهند

۲۵- موسی بن بکر از امام کاظم (ع) و او از پدرش نقل می کند که امیر المؤمنین (ع) فرمود: ده کس خود و دیگران را رنج می دهند: صاحب علم اندک که خود را وادار می کند که به مردم بسیار یاد دهد، و مرد بردبار که صاحب علم بسیار است ولی هوشمند نیست، و کسی که در جستجوی چیزی است که به آن نمی رسد و شایسته او نیست، و زحمتکشی که سهل انگار است، و سهل انگاری که با آن حالتش علم هم ندارد، و کسی که با مردم مهربان است ولی به آنچه نزد اوست بخل می ورزد، و طالب علمی که با کسی که از او داناتر است مجادله می کند و چون به او یاد دهد نمی پذیرد.

زهد ده جزء دارد

۲۶- علی بن هاشم بن برید از پدرش نقل می کند که مردی نزد امام سجاد (ع) آمد و از او پرسید: زهد چیست؟ فرمود: زهد ده جزء دارد و بالاترین درجه زهد پایین ترین درجه ورع است، و بالاترین درجه ورع پایین ترین درجه یقین است، و بالاترین درجه یقین پایین ترین درجه رضاست، و زهد در آیه ای از کتاب خداست: «به آنچه از

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۵۹

دست داده اید تأسف مخورید و به آنچه دارید غرّه مشوید.» (۱)

ده گروه از کنیزان حرامند

۲۷- مسعده بن زیاد از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: ده گروه از کنیزان (برده) حرام هستند: میان مادر و دختر جمع

نشود، و نه میان دو خواهر، و نه کنیز تو که از مرد دیگری حامله است، و نه کنیز تو در حالی که شوهر دارد، و نه کنیز تو در حالی که خواهر شیری توست، و نه کنیز تو در حالی که عمه شیری توست، و نه کنیز تو در حالی که حائض است تا پاک شود و نه کنیز تو در حالی که او دختر شیری توست و نه کنیز تو در حالی که با کسی در آن شریک هستی.

شہوت ده جزء دارد

۲۸- ضریس از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: خداوند شہوت را ده جزء قرار داده است، نه جزء آن در زنها و یک جزء آن در مردہاست، و اگر نبود کہ خداوند اجزاء حیا را بہ اندازہ اجزاء شہوت در آنها قرار داده است، برای ہر مردی نہ زن می آویخت.

حیا ده جزء دارد

۲۹- احمد بن محمد و دیگران با اسناد خود از امام صادق (ع) نقل می کنند کہ فرمود: حیا ده جزء دارد، نہ جزء آن در زنان و یک جزء آن در مردان است، وقتی دوشیزہ ای حیض دید یک جزء از حیا او می رود و وقتی ازدواج کرد جزء دیگری می رود و چون بکارت او رفت جزء دیگری می رود و چون بچہ بہ دنیا آورد جزء دیگری می رود و پنج جزء می ماند و اگر زنا کند تمام حیا او می رود و اگر ہفت داشته باشد پنج جزء می ماند.

بستر خواب پسر بچہ های ده سالہ و زنان جدا شود

۳۰- عبد اللہ بن میمون قدّاح از امام صادق (ع) نقل می کند کہ فرمود: وقتی پسر بچہ ہا بہ سن ده سالگی رسیدند، بستر آنان و زنها جدا شود.

زن ده برابر مردان شکیبایی دارد

۳۱- مسعدہ بن صدقہ از امام صادق (ع) نقل می کند کہ فرمود: همانا خداوند برای

(۱) سوره حدید، آیه ۲۳.

الخصال / ترجمہ جعفری، ج ۲، ص: ۱۶۱

یک زن، شکیبایی ده مرد را قرار داده و چون حاملہ شد، نیروی صبر ده مرد دیگر ہم بہ او اضافہ می شود.

۳۲- اسحاق بن عمار از امام صادق (ع) نقل می کند کہ از آن حضرت شنیدم کہ می فرمود: همانا خداوند برای زن صبر ده مرد را قرار داده و چون حاملہ شود نیروی ده مرد دیگر بہ او اضافہ گردد.

ده چیز است کہ برخی از آنها از برخی دیگر سخت تر است

۳۳- محمد بن قیس از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: در این میان که امیر المؤمنین (ع) در «رحبه» بود و مردم دور او جمع شده بودند و بعضی فتوا می خواست و بعضی شکایت داشت، مردی بلند شد و گفت: سلام و رحمت و برکات خدا بر تو یا امیر المؤمنین، حضرت با آن دو چشم درشت خود به او نگاه کرد و فرمود:

و سلام و رحمت و برکات خدا بر تو باد، تو کیستی؟ گفت: من مردی از رعیت های تو و همشهری تو هستم، فرمود: تو از رعیت ها و همشهری های من نیستی و اگر فقط یک روز به من سلام می دادی از من پوشیده نمی ماندی، گفت: امان بده یا امیر المؤمنین، فرمود: آیا از وقتی که وارد این شهر شدی کاری انجام دادی؟ گفت: نه، فرمود: شاید تو از مردان جنگی هستی؟ گفت: آری، فرمود: چون جنگ تمام شده عیبی ندارد (به تو امان می دهم).

گفت: من مردی هستم که معاویه مرا به سوی تو فرستاده که به صورت ناشناس از تو چیزی بپرسم که ابن اصفیر (پادشاه روم)

از وی پرسیده و گفته است که اگر تو سزاوار حکومتی و جانشین محمد (ص) هستی، پس آنچه را که می پرسم پاسخ بده که اگر پاسخ بدهی از تو پیروی می کنم و برای تو جاذبه می فرستم، ولی معاویه نتوانسته پاسخ دهد و این کار او را پریشان کرده است و لذا مرا فرستاده تا از شما بپرسم.

امیر المؤمنین (ع) فرمود: خداوند پسر هند جگر خوار را بکشد، چقدر او همراهانش در گمراهی و کوری هستند، به خدا سوگند که او کنیزی را آزاد کرد و ندانست که چگونه با او ازدواج کند، خداوند میان من و این امّیت داوری کند که خویشاوندی مرا (با پیامبر) رعایت نکردند و روزگرم را تباه ساختند و حق مرا دفع کردند و جایگاه بزرگ مرا کوچک نمودند، (آنگاه فرمود) حسن و حسین و محمد را نزد من حاضر کنید، پس فرمود: ای مرد شامی این دو نفر (حسن و حسین) پسران

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۶۳

پیامبر خدا (ص) و این یکی (محمد حنفیه) پسر من است، از هر کدام از اینها که خواهی بپرس. گفت: از این که موی سرش تا گوش هایش ریخته (یعنی حسن) می پرسم و او جوان بود، حسن (ع) به او گفت: آنچه برای تو پیش آمده از من بپرس.

مرد شامی گفت: میان حق و باطل و آسمان و زمین و مشرق و مغرب چقدر فاصله است و قوس و قزح چیست؟ و آن چشمه ای که ارواح مشرکان در آن جای می گیرند، چیست؟ و چشمه ای که ارواح مؤمنان در آن جای می گیرند، چیست؟ و مؤنث چیست؟ و ده چیزی که برخی از آنها سخت تر از

برخی دیگر است، چیست؟ امام حسن (ع) فرمود: میان حق و باطل چهار انگشت است، آنچه را که با چشم خود دیدی آن حق است و گاهی با گوشت باطل های بسیاری می شنوی، مرد شامی گفت: راست گفتی، فرمود: میان آسمان و زمین دعای مظلوم و یک چشم انداز است، هر کس جز این بگوید او را تکذیب کن، گفت: راست گفتی ای پسر پیامبر، فرمود: میان مشرق و مغرب مسیر یک روز آفتاب است از وقتی که طلوع می کند تا وقتی که غروب می کند، مرد شامی گفت: راست گفتی، بفرما که قوس و قزح چیست؟ فرمود: وای بر تو، مگو قوس قزح؛ چون قزح نام شیطان است و آن قوس خداوند است و علامت فراوانی نعمت و امان برای اهل زمین از غرق شدن است و اما آن چشمه ای که ارواح مشرکان در آن جای می گیرند، چشمه ای است که به آن «برهوت» گفته می شود و اما آن چشمه ای که ارواح مؤمنان در آن جای می گیرند، چشمه ای است که به آن «سلمی» گفته می شود، و اما مؤنث کسی است که نمی داند مرد است یا زن، او باید منتظر بماند اگر مرد باشد محتمل می شود و اگر زن باشد حیض می بیند و سینه اش آشکار می گردد، و گر نه به او گفته می شود که به دیوار بول کن، اگر بول او به دیوار رسید او مرد است و اگر بول او ریخت، همان گونه که بول شتر می ریزد او زن است.

و اما آن ده چیز که برخی از آنها سخت تر از برخی دیگر است، پس سخت ترین چیزی که خدا آفریده، سنگ است و سخت تر از آن، سنگ آهن است

که با آن سنگ بریده می شود و سخت تر از آهن آتش است که آهن، را ذوب می کند و سخت تر از آتش، آب است که آتش را خاموش می کند و سخت تر از آب، ابر است که آن را حمل می کند و سخت تر از ابر، باد است که آن را جابجا می کند و سخت تر از باد، آن فرشته ای است که آن را می فرستد و سخت تر از آن فرشته، فرشته مرگ است که آن را می میراند و سخت تر از فرشته مرگ، خود مرگ است که او را هم می میراند و سخت تر

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۶۵

از مرگ، فرمان خداوند رب العالمین است که مرگ را هم می میراند.

آن مرد شامی گفت: گواهی می دهم که تو حقا پسر پیامبر خدا (ص) هستی و علی (ع) به امر خلافت از معاویه شایسته تر است، او این پاسخ ها را نوشت و آنها را نزد معاویه برد و معاویه آنها را به سوی ابن اصفیر (پادشاه روم) فرستاد و ابن اصفیر به او نوشت: ای معاویه! چرا با من با سخن دیگران صحبت می کنی و با پاسخ دیگران به من پاسخ می دهی، به مسیح سوگند می خورم که این پاسخ از تو نیست و این جز از معدن نبوت و محل رسالت نمی تواند باشد و اگر تو از من یک درهم بخواهی به تو نخواهم داد.

۳۴- مسعده بن صدقه از امام صادق (ع) و او از پدرانش نقل می کند که فرمود:

خداوند آفریده ای را نیافرید مگر اینکه موجود دیگری را امیر او کرد و به او چیره ساخت، بدین گونه است که وقتی خداوند دریاها را آفرید فخر کرد و جوشید و گفت:

چه چیزی بر

من غلبه می کند؟ پس خداوند فلک را آفرید و دریاها را به وسیله آن به گردش درآورد و آنها را خوار ساخت، سپس زمین فخر کرد و گفت: چه چیزی بر من غلبه می کند؟ پس خدا کوه ها را آفرید و آنها را بر پشت زمین مانند میخها محکم کرد که تا آنچه در زمین است آرام بگیرد، پس زمین خوار شد و آرام گرفت، آنگاه کوه ها بر زمین فخر کردند و تکبر نمودند و گفتند: چه چیزی بر ما غلبه می کند؟ پس خداوند، آهن را آفرید که کوه ها را برید، پس کوه ها آرام گرفتند و خوار شدند، آنگاه آهن بر کوه ها فخر کرد و گفت: چه چیزی بر من غلبه می کند؟ خداوند آتش را آفرید که آهن را ذوب نمود و آهن زبون شد، آنگاه آتش زبانه کشید و فخر فروشی کرد و گفت: چه چیزی بر من غلبه می کند؟ خداوند آب را آفرید که را خاموش کرد و او زبون گردید، آنگاه آب بر خود فخر کرد و گفت: چه چیزی بر من غلبه می کند؟ پس خداوند باد را آفرید که امواج آب را حرکت داد و آنچه را که در قعر آن است برانگیخت و آن را از مجاری خود منع کرد، پس آب زبون شد، آنگاه باد فخر کرد و وزید و دامنش را حرکت داد و گفت: چه چیزی بر من غلبه می کند؟ پس خداوند انسان را آفرید و او حيله کرد و چیزی را برگرفت که او را از باد و غیر آن بپوشاند، پس باد هم زبون شد، سپس انسان طغیان کرد و گفت: چه کسی از من نیرومندتر

است؟ پس خداوند مرگ آفرید که بر او غلبه نمود و انسان زبون شد، سپس مرگ در خود فخر نمود، پس خداوند فرمود: فخر مکن که من تو را میان دو گروه اهل بهشت و اهل جهنم سر می برم و دیگر تو را زنده نمی کنم، پس زبون شد و ترسید.

در خربزه ده خصلت جمع است

۳۵- ابن ابی عمیر از شخصی و او از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: خربزه را

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۶۷

بخورید که در آن ده خصلت جمع است: آن چربی زمین است و در آن مرض و ناراحتی وجود ندارد و آن هم غذا و هم نوشیدنی است و آن میوه و ریحان و اشنان و خورش است و آن بر قوه شهوت می افزاید و مثانه را شستشو می دهد و ادرار را زیاد می کند.

۳۶- یحیی بن اسحاق از امام صادق (ع) شبیه همان حدیث بالا را نقل می کند و در حدیث دیگر آمده: خربزه سنگریزه های مثانه را ذوب می کند و پیامبر خدا (ص) خربزه را با رطب میل می فرمود. و در خبر دیگر است: خربزه را با شکر می خورد، و امام صادق (ع) فرمود: خوردن خربزه ناشتا، باعث فلج می شود و خوردن خرما برفی ناشتا، باعث فلج می شود.

ده چیز نشاط آور است

۳۷- جعفر بن خالد از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: نشاط در ده چیز است:

راه رفتن و سوارکاری و فرو رفتن در آب و نگاه کردن در سبزی و خوردن و آشامیدن و نگاه کردن به زن زیبا و جماع و مسواک کردن و همصحبتی با مردان.

۳۸- صهیب بن عبّاد از امام صادق (ع) و او از پدر و جدّش نقل می کند که فرمود:

نشاط در ده چیز است: راه رفتن و سوارکاری و فرو رفتن در آب و نگاه کردن به سبزی و خوردن و آشامیدن و جماع و مسواک کردن و شستن سر با خطمی و نگاه کردن به زن زیبا و همصحبتی با مردان.

نماز بر ده وجه است

۳۹- زراره بن اعین از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: خداوند نماز را واجب کرد و پیامبر نیز آن را بر ده وجه سنت نمود: نماز در وطن، نماز در سفر، نماز خوف که بر سه وجه است و نماز کسوف آفتاب و ماه و نماز عید فطر و قربان و نماز استسقاء (طلب باران) و نماز بر میت.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۶۹

در شیعه ده خصلت است

۴۰- عمرو بن ابی المقدم از پدرش نقل می کند که امام باقر (ع) به من فرمود: ای ابو المقدم! همانا شیعیان علی (ع) (از کثرت عبادت) رنگشان پریده و لاغر اندامند و پوست خشکی دارند و لبهایشان نیز خشکیده و شکمهایشان گرسنه است و رنگهایشان دگرگون است و چهره هایشان زرد است، هنگامی که شب فرا رسد زمین را فرش خود قرار می دهند و پیشانی ها بر آن می گذارند، سجده آنان و اشک چشمانشان و دعا کردنشان و گریستنشان بسیار است، مردم شادمانند ولی آنان غمگین هستند.

پیامبر خدا (ص) در باره مشروب ده نفر را لعنت کرد

۴۱- جابر جعفر از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: پیامبر خدا (ص) در باره مشروب ده نفر را لعنت کرد: کسی که درخت آن را بکارد و کسی که از آن نگهداری کند و کسی که آن را بفشارد و کسی که آن را بخورد و کسی که آن را بریزد و کسی که آن را حمل کند و کسی که به سوی او حمل شود و فروشنده و مشتری و خورنده قیمت آن.

ثواب کسی که ده ماه رمضان را روزه بگیرد

۴۲- محمد بن حسین کرخی می گوید: از امام حسن عسکری (ع) شنیدم که در خانه اش به مردی فرمود: ای ابو هارون! هر کس ده ماه رمضان را پشت سر هم در سالهای متوالی روزه بگیرد، وارد بهشت می شود.

ثواب کسی که ده بار حج کرده باشد

۴۳- سیف بن عمیره از ابو بکر حضرمی نقل می کند که امام صادق (ع) فرمود: هر کس ده حج به جای آورد (ده سال در موسم به حج رود)، خداوند هرگز او را محاسبه نمی کند.

برکت ده جزء دارد

۴۴- سفیان جریری از عبد المؤمن انصاری نقل می کند که امام باقر (ع) از پیامبر

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۷۱

خدا (ص) روایت کرده که آن حضرت فرمود: برکت ده جزء دارد که نه قسمت آن در تجارت و یک دهم باقی مانده در پوست است.

مصنف این کتاب می گوید: منظور از پوست، پوست گوسفند است و گواه این سخن روایتی است که از پیامبر خدا (ص) نقل شده که فرمود: نه دهم روزی در تجارت و یک جزء باقیمانده در «سایاء» است که به معنای گوسفند است.

۴۵- حسین بن زید از پدرش و او از زید بن علی و او از پدرانش از علی بن ابی طالب (ع) نقل می کند که از پیامبر روایت کرده که آن حضرت فرمود: نه دهم روزی در تجارت و یک جزء باقیمانده در «سایاء» است؛ یعنی گوسفند.

پیش از قیامت ده نشانه وجود دارد

۴۶- حذیفه بن اسید می گوید: از پیامبر خدا (ص) شنیدم که می فرمود: پیش از برپایی قیامت ده نشانه وجود دارد: پنج نشانه در مشرق و پنج نشانه در مغرب، آنگاه این نشانه ها را بیان کرد: دابّه الارض و دجال و طلوع آفتاب از مغرب و آمدن عیسی بن مریم و یاجوج و ماجوج و اینکه او بر آنان غلبه می کند و آنان را در دریا غرق می سازد، و همه آن نشانه ها را بیان نکرد.

اسلام بر ده بخش بنا شده است

۴۷- زراره از امام باقر (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: اسلام بر اساس ده بخش بنیاد شده است: گواهی بر اینکه معبودی جز خدا نیست که اساس دین است و نماز که فریضه است و روزه که سپر (از آتش جهنم) است و زکات که پاکی (مال) است و حج که شریعت است و جهاد که جنگیدن است و امر به معروف که وفاداری به

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۷۳

دین است و نهی از منکر که حجت بر مخالفان است و جماعت که باعث الفت است و عصمت (در امام) که پایه فرمانبرداری است.

ایمان ده درجه دارد

۴۸- عبد العزیز قراطیسی می گوید: امام صادق به من فرمود: ای عبد العزیز همانا ایمان ده درجه دارد و به منزله نردبان است که از آن پله پله بالا- روند، پس آنکه یک درجه از ایمان دارد به آنکه دو درجه دارد نگوید که تو چیزی نیستی تا برسد به درجه دهم، و کسی را که پایین تر از توست، از ایمان ساقط مکن که آنکه بالا-تر از توست تو را ساقط می کند، پس چون کسی را دیدی که از تو پایین تر است به ملایمت او را به طرف خود بالا بکش و چیزی که او طاقت ندارد به او تحمیل مکن که می شکنند، چون هر کس مؤمنی را بشکند باید جبران کند. و مقدار در درجه هشتم و ابو ذر در درجه نهم و سلمان در درجه دهم بود.

۴۹- عبد العزیز قراطیسی گفت: نزد امام صادق (ع) رفتم و برخی از کارها و سخنان شیعیان را به او عرض کردم، فرمود: ای عبد العزیز! ایمان ده درجه

دارد، مانند نردبانی که ده پله دارد و پله پله از آن بالا می روند، کسی که در درجه اول است به کسی که در درجه دوم است نگوید که تو چیزی نیستی و کسی که در درجه دوم است به کسی که در درجه سوم است چنین نگوید، تا رسید به درجه دهم. فرمود: سلمان در درجه دهم و ابو ذر در درجه نهم و مقداد در درجه هشتم بودند، ای عبد العزیز، کسی را که پایین تر از توست ساقط مکن که بالاتر از تو، تو را ساقط می کند، هر گاه کسی را دیدی که پایین تر از توست و توانستی او را تا درجه خودت بالا ببری، این کار را بکن و چیزی را که طاقت آن را ندارد بر او تحمیل مکن که او را می شکنی، و هر کس مؤمنی را بشکند باید جبران کند، زیرا تو اگر به بیچ شتر بار شتر نه ساله را بزنی او را از میان برده ای.

ثواب کسی که ده سال به خاطر خدا اذان گفته باشد

۵۰- سعد بن طریف از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: هر کس ده سال برای خدا اذان بگوید، خداوند به مقدار چشم انداز او و تا جایی که در آسمان صدایش برسد، او را می آمرزد و هر خشک و تری که صدای او را بشنود، او را تصدیق می کند و برای او از هر کسی که با او در مسجد نماز بخواند بهره ای است، و برای او از هر کسی

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۷۵

که با صدای او نماز بخواند حسنه ای است.

در مسواک کردن ده خصلت است

۵۱- عمرو بن جمیع با سند خود از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: در مسواک کردن ده خصلت است: دهان را پاک و خدا را راضی می کند و حسنات را هفتاد بار اضافه می کند و آن از سنت است و زردی دندانها را از بین می برد و دندانها را سفید و لثه را محکم می کند و بلغم را قطع می کند و پرده جلو چشم را می برد و اشتها به غذا می آورد.

نشانه های قیامت ده ناست

۵۲- حذیفه بن اسید غفاری می گوید: در مدینه در سایه درختی نشسته بودیم و پیامبر در حجره بود که به ما توجه نمود و فرمود: در چه حالی هستید؟ گفتیم: سخن می گوئیم؟ فرمود: از چه چیزی؟ گفتیم: از قیامت، فرمود: شما قیامت را نخواهید دید مگر اینکه پیش از آن ده نشانه را ببینید: طلوع آفتاب از مغرب و دجال و دابّه الارض و سه بار فرو رفتن در زمین یک بار در مشرق و یک بار در مغرب و بار دیگر در جزیره العرب، و خروج عیسی بن مریم و خروج یاجوج و مأجوج و در آخر الزمان آتشی از سوی یمن از قعر زمین خارج می شود که هیچ کس را پشت سر خود نمی گذارد و مردم را به سوی محشر سوق می دهد، هر وقت بایستند با آنان می ایستند و آنها را به محشر سوق می دهد.

پیامبر خدا (ص) شبانه روز، ده بار هفت شوط طواف را به جا می آورد

۵۳- ابو الفرج می گوید: ابان از امام صادق (ع) پرسید: آیا برای پیامبر خدا (ص) نوع طوافی بود که با آن شناخته می شد؟ فرمود: پیامبر خدا (ص) در شبانه روز، ده بار هفت شوط طواف را به جا می آورد، در آغاز روز سه بار و آخر شب سه بار و

صبح دو بار و بعد از ظهر دو بار و میان آنها استراحت می کرد.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۷۷

کسی که در یک روز از ماه رمضان ده بار با زن خود همبستر شود

۵۴- فتح بن یزید جرجانی به امام کاظم (ع) نامه نوشت و از او در باره مردی که در ماه رمضان از راه حلال یا حرام با زنی همبستر شده پرسید، فرمود: برای او ده کفاره است، برای هر دفعه ای یک کفاره، فرمود: اگر بخورد و بیاشامد، یک روز یک کفاره دارد.

ده سخن پندآموز

۵۵- ابان بن عثمان نقل می کند که مردی نزد امام صادق (ع) آمد و گفت: پدر و مادرم فدای تو باد! مرا موعظه کن، فرمود: اگر خداوند به روزی تو متکفل است، پس اهتمام تو برای چیست؟ و اگر روزی قسمت شده است، حرص برای چیست؟ و اگر حساب حق است، پس جمع کردن برای چیست؟ و اگر جایگزین کردن خداوند حق است، پس بخل برای چیست؟ و اگر عذاب آتش جهنم حق است گناه برای چیست؟

و اگر مرگ حق است شادی برای چیست؟ و اگر عرضه شدن به خداوند حق است مکر و حيله برای چیست؟ و اگر عبور از پل صراط حق است خودبینی برای چیست؟

و اگر هر چیز بر اساس قضا و قدر الهی است اندوه برای چیست؟ و اگر دنیا فانی است اطمینان به آن برای چیست؟

ده نفر از این امت به خدای بزرگ کفر ورزیدند

۵۶- انس بن محمد ابو مالک از پدرش از امام صادق (ع) و او از پدر و جدش از علی بن ابی طالب (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) در وصیتی به او فرمود: یا علی، از این امت ده نفر به خدای بزرگ کفر ورزیدند: سخن چین، جادوگر، دیوث، کسی که از راه حرام از عقب زن جماع کند، کسی که با حیوانات جماع کند، کسی که با زن محرم خود زنا کند، کسی که سعی در فتنه کند، کسی که به دشمن در حال جنگ اسلحه

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۷۹

بفروشد و کسی که زکات ندهد و کسی که امکان حج داشته باشد و حج نکند و بمیرد.

چوبه های قمار که در جاهلیت وجود داشت ده تا بود

۵۷- ابان بن تغلب از امام باقر (ع) نقل می کند که آن حضرت در باره سخن خداوند:

«بر شما مردار و خون و گوشت خوک و ... حرام شده است.» «۱» فرمود: مردار و خون و گوشت خوک معلوم است و اما

«گوسفندی که بدون ذکر نام خدا سر بریده شده» منظور قربانی بتهاست، و اما «منخنقه» این بود که مجوسی ها حیوانات ذبح شده را نمی خوردند بلکه مردار می خوردند و آنها گاو و گوسفند را خفه می کردند و چون خفه می شد و می مرد، می خوردند، و «متردیه» این بود که چشمان حیوان را می بستند و از بالای بام به پایین می انداختند و چون می مرد آن را می خوردند و «نطیحه» این بود که میش ها را با هم درگیر می کردند و چون یکی از آنها می مرد می خوردند، «و ما اكل السبع الا ما ذکیم» این بود که آنها حیوانی را که گرگ و شیر آن را کشته بود

می خوردند، که خدا آن را حرام کرد «و ما ذبح علی النصب» حیوانی بود که برای آتشکده ها ذبح می کردند و قریش درخت و صخره را پرستش می کردند و برای آنها گوسفند ذبح می کردند.

«و ان تستقسموا بالازلام» این بود که آنان شترهای نحر شده را ده بخش می کردند و دور آن جمع می شدند و تیرها را بیرون می آوردند و آنها را به یک نفر می دادند و آن تیرها ده تا بود که هفت تا از آنها سهم داشت و سه تا پوچ بود، نامهای تیرهایی که سهم داشت عبارت بود از: فذّ، توأم، مسبل، نافس، حلس، رقیب و معلی. «فذّ» یک سهم و «توأم» دو سهم و «مسبل» سه سهم و «نافس» چهار سهم و «حلس» پنج سهم و «رقیب» شش سهم و «معلی» هفت سهم. و تیرهایی که سهم نداشتند عبارت بودند از: سفیح، منیح و وغد. قیمت شترها را کسی پرداخت می کرد که از این تیرها سهمی بر او اصابت نمی کرد و این همان قمار بود که خداوند آن را حرام کرد.

(۱) سوره مائده، آیه ۵.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۸۱

آنچه خدا بر هر مسلمانی فرض کرده که هر روز پیش از طلوع آفتاب ده مرتبه و پیش از غروب آن، ده مرتبه آن را بگوید

۵۸- اسماعیل بن فضل می گوید: از امام صادق (ع) سخن خداوند را که می فرماید:

«تسبیح بگو با حمد پروردگارت پیش از طلوع آفتاب و پیش از غروب آن.» «۱» پرسیدم، فرمود: بر هر مسلمانی فرض است که پیش از طلوع آفتاب ده مرتبه و پیش از غروب آن ده مرتبه بگوید: «نیست معبودی جز خدای یگانه، شریکی برای او وجود ندارد، پادشاهی و سپاس او راست، زنده می کند و می میراند و او زنده است و نمی میرد، خیر در دست اوست و او بر

هر چیزی قدرت دارد.» می گوید: من گفتم:

«نیست معبودی جز خدای یگانه، شریکی برای او وجود ندارد، پادشاهی و سپاس او راست، زنده می کند و می میراند و زنده می کند.» امام فرمود: ای شخص، شک نیست که خداوند زنده می کند و می میراند و زنده می کند ولی تو همان را بگو که من گفتم:

(یعنی فقط بگو زنده می کند و «می میراند و زنده می کند» را اضافه مکن.)

پسران عبدالمطلب ده تا بودند به اضافه عباس

۵۹- ابان بن عثمان احمر می گوید: از امام صادق (ع) شنیدم که از پدرش نقل می کرد که از جابر بن عبد الله انصاری شنیدم که می گفت: از پیامبر خدا (ص) از پسران عبدالمطلب پرسیدند، فرمود: ده تا به اضافه عباس.

مصنف این کتاب می گوید: آنان عبارت بودند از: عبد الله، ابو طالب، زبیر، حمزه، حارث - که بزرگ ترین آنان بود - غیداق، مقوم، حجل، عبد العزی، و او همان ابو طالب بود، ضرار و عباس. بعضی گفته اند که «مقوم» همان «حجل» است.

عبدالمطلب ده نام داشت که عرب ها و پادشاهان روم قیصره و پادشاهان عجم و پادشاهان حبشه او را با آن نام ها می شناختند، از نامهای او عامر، شیبه الحمد، سید البطحاء، ساقی الحجیج، ساقی المعیث، غیث الوری فی العام الجذب، ابو الساده العشره، عبدالمطلب، حافر زمزم. و این نامها برای کسی پیش از او نبود.

(۱) سوره طه، آیه ۱۳.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۸۳

باب خصلت های یازدهگانه

نامهای یازده ستاره ای که یوسف در خواب دید که آنها با آفتاب و ماه به او سجده می کنند

۱- عبد الرحمن بن سابط قریشی از جابر بن عبد الله انصاری در باره این سخن خداوند که از قول یوسف نقل می کند که گفت: «من یازده ستاره را همراه با آفتاب و ماه دیدم که به من سجده می کنند.» نقل می کند که آن ستارگان را چنین نام برد: طارق، جربان، ذیال، ذو الکنفان، ذو القرع، قابس، وثاب، عمودان، فیلق، مصبح، ضروح، ضیاء و نور که همان آفتاب و ماه بودند، و هر کدام از این ستارگان آسمان را احاطه کرده اند.

۲- جابر بن عبد الله می گوید: مردی از یهودیها نزد پیامبر خدا (ص) آمد که به او بستان یهودی می گفتند، و گفت: ای محمد، به من خبر بده از ستارگانی

که یوسف دید که به او سجده می کنند، پیامبر خدا (ص) آن روز جوابی به او نداد تا جبرئیل نازل شد و نامهای آنها را به او خبر داد، پیامبر خدا (ص) کسی را دنبال بستان فرستاد و چون آمد، پیامبر فرمود: اگر آن نامها را بگویم مسلمان می شوی؟ گفت: آری. پیامبر به او چنین گفت: جربان، طارق، ذیال، ذو الکنفان، قابس، وثاب، عمودان، فیلق، مصبح، ضروح، ذو القرع و ضیا و نور که آنها را در افق آسمان دید که به او سجده می کنند و چون یوسف آن را به یعقوب تعریف کرد، یعقوب گفت: این کار پراکنده ای است که خداوند بعدها آن را جمع می کند. می گوید: بستان گفت: به خدا سوگند که این نام های آن ستارگان است.

زمزم یازده نام دارد

۳- معاویه بن عمّار از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: نام های چاه زمزم عبارتند از: رکضه جبرئیل، حفیره اسماعیل، حفیره عبد المطلب، زمزم، بّره، مضمونه، رواء، شبعه، طعام، مطعم و شفاء سقم.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۸۵

باب خصلت های دوازده گانه

باب یک تا دوازده

۱- عطا از طاوس نقل می کند گروهی از یهود نزد عمر بن خطاب آمدند و او در آن روز والی مردم بود، گفتند: تو والی این امر پس از پیامبرتان هستی و ما نزد تو آمدیم و از تو چیزهایی می پرسیم، اگر تو آنها را درست پاسخ دادی ایمان می آوریم و تو را تصدیق می کنیم و پیرو تو می شویم، عمر گفت: پرسید آنچه را در نظر دارید، گفتند: به ما خبر بده از قفلهای آسمانهای هفتگانه و کلیدهای آنها، و به ما خبر بده از قبری که صاحب خود را حرکت داد، و به ما خبر بده از کسی که قوم را ترسانید در حالی که نه از انس بود و نه از جنّ، و به ما خبر بده از محلی که آفتاب به آنجا تابید و دیگر بازنگشت، و به ما خبر بده از پنج موجود زنده ای که در رحم مادر آفریده نشدند، و از یکی و دو تا و سه تا و چهار تا و پنج تا و شش تا و هفت تا و هشت تا و نه تا و ده تا و یازده تا و دوازده تا، می گوید: عمر ساعتی سر به زیر انداخت و سپس چشمانش را باز کرد و گفت: شما از عمر بن خطاب چیزهایی را پرسیدید که آنها را نمی داند ولی پسر عموی پیامبر خدا (ص) از آنچه

پرسیدید به شما خبر می دهد، پس کسی را به جانب او فرستاد و او را فرا خواند.

و چون علی (ع) آمد، عمر به او گفت: ای ابو الحسن، گروه یهود از من چیزهایی را پرسیدند که به هیچ کدام پاسخ ندادم و آنها به من قول داده اند که اگر به آنها بگویم به پیامبر ایمان بیاورند، علی (ع) به آنان گفت: ای گروه یهود، سؤالهای خود را با من بگویید، آنها همان چیزهایی را که به عمر گفته بودند بازگو کردند. علی (ع) به آنان گفت: اما قفل های آسمان ها شریک قرار دادن به خداست و کلیدهای آن گفتن «لا اله الا الله» است، و اما قبری که صاحب خود را حرکت داد ماهی بود که یونس را در شکم خود در هفت دریا گردانید، و اما آنکه قوم خود را ترسانید و از انس و جنّ نبود مورچه حضرت سلیمان بن داود بود، و امّا محلی که آفتاب به آنجا تابید و دیگر باز نگشت، دریایی بود که خداوند در آنجا موسی را نجات داد و فرعون و یارانش را

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۸۷

غرق کرد (چون در آن حال آبها کنار رفت و آفتاب به آنجا تابید و دیگر آنها به هم آمدند و هرگز آفتاب به آنجا نتابید.) و امّا پنج موجود زنده ای که در رحم مادر آفریده نشدند، عبارت بودند از: آدم و حوّا و عصای موسی و شتر صالح و قوچ ابراهیم.

و امّا یکی، خدای یگانه ای است که شریک ندارد، و اما دو تا، آدم و حوا هستند، و اما سه تا، جبرئیل و میکائیل و اسرافیل هستند، و اما

چهار تا، تورات و انجیل و زبور و فرقان، و اما پنج تا پنج نمازی است که به پیامبر واجب شده است، و اما شش تا، سخن خداوند است که فرمود: آسمان ها و زمین را در شش روز آفریدیم، و اما هفت تا، سخن خداوند است که فرمود: بالای شما هفت آسمان سخت آفریدیم، و اما هشت تا، سخن خداوند است که فرمود: در آن روز عرش پروردگارت را بالای آنان هشت نفر حمل می کنند، و اما نه تا، معجزاتی بود که به موسی بن عمران داده شد، و اما ده تا، سخن خداوند است که فرمود: ما با موسی سی شب وعده گذاشتیم و آن را با ده شب دیگر به پایان رسانیدیم، و اما یازده تا، سخن یوسف است که به پدرش گفت: من دیدم که یازده ستاره بر من سجده کردند، و اما دوازده تا، سخن خداوند است که به موسی فرمود: عصای خود را به سنگ بزن، پس دوازده چشمه از آن جوشید.

می گوید: آن یهودی ها جلو آمدند در حالی که می گفتند: گواهی می دهیم که معبودی جز خدا نیست و اینکه محمد (ص) پیامبر خداست و تو پسر عموی او هستی، سپس رو به عمر کردند و گفتند: گواهی می دهیم که این شخص برادر پیامبر خداست و به خدا سوگند که او به این مقام شایسته تر از توست و هر کس که با آنان بود مسلمان شدند و اسلام نیکویی داشتند.

بدترین اولین و آخرین دوازده نفرند

۲- مالک بن ضمیره روایتی گفت: چون ابو ذر تبعید شد، او و علی بن ابی طالب (ع) و مقداد بن اسود و عمار بن یاسر و حذیفه بن یمان و

عبد الله بن مسعود اجتماع کردند، ابو ذر گفت: حدیثی بگوئید که با آن پیامبر خدا (ص) را یاد کنیم و به او شهادت بدهیم و دعا کنیم و او را با توحید تصدیق کنیم، علی (ع) فرمود: حالا- زمان حدیث گفتن من نیست، گفتند: درست است، ابو ذر گفت: ای حدیثه، تو حدیثی برای ما بگو،

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۸۹

گفت: شما می دانید که من همواره از مشکلات می پرسیدم و آنها را می آزمودم و از غیر آنها نمی پرسیدم، ابو ذر گفت: ای ابن مسعود، تو به ما حدیث بگو، ابن مسعود گفت:

شما می دانید که من قرآن قرائت می کنم و از غیر آن پرسیده نمی شوم، ولی شما اصحاب حدیث هستید، گفتند: درست است، ابو ذر گفت: ای مقداد، تو به ما حدیث بگو، گفت: می دانید که من صاحب شمشیر بودم و از غیر آن پرسیده نمی شوم ولی شما اصحاب حدیث هستید، گفتند: درست است، ابو ذر گفت: ای عمار، تو به ما حدیث بگو، عمار گفت: شما می دانید که من مرد فراموشکاری هستم مگر اینکه کسی به یاد من بیاورد تا یادم آید.

ابو ذر گفت: من برای شما حدیثی را می گویم که آن را شنیدید و کسانی هم از شما شنیده اند. پیامبر خدا (ص) فرمود: آیا شما گواهی نمی دهید که معبودی جز خدا نیست و محمد پیامبر خداست و قیامت برپا خواهد شد و در آن شکی نیست و اینکه خداوند تمام مردم را که در قبرها هستند زنده می کند و برانگیخته شدن حق است و بهشت و جهنم حق است؟ گفتند: گواهی می دهیم، فرمود: من نیز با شما از گواهان هستم، سپس گفت:

آیا گواهی نمی دهید که پیامبر خدا (ص) فرمود: بدترین اولین و آخرین دوازده نفرند:

شش نفر از پیشینیان و شش نفر از آخرین است؟ سپس شش نفری که از پیشینیان است چنین نام برد: پسر آدم که برادرش را کشت و فرعون و هامان و قارون و سامری و دجال که نام او در اولین است ولی در آخرین خروج می کند و اما شش نفری که از آخرین است، عبارتند از:

گوساله که همان «نعل - پیر خرفت» است و فرعون که همان معاویه است و هامان این امت که همان زیاد است و قارون آن که سعید است و سامری که همان ابو موسی اشعری عبد الله بن قیس است، چون او همان را گفت که سامری قوم موسی گفت و آن اینکه گفت: جنگ نباشد، و ابتر که همان عمرو عاص است، آیا به این گواهی می دهید، گفتند: آری، گفت: من نیز از گواهان هستم.

سپس گفت: آیا گواهی می دهید که پیامبر خدا (ص) فرمود: همانا امت من در پنج پرچم، وارد بر من در حوض می شوند، اولین پرچم، پرچم همان گوساله است و من بلند می شوم و دست او را می گیرم و چون دست او را گرفتم صورتش سیاه می شود و قدم هایش می لرزد و درونش می تپد و هر کس که از او پیروی کرده مانند او می شود و من می گویم: شما پس از من با دو امانت گران بها چه کردید؟ می گویند: بزرگ تر آن دو را (که همان قرآن است) دروغ انگاشتیم و پاره پاره کردیم و کوچک تر آن دو را (که خاندان پیامبر است) مورد ستم قرار دادیم و حق او را گرفتیم، پس من می گویم:

به طرف چپ بروید و آنان در حالی که تشنه اند و صورت هایشان سیاه شده و قطره ای آب نخورند. سپس پرچم فرعون امت من که آنان بیشترین مردم هستند و از

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۹۱

آنها کسانی هستند که برگرداننده اند، گفته شد: یا رسول الله برگردانندگان چه کسانی هستند؟ آیا آنها راه را برگرداننده اند؟ فرمود: نه، بلکه دین خود را برگرداننده اند، آنان کسانی هستند که به خاطر دنیا خشم می گیرند و به آن خوشنود هستند، پس برمی خیزم و دست رفیق آنها را می گیرم و چون دست او را گرفتم، صورتش سیاه می شود و قدم هایش می لرزد و درونش می تپد و هر کس که از او پیروی کرده مانند او می شود و من می گویم: شما پس از من با دو امانت گران بها چه کردید؟ می گویند بزرگ تر آن دو را دروغ انگاشتیم و پاره پاره کردیم و با کوچک ترین آن دو (که خاندان پیامبر است) جنگیدیم و او را کشتیم، پس من می گویم: راه رفیقانتان را در پیش بگیرید و آنها می روند در حالی که تشنه اند و صورت هایشان سیاه است و قطره ای از آن نخورند.

فرمود: سپس پرچم همام امت من بر من وارد می شوند و من بر می خیزم دست او را می گیرم و چون دست او را گرفتم، صورتش سیاه می گردد و قدم هایش می لرزد و درونش می تپد و هر کس که کار او را کرده تابع او می شود، من می گویم: شما پس از من با دو امانت گران بها چه کردید؟ می گویند: بزرگ تر را دروغ انگاشتیم و پاره پاره کردیم و کوچک تر را خوار ساختیم و نافرمانی کردیم، پس من می گویم: به راه رفیقانتان بروید، پس می روند در حالی

که تشنه اند و صورت هایشان سیاه شده و قطره ای از آن نخورند.

سپس پرچم عبد الله بن قیس بر من وارد می شود و او پیشوای پنجاه هزار نفر از امت من است، برمی خیزم و دست او را می گیرم و چون دست او را گرفتم صورتش سیاه می شود و قدم هایش می لرزد و درونش می تپد و هر کس که کار او را کرده تابع او می شود، پس می گویم: پس از من با دو امانت گران بها چه کردید؟ می گویند: بزرگ تر را دروغ انگاشتیم و نافرمانی کردیم و کوچک تر را خوار ساختیم و از آن رویگردان شدیم، پس می گویم: راه رفیقانتان را بروید، پس می روند در حالی که تشنه اند و صورت هایشان سیاه است و قطره ای از آن نمی خورند.

سپس آن مرد شل با پرچم خود بر من وارد می شود و من دست او را می گیرم و چون دست او را گرفتم، صورتش سیاه می شود و قدم هایش می لرزد و درونش می تپد و هر کس کار او را کرده تابع او می شود، پس من می گویم: پس از من با دو امانت گران بها چه کردید؟ می گویند: بزرگ تر را دروغ انگاشتیم و او را نافرمانی کردیم و با کوچک تر جنگیدیم و او را کشتیم، پس من می گویم: راه رفیقانتان را بروید، پس می روند در حالی که تشنه اند و صورت هایشان سیاه شده و قطره ای از آن نمی خورند.

سپس پرچم امیر المؤمنین و پیشوای پرهیزگاران و رهبر پیشانی سفیدان بر من وارد می شود، برمی خیزم و دستش را می گیرم و چون دست او را گرفتم صورت او و یارانش سفید می شود، پس می گویم: پس از من با دو امانت گران بها چه کردید؟ می گویند: از بزرگتر پیروی نمودیم و آن را

تصدیق کردیم و کوچک تر را کمک کردیم و یاری نمودیم و همراه با او جنگیدیم، پس می گویم:

برگردید در حالی که سیراب هستند، پس شربتی می خورند که هرگز پس از آن تشنه نمی شوند،

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۹۳

صورت پیشوایشان مانند خورشید درخشان و صورت های یارانش مانند ماه در شب چهاردهم و مانند نورهای ستارگان آسمان است.

سپس گفت: آیا شما نزد خداوند به این گواهی می دهید؟ گفتند: آری. گفت: من نیز از گواهان هستم، یحیی (راوی حدیث) گفت: عباد (راوی بعدی حدیث) گفت: نزد خدا برای من گواه باشید که ابو عبد الرحمن این حدیث را برای من نقل کرد و ابو عبد الرحمن گفت: نزد خدا بر من گواه باشید که حارث بن حصیره این حدیث را برای من نقل کرد و حارث گفت: نزد خدا برای من گواه باشید که صخر بن حکم این حدیث را برای من نقل کرد، صخر بن حکم گفت: نزد خدا برای من گواه باشید که حیّان این حدیث را برای من نقل کرد، حیّان گفت: نزد خدا برای من گواه باشید که ربیع بن جمیل این حدیث را برای من نقل کرد، ربیع بن جمیل گفت: نزد خدا برای من گواه باشید که مالک بن حمزه این حدیث را برای من نقل کرد، مالک بن حمزه گفت: نزد خدا برای من گواه باشید که ابو ذر غفاری برای من این حدیث را نقل کرد، ابو ذر نیز مانند آن را گفت و گفت: پیامبر خدا (ص) فرمود: آن را جبرئیل از جانب خدا به من گفت.

شناختن زوال آفتاب در هر ماه از ماههای دوازده گانه رومی

۳- عبد الله بن سنان می گوید: از امام صادق (ع) شنیدم که

می فرمود: آفتاب در نیمه ماه حزیران به اندازه نصف قدم (از سایه قد انسان) زایل می شود و ظهر می شود، و در نیمه ماه تموز به اندازه یک و نصف، در نیمه ماه آب به اندازه دو قدم و نصف، و در نیمه ماه ایلول به اندازه سه قدم و نصف، و در نیمه تشرین اول پنج قدم و نصف، و در نیمه تشرین دوم هفت قدم و نصف، و در نیمه کانون اول نه قدم و نصف، و در نیمه کانون دوم هفت قدم و نصف، و در نیمه شباط پنج قدم و نصف، و در نیمه حزیران نصف قدم. (این ترتیب به شهر سائل و امام اختصاص دارد و نمی توان آن را به همه جا تعمیم داد).

کسانی که نشستن ابو بکر در مقام خلافت و پیشی گرفتن او به علی بن ابی طالب (ع) را انکار کردند، دوازده نفر بودند

۴- عثمان بن مغیره از زید بن وهب نقل می کند که گفت: کسانی که نشستن ابو بکر

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۹۵

در مقام خلافت و پیشی گرفتن او بر علی بن ابی طالب (ع) را انکار کردند، دوازده نفر از مهاجران و انصار بودند، از مهاجران خالد بن سعید بن العاص و مقداد بن اسود و ابی بن کعب و عمار بن یاسر و ابو ذر غفاری و سلمان فارسی و عبد الله بن مسعود و بریده الاسلمی، و از انصار خزیمه بن ثابت و ذو الشهادتین و سهل بن حنیف و ابو ایوب انصاری و ابو الهیثم بن تیهان و جز آنها. چون ابو بکر به منبر رفت با خود مشورت کردند، بعضی از آنها گفتند: بهتر است برویم و او را از منبر پیامبر خدا (ص) پایین بکشیم، دیگران گفتند: اگر چنین کنید خود

را به زحمت انداخته اید و خداوند فرموده است: «خود را با دست خود به هلاکت نیندازید» (۱) بلکه ما را نزد علی بن ابی طالب (ع) ببرید تا با او مشورت کنیم و از فرمان او اطلاع حاصل کنیم، آنها نزد علی (ع) رفتند و گفتند: یا امیر المؤمنین، خود را ضایع کردی و حقی را که تو به آن شایسته تر بودی رها ساختی و ما اراده کرده ایم که آن مرد را از منبر پیامبر خدا (ص) پایین بکشیم، زیرا که حق، حق توست و تو به این کار از او شایسته تری، ولی ناخوش داشتیم که بدون مشورت تو او را پایین بکشیم.

علی (ع) به آنان فرمود: اگر چنین کنید برای آنها جز دشمن در حال جنگ نخواهید بود و چیزی جز مانند سرمه چشم یا نمک توشه نخواهید بود (یعنی تعداد شما در برابر آنها اندک است) و ائمت که سخن پیامبر را رها کرده و به خدا دروغ بسته است، بر این کار اتفاق کرده اند، و من با اهل بیتم در این باره مشورت کرده ام و آنها جز سکوت نخواسته اند و این به جهت خشمی است که در سینه های این قوم است و با خدا دشمنی و اهل بیت پیامبرش دشمنی دارند و آنان خون های جاهلیت را مطالبه می کنند، به خدا سوگند اگر چنین کنید، آنان شمشیرهای خود را عریان می کنند و آماده جنگ می شوند، همان گونه که این کار را کردند و مرا مقهور و مغلوب ساختند و اعتراف مرا خواستند و به من گفتند: بیعت کن و گر نه تو را می کشیم و من چاره ای نیافتم جز اینکه این قوم را

از خودم دفع کنم، و این بدان جهت بود که سخن پیامبر (ص) را به یاد آوردم که فرمود: یا علی، قوم امر تو را شکستند و بدون تو در آن استبداد کردند و در باره تو مرا نافرمانی کردند، بر تو باد صبر تا امر خدا فرود آید، آگاه باش که آنان به زودی و حتما به تو نیرنگ خواهند کرد، نگذار آنها به خوار کردن تو و

(۱) سوره بقره، آیه ۱۹۲.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۹۷

کشتن تو راه پیدا کنند، چون امت پس از من با تو نیرنگ خواهند کرد، جبرئیل به من از جانب پروردگرم چنین خبر داده است. شما نزد آن مرد بروید و آنچه را که از پیامبرتان شنیده اید به او بگویید و او را در کارش در شبهه باقی نگذارید، تا این کار حجت بزرگی برای او باشد و کیفر او را وقتی نزد پروردگارش رفت در حالی که پیامبرش را عصیان کرده و فرمان او را مخالفت نموده، بیشتر کند.

راوی گفت: آنها رفتند و روز جمعه دور منبر پیامبر جا گرفتند و به مهاجران گفتند: همانا خداوند در قرآن با شما شروع کرده و فرمود: «همانا خداوند از پیامبر و مهاجران و انصار درگذشت» پس با شما شروع کرده است. نخستین کسی که شروع کرد و برخاست، خالد بن سعید بن عاص بود که نسبتی با بنی امیه داشت. پس گفت: ای ابو بکر از خدا بترس، تو خود می دانی که پیامبر خدا (ص) پیشتر در باره علی (ع) چه گفته است، آیا نمی دانی که پیامبر خدا (ص) به ما که در روز بنی قریظه دور آن

حضرت بودیم و به مردان صاحب منزلت ما فرمود: ای گروه مهاجران و انصار، به شما وصیتی می کنم آن را حفظ کنید و من چیزی را به شما می رسانم، آن را بپذیرید، آگاه باشید که علی (ع) امیر شما پس از من و جانشین من در میان شما است، پروردگارم این موضوع را به من سفارش کرده و اگر شما وصیت مرا در باره او حفظ نکنید و او را یاری نکنید، در احکام دینتان دچار اختلاف می شوید و کار دینتان بر شما مضطرب می شود و بدترین های شما بر شما حاکم می شوند، آگاه باشید که اهل بیت من وارثان امر من و قیام کنندگان به امر امت من هستند، خداوندا، هر کس در باره آنان سفارش مرا حفظ کند، او را در جرگه من محشور فرما و از رفاقت من او را بهره ای ده که با آن سعادت آخرت را دریابد، خداوندا، هر کس پس از من در باره اهل بیت بدی کند، بهشت را که پهنایی چون آسمان ها و زمین است، بر وی حرام کن.

عمر بن خطاب گفت: ساکت باش ای خالد، که تو اهل مشورت نیستی و سخن تو قابل قبول نیست، خالد گفت: بلکه تو ساکت باش ای پسر خطاب، که به خدا سوگند که تو خود می دانی که با زبانی جز زبان خودت سخن می گویی و به افرادی جز افراد خودت تکیه کرده ای، و به خدا سوگند که قریش می داند که من از نظر شرافت خانوادگی بزرگ ترین آنها و از نظر ادب قوی ترین آنها و از نظر نام و نشان نیکوترین آنها و از نظر بی نیازی به خدا و رسولش کمترین آنها

هستم و تو از نظر شرافت خانوادگی پست ترین آنها و از نظر تعداد کمترین آنها و از نظر نام و نشان گمنام ترین آنها هستی و با خدا و رسولش رابطه کمتری داری و تو موقع جنگ ترسو و در قحط سالی بخیل هستی و نژاد پستی داری و در قریش افتخاری نداری، راوی می گوید: خالد او را ساکت کرد و نشست.

سپس ابو ذر (ره) برخاست و پس از حمد و ثنای الهی گفت: اما بعد، ای گروه

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۱۹۹

مهاجران و انصار شما می دانید و نیکان شما می دانند که پیامبر خدا (ص) فرمود: کار خلافت پس از من مال علی (ع) سپس حسن و حسین، سپس در خاندان من از نسل حسین قرار دارد، شما سخن پیامبر خودتان را کنار گذاشتید و در آنچه به شما تأکید کرده بود خود را به فراموشی زدید؟ و تابع دنیا شدید و نعمت های آخرت را ترک کردید. همان جایی که سرای جاویدان است و بنیان آن خراب نمی شود و اهل آن اندوهگین نگردد و ساکنان آن نمی میرند، و چنین بودند امت هایی که پس از پیامبرانشان کافر شدند و (دین خدا را) تبدیل کردند و تغییر دادند و شما دقیقاً همانند آنها شدید، به زودی وبال کارتان را خواهید چشید و خداوند بر بندگانش ستمکار نیست، سپس گفت:

آنگاه سلمان فارسی (ره) برخاست و گفت: ای ابو بکر! وقتی قضاوتی برای تو رسید، به چه کسی کار خود را واگذار می کنی؟ و وقتی از آنچه نمی دانی پرسیده شدی، به چه کسی پناه خواهی برد؟ در حالی که در میان قوم، دانشمندتر از تو و در کار خیر،

کارا تر از تو و سرافراز تر از تو، و از نظر پیشینه و خویشاوندی به رسول خدا (ص)، نزدیک تر از تو وجود دارد؟ او به شما تأکید کرد و شما سخن او را رها کردید و سفارش او را از یاد بردید، بزودی هنگامی که قبرها را زیارت کردید کار بر شما روشن خواهد شد، در حالی که پشت تو از سنگینی ها سنگین شده است. اگر آن را به قبر خود حمل کنی به پیشینه خود برگردی، پس اگر به سوی حق برگشتی و در باره اهل آن با انصاف رفتار نمودی، این کار باعث نجات تو خواهد بود در روزی که به عمل خود نیازمندی و در گودی قبر با گناهانت از آنچه انجام داده ای تنها ماندی، تو همان را شنیدی که ما شنیدیم و همان را دیدی که ما دیدیم ولی این کار تو را از آنچه می کنی باز نداشته است، در باره خود از خدا بترس که کسی که بیم داده شد، عذر او پذیرفته نیست.

سپس مقداد بن اسود (ره) برخاست و گفت: ای ابو بکر! از جایگاه خود تجاوز مکن و وجب خود را با اندازه میان انگشت ابهام و سبابه مقایسه کن (یعنی از حد خود تجاوز مکن) و به خطای خود گریه کن که این در زندگی و مرگ برای تو مناسب تر است و این کار را به آنجا که خدا و رسولش قرار داده بازگردان، به دنیا تکیه مکن و با فرومایگانی که می بینی، به خود مغرور مباش، به زودی دنیای تو خراب خواهد شد و به سوی پروردگارت بازخواهی گشت و او مطابق با عملت به تو جزا

خواهد داد، تو خود می دانی که این کار از آن علی (ع) است و او پس از پیامبر صاحب آن است، همانا تو را نصیحت کردم، اگر تو نصیحت مرا بپذیری.

سپس بریده الأسلمی برخاست و گفت: ای ابو بکر! فراموش کردی یا خودت را به فراموشی زدی یا خودت را فریب دادی؟ آیا به یاد نمی آوری هنگامی را که پیامبر

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۰۱

خدا (ص) به ما فرمان داد که به علی (ع) به عنوان امیر مؤمنان سلام بدهیم در حالی که پیامبر در میان ما بود؟ از پروردگارت بترس و پیش از آنکه نتوانی، نفس خود را دریاب و آن را از هلاکت نجات بده و این امر را رها کن و آن را به کسی که شایسته تر از توست واگذار، و به گمراهی خود اصرار موز، و برگرد که می توانی برگردی، به تحقیق که من تو را نصیحت کردم و آنچه نزد من بود به تو گفتم، پس اگر بپذیری موفق می شوی و هدایت می یابی.

سپس عبد الله بن مسعود برخاست و گفت: ای گروه قریش! شما می دانید و نیکان شما می دانند که اهل بیت پیامبران به آن حضرت از شما نزدیکترند، و اگر شما این کار را به سبب نزدیکی به پیامبر خدا (ص) ادعا می کنید و می گوئید: ما سابقه دار هستیم، خاندان پیامبران از شما به پیامبر نزدیک تر و از نظر شما سابقه دارترند و علی بن ابی طالب (ع) صاحب این امر پس از پیامبران است، پس آنچه را که خدا برای او قرار داده به او بدهید و به گذشته های جاهلی برنگردید که از زیانکاران خواهید شد.

سپس عمار یاسر برخاست

و گفت: ای ابو بکر! برای خود حقی را قرار مده که خدا آن را به غیر تو داده است و نخستین کسی مباش که پیامبر خدا (ص) را نافرمانی کرد و در باره خاندان او به مخالفت برخاست و حق را به اهل آن برگردان تا بار تو سبک شود و وبال تو کم گردد و در حالی با پیامبر ملاقات کنی که او از تو راضی است، سپس به سوی خداوند رحمان بازگردی، و او تو را مطابق عملت محاسبه کند و از آنچه کرده ای از تو بپرسد.

سپس خزیمه بن ثابت ذو الشهادتین برخاست و گفت: ای ابو بکر! آیا نمی دانی که پیامبر خدا (ص) شهادت مرا به تنهایی قبول کرد و کس دیگری را جز من نخواست؟ گفت: آری می دانم. گفت: خدا را شاهد می گیرم که از پیامبر خدا (ص) شنیدم که می فرمود: خاندان من میان حق و باطل جدایی می اندازند و آنان پیشوایانی هستند، که باید به آنان اقتدا شود.

سپس ابو الهیثم بن تیهان برخاست و گفت: ای ابو بکر ما شهادت می دهیم که پیامبر خدا (ص) علی (ع) را بلند کرد و انصار گفتند: او را جز برای خلافت بلند نکرده است و بعضی ها گفتند: او را بلند نکرد مگر برای اینکه مردم بدانند که او ولی هر کسی است که پیامبر مولای اوست، پس فرمود: همانا اهل بیت من مانند ستارگان هستند آنها را پیش بیندازید و از آنان پیشی نگیرید.

سپس سهل بن حنیف برخاست و گفت: شهادت می دهم که از رسول خدا (ص) بر منبر شنیدم که فرمود: پیشوای شما پس از من علی بن ابی طالب است،

و خیرخواه ترین کس برای امت من است.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۰۳

سپس ابو ایوب انصاری برخاست و گفت: در باره خاندان پیامبرتان از خدا بترسید و این کار را به آنان بازگردانید، شما هم مانند ما در جاهای متعدد شنیده اید که پیامبر فرمود: آنها به خلافت اولی تر از شما هستند، سپس نشست.

آنگاه زید بن وهب برخاست و سخن گفت و گروهی پس از او برخاستند و مانند او سخن گفتند، شخص موثقی از اصحاب رسول خدا (ص) خبر داد که ابو بکر سه روز در خانه اش نشست، روز سوم محمد بن خطاب و طلحه و زبیر و عثمان بن عفان و عبد الرحمن بن عرف و سعد بن ابی وقاص و ابو عبیده جراح هر کدام همراه ده نفر از مردان قبیله شان در حالی که شمشیرها را برهنه کرده بودند، آمدند و ابو بکر را از منزلش بیرون آوردند و به منبر بالا بردند و گوینده ای از آنان گفت: به خدا سوگند اگر از شما کسی برگردد و دوباره آن سخنان را بگوید، شمشیرهای خود را از او پر می کنیم، پس آنها در خانه هایشان نشستند و پس از آن کسی سخن نگفت.

خداوند از بنی اسرائیل دوازده سبط بیرون آورد و از حسن (ع) و حسین (ع) نیز دوازده سبط نشر داد

۵- عبید الله بن عبد الله بن حسن می گوید: از امام موسی بن جعفر (ع) از آنچه در باره فرزندان افسس گفته می شود پرسیدم، فرمود: همانا خداوند از فرزندان اسرائیل که همان یعقوب بن اسحاق بن ابراهیم است، دوازده نفر سبط (نوه) پدید آورد و نبوت و کتاب را در آنها قرار داد و همچنین از حسن و حسین دو پسر امیر المؤمنین (ع) از فاطمه دختر پیامبر خدا (ص) دوازده سبط

منتشر کرد. سپس امام کاظم (ع) دوازده نفر فرزندان اسرائیل را چنین نام برد: روبیل بن یعقوب و شمعون بن یعقوب و یهود ابن یعقوب و یشاجر بن یعقوب و زیلون بن یعقوب و یوسف بن یعقوب و بنیامین بن یعقوب و نفتالی بن یعقوب و دان بن یعقوب- و ابو الحسن نسابه سه تن از آنها را سقط کرده است- سپس امام (ع) دوازده نفر از فرزندان حسن و حسین (ع) را برشمرد و فرمود: امام حسن (ع) از شش بطن فرزندان آورد و آنها

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۰۵

عبارتند از: فرزندان حسن بن زید بن حسن بن علی، و فرزندان عبد الله بن حسن بن حسن بن علی، و فرزندان ابراهیم بن حسن بن حسن بن علی، و فرزندان حسن بن حسن بن علی، و فرزندان داود بن حسن بن حسن بن علی، و فرزندان جعفر بن حسن بن حسن بن علی، نسل حسن بن علی (ع) از این شش بطن باقی ماند.

سپس فرزندان حسین (ع) را بر شمرد و فرمود: فرزندان محمد بن علی الباقر بن علی بن الحسین (ع) که یک بطن بودند، و فرزندان عبد الله بن باهر بن علی، و فرزندان زید بن علی بن الحسین بن علی (ع)، و فرزندان حسین بن علی بن الحسین بن علی، و فرزندان عمر بن علی بن الحسین بن علی (ع)، و فرزندان علی بن علی بن الحسین بن علی، اینان شش بطن هستند که خداوند از حسین بن علی (ع) پدید آورده است.

جانشینان و امامان پس از پیامبر (ص) دوازده نفرند

۶- شعبی از مسروق نقل می کند که، در آن میان که ما نزد عبد الله بن

مسعود بودیم و مصحفهای خود را به او عرضه کردیم، جوانی به او گفت: آیا پیامبران به شما خبر داده که پس از وی چند خلیفه خواهد بود؟ گفت: تو کم سن و سالی و این چیزی است که پیش از تو کسی آن را از من نپرسیده است، آری، پیامبر ما به ما خبر داده که پس از او دوازده خلیفه خواهند بود، به تعداد نقبای بنی اسرائیل.

۷- مطرف از شعبی و او از عمویش قیس بن عبد نقل می کند که در مجلسی نشسته بودیم که عبد الله بن مسعود نیز حضور داشت، یک اعرابی آمد و گفت: کدام یک از شما عبد الله بن مسعود است؟ عبد الله گفت: من عبد الله بن مسعود هستم، گفت: آیا پیامبران به شما گفته است که پس از وی چند خلیفه خواهد بود؟ گفت: آری، دوازده نفر به تعداد نقبای بنی اسرائیل.

۸- چند تن از جمله اشعث بن سوار همگی از شعبی و او از عمویش قیس بن عبد

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۰۷

نقل کرده است.

و ابو القاسم عتاب گفته، این حدیث مطرف است که گفت: در مسجد نشسته بودیم و عبد الله بن مسعود با ما بود، یک اعرابی آمد و گفت: آیا عبد الله در میان شماست؟

گفت: آری من عبد الله هستم، حاجت تو چیست؟ گفت: ای عبد الله! آیا پیامبران به شما خبر داده که در میان شما چند خلیفه خواهد بود؟ گفت: از من چیزی را پرسیدی که از وقتی که به عراق آمده ام کسی آن را از من نپرسیده است، آری دوازده نفر، به تعداد نقبای بنی اسرائیل. ابو عروبه

هم چنین نقل کرده که گفت: آری، به تعداد نقبای بنی اسرائیل، و اشعث از ابن مسعود روایت کرده که پیامبر (ص) فرمود: جانشینان پس از من دوازده نفر به تعداد نقبای بنی اسرائیل خواهند بود.

۹- مسروق می گوید: مردی نزد ابن مسعود آمد و گفت: آیا پیامبران به شما گفته است که پس از وی چند خلیفه خواهد بود؟ گفت: آری، پیش از تو کسی از من آن را نپرسیده است و تو جوان ترین قوم از نظر سنّ و سال هستی، پیامبر (ص) فرمود: پس از من به تعداد نقبای موسی خواهد بود.

۱۰- عامر از مسروق نقل می کند که مردی نزد عبد الله بن مسعود آمد و گفت: ای ابو عبد الرحمن! آیا پیامبران به شما خبر داده که پس از وی چند خلیفه خواهد بود؟

گفت: آری، و کسی پیش از تو آن را از من نپرسیده است و تو جوان ترین مردم از نظر سنّ و سال هستی، آری فرمود: پس از من به تعداد نقبای موسی خواهد بود.

۱۱- عامر از مسروق نقل می کند که گفت: مردی نزد عبد الله بن مسعود آمد و گفت:

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۰۹

ای ابو عبد الرحمن! آیا پیامبران به شما خبر داده که پس از وی چند خلیفه خواهد بود؟ گفت: آری، پیش از تو کسی آن را از من نپرسیده و تو جوان ترین قوم از نظر سنّ و سال هستی، آری، فرمود: پس از من به تعداد نقبای موسی خواهد بود.

۱۲- جابر بن سمره گفت: با پدرم نزد پیامبر (ص) بودیم و از او شنیدم که می فرمود: پس از من دوازده نفر امیر خواهد بود،

سپس

صدای خود را پایین آورد، به پدرم گفتم: چیزی که پیامبر صدای خود را پایین آورد چه بود؟ گفت: فرمود: همه آنها از قریش خواهند بود.

۱۳- شعبی از جابر بن سمره نقل می کند که گفت: با پدرم به مسجد رفتیم و این در حالی بود که پیامبر خدا (ص) خطبه می خواند، شنیدم که می فرمود: پس از من دوازده نفر امیر خواهند بود، سپس صدایش را پایین آورد و ندانستم چه می فرماید، به پدرم گفتم: چه فرمود؟ گفت: فرمود: همه آنها از قریش خواهند بود.

۱۴- سماک بن حرب از جابر بن سمره نقل می کند که از پیامبر خدا (ص) شنیدم که می فرمود: پس از من دوازده نفر امیر خواهند بود، سپس سخنی گفت و آن بر من پنهان ماند، از پدرم پرسیدم که چه فرمود؟ گفت: فرمود: همه آنها از قریش هستند.

۱۵- (با سند دیگر) سماک بن حرب از جابر بن سمره نقل می کند که گفت: از پیامبر (ص) شنیدم که می فرمود: پس از من دوازده نفر امیر خواهند بود و کلمه ای گفت که من آن را نشنیدم، مردم گفتند که فرمود: همه آنها از قریش خواهند بود.

۱۶- (با سند دیگر) سماک بن حرب از جابر بن سمره نقل می کند که نزد

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۱۱

پیامبر (ص) رفتیم و از آن حضرت شنیدیم که می فرمود: این امر پایان نخواهد یافت تا اینکه دوازده نفر همگی شان حکومت کنند، پس سخن آهسته ای گفت که من آن را نفهمیدم، پس به مردم گفتم: چه فرمود؟ گفتند: فرمود همه آنها از قریش خواهند بود.

۱۷- (با سند دیگر) شعبی از جابر بن سمره نقل می کند که پیامبر خدا (ص)

فرمود:

این دین همواره عزیز و بلند پایه خواهد ماند و اهل دین بر دشمنان خود پیروز خواهند بود تا دوازده خلیفه بیایند، و کلمه ای فرمود که مردم نگذاشتند آن را بشنوم، پس به پدرم گفتم: آن کلمه ای که مردم نگذاشتند من آن را بشنوم چه بود؟ گفت:

فرمود: همه آنها از قریش خواهند بود.

۱۸- سعید بن قیس همدانی از جابر بن سمره نقل می کند که گفت: پیامبر خدا (ص) فرمود: همواره کار این امت راست خواهد بود و بر دشمن خود پیروز خواهد بود تا دوازده نفر خلیفه که همگی از قریش هستند بگذرند، پس به منزل آن حضرت رفتم و پرسیدم: پس از آن چه خواهد بود؟ فرمود: هرج و مرج.

۱۹- حصین بن عبد الرحمن و چند تن دیگر از جابر بن سمره نقل می کنند که گفت: با پدرم نزد پیامبر خدا (ص) رفتم، فرمود: همواره کار این امت بر صلاح خواهد بود و بر دشمن خود پیروز خواهد بود، تا اینکه دوازده پادشاه و یا فرمود: دوازده خلیفه بگذرند، پس کلمه ای گفت که بر من پوشیده ماند، از پدرم پرسیدم، گفت:

فرمود: همگی از قریش خواهند بود.

۲۰- زیاد بن علاقه و عبد الملک بن عمیر از جابر بن سمره نقل می کنند که گفت:

همراه پدرم نزد پیامبر خدا (ص) بود که شنیدم آن حضرت فرمود: پس از من دوازده نفر امیر خواهند بود، سپس صدایش را پایین آورد، از پدرم پرسیدم، گفت: فرمود:

همگی از قریش خواهند بود.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۱۳

۲۱- سماک بن حرب و زیاد بن علاقه و حصین بن عبد الرحمن همگی از جابر بن سمره نقل می کنند که پیامبر خدا (ص)

فرمود: پس از من دوازده امیر خواهند بود، او در حدیث خود گفت: - سپس چیزی فرمود که من نفهمیدم، بعضی از آنان در حدیث خود گفتند که گفت: از پدرم پرسیدم و بعضی گفتند که گفت: از مردم پرسیدم، آنها گفتند: فرمود همگی آنان از قریش خواهند بود.

۲۲- عمران بن سلیمان از شعبی نقل می کند که جابر بن سمره گفت: از پیامبر (ص) شنیدم که می فرمود: کار این امت، برتر از دشمنانشان خواهد بود تا وقتی که دوازده خلیفه حکومت کنند، سپس کلمه ای پوشیده گفت که من آن را نفهمیدم، پس از کسی که به پیامبر از من نزدیکتر بود، پرسیدم، گفت: فرمود: همگی از قریش هستند.

۲۳- (با سند دیگر) شعبی از جابر بن سمره نقل می کند که گفت: همراه پدرم بود که پیامبر خدا (ص) فرمود: این دین عزیز و بلند پایه خواهد بود و اهل دین بر دشمنانشان پیروز خواهند بود تا دوازده خلیفه، سپس سخنی گفت که مردم نگذاشتند بشنوم، به پدرم گفتم: آن کلمه ای که مردم نگذاشتند من آن را بشنوم چه بود؟ گفت:

فرمود: همگی از قریش خواهند بود.

۲۴- (با سند دیگر) عامر شعبی از جابر بن سمره سوائی نقل می کند که گفت: با پدرم در مسجد بودم در حالی که پیامبر خدا (ص) خطبه می خواند، از آن حضرت شنیدم که می فرمود: پس از من دوازده امیر خواهند بود، سپس صدای خود را پایین آورد و من ندانستم چه می گوید، پس به پدرم گفتم: چه فرمود؟ گفت: فرمود: همگی آنان از قریش خواهند بود.

۲۵- (با سند دیگر) شعبی از جابر بن سمره نقل می کند که گفت: با پدرم در مسجد بودم

و پیامبر خدا (ص) خطبه می خواند، پس، از آن حضرت شنیدم که می فرمود:

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۱۵

دوازده خلیفه، سپس صدای خود را پایین آورد و من نفهمیدم که چه می فرماید، به پدرم گفتم: چه می فرماید؟ گفت: فرمود: همگی آنان از قریش خواهند بود.

۲۶- اسود بن سعید همدانی گفت: از جابر بن سمره شنیدم که می گفت: از پیامبر خدا (ص) شنیدم که می فرمود: پس از من دوازده خلیفه خواهد بود که همه آنان از قریش خواهند بود، چون به خانه اش برگشت، نزد آن حضرت رفتم و میان خود با او گفتم: سپس چه خواهد بود؟ فرمود: هرج و مرج.

۲۷- عبد الملک بن عمیر از جابر بن سمره نقل می کند که او می گفت: پیامبر خدا (ص) فرمود: امت من همواره در حال گذار خواهند بود تا وقتی که دوازده مرد بر آنان حکومت کند، سپس سخنی گفت که بر من پوشیده ماند، به پدرم گفتم: چه فرمود؟ گفت: فرمود: همه آنها از قریش هستند.

۲۸- سعید بن خالد از جابر بن سمره نقل می کند که پیامبر (ص) فرمود: این دین همواره سالم خواهد ماند و هیچ دشمنی به آن آسیبی نخواهد رسانید، تا هنگامی که دوازده امیر باشند که همگی از قریش هستند.

۲۹- ابن سیرین از جابر بن سمره سوائی نقل می کند که گفت: نزد پیامبر (ص) بودم که فرمود: این امر را دوازده نفر به دست خواهند گرفت، می گوید: مردم سر و صدا کردند دیگر چیزی نشنیدم، به پدرم که به پیامبر (ص) از من نزدیکتر بود گفتم: پیامبر خدا (ص) چه فرمود؟ گفت: فرمود: همه آنها از قریش هستند و مانند هیچ کدام از

آنها دیده نخواهد شد.

۳۰- عامر بن سعد می گوید: به جابر بن سمره نامه ای همراه غلامم نافع فرستادم و از وی پرسیدم که به من خبر بده از چیزی که از پیامبر خدا (ص) شنیده ای، در پاسخ من نوشت: شامگاه روز جمعه ای که مرد اسلمی را سنگسار کردند از پیامبر خدا (ص) شنیدم که فرمود: این دین پیوسته برپا خواهد بود تا قیامت قیام کند و بر شما دوازده

ابن بابویه، محمد بن علی - جعفری، یعقوب، الخصال / ترجمه جعفری، ۲ جلد، نسیم کوثر - قم، چاپ: اول، ۱۳۸۲ ش.

الخصال / ترجمه جعفری؛ ج ۲؛ ص ۲۱۷

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۱۷

خلیفه باشد که همگی از قریش هستند.

۳۱- بجیر بن ابی بجیر از سرخ برمکی نقل می کند که او در نامه اش گفت: همانا در این امت دوازده نفر هستند که جدّ آنان پیامبرشان است، پس چون این تعداد آمدند و رفتند، مردم طغیان می کنند و در زمین ستم می کنند و میانشان جنگ خواهد بود.

۳۲- ابن نجران می گوید که ابو خالد به او گفته است و بر سخن خود سوگند خورده است که این امت هلاک نخواهد شد تا وقتی که دوازده خلیفه در آنان باشد که همگی بر هدایتند و به دین حق عمل می کنند.

۳۳- برد می گوید: به مکحول گفته شد: آیا پیامبر (ص) فرموده که پس از من دوازده خلیفه خواهد بود؟ گفت: آری و سخن دیگری هم گفت.

۳۴- معمر از کسی که از وهب بن منبه شنیده نقل می کند که او (به نقل از پیامبر خدا (ص)) گفت: پس از من دوازده خلیفه خواهد بود، سپس هرج و مرج خواهد بود و چنین و چنان

خواهد شد.

۳۵- عمرو بکائی از کعب الاحبار نقل می کند که در باره خلفا گفت: آنان دوازده نفرند که وقتی به پایان رسیدند و طبقه شایسته ای سر کار آمدند، خداوند عمر آنان را طولانی می کند، خداوند به این امت چنین وعده داده است، سپس این آیه را خواند:

«خداوند به کسانی که ایمان آورده اند و کارهای شایسته انجام داده اند، وعده داده که آنان را جانشینان زمین کند همان گونه که کسانی را که پیش از آنان بودند جانشینان کرده بود «۱» او گفت: خداوند با بنی اسرائیل هم چنین کرد و دشوار نیست که این امت را یک روز و یا یک نصف روز یک جا جمع کند. «و همانا یک روز نزد پروردگارت مانند هزار سال است از آنچه می شمردند».

۳۶- سماک از جابر بن سمره سوائی نقل می کند که او می گفت: از پیامبر خدا (ص)

(۱) سوره نور، آیه ۵۵.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۱۹

شنیدم که می فرمود: پس از من دوازده امیر قیام خواهند کرد، سپس سخنی گفت که آن را نفهمیدم، از مردم پرسیدم، گفتند که فرمود: همه آنان از قریش هستند.

۳۷- ابو عمر عامر شعبی از جابر نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: کار امت من رو به راه خواهد بود تا دوازده خلیفه بگذرند که همگی از قریش هستند.

۳۸- سلیم بن قیس هلالی از سلمان فارسی نقل می کند که گفت: نزد پیامبر (ص) وارد شدم و حسین (ع) روی زانوان آن حضرت بود و از دو چشم و دهان وی می بوسید و می فرمود: تو آقا پسر آقا هستی، تو امام پسر امام هستی، تو پدر امامان هستی، تو حجت پسر حجت هستی،

تو پدر نه حجت از نسل خود هستی که نهمین آنان، قائم آنان خواهد بود.

۳۹- حسین بن زید بن علی از امام صادق (ع) و او از پدرانش از علی (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) سه بار فرمود: مژده باد، مژده باد! مژده باد! همانا مثل امت من مانند باران است که معلوم نمی شود آغاز آن خوب است یا پایان آن، همانا مثل امت من مانند باغی است که یک سال گروهی از آن می خورند، سپس یک سال گروهی دیگر از آن می خورند، شاید آخرین گروه آنان چون دریا گسترده تر و از نظر طول و شاخه عمیق تر و از نظر چیدن میوه بهتر باشند، و چگونه این امت هلاک شود در حالی که من نخستین آنها هستم و دوازده نفر نیکان و صاحبان خرد به اضافه مسیح بن مریم آخرین آنهاست ولی در این میان آنها که از هرج و مرج به وجود آمده اند هلاک خواهند شد، آنان از من نیستند و من از آنها نیستم.

۴۰- صالح بن عقبه از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: چون ابو بکر هلاک شد و عمر در جای او قرار گرفت عمر به مسجد برگشت و نشست، مردی نزد او آمد و گفت: یا امیر المؤمنین! من مردی از یهودم. دانشمند آنان هستم، می خواهم از تو چند

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۲۱

مسئله بپرسم که اگر به من پاسخ دادی مسلمان خواهم شد، گفت: آن مسئله ها چیست؟ گفت: سه تا و سه تا و یکی، اگر خواهی بپرسم و اگر در میان قوم کسی از تو دانشمندتر است مرا به سوی او راهنمایی کن. عمر

گفت: بر تو باد این جوان، یعنی علی بن ابی طالب (ع) او نزد علی (ع) آمد و از او پرسید.

حضرت فرمود: چرا گفتی: سه تا و سه تا و یکی و نگفتی هفت تا؟ گفت: اگر چنین می کردم نادان بودم؛ چون اگر از سه تا پاسخ ندادی دیگر بسنده می کنم، فرمود: اگر تو را پاسخ دهم مسلمان می شوی؟ گفت: آری. فرمود: پرس. گفت: از تو می پرسم از نخستین سنگی که بر روی زمین گذاشته شد و از نخستین چشمه ای که جوشید و از نخستین درختی که روئید، فرمود: ای یهودی! شما می گوید! که نخستین سنگی که بر زمین نهاده شد، در بیت المقدس بود و دروغ می گوید، که بلکه آن سنگی است که آدم آن را از بهشت آورد، گفت: به خدا سوگند که راست گفتی، این سخن به خط هارون و به املائی موسی است. فرمود: شما می گوید:

نخستین چشمه ای که بر روی زمین جوشید چشمه ای بود در بیت المقدس و دروغ می گوید، آن چشمه زندگی است که یوشع بن نون، ماهی را در آن شست و آن چشمه ای است که خضر از آن نوشید و هیچ کس از آن ننوشد مگر اینکه زنده می ماند.

گفت: راست گفتی، به خدا که این سخن به خط هارون و به املائی موسی است.

فرمود: شما می گوید نخستین درختی که بر روی زمین روئید زیتون است و دروغ می گوید، آن خرما می گوید، آن خرما می گوید که آدم با خود از بهشت آورد، گفت: راست گفتی، به خدا که این سخن هارون و به املائی موسی است. مرد یهودی گفت: آن سه مسأله دیگر این است که این امت چند امام هدایتگر

خواهد داشت که با وجود آنها هر کس بخواهد آنان را خوار کند، نمی تواند به آنان آسیب برساند؟ فرمود: دوازده نفر، گفت: راست گفتی، به خدا این سخن به خط هارون و املائی موسی است، گفت: پیامبر شما در کجای بهشت ساکن خواهد شد؟ فرمود: در بالاترین درجه و شریف ترین جای آن که عدن نام دارد. گفت: راست گفتی، به خدا که آن به خط هارون و املائی موسی است. سپس گفت: پس از وی چه کسی در جایگاه او می نشیند؟ فرمود: دوازده امام، گفت: راست گفتی، به خدا که آن به خط هارون و املائی موسی است، سپس هفتمی را گفت و مسلمان شد: وصی او پس از وی چند سال زنده می ماند؟ فرمود: سی سال، گفت: سپس چه می شود، می میرد یا کشته می شود؟ فرمود کشته می شود، بر فرق او ضربت می خورد و ریشش با خونس خضاب می شود، گفت: راست گفتی، به خدا که آن به خط هارون و املائی موسی است.

این حدیث را از چند طریق در کتاب الاوائل آورده ام.

۴۱- سلیم بن قیس هلالی می گوید: از عبد الله بن جعفر الطیار شنیدم که می گفت:

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۲۳

من و حسن و حسین و عبد الله بن عباس و عمر بن سلمه و اسمامه بن زید نزد معاویه بودیم، میان من و معاویه سخنانی رد و بدل شد و من به معاویه گفتم: از پیامبر خدا شنیدم که می فرمود: من نسبت به مؤمنان از خودشان اولی تر هستم، سپس برادرم علی بن ابی طالب (ع) به مؤمنان از خودشان اولی تر است و چون علی شهید شد، حسن بن علی به مؤمنان از خودشان

اولی تر است. سپس پسرش حسین به مؤمنان از خودشان اولی تر است، و چون شهید شد، پسرش علی بن الحسن الاکبر به مؤمنان از خودشان اولی تر است، سپس پسر محمد بن علی الباقر به مؤمنان از خودشان اولی تر است. و تو ای حسین، او را درک خواهی کرد. سپس آن را تا دوازده امام تکمیل کرد که نه امام از نسل حسین (ع) خواهد بود. عبد الله بن جعفر گفت: سپس از حسن و حسین و عبد الله بن عباس و عمر بن ابی سلمه و اسامه بن زید گواهی خواستم و آنان نزد معاویه بر من گواهی دادند، سلیم بن قیس گفت: این مطلب را از سلمان و ابو ذر و مقداد نیز شنیدم و آنها گفتند که آن را از پیامبر خدا (ص) شنیده اند.

۴۲- حسن بن محبوب از ابو الجارود از امام باقر (ع) و او از جابر بن عبد الله انصاری نقل می کند که نزد فاطمه (ع) رفتم و در مقابل او لوحی بود که نام های اوصیاء در آن نوشته شده بود، آنها را شمردم، دوازده نفر بودند که یکی از آنها قائم و سه تا محمد و سه تا علی بود.

۴۳- ابو حمزه ثمالی از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: خداوند، محمد (ص) را به سوی جنّ و انس فرستاد و پس از وی دوازده وصی قرار داد که برخی از آنان از دنیا رفته اند و برخی دیگر باقی مانده اند و بر هر وصی سنتی جاری است. اوصیای پس از محمد (ص) بر اساس سنت عیسی هستند و آنان دوازده نفرند و امیر المؤمنین (ع) بر اساس سنت مسیح بود.

زراره بن اعین می گوید: از امام باقر (ع) شنیدم که می فرمود: ما دوازده امام

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۲۵

هستیم که از جمله آنهاست حسن (ع) و حسین (ع) سپس امامان از نسل حسین (ع).

۴۵- سماعه بن مهران گفت: من و ابو بصیر و محمد بن عمران غلام امام باقر (ع) در خانه او بودیم که محمد بن عمران گفت: از امام صادق (ع) شنیدم که فرمود: ما دوازده نفر الهام گیرنده هستیم، ابو بصیر گفت: به خدا سوگند که آن را از امام صادق (ع) شنیده ام و یک یا دو بار او را سوگند داد و او سوگند خورد که شنیده است، پس ابو بصیر گفت: ولی من آن را از امام باقر (ع) شنیده ام.

۴۶- تمیم بن بهلول می گوید: از عبد الله بن ابی الهذیل از امامت پرسیدم و اینکه امامت در چه کسی است و علامت کسی که مقام امامت را دارد چیست؟ گفت:

راهنمای این امر و حجّت بر مؤمنان و قائم به امور مسلمانان و ناطق به قرآن و عالم به احکام، همان برادر پیامبر خدا و جانشین او بر امتش و وصی او بر آنان و ولی اوست که نسبت به او به منزله هارون از موسی بود و کسی که پیروی از او به گفته خداوند:

«ای کسانی که ایمان آورده اید، خدا را اطاعت کنید و پیامبر او و کسانی از شما را که صاحبان امرند اطاعت کنید.» واجب است و اوست که به این سخن خدا توصیف شده: «همانا ولیّ شما خداوند و پیامبرش و کسانی هستند که نماز را بر پای دارند و زکات را می پردازند، در حالی که در

رکوع هستند.» و اوست که ولایت با اوست و در روز غدیر خم امامت او اثبات شد با سخن پیامبر که از جانب خدا بود: «آیا من به شما از خودتان اولی تر نیستم؟ گفتند: آری، فرمود: «هر کس را که من مولای او هستم علی (ع) نیز مولای اوست، خداوندا، هر کس را که علی را دوست بدارد دوست بدار، و هر کس را که علی را یاری کند، یاری کن، و هر کس را که علی را خوار بدارد خوار کن.» یعنی علی بن ابی طالب (ع) که امیر مؤمنان و پیشوای پرهیزکاران و رهبر پیشانی سفیدان و بهترین وصی ها و نیکوترین همه مردم پس از پیامبر خدا (ص) است و پس از وی حسن بن علی سپس حسین بن علی، دو نوه پیامبر و دو پسر بهترین همه زنان، سپس علی بن الحسین، سپس محمد بن علی، سپس جعفر بن محمد، سپس موسی بن جعفر، سپس علی بن موسی، سپس محمد بن علی، سپس علی بن محمد، سپس حسن بن علی، سپس پسر حسن که تا امروز (امامت آنها) یکی پس از دیگری ادامه دارد و آنان خاندان پیامبر و شناخته شدگان به وصایت و امامت هستند.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۲۷

و روی زمین در هر عصر و زمان و هر وقت و هنگامی از آنان خالی نیست و آنان ریسمان مطمئن و امامان هدایتگر و حجت بر اهل دنیا هستند تا وقتی که زمین و هر چه در آن است را خداوند به ارث برد، و هر کس با آنان مخالفت

کند، گمراه و گمراه کننده و ترک کننده حق و هدایت است، و آنان هستند که قرآن را معنی می کنند و از سوی پیامبر سخنی می گویند و هر کس بمیرد در حالی که معرفت به آنان نداشته باشد، مانند مردن جاهلیت مرده است. و دین آنان پرهیزگاری و عفت و راست گویی و صلاح و کوشش و ادای امانت به نیکوکار و بدکار و طول دادن به سجده و شب زنده داری و دوری از گناهان و انتظار فرج با صبر و معاشرت نیکو و همسایگی نیکو است.

سپس تمیم بن بهلول گفت: همین سخنان را ابو معاویه از اعمش و او از امام صادق (ع) راجع به امامت نقل کرده است.

۴۷- حسن بن عباس بن حریش از امام جواد (ع) نقل می کند که امیر المؤمنین (ع) به ابن عباس فرمود: همانا در شب قدر هر سالی مقدرات همان سال نازل می شود و این امر پس از پیامبر (ص) والیانی دارد، ابن عباس گفت: آنان چه کسانی هستند؟ فرمود:

من و یازده نفر از نسل من که امامان الهام شونده هستند.

۴۸- با همین اسناد گفت: پیامبر خدا (ص) به اصحاب خود فرمود: به شب قدر ایمان بیاورید که آن برای علی بن ابی طالب (ع) و یازده فرزند او پس از من است.

۴۹- زراره بن اعین می گوید: از امام باقر (ع) شنیدم که می فرمود: دوازده امام از آل محمد (ص) هستند که نه نفر آنها پس از حسین بن علی است که نهمین آنها قائم آنهاست.

۵۰- ابو بصیر از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: نه امام بعد از حسین بن علی (ع) است که نهمین آنها قائم آنهاست.

۵۱- زراره

می گوید: از امام باقر (ع) شنیدم که می فرمود: دوازده امام هستند، علی و حسن و حسین، سپس امامان از فرزندان حسین.

(مصنف می گوید:) هر چه در این باره روایت به من رسیده، در کتاب کمال الدین و

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۲۹

تمام النعمه فی اثبات الغیبه و کشف الحیره نقل کرده ام.

در مسواک دوازده خصلت است

۵۲- عمرو بن جمیع از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: در مسواک دوازده خصلت است: دهان را پاک می کند و خوشنودی خداوند را جلب می کند و دندانها را سفید می کند و زردی دندان را از بین می برد و بلغم را کم می کند و اشتها به طعام می آورد و حسنات را چند برابر می کند و با آن به سنت عمل شده است و فرشتگان موقع مسواک کردن حاضر می شوند و لثه را محکم می سازد و آن راه خواندن قرآن را مرور می کند و دو رکعت نماز با مسواک زدن برای خداوند دوست داشتنی تر از هفتاد رکعت بدون مسواک است.

۵۳- عبد الله بن سنان از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: در مسواک کردن دوازده خصلت است: آن از سنت و پاک کننده دهان و روشن کننده چشم است و خداوند رحمان را خشنود می سازد و دندانها را سفید می کند و چرک را از بین می برد و لثه را محکم می کند و اشتها به طعام می آورد و بلغم را می برد و حافظه را زیاد می کند و با آن حسنات چند برابر می شود و فرشتگان با آن شاد می شوند.

۵۴- انس بن محمد ابو مالک از پدرش و او از امام صادق (ع) و او از پدر و جدش از علی بن ابی طالب (ع) نقل می کند

که پیامبر خدا (ص) در وصیتی به او فرمود: یا علی، مسواک کردن از سنت است و آن دهان را خوشبو و چشم را روشن و خدای رحمان را خشنود و دندان‌ها را سفید می‌کند و زردی دندان را از بین می‌برد و بر حفظ می‌افزاید و حسنات را چند برابر می‌کند و فرشتگان با آن شاد می‌شوند.

حدیث حجاب‌های دوازده‌گانه

۵۵- سفیان ثوری از امام صادق (ع) و او از پدرانش از علی بن ابی طالب (ع) نقل می‌کند که فرمود: همانا خداوند متعال نور محمد (ص) را پیش از آفرینش آسمان‌ها و

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۳۱

زمین و عرش و کرسی و لوح و قلم و بهشت و جهنم و پیش از خلقت آدم و نوح و ابراهیم و اسماعیل و اسحاق و یعقوب و موسی و عیسی و داود و سلیمان و همه کسانی که نامهایشان در آیه «و وهبنا له اسحاق - تا - صراط المستقیم» آمده و چهار صد و بیست و چهار هزار سال پیش از همه پیامبران آفرید، و همراه با آن حضرت دوازده حجاب آفرید: حجاب قدرت، و حجاب عظمت، و حجاب منت، و حجاب رحمت، و حجاب سعادت، و حجاب کرامت، و حجاب منزلت، و حجاب هدایت، و حجاب نبوت، و حجاب رفعت، و حجاب هیبت، و حجاب شفاعت.

آنگاه نور محمد (ص) را دوازده هزار سال در حجاب قدرت نگهداشت و او می‌گفت: «سبحان ربی الاعلی منزّه است پروردگار بزرگ من» و یازده هزار سال در حجاب عظمت نگهداشت و او می‌گفت: «سبحان عالم السّر منزّه است داننده راز» و ده هزار سال در حجاب منت نگهداشت و او می‌گفت:

«سبحان من هو قائم لا يلهو منزله است کسی که قائم است و بیهودگی نمی کند.» و نه هزار سال در حجاب رحمت نگهداشت و او می گفت: «سبحان الرفیع الاعلیٰ منزله است والای بلند مرتبه» و هشت هزار سال در حجاب سعادت نگهداشت و او می گفت: «سبحان من هو قائم لا یسهو منزله است کسی که قائم است و سهو نمی کند» و هفت هزار سال در حجاب کرامت نگهداشت و او می گفت: «سبحان من هو غنی لا یفتقر منزله است کسی که بی نیاز است و محتاج نمی شود.» و شش هزار سال در حجاب منزلت نگهداشت و او می گفت: «سبحان ربی العلیم الکریم منزله است پروردگار بزرگ و گرامی من» و پنج هزار سال در حجاب هدایت نگهداشت و او می گفت: «سبحان ربّ العرش العظیم منزله است پروردگار عرش بلند» و چهار هزار سال در حجاب نبوت نگهداشت و او می گفت: «سبحان ربّ العزّه عمّا یصفون منزله است پروردگار عزت از هر چه توصیف می کنند» و سه هزار سال در حجاب رفعت نگهداشت و او می گفت: «سبحان ذی الملک و الملکوت منزله است صاحب ملک و ملکوت» و دو هزار سال در حجاب هیبت نگهداشت و او می گفت: «سبحان الله و بحمده منزله است خداوند و ستایش او راست» و یک هزار سال در حجاب شفاعت نگهداشت و او می گفت:

«سبحان ربّی العظیم و بحمده منزله است پروردگار بزرگ من و ستایش او راست.» آنگاه نام او را بر لوح ظاهر کرد و چهار هزار سال بر لوح می درخشید سپس او را بر

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۳۳

عرش ظاهر کرد و هفت هزار سال بر ساق عرش

بود تا اینکه خداوند او را در صلب آدم قرار داد، سپس او را از صلب آدم به صلب نوح منتقل کرد، سپس از صلبی به صلب دیگر وارد می کرد تا اینکه او را از صلب عبد الله بن عبد المطلب بیرون آورد و او را با شش کرامت گرامی داشت: پیراهن رضایت را به او پوشانید و ردای هیبت را بر دوش او انداخت و تاج هدایت را بر سر او گذاشت و شلوار معرفت را به او پوشانید و بند آن را بند محبت قرار داد که شلوار خود را با آن محکم کند و کفش او را خوف و بیم قرار داد و عصای منزلت را به دستش داد، سپس به او فرمود: ای محمد به سوی مردم برو و به آنان بگو: بگویید معبودی جز خدا نیست، محمد پیامبر اوست.

و اصل این پیراهن در شش چیز بود: بدنه آن از یاقوت و دو آستینش از لؤلؤ و دستک آن از بلور زرد و دو زیر بغلش از زبرجد و گریبانش از مرجان سرخ و یقه اش از نور پروردگار بزرگ، و خداوند به خاطر این پیراهن توبه آدم را قبول کرد و انگشتر (گمشده) سلیمان را به او برگردانید و یوسف را به وسیله آن به یعقوب برگردانید و یونس را به وسیله آن از شکم ماهی نجات داد و همچنین سایر پیامبران را به وسیله او از ناراحتی ها نجات داد و این پیراهن نبود مگر پیراهن محمد (ص).

مصنف این کتاب می گوید: ارواح تمام ائمه و مؤمنین با روح محمد (ص) آفریده شده است.

اهل تقوا دوازده علامت دارند

۵۶- ابو بصیر از امام باقر (ع) نقل

می کند که فرمود: امیر المؤمنین (ع) می فرمود:

اهل تقوا نشانه هایی دارند که با آن شناخته می شوند: راستگو، و ادای امانت، و وفای به عهد، و کم بودن فخر فروشی و بخل، و صله رحم، و مهربانی با ضعیفان، و کم بودن انس با زنان، و بخشش کردن، و خوش اخلاقی، و وسعت بردباری، و پیروی نمودن از دانش در آنچه به خدا نزدیک می کند، و طوبی برای آنان است و سرانجام نیکی دارند و طوبی درختی در بهشت است که ریشه آن در خانه پیامبر خدا (ص) است و هیچ مؤمنی نیست مگر اینکه در خانه او شاخه ای از شاخه های آن است و دل او چیزی را

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۳۵

نمی خواهد مگر اینکه این شاخه نزد او می آورد و اگر سوار کار تند روی صد سال در سایه آن بتازد، از آن بیرون نرود و اگر کلاغی از کنار ریشه آن پرواز کند به بالای آن نمی رسد اگر چه از پیری سفید گردد، آگاه باشید که برای آن رغبت کنید، همانا مؤمن، مشغول خویشتن است و مردم از او در راحتی هستند، وقتی شب بر او فرا رسد صورت خود را زمین گذارد و با بهترین عضوهای بدنش خدا را سجده کند و با کسی که او را آفریده برای آزادی از جهنم مناجات نماید، چنین باشید.

به دوازده نفر سلام داده نشود

۵۷- مسعده بن صدقه از امام صادق (ع) و او از پدرش نقل می کند که فرمود: سلام ندهید بر یهود، و نه نصاری، و نه بر مجوس، و نه بر پرستش کنندگان بتها، و نه بر کسی که بر شراب نشسته، و نه بر کسی که شطرنج و

نردبازی می کند، و نه بر ابنه و نه بر شاعری که زنهای پاکدامن را تهمت زنا می زند و نه بر نمازگزار و این برای آن است که نمازگزار نمی تواند سلام را پاسخ گوید، چون سلام دادن به سلام دهنده مستحب است ولی رد آن واجب است، و نه بر رباخوار، و نه بر کسی که در حال قضای حاجت است، و نه بر کسی که در حمام است و نه بر کسی که فسق خود را آشکار می کند.

هنگامی که جعفر بن ابی طالب از حبشه برمی گشت، پیامبر خدا (ص) دوازده قدم به استقبال او رفت

۵۸- یوسف بن محمد بن زیاد از پدرش و او از پدرش و او از امام حسن عسکری (ع) و او از پدرانش از علی بن ابی طالب (ع) نقل می کند که فرمود: چون جعفر بن ابی طالب از حبشه آمد، پیامبر خدا (ص) برای او برخاست و دوازده قدم او را استقبال کرد و با او معانقه نمود و میان دو چشمش را بوسید و گریه کرد و گفت: نمی دانم به کدام بیشتر شادمان شوم، به آمدن تو ای جعفر یا به سبب فتح خیبر که خدا به وسیله برادرت انجام داد و از شادمانی دیدار او گریه کرد.

در صندوق ته جهنم دوازده نفرند

۵۹- جعید همدان نقل می کند که امیر المؤمنین (ع) فرمود: همانا در صندوق ته

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۳۷

جهنم، شش نفر از پیشینیان و شش نفر از متأخران قرار دارند: آن شش نفر که از پیشینیان هستند، عبارتند از پسر آدم که قاتل برادرش بود و فرعون فرعون ها و سامری و دجال که در پیشینیان به شمار آید ولی در آخر الزمان خروج می کند و هامان و قارون، و آن شش نفر که از متأخران هستند، عبارتند از: نعلث (خلیفه سوم) و معاویه و عمرو عاص و ابو موسی اشعری، و راوی دو نفر بقیه را فراموش کرده بود.

در سفره غذا دوازده خصلت است

۶۰- ابراهیم کرخی از امام صادق (ع) و او از پدرانش نقل می کند که امام حسن مجتبی (ع) فرمود: در سفره غذا دوازده خصلت است که باید هر مسلمانی آن را بداند، چهارتا از آن فرض و چهارتا از آن سنت و چهارتا برای ادب است، اما آنها که فرض هستند (لازم است که بوده باشند) عبارتند از: شناخت و راضی شدن و بردن نام خدا و شکر، و اما آنها که سنت هستند عبارتند از: شستن دست ها پیش از طعام و نشستن بر روی طرف چپ و خوردن با سه انگشت و لیسیدن انگشتان، و اما آنها که برای ادب است عبارتند از: خوردن از آن قسمت که جلوی توست، برداشتن لقمه های کوچک و جویدن بسیار و کمتر نگاه کردن به روی مردم.

۶۱- انس بن محمد ابو مالک از پدرش و او از امام صادق (ع) و او از پدر و جدش از علی بن ابی طالب (ع) نقل می کند که

پیامبر

خدا (ص) در وصیتی به او فرمود: یا علی! دوازده چیز است که شایسته است که مسلمان آنها را در باره سفره غذا یاد بگیرند:

چهار تا از آنها فریضه و چهار تا سنت و چهار تا ادب است: فریضه عبارت است از شناختن آنچه می خورد و نام خدا بردن و شکر و رضا، و امّا آنچه مستحب است نشستن بر پای چپ و خوردن به سه انگشت و از آنچه جلو اوست بخورد و لیسیدن انگشتان است، و امّا آنچه ادب است: کوچک برداشتن لقمه و جویدن زیاد و کمتر نگاه کردن به صورت های مردم و شستن دستان.

ماه ها دوازده ماهند

۶۲- صباح بن سیّاب از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: همانا خداوند ماه ها را

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۳۹

دوازده تا آفرید و آنها سیصد و شصت روزند، پس شش روز از آنها را از آن کم کرد و آنها روزهایی هستند که آسمان ها و زمین را در آن آفرید، و برای همین است که ماه ها کم می شوند. (منظور ماههای قمری است.) ۶۳- صدقه بن یسار از عبد الله بن عمر نقل می کند که سوره «اذا جاء نصر الله و الفتح» در اواسط روزهای تشریق (یازدهم تا سیزدهم ذیحجه) بر پیامبر خدا (ص) نازل گردید، و او دانست که برای وداع است، پس سوار شتر عضبای خود شد و حمد و ثنای الهی را به جای آورد.

سپس فرمود: ای مردم! هر خونی که در ایام جاهلیت بوده هدر است و نخستین خونی که هدر است خون حارث بن ربیع بن حارث است که در قبیله مذیل شیر می خورد و فرزندان لیث او را کشتند- یا

فرمود: در بنی لیث شیر می خورد و فرزندان هذیل او را کشتند- و هر ربایی که در جاهلیت بود، برداشته می شود و نخستین ربایی که برداشته می شود مال عباس بن عبدالمطلب است، ای مردم! امروز زمان به همان حالی برگشته که روز آفرینش آسمان ها و زمینی ها بود و تعداد ماه ها نزد خداوند دوازده ماه در کتاب خداست، روزی که آسمان ها و زمین را آفرید، چهارتا از آنها ماههای حرامند: رجب قبیله مضر که میان جمادی و شعبان است «۱» و ذو القعدة و ذو الحجة و محرم، در این ماه ها بر خود ستم روا مدارید (جنگ نکنید) همانا نسیء (جابه جا کردن ماه های حرام) افزونی در کفر است که کافران با آن گمراه می شوند. یک سال آن را حلال و یک سال حرام می کنند تا آنچه را که خدا حرام کرده تکمیل کنند، آنان یک سال محرم را ماه حرام اعلام می کردند و یک سال صفر را حرام و محرم را حلال می کردند.

ای مردم! شیطان از اینکه در بلاد شما پرستیده شود تا ابد مأیوس شده است و از شما به کارهای (گناهان) کوچک راضی می شود. ای مردم! هر کس که امانتی نزد اوست آن را به صاحب امانت برگرداند، ای مردم! زنها در میان شما اسیرند و مالک سود و زیان خود نیستند، آنها را به عنوان امانت الهی گرفته اید و با سخنان خدا آنها را بر خود حلال کرده اید، شما را بر آنان حقی و آنها را بر شما حقی است و از جمله حقوق شما

(۱) بر خلاف قبیله ربیع که رجب را به رمضان اطلاق می کردند.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۴۱

آنان این است که بستر شما را آلوده ن سازند و در کار نیک شما را نافرمانی نکنند، پس اگر چنین کردند برای آنان است خوراک و پوشاکشان به صورت نیکو، آنان را مزیند.

ای مردم! در میان شما چیزی را گذاشتم که اگر به آن پایبند باشید گمراه نشوید:

کتاب خداوند، به آن چنگ بزنید. ای مردم، امروز چه روزی است؟ گفتند: روز حرام است، سپس فرمود: ای مردم، این ماه چه ماهی است؟ گفتند: ماه حرام است، فرمود:

ای مردم، این شهر چه شهری است؟ گفتند: شهر حرام است. فرمود: همانا خداوند خون ها و اموال و ناموسهای شما را حرام کرده، مانند حرام بودن این روزتان در این ماهتان در این شهرتان، تا وقتی که خدا را ملاقات کنید، آگاه باشید و حاضران شما به غائبان شما خبر بدهد که پس از من پیامبری نیست و پس از شما امتی نیست، سپس دستان خود را بلند کرد، به طوری که سفیدی زیر بغلش آشکار شد و گفت: خدایا گواه باش که من رسانیدم.

۶۴- محمد بن ابی عمیر از امام صادق (ع) در باره سخن خداوند: «همانا تعداد ماه ها نزد خداوند دوازده ماه است در کتاب خدا، روزی که آسمان ها و زمین را آفرید. «۱» فرمود: محرم و صفر و ربیع الاول و ربیع الآخر و جمادی الاولى و جمادی الآخر و رجب و شعبان و رمضان و شوال و ذی القعدة و ذی الحجّه. از آنها چهار ماه حرام است: بیست روز از ذی حجّه و محرم و صفر و ربیع الاول و ده روز آخر ربیع الآخر. (این حدیث شاذ است و باید آن را به

نحوی توجیه کرد، چون مسلم است که ماههای حرام عبارتند از: ذی قعدة و ذی حجه و محرم و رجب).

ساعاتی شب دوازده و ساعاتی روز نیز دوازده است

۶۵- ابان از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: ساعاتی شب، دوازده ساعت و ساعاتی روز، دوازده ساعت است. (منظور بیان ساعات شبانه روز در اعتدال ربیعی در منطقه استواست که شهر مدینه هم نزدیک به آن است) و بهترین ساعات شب و روز اوقات نماز است. سپس فرمود: هنگامی که آفتاب غروب کند، درهای آسمان باز می شود و بادهای می وزد و خداوند به آفریدگان خود نگاه کند و من دوست دارم که برای من عمل صالحی در این زمان به آسمان بالا رود، سپس فرمود: بر شما باد دعا کردن بعد از نمازها که مستجاب خواهد شد.

۶۶- ابو هاشم می گوید: از امام کاظم (ع) پرسیدم: چرا نمازهای واجب و مستحب

(۱) سوره توبه، آیه ۳۶.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۴۳

پنجاه رکعت است و کم و زیاد نیست؟ فرمود: شب دوازده ساعت است و میان طلوع فجر و طلوع آفتاب یک ساعت است و روز هم دوازده ساعت است و برای هر ساعتی دو رکعت قرار داده شده است و از غروب آفتاب تا پنهان شدن فرصت آن غسق نامیده می شود. (منظور از ساعات در این حدیث بخشهای گوناگون شبانه روز است که بیست و پنج شده و در پنجاه رکعت نماز، نافله عشا به حساب نیامده است.) ۶۷- حسن بن عبد الله عسکری از عموی خود نقل می کند که ابو اسحاق گفت:

ثعلب برای ما ساعات شب را چنین املا کرد: غسق، فحمة، عشوه، هدأه، جنح، هزیع، فقد، عقر، زلفه، سحره، بهره، و ساعات

روز را چنین املا کرد: راد، شروق، متوع، ترخل، دلوک، جنوح، هجیر، ظهیره، اصیل و طفل.

برج ها و بیابان ها و دریاها و عالم ها هر کدام دوازده تا هستند

۶۸- ابان بن تغلب می گوید: نزد امام صادق (ع) بودم که مردی از اهل یمن وارد شد و سلام کرد و آن حضرت پاسخ سلام داد و فرمود: مرحبا بر تو ای سعد، آن مرد گفت:

مادرم مرا چنین اسم گذاشته ولی کمتر کسی است این نام مرا بداند، امام فرمود: راست گفتی ای سعد مولی، آن مرد گفت: فدایت گردم، لقب من هم همین است. امام فرمود:

در لقب خیری نیست، خداوند در کتاب خود می فرماید: «و با لقب ها به یک دیگر عیب جویی نکنید، چه بد است نام بد پس از ایمان» ای سعد شغل تو چیست؟

گفت: فدایت گردم من از خاندانی هستم که در نجوم (ستاره شناسی) کار می کنیم، نمی گوئیم که در یمن کسی از ما داناتر به نجوم است.

امام فرمود: آیا از تو بپرسم؟ آن مرد یمنی گفت: هر چه می خواهی از نجوم بپرس که از روی آگاهی به تو خبر خواهم داد، امام فرمود: روشنایی خورشید نسبت به روشنایی ماه چند درجه است؟ مرد یمنی گفت: نمی دانم، امام فرمود: راست گفتی، روشنایی ماه نسبت به روشنایی زهره چند درجه است؟ گفت: نمی دانم. امام فرمود:

(۱) سوره حجرات، آیه ۱۱.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۴۵

راست گفتی، روشنایی زهره نسبت به روشنایی مشتری چند درجه است؟ مرد یمنی گفت: نمی دانم. امام فرمود: راست گفتی، روشنایی مشتری نسبت به روشنایی عطارد چند درجه است؟ گفت: نمی دانم. امام فرمود: راست گفتی، نام آن ستاره ای که اگر طلوع کند گاو به هیجان درمی آید، چیست؟ گفت: نمی دانم. فرمود: راست گفتی، نام آن ستاره ای

که چون طلوع کند شتر به هیجان درآید، چیست؟ گفت: نمی دانم.

فرمود: راست گفتی، نام آن ستاره ای که چون طلوع کند کلاغ ها به هیجان درمی آیند، چیست؟ گفت: نمی دانم، امام فرمود: در این سخن خود که گفتی نمی دانم، راست گفتی. نزد شما ستاره زحل چگونه است؟ مرد یمنی گفت: ستاره نحسی است.

امام فرمود: نه چنین نگوئید، زیرا که آن، ستاره امیر المؤمنین (ع) و ستاره اوصیا است و آن همان ستاره ثاقب (شکافنده) است که خداوند در قرآن از آن یاد کرده، یمنی گفت: ثاقب چیست؟ فرمود: محل طلوع آن آسمان هفتم است و با نور خود (آسمان ها را) می شکافد و آسمان دنیا را روشن می کند و از این جهت است که خداوند آن را ستاره ثاقب نامیده است. ای برادر یمنی، آیا نزد شما دانشمندانی وجود دارند؟ یمنی گفت: آری فدایت گردم. در یمن گروهی هستند که در علم خود مانند مردم دیگر نیستند.

امام فرمود: علم عالم آنها تا کجا می رسد؟ یمنی گفت: عالم آنها فال پرنده می زند و در یک ساعت رد پا را رد مسافت یک ماه سوارکار تندرو دنبال می کند. امام فرمود:

عالم مدینه از عالم یمن داناتر است، یمنی گفت: علم عالم مدینه تا کجاست؟ فرمود:

علم عالم مدینه به آنجا می رسد که ردیابی و فال گیری نمی کند ولی در یک لحظه مسافت سیر آفتاب را در دوازده برج و دوازده بیابان و دوازده دریا و دوازده عالم می داند. می گوید: یمنی گفت: فدایت گردم، گمان نمی کردم که کسی این را بداند و بفهمد که کنه آن چیست، سپس یمنی برخاست و بیرون شد.

جریان دوازده درهمی که به پیامبر خدا (ص) هدیه کردند

۶۹- ابان احمر از امام صادق (ع) نقل می کند که مردی نزد

لباس آن حضرت کهنه بود، آن مرد دوازده درهم به او داد، پس فرمود: یا علی! این درهم ها را بگیر و با آن برای من لباس بخر تا بپوشم. علی (ع) گفت: به بازار آمدم و با دوازده درهم پیراهنی خریدم و نزد آن حضرت آوردم، به آن نگاه کرد و فرمود: یا علی، پیراهنی غیر از این برای من دوست داشتنی تر است. آیا صاحب آن، آن را از ما پس می گیرد؟ گفتم: نمی دانم. فرمود: ببین، پس نزد صاحب مغازه آمدم و گفتم: پیامبر خدا (ص) این را دوست ندارد و غیر آن را می خواهد، آن را از ما پس بگیر. او درهم ها را به من پس داد و آنها را نزد پیامبر خدا (ص) آوردم، با آنها به بازار رفت تا پیراهنی بخرد، بر سر راه کنیزی را دید که نشسته و گریه می کند، پیامبر خدا (ص) به او فرمود:

حال تو چگونه است؟ گفت: یا رسول الله، خانواده ام به من چهار درهم داد تا با آن نیازی را بخرم و آن درهم ها گم شده و جرأت نمی کنم که به سوی آنها برگردم. پیامبر خدا (ص) چهار درهم به او داد و فرمود: به سوی خانواده ات برگرد.

و از آنجا، به سوی بازار رفت و پیراهنی را به چهار درهم خرید و پوشید و خدا را سپاسگزاری کرد. پس مرد برهنه ای را دید که می گوید: هر کس مرا لباس بپوشاند، خداوند لباسهای بهشتی به او بپوشاند. پیامبر خدا (ص) پیراهنی را که خریده بود از تن درآورد و به آن مرد سائل پوشانید. سپس به بازار

برگشت و با چهار درهم باقی مانده پیراهن دیگری خرید و پوشید و خدا را سپاسگزاری کرد و به منزلش برمی گشت که آن کنیز را دید که بر سر راه نشسته و گریه می کند. پیامبر خدا (ص) به او فرمود: تو را چه شده که نزد خانواده ات نمی روی؟ گفت: یا رسول الله، من دیر کرده ام می ترسم مرا کتک زنند. پیامبر خدا (ص) فرمود: پیش روی من برو و مرا به خانواده ات راهنمایی کن. پیامبر خدا (ص) آمد و بر در آنان ایستاد.

سپس فرمود: سلام بر شما ای اهل خانه، آنها پاسخ ندادند. پیامبر دوباره سلام داد، باز پاسخ ندادند، پیامبر بار دیگر سلام داد، آنها گفتند: سلام و رحمت و برکات خدا بر تو ای رسول خدا، فرمود: چرا در وهله اول و دوم پاسخ سلام مرا ندادید؟ گفتند:

سخن تو را شنیدیم ولی دوست داشتیم آن را بیشتر بشنویم. پیامبر خدا (ص) فرمود:

این کنیز نزد شما دیر آمده او را اذیت نکنید، گفتند: یا رسول الله، به خاطر آمدن تو او را آزاد کردیم. پیامبر خدا (ص) فرمود: ستایش خدا را، من دوازده درهمی ندیدم که با

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۴۹

برکت تراز این باشد. خداوند با آن دو برهنه را پوشانید و برده ای را آزاد کرد.

نقیبان دوازده نفرند

۷۰- ابان بن عثمان از گروهی از مشایخ نقل می کند که گفتند: پیامبر خدا (ص) از امت خود دوازده نفر نقیب (رئیس) برگزید که با اشاره و امر جبرئیل و مانند تعداد نقباء موسی بود. نه نفر از قبیله خزرج و سه نفر از قبیله اوس بودند، از خزرج: اسعد بن زراره و براء بن معرور و

عبد الله بن عمرو بن حرام و جابر بن عبد الله و رافع بن مالك و سعد بن عباده و منذر بن عمرو و عبد الله بن رواحه و سعد بن ربيع و ابن قوافل عباده بن صامت- و معنای قوافل این است که وقتی کسی وارد یثرب می شد، نزد یکی از اشراف خزرج می آمد و می گفت: تا وقتی که من در این شهر هستم به من پناه بده تا مورد ستم واقع نشوم، او می گفت: هر کجا که خواستی اقامت کن که تو در پناه منی، و کسی متعرض او نمی شد- و از اوس: ابو الهیثم بن تیهان و اسید بن حضیر و سعد بن خیشمه. داستان آنان را در کتاب «النبوه» آورده ام.

مصنف این کتاب می گوید: نقیب به معنای رئیس از دانایان است. گفته شده که آن به معنای کسی است که به پیمانی که در امر دین بسته می شود تعهد می کند، و گفته شده که به معنای امین است و گفته شده که آن به معنای گواه بر قوم خود است، و اصل نقیب در لغت به معنای سوراخ است و آن سوراخ بزرگ است و اینکه نقیب قوم گفته می شود، برای آن است که او از احوال آنان نقب می زند همان گونه که از اسرار و نهان ها نقیب می زند و با خبر می شود.

معنای سخن خداوند «و از آنان دوازده نقیب برانگیختیم» این است که از هر سبطی از آنان (بنی اسرائیل) ضامنی را در امر دینشان گرفت و گفته شده که آنان به سوی ظالمان فرستاده شدند تا از کار آنان با خبر شوند و برگردند و به پیامبرشان موسی گزارش دهند،

آنان برگشتند و قوم خود را از جنگیدن با آنان نهی کردند، چون قدرت و بزرگی خلقت آنان را دیده بودند، این داستان معروف است و منظور ما فقط بیان معنای نقیب در لغت بود. خداوند توفیق دهنده کارهای درست است.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۵۱

باب خصلت های سیزده گانه

مسخ شده ها سیزده گروهند

۱- مغیره از امام صادق (ع) و او از پدر و جدش نقل می کند که فرمود: مسخ شده ها از بنی آدم سیزده گروهند که از آنهاست: میمون، و خوک، و خفّاش، و سوسمار، و خرس، و فیل، و کرم سیاه، و مار ماهی، و عقرب، و سهیل، و خارپشت، و زهره و عنکبوت.

اما میمون ها گروهی از بنی اسرائیل بودند که در کنار دریا زندگی می کردند و روز شنبه از حدّ خود تجاوز می کردند و ماهی ها را صید می کردند (در حالی که خدا آنها را از این کار نهی کرده بود) پس خداوند آنها را به صورت میمون درآورد. و اما خوک ها گروهی از بنی اسرائیل بودند که حضرت عیسی (ع) به آنان نفرین کرد و خداوند آنها را به صورت خوک درآورد. و امّا خفّاش، زنی بود که دایه خود را جادو کرد و خداوند او را به صورت خفّاش درآورد. و اما سوسمار، عرب بادیه نشینی بود هر کس از کنار او می گذشت او را می کشت، خداوند او را به صورت سوسمار درآورد. و اما خرس مردی بود که از حجاج دزدی می کرد، خداوند او را به صورت خرس درآورد. و اما فیل، مردی بود که چارپایان را و طی می کرد و خداوند او را به صورت فیل درآورد، و اما کرم سیاه، مردی بود که همواره زنا می کرد و

چیزی را رها نمی ساخت و خداوند او را به صورت کرم سیاه درآورد. و اما مار ماهی، مرد سخن چینی بود و خداوند او را به صورت مار ماهی درآورد. و اما عقرب، مرد عیبجویی بود که خداوند او را به صورت عقرب درآورد. و اما سهیل، مردی غشّار (مأمور گمرک) بود و باج و خراج می گرفت و خداوند او را به صورت سهیل درآورد. و اما زهره، زنی بود که هاروت و ماروت را فریب داد، پس خداوند او را مسخ کرد. و اما عنکبوت، زنی بد اخلاقی بود که شوهرش را نافرمانی می کرد و از او روی گردان بود، پس خداوند او را به صورت عنکبوت درآورد. و اما خارپشت، مرد بد اخلاقی بود که خداوند او را به صورت خارپشت درآورد.

۲- علی بن جعفر از معتب و او از امام صادق (ع) و او از پدر و جدّش نقل می کند که علی بن ابی طالب (ع) فرمود: از پیامبر خدا (ص) راجع به مسخ شده ها پرسیدم،

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۵۳

فرمود: آنها سیزده گروهند. فیل و خرس و خوک و میمون و مار ماهی و سوسمار و خفّاش و کرم سیاه و عقرب و عنکبوت و خرگوش و سهیل و زهره. گفته شد: یا رسول الله، سبب مسخ آنان چه بود؟ فرمود: اما فیل مرد لواط کاری بود که خشک و تر را رها نمی کرد، و اما خرس مرد ابنه ای بود که مردها را به سوی خود می خواند، و اما خوک ها قومی از نصاری بودند که از پروردگارشان خواستند که غذایی برای آنان بفرستد و چون بر آنان فرستاده شد، بیشتر در کفر

باقی ماندند و بیشتر تکذیب نمودند.

و اما میمون ها قومی بودند که روز شنبه از حدّ خود تجاوز کردند، و اما مار ماهی مرد دیوثی بود که مردان را به سوی همسر خود دعوت می کرد، و اما سوسمار عرب بادیه نشینی بود که با عصای خود از حجاج دزدی می کرد، و اما خفّاش مردی بود که میوه ها را از بالای درختان خرما می دزدید، و اما کرم سیاه سخن چین بود و میان دوستان جدایی می انداخت. و اما عقرب مرد عیجویی بود که کسی از زبان او سالم نمی ماند، و اما عنکبوت زنی بود که به شوهرش خیانت می کرد، و اما خرگوش زنی بود که از حیض و مانند آن غسل نمی کرد، و اما سهیل در یمن مأمور باج و خراج بود، و اما زهره زنی نصرانی و همسر بعضی از پادشاهان بنی اسرائیل بود و همو بود که هاروت و ماروت را فریب داد و نام او ناهیل بود که مردم به او ناهید می گویند.

مصنف این کتاب می گوید: مردم در باره زهره و سهیل اشتباه می کنند و می گویند که آنها دو ستاره اند، در حالی که چنین نیست. بلکه آنها دو حیوان از حیوانات دریایی هستند که با نامهای دو ستاره در آسمان نامیده شده اند، همان گونه که چندین برج در آسمان به نامهای حیوانات زمین نامیده شده اند، مانند: «حمل بره» و «ثور گاو» و «سرطان خرچنگ» و «عقرب» و «حوت ماهی» و «جدی بزغاله» و این چنین است زهره و سهیل. علت اینکه مردم در آنها اشتباه می کنند، آن است که این دو حیوان دریایی دیده نمی شوند؛ چون آنها در دریای گرداگرد دنیا هستند و هیچ کشتی به

آنها دسترسی ندارد و نمی توان چاره ای اندیشید. نمی شود که خداوند گنهکاران را به صورت نورهای روشنی بخش مسخ کند که در بیابان و دریا با نور آنها راهیابی می شود و آنگاه خدا آنها را برای همیشه در آسمان و زمین نگه دارد، در حالی که مسخ شده ها بیش از سه روز نماندند و مردند و نسلشان نماند.

و این حیواناتی که اکنون مسوخ نامیده می شوند، نام مستعار و مجازی برای آنهاست و آنها به شکل مسخ شده هایی هستند که خداوند گروهی را به سبب معصیت به آن شکل مسخ نموده و نعمت هایی را که داشتند تغییر داد و خداوند خوردن گوشت آنها را حرام کرد تا از آنها استفاده نشود و عقوبت آنها کوچک شمرده نشود. این حکایت از ابو الحسن محمد بن جعفر به من نقل شده است.

حد بلوغ پسر بچه، سیزده تا چهارده سال است

۳- عبد الله بن سنان از امام صادق (ع) نقل می کند که پدرم از آن حضرت پرسید- و

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۵۵

من در آنجا حاضر بودم- کار یتیم چه وقت نافذ می شود؟ فرمود: وقتی که به بلوغ برسد. گفت: بلوغ رسیدن او چیست؟ فرمود: محتلم شدن. می گوید: گفت: گاهی پسر بچه هیجده سال دارد و یا کمتر و یا بیشتر ولی محتلم نمی شود؟ فرمود: اگر بالغ شود و (ثواب و گناه) بر او نوشته شود، کارهای او نافذ می شود مگر اینکه سفیه یا ضعیف باشد.

۴- عبد الله بن سنان از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: وقتی بچه به رشد خود رسد و سیزده سال داشته باشد و وارد چهارده سالگی شود، بر او همان چیزهایی واجب است که بر محتلم ها واجب می شود، خواه محتلم بشود

یا نشود و گناهان و حسنات بر او نوشته می شود و کارهای او در اموالش نافذ می گردد؛ مگر اینکه ضعیف یا سفیه باشد.
(قول مشهور این است که پسر بچه وقتی پانزده سال خود را تمام کرد بالغ می شود.)

سیزده مورد از فضائل امیر المؤمنین (ع)

۵- عبد الله بن محمد بن عقیل از جابر بن عبد الله انصاری نقل می کند که گفت: از پیامبر خدا (ص) شنیدم که در باره علی (ع) خصلتهایی را بیان کرد که اگر یکی از آنها در همه مردم بود، از نظر فضیلت برای آنها بس بود. سخن پیامبر که فرمود: هر کس را که من مولای او هستم علی مولای اوست، و سخن دیگرش: علی نسبت به من مانند هارون نسبت به موسی است، و سخن دیگرش: علی از من است و من از علی هستم، و سخن دیگرش: علی مانند خود من است و پیروی از او پیروی از من و نافرمانی او نافرمانی من است، و سخن دیگرش: جنگ با علی، جنگ با من است و صلح با علی صلح با من است، و سخن دیگرش: دوست علی دوست خدا و دشمن علی دشمن خداست. و سخن دیگرش: علی حجت خدا و جانشین او در میان بندگانش است. و سخن دیگرش: دوست داشتن علی ایمان و دشمنی با او کفر است، و سخن دیگرش:

حزب علی حزب خداست و حزب دشمنان علی حزب شیطان است، و سخن دیگرش: علی با حق و حق با علی است، از همدیگر جدا نشوند تا در حوض بر من وارد شوند. و سخن دیگرش: علی تقسیم کننده بهشت و جهنم است، و سخن دیگرش: هر کس از علی جدا

شود از من جدا شده و هر کس از من جدا شود از خدا جدا شده است، و سخن دیگرش: شیعه علی در قیامت رستگارانند.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۵۷

باب های خصلت های چهارده گانه

در خضاب کردن چهارده خصلت است

۱- عبد الله بن زید حدیث را به پیامبر خدا (ص) می رساند که فرمود: یک درهم صرف خضاب شود، بهتر است از هزار درهم که در راه خدا صدقه داده شود و در آن چهارده خصلت است: باد را از دو گوش برطرف می کند، و پرده را از جلو چشم بر می دارد، و بینی را نرم می کند و دهان را خوشبو می کند، و لثه را محکم می سازد، و ضعف را از بین می برد و وسوسه شیطان را کم می کند، و فرشتگان با آن خوشحال می شوند، و مؤمن با آن شاد می شود، و کافر با آن خشمگین می گردد، و آن هم زینت و هم عطر است و باعث دوری از عذاب قبر می شود و نکیر و منکر از آن حیا می کنند.

۲- انس بن محمد ابو مالک از پدرش و او از امام صادق (ع) و او از پدر و جدش از علی بن ابی طالب (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) در وصیتی به او فرمود: یا علی یک درهم که در خضاب صرف شود، بهتر از هزار درهم است که در راه خدا صدقه داده شود و در آن چهارده خصلت است: باد را از گوش ها برطرف می کند، و چشم را نورانی می سازد، و بینی را نرم می کند و دهان را خوشبو می کند و لثه را محکم می سازد، و ضعف را از بین می برد، و وسوسه شیطان را کم می کند و فرشتگان با

آن خوشحال می شوند، و مؤمن با آن شاد می گردد، و کافر با آن خشمگین می شود، و آن هم زینت و هم عطر است و نکیر و منکر از آن شرم می کنند و آن باعث دوری از عذاب قبر است.

۳- عثمان بن عروه از پدرش و او از زبیر بن عوام نقل می کند که پیامبر خدا (ص)

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۵۹

فرمود: پیری را تغییر دهید و خود را شبیه یهود و نصاری نکنید.

۴- ابو سلمه از ابو هریره نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: پیری را تغییر دهید و خود را شبیه یهود و نصاری نکنید.

مصنف این کتاب می گوید: اینکه در باره خضاب، این دو خبر را که یکی از زبیر و دیگر از ابو هریره است آوردم، برای آن بود که ناصبی ها خضاب کردن را بر شیعه عیب می گیرند، آنان نمی توانند حدیثی را که از آن دو نفر به صحت رسیده رد کنند و در این دو خبر حجّتی برای ما بر آنهاست.

غسل در چهارده مورد است

۵- عبد الله بن سنان از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: همانا غسل در چهارده مورد است: غسل میّت و غسل جنب و غسل کسی که میّت را غسل داده و غسل جمعه و غسل عید فطر و قربان و غسل روز عرفه و غسل احرام و غسل ورود به کعبه و غسل ورود به مدینه و غسل ورود به حرم و غسل زیارت و غسل شب نوزدهم رمضان و غسل شب بیست و یکم رمضان و غسل شب بیست و سوم رمضان.

اصحاب عقبه چهارده نفر بودند

۶- زیاد بن منذر از جماعتی از مشایخ و آنها از حذیفه بن یمان نقل می کنند که گفتند: کسانی که شتر پیامبر (ص) را به هنگام بازگشت او از تبوک رم دادند، چهارده نفر بودند: ابو الشرو، و ابو الدواهی، و ابو المعازف، و پدرش، و طلحه، و سعد بن ابی وقاص، و ابو عبیده، و ابو الاعور، و مغیره، و سالم مولی ابی حذیفه، و خالد بن ولید، و عمرو بن عاص، و ابو موسی اشعری، و عبد الرحمن بن عوف، آنان همان کسانی هستند که خداوند در باره آنان چنین نازل فرمود: «و آنان آهنگ چیزی را کردند که به آن نرسیدند.» (۱)

(۱) سوره توبه، آیه ۷۴.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۶۱

بابهای خصلت های پانزده گانه

هر گاه مردم پانزده چیز انجام دهند به آنان بلا نازل می شود

۱- یحیی بن سعید از محمد بن حنفیه و او از علی بن ابی طالب (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: هر گاه امت من پانزده چیز انجام دهند، به آنان بلا نازل می شود، گفته شد: یا رسول الله آنها کدامند؟ فرمود: زمانی که غنائم (که مال عموم است) دست اشخاص باشد، و امانت غنیمت شمرده شود (به صاحبانش باز گردانیده نشود) و زکات دادن ضرر شمرده شود، و مرد از زن خود اطاعت کند، و مادر خود را ناراحت سازد ولی به دوستش احسان کند، و به پدرش جفا کند، و پیشوای قوم پست ترین آنها باشد، و مردم او را از بیم شرش احترام کنند، و صداها در مسجد بلند گردد، و مردان لباس حریر پوشند و کنیزان آوازه خوان برای خود گیرند، و آلات لهو به کار برند، و آخر این امت به اول آن لعنت

کند. در این هنگام باید در انتظار باد سرخ یا فرو رفتن زمین و یا مسخ باشند.

۲- (با سند دیگر) یحیی بن سعید از محمد بن علی از پدرش علی بن ابی طالب (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: هر گاه امت من به پانزده خصلت عمل کنند، به آنان بلا نازل می شود، گفته شد: آنها کدامند یا رسول الله؟ فرمود: زمانی که غنائم در دست اشخاص باشد، و امانت غنیمت شمرده شود، و زکات ضرر شمرده شود، و مرد از زن خود اطاعت کند، و مادرش را ناراحت سازد ولی به دوستش احسان کند، و به پدرش جفا کند، و صداها در مساجد بلند شود، و پیشوای قوم پست ترین آنها باشد، و آلات لهو به کار برند، و آخر این امت به اول آن لعنت کند. در این هنگام باید در انتظار باد سرخ یا فرو رفتن در زمین و یا مسخ باشند.

مصنف این کتاب می گوید: منظور از اینکه آخر این امت به اول آن لعنت کند، خوارج هستند که امیر المؤمنین (ع) را لعنت می کردند، در حالی که او از نظر ایمان به خدا و پیامبرش، اول این امت بود.

کودک میان پانزده سالگی تا شانزده سالگی به روزه گرفتن ادب شود

۳- عباس بن عامر قصبانی از کسی که به او نقل کرده و او از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: کودک میان پانزده سالگی تا شانزده سالگی به روزه گرفتن ادب شود.

در ایام تشریق در منی پس از پانزده نماز تکبیر گفته شود

۴- زراره بن اعین می گوید: به امام باقر (ع) گفتم: تکبیر در ایام تشریق (دهم تا

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۶۳

سیزدهم ذی حجه) بعد از نمازها کدام است؟ فرمود: تکبیر در منی بعد از پانزده نماز و در شهرهای دیگر بعد از ده نماز است. بعد از نماز ظهر در عید قربان می گویی: «خدا بزرگ است، خدا بزرگ است، معبودی جز خدا نیست، و خدا بزرگ است، خدا بزرگ است، و سپاس خداوند را، خدا بزرگ است به سبب آنچه ما را به آن هدایت فرموده، و خدا بزرگ است به سبب آنچه از گوشت حیوانات ما را روزی داده است.» و اینکه در سایر شهرها بعد از ده نماز تکبیر گفته می شود، برای آن است که وقتی مردم در کوچ اول کوچ می کنند، اهل شهرها از تکبیر باز می مانند ولی اهل منی تا وقتی که در منی هستند، و تا کوچ بعدی تکبیر می گویند.

۵- معاویه بن عمّار گفت: از امام صادق (ع) در باره تکبیر ایام تشریق برای مردم شهرها پرسیدم، فرمود: روز عید قربان از نماز ظهر تا ده نماز و برای اهل منی در پانزده نماز و اگر ظهر و عصر را هم آنجا باشد تکبیر می گوید.

ثواب کسی که پانزده روز از ماه رجب را روزه بگیرد

۶- ابان بن عثمان از کثیر النواء و او از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: نوح در اول رجب سوار کشتی شد و دستور داد

هر کس که همراه اوست آن روز را روزه بگیرند، و گفت: هر کس امروز را روزه بگیرد آتش از او مسیر ده سال دور می شود، و هر کس هفت روز را روزه بگیرد، درهای هفتگانه جهنم

به روی او بسته می شود و هر کس هشت روز روزه بگیرد، درهای هشتگانه بهشت به روی او باز می شود و هر کس پانزده روز روزه بگیرد، خداوند خواسته های او را برآورده سازد و اگر روزه بیشتری بگیرد خداوند نیز بیفزاید.

سیف بن مبارک، غلام امام کاظم (ع) از پدرش مبارک و او از آن حضرت نقل می کند که فرمود: نوح، اول ماه رجب سوار کشتی شد، و حدیث را مانند حدیث قبلی نقل می کند و من روایاتی را که در باره ثواب روزه ماه رجب نقل شده، در کتاب «فضائل رجب» آورده ام.

استحباب نوره کشیدن در هر پانزده روز

۷- محمد بن ابی عمیر از برخی از اصحاب ما از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: سنّت در نوره کشیدن هر پانزده روز یک بار است، و هر کسی که بیست و یک روز بگذرد (و پول نداشته باشد) بر عهده خدا قرض کند و نوره بکشد و هر کس که چهل روز بر او بگذرد و نوره نکشد او مؤمن و مسلمان نیست و کرامتی ندارد. (منظور این است که مؤمن و مسلمان کاملی نیست).

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۶۵

بابای خصلت های شانزده گانه

حق عالم شانزده خصلت است

۱- حسین بن علوان از عبد الله بن حسن بن حسن بن علی بن ابی طالب (ع) از پدر و جدّش نقل می کند که علی بن ابی طالب (ع) فرمود: از حقوق عالم این است که از او زیاد نپرسی و در جواب دادن به او پیشی نگیری، و هر گاه که پاسخ نداد اصرار نکنی و هر گاه که خسته شد به لباس او نجسبی، و با دست خود به او اشاره نکنی و با چشم خود به او چشمک نزنی و در مجلس او سرگوشی صحبت نکنی، و اسرار او را طلب نکنی، و نگویی که فلانی بر خلاف سخن تو گفته، و سرّ او را فاش نسازی و نزد او از کسی غیبت نکنی، و شخصیت او را هم در حضور او و هم در غیاب او حفظ کنی و همه را سلام دهی و او را مخصوص به تحیت کنی و در برابر او بنشین، و اگر او نیازی داشته باشد در خدمت او از دیگران پیشی بگیری، و از زیاد سخن گفتن او خسته نشوی، همانا

او مانند درخت خرماسست. منتظر باش تا از او سودی به تو رسد، و عالم به منزله روزه دار و شب زنده دار و مجاهد در راه خداست، و چون عالم بمیرد در اسلام رخنه ای ایجاد شود که تا قیامت پر نشود، و طالب علم را هفتاد هزار فرشته از مقربان آسمان مشایعت می کند.

شانزده خصلت باعث تنگدستی می شود و هفده خصلت بر روزی می افزاید

۲- سعید بن علاقه می گوید: از امیر المؤمنین علی بن ابی طالب (ع) شنیدم که می فرمود: رها کردن تار عنکبوت در خانه باعث تنگدستی می شود و بول کردن در حمام باعث تنگدستی می شود، و خوردن در حال جنابت باعث تنگدستی می شود، و خلل کردن با چوب گز باعث تنگدستی می شود، و شانه کردن در حال ایستاده باعث تنگدستی می شود، و رها کردن خاکروبه در خانه باعث تنگدستی می شود، و سوگند دروغ باعث تنگدستی می شود، و زنا باعث تنگدستی می شود، و اظهار حرص باعث تنگدستی می شود، و خوابیدن میان دو نماز مغرب و عشاء باعث تنگدستی می شود، و خوابیدن پیش از طلوع آفتاب باعث تنگدستی می شود، و اندازه نداشتن در زندگی

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۶۷

باعث تنگدستی می شود، و قطع رحم باعث تنگدستی می شود، و عادت کردن به دروغ باعث تنگدستی می شود، و گوش دادن زیاد به ترانه باعث تنگدستی می شود، و ردّ مرد سائل در شب باعث تنگدستی می شود.

سپس فرمود: آیا بعد از اینها به شما چیزهایی را که بر روزی می افزاید بگویم؟ گفتند: آری یا امیر المؤمنین، فرمود: جمع کردن میان دو نماز بر روزی می افزاید، و خواندن تعقیبات پس از نماز صبح و عصر بر روزی می افزاید، و صلّه رحم بر روزی می افزاید، و جاروب کردن جلو در خانه بر

روزی می افزاید، و همراهی با برادر دینی بر روزی می افزاید، و صبح به دنبال روزی رفتن بر روزی می افزاید، و استغفار بر روزی می افزاید، و امانت داری بر روزی می افزاید، و حقگویی بر روزی می افزاید، و جواب دادن به اذان گو بر روزی می افزاید، سخن نگفتن در مستراح بر روزی می افزاید، و ترک حرص بر روزی می افزاید، و سپاسگزاری از صاحب نعمت بر روزی می افزاید، و پرهیز کردن از سوگند دروغ بر روزی می افزاید، و شستن دست ها پیش از غذا بر روزی می افزاید، و خوردن آنچه از سفره می افتد بر روزی می افزاید، و هر کسی هر روز سی بار خداوند را تسبیح گوید، خداوند هفتاد نوع بلا را از او برطرف می کند که آسان ترین آنها فقر است.

شانزده خصلت از کلمات حکمت آمیز

۳- اصیغ بن نباته می گوید: امیر المؤمنین (ع) می فرمود: راستگویی امانت داری است، و دروغگویی خباثت است، و ادب ریاست است، و احتیاط زیرکی است، و اسراف کردن تباه ساختن مال است، و میانه روی ثروت آور است، و حرص فقر آور است، و پستی زبونی آور است، و سخاوت نزدیک کننده است، و لئامت غربت است (شخص نمی تواند دوستانی به دست آورد) و رقت قلب فروتنی است، و ناتوانی خواری است و هوای نفس کجی است، و صبر معیار زندگی است.

شانزده گروه از ائمت محمد (ص) خاندان او را دوست ندارند و با آنها دشمنی و کینه ورزی می کنند

۴- اعمش و نیز مسلم بن خالد زنجی از امام صادق (ع) نقل می کند که آن حضرت فرمود: سیزده (و به روایتی شانزده) گروه از ائمت جدّم ما را دوست نمی دارند و مردم را به دوستی ما نمی خوانند، و ما را دشمن می دارند، و از ما پیروی نمی کنند و ما را خوار می سازند و مردم را به خوار کردن ما وامی دارند. به راستی که آنان دشمنان ما هستند و برای آنان است آتش جهنّم و آتش سوزان. می گوید: گفتم: ای پسر پیامبر

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۶۹

خدا (ص) آنها را برای من شرح بده، که خداوند تو را از شرّ آنان حفظ کند. فرمود: کسی که عضو زایدی در خلقت دارد، کسی از مردم را که عضو زایدی در خلقت دارد نمی بینی مگر اینکه دشمن ما هستند و او را دوست ما نمی یابی. و کسی از مردان که در خلقت او نقصی باشد، کسی را نمی بینی که ناقص الخلقه باشد مگر اینکه در دل او کینه ای برای ما می یابی. و کسی که چشم راستش به طور مادرزادی کور باشد، کسی از آفریده های خدا را

نمی یابی که نابینای مادرزادی باشد مگر اینکه در حال جنگ با ما و صلح با دشمنان ماست. و پیرمرد سیاه مو، کسی از آفریده های خدا را نمی بینی که سیاه مو باشد- و او کسی است که عمر طولانی کرده ولی مویش سفید نشده و ریش او را مانند زیر گلوی زاغ می بینی- مگر اینکه دشمن ما و دوست دشمن ماست. و مردان بسیار سیاه رنگ که هیچ کدام از آنان را نمی بینی مگر اینکه به ما دشنام می دهند و دشمنان ما را ستایش می کنند. و مردان کچل که مرد کچلی نمی بینی مگر اینکه او را نسبت به ما عیب جو و سخن چین می یابی. و مردان زاغ چشم، هیچ کدام از آنان را- که زیاد هم هستند- نمی بینی مگر اینکه با ما یک چهره و در غیاب ما چهره ای دیگر دارند و برای ما بدی ها را می خواهند.

و مردان ولد الزنا که با هیچ یک از آنان ملاقات نمی کنی مگر اینکه او را دشمن ما و گمراه کننده آشکار می یابی. و مردانی که مرض پیسی دارند که هیچ کدام از آنها را نمی بینی مگر اینکه او را در حالی می یابی که در کمین ما و دوستان ما نشسته اند تا به گمان خود ما را از راه راست گمراه سازند. و جذامی که آنان اهل جهنم هستند و به آن وارد خواهند شد. و کسانی که ابنه هستند که هیچ کدام از آنان را نمی بینی مگر اینکه هجو ما را می سرایند و با ما دشمنی دارند.

و اهل شهری که سیستان نام دارد، آنان برای ما اهل عداوت و دشنام دادن هستند و بدترین مردمنده، بر آنان عذابی چون عذاب فرعون

و هامان و قارون باشد. و اهل شهری که ری نامیده می شود، آنان دشمنان خدا و دشمنان پیامبر او و دشمنان اهل بیت او هستند، آنان جنگ با اهل بیت پیامبر خدا (ص) را جهاد می دانند و مال آنان را غنیمت می شمارند، برای آنان است عذاب خوارکننده در دنیا و آخرت و برای آنان است عذاب پایدار. و اهل شهری که موصل نامیده می شود، آنان بدترین مردم روزی زمین هستند. و اهل شهری که زوراء نامیده می شود و در آخر الزمان بنا خواهد شد، آنان با خون ما طلب شفا می کنند و با دشمنی با ما تقرب می جویند، در دشمنی با ما با یک دیگر دوست می شوند و جنگ با ما را واجب می دانند و کشتن ما را حتمی می شمارند، ای پسر از این گروه ها حذر کن، باز حذر کن، دو نفر از این گروه ها با یکی از خاندان تو خلوت نمی کنند مگر اینکه قصد کشتن او را می کنند. الفاظ این حدیث از اول تا آخر از روایت تمیم است. (در این حدیث پانزده گروه ذکر شده و لا بد یک گروه از یاد راوی رفته است. ضمنا توجه کنیم که اولاً این روایت به سبب قرار گرفتن بکر بن عبد الله بن حبيب در سند آن ضعیف است و ثانياً، در صورت صحّت باید آن را حمل بر غالب و آنهم در زمان صدور حدیث دانست و نباید آن را به تمام زمان ها و مکان ها تعمیم داد.)

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۷۱

باب خصلت های هفده گانه

غسل در هفده مورد است

۱- محمد بن مسلم از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: غسل در هفده مورد است: شب هفدهم ماه رمضان

و آن شبی است که در آن دو لشکر در جنگ بدر به هم رسیدند، و شب نوزدهم (رمضان) و در آن واردین هر سال نوشته می شوند، و شب بیست و یکم (رمضان) و آن شبی است که اوصیاء پیامبران در آن از دنیا رفته اند و نیز عیسی بن مریم در آن به آسمان بالا برده شده و موسی جان داده، و شب بیست و سوم (رمضان) که در آن امید شب قدر می رود. و عبد الرحمان بن ابی عبد الله بصری گفت:

امام صادق (ع) به من فرمود: در شب بیست و چهارم غسل کن، تو را چه می شود که هر دو شب را غسل کنی، بر می گردیم به حدیث محمّد بن مسلم: و غسل روز عید فطر و قربان، و هنگامی که وارد حرمین (مکه و مدینه) می شوی، و روز احرام حج، و روز زیارت، و روزی که وارد بیت الحرام می شوی، و روز ترویبه (هشتم ذی حجه) و روز عرفه، و غسل میت و وقتی که میتی را غسل دادی و کفن کردی یا او را پس از سرد شدن مس کردی، و غسل روز جمعه، و غسل کسوف هنگامی که همه قرص گرفته باشد و تو از خواب بیدار شوی و هنوز نماز آیات نخوانده ای پس غسل کن و نمازت را به جای آور.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۷۳

باب خصلت های هجده گانه

امیر المؤمنین (ع) هجده منقبت داشت

۱- عبد الله بن شداد بن هاد از ابن عباس نقل می کند که گفت: علی (ع) هجده منقبت داشت که اگر جز یکی از آنها نبود نجات پیدا می کرد و آن حضرت هجده منقبت داشت که یک نفر از این امت آنها

را نداشت.

هشدار خداوند به هجده ساله ها

۲- احمد بن ابی عبد الله برقی با سند خود از امام صادق (ع) در باره این سخن خداوند که می فرماید: «آیا شما را آن عمر ندادیم که در آن کسی که باید پند گیرد، پند می گیرد» (۱) فرمود: این هشدار به هجده ساله ها است.

(۱) سوره فاطر، آیه ۳۷.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۷۵

بابهای خصلت های نوزده گانه

نوزده حرف برای خواننده آن فرجی از آفات است

۱- سعید بن جبیر از ابن عباس نقل می کند که گفت: علی بن ابی طالب (ع) نزد پیامبر (ص) آمد و از وی چیزی خواست، پیامبر (ص) به او فرمود: یا علی! سوگند به کسی که مرا به حق به پیامبری مبعوث کرد که چیزی از کم و زیاد نزد من نیست، ولی تو را چیزی یاد می دهم که دوستم جبرئیل آن را به من آورده و گفته است: یا محمد، این هدیه ای از جانب خدا بر توست و خداوند تو را با آن گرامی داشته و به هیچ یک از پیامبران پیش از تو آن را عطا نکرده است، و آن نوزده حرف است که هیچ مصیبت زده و غمگینی آن را نمی خواند و برای سرقت و آتش سوزی (خوانده نمی شود) و هیچ بنده ای که از سلطان می ترسد آن را نمی گوید، مگر اینکه خداوند فرجی به او می دهد (حاجت او را برآورده می سازد) و آن نوزده حرف است که چهار حرف آن به پیشانی اسرافیل نوشته شده و چهار حرف آن به پیشانی میکائیل نوشته شده و چهار حرف آن اطراف عرش نوشته شده و چهار حرف آن به پیشانی جبرئیل نوشته شده و سه حرف آن آنجا که خدا خواسته است.

علی بن ابی طالب (ع) گفت: چگونه با آنها

دعا کنیم یا رسول الله؟ فرمود: بگو «ای تکیه گاه کسی که تکیه گاه ندارد و ای ذخیره کسی که ذخیره ندارد و ای سند کسی که سند ندارد، و ای پناهگاه کسی که پناهگاه ندارد، و ای که در بخشش کریمی، و ای که در امتحان نیکویی، و ای کسی که در امیدواری بزرگی، و ای یاور ضعیفان، و ای نجات دهنده غرق شدگان، و ای نجات دهنده هلاک شوندگان ای نیکوکار، و ای زیبایی بخش و ای نعمت دهنده و ای بخشنده، تویی که سیاهی شب و نور روز و روشنا ماه و شعاع آفتاب و صدای آب و ناله درخت بر تو سجده می کند، ای الله ای الله ای الله، تو یگانه ای و شریکی بر تو نیست.» سپس می گویی: «برای من چنین و چنان کن»، از جای خود برنخیزی مگر اینکه به خواست خدا دعای تو مستجاب می شود. احمد بن عبد الله گفت: ابو صالح می گفت: این دعا را به سفیهان یاد ندهید.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۷۷

نوزده چیز از زنان برداشته شده

۲- انس بن محمد ابو مالک از پدرش از امام رضا (ع) و او از پدرانش نقل می کند که علی بن ابی طالب (ع) گفت: پیامبر خدا (ص) در وصیته به من فرمود: یا علی، برای زنان نماز جمعه و جماعت نیست و نه اذان و نه اقامه و نه عیادت مریض و نه تشییع جنازه و نه هروله (دویدن) میان صفا و مروه و نه دست زدن به حجر الاسود و نه سر تراشیدن و نه مباشرت در امر قضاوت، و با آنان مشورت نشود و آنان ذبح نکنند مگر در حال ناچاری و (در احرام

حج) تلبیه را بلند نگوید و در قبرستان نایستد و خواستگاری را نشود و مباشرت در امر ازدواج نکند و از خانه شوهرش بدون اجازه او خارج نشود و اگر بدون اجازه او خارج شود، خداوند و جبرئیل و میکائیل او را لعنت کند، و از خانه شوهرش چیزی را نبخشد مگر با اجازه او و شب را روز نکند در حالی که شوهرش به او خشمناک است، هر چند که در حق او ستم کند.

نوزده مسأله ای که امام صادق (ع) در مجلس منصور از طبیب هندی پرسید و او ندانست و امام خود پاسخ داد

۳- ربیع حاجب منصور گفت: روزی امام جعفر بن محمد الصادق (ع) در مجلس منصور حاضر بود در حالی که طبیبی از هند نزد وی بود و کتابهای طبّی را قرائت می کرد، و امام صادق (ع) موقع قرائت او ساکت می نشست، وقتی قرائت او تمام شد به امام گفت: ای ابو عبد الله، آیا از آن علمی که با من است چیزی می خواهی؟ فرمود: نه، چون آنچه نزد من است از آنچه نزد توست بهتر است، گفت: آن چیست؟ فرمود: من طبیعت گرم را با سردی و طبیعت سرد را با گرمی و طبیعت تر را با خشکی و طبیعت خشک را با تری مداوا می کنم و در همه موارد کار را به خداوند واگذار می کنم، و آنچه را که پیامبرش فرموده به کار می گیرم.

و می دانم که معده، خانه بیماری است و پرهیز کردن، اصل درمان است و بدن را به آنچه عادت کرده عادت می دهم. هندی گفت: آیا طبّ غیر از اینهاست؟ امام فرمود: آیا گمان می کنی که من از کتابهای طبّی اخذ کرده ام؟ گفت: آری، فرمود: نه، به خدا سوگند که آن را جز از خدا اخذ

نکرده ام، به من بگو که آیا تو به طب داناتری یا من؟ گفت: من.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۷۹

امام فرمود: از تو چیزی می پرسم، گفت: پرس.

امام فرمود: ای هندی، به من خبر بده چرا در سر استخوان چند قطعه است؟ گفت:

نمی دانم، فرمود: برای چه مو بر بالای آن قرار گرفته؟ گفت: نمی دانم، فرمود: چرا پیشانی از مو خالی است؟ گفت: نمی دانم، فرمود: برای چه پیشانی دارای خطوط و چینهاست؟ گفت: نمی دانم، فرمود: برای چه ابروها بالای دو چشم قرار دارد؟ گفت:

نمی دانم، فرمود: برای چه دو چشم مانند دو بادام است؟ گفت: نمی دانم، فرمود: چرا بینی در وسط دو چشم قرار گرفته؟ گفت: نمی دانم، فرمود: چرا سوراخ بینی به سوی پایین است؟ گفت: نمی دانم، فرمود: چرا لب و شارب بالای دهان قرار گرفته؟ گفت: نمی دانم، فرمود:

چرا دندان جلو تیز و دندان آسیاب پهن و دندان نیش بلند است؟ گفت: نمی دانم، فرمود: چرا مردها ریش دارند؟ گفت: نمی دانم، فرمود: چرا دو کف دست از مو خالی است؟ گفت: نمی دانم، فرمود: چرا ناخن و مو احساس ندارند؟ گفت: نمی دانم، فرمود: چرا قلب مانند صنوبر است؟ گفت: نمی دانم، فرمود: چرا ریه دو قطعه است و حرکت آن در محل خود است؟ گفت: نمی دانم، فرمود: چرا کبد خمیده است؟ گفت:

نمی دانم، فرمود: چرا کلیه مانند لوبیا است؟ گفت: نمی دانم، فرمود: چرا خمی زانوان به طرف پشت سر است؟ گفت: نمی دانم، فرمود: چرا در طرف کف پا فرورفتگی دارد؟ گفت: نمی دانم.

امام صادق (ع) فرمود: ولی من می دانم. گفت: پس جواب آنها را بگوئید. امام صادق (ع) فرمود: استخوان سر چند قطعه است برای اینکه جمجمه میان تهی است و اگر چند

قطعه نبود زودتر درد می کرد و اینکه میان استخوان ها فاصله است، درد از آن دور است، و موی در بالای آن قرار گرفته تا به وسیله آن به مغز روغن برسد، و از اطراف آن بخار خارج شود و گرما و سرمای وارد بر آن را دفع کند، و اینکه پیشانی از مو خالی است برای آن است که آنجا محل رسیدن نور به چشمان است و در آن شیارها و چین ها قرار گرفته تا عرق وارد از سر را نگهدارد تا وقتی که انسان آن را پاک کند، مانند نهرهایی که در زمین آبها را نگه می دارد، و دو ابرو بالای دو چشم قرار گرفته، تا نور را به اندازه لازم به دو چشم هدایت کند.

ای هندی، آیا ندیدی که کسی که در برابر نور شدید قرار می گیرد دستش را بالای چشمش می گذارد تا نور به اندازه لازم به چشم برسد؟ بینی در وسط دو چشم قرار گرفته تا نور را به دو قسمت مساوی تقسیم کند، و چشم مانند بادام است تا میل دوا در آن جریان پیدا کند و درد از آن بیرون آید و اگر مربع و یا گرد بود، میل در آن جریان

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۸۱

نمی یافت و دوا به آن نمی رسید و درد از آن بیرون نمی آمد، و سوراخ بینی به طرف پایین است تا داروهایی که از مغز به پایین ترشح می کند فرو ریزد و بوها به شامه برسد و اگر به طرف بالا بود، دارو پایین نمی ریخت و بو را احساس نمی کرد، و شارب و لب بالای دهان قرار گرفته تا آنچه را از دماغ

پایین می ریزد از رسیدن به دهان حفظ کند، تا انسان در خوردن و نوشیدن احساس نفرت نکند تا وقتی که آن را پاک سازد، و مردان ریش دارند تا در نگاه کردن از کشف عورت بی نیاز باشد و مرد از زن تمیز داده شوند، و دندان جلو تیز است چون جویدن به وسیله آن انجام می گیرد و دندان آسیاب پهن است؛ چون خوردن و جویدن با آن صورت می پذیرد و دندان نیش بلند است تا دندان ها به آن تکیه کنند و دندان ها مانند ستون ها هستند، و دو کف دست خالی از مو است تا لمس کردن به وسیله آنها صورت پذیرد و اگر در آنها مو وجود داشت انسان آنچه را که پیش روی اوست نمی توانست احساس و لمس کند، و مو و ناخن از حیات خالی است، چون بلند بودن آنها بد و چیدن آنها خوب است اگر آنها جان داشتند انسان به هنگام چیدن آنها احساس درد می کرد، و قلب چون دانه صنوبر است چون وارونه است و سر آن را باریک کرد تا داخل ریه گردد، پس با خنکی آن خنک می شود تا مغز با حرارت آن نسوزد، و ریه دو قطعه شده تا قلب میان آن دو باشد و با حرکت آن سرد شود، و کبد خمیده شده تا معده را سنگینی کند و همه آن بر کبد قرار گیرد و آن را فشار دهد تا بخار آن خارج گردد.

و کلیه چون دانه لوبیا شده، چون محل ریختن قطره به قطره منی در آن است و اگر مربع یا گرد می شد قطره اولی در آن می ماند تا دومی بیاید و

شخص با خروج آن لذت نمی برد، چون منی از فقرات پشت به کلیه می ریزد و آن مانند کرم است و باز و بسته می شود و آن را یکی پس از دیگری مانند انداختن تیر از کمان به مثانه می اندازد، و خمی زانوان را به طرف پشت قرار داد، چون انسان به طرف جلو راه می رود و حرکت‌های معتدلی دارد و اگر چنین نبود در راه رفتن به زمین می افتاد، و کف پا فرو رفته است؛ چون اگر در راه رفتن همه پا بر زمین واقع می شد، سنگینی آن مانند سنگینی سنگ آسیاب می شد، سنگ آسیاب اگر برگردی خود باشد یک کودک هم آن را حرکت می دهد ولی اگر بر رو به زمین افتد یک مرد به دشواری آن را حرکت می دهد.

هندی به امام گفت: این علم از کجا برای تو حاصل شده است؟ فرمود: آن را از پدرانم از پیامبر خدا (ص) از جبرئیل از پروردگار جهانیان که همه اجساد و ارواح را آفریده یاد گرفته ام، هندی گفت: راست گفتی و من شهادت می دهم که معبودی جز خداوند نیست و محمد (ص) فرستاده و بنده اوست و تو دانشمندترین زمان خود هستی.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۸۳

بابهای خصلت های بیست گانه و بالاتر

در دوستی اهل بیت (ع) بیست خصلت است

۱- ابو سلمه از ابو سعید خدری نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: هر کس که خداوند محبت امامان از خاندان مرا به او روزی کرده باشد، به خیر دنیا و آخرت رسیده است و کسی شک نکند که او در بهشت خواهد بود، چون محبت اهل بیت من بیست خصلت دارد، ده تا از آن در دنیا و ده تا در آخرت است، اما آنچه

در دنیا است عبارت است از زهد و حرص در عمل و پرهیزگاری در دین و رغبت در عبادت و توبه پیش از مرگ و شادابی در شب زنده داری و نومییدی از آنچه دست مردم است و مراعات امر و نهی الهی، و نهمی دشمنی با دنیا، و دهمی سخاوت. و اما آنچه در آخرت است عبارت است از اینکه پرونده ای برای او نشر داده نشود و ترازو (میزان) برای او نصب نشود و نامه اعمالش به دست راستش داده شود و برای او پرائت از آتش نوشته می شود و صورت او سفید خواهد بود و از لباسهای بهشتی پوشانیده می شود و در میان صد نفر از خاندانش شفاعت می کند و خداوند با رحمت به او نگاه می کند و تاجهای بهشتی بر سر او گذاشته می شود و دهم اینکه بدون حساب وارد بهشت می گردد، پس خوشا به دوستداران خاندان من.

مؤمن بر عهده خداوند بیست خصلت دارد

۲- جابر بن یزید از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: مؤمن بر عهده خداوند بیست خصلت دارد که خداوند به آنها وفا خواهد کرد: بر خداست که او را در فتنه قرار ندهد و گمراهش نسازد، و بر خداست که او را برهنه و گرسنه نکند و بر خداست که دشمنش بر او شماتت نکند، و بر خداست که او را خوار و گوشه گیر نسازد، و بر خداست که پرده او را ندرد، و بر خداست که او را با غرق شدن و سوختن نمیراند، و بر

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۸۵

خداست که او بر چیزی نیفتد و چیزی بر روی او نیفتد، و بر خداست که او را از مکر مکاران

حفظ کند، و بر خداست که او را از قدرت جباران در پناه خود گیرد، و بر خداست که او را در دنیا و آخرت همراه ما کند، و بر خداست که مرضی را که چهره اش را بد جلوه دهد به او مسلط نسازد، و بر اوست که او را از پستی و جذام دور کند، و بر خداست که او را با گناه کبیره نمراند، و بر خداست که او را در مقام معصیت دچار فراموشی نکند تا وقتی که توبه کند، و بر خداست که معرفت و حجت خود را از او پوشیده نکند، و بر خداست که در دل او باطل عزیز نشود، و بر خداست که او را در قیامت در حالی محشور سازد که نور او در برابرش ساطع گردد، و بر خداست که او را به هر چیزی موفق نماید، و بر خداست که دشمن او را بر او مسلط نکند تا او را خوار سازد، و بر خداست که سرانجام او را با امن و امان قرار دهد و او را همراه ما در مقام بالا قرار دهد، این شرایط خداوند برای مؤمنان است.

ثواب کسی که بیست بار حجّ به جای آورد

۳- ابو بکر خضرمی از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: هر کس بیست بار حجّ به جای آورد جهنّم را نمی بیند و صدای آن را نمی شنود.

بیست و سه خصلت پسندیده که امام سجّاد (ع) با آنها توصیف شده

۴- حمران بن اعین از امام باقر (ع) نقل می کند که امام سجّاد (ع) در یک شبانه روز هزار رکعت نماز می خواند، همان گونه که امیر المؤمنین (ع) چنین می کرد، او پانصد درخت خرما داشت و نزد هر درختی دو رکعت نماز می خواند، و چنین بود که چون به نماز می ایستاد رنگ او دگرگون می شد و قیام او به نماز مانند قیام بنده ای ذلیل در پیشگاه پادشاهی بزرگ بود، اعضاء بدن او از ترس خداوند می لرزید و چنان نماز می خواند که گویا دیگر پس از آن نماز نخواهد خواند، روزی نماز خواند و ردای او از یکی از شانه هایش افتاد و آن را درست نکرد تا از نماز فارغ شد، بعضی از اصحابش

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۸۷

در این باره از او پرسیدند، فرمود: وای بر تو، می دانی که در برابر چه کسی قرار داشتیم؟ همانا نماز بنده قبول نمی شود مگر آن نمازی که با قلب خود آن را به جای آورد، آن مرد گفت: ما هلاک شدیم، فرمود: هرگز! خداوند به وسیله نافله ها آن را کامل می کند.

آن حضرت در شبی تاریک از خانه بیرون می شد در حالی که انبانی بر پشت او بود که در آن کیسه های دینار و درهم بود و گاهی بر پشت خود طعام یا هیزم حمل می کرد و به در خانه ها می رفت و در می زد و هر کس بیرون می آمد آن را به او می داد و وقتی چیزی به فقیر می داد

صورت خود را می پوشانید تا شناخته نگردد، چون از دنیا رفت او را از دست دادند و دانستند که او علی بن الحسین (ع) بوده است، و چون بر روی تخته غسل قرار دادند دیدند که پشت او مانند زانوی شتر پینه بسته بود، از باری که به خانه های فقرا و مساکین حمل کرده برد. یک روز از خانه بیرون آمد در حالی که لباس خزی پوشیده بود، سائلی آمد و به آن لباس خز آویخت، حضرت آن را رها کرد و رفت.

در روز عرفه به گروهی نگاه کرد و دید که از مردم چیزی می خواهند، فرمود: وای بر شما، در چنین روزی از غیر خدا درخواست می کنید؟ در این روز امید آن می رود که بچه هایی که در شکم مادرند خوشبخت شوند و آن حضرت از اینکه با مادرش غذا بخورد امتناع داشت، به او گفته شد: ای فرزند پیامبر (ص)، تو نیکوترین مردم هستی و از همه بیشتر صله رحم می کنی، چگونه است که با مادرت غذا نمی خوری؟ فرمود:

من دوست ندارم که دست من به لقمه ای سبقت بگیرد که چشم او به آن سبقت گرفته باشد. مردی به او گفت: ای فرزند پیامبر خدا (ص)، من تو را به خاطر خدا بسیار دوست دارم، حضرت گفت: خدایا به تو پناه می برم که به خاطر تو مرا دوست داشته باشند ولی تو مرا دشمن بداری. او بر روی شتری که داشت بیست بار حجّ به جای آورد و هرگز آن را با تازیانه نزد و چون آن شتر مرد دستور داد که آن را دفن کنند تا حیوانات درنده آن را نخورند.

از کنیزش در باره

آن حضرت پرسیده شد، گفت: مفصل بگویم یا خلاصه کنم؟

گفتند: خلاصه کن، گفت: هرگز روزها طعامی نزد او نیاوردم و شب ها رختخوابی برای او پهن نکردم. روزی آن حضرت نزد گروهی آمد که غیبت او را می کردند، پس ایستاد و فرمود: اگر شما راست می گوئید خداوند مرا بیامرزد و اگر دروغ می گوئید خداوند شما را بیامرزد.

آن حضرت چنین بود که چون طالب علمی نزد او می آمد، می فرمود: مرحبا به

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۸۹

سفارش شده پیامبر خدا (ص)، سپس می فرمود: وقتی طالب علم از منزل خود بیرون می آید، قدم خود را به هیچ خشک و تری در زمین نمی گذارد مگر اینکه برای او تا عمق هفت زمین تسبیح می گوید. و آن حضرت متکفل صد خانواده از فقراء مدینه بود و خوشحال می شد اگر به سفره او یتیمان و نابینایان و زمین گیران و بیچارگانی که چاره ای ندارند بنشینند، و با دست خود به آنان غذا می داد و هر کدام از آنها که خانواده داشت از آن غذا به خانه اش حمل می کرد و هرگز غذا نمی خورد مگر اینکه مانند آن را صدقه بدهد. و به سبب کثرت نماز هر سال از او هفت پینه از مواضع سجده می افتاد و آنها را جمع می کرد و چون از دنیا رفت همراه او دفن شد. او بر پدرش حسین (ع) بیست سال گریه کرد و طعامی پیش روی او گذاشته نمی شد مگر اینکه گریه می کرد تا جایی که غلامش به او عرض کرد: ای پسر پیامبر خدا (ص) آیا وقت آن نرسیده که اندوه تو پایان یابد؟ فرمود: وای بر تو! یعقوب پیامبر دوازده پسر داشت، خداوند یکی از آنها

را از چشم او پنهان کرد، از کثرت گریه بر او دو چشمش سفید شد و سر او از اندوه سفید شد و پشت او از غم خمیده گشت در حالی که پسرش در دنیا زنده بود، ولی من می دیدم که پدر و برادر و عمو و هفده نفر از خاندانم در کنار من کشته شده اند، پس چگونه اندوه من پایان گیرد؟

آنچه در باره شب بیست و یکم و شب بیست و سوم ماه رمضان رسیده

۵- فضیل بن یسار می گوید: وقتی شب بیست و یکم و شب بیست و سوم (رمضان) می شد، امام باقر (ع) دعا می خواند تا شب از نیمه بگذرد و چون شب از نیمه می گذشت نماز می خواند.

۶- سلیمان جعفری از امام کاظم (ع) نقل می کند که فرمود: شب بیست و یکم و شب بیست و سوم (رمضان) صد رکعت نماز بخوان، در هر رکعتی یک بار سوره حمد و ده بار سوره قل هو الله احد را بخوان.

۷- رفاعه از امام صادق (ع) نقل می کند که آن حضرت فرمود: شب قدر اول سال و آخر آن است.

(مصنف این کتاب می گوید: بزرگان ما اتفاق نظر دارند که شب قدر، شب بیست

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۹۱

و سوم ماه رمضان است و غسل کردن در آن اول شب است و تا آخر شب هم کفایت می کند.

۸- حسان بن مهران از امام صادق (ع) نقل می کند که از آن حضرت از شب قدر پرسیدم، فرمود: آن را در شب بیست و یکم و شب بیست و سوم بجو.

نهی از بیست و چهار خصلت

۹- عبد الله بن حسین بن زید بن علی بن الحسین (ع) از پدرش و او از امام صادق (ع) و او از پدران او از علی (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: ای امت! خداوند بیست و چهار چیز را بر شما نمی پسندد و شما را از آنها نهی می کند: بر شما نمی پسندد بازی کردن در نماز، و منت گذاشتن در صدقه و خندیدن میان قبرها و سر کشیدن به خانه ها و نگاه کردن به فرجهای همسران- و گفت که آن کوری می آورد- و سخن گفتن در حال جماع-

و گفت که آن باعث لال شدن فرزند می شود- و خوابیدن پیش از نماز عشاء و سخن گفتن بعد از نماز عشاء و غسل کردن زیر آسمان بدون لنگ، و جماع کردن در زیر آسمان و وارد شدن در رودخانه ها مگر با لنگ- و فرمود: در رودخانه ها آبادکنندگان و ساکنانی از فرشتگان وجود دارند- و وارد شدن به حمام بدون لنگ.

و سخن گفتن میان اذان و اقامه در نماز صبح تا نماز را بخواند و به دریا رفتن در طول طوفان و خوابیدن در پشت بامی که نرده ندارد- و فرمود: هر کس بر پشت بام بدون نرده بخوابد (در حفظ او) تعهدی نیست- و اینکه کسی به تنهایی در خانه بخوابد و اینکه مرد با زنش همبستر شود در حالی که او در حیض است- و اگر همبستر شد و فرزند مبتلا به جذام و یا پیسی به وجود آمد کسی را جز خودش سرزنش نکند- و اینکه مرد با زنش همبستر شود در حالی که محتلم شده تا هنگامی که از احتلامی که دیده غسل کند- و اگر چنین کند و فرزندش دیوانه متولد گردد کسی را جز خودش سرزنش نکند- و اینکه مرد با جذامی سخن بگوید مگر اینکه میان او و جذامی به مقدار یک ذراع فاصله باشد- و فرمود: از جذامی فرار کن همان گونه که از شیر فرار می کنی- و بول کردن بر کنار جوی روان و اینکه شخص زیر درختی که میوه

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۹۳

دارد قضای حاجت کند و اینکه ایستاده نعلین بپوشد و اینکه شخصی وارد خانه ای تاریک گردد مگر اینکه مقابل او آتشی

باشد و اینکه به محلّ نماز بدمد.

نماز جماعت بیست و پنج درجه از نماز فرادی با فضیلت تر است

۱۰- عبد الله بن خطاب از ابو سعید خدری نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود:

نماز جماعت بیست و پنج درجه از نماز فرادی (نماز بدون جماعت) با فضیلت تر است.

(مصنف این کتاب می گوید: پدرم در نامه خود به من گفته: خواندن نماز جماعت برای انسان، نسبت به نماز خواندن به تنهایی بیست و پنج درجه در بهشت برتری دارد.

نماز بیست و نه خصلت دارد

۱۱- ضمیره بن حبیب می گوید: از پیامبر خدا (ص) راجع به نماز پرسیده شد، فرمود: نماز از شرایع دین است و خوشنودی خداوند در آن است و آن شیوه پیامبران است، و برای نماز گزار است: محبت فرشتگان و هدایت و ایمان و نور معرفت و برکت در روزی و راحتی در بدن و دوری شیطان و اسلحه بر کافران و اجابت دعا و قبولی اعمال، و آن توشه مؤمن از دنیا به آخرت است و میان او و فرشته مرگ شفیع می شود و باعث انس در قبر است و بستری در کنار اوست و پاسخی بر نکیر و منکر است، و نماز بنده در محشر تاجی بر سر او و نوری بر صورت او و لباسی بر بدن او، و پوششی میان او و آتش و حاجتی میان او و پروردگار، و نجات بدن او از آتش و عبور از صراط و کلیدی برای بهشت و مهریه ای برای حوریان و قیمتی برای بهشت است، و بنده به وسیله نماز به بالا-ترین درجه می رسد، چون نماز هم تسبیح و هم تهلیل (گفتن لا اله الا الله) و هم تحمید (گفتن الحمد لله) و هم تکبیر (گفتن الله اکبر) و هم تمجید و تقدیس (خدا) و هم سخن

در علم بیست و نه خصلت وجود دارد

۱۲- محمد بن عیسی از جماعتی از اصحاب ما از امیر المؤمنین (ع) نقل می کنند که پیامبر خدا (ص) فرمود: دانش یاد بگیرید که یاد گرفتن آن حسنه، و درس دادن آن تسییح، و بحث از آن جهاد، و یاد دادن آن به کسی که نمی داند صدقه، و بذل آن به اهلش تقرب به خداست، چون آن باعث دانستن حلال و حرام است و کسی را که آن را طلب کند به بهشت رهنمون می گردد و آن مونس در هنگام وحشت و رفیق در هنگام تنهایی و راهنمای انسان در سختی ها و سلاح بر دشمنان و مایه زینت بر دوستان است، خداوند به وسیله آن گروههایی را بالا می برد و پیشوایانی در کارهای نیکو قرار می دهد که دیگران به آنان اقتدا می کنند. به کارهای آنان نگریسته می شود و از آثارشان اقتباس می شود و فرشتگان به دوستی با آنان مایل می گردند و در نمازهایشان آنان را با بالهایشان لمس می کنند و همه چیز حتی ماهیان و موجودات زنده دریا و درندگان و حیوانات بیابان به او استغفار می کنند، چون علم مایه زندگی دلهاست و نور دیدگان است از کوری، و نیروی بدن است از ضعف، و خداوند، حامل علم را به جایگاه نیکان وارد می کند و در دنیا و آخرت، مجالس خوبان را به او می بخشد، به وسیله علم، خداوند شناخته می شود و به خدایی اخذ می شود و به وسیله علم صله ارحام به عمل می آید و به وسیله آن حلال و حرام شناخته می شود و علم پیش روی عمل و عمل تابع آن است و خداوند

آن را به نیکان الهام می کند و بدان را از آن محروم می سازد.

خصلت هایی که ابو ذر آنها را از پیامبر خدا (ص) پرسید

۱۳- عبید بن عمیر از ابو ذر رحمه الله علیه نقل می کند که وارد محضر پیامبر خدا (ص) شدم و آن حضرت به تنهایی در مسجد نشسته بود و من خلوت او را غنیمت شمردم، به من فرمود: ای ابو ذر، مسجد را تحیتی است، عرض کردم، تحیت آن چیست؟ فرمود: دو رکعت نماز بخوانی، گفتم: یا رسول الله تو مرا به نماز امر کردی، نماز چیست؟ فرمود: بهترین موضوع است و هر کس بخوهد کمتر و هر کس بخوهد بیشتر کند.

گفتم: یا رسول الله، کدام عمل نزد خدا محبوب تر است؟ فرمود: ایمان به خدا و جهاد در راه او، گفتم: کدام وقت شب افضل است؟ فرمود: وسط شب، گفتم:

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۹۷

کدام (عمل) نماز بهتر است؟ فرمود: طول دادن به قنوت، گفتم: کدام صدقه افضل است؟ فرمود: کوشش کسی که کم دارد و به فقیر پیر پردازد. گفتم: روزه چیست؟

فرمود: واجبی است که پاداش داده می شود و نزد خداوند چند برابر حساب می شود، گفتم: آزاد کردن کدام برده بهتر است؟ فرمود: پر قیمت ترین و بهترین آن نزد اهلش، گفتم: کدام جهاد بهتر است؟ فرمود: کسی که مرکب او پی شده باشد و خون او ریخته شده باشد، گفتم: کدام آیه ای که بر تو نازل شده با عظمت تر است؟ فرمود: آیه الکرسی.

سپس فرمود: ای ابو ذر! آسمانهای هفتگانه نسبت به کرسی چیزی جز حلقه ای نیست که در بیابانی افتاده باشد، و برتری عرش بر کرسی مانند برتری بیابان به آن حلقه است، گفتم: یا رسول الله، پیامبران چه تعدادند؟

فرمود: صد و بیست و چهار هزار نفر، گفتم: از میان آنها پیامبران مرسل چند نفرند؟ فرمود: همگی سیصد و سیزده نفرند، گفتم: نخستین پیامبران کیست؟ فرمود: آدم، گفتم: آیا او از پیامبران مرسل بود؟

فرمود: آری، خداوند او را با قدرت خود آفرید و روح خود را در آن دمید.

سپس فرمود: ای ابو ذر! چهار تن از پیامبران سریانی بودند: آدم و شیث و اخنوخ که همان ادریس است- و او نخستین کسی است که با قلم نوشت- و نوح، و چهار تن از پیامبران، عرب بودند. هود و صالح و شعیب و پیامبر تو محمد، و نخستین پیامبران بنی اسرائیل موسی و آخرین آنها عیسی بود و ششصد پیامبر (از بنی اسرائیل).

گفتم: یا رسول الله خداوند چند کتاب فرستاده است؟ فرمود: صد و چهار کتاب، خداوند پنجاه صحیفه بر شیث و سی هزار صحیفه بر ادریس و بیست صحیفه بر ابراهیم فرستاد و نیز تورات و انجیل و زبور و قرآن را فرستاد. گفتم: یا رسول الله، صحف ابراهیم چه بود؟ فرمود: همه آنها پندهایی بود و در آن آمده بود: ای پادشاه مبتلای مغرور، من تو را مبعوث نکرده ام که دنیا را جمع کنی ولی تو را مبعوث کرده ام که دعای مظلوم را از من بگردانی چون من آن را رد نمی کنم. اگر چه کافر باشی، و بر عاقل است تا وقتی که مغلوب عقل خود نشده که ساعات خود را چنین قسمت کند:

بخشی که در آن با پروردگار خود مناجات کند و بخشی که در آن خود را حساب کند، و بخشی که در آن در صنعت خداوند بیندیشد، و بخشی که

به لذت بردن از حلال اختصاص دهد، چون این ساعت کمک ساعات دیگر است و دل ها را خرم و آسوده می کند، و بر عاقل است که به زمان خود بصیرت داشته باشد و به کار خود پردازد و زبان خود را حفظ نماید، زیرا که هر کس سخن خود را عمل خود به شمار آورد،

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۲۹۹

سخنش کم می شود مگر در چیزهایی که برای او مهم است، و بر عاقل است که در طلب سه چیز باشد: تأمین زندگی یا توشه گیری برای معاد یا لذت بردن از راه غیر حرام.

(ابو ذر می گوید:) عرض کردم: یا رسول الله، در صحف موسی چه بود؟ فرمود:

همه آن به زبان عبری بود و در آن آمده بود: تعجب می کنم از کسی که یقین به مرگ دارد چگونه شاد می شود؟ و کسی که یقین به آتش جهنم دارد چگونه می خندد؟ و کسی که دنیا و دگرگونی آن را می بیند چگونه به آن اطمینان می کند؟ و کسی که ایمان به قضا و قدر دارد چگونه خود را به زحمت می اندازد؟ و کسی که یقین به حساب دارد چگونه عمل نمی کند؟ گفتم: یا رسول الله، در دست ما چیزی از آنچه خداوند از صحف ابراهیم و موسی بر تو نازل کرده وجود دارد؟ فرمود: ای ابو ذر! بخوان «همانا رستگار شد کسی که خود را پاک کرد و نام پروردگارش را یاد کرد و نماز خواند، بلکه شما زندگی دنیا را ترجیح می دهید در حالی که آخرت بهتر و پایدارتر است، همانا این در صحف نخستین است، صحف ابراهیم و موسی.» «۱» گفتم: یا رسول الله مرا وصیت

کن، فرمود: تو را به تقوای الهی وصیت می کنم که آن رأس تمام کارهاست، گفتم: بر من بیفزای، فرمود: بر تو باد تلاوت قرآن و یاد بسیار خداوند، زیرا که آن باعث یاد تو در آسمان و نور تو در زمین خواهد بود، گفتم: بر من بیفزای، فرمود: بر تو باد طول سکوت که آن طردکننده شیطان و یاور تو در کار دین توست، گفتم: بر من بیفزای فرمود: بپرهیز از خندیدن زیاد که آن دل را می میراند و نور صور را از میان می برد، گفتم: بر من بیفزای، یا رسول الله. فرمود: به کسی که پایین تر از توست نگاه کن و به کسی که بالاتر از توست نگاه مکن که شایسته تر بر این است که نعمت خدا را در نظر تو کوچک نکند، گفتم: یا رسول الله بر من بیفزای. فرمود: با خویشان خود صله ارحام کن، اگر چه از تو بریده باشند، گفتم: بر من بیفزای، فرمود: بیچارگان و همنشین با آنان را دوست مدار. گفتم:

بر من بیفزای، فرمود: حق را بگو اگر چه تلخ باشد، گفتم: بر من بیفزای، فرمود: در کار خدا از سرزنش سرزنش کنندگان هراس مکن، گفتم بر من بیفزای، فرمود: آنچه از خود می دانی تو را از مردم باز دارد، و در باره چیزی که خودت مانند آن را انجام می دهی بر آنان خشم مگیر.

سپس فرمود: برای مرد از نظر عیب بس است که در او سه خصلت باشد: عیبهایی را از مردم بشناسد که در خودش نمی شناسد و در مردم از چیزی شرم کند که خودش آن را داشته باشد و همنشین خود را با چیزهای غیر مهم

اذیت کند، سپس فرمود: عقلی مانند تدبیر نیست و پرهیزگاری مانند خود نگهداری نیست و شرافتی مانند حسن خلق نیست.

(۱) سوره اعلی، آیات ۱۹-۱۴.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۰۱

بابهای خصلت های سی گانه و بالاتر

امام سی علامت دارد

۱- علی بن حسن بن فضال از پدرش و او از امام رضا (ع) نقل می کند که فرمود:

امام علامتهایی دارد: او دانشمندترین مردم و حکیم ترین مردم و پرهیزگارترین مردم و بردبارترین مردم و شجاع ترین مردم و سخاوتمندترین مردم و عابدترین مردم است، و او ختنه شده به دنیا می آید و پاک و پاکیزه است و کسی را که پشت سر اوست می بیند همان گونه که پیش روی خود را می بیند، و او سایه ندارد و وقتی از مادر تولد می شود بر دو کف دست می افتد در حالی که صدایش به شهادت (بر توحید و نبوت) بلند کرده است، او محتلم نمی شود و چشمانش می خوابد ولی قلبش نمی خوابد و به او الهام می شود و زره پیامبر بر او اندازه می شود و بول و غائط او دیده نمی شود، چون خداوند زمین را فرمان داده که هر چه از او بیرون می آید، ببلعد.

و برای او عطری خوشبوتر از عطر مشک است و او نسبت به مردم اولی تر از خود آنان و مهربانتر از پدران و مادرانشان است و او در برابر خدا از همه متواضع تر است و او نسبت به آنچه فرمان می دهد از همه عمل کننده تر است و نسبت به آنچه نهی می کند از همه خود نگهدارتر است، دعای او مستجاب است، حتی اگر به یک سنگ سیاه دعا کند دو نیم می شود، و سلاح پیامبر خدا (ص) نزد اوست و شمشیر او ذو الفقار است، و

نزد او صحیفه ای است که نامهای شیعیانش تا قیامت در آن است و صحیفه دیگری است که نامهای دشمنانش تا قیامت در آن است، و جامعه نزد اوست و آن صحیفه ای است که طولش هفتاد ذراع است و در آن همه آنچه فرزندان آدم به آن نیاز دارند، وجود دارد، و جفر بزرگ و جفر کوچک نزد اوست و آن یک پوست بز و یک پوست قوچ است که همه علوم حتی اُرش (تفاوت قیمت) خراشیدن و حتی یک ضربه تازیانه و نصف و یک سوم آن در آن است و مصحف فاطمه (س) نزد اوست.

۲- در حدیث دیگر آمده: امام مؤید با روح القدس است و میان او و خداوند

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۰۳

ستونی از نور است که در آن اعمال بندگان را می بیند و هر چه برای رهنمایی بدان محتاج باشد، بر آن آگاه می شود.

۳- و امام صادق (ع) فرمود: بر ما گسترده می شود و ما می دانیم، بر ما بسته می شود و ما نمی دانیم و امام زاییده می شود و می زاید و سالم می شود و مریض می گردد و می خورد و می آشامد و بول و غائط می کند و شاد می شود و غمگین می گردد و می خندد و می گیرد و می میرد و دفن می شود و بر او افزوده می شود، پس می داند و راهنمایی به او با دو چیز است: علم و استجاب دعا، و هر چه از حوادث پیش از وقوع آن خبر دهد به سبب عهدی معلوم از جانب پیامبر خدا (ص) است که آن را از پدرانیش به ارث برده است.

و این از عهدی است که توسط جبرئیل از سوی خداوند دانای غیب ها

به پیامبر (ص) رسیده است. همه امامان یازده گانه پس از پیامبر (که از دنیا رفته اند) کشته شده اند، برخی از آنها با شمشیر کشته شده اند مانند: امیر المؤمنین و حسین (ع) و بقیه در اثر زهر کشته شده اند و این کار واقعا و از روی صحت به آنان اتفاق افتاده است و آنچنان نیست که غلات و مَفُوضه که خدا لعنتشان کند، گفته اند، آنها می گویند: ائمه در واقع کشته نشده اند بلکه کار آنان بر مردم اشتباه شده است و دروغ می گویند، کار هیچ یک از پیامبران و حجتهای الهی بر مردم مشتبه نشده جز کار عیسی بن مریم که از زمین به صورت زنده به آسمان ها برده شد و روح او به او برگشت و این است سخن خداوند: «هنگامی که خداوند گفت: ای عیسی، همانا من تو را بر خواهم گرفت و تو را به سوی خودم بالا خواهم برد.» (۱) و نیز در حکایت از آنچه عیسی در روز قیامت خواهد گفت، چنین می فرماید: «و تو (خدایا) بر آنان گواه بودی تا وقتی که من زنده بودم و چون مرا برگرفتی تو خودت مراقب آنان بودی و تو بر همه چیز گواهی.» (۲) آنان که در حق ائمه از حد تجاوز کرده اند می گویند: اگر جایز است که کار عیسی مردم را به اشتباه اندازد، چرا کار ائمه چنین نباشد؟ چیزی که باید به آنان گفت این است که عیسی بدون پدر متولد شده، پس چرا جایز نیست که ائمه نیز بدون پدر متولد شده باشند؟ آنان در اظهار مذهب خود در این باره جسارت نمی کنند- خدا لعنتشان کند- و هر گاه جایز باشد که

تمام پیامبران و حجتهای الهی از پدران و مادران متولد شده باشند و در میان آنان فقط عیسی بدون پدر زاده شده، جایز است که کار او بر مردم مشتبه شود و کار پیامبران دیگر و حجتهای خدا مشتبه نشود، همان گونه که او بدون پدر زاده شد ولی دیگران چنین نبودند و خداوند اراده کرده بود که کار او را معجزه و نشانه ای قرار بدهد تا معلوم شود که خداوند بر هر چیزی تواناست.

(۱) سوره آل عمران، آیه ۵۵.

(۲) سوره مائده، آیه ۱۱۷.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۰۵

ماه رمضان سی روز است و هرگز کم نمی شود

۴- معاذ بن مسلم هژا، از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: ماه رمضان سی روز است و به خدا سوگند که هرگز کم نمی شود.

۵- یاسر خادم می گوید: به امام رضا (ع) عرض کردم: آیا ماه رمضان بیست و نه روز می شود؟ فرمود: ماه رمضان از سی روز کمتر نمی شود.

۶- حسن بن عبد الله از پدراناش، از جدش حسین بن علی بن ابی طالب (ع) نقل می کند که گروهی از یهودی ها نزد پیامبر خدا (ص) آمدند و دانشمندترین آنان مسائلی از آن حضرت پرسید، از جمله اینکه گفت: خداوند برای چه بر امت تو روزه گرفتن در روز را سی روز واجب کرده ولی بر امتهای دیگر بیشتر از آن را واجب نموده است؟ پیامبر (ص) فرمود: وقتی آدم از آن درخت ممنوعه خورد، سی روز در شکم او ماند و لذا خداوند بر ذریه او سی روز گرسنگی و تشنگی را واجب کرد و هر چه می خورند تفضلی از جانب خدا بر آنان است، بر آدم چنین واجب شده بود و بر

امت من نیز چنین واجب شد، سپس پیامبر خدا (ص) این آیه را تلاوت کرد: «روزه گرفتن بر شما واجب شده همان گونه که بر پیشینیان واجب شده بود، باشد که تقوا پیشه کنید، و آن روزهای شمارش شده ای است.» «۱» یهودی گفت: راست گفتی ای محمد.

۷- ابو بصیر می گوید: از امام صادق (ع) در باره این سخن خداوند پرسیدم: «و تا شمارش را کامل کنید» فرمود: سی روز.

۸- محمد بن یعقوب بن شعیب از پدرش و او از امام صادق (ع) در یک حدیث طولانی نقل می کند که فرمود: ماه رمضان سی روز است، چون خداوند فرموده: «تا

(۱) سوره بقره، آیه ۱۸۰.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۰۷

شمارش را کامل کنید.» و کامل ماه تمام است.

۹- اسماعیل بن مهران می گوید: از امام صادق (ع) شنیدم که فرمود: به خدا سوگند که خداوند بندگان را جز به کمتر از طاقت آنها تکلیف نکرده است، به آنان در شبانه روز پنج نماز واجب کرده و در هر هزار درهم بیست و پنج درهم (زکات) واجب نموده و در یک سال روزه سی روز را واجب کرده و برای آنان حج را فقط یک بار واجب کرده در حالی که توانایی انجام بیشتر از این ها را دارند.

مصنف این کتاب می گوید: مذهب خواص شیعه و اهل بصیرت از آنان در باره ماه رمضان این است که آن هرگز از سی روز کمتر نمی شود و اخبار در این باره مطابق با قرآن و مخالف با اهل سنت است، هر کس از شیعیان ضعیف به اخباری عمل کند که از روی تقیه وارد شده مبنی بر اینکه ماه رمضان هم کم

می شود و در تمام یا نقصان مانند ماههای دیگر است، باید از آنان تقیّه کرد مانند تقیّه کردن از اهل سنت و باید با آنان سخن نگفت مگر بدان گونه که با اهل سنت سخن گفته می شود، و نیرویی جز به وسیله خداوند نیست. (باید گفت که بر خلاف نظر مصنف کتاب، اکثریت قاطع علمای شیعه با این نظر مخالفند و معتقدند که ماه رمضان هم مانند ماههای دیگر کم و زیاد می شود و این یک امر طبیعی است و جای گفتگو ندارد و شاید روایاتی که نقل شد ناظر به یوم الشک باشد، یعنی وقتی اول ماه شوال ثابت نشد، حتما باید رمضان را سی روز حساب کرد).

فرجهایی که در کتاب و سنت حرام شده سی و چهار تا است

۱۰- ابراهیم بن عبد الله آملی از امام موسی بن جعفر (ع) نقل می کند که امام صادق (ع) فرمود: از پدرم در باره فرجهایی که خداوند در قرآن و پیامبر خدا (ص) در سنت آنها را حرام کرده، پرسیدند.

فرمود: آنچه خداوند حرام کرده سی و چهار فرج است که هفده مورد آن در قرآن و هفده مورد دیگر آن در سنت است. آنچه در قرآن آمده عبارتست از: زنا، که خداوند فرموده: «به زنا نزدیک نشوید» (۱) و ازدواج با زن پدر که خداوند فرموده: «و

(۱) سوره اسراء، آیه ۳۲.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۰۹

نکاح نکنید با زنانی که پدرانان با آنها نکاح کرده است.» (۱) و «مادرانتان و دخترانتان و خواهرانتان و عمه هایتان و خاله هایتان و دختران برادر و دختران خواهر و مادرانی که شما را شیر داده اند و خواهران شیری تان و مادران زنانان و دختران زنانان که در آغوش شما بزرگ شده اند، از

زنانی که به آنها دخول کرده اید و اگر دخول نکرده باشید گناهی بر شما نیست و زنان پسرانتان که از صلب شماست و اینکه میان دو خواهر را جمع کنید مگر آنچه پیشتر گذشته است.» (۲) و نیز زن حائض تا وقتی که پاک شود، خداوند می فرماید: «به آنها نزدیکی نکنید تا پاک شوند.» (۳) و نکاح در حال اعتکاف، خداوند می فرماید: «و با زنان مباشرت نکنید در حالی که شما در مساجد در حال اعتکاف هستید.» (۴) و اما آنچه در سنت حرام شده عبارتند از: همبستر شدن با زن در روز ماه رمضان و ازدواج زنی که مرد با او ملاعنه کرده (تهمت زنا زده و هر دو سوگند خورده اند) و ازدواج در حال عدّه و جماع در حال احرام و اینکه شخص در حال احرام زن بگیرد یا زن بدهد و کسی کهظهار کرده پیش از دادن کفاره (ظهار آن است که مرد زنش را به مادرش تشبیه کند) و ازدواج با زن مشرک و ازدواج با زنی که او را سه بار طلاق داده است و ازدواج با کنیز با داشتن همسر آزاد، و ازدواج با کافر ذمی در حالی که زن مسلمان دارد و ازدواج با زنی که عمه و یا خاله او همسر اوست و ازدواج با کنیز بدون اجازه مولایش و ازدواج با کنیز برای کسی که قدرت ازدواج با آزاد را دارد و با کنیزی که اسیر گرفته شده پیش از تقسیم غنائم و جماع با کنیزی که مشرک است و جماع با کنیزی که خریده پیش از آنکه استبراء کند و جماع با کنیزی که

قسمتی از قیمت خود را داده است.

خداوند از این جمعه تا آن جمعه سی و پنج نماز واجب کرده است

۱۱- زراره از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: همانا خداوند از این جمعه تا آن جمعه سی و پنج نماز واجب کرده است که در میان آنها یک نماز را به صورت جماعت واجب کرده و آن نماز جمعه است.

(۱) سوره نساء، آیه ۲۷.

(۲) سوره نساء، آیه ۲۸.

(۳) سوره بقره، آیه ۲۲۳.

(۴) سوره بقره، آیه ۱۸۷.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۱۱

باب های خصلت های چهل گانه و بیشتر

نماز شرابخوار تا چهل روز مورد پذیرش نیست

۱- فضل بن یسار می گوید: از امام باقر (ع) شنیدم که می فرمود: هر که شراب بنوشد و از آن مست گردد، نمازش تا چهل روز مورد پذیرش نیست، پس اگر در این روزها نماز نگذارد به جهت ترک نماز، کیفرش دو چندان می گردد.

در حدیث دیگری آمده: به راستی که نماز شرابخوار میان آسمان و زمین بازداشته می شود، اگر توبه کند به او برگردانده می شود.

روزه بر چهل وجه است

۲- زهری می گوید: خدمت امام سجّاد (ع) شرفیاب شدم، حضرتش به من فرمود:

ای زهری! از کجا می آیی؟ عرض کردم: از مسجد. فرمود: در مورد چه چیزی گفتگو می کردید؟ عرض کردم: در باره روزه سخن می گفتیم. نظر من و یارانم بر این بود که روزه واجب جز روزه ماه رمضان نیست. فرمود: ای زهری! آن گونه که گفتید، نیست.

روزه بر چهل وجه است، ده مورد از آن همانند روزه ماه رمضان، واجب است. ده مورد حرام، و در چهارده مورد مکلف

اختیار دارد اگر خواست روزه می گیرد و اگر خواست افطار می کند و روزه اذن نیز سه وجه است، روزه تأدیب، روزه اباحه، روزه سفر و بیماری.

عرض کردم: فدایت گردم! این ها را برای من شرح بدهید! فرمود: ده وجه واجب عبارتست از: ۱- روزه ماه رمضان. ۲- روزه دو ماه پی در پی برای کسی که عمداً یک روز از ماه رمضان روزه اش را بخورد. ۳- روزه دو ماه پی در پی در قتل خطائی برای کسی که نتواند بنده ای آزاد کند. خداوند متعال می فرماید: «و هر که مؤمنی را به خطا بکشد بایستی یک بنده آزاد کرده و یک دینه برای خانواده او

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۱۳

تسلیم کند. و

هر کس بنده نیابد دو ماه پی در پی روزه بگیرد.» ۴- روزه دو ماه پی در پی در کفاره ظهار برای کسی که نتواند بنده ای آزاد کند. خداوند می فرماید: «کسانی که زنان خود را ظهار می کنند آنگاه از گفته خود بازمی گردند، بایستی پیش از آمیزش جنسی بنده ای آزاد کنند، این برای آن است که بدان پسند گیرید و خداوند بدان چه انجام می دهید آگاه است. و هر کس توانایی آزاد کردن بنده را ندارد پس بایستی پیش از آمیزش دو ماه پی در پی روزه بگیرد. ۵- روزه سه روز در کفاره سوگند، برای کسی که نتواند اطعام نماید واجب است. خداوند متعال می فرماید:

«کسی که نتواند، سه روز روزه بگیرد که کفاره سوگند شماست اگر سوگند یاد کنید.» همه این روزها پی در پی است و پراکنده نیست. ۶- روزه تراشیدن سر در حال احرام برای کسی که از سرش در آزار باشد. خداوند متعال می فرماید: «پس هر که از شما بیمار باشد یا از سرش در آزار باشد بایستی فدیة ای از روزه یا صدقه قربانی دهد.» او در این امر اختیار دارد، اگر خواست روزه بگیرد، سه روز است. ۷- روزه در عوض قربانی برای کسی که در حج تمتع نتواند قربانی کند واجب است. خداوند متعال می فرماید: «کسی که با پایان عمره حج تمتع را انجام دهد آنچه از قربانی برای او امکان دارد ذبح کند و هر که نیافت سه روز در ایام حج و هفت روز هنگامی که بازگشتید روزه بگیرید که این ده روز کامل است.» ۸- روزه کفاره صید در حال احرام واجب است. خداوند متعال می فرماید: «و

هر کس از شما از روی عمد آن را بکشد بایستی کفاره معادل آن از چهارپایان بدهد که دو نفر عادل از شما آن را تصدیق نمایند که به صورت قربانی به سوی کعبه بفرستد یا به مسکینان اطعام نماید یا معادل این، روزه بگیرد.» آنگاه فرمود: ای زهری! می دانی معادل این روزه چگونه می شود؟ عرض کردم: نمی دانم. فرمود: آن صید را قیمت گذاری می کند، سپس به قیمت آن گندم تهیه می کند، آنگاه این گندم ها با صاع پیمانه می شود، و به جای هر نیم صاع یک روز، روزه می گیرد. ۹- روزه نذر واجب. ۱۰- روزه اعتکاف واجب.

و روزه های حرام عبارتند از: ۱- روزه روز فطر. ۲- روزه روز قربان. ۳- روزه سه روز از روزهای تشریق. (برای کسی که در منی باشد) ۴- روزه، روزی که در آن تردید است (که از آخر روز شعبان یا اول روز رمضان است) که در مورد آن امر و نهی داریم، امر داریم که به قصد شعبان روزه بگیریم و نهی داریم از روزه آن روز که فردی در آن روز، روزه بگیرد در صورتی که مردم در آن تردید دارند، عرض کردم: قربانت گردم! اگر از ماه شعبان هیچ روزه ای نگرفته چه کند؟ فرمود: همان شب که تردید دارد نیت کند که از ماه شعبان روزه بگیرد. اگر از ماه رمضان باشد از او کافی است و اگر از ماه شعبان باشد زیانی ننموده است. عرض کردم: چگونه روزه مستحبی از روزه واجب کفایت می کند؟ فرمود: اگر کسی یک روز از روزه ماه رمضان را به عنوان مستحب

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۱۵

روزه بگیرد آنگاه بفهمد از

او مجزی است؛ چرا که روزه واجب عینا واقع شده است.

۵- روزه وصال حرام است. ۶- روزه سکوت حرام است. ۷- روزه نذر در معصیت حرام است. ۸- روزه تمام عمر نیز حرام است.

روزه هایی که گیرنده آن اختیار دارد عبارتند از: روزه روز جمعه، پنجشنبه، دوشنبه، روزه ایام بیض، روزه شش روز از ماه شوال پس از ماه رمضان، روزه روز عرفه، عاشورا. در همه این موارد مکلف اختیار دارد اگر خواست روزه می گیرد و اگر خواست افطار می کند. روزه اذن عبارتست از: این که زن نمی تواند بدون اجازه همسرش روزه مستحبی بگیرد. برده نمی تواند بدون اجازه آقای خود روزه مستحبی بگیرد. و میهمان نمی تواند بدون اجازه میزبانش روزه مستحبی بگیرد. پیامبر خدا (ص) فرمود:

«هر کس میهمان گروهی شد نمی تواند بدون اجازه آنان روزه (مستحبی) بگیرد.» روزه تأدیب عبارتست از: (روزه بچه ای نزدیک بلوغ) آنگاه که نوجوان به سن بلوغ نزدیک شد وادارش می کنند تا روزه بگیرد تا ادب شود و این روزه واجب نیست و همچنین کسی که به جهتی از اول روز افطار کرده چون نیرو پیدا کند وادار می شود که باقی مانده روز را به عنوان تأدیب امساک کند و این واجب نیست. و همچنین مسافری که از آغاز روز، افطار نموده، آنگاه که به نزد خانواده اش رسید وادار می شود که به عنوان تأدیب- نه واجب- باقی مانده روز را امساک کند. روزه اباحه عبارتست از این که هر که از روی فراموشی چیزی خورده یا نوشیده یا بدون عمد قی کرده باشد خداوند آن را به او مباح نموده و روزه اش کافی است. در مورد روزه در سفر و در حال

بیماری اهل سنت اختلاف نظر دارند، گروهی گویند: می تواند روزه بگیرد، گروه دیگری گویند: نمی تواند روزه بگیرد، گروه سوم می گویند: اگر خواست روزه می گیرد و اگر خواست افطار می کند. ولی ما می گوئیم: در هر دو صورت بایستی افطار کند و اگر در سفر یا در حال بیماری روزه گیرد، باید قضای آن را نیز بگیرد. چرا که خداوند متعال می فرماید: «هر کدام از شما بیمار یا در سفر باشد بایستی به همان تعداد در روزهای دیگر روزه بگیرد.» (۱)

کسی که پیش از خود به چهل تن از برادرانش دعا کند آنگاه به خود دعا کند

۳- جمعی از اصحاب، از امام صادق (ع) نقل کرده اند که فرمود: کسی که در دعا چهل نفر از برادرانش را مقدم داشته و برای آنان دعا کند آنگاه برای خود دعا نماید، دعایش در مورد آنان و خودش مورد پذیرش قرار می گیرد.

(۱) سوره بقره، آیه ۱۸۷.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۱۷

کسی که پس از مرگش چهل تن از مؤمنان به خیر و نیکی او گواهی دهند

۴- عبد الله بن مسکان از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: آنگاه که مؤمنی بمیرد و چهل مرد بر جنازه او حاضر شده و بگویند: خداوند! ما جز خیر و نیکی از او نمی دانیم و تو نسبت به او از ما داناتری، خداوند متعال می فرماید: به راستی که من گواهی شما را در مورد او پذیرفته و آنچه را که شما از او نمی دانستید و من می دانستم، آمرزیدم.

نهی از ترک تراشیدن موی زهار پیش از چهل روز

۵- مسعده بن صدقه از امام صادق (ع)، از پدر بزرگوارش و از پدرانیش از علی (ع) نقل می کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: کسی که به خدا و روز رستاخیز ایمان دارد، بایستی پیش از چهل روز تراشیدن موی زهار خود را ترک کند، و اگر نتواند، بایستی پس از چهل روز قیچی کند و به تأخیر نیندازد.

زمین تا چهل روز از ادرار کسی که ختنه نشده نجس می گردد

۶- اسماعیل بن مسلم سکونی از امام صادق (ع) از پدر بزرگوار از پدرانیش از علی (ع) نقل می کند که فرمود: پیامبر خدا (ص) فرمود: فرزندان خود را هفتمین روز تولد ختنه کنید که پاکتر و پاکیزه است و در رویش گوشت سرعت می بخشد، زیرا که زمین تا چهل روز از ادرار فردی که ختنه نشده نجس می گردد.

حکم کسی که کنیزی را بگیرد و تا چهل روز با او آمیزش نکند و او مرتکب عمل حرام گردد

۷- سلمان فارسی در حدیثی گوید: کسی که کنیزی را بگیرد و تا چهل روز با او آمیزش نکند و او مرتکب عمل حرامی

گردد، گناهِش به گردن اوست.

۸- عثمان بن عیسی نیز از راوی خود از امام صادق (ع) متن این حدیث را روایت کرده است.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۱۹

دیه سگ شکاری چهل درهم است

۹- عبد الأعلى بن اعین از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: در کتاب علی (ع) دیه سگ شکاری چهل درهم است.

۱۰- ولید بن صبیح از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: دیه سگ سلوقی چهل درهم است که پیامبر خدا این حکم را به بنی خزیمه داد.

خداوند میان دو جمله فرعون چهل سال مهلت داد

۱۱- زراره از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: خداوند متعال میان دو سخن فرعون که گفت: من پروردگار والای شما هستم و سخن دیگر که: من معبود دیگری جز خودم برای شما نمی دانم، به او چهل سال مهلت داد آنگاه او را به کیفر دنیا و جهان دیگر گرفتار ساخت. و میان سخنی که خداوند متعال به موسی و هارون فرمود: «بی تردید دعوت شما مورد پذیرش قرار گرفت» تا موقعی که خداوند پذیرفت، چهل سال طول کشید.

آنگاه فرمود: جبرئیل گفت: من در باره فرعون سخت نزد پروردگارم صحبت کردم و گفتم: پروردگار من! آیا او را رها می کنی با این که گفته: من معبود والای شما هستم؟

فرمود: تنها بنده ای همانند تو، سخنی مانند این گوید.

طلب آمرزشی که چهل گناه کبیره با آن آمرزیده می شود

۱۲- هشام بن سالم از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: هر مؤمنی که در شبانه روز به چهل گناه بزرگ مرتکب شود و با پشیمانی گوید: «آمرزش می خواهم از خدایی که جز او معبودی نیست، زنده و پاینده است، پدید آورنده آسمان ها و زمین و دارای جلالت و بزرگواری است و از او می خواهم که توبه مرا بپذیرد». خداوند او را می آمرزد. آنگاه فرمود: و کسی که در شبانه روز چهل گناه کبیره مرتکب می شود، خیری در او نیست.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۲۱

پیوند رحم تا چهل نسل به هم می رسد

۱۳- حسن بن علی و شاء از امام رضا (ع) از پدران بزرگوارش از علی (ع) نقل می کند که فرمود: پیامبر خدا (ص) فرمود: هنگامی که به آسمان برده شدم، رحمی را دیدم که به عرش (خدا) آویزان است، و از رحم دیگری به پروردگارش شکایت

می کند. به او گفتیم: بین تو و آن رحم چند نسل فاصله است؟ گفت: در نسل چهلمین به هم می رسیم.

در زمان حضرت قائم (ع) خداوند نیروی یک مرد شیعی را به اندازه نیروی چهل مرد قرار می دهد

۱۴- ثویر بن ابی فاخته از امام سجّاد (ع) نقل می کند که فرمود: آنگاه که قائم ما (ع) قیام کند، خداوند متعال همه بیماری ها را از شیعیان ما برمی دارد و دلهای آنها را بسان پاره های آهن قرار داده و به هر کدام از آنها نیروی چهل مرد را قرار می دهد و آنان فرمانروایان زمین و بزرگان آن خواهند بود.

کسی که چهل حدیث حفظ کند

۱۵- موسی بن ابراهیم مروزی از امام کاظم (ع) نقل می کند که فرمود: پیامبر خدا (ص) می فرمود: هر که از ائمت من چهل حدیث از احادیثی که مردم در امور دینی خود بدان نیازمندند، حفظ کند، خداوند او را در روز رستاخیز فقیهی دانشمند برمی انگیزد.

۱۶- ابن عباس از پیامبر (ص) نقل می کند که فرمود: هر که از امت من چهل حدیث از سنّت حفظ نماید، من در روز رستاخیز شفیع او خواهم بود.

۱۷- انس از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: هر که از امت من از احادیث من چهل حدیثی که در باره امر دینش است، حفظ کند و منظورش رضای خدا و پاداش سرای آخرت باشد خداوند او را در روز رستاخیز فقیهی دانشمند برمی انگیزد

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۲۳

۱۸- حنان بن سدیر از امام صادق (ع) نقل می کند که گوید: هر که از احادیث ما چهل حدیث که در باره حلال و حرام است حفظ کند، خداوند او را در روز رستاخیز فقیهی دانشمند برانگیخته و عذابش نمی کند.

۱۹- امام صادق (ع) از پدران بزرگوارش نقل می کند که امام حسین (ع) فرمود:

پیامبر خدا (ص) وصیتهایی را به امیر مؤمنان علی (ع) فرمود، از جمله وصایای این بود که فرمود: ای

علی! هر کس از اَمّت من چهل حدیث برای رضای خدا و پاداش سرای آخرت حفظ کند، خداوند او را در روز رستاخیز به همراه پیامبران، صدیقان، شهیدان و شایستگان محشور می نماید که اینان رفیقان خوبی هستند.

علی (ع) عرض کرد: ای پیامبر خدا! این احادیث کدامند؟ فرمود: این که به خدای یگانه ای که شریکی ندارد ایمان بیاوری، تنها او را پرستی و غیر او را نپرستی، نماز را با وضوی کامل در وقت خودش بر پای داری، و آن را به تأخیر نیندازی؛ چرا که تأخیر بدون علمت موجب خشم خداست، زکات را بپردازی، ماه رمضان را روزه بگیری، آنگاه که دارای ثروت شدی و مستطیع گشتی حج خانه خدا را انجام دهی، پدر و مادرت را ناراحت نکنی، مال یتیم را به ستم نخوری، ربا نخوری، شراب و هر گونه نوشیدنی مست آور را ننوشی، زنا نکنی، لواط نکنی، برای سخن چینی گام برنداری، به دروغ به خدا سوگند نخوری، دزدی نکنی برای هیچ کس - چه نزدیک چه دور - گواهی دروغین ندهی، حق را از هر که بیاورد - چه کوچک چه بزرگ - پذیری، به هیچ ستمگری - گر چه دوست نزدیک باشد - اعتماد نکنی، طبق هوای (نفس) عمل

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۲۵

نکنی، به زنان پارسا نسبت بد ندهی، ریاکاری نکنی که کمترین ریا شرک به خدای متعال است، به کسی که قدش کوتاه است به خاطر عیب جویی نگویی: کوتاه، و به کسی که بلند قامت است نگویی: بلند، کسی از آفریدگان خدا را مسخره نکنی، به بلا و مصیبت بردبار و صبور باشی، و نعمتهایی را که خداوند به تو ارزانی داشته سپاسگزار باشی، و

به جهت گناهی که انجام داده ای از کیفر خدا ایمن نباشی، و از رحمت خدا نومید باشی، و از گناهت به خدا توبه کنی، چرا که توبه کننده از گنااهش همانند کسی است که گناه نکرده است و با وجود آمرزش خواهی، بر گناهان پافشاری نکنی که مانند کسی خواهی بود که خدا و آیات و پیامبران او را مسخره کند.

و بایستی بدانی که آنچه به تو رسد از دست تو بیرون نرود و آنچه از دست تو رود به تو باز نگردد، و این که خدا را به خاطر خشنودی مخلوق به خشم نیاوری، و دنیا را بر آخرت ترجیح ندهی زیرا که دنیا فانی و آخرت پایدار است و از آنچه توانایی داری بر برادرانت بخل نورزی و درونت همانند بیرونیت باشد، بیرونیت نیک و درونت زشت نباشد که در این صورت از منافقان خواهی بود، دروغ مگویی، با دروغگویان میامیز، و آنگاه که سخن حق شنیدی خشمگین باش و تا می توانی خود، خانواده، فرزندان و همسایگانت را ادب کن و بدان چه می دانی عمل کن و با هیچ یک از آفریدگان خدای متعال جز به حق رفتار نکن، و نسبت به خویشاوند و بیگانه خوش رفتار باشی، و ستمگر و کینه توز نباشی و بسیار سبحان الله و لا اله الا الله بگویی و فراوان دعا کنی و زیاد به یاد مرگ و پس از آن قیامت، بهشت و دوزخ باشی.

و قرآن زیاد بخوانی و به آنچه در آن است عمل کنی و نیکی و بزرگواری را نسبت به مردان و زنان مؤمن غنیمت شماری و بنگری هر چه را که برای خودت نمی پسندی

برای کسی از مؤمنان میسندی و از کار خیر دلتنگ مشوی، و بار دوش هیچ کس نشوی و آنگاه که به کسی نعمتی دادی منتش ننهی، و دنیا در نزد تو بسان زندانی باشد تا خداوند بهشت را نصیب تو کند. این چهل حدیث است که هر کس در عمل به آنها پایداری کند و آنها را از من برای امّتم حفظ کند، به رحمت خدا، وارد بهشت می شود، و او از برترین مردم و پس از پیامبران و جانشینان آنها محبوبترین افراد در پیشگاه خداست و خداوند او را در روز رستاخیز با پیامبران، صدیقان، شهیدان و شایستگان محشور خواهد کرد و اینان رفیقان خوبی هستند.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۲۷

حریم مسجد چهل ذراع و همسایگی تا چهل خانه از چهار طرف است

۲۰- امام صادق (ع) از پدران بزرگوارش از علی (ع) نقل کرده که فرمود: حریم مسجد چهل ذراع است و همسایگی چهل خانه از چهار سمت خانه است.

کسی که چهل سال یا بیشتر عمر کند

۲۱- اسحاق بن عمار از امام صادق (ع) و او از پدران بزرگوارش از علی (ع) نقل می کند که فرمود: پیامبر خدا (ص) فرمود: کسی که چهل سال عمر کند از سه گونه بیماری، جنون، جزام و پیسی سالم می ماند و کسی که پنجاه سال زندگی کند، خداوند بازگشت به سوی خودش را بدو روزی می کند، و هر که شصت سال عمر کند خداوند در روز رستاخیز حسابرسی او را آسان می کند، و هر که هفتاد سال زندگی کند، کارهای نیک او نوشته شده و گناهانش نوشته نمی شود، و هر که هشتاد سال عمر کند گناهان پیشین و پسین او آمرزیده می شود و در روی زمین آمرزیده شده و راه می رود و در مورد خاندانش شفاعت می کند.

۲۲- محمد بن طلحه از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: خداوند افراد چهل ساله را گرامی می دارد و از افراد هشتاد ساله شرم می کند (که او را کیفر دهد). ۲۳- ابو بصیر از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: آنگاه که بنده به سن سی و سه سالگی رسید در واقع به رشد رسیده و آنگاه که به سن چهل سالگی رسید به نهایت درجه آن رسیده و آنگاه که به سن چهل و یک سالگی گام گذاشت او در کاستی است و شایسته است که فرد پنجاه ساله همانند کسی باشد که در حال جان کردن است.

۲۴- ابو بصیر از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود:

بنده تا سن چهل سالگی در وسعت و گشایش است و آنگاه که به سن چهل سالگی رسید خداوند به دو فرشته او

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۲۹

وحی می کند که من عمری برای بنده ام دادم که اینک طولانی شده پس با او تندی کنید، بر او سخت بگیرید و خوب از او نگهداری کنید و اعمال او را- از کم و زیاد، کوچک و بزرگ- بنویسید.

امام صادق (ع) فرمود: امام باقر (ع) فرمود: هر گاه بنده ای پا به سن چهل سالگی گذاشت به او گفته می شود: خود را دریاب که عذری از تو پذیرفته نیست و فرد چهل ساله برای عذر، شایسته تر از بیست ساله نیست، چرا که آنچه که آنها را می جوید یکی است و در خواب نیست. (از کار آنها غافل نیست) پس به جهت هراسی که در پیش داری عمل کن و گفتار زیادی را رها کن.

۲۵- علی بن مغیره از امام صادق (ع) نقل می کند که شنیدم حضرتش می فرمود:

هنگامی که انسانی به چهل سالگی می رسد، خداوند او را از سه بیماری ایمن می دارد.

جنون: جذام و پیسی، و آنگاه که به سن پنجاه سالگی رسید حسابرسی او را سبک گیرد، و آنگاه که به شصت سالگی رسید بازگشت به سوی خودش را به او روزی می کند، و آنگاه که به هفتاد سالگی رسید آسمانیان او را دوست دارند، و آنگاه که به هشتاد سالگی رسید، خداوند دستور می دهد که حسنات او ثبت و گناهانش کنار گذاشته شود، و آنگاه که به نود سالگی رسید، خداوند گناهان پیشین و پسین او را می آمرزد و نامش در شمار اسیران خدا در روی زمین

نوشته می شود.

و در حدیث دیگری آمده: و آنگاه که به صد سالگی رسید به پایانی ترین درجه عمر رسیده است و روایت شده: پایانی ترین درجه عمر این است که خرد او مانند خرد کودک هفت ساله باشد.

۲۶- خالد قلانسی از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: روز رستاخیز پیر مردی را می آورند و نامه اعمالش را به دستش می دهند، طرف پشت نامه به سوی مردم است، او در آن جز بدی و گناه نمی بیند، بر او سخت گران می آید. می گوید: ای پروردگار من! آیا دستور می فرمایی که به سوی آتش بروم؟ خداوند جبار فرماید: ای پیر مرد! من شرم دارم که تو را عذاب کنم، با این که تو در دنیا همواره نماز می خواندی. بنده مرا به سوی بهشت ببرید! ۲۷- انس از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: از افراد مسنّ کسی نیست که چهل سال عمر کند مگر این که خداوند سه گونه بلا را از او باز گرداند: جنون، جذام و

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۳۱

پیری، و آنگاه که به سن پنجاه سالگی رسید خداوند حسابرسی او را آسان نماید، و آنگاه که به شصت سالگی رسید خداوند بازگشت به سوی خویش را در آنچه دوست دارد و خشنود است به او روزی می کند، و آنگاه که به هفتاد سالگی رسید خداوند او را دوست داشته و آسمانیان او را دوست می دارند، و آنگاه که به هشتاد سالگی رسید خداوند اعمال نیک او را می پذیرد و از اعمال بد او می گذرد، و آنگاه که به نود سالگی رسید خداوند گناه پیشین و پسین او را می آمرزد و اسیر خدا در

روی زمین نامیده می شود و در باره خاندانش شفاعت می کند.

۲۸- انس بن مالک از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: هیچ بنده ای نیست که در اسلام چهل سال عمر کند مگر این که خداوند سه گونه بلا را از او بازگرداند: جنون، جذام و پیسی، و آنگاه که به سن پنجاه سالگی رسید خداوند حسابرسی او را آسان نماید، و آنگاه که به شصت سالگی رسید خداوند بازگشت به سوی خویش را در آنچه دوست دارد و خشنود است به او روزی می کند، و آنگاه که به هفتاد سالگی رسید خداوند او را دوست داشته و آسمانیان او را دوست می دارند، و آنگاه که به هشتاد سالگی رسید خداوند اعمال نیک او را می پذیرد، و از اعمال بد او می گذرد، و آنگاه که به نود سالگی رسید خداوند گناه پیشین و پسین او را می آمرزد و اسیر خدا در روی زمین نامیده می شود و در باره خاندانش شفاعت می کند.

پاداش کسی که چهل مرتبه حج کند

۲۹- زکریای موصلی از امام کاظم (ع) نقل می کند که از حضرتش شنیدم که می فرمود: کسی که چهل مرتبه اعمال حج را انجام دهد به او گفته می شود: در مورد هر کسی که دوست داری شفاعت کن و دری از درهای بهشت برای او باز می گردد که از آن، خود و هر کس که شفاعتش کرده، وارد بهشت شوند.

استدلال امیر مؤمنان علی (ع) با چهل و سه دلیل در برابر ابو بکر

۳۰- امام صادق (ع) از پدر بزرگوارش از جدّ ارجمنده نقل می کند که فرمود:

آنگاه که کار ابو بکر بالا گرفت و مردم با او بیعت کرده و با علی (ع) آن گونه رفتار نمودند، ابو بکر همواره نسبت به علی (ع) روی خوش نشان می داد ولی از حضرتش گرفتگی می دید، این رفتار بر ابو بکر سنگین بود. از این رو دوست داشت که با حضرتش دیدار کرده و از نظر او آگاه گردد و از این که مردم دور او گرد هم آمده و کار امت را بدو

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۳۳

سپردند از او عذر خواهی کند و کم علافگی و بی اعتنایی خود را نسبت به خلافت ابراز کند. به همین جهت در هنگام بی خبری نزد حضرتش آمده و از او اجازه ملاقات خصوصی خواست و آنگاه گفت: سوگند به خدا! ای ابا الحسن! من در این موضوع زمینه سازی نکرده بودم و در آنچه هم اینک گرفتارم رغبتی نداشتم و بر آن حرص نمی ورزیدم و به خود مطمئن نیستم که بتوانم نیازهای امت را برطرف سازم، نه نیروی مالی دارم و نه افراد زیادی از خاندانم، و نمی خواستم آن را از دیگری برابم، پس برای چه تو از من چیزی را که سزاوارش نیستم

به دل گرفته و نسبت به من در این موضوع ناخرسندی نشان داده و با دیده بدبینی به من می‌نگری؟

امام فرمود: علی (ع) به او فرمود: اگر تمایل به این کار نداری و بر آن حرص نمی‌ورزی و به خود مطمئن نیستی که بتوانی به این امر قیام کرده و نیازمندی مربوط به آن را روا سازی چرا به آن تن دادی؟ ابو بکر گفت: به جهت حدیثی است که از پیامبر خدا (ص) شنیدم که:

«خداوند اَمّت مرا بر گمراهی گرد هم نمی‌آورد» هنگامی که اجتماع آنها را دیدم از حدیث پیامبر پیروی کردم و محال دانستم که اجتماع آنان بر خلاف و هدایت باشد و زمام پذیرش را به آنان سپردم، اگر می‌دانستم که کسی مخالفت می‌کند از پذیرش آن خودداری می‌کردم.

علی (ع) فرمود: در مورد حدیثی که از پیامبر (ص) نقل کردی که: «خداوند اَمّت مرا بر گمراهی گرد هم نمی‌آورد» در این صورت آیا من از این اَمّت بودم یا نبودم؟ گفت:

آری، بودی، فرمود: همچنین آن گروهی که از بیعت با تو خودداری کردند؛ سلمان، عَمّار، ابا ذر، مقداد، ابن عباده، و افراد دیگری از انصار، آیا از اَمّت بودند یا نه؟ گفت:

همه اینان از اَمّت بودند. علی (ع) فرمود: پس چگونه به حدیث پیامبر (ص) استدلال می‌کنی که همچون افرادی از بیعت با تو خودداری کردند با این که در میان اَمّت کسی بر آنان ایراد نگرفته و آنان در صحابی بودن پیامبر (ص) و خیرخواهی او کوتاهی نداشتند. ابو بکر گفت: من هنگامی از مخالفت آنان آگاه شدم که کار خلافت استوار شده بود و من بیم داشتم که اگر

خلافت را از خود دور کنم کار سخت تر گشته و مردم از دین برگردند و مبارزه با شما برای پذیرش من، برای دین آسانتر و نگاهدارنده تر از این بود که مردم به جان همدیگر افتاده و به دوران کفر بازگردند و می دانستم که علاقه تو نسبت به بقای مردم و دین آنها از من کمتر نیست.

علی (ع) فرمود: آری چنین است، ولی برای من بازگو کن کسی که شایستگی این امر را پیدا می کند با چه ویژگیهایی آن را پیدا می کند؟ ابو بکر گفت: با خیرخواهی، وفا، رفع چاپلوسی و بخشش بیجا، روش نیکو، اظهار دادگری، دانش کتاب و سنت و

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۳۵

داشتن فصل خطاب به همراه زهد در دنیا و کم علافگی به آن و ستاندن حق مظلوم از ظالم خویشاوند یا بیگانه.

آنگاه ابو بکر ساکت شد. علی (ع) فرمود: تو را به خدا! ای ابا بکر! آیا این ویژگی ها را در خود می یابی یا در من؟ ابو بکر گفت: بلکه در شما می بینم ای ابا الحسن! حضرت فرمود: تو را به خدا! آیا پیش از متوجه شدن مسلمانان، من پیامبر خدا (ص) را پاسخ دادم یا تو؟ گفت: بلکه تو! فرمود: تو را به خدا! آیا من برای اهل موسم حج و برای همه امت، سوره براءت را اعلام نمودم یا تو؟ گفت: بلکه تو. فرمود: تو را به خدا! در آیه زکات که من انگشتر بخشیدم، آیا ولایت من به همراه ولایت خدا و پیامبر خدا بود یا تو؟ گفت: بلکه تو. فرمود: تو را به خدا! آیا طبق حدیث پیامبر در روز غدیر، من مولای تو و همه

مسلمانان هستم یا تو؟ گفت: بلکه تو. فرمود: تو را به خدا! آیا وزارت از پیامبر خدا (ص) و همانند بودن از هارون از موسی را من دارم یا تو؟ گفت:

بلکه تو. فرمود: تو را به خدا! آیا پیامبر خدا (ص) با من و خاندان و فرزندان من برای مباحله با مشرکان مسیحی بیرون آمدن یا با تو و خاندان و فرزندان؟ گفت: بلکه تو.

فرمود: تو را به خدا! آیا آیه تطهیر از پلیدی برای من و خاندان و فرزندانم فرود آمده یا برای تو و خاندان و فرزندان؟ گفت: بلکه تو و خاندانت. فرمود: تو را به خدا! آیا من و خاندان و فرزندانم در روز کساء مشمول فراخوانی پیامبر خدا (ص) بودیم که:

«خداوندا! اینان خاندان منند که رهسپار به سوی تو هستند نه به سوی آتش» یا تو؟

گفت: بلکه تو و خاندان و فرزندان.

فرمود: تو را به خدا! آیا تو آن جوانمردی هستی که از آسمان ندا داده شد که:

شمشیری جز ذو الفقار و جوانمردی جز علی (ع) نیست» یا من؟ گفت: بلکه تو.

فرمود: تو را به خدا! آیا تو همان کسی هستی که آفتاب به هنگام نمازش برگردانده شد و او نمازش را خواند، سپس آفتاب ناپدید شد یا من؟ گفت: بلکه تو. فرمود: تو را به خدا! آیا تو آن کسی هستی که پیامبر خدا (ص) در جنگ خیبر پرچم خود را بدو سپرد و خداوند او را پیروز کرد، یا من؟ گفت: بلکه تو. فرمود: تو را به خدا! آیا تو بودی که اندوه پیامبر خدا (ص) و مسلمانان را با کشتن عمرو بن عبد وّد زدودی یا من؟ گفت:

بلکه

تو. فرمود: تو را به خدا! آیا تو بودی که پیامبر خدا (ص) برای پیغام بردن

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۳۷

به سوی جنیان امین خود قرار داد و او هم این مأموریت را پذیرفت یا من؟ گفت: بلکه تو. فرمود: تو را به خدا! آیا تو بودی که پیامبر خدا (ص) او را با گفتن: «من و تو از آدم تا عبد المطلب حلال زاده ایم نه زنا زاده.» از زنا تطهیرش نمود یا من؟ گفت: البته تو بودی. فرمود: تو را به خدا! آیا من همان کسی هستم که پیامبر خدا (ص) مرا برگزید و دخترش فاطمه (س) را همسر من قرار داد یا تو؟ گفت: البته تو بودی. فرمود: تو را به خدا! آیا من پدر دو ریحانه پیامبر (ص) یعنی حسن و حسین (ع) که در مورد آنان فرمود: «اینان سرور جوانان بهشتند و پدرشان از آنان بهتر است» بودم یا تو؟ گفت:

البته تو بودی. فرمود: تو را به خدا! آیا برادر تو با دو بال زینت شده در بهشت با فرشتگان پرواز می نماید یا برادر من؟ گفت: البته برادر تو. فرمود: تو را به خدا! آیا من بدهی های پیامبر خدا را به عهده گرفتم و در موسم حج فریاد زدم که وعده های پیامبر را در موقع اش پرداخت خواهم نمود یا تو؟ گفت: بلکه تو بودی. فرمود: تو را به خدا! آیا من همان کسی بودم که پیامبر خدا (ص) برای خوردن مرغی که نزدش بود و می خواست بخورد به خدا عرض کرد: «خدایا! محبوبترین آفریدگانت بعد از مرا در نزد من حاضر کن.» یا تو؟ گفت: البته تو بودی. فرمود: تو را

به خدا! آیا من همان کسی هستم که پیامبر خدا (ص) نوید داد که به تأویل قرآن با پیمان شکنان، بی دادگران و از دین خارج شوندگان جنگ خواهم کرد یا تو؟ گفت: البته تو بودی.

فرمود: تو را به خدا! آیا من همان کسی هستم که در واپسین لحظات عمر پیامبر خدا (ص) شاهد آخرین کلام آن حضرت بودم و به غسل و خاکسپاری او پرداختم یا تو؟ گفت: بلکه تو بودی. فرمود: تو را به خدا! آیا من همان کسی هستم که پیامبر خدا (ص) با گفتار علی داورترین شماست، به دانش داوری راهنمایی کرد یا تو؟ گفت: البته تو بودی. فرمود: تو را به خدا! آیا من همان کسی هستم که پیامبر خدا (ص) به یارانش دستور داد در دوران زندگیش به عنوان امیر مؤمنان سلام دهند یا تو بودی؟ گفت: البته تو بودی. فرمود: تو را به خدا! آیا تویی آن که در خویشاوندی از پیامبر خدا (ص) پیشی گرفته ای یا من؟ گفت: بلکه تو. فرمود: تو را به خدا! آیا تو همو بودی که خداوند به هنگام نیازش دیناری بدو بخشید و آن را به جبرئیل فروخت و محمد (ص) را مهمان کرده و فرزندانش را غذا داد؟ حضرت فرمود: ابو بکر گریست و گفت: البته تو بودی. فرمود: تو را به خدا! آیا تویی آن که پیامبر خدا (ص) برای پایین انداختن بت‌های کعبه و شکستن آنها او را به دوش خود گرفت که اگر می خواست به کرانه و افق آسمان برسد دسترسی داشت، یا من بودم؟

گفت: البته تو بودی. فرمود: تو را به خدا! آیا تویی آن که پیامبر خدا (ص) برای

فرمود: «تو پرچمدار من در دنیا و سرای آخرت هستی.» یا من؟ گفت: بلکه تو.

فرمود: تو را به خدا! آیا تو بودی آن که پیامبر خدا (ص) دستور گشایش درب خانه اش به سوی مسجد را صادر کرد آنگاه که دستور داد همه درهای اصحاب و خاندانش به سوی مسجد بسته شود و آنچه که خدا در آن برای او حلال کرده بود برایش حلال نمود، یا من بودم؟ گفت: بلکه تو. فرمود: تو را به خدا! آیا تویی آن که به جهت نجوای با پیامبر خدا (ص) پیشاپیش صدقه ای داد آنگاه به نجوا پرداخت آنگاه که خداوند متعال گروهی را مورد عقاب قرار داد و فرمود: «آیا سختتان بود که پیش از نجوای با پیامبر صدقه هایی پردازید؟» یا من بودم؟ گفت: بلکه تو بودی. فرمود: تو را به خدا! تو بودی که پیامبر خدا (ص) در مورد او در ضمن سخنانی به فاطمه (ع) فرمود: من تو را به همسری کسی در آوردم که او نخستین مردم از نظر ایمان و برترین آنان از نظر اسلام است؟ گفت: بلکه تو بودی. علی پیوسته مناقبی را که خداوند بدو- نه به ابو بکر و غیر او- اختصاص داده می شمرد و ابو بکر می گفت: بلکه تو بودی. آنگاه حضرتش فرمود: پس به این ویژگی ها و مانند آن شایستگی قیام به امور امت محمّد (ص) پیدا می شود. سپس حضرتش رو به ابو بکر کرد و فرمود: چه چیزی تو را از خدا و پیامبر و دینش فریب داد با این که از آنچه که اهل دین بدان نیاز دارند، تهی هستی؟ حضرت فرمود:

در این هنگام ابو بکر گریست و گفت: ای ابا الحسن! راست گفתי، همین امروز را به من مهلت بده تا در کار خود و آنچه از تو شنیدم بیاندیشم.

حضرت فرمود: علی (ع) بدو فرمود: ای ابا بکر! تو این مهلت را داری. آنگاه ابو بکر از نزد علی (ع) بازگشت و آن روز را به تنهایی سپری کرد و تا شب به هیچ کس اجازه ملاقات نداد. عمر نیز از آنجایی که جلسه خلوت ابو بکر با علی (ع) را شنیده بود در میان مردم رفت و آمد می کرد. ابو بکر آن شب پیامبر خدا (ص) را در خواب دید که در جایگاه خود نشسته، ابو بکر برخاست تا به حضرتش سلام کند، حضرت روی از او گردانید، عرض کرد: ای پیامبر خدا! آیا فرمانی دادی که من انجام ندام؟

پیامبر خدا (ص) فرمود: من پاسخ سلام تو را بدهم، با این که با خدا و پیامبرش و کسی که خدا و پیامبرش او را دوست می دارد، دشمنی می کنی؟ حق را به اهلش باز گردان! ابو بکر گفت: اهل آن کیست؟ فرمود: همان - علی (ع) - که بر تو عتاب کرد.

ابو بکر گفت: به فرمان تو ای پیامبر خدا! خلافت را به او برمی گردانم. حضرت فرمود:

بامدادان در حالی که می گریست به علی (ع) گفت: دستت را بده، آنگاه با او بیعت کرد و امر خلافت را به او تسلیم کرد، آنگاه گفت: من به مسجد پیامبر خدا (ص) می روم و

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۴۱

مردم را از خوابی که دیشب دیدم آگاه می کنم و گفتگوهایی که میان من و تو شده به مردم گزارش می دهم.

آنگاه از این امر کنار می روم و به شما به عنوان امیر سلام می دهم. علی (ع) فرمود: آری.

ابو بکر با رنگ پریده از نزد علی (ع) بیرون آمد، عمر که در جستجوی او بود، او را دید و گفت: ای خلیفه پیامبر خدا! چرا حالت این گونه است؟ ابو بکر او را از تصمیم خود و خوابی که دیده بود و آنچه که میان او و علی (ع) رخ داده بود، آگاه کرد، عمر گفت: ای خلیفه پیامبر خدا! تو را به خدا که فریب سحر بنی هاشم را مخور، این نخستین سحری نیست که از آنها سر می زند. او پیوسته از این سخنان به گوش او خواند تا این که او را از رأیش برگردانده و از تصمیمش منصرف نمود و به خلافت تشویق کرد و وادار نمود که در آن استوار مانده و بدان قیام کند.

حضرت فرمود: علی (ع) در وعده مقرر در مسجد حاضر شد ولی هیچ کس را در آنجا ندید و احساس کرد که آنان شری ایجاد کرده اند. پس کنار قبر پیامبر خدا (ص) نشست، عمر داشت از آنجا عبور می کرد و به آن حضرت گفت: ای علی! آنچه تو در جستجوی آنی، همانند کندن خارهای درخت قتاد، سخت است - یعنی به آن هرگز نخواهی رسید - حضرت از قضیه آگاه شد و برخاست و به خانه خود رفت.

استدلال علی (ع) با این ویژگی ها بر مردم در روز شورا

۳۱- از عامر بن واثله نقل شده که گوید: من در روز شورا در آن خانه ای که شورای خلافت تشکیل شده بود حضور داشتم، شنیدم که علی (ع) می فرمود: مردم در حالی ابو بکر را خلیفه کردند که سوگند به خدا من

از او شایسته تر و سزاوارتر بودم، ابو بکر نیز عمر را خلیفه کرد که سوگند به خدا من از او شایسته تر و سزاوارتر بودم. اینک عمر طبق وصیتش مرا همسان با پنج نفری قرار داده که مرا ششمین نفر آنها شمرده و به من نسبت به آنها هیچ برتری قایل نشده است. اگر بخواهم برای برتری خودم بر علیه آنان آن چنان استدلال می کنم که هیچ عرب و عجمی و هیچ فرد معاهده بسته و شرک ورزی نتواند آن را دگرگون ساخته و انکار نماید.

آنگاه فرمود: شما را به خدا! ای اعضای شورا! آیا در میان شما کسی هست که پیش از من خدا را به یگانگی بشناسد؟ گفتند: به خدا سوگند! نه. سپس فرمود: شما را به خدا آیا در میان شما جز من کسی هست که پیامبر خدا (ص) به او فرموده باشد که تو نسبت به من مانند هارون از موسی هستی؟ گفتند: نه. فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما کسی جز من هست که وقتی پیامبر خدا (ص) قربانی خود را به سوی پروردگار جهانیان به

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۴۳

مکه برد کسی را جز من در آن شریک کند؟ گفتند: به خدا سوگند! نه.

فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما کسی جز من هست که آنگاه که مرغی برای خوردن به نزد رسول خدا (ص) آوردند، فرمود: خداوندا! محبوبترین آفریده خود در پیشگاهت را برای من برسان تا با من از این مرغ بخورد» گفتند: به خدا سوگند! نه.

فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما جز من کسی هست که آنگاه که عمر

از دو دژ خیبر بازگشت در حالی که همراهانش او را و عمر آنها را ترسو می شمردند که پرچم پیامبر خدا (ص) را شکست خورده بازگردانیده بود، حضرتش بدو فرمود: «فردا این پرچم را به دست مردی خواهم سپرد که هرگز فرار نمی کند. خدا و پیامبرش او را و او خدا و پیامبرش را دوست می دارد، تا به یاری خدا پیروز نگردد باز نمی گردد.» هنگامی که صبح شد پیامبر خدا فرمود:

علی را نزد من فراخوانید. گفتند: ای پیامبر خدا! او چشم درد دارد به گونه ای که نمی تواند پلک روی هم گذارد، پیامبر خدا (ص) فرمود: او را نزد من بیاورید. علی (ع) فرمود: هنگامی که به حضورش شرفیاب شدم، آب دهان مبارکش در چشمم افکند و فرمود: «خداوند! گرمی و سردی را از آن بزداي.» خداوند تاکنون گرمی و سردی را از من برده است. من پرچم را گرفتم پس خداوند شرک و رزان را شکست داده و مرا بر آنان پیروز کرد؟ گفتند: به خدا سوگند! نه.

فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما جز من کسی هست که برادری همچون برادر من جعفر دارد که با دو بال زینت داده شده در بهشت به هر کجای آن بخواهد به پرواز درآید؟

گفتند: به خدا سوگند! نه. فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما - جز من کسی هست که عمویی، همچون عموی من حمزه داشته باشد که شیر خدا و پیامبر او و سرور شهیدان است؟ گفتند: به خدا سوگند! نه. فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما جز من کسی هست که دو سبط هم چون دو سبط من حسن و

حسین (ع) که فرزندان پیامبر خدایند و سرور جوانان بهشتیان هستند داشته باشد؟ گفتند: به خدا سوگند! نه. فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما جز من کسی هست که همسری همانند همسر من فاطمه دخت پیامبر خدا (ص) و بانوی زنان بهشتی داشته باشد؟ گفتند: به خدا سوگند! نه.

فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما جز من کسی هست که پیامبر خدا (ص) در مورد او فرموده باشد: و هر کس از تو جدا گردد از من جدا شده و کسی که از من جدا شود از خدا جدا شده است؟ گفتند: به خدا سوگند! نه. فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما جز من کسی هست که پیامبر خدا (ص) در مورد او فرموده باشد: «قبیله بنی ولیمه از سرپیچی دست بردارند و گر نه مردی را که همانند من است به سوی آنان خواهم فرستاد، همو که اطاعت او اطاعت از من و سرپیچی از دستورات او همچون سرپیچی از دستور من است، با شمشیر آنها را فرا خواهد گرفت. گفتند: به

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۴۵

خدا سوگند! نه. فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما جز من کسی هست که پیامبر خدا (ص) در مورد او فرموده باشد: «هیچ مسلمانی نیست که مهر من در دلش جای گرفته باشد مگر این که خداوند گناهان او را بپوشاند و هر که مهر من در دلش جای گیرد بی تردید مهر تو نیز به دل او رسیده و دروغ می گوید کسی که می پندارد مرا دوست می دارد ولی با تو دشمنی می ورزد.» گفتند: به خدا سوگند!

نه. فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما جز من کسی هست که پیامبر خدا (ص) در مورد او فرموده باشد: هر وقت که من غایب باشم تو جانشین من در میان خانواده، فرزندان، و مسلمانان هستی. دشمن تو دشمن من است و دشمن من دشمن خداست. و دوست تو دوست من و دوست من، دوست خداست.» گفتند: به خدا سوگند! نه. فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما جز من کسی هست که پیامبر خدا (ص) در مورد او فرموده باشد: «کسی که به تو مهر ورزد و ولایت تو را داشته باشد رحمت (الهی) او را از پیش فرا گیرد و هر که با تو دشمنی ورزد و به ستیزه برخیزد لعنت (الهی) او را از پیش فرا گرفته است.» در این هنگام عایشه گفت: ای پیامبر خدا! در مورد من و پدرم خدا را بخوان تا از کسانی که با او دشمنی ورزیده و به ستیز برخیزد نباشیم. پیامبر خدا (ص) فرمود: ساکت باش! اگر تو و پدرت از کسانی باشید که ولایت او را پذیرفته و او را دوست می دارند بی تردید رحمت الهی از پیش شما را فرا گرفته و اگر شما از کسانی باشید که با او دشمنی کرده و به ستیز برخیزید، بی تردید لعنت الهی از پیش شما را فرا گرفته است، به طور حتم تو و پدرت در حالی در نزد من خواهید آمد که پدرت نخستین کسی است که در حق او ستم نموده و تو نخستین کسی هستی که با او جنگ نموده باشی.» گفتند: نه به خدا! فرمود:

شما را به خدا!

آیا در میان شما جز من کسی هست که پیامبر خدا (ص) در مورد او فرموده باشد آنچه که در مورد من فرموده که: «ای علی! تو در دنیا و آخرت برادر من و من برادر تو هستم، خانه تو در بهشت همان گونه که برادران رو به روی هم می نشینند رو به روی خانه من است.» گفتند: نه به خدا! فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما جز من کسی هست که پیامبر خدا (ص) در مورد او فرموده باشد:

«ای علی! به راستی که خداوند تو را به کاری مخصوص کرده و آن را به تو ارزانی داشته است که هیچ عملی در پیشگاه خداوند از آن محبوبتر و برتر نیست و آن زهد در دنیاست که نه تو می توانی از دنیا چیزی بدست بیاوری و نه دنیا می تواند چیزی از تو بدست آورد. و همین ویژگی در روز رستاخیز در پیشگاه خداوند متعال زینت نیکان خواهد بود، پس خوشا به حال کسی که به تو مهر ورزیده و تو را تصدیق کند و وای بر کسی که با تو دشمنی نموده و تو را تکذیب کند؟» گفتند: نه به خدا! فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما جز من کسی هست که پیامبر خدا (ص) او را برای آوردن آب فرستاده باشد آنسان که مرا فرستاد، من رفتم تا این که مشک آب را به پشت گرفته و به راه افتادم، پس بادی از پیش روی وزید و مرا بازگردانید تا این که بر زمین نشاندم، آنگاه برخاستم باز بادی از رو به روی وزید و مرا بازگردانده و

بر زمین نشانند. سپس من برخاستم و به حضور پیامبر خدا (ص) شرفیاب شدم. حضرتش به من فرمود: چرا دیر کردی؟ من سرگذشت

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۴۷

خود را به او گفتم: فرمود: جبرئیل بر من فرود آمد و قضیه را گفت، باد نخستین، همان جبرئیل بود که با هزار فرشته بر تو درود فرستادند و دومین باد، میکائیل بود که با هزار فرشته بر تو درود فرستادند.» گفتند: نه به خدا! فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما جز من کسی هست که جبرئیل در باره او گفته باشد:

«ای محمد! آیا این همکاری علی را می بینی؟ پیامبر خدا (ص) فرمود: به راستی که او از من و من از او هستم، جبرئیل گفت: من نیز از شما هستم؟ گفتند: نه به خدا! فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما جز من کسی هست که همچون من برای پیامبر خدا (ص) نویسندگی کند، آن گونه که من نویسندگی می کردم که پیامبر خدا (ص) چشم بر هم نهاده بود و من می دیدم که همچنان به من املا می کند وقتی بیدار شد فرمود: ای علی! از آنجا تا اینجا چه کسی به تو املا کرد؟ عرض کردم: شما، ای پیامبر خدا! فرمود: «نه، و لیکن این جبرئیل بود که بر تو املا می کرد.» گفتند: نه به خدا! فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما جز من کسی هست که در باره او منادی از آسمان ندا دهد که: «شمشیری جز ذو الفقار و جوانمردی جز علی نیست؟» گفتند: نه به خدا! فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما

جز من کسی هست که پیامبر خدا در باره او فرموده باشد آن گونه که به من فرمود: «اگر بیم نداشتم که همه مستی از خاک پای تو را به جهت برکت برای بازماندگانش بر می داشت در مورد تو سخنی می گفتم که همه مستی از خاک پای تو را برمی داشتند.» گفتند: نه به خدا! فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما جز من کسی هست که پیامبر خدا (ص) در باره او فرموده باشد: «مراقب در خانه باش که گروهی از فرشتگان به زیارت من می آیند و به کسی اجازه ورود نده.» در این حال عمر آمد، من سه مرتبه او را برگرداندم و بدو گفتم که پیامبر اجازه ملاقات نداده؛ چرا که گروهی از فرشتگان که تعدادشان چنین و چنان است به زیارت حضرتش مشرف شده اند. آنگاه به او اجازه ورود دادم، او وارد شد و گفت: ای پیامبر خدا! من چندین بار آمدم و هر مرتبه علی مرا باز می گردانید، و می گفت:

پیامبر خدا را نمی شود دید؛ چرا که در محضر او چنین و چنان تعداد از فرشتگان هستند، او چگونه از شما آنان آگاه بود؟ مگر آنها را دیده بود؟ پیامبر خدا (ص) به علی (ع) فرمود: ای علی! عمر راست می گوید چگونه از شمار آنان آگاه شدی؟ من عرض کردم: صداهایی را شنیدم که به من تحیت می گفتند، من آنها را شمردم و تعداد فرشتگان را دانستم. فرمود: راست گفتی، زیرا که از برادرم عیسی (ع) روشی برای توست، پس عمر بیرون رفت در حالی که می گفت:

علی را به فرزند مریم مثل زد، که در این هنگام خداوند متعال این

آیه را فرستاد که: «و آنگاه که فرزند مریم مثل زده شد به ناگاه قوم تو از آن باز می دارند.» (فرمودند: یعنی: فریاد می زنند.)
می گویند: آیا معبودهای باطل بهتر است یا او؟ این مثل را نمی زنند مگر از راه ستیزه،

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۴۹

بلکه آنان گروهی ستیزه جویند. او نبود مگر بنده ای که ما به او نعمت داده و او را مثلی برای بنی اسرائیل قرار دادیم. و اگر بخواهیم به جای شما فرشتگانی در زمین قرار می دهیم که جانشین شما باشند.» گفتند: نه به خدا! فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما جز من کسی هست که پیامبر خدا (ص) در باره او فرموده باشد آنسان که در مورد من فرمود که: «طوبی درختی است در بهشت که ریشه اش در خانه علی (ع) است، هیچ فرد با ایمانی نیست مگر این که شاخه ای از شاخه های آن در خانه اوست؟ گفتند: نه به خدا! فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما جز من کسی هست که پیامبر خدا به او فرموده باشد: «تو به روش من می جنگی و ذمه مرا بری خواهی نمود.» گفتند: نه به خدا! فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما جز من کسی هست که پیامبر خدا (ص) بدو فرموده باشد: «تو با پیمان شکنان و بیدادگران و از دین بیرون شدگان پیکار خواهی کرد.» گفتند: نه به خدا! فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما جز من کسی هست که به خدمت پیامبر خدا (ص) شرفیاب شده باشد در حالی که سرش در دامن جبرئیل بود که جبرئیل به من گفت: «به

پسر عمویت نزدیک شو که تو از من به او شایسته تری؟ گفتند: نه به خدا! فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما جز من کسی هست که پیامبر خدا (ص) سرش را در دامان او نهاده باشد تا آن که خورشید غروب کرده باشد و نماز عصر را نخوانده باشد، هنگامی که پیامبر خدا (ص) بیدار شد و فرمود: ای علی! نماز عصر را خوانده ای؟ عرض کردم: نه. پیامبر خدا (ص) دعا کرد و خورشید با درخشش و تابش بازگشت، آنگاه که من نمازم را خواندم به سوی افق سرازیر شد. گفتند: نه به خدا! فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما جز من کسی هست که خداوند به پیامبرش فرمان دهد تا او را به اعلام براثت و بیزاری از مشرکان بفرستد، پیامبر ابو بکر را فرستاد که ناگاه جبرئیل آمد و گفت: ای محمد! این پیام را نمی رساند مگر خودت یا مردی از خودت. پس پیامبر مرا فرستاد تا آن را از ابو بکر گرفته و آن را برده و از جانب پیامبر خدا (ص) آن را رساندم و خداوند بر زبان پیامبرش ثابت کرد که من از او هستم؟ گفتند: نه به خدا! فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما جز من کسی هست که پیامبر خدا (ص) به او فرموده باشد: «تو پیشوای کسی هستی که از من فرمان برد، و نور دوستان منی و همان کلمه ای هستی که پارسایان بدان ملازمند.» گفتند: نه به خدا! فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما جز من کسی هست که پیامبر خدا (ص) در مورد

او فرموده باشد: «هر که خرسند است که همچون من زندگانی کند و همچون من بمیرد و در بهشتی که پروردگارم به من وعده داده که همان باغهای عدن است که خداوند نهال آن را با دست (توانای) خویش کاشت. آنگاه به او فرمود:

موجود شو و آن موجود شد ساکن گردد، پس علی بن ابی طالب و فرزندان پس از او را که همان پیشوایانند، دوست بدارد، آنان همان اوصیایی هستند که خداوند دانش و فهم برای

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۵۱

آنان عطا فرموده است، آنان شما را از در گمراهی وارد نمی کنند و از در هدایت بیرون نمی برند، هرگز چیزی به آنان نیاموزید که آنان از شما داناترند، حق به همراه آنان- هر جا که بروند می رود» گفتند: نه به خدا! فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما جز من کسی هست که پیامبر خدا (ص) در باره او فرموده باشد: «فرمانی است که صادر شده که جز مؤمن تو را دوست نمی دارد و جز کافر منافق با تو دشمنی نمی کند.» گفتند: نه به خدا! فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما جز من کسی هست که پیامبر خدا (ص) در باره او فرموده باشد آنسان که در باره من فرمود: «اهل ولایت تو در روز رستاخیز در حالی از گورهایشان بیرون می آیند که بر شترهای سفید سوارند، از بند کفشهای آنان نوری می درخشد، آنان به آسانی به هر جا وارد شده و سختی ها از آنان برداشته می شود و به آنان امان داده می شود و همه غم ها و اندوه ها از آنان بریده می شود تا این که به سایه عرش

خدای رحمان درآیند، که سفره ای در برابرشان گسترده می گردد که از (غذاهای) آن بخورند تا حسابرسی (مردم) به سر آید، (در آن روز) همه مردم می ترسند ولی آنان نمی ترسند و مردم محزونند ولی آنان اندوهی ندارند.» گفتند: نه به خدا! فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما جز من کسی هست که پیامبر خدا (ص) در باره او فرموده باشد آنگاه که ابو بکر به خواستگاری حضرت فاطمه (س) آمده پیامبر رد کرد و از این امر خودداری نمود، پس عمر برای خواستگاری آمد، دست رد بر سینه او نیز زده شد، پس من از او خواستگاری نمودم و به من تزویج نمود، ابو بکر و عمر آمده و گفتند: ما را به همسری او نپذیرفتی ولی او را پذیرفتی؟- پیامبر خدا (ص) فرمود: «من شما را رد نکردم و من علی را به همسری او برنگزیدم، بلکه خدا بود که شما را رد کرد و او را پذیرفت.» گفتند: نه به خدا! فرمود:

شما را به خدا! آیا از پیامبر خدا شنیده اید که فرمود: هر پیوند و نژادی در روز رستاخیز گسستنی است مگر پیوند و نژاد من.» پس کدام پیوند از پیوند من و کدام نژاد از نژاد من برتر است؟ به راستی که پدر من و پدر پیامبر خدا (ص) دو برادر بودند، و حسن و حسین فرزندان من و فرزندان پیامبر خدا (ص) و سرور جوانان بهشتیانند، فرزندان من هستند و فاطمه دخت پیامبر خدا (ص) و بانوی زنان بهشتی، همسر من است. گفتند: نه به خدا! فرمود:

شما را به خدا! آیا در میان شما جز من کسی هست که پیامبر

خدا (ص) در باره او فرموده باشد: «به راستی که خداوند خلق را آفرید و آن را دو گروه قرار داد و مرا در بهترین گروه قرار داد. سپس آنها را چند شعبه قرار داده و مرا در بهترین شعبه قرار داد، آنگاه آنها را قبیله هایی قرار داده و مرا در بهترین آن قرار داد، آنگاه آنها را

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۵۳

خاندانهایی قرار داده و مرا در بهترین خاندان قرار داد. آنگاه از خاندانم، من، علی، جعفر را برگزید و مرا بهترین آنان قرار داد، پس روزی در میان دو فرزند ابو طالب خوابیده بودم، جبرئیل به همراه فرشته ای آمد که به جبرئیل گفت: ای جبرئیل! به کدامیک از اینان فرستاده شده ام؟ گفت: به این - آنگاه دست مرا گرفت و مرا نشانید». گفتند: نه به خدا! فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما جز من کسی هست که آنگاه که پیامبر خدا (ص) درهای همه مسلمانان را که به مسجد باز می شد بست و در خانه مرا نبست، پس عباس و حمزه خدمت حضرتش آمده و عرض کردند: ما را از مسجد بیرون کردی و او را جای دادی؟ حضرت به آنها فرمود: من شما را بیرون نکردم و او را جای ندادم بلکه خداوند شما را بیرون کرد و او را جای داد. خداوند متعال به برادرم موسی وحی نمود که: مسجد پاکیزه ای برگزین و خود، هارون و فرزندان هارون در آن مسجد جای گیرید. و خداوند متعال به من نیز وحی کرد که مسجد پاکیزه ای برگزین و خود، علی، و دو فرزندانش در آن جای گیرید. گفتند: نه به

خدا! فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما جز من کسی هست که پیامبر خدا (ص) در باره او فرموده باشد: «حق با علی و علی با حق است. این دو هرگز از هم جدا نمی شوند تا در کنار حوض (کوثر) نزد من آیند» گفتند: نه به خدا! فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما جز من کسی هست که از جان پیامبر خدا (ص) محافظت کرده باشد آنگاه که شرک و رزاق تصمیم به قتل آن حضرت گرفتند، من در بستر حضرتش آرامیدم و پیامبر خدا (ص) به سوی غار رهسپار شد، آنها گمان می کردند که من او هستم، (وقتی مرا دیدند) گفتند: پسر عمویت کجاست؟ گفتم: نمی دانم، آنقدر مرا زدند که نزدیک بود مرا بکشند.» گفتند: نه به خدا سوگند! فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما جز من کسی هست که پیامبر خدا (ص) در باره او فرموده باشد آن گونه که در مورد من فرمود: «به راستی خداوند مرا به دوستی و ولایت علی فرمان داد، پس ولایت او ولایت من و ولایت من ولایت پروردگار من است، این پیمانی است که پروردگارم از من پیمان گرفته و به من دستور داده که آن را به شما برسانم، آیا شنیدید؟ گفتند: آری شنیدیم. فرمود: آگاه باشید! در میان شما کسی هست که می گوید: شنیدم، ولی مردم را بر دوش خودش سوار کرده و با علی (ع) به ستیز برمی خیزد؟

گفتند: ای پیامبر خدا! ما را از آنان آگاه فرما؟ فرمود: هان که به راستی پروردگارم مرا از آنان آگاه ساخته و به من دستور داده که از آن

روی گردانم، طبق دستوری که از پیش صادر گشته فقط هر کدام از شما بدان چه در دل خویش نسبت به علی (ع) می یابد، بسنده کند.» گفتند: نه به خدا سوگند! فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما جز من کسی هست که در میدان نبرد نه تن از مبارزان بنی عبد الدار را که همگی پرچمدار بودند بکشد که من کشتم، آنگاه غلام آنان، صواب حبشی به میدان

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۵۵

کارزار قدم نهاد و در حالی که می گفت: سوگند به خدا! در عوض سروران خودم جز محمد را نخواهم کشت. دو لبش کف کرده و چشمانش سرخ شده بود، شما همگی ترسیده و از مبارزه با او کناره گرفتید، در این هنگام من گام به مبارزه با او برداشتم، وقتی رو به من کرد گویی گنبدی ساخته شده و استوار بود، با آغاز نبرد دو ضربه میان من و او ردّ و بدل شد من با ضربه ای از کمر او را دو نیم کردم که نیم تنه پایین او همچنان بر روی دو پایش ایستاد که مسلمانان به او نگریسته و از آن منظره می خندیدند.» گفتند: نه به خدا سوگند! فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما جز من کسی هست که همانند من از شرک و رزان قریش به خاک و خون بکشد؟ گفتند: نه به خدا! فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما جز من کسی هست که در میدان نبرد عمرو بن عبد ودّ فریاد می زد، آیا کسی هست که به مبارزه من بیاید؟ همه شما از او ترسیدید من برخاستم. پیامبر خدا (ص)

فرمود: کجا می روی؟ عرض کردم: به سوی این فاسق برخاستم. فرمود: او عمر بن عبد وّد است! عرض کردم: ای پیامبر خدا! اگر او عمرو بن عبد وّد است من نیز علی بن ابی طالبم. حضرت سخنش را دوباره فرمود. من نیز پاسخم را تکرار کردم. آنگاه به من فرمود: برو به نام خدا. وقتی که به نزدیک او رسیدم گفت: ای مرد! تو کیستی؟ گفتم: علی بن ابی طالب. گفت: همتای بزرگواری هستی ای برادر زاده! بازگرد که پدرت با من حق همنشینی و گفتگوی داشت. من دوست ندارم که تو را بکشم. من در پاسخ او گفتم: ای عمرو! تو با خدا پیمان بسته ای که اگر کسی سه تا پیشنهاد برای تو کرد یکی از آنها را بپذیری! گفت: پیشنهاد کن. گفتم: این که گواهی دهی که معبودی جز خدا نیست و این محمّد (ص) پیامبر خداست و بدان چه که از جانب خدا آورده اقرار کنی. گفت: پیشنهادی غیر از اینها بیاور. گفتم: از همان راهی که آمده ای بازگردی. گفت: سوگند به خدا! سخن و گفتگوی زنان قریش نباید این باشد که من از برابر تو گریختم. گفتم: پس (از اسب) پیاده شو تا با تو بجنگم. گفت: این پیشنهاد را می پذیرم. آنگاه (از اسب) پایین آمد دو ضربه میان من و او، ردّ و بدل شد که ضربه شمشیر او به سپر من خورد و از آن رد شده بر سر من رسید، و من آنچنان ضربه ای به او زدم که هر دو پایش قطع شد و خداوند او را به دست من کشت. آیا در میان شما جز من کسی

هست که چنین مبارزه ای داشته باشد؟ گفتند: نه به خدا سوگند.

فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما جز من کسی هست که آنگاه که مرحب پا به عرصه نبرد گذاشت رجز می خواند و می گفت: من همانم که مادرم مرا مرحب نامیده، پهلوانی با تجربه که غرق در سلاحم؛ که گاهی با نیزه و گاهی با شمشیر نبرد می کنم. من برای مبارزه با او به میدان آمدم، او به قدری بزرگ بود که به جای کلاه خود، سنگی کنده شده در سر داشت، او ضربه ای بر من زد، وقتی من شمشیر به سوی او حواله کردم از ضربه من، کلاه خود سنگی از سرش افتاد و شمشیر بر سرش اصابت کرد

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۵۷

و من او را کشتم. آیا در میان شما جز من کسی هست که چنین مبارزه ای داشته باشد؟ گفتند: نه به خدا سوگند! فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما جز من کسی هست که خداوند در باره او آیه تطهیر را نازل کرده باشد که: «خداوند فقط می خواهد پلیدی را از شما خاندان زدوده و شما را تمام و کمال پاکیزه گرداند.» در این هنگام، پیامبر خدا (ص) کسای خیری را گرفته و من، فاطمه، حسن و حسین را در آن جای داد و آنگاه فرمود: «پروردگار من! اینان خاندان منند، پس پلیدی را از آنان بزدای و آنها را کاملاً پاکیزه گردان!» گفتند: نه به خدا سوگند! فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما جز من کسی هست که پیامبر خدا (ص) در مورد او فرموده باشد: «من سرور فرزندان آدم و

تو ای علی! سرور عرب هستی» گفتند: نه به خدا سوگند! فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما جز من کسی هست که وقتی پیامبر خدا (ص) در مسجد بود بناگاه دید که چیزی از آسمان فرود می آید، حضرت به سرعت به طرف آن رفت و اصحابش در پی حضرت بودند، آن حضرت به چهار سیاهی رسید که تابوتی را به دوش می کشیدند، حضرت به آنان فرمود: تابوت را بر زمین گذارید! آنان آن را بر زمین گذاشتند! فرمود: روی آن را باز کنید! باز کردند، ناگاه جنازه سیاهی که آهن بر دور گردنش داشت در آن بود. پیامبر خدا (ص) به آنان فرمود: این کیست؟ گفتند: غلامی خبیث و فاسد از قبیله ریاحیان است که از دست آنان فرار کرده بود، (اینک مرده) به ما دستور دادند او را با همان زنجیری که در گردن دارد به خاک بسپاریم. من به آن غلام نگریسته و عرضه کردم: ای پیامبر خدا! هر وقت این غلام مرا می دید می گفت: «سوگند به خدا! من تو را دوست می دارم، سوگند به خدا جز مؤمن تو را دوست نمی دارد و جز کافر تو را دشمنی نمی کند.» پیامبر خدا (ص) فرمود: «ای علی! اینک بدون تردید خداوند به خاطر این عقیده به او پاداش داد. اینک هفتاد گروه از فرشتگان که هر گروهی هزار گروهند فرود آمده و بر او نماز می خوانند. آنگاه پیامبر خدا غل آهنین از گردنش باز کرد و بر او نماز خوانده و به خاکش سپرد. گفتند: نه به خدا سوگند! فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما جز من کسی هست

که پیامبر خدا (ص) در باره او فرموده باشد آنسان که در باره من فرمود: «دیشب به من اجازه داده شد تا دعا کنم، چیزی از پروردگارم نخواستم مگر این که به من ارزانی داشت و چیزی برای خود نخواستم مگر این که همانند آن را برای تو خواستم و خداوند آن را عطا فرمود». من گفتم: خدا را سپاس. گفتند: نه به خدا! فرمود: شما را به خدا! آیا می دانید که پیامبر خدا (ص) خالد بن ولید را به سوی قبیله بنی جذیمه فرستاد، او با آنان آن گونه رفتار کرد. پیامبر خدا (ص) بر فراز منبر رفت و سه بار فرمود: «خداوند! من از آنچه که خالد بن ولید انجام داده به سوی تو بیزاری می جویم.» آنگاه به من فرمود: یا علی! تو برو. من به سوی آنان رفته و دیه آنها را پرداختم. آنگاه آنها را به خدا سوگند دادم که

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۵۹

آیا چیزی باقی مانده است؟ گفتند: چون ما را به خدا سوگند دادی (می گوئیم) که کاسه های سگان ما و زانوبند شتران ما باقی مانده است. من بهای آن ها را نیز پرداختم. باز طلای زیادی به همراه من باقی ماند که همه آنها را به آنان دادم و گفتم: این را می دهم بدان جهت که ذمه پیامبر خدا (ص) در آنچه می دانید و نمی دانید به خاطر ترسی که زنان و کودکان داشتند بری گردد.

آنگاه به خدمت پیامبر خدا (ص) بازگشته و جریان را گزارش نمودم. حضرت فرمود: سوگند به خدا! اگر در عوض این کاری که انجام دادی شتران سرخ مو به من می رسید، این قدر خوشحال

نمی شدم.» گفتند: آری به خدا شنیدیم.

فرمود: شما را به خدا! آیا از پیامبر خدا (ص) شنیدید که می فرمود: «ای علی! دیشب امّتم را به من نشان می دادند، پرچمداران آنان از کنار من عبور کردند، من به تو و شیعیان تو آمرزش خواستم.» گفتند: آری به خدا شنیدیم. فرمود: شما را به خدا! آیا از پیامبر خدا (ص) شنیدید که فرمود: ای ابا بکر! برو و گردن این مردی را که فلان محل خواهی دید بزن، او بازگشت.

پیامبر (ص) فرمود: او را کشتی؟ گفت: نه؟ چون دیدم در حال نماز است. فرمود: ای عمر! تو برو و او را به قتل برسان. او نیز بازگشت. پیامبر فرمود: او را کشتی؟ گفت: نه، چون دیدم در حال نماز است. پیامبر (ص) فرمود: من به شما دستور می دهم او را بکشید، شما می گوید او را در حال نماز دیدیم؟ فرمود: ای علی! تو برو و او را به قتل برسان، وقتی من رهسپار شدم فرمود: اگر او را بیابد، می کشد. من باز گشتم و عرض کردم: ای پیامبر خدا (ص) کسی را نیافتم. فرمود: «راست گفتی! اگر او را می یافتی حتما می کشتی.» گفتند: آری به خدا سوگند شنیدیم. فرمود: شما را به خدا! آیا در میان شما جز من کسی هست که در باره او پیامبر خدا (ص) گفته باشد آنسان که در باره من فرمود: «به راستی که دوست تو در بهشت و دشمن تو در آتش خواهد بود.» گفتند: نه به خدا سوگند! فرمود: شما را به خدا! آیا می دانید که عایشه به پیامبر خدا (ص) گفت: ابراهیم از تو نیست، او از فلان قبلی است،

پیامبر (ص) به من فرمود: ای علی! تو برو و او را بکش! من عرض کردم:

ای پیامبر خدا! آیا در اجرای این حکم همانند مسمار گذاخته باشم یا قضیه را بررسی کنم؟

فرمود: نه، بلکه قضیه را بررسی کن. من رفتم وقتی چشمش به من افتاد از دیواری بالا-رفت، خود را به آن طرف دیوار انداخت. من نیز در پی او رفتم تا این که او بر فراز درخت خرمایی بالا رفت و من نیز در پی او از درخت بالا رفتم. وقتی دید من از درخت بالا رفتم، لباس زیر از تن کند. ناگاه دیدم که آلت مردی ندارد. پس خدمت پیامبر خدا (ص) بازگشته مطلب را به عرضش رساندم. حضرت فرمود: سپاس خدایی را که نسبت ناروایی را از خاندان ما بازگردانید.» گفتند:

نه به خدا سوگند. فرمود: خداوندا! گواه باش.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۶۱

باب های خصلت های پنجاه گانه و بیشتر

پنجاه حقی که امام سجّاد (ع) به یکی از یارانش نوشته

۱- ابو حمزه ثمالی گوید: این نامه امام سجّاد (ع) است به یکی از یارانش: بدان که خداوند متعال را نسبت به تو حقوقی است که در هر حرکت و جنبشی که از تو سر می زند یا هر آرامشی که داشته باشی یا در هر حالی که هستی یا در هر منزلی که فرود می آیی یا هر عضوی را که بگردانی یا هر ابزاری را که در آن تصرّف کنی پیرامون تو را فرا گرفته است. پس بزرگترین حقوق خداوند متعال نسبت به تو همان است که برای خویش بر تو لازم کرده. همو که اصل و اساس همه حقوق است. سپس حقوقی است که خداوند برای خودت بر تو از فرق تا قدمت با گوناگونی اعضایت،

واجب کرده است، پس خداوند متعالی برای زبانت، گوشت، چشمت، دستت، پایت، شکمت و عضو جنسیت حقی بر تو قرار داده است. این اعضای هفتگانه همان هایی هستند که کارها با آنها انجام می گیرد. آنگاه خداوند متعالی برای کردارهای حقوقی را قرار داده که برای نمازت، روزه ات، صدقه ات، قربانیت حقی قرار داده و نسبت به کردارهای برای تو حقوقی است.

آنگاه حقوقی است که از جانب تو نسبت به صاحبان حقوقی است که لازم ترین آنها حقوق پیشوایان است. سپس حقوق زیر دستانت، آنگاه حقوق خویشاوندان تو. اینها حقوقی است که هر کدام چند شعبه است: حقوق پیشوایان تو سه تاست که لازم ترین آنها حق کسی است که با سلطنت امور تو را تدبیر می کند، سپس حق کسی که تو را به دانش تربیت می کند، سپس حق کسی که تو را با حکومت پرورش می دهد و همه پرورش دهندگان تو امام و پیشوایند. و حقوق رعیت تو نیز سه تاست:

لازم ترین آنها حق کسانی است که بر آن سلطنت داری، سپس حق دانش آموختگانی که از تو بهره علمی می برند؛ چرا که نادان رعیت دانشمند است، سپس حق کسانی که با ملکیت - همچون زنان و بردگان - رعیت تو هستند. و حقوق رعایای تو بسیار و به پیوستگی پیوند خویشاوندی به هم پیوسته است. لازم ترین آنها حق مادر توست. آنگاه حق پدر و آنگاه حق فرزندان، آنگاه حق برادرت، آنگاه حق هر که نزدیکتر و شایسته تر است،

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۶۳

سپس حق مولایت که بر تو نعمت ارزانی داشته، آنگاه حق مولایت که نعمتش بر تو جاری است، آنگاه حق کسانی که به تو احسان می کنند، آنگاه حق

مؤذنی که نمازت را اعلام می کند، آنگاه حق امام جماعت تو، آنگاه حق همنشین تو، آنگاه حق همسایه تو، سپس حق مصاحب تو، سپس حق شریک تو، سپس حق دارایی تو، سپس حق بدهکاری که از وی طلب داری، سپس حق بستانکاری که از تو طلب دارد، سپس حق کسی که با تو افت و خیر و معاشرت دارد، سپس حق کسی که بر علیه تو اقامه دعوا کرده، سپس حق کسی که تو بر علیه او اقامه دعوا داری، سپس حق کسی که با او مشورت می کنی، سپس حق کسی که بر تو بر علیه او اقامه دعوا داری، سپس حق کسی که با او مشورت می کنی، سپس حق کسی که به تو در مشورت نظر می دهد، سپس حق کسی که از تو خیرخواهی می کند، سپس حق کسی که از او خیرخواهی می کنی، سپس حق کسی که از تو بزرگتر است، سپس حق کسی که از تو کوچکتر است، سپس حق کسی که از تو درخواست می کند، سپس حق کسی که از او درخواست می کنی، سپس حق کسی که به دستش - با گفتار یا کردار، از روی عمد یا غیر عمد - به تو بدی کرده، سپس حق ملت تو نسبت به تو، سپس حق اهل ذمه تو، آنگاه حقوقی است که به اندازه علت‌های احوال و گردش سببها جریان دارد. پس خوشا به حال کسی که خداوند او را بر انجام حقوقی که بر او لازم کرده یاری کرده و بر این موقف و استوار سازد.

پس حق بزرگ خداوند بر تو این است که او را پرستی و چیزی را شریک او قرار ندهی.

آنگاه

که با اخلاص و وظیفه ات را انجام دادی، خدا بر تو مقرر فرموده که کار دنیا و آخرت تو را کفایت کند. و حق نفست بر تو این است که در اطاعت خدای متعال بکار ببری. و حق زبان این که از دشنام پرهیز و به خیر و نیکی عادتش دهی و سخنان اضافی را که سودی ندارد ترک کنی و با آن به مردم نیکی کرده و گفتار نیکو گویی. و حق گوش این که از شنیدن غیبت و سخنانی که شنیدنش حلال نیست منزه اش داری. و حق چشم این است که از آنچه که دیدنش حلال نیست بیوشانی، و با آن به دیده عبرت بنگری. و حق دست این که آن را به سوی چیزی که حلال نیست دراز نکنی. و حق پاها این که به وسیله آنها به جایی که حلال نیست، نروی، چرا که به وسیله آنها بر روی صراط خواهی ایستاد، پس دقت کن که تو را نلغزانند و در آتش نیفکنند. حق شکمت این که آن را ظرف حرام قرار ندهی و بیش از سیری نخوری. و حق تناسل جنسی این که آن را از زنا نگهداشته و از دیدگان بیوشانی.

و حق نماز این که بدانی آن حضور در درگاه الهی است و تو در پیشگاه خدا ایستاده ای وقتی از این آگاه باشی در واقع در جایگاه بنده ای خوار، حقیر، علاقه مند، بیمناک، امیدوار، ترسان، بیچاره، زاری گر در برابر بزرگوار و شکوهمندی، با آرامش و وقار ایستاده و با قلب خود روی آورده و آن را با حدود و حقوقش بر پا کنی. و حق حج این که بدانی آن میهمانی

به سوی پروردگار و فرار از گناهانت است و پذیرش

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۶۵

توبه تو با آن بوده و آنچه که خدا بر تو لازم شمرده انجام می شود. و حق روزه این که بدانی آن پرده ای است که خداوند بر زبان، گوش، چشم، شکم، آلت جنسی تو زده تا به وسیله آن تو را از آتش بازدارد. پس اگر روزه را رها کنی پرده ای را که خدا بر تو کشیده پاره کرده ای. و حق صدقه این که بدانی آن اندوخته تو در پیشگاه پروردگارت بوده و ودیعه ای که نیاز به گواه ندارد. پس اگر از این امر آگاه شوی آنچه در پنهانی به ودیعت می گذاری برای تو از آشکارا مورد اعتمادتر خواهد بود و بدانی که صدقه بلاها و بیماری ها را در دنیا و آتش را در آخرت از تو دفع می کند.

و حق قربانی این که با آن رضای خدا را بخواهی نه رضا و خشنودی مردم را، هدف از آن جز قرار گرفتن در معرض رحمت خدا و رهایی روح در روز رستاخیز نباشد.

و حق سلطان این است که، بدانی تو برای او وسیله آزمایشی و خداوند به وسیله سلطنت دادن به او، او را به تو گرفتار ساخته است و بر توست که خود را در معرض خشم او قرار ندهی تا خود را به دست خویش به هلاکت نیندازی و در بدیهایی که از جانب او به تو می رسد، شریک وی نشوی. و حق پرورش دهنده علمی تو این که او را تعظیم نموده و به جایگاه او ارج نهاده و خوب به سخنان او گوش فرا داده و بر

او اقبال کنی و این که صداقت را بر او بلند نگردانی، و پاسخ کسی را که از او پرسش کرده ندهی تا خودش پاسخ دهد و در جلسه او با کسی صحبت نکرده و در نزد او غیبت کسی را ننمایی و آنگاه که از او در نزد تو بدی گویند از او دفاع کرده و عیب های او را ببوشانی و فضایلش را آشکار سازی، با دشمنان او ننشسته و با دوستان او دشمنی نکنی، هر گاه چنین کنی فرشتگان خدا بر تو گواه شوند که تو او را خواسته و دانش او به خاطر خدای متعال- نه به خاطر مردم- آموختی. و حق کسانی که با حکومت کارهای تو را تدبیر می نمایند این که از آنان اطاعت کرده و از فرمانشان- جز در مواردی که موجب خشم خداست- سرپیچی نکنی، چرا که با معصیت آفریدگار، اطاعت از آفریده شده روا نیست. و حق رعایا و زیردستانی که به آنان سلطنت داری این که بدانی آنان به جهت ناتوانی خود و توانمندی تو رعیت تو شدند. از این رو لازم است که در میان آنان با عدالت رفتار کرده و برای آنان همچون پدری مهربان باشی و کارهایی را که از روی نادانی انجام می دهند برای آنان بیخشی، و در کیفر آنان شتاب نکنی و از توانمندی که خداوند در باره آنان به تو ارزانی داشته، از حضرت حق سپاسگزار باشی.

و حق شاگردانی که از دانش تو بهره می برند این که بدانی که خداوند در آن دانشی که به تو ارزانی داشته و از گنجینه دانش خود دری به روی تو گشوده، تو را

برای آنان سرپرست قرار داده. پس اگر به مردم با خوش رفتاری، آموزش داده و بر آنان خشونت نکرده و از آنان دلتنگ نشوی، خداوند دانش تو را از فضلش فزونی خواهد بخشید، ولی اگر دانشت را از مردم دریغ کرده و آنگاه که از دانش تو بخواهند بر آنان بد خلقی کنی، بر خداوند است که دانش و آبروی تو را از تو بگیرد و جایگاه تو را از دل ها بردارد. و حق زنت این است که بدانی خداوند او را برای تو مایه آرامش و

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۶۷

انس قرار داده و این که، این نعمتی از جانب خدا بر توست. پس او را گرامی داشته و با نرمی با او رفتار کنی، گر چه حق تو نسبت به او لازم تر است. در عین حال بر توست که بر او ترحم کنی، زیرا که او اسیر توست، خوراک و پوشاک او را بده و اگر نادانی کرد از او درگذر. و حق برده ات این که بدانی او آفریده پروردگار تو و فرزند پدر و مادر توست، گوشت و خونت با او یکی است. تو از این جهت مالک او نشده ای که تو او را آفریده ای، و تو چیزی از اعضای او را نیافریده ای و روزی او را تو نمی دهی، بلکه خداوند متکفل آن شده. آنگاه او را مسخر تو گردانیده و تو را امین او قرار داده و به ودیعت سپرده تا هر خیری که از جانب تو به او می رسد برای تو نگهدارد. پس به او نیکی کن آنسان که خدا به تو نیکی کرده است و اگر او را

دوست نداری عوضش کن و آفریده خدا را شکنجه مکن و هیچ نیرویی جز از خدا نیست.

و حق مادرت این که بدانی او آنگاه که هیچ کس را توانایی حمل تو نبوده، حمل کرده و میوه دلش که کسی به او نمی دهد به تو ارزانی داشته و با همه اعضایش از تو مواظبت نموده، او باکی نداشته که خود گرسنه مانده تو را غذا دهد، خود تشنه مانده و تو را سیراب کند و خود برهنه مانده و تو را بپوشاند، خود آفتاب خورده تو را در سایه اندازد، او به جهت تویی خوابی کشیده و تو را از گرما و سرما نگهداری کرده تا تو فرزندی برای او باشی، از این رو، تو جز با یاری و توفیق خداوند توانایی سپاسگزاری از او را نداری. و حق پدرت این که بدانی او ریشه و اساس توست. که اگر او نبود تو نیز نبودی، پس هر گاه در وجود خود شگفتیهایی دیدی بدان که پدرت اصل نعمت بر توست، پس خدا را به همان اندازه ستایش کرده و سپاسگزاری کن و هیچ نیرویی جز از خدا نیست. و حق فرزندت این که بدانی او از توست و در آینده دنیا نیکی و بدی او به تو نسبت داده می شود و تو مسئول تربیت نیکوی او و راهنمایی او به سوی پروردگارش هستی، تویی که بایستی او را در اطاعت پروردگارش یاری کنی، پس در باره او همچون کسی رفتار کن که می دانی با احسان کردن به او پاداش خواهی داشت و با بدی به او کیفر خواهی دید.

و حق برادرت این که بدانی او دست

تو و عزّت و نیروی توست. پس او را سلاحی برای معصیت خدا و وسیله ای برای ستم بر آفریدگان خدا برنگیر و در برابر دشمنش او را وامگذار و برای او خیرخواهی کن. این در صورتی است که او از خداوند اطاعت کند و گرنه خداوند از او بر تو گرامی تر است و هیچ نیرویی جز از خدا نیست.

و حق مولایی که با آزاد کردن به تو احسان نموده این که بدانی اوست که از مالش داده تا تو را از خواری بندگی و هراس آن به شکوه و عزّت آزادی و آرامش آن رسانیده، او تو را از اسارت بردگی رها ساخته و زنجیر بندگی را از گردنت گشوده و از زندان بیرون کرده و به تملک خودت در آورده و تو را به پرستش پروردگارت فارغ ساخته است، و بدانی که در دوران زندگی و مرگت از همه سزاوارتر است و بر تو لازم است که با جانت او را یاری نموده و آنچه از جانب تو نیازمند است بدو برسانی و هیچ نیرویی جز از خدا نیست. و حق برده ای که با آزاد کردن او احسانش نموده ای این

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۶۹

که بدانی خداوند متعال آزادی او را توسط تو، وسیله ای به نزد خویش قرار داده و آن را پرده میان تو و آتش نموده و به راستی که پاداش تو در آینده دنیا همان میراث اوست، اگر خویشاوندی نداشته باشد که از مالت به او داده ای و در آخرت بهشت است. و حق کسی که بر تو نیکویی کرده این که از او سپاسگزاری کنی و نیکویی او

را یادآور شوی و با گفتار نیک به او پاسخ دهی و با خالص ترین دعایی که میان تو و خداوند متعال است او را دعا کنی، اگر چنین کنی در آشکار و نهان او را سپاس گفתי، آنگاه که اگر روزی توانایی یافتی نیکویی او را جبران کن. و حق مؤذن این که بدانی یادآور پروردگار تو و فراخوان به سوی بهره عبادت تو و یاور تو در انجام عملی که خداوند بر تو واجب کرده، می باشد. پس همانند سپاسگزار بر نیکوکار از او بر این نعمت سپاسگزاری کن.

و حق امام جماعت در نمازت این که بدانی که او نمایندگی میان تو و پروردگارت را بر عهده گرفته و از جانب تو در پیشگاه خدا سخن می گوید. بی آن که تو از جانب وی سخن گویی، او از جانب تو دعا می کند بی آنکه تو از جانب وی دعا کنی و تو را از بیم و هراس ایستادن در برابر خداوند کفایت می کند. پس اگر در نمازت کاستی باشد به عهده اوست و اگر تمام باشد تو با او شریکی و او را نسبت به تو برتری نیست. او جان تو را با جان خویش و نماز تو را با نماز خویش حفظ کرده پس به همان اندازه از او سپاسگزار باش. و حق همنشین تو این که با او با نرمی رفتار کرده و در گفتگو با او با انصاف باشی و بدون اجازه او برنخیزی و کسی که در پیش تو نشسته، می تواند بی اجازه تو برخیزد و این که لغزشهای او را فراموش کرده و نیکی هایش را به یاد بسپاری و جز سخن خیر با

او نگویی.

و حق همسایه ات این که او را در غیاب حفظ کرده و در حضورش گرامی داری، و آنگاه که مورد ستم قرار گیرد یاریش کرده و عیش را جستجو نکنی و اگر از او بدی دیدی آن را بپوشانی و اگر بدانی که او پندپذیر است در خلوت او را پند گویی، و او را در سختی تنها نگذاری و از لغزش او در گذشته و گناهش را ببخشی و با او بزرگووارانه معاشرت کنی و هیچ نیرویی جز از خدا نیست. و حق رفیق این که با او به تفضّل و انصاف رفتار کنی و آن سان که او تو را گرامی می دارد تو نیز او را گرامی بداری و تو برای او مایه رحمت باشی نه موجب شکنجه و عذاب، و هیچ نیرویی جز از خدا نیست. و حق شریک این که اگر غایب شد او را کفایت کرده و در صورت حضور مراعاتش کنی، و بدون حکم او حکم صادر نکنی و بدون نظر او به رأی خود عمل نکنی و دارایی او را برایش نگهداری و در کاستی و فزونی کارش به او خیانت نورزی. چرا که مادامی که دو شریک به یک دیگر خیانت نکنند دست خداوند بر سر آنهاست و هیچ نیرویی جز از خدا نیست. و حق دارایی تو این که جز از حلال آن را بدست نیاوری و جز در مورد (صحیحش) انفاقش نکنی، و کسی را که ناسپاس است بر خود ترجیح ندهی، پس با آن (مال) به اطاعت پروردگارت عمل کن و در آن بخل نورز که با وجود گشایش در زندگی حسرت و پشیمانی

خواهی دید و هیچ نیرویی جز از خدا نیست. و حق بستانکارت که از تو طلب دارد اینکه اگر دارا هستی، طلب اش را به او دهی و اگر تنگ دستی او را با گفتار نیک خشنود و راضی کنی و با نرمی او را رد کنی. و

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۷۱

حق کسی که با او معاشرت داری این که فریبش نداده و خیانتش نوزی و نیرنگش نرنی، از خداوند متعال در کار او بیم داشته باشی. و حق دشمنی که علیه تو ادعا دارد این که اگر آنچه بر علیه تو ادعا می کند حق است، خودت بر خویشتن گواهی دهی و بر او ستم نکنی و حق او را به صورت کامل پرداز و اگر آنچه ادعا می کند باطل است با او به نرمی رفتار کرده و در کارش جز با نرمی رفتار نکنی و در مورد او پروردگارت را به خشم نیاوری و هیچ نیرویی جز از خدا نیست. و حق کسی که تو علیه او ادعا داری این که اگر تو در ادعای خود حق هستی با نیکویی با وی گفتگو کنی و حق او را انکار نکنی و اگر در ادعای خود بر باطل هستی از خدای متعال بیم داشته و به سوی او توبه کنی و ادعایت را رها سازی.

و حق کسی که با تو مشورت می کند این که اگر نظری برای او داری به آن اشاره کنی و اگر چیزی به نظرت نمی رسد او را به کسی که می داند راهنمایی کنی. و حق کسی که تو با او مشورت می کنی این که در مواردی که رأی او مخالف

رای توست متهمش نسازی و اگر رأیش با رأی تو موافق شد خدای را سپاس گویی. و حق کسی که از تو پندی می خواهد این که به او نصیحت و پندگویی و روش تو بایستی با مهرورزی و نرمی به او باشد. و حق کسی که نصیحتگر توست این که به او فروتنی کرده و به سخن او گوش فرا دهی. پس اگر سخن درستی گفت خدای را سپاس گویی و اگر موافق نگوید به او دلسوزی کنی و متهمش نکنی و اگر دانستی که خطا رفته به خاطر آن او را مؤاخذه نکنی مگر این که سزاوار اتهام باشد، پس در هیچ حال به چیزی از دستورات او اعتنا نکنی و هیچ نیرویی جز از خدا نیست. و حق بزرگتر این که به خاطر سن او، احترامش کرده و به جهت پیشی گرفتنش در پذیرش اسلام بزرگش بداری و به هنگام ستیزه جویی با او برابری نکنی و پیش از او راه نرفته و از او پیشی نگیری و با او نادانی نکنی و اگر او نادانی کرد تحمل کرده و به جهت حق اسلام و حرمتش، او را گرامی بداری. و حق کوچکتر این که در آموزش او دلسوزی کنی و از او درگذری و پرده پوشی کنی و با مهربانی با او رفتار کرده و او را کمک کنی. و حق کسی که از تو درخواست می کند این که به اندازه نیازش به او بدهی.

و حق کسی که از او چیزی خواسته ای این که اگر چیزی داد با سپاس و شناخت از فضلش آن را بپذیری و اگر چیزی نداد عذرش را بپذیری. و

حق کسی که تو را به خاطر خدا شاد کرده این که نخست خدای را سپاس گفته آنگاه از او سپاسگزاری کن. و حق کسی که به تو بدی کرده این که از او درگذری و اگر بدانی که عفو از او زیان دارد، داد خود را از او بستانی که خداوند متعال می فرماید: «و کسی که پس از مورد ستم قرار گرفتن داد خود را بگیرد، اینان کسانی هستند که گناهی بر آنان نیست.» و حق اهل ملت و هم کیشانت این که در دل، تندرستی و رحمت آنان را خواسته و با بدهای آنان با مهربانی رفتار کنی و با آنان مدارا کرده و به خیر و صلاح بیاوری و از نیکوکارانشان سپاسگزاری کرده و آزارشان نرسانی و آنچه برای خود دوست می داری برای آنان نیز دوست داشته و آنچه برای خود ناخوش داری برای آنان نیز خوش نداشته باشی و این که پیران آنان به منزله پدر تو و جوانان آنان به منزله برادر تو و پیر زنانشان به منزله مادر تو و کوچک زانانشان به منزله فرزندان تو هستند. و حق اهل ذمه این که آنچه خداوند از آنان پذیرفته تو نیز پذیرا باشی و مادامی که به پیمانی که با خدا دارند وفا دارند به آنان ستم نکنی.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۷۳

پنجاه ویژگی های مؤمن

۲- ابو سلیمان حلوانی- یا مردی از او- از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود:

ویژگی مؤمن این است که او: در دین نیرومند، در نرمی محتاط، در یقین با ایمان، در فهمیدن حریص، در هدایت با نشاط و در پایداری نیکوکار و به هنگام شهوت

چشم پوش، در بردباری دانا، در هنگام مدارا سپاسگزار، در حق سخاوتمند، در ثروتمندی میانه رو، در دوران تنگدستی آراسته، به هنگام قدرت عفوکننده، در پند و خیرخواهی فرمانبردار، در رغبت پرهیزکار، در جهاد حریص، در عین مشغولیت نمازگزار، در سختی شکیبا، در پیشامدها با وقار، در ناملايمات بسیار شکیبا، در رفاه سپاسگزار است، او غیبت نمی کند، تکبر نمی ورزد، ستم نمی کند، اگر به او ستمی شد، شکیباست و پیوند خویشاوندی را قطع نمی کند، او نه سست است نه بد خلق و نه خشن، چشمش از او پیشی نمی گیرد (یعنی در اختیار اوست) و شکمش او را رسوا نمی سازد و آلت جنسی اش بر او چیره نمی شود، به مردم حسد نمی ورزد، افترا نمی بندد، بیهوده خرج نمی کند و اسراف نمی نماید، بلکه همواره میانه رو است، ستمدیده را یاری می کند و به تهی دستان دلسوزی و ترحم می کند، جانش از او در زحمت و مردم از او در آسایشند، به عزت و شکوه دنیا رغبتی ندارد و از درد آن بی تابی نمی کند، مردم دارای خواسته هایی هستند که بدان روی می آورند و خواسته ای دارد که بدان مشغول است. در بردباری او کاستی دیده نمی شود و در رأی او سستی نیست و در دینش تباهی نیست، هر که با او مشورت کند او را راهنمایی می کند و هر که از او کمک بطلبد یاریش می کند، او از باطل، دشنام و نادانی گریزان است، پس اینها ویژگی های مؤمن است.

پاداش کسی که پنجاه مرتبه حج انجام دهد

۳- هارون بن خارجه از امام صادق (ع) نقل می کند که از حضرتش شنیدم که می فرمود: هر که پنجاه مرتبه حج انجام دهد، خداوند در بهشت عدن شهری برای او می سازد که صد هزار کاخ دارد،

در هر کاخی یک حوری از حوریان بهشتی و هزار همسر است و او را در بهشت از رفیقان حضرت محمد (ص) قرار می دهد.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۷۵

باب های خصلت های هفتادگانه و بیشتر

هفتاد منقبتی که امیر مؤمنان علی (ع) آنها را داشت و کسی از رهبران در آنها با او شریک نبود

۱- مکحول از علی (ع) نقل می کند که فرمود: حافظان از یاران حضرت محمد (ص) می دانند که در میان آنان کسی نیست که منقبتی داشته باشد مگر آن که من با او شریک بوده و بر او برتری دارم ولی من هفتاد منقبت دارم که کسی در آنها با من شریک نیست. عرض کردم: ای امیر مؤمنان! مرا از آنها آگاه کن! فرمود: اول اینکه من یک چشم بهم زدن به خدا شرک نوزیده ام و هرگز لایت و عزّی را نپرستیده ام. دوم اینکه من هرگز می ننوشیدم. سوم اینکه پیامبر خدا (ص) در دوران کودکی مرا از پدرم درخواست نمود و من از همان زمان هم خوراک و همدم و هم صحبتش بودم. چهارم اینکه من نخستین فرد در میان مردم بودم که ایمان آوردم.

پنجم اینکه پیامبر خدا (ص) فرمود: «ای علی! تو نسبت به من به منزله هارون از موسی هستی جز آن که پس از من پیامبری نیست. ششم اینکه من آخرین فرد از مردم بودم که از پیامبر خدا (ص) جدا شده و حضرتش را در آغوش نهادم. هفتم اینکه آنگاه که پیامبر خدا (ص) به غار رفت مرا در جای خود خوابانید و با لحاف خود پوشانید، هنگامی که مشرکان آمدند، گمان کردند که من محمد هستم، مرا از خواب بیدار کرده و گفتند: رفیقت چه شد؟ گفتم: دنبال کارش رفته. گفتند: اگر فرار کرده بود این هم با او فرار

می کرد. هشتم اینکه پیامبر خدا (ص) هزار در دانش به من آموخت که در هر یک، هزار در دیگر گشوده می شود و هیچ از اینها را به کسی نیاموخت. نهم اینکه پیامبر خدا (ص) به من فرمود: «ای علی! آنگاه که خداوند پیشینان و پسینان را محشور کند، برای من منبری برتر از منبرهای پیامبران و برای تو منبری برتر از منبرهای اوصیا می گذارند و تو بر فراز آن می روی.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۷۷

دهم اینکه من از پیامبر خدا می شنیدم که می فرمود: «در روز رستاخیز چیزی به من داده نمی شود جز آن که همانند آن را برای تو درخواست می کنم.» یازدهم اینکه از پیامبر خدا (ص) شنیدم که می فرمود: ای علی! تو برادر من هستی و من برادر توأم و دست تو میان دست من خواهد بود تا وارد بهشت شویم. دوازدهم اینکه من از پیامبر خدا (ص) شنیدم که می فرمود: ای علی! مثل تو در میان امت من همانند مثل کشتی نوح است که هر کس بر آن سوار شد نجات یافت و هر کس از آن باز ماند غرق شد. سیزدهم اینکه پیامبر خدا (ص) عمامه خویش را با دست خود بر سر من نهاد و دعاهای پیروزی بر دشمنان خدا را در مورد من خواند، پس من با اذن خدای متعال آنها را شکست دادم. چهاردهم اینکه پیامبر خدا (ص) به من دستور داد که دست خود را به پستان گوسفندی که خشک شده بود بکشم، عرض کردم: ای پیامبر خدا! شما دست بکشید. فرمود: «ای علی! کار تو کار من است.» من دست خود را بر آن کشیدم، پس

شیرش جوشید. جرعه ای از آن به پیامبر خدا (ص) دادم.

آنگاه پیرزنی آمد که از تشنگی شکوه می کرد، او را از شیر سیراب نمودم، پیامبر خدا (ص) فرمود: «من از خدای متعال خواستم که دست تو را مبارک قرار دهد، و خدا نیز چنین کرد.» پانزدهم اینکه پیامبر خدا (ص) به من وصیت کرد و فرمود: «ای علی! جز تو کسی نباید مرا غسل بدهد و جز تو نباید کسی همه اندام مرا ببیند. چرا که اگر کسی - جز تو - تمام اندام مرا ببیند، دیدگانش از کاسه سر بیرون می آیند.» عرض کردم: ای پیامبر خدا (ص) من چگونه بدن شما را بگردانم! فرمود: «تو به زودی یاری خواهی شد.» سوگند به خدا هر عضوی از اعضای پیامبر را خواستم بگردانم، آن عضو برای من گردانده شد. شانزدهم اینکه هنگامی که خواستم بدن مبارک پیامبر خدا (ص) را برهنه کنم ندایی رسید که: «ای جانشین محمد! او را برهنه مکن و در همان حال که پیراهن بر تن دارد غسلش بده.» سوگند به خدایی که او را به پیامبری گرامی داشته و به رسالت مخصوص نموده! من همه اندام او را ندیدم، و این ویژگی است که خداوند مرا از بین اصحاب آن حضرت مخصوص گردانیده است. هفدهم اینکه خداوند فاطمه (س) را به همسری من درآورد، البته پیش از این ابو بکر و عمر از او خواستگاری کرده بودند ولی خداوند از بالای آسمانهای هفتگانه اش او را به همسری من درآورد، پیامبر خدا (ص) فرمود: «ای علی! گوارایت باد که خدای متعال فاطمه، بانوی زنان بهشتیان را که پاره تن من است به همسری تو درآورد.»

عرض کردم: ای پیامبر خدا! آیا من از تو نیستم؟ فرمود: «آری، ای علی! تو از من و من از تو بسان دست راست من از دست چپ هستی، من در دنیا و آخرت از تو بی نیاز نیستم.» هجدهم اینکه پیامبر خدا (ص) به من فرمود: ای علی! تو در جهان آخرت پرچم حمد را بدست خواهی گرفت، و تو در روز رستاخیز از همه آفریدگان به من نزدیکتر می نشینی (در آن روز) فرشی برای

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۷۹

من و فرشی برای تو گسترده می شود، من در گروه پیامبران و تو در گروه جانشینان خواهی بود، بر سر تو تاج نور و افسر کرامت نهاده می شود و هفتاد هزار فرشته پیرامون تواند تا خداوند متعال از حساب آفریدگان فارغ شود. نوزدهم اینکه پیامبر خدا (ص) به من فرمود: «تو به زودی با پیمان شکنان، بی دادگران و از دین خارج شدگان نبرد خواهی کرد. پس هر کس از آنان با تو نبرد کند تو در عوض یک تن از آنان، صد هزار نفر از شیعیان خود را شفاعت خواهی کرد.

عرض کردم: ای پیامبر خدا! پیمان شکنان کیانند؟ فرمود: طلحه و زبیر، آن دو به زودی در حجاز با تو بیعت کرده و در عراق آن را خواهند شکست، اگر چنین کردند با آنان پیکار کن، چرا که جنگ با آن دو سبب پاکیزگی اهل زمین است.» عرض کردم: دادگران کیانند؟ فرمودند:

«معاویه و افراد او. عرض کردم: خارج شوندگان از دین کیانند؟ فرمود: یاران ذوالثدیة که همانند بیرون آمدن تیر از کمان از دین بیرون می روند. با آنان نیز بجنگ که با کشتار آنان گشایشی برای زمینیان و

کیفری زودرس بر آنان و ذخیره ای برای تو در پیشگاه خداوند متعال در روز رستاخیز خواهد شد.

بیستم اینکه من از پیامبر خدا (ص) شنیدم که می فرمود: ای علی! مثل تو در میان امت من همچون مثل دروازه حطه بنی اسرائیل است، پس هر کس وارد ولایت تو شود در واقع وارد دروازه حطه شده انسان که خداوند فرمان داده است. بیست و یکم اینکه من از پیغمبر خدا (ص) می شنیدم که می فرمود: «من شهر دانش و علی دروازه آن است و به شهر جز از دروازه اش وارد نمی شوند.» آنگاه فرمود: «ای علی! به راستی که به زودی تو ذمه مرا مراعات خواهی کرد و به روش من جنگ خواهی نمود و امت من با تو مخالفت خواهند نمود.» بیست و دوم اینکه من از پیامبر خدا (ص) شنیدم که می فرمود: به راستی که خدای متعال دو فرزندم حسن و حسین (ع) از نوری که به تو و فاطمه (ع) عنایت کرد، آفرید، و آنها همانند دو گوشواره ای هستند که در گوش لرزانند، و نور آنها هفتاد هزار مرتبه به نور شهیدان فزونی دارد، ای علی! خداوند متعال به من وعده داده که آنها را آن گونه گرامی بدار که جز پیامبران و فرستادگان کسی را آن گونه گرامی نداشته است. بیست و سوم اینکه پیامبر خدا (ص) در دوران زندگی اش در حضور همه اصحابش و عموی من عباس انگشتر، زره و کمر بندش را به من عطا فرمود و شمشیرش را بر کمر من بست. پس خداوند متعال از میان آنها تنها مرا ویژه این شرافت کرد. بیست و چهارم اینکه خداوند متعال به پیامبرش آیه نازل

کرد که: «ای کسانی که ایمان آورده اید! آنگاه که خواستید با پیامبر نجوا و درگوشی صحبت کنید بایستی پیش از سخن درگوشی صدقه بدهید.» من دیناری داشتم که آن را به ده درهم فروختم، و هر وقت خواستم با پیامبر خدا (ص) محرمانه حرف بزنم

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۸۱

پیش از آن یک درهم صدقه می دادم، سوگند به خدا! این کار را - پیش از من و پس از من - حتی یک نفر از اصحاب انجام نداد. آنجا بود که خداوند این آیه را فرو فرستاد: «آیا ترسیدید که پیش از نجوای خود صدقه ای بدهید؟ اینک که انجام ندادید خداوند توبه شما را پذیرفت...» «۱» آیا توبه جز از گناهی است که سرزده است؟ بیست و پنجم اینکه من از پیامبر خدا (ص) شنیدم که می فرمود: «بهشت بر پیامبران حرام است تا من وارد آن شوم و همو بر اوصیا حرام است تا این که تو وارد آن شوی، ای علی! به راستی که خداوند متعال به من در مورد تو مژده ای داده که پیش از من به هیچ پیامبری چنین مژده ای نداده است، به من مژده داده که تو سرور اوصیا هستی و این دو فرزندت حسن و حسین (ع) در روز رستاخیز سرور جوانان بهشتیان هستند. بیست و ششم اینکه جعفر، برادر من در بهشت با فرشتگان با دو بالی که از درّ، یاقوت و زبرجد تزیین شده، پرواز می کند. بیست و هفتم اینکه عموی من حمزه در بهشت سرور شهیدان است. بیست و هشتم اینکه پیامبر خدا (ص) فرمود: «به راستی که خداوند متعال به من در باره تو وعده ای داده

که هرگز خلف در وعده نمی کند، که مرا پیامبر و تو را وصی قرار داد. به زودی تو از اَمّت من پس از من همان خواهی دید که موسی از فرعون دید، بنا بر این، شکبیا باش! و به حساب خدا منظور کن تا این که به دیدار من آیی. سپس من کسی را که تو را دوست دارد، دوست می دارم و آن را که با تو دشمنی کند دشمن دارم.» بیست و نهم اینکه من از پیامبر خدا (ص) شنیدم که می فرمود: «ای علی! تو صاحب حوض هستی، جز تو کسی مالک آن نیست و به زودی گروهی نزد تو خواهند آمد که از تو آب می خواهند. پس تو، به آنان می گویی: نه، نه، و نه یک ذره، پس آنان با چهره سیاه بازمی گردند، و به زودی شیعیان من و تو بر تو وارد خواهند شد، پس تو به آنان می گویی: به صورت کامل سیراب شوید، پس آنان با چهره های سفید سیراب می گردند.

سی ام اینکه من از پیامبر خدا (ص) شنیدم که می فرمود: «اَمّت من در روز رستاخیز با پنج پرچم محشور می شوند: نخستین پرچمی که نزد من آیند، پرچم فرعون این اَمّت است که همان معاویه است. دومین پرچم با سامری این اَمّت است که همان عمرو بن عاص است. سومین پرچم با جاثلیق این اَمّت است که همان ابو موسی اشعری است. چهارمین پرچم؛ ابا الاعور سلمی است و پنجمین پرچم به همراه تو است - ای علی! - که همه مؤمنان در زیر آن هستند و تو پیشوای آنان هستی. آنگاه خداوند متعال بر آن چهار گروه می فرماید: به پشت سرتان برگردید و نوری

درخواست کنید! پس دیواری میان آنان کشیده می شود که دروازه ای دارد که در بطن آن رحمت است و آنان شیعیان من و کسانی هستند که مرا دوست داشته و به همراه من با گروه ستمگر و آنان که از صراط سرنگون شدند جنگیدند، و دروازه رحمت است و

(۱) سوره مجادله، آیات ۱۴-۱۳.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۸۳

آنان شیعیان منند، پس آنان ندا در دهند: مگر ما با شما نبودیم؟ گویند: آری، ولی شما خود را فریب داده و به انتظار نشسته و به تردید افتادید و آرزوها شما را فریب داد تا این که فرمان خداوند فرا رسید و شیطان فریبکار شما را نسبت به خدا فریب داد. پس امروز نه از شما فدیة ای گرفته می شود و نه از کسانی که کفر ورزیدند، جایگاه شما آتش است، همان مولای شما و بد فرجامی است. آنگاه امت و شیعیان من وارد می شوند و از حوض محمد (ص) سیراب می گردند. در آن هنگام در دست من عصایی از چوب عوسج است که با آن دشمنان خود را- همانند راندن شتر ناشناس- می رانم. سی و یکم اینکه من از پیامبر خدا (ص) شنیدم که می فرمود: «اگر چنین نبود که غالیان از امت من در مورد تو گفتاری را گویند که مسیحیان در مورد عیسی بن مریم گفتند، در مورد تو سخنی را می گفتم که از هیچ جمعیتی از مردم گذر نکنی مگر این که خاک زیر پایت را به عنوان تبرک گرفته و از آن شفا طلبند». سی و دوم اینکه من از پیامبر خدا (ص) شنیدم که می فرمود: «خداوند متعال مرا با رعب (و وحشتی

که در دل دشمنان می افکند) یاری کرد، از او خواستم که تو را نیز به مانند آن یاری کند.» سی و سوم اینکه پیامبر خدا (ص) دهان بر گوش من نهاد و آنچه را که رخ داده و تا روز رستاخیز رخ خواهد داد، به من آموخت. خداوند این مهم را بر زبان پیامبرش بر من جاری فرمود. سی و چهارم اینکه مسیحیان مدّعی شدند که کاری (مباهله ای) را انجام دهند، خداوند در این باره آیه ای فرود فرستاد که: «پس هر کس پس از آمدن دانش بر تو، با تو ستیزه و محاجّه کند، پس بگو: بیایید فرزندان ما و فرزندان شما، زنان ما و زنان شما، و جانهای ما و جانهای شما را فراخوانیم. آنگاه مباهله کنیم و لعنت خدا را بر دروغگویان قرار دهیم.» پس در اینجا جان من، همان جان پیامبر خدا (ص) معرفی گردید و مقصود از زنان، فاطمه زهرا (س) و منظور از فرزندان ما، حسن و حسین (ع) بودند. اینجا بود که آن گروه پشیمان شده و از پیامبر خدا می خواستند که از آنان صرف نظر کند.

پیامبر نیز صرف نظر کرد. سوگند به خدایی که تورات را بر موسی و قرآن را بر محمد (ص) فرود آورد، اگر آنان با ما مباهله می کردند قطعاً به صورت میمون ها و خوک ها مسخ می شدند.

سی و پنجم اینکه پیامبر خدا (ص) مرا در جنگ بدر فرستاد و فرمود: مشتی از ریگهایی که در یک جا جمع شده بیاور، من مشتی از آنها را برداشتم و بوییدم. ناگاه متوجه شدم که از آنها بوی مشک بلند است، من آن ریگ ها را آورده و به

حضرتش دادم، آن حضرت آنها را به صورت مشرکان پرتاب کرد، از آن ریگ ها چهار عدد از فردوس، یک عدد از مشرق، و یک عدد از مغرب و یک عدد از زیر عرش بود، همراه هر ریگی صد هزار فرشته بود که یاور ما بودند، خداوند با این فضیلت کسی را- نه پیش از من و نه پس از من- گرامی نداشته است. سی و ششم اینکه من از پیامبر

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۸۵

خدا (ص) شنیدم که می فرمود: «وای بر کشنده تو! که او از قوم نمود و از پی کننده شتر بدبخت تر است. و به راستی که عرش خدای رحمان به جهت کشته شدن تو خواهد لرزید، پس ای علی! مژده باد که تو در گروه صدیقان، شهیدان و شایستگان هستی. سی و هفتم اینکه به راستی که خداوند متعال از میان اصحاب حضرت محمد (ص) مرا ویژه علم ناسخ و منسوخ، محکم و متشابه و خاص و عام نموده است. و این از مواردی است که خداوند به جهت آن نسبت به من و پیامبرش منت نهاده و پیامبر (ص) به من فرمود: ای علی! خداوند متعال به من دستور داد که تو را به خودم نزدیک گردانم و دور نمایم و به تو بیاموزم و با تو جفا نکنم، بر من شایسته و لازم است که از پروردگارم اطاعت کنم و بر تو شایسته و لازم است که آنچه می آموزم یاد گیری. سی و هشتم اینکه پیامبر خدا (ص) مرا به مأموریتی فرستاد و به من دعاهایی خواند و مرا از آنچه از حضرتش رخ خواهد داد آگاه ساخت. یکی از

اصحابش از این امر اندوهناک شد و گفت: اگر محمد می توانست که پسر عمویش را پیامبر قرار دهد، این کار را انجام می داد. پس خداوند متعال مرا به آگاهی از این جریان به وسیله زبان پیامبرش شرافت بخشید.» سی و نهم اینکه من از پیامبر خدا (ص) شنیدم که می فرمود: «دروغ می گوید کسی که می پندارد مرا دوست می دارد با این که علی را دشمن می دارد، مهر من و مهر او جز در دل مؤمن جمع نمی شود. ای علی! به راستی که خداوند بزرگ مهر من و مهر تو را در دل نخستین گروهی که به سوی بهشت پیشی می گیرند، قرار داده است. و دشمنی من و دشمنی تو را در دل اولین گروهی از گمراهان از امت من که به سوی آتش پیشی می گیرند، قرار داده است.

چهل و یکم اینکه پیامبر خدا (ص) در یکی از جنگ ها مرا بر سر چاهی فرستاد، به ناگاه متوجه شدم که در آن چاه آب نیست، بازگشته و جریان را به حضرتش باز گفتم. حضرت به من فرمود:

آیا در آن چاه گل بود؟ عرض کردم: آری، فرمود: از آن گل برای من بیاور. من برگشته و مقداری از گل آن آوردم، حضرتش سخنی در آن گفت. آنگاه فرمود: این گل را در میان چاه بینداز، من گل را در چاه انداختم ناگاه آبی جوشید تا این که پیرامون چاه پر شد. برگشتم و قضیه را باز گفتم.

حضرت به من فرمود: ای علی موفق باشی که جوشش آب به برکت تو بود. این منقت ویژه ایست که از میان اصحاب پیامبر (ص)، من بدان افتخار یافتم.

چهل و یکم اینکه من از پیامبر خدا

(ص) شنیدم که می فرمود: «ای علی! مژده باد تو را که هم اینک جبرئیل نزد من آمد و به من گفت: ای محمد! همانا خداوند متعال به اصحاب تو نگرست. پس پسر عمو و همسر دخترت فاطمه (س) را بهترین اصحاب یافت و او را وصی و جانشین تو و آن که پیام تو را می رساند قرار داد. چهل و دوم اینکه من از پیامبر خدا (ص) شنیدم که می فرمود: «ای علی! مژده باد تو را که خانه تو در بهشت رو به روی خانه من است و تو به همراه من در آسایشگاه والا در اعلا علیین

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۸۷

در والاترین مقامات خواهی بود.» عرض کردم: ای پیامبر خدا! والاترین مقامات چیست؟

فرمود: ای علی! گنبدی از درّ سفید که هفتاد هزار در دارد که جایگاه من و توست. چهل و سوم اینکه پیامبر خدا (ص) فرمود: «به راستی که خداوند متعال مهر مرا همچنین مهر تو را- ای علی- در دلهای مؤمنان جای داد و کینه من و تو را در دلهای منافقان جای داد. پس جز مؤمن پارسا تو را دوست نمی دارد و جز منافق کفرورز تو را دشمن نمی دارد.» چهل و چهارم اینکه پیامبر خدا (ص) فرمود: «هرگز از عرب جز زنازاده و از عجم جز بدبخت و از زنان جز زنی که خراب است، با تو دشمنی نمی ورزد.» چهل و پنجم اینکه روزی پیامبر خدا (ص) مرا نزد خودش فرا خواند، من چشم درد داشتم، حضرتش آب دهان مبارکش را به چشم من انداخت و فرمود: «خداوندا! گرمیش را سرد و سردیش را گرم کن.» سوگند به خدا!

تاکنون دیگر چشمم درد نکرد. چهل و ششم اینکه پیامبر خدا (ص) به فرمان خدا به اصحاب و عموهایش دستور داد در خانه هایشان را که به طرف مسجد باز می شد ببندند ولی در خانه مرا باز گذاشت. پس برای هیچ کسی منقبتی همچون منقبت من نیست. چهل و هفتم اینکه پیامبر خدا (ص) در ضمن وصیتش به من دستور داد تا بدهی هایش را پرداخته و به پیمانهایش وفا کنم. عرض کردم: ای پیامبر خدا! شما می دانید که من دارایی ندارم. فرمود: خداوند تو را یاری خواهد کرد. پس من هر کدام از بدهی ها و وعده های آن حضرت را که خواستم انجام دهم خداوند آن را برای من آسان کرد تا این که همه بدهی هایش را پرداختم و به پیمانهایش وفا کردم، آنها را شمارش نمودم به هشتاد هزار مورد رسید و بقیه آنها را که باقی مانده بود به فرزندم حسن (ع) وصیت کردم که ادا کند. چهل و هشتم اینکه روزی پیامبر خدا (ص) به خانه من آمد، این در حالی بود که سه روز بود که چیزی نخورده بودیم. فرمود: ای علی! آیا چیزی داری؟ عرض کردم: سوگند به خدایی که تو را با کرامت، گرمی داشته و به رسالت برگزیده سه روز است که خودم، همسرم و فرزندانم چیزی نخورده ایم. پیامبر خدا (ص) فرمود: ای فاطمه! برو داخل اتاق بنگر که چیزی هست؟ عرض کرد: هم اکنون بیرون آمدم (چیزی نبود) عرض کردم: ای پیامبر خدا! من وارد اتاق شوم؟ فرمود: برو به نام خدا! من وارد اتاق شدم ناگاه دیدم طبقی از خرماي تازه نهاده شده و کاسه ای تلید کنار آن

است. من آنها را محضر پیامبر خدا (ص) آوردم. فرمود: ای علی! آیا آن که این خوراک را آورد دیدی؟ عرض کردم: آری. فرمود: او را برای من توصیف کن. عرض کردم: رنگ هایی که از او به نظرم رسید، رنگی میان سرخ، سبز و زرد بود.

فرمود: اینها رنگ های بال جبرئیل است. به درّ و یاقوت آزین شده است. پس از تلید خوردیم تا این که سیر

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۸۹

شدیم، ولی در آن جز خطوط دستان و انگشتانمان چیزی دیگر ندیدیم، پس خداوند مرا از میان اصحابش بدین ویژگی اختصاص داد. چهل و نهم اینکه خداوند پیامبرش را به پیامبری اختصاص داد و مرا پیامبر (ص) مخصوص به وصیت نمود، پس هر که به من مهر ورزد او خوشبخت است و در گروه پیامبران محشور می شود.

پنجاهم اینکه پیامبر خدا (ص) اعلام براثت را با ابو بکر فرستاد، هنگامی که رفت، جبرئیل آمد و گفت: ای محمد! این پیغام را از جانب تو ابلاغ نمی کند جز خودت یا شخصی که از خودت باشد. پیامبر (ص) مرا با شتر عضبای خویش به دنبال او فرستاد، من در ذی الحلیفه به او پیوسته و پیام را از او گرفتم، و خداوند این مأموریت را به من اختصاص داد. پنجاه و یکم اینکه در روز غدیر خم پیامبر خدا (ص) در میان همه مردم مرا پیشوای آنان کرد و فرمود: «هر کس من مولای او هستم علی مولای اوست. پس دور و نابود باد گروه ستمگران.» پنجاه و دوم اینکه پیامبر خدا (ص) فرمود: «ای علی! آیا می خواهی کلماتی را که جبرئیل به من آموخته به تو

یاد دهم؟ عرض کردم: آری. فرمود: بگو: ای روزی دهنده فقیران و ای رحم کننده مسکینان و ای شنواتر از شنوندگان و ای بیناتر از بینندگان و ای مهربان ترین مهربانان به من رحم کرده و روزیم ده.» پنجاه و سوم اینکه به راستی که خداوند هرگز دنیا را از بین نخواهد برد تا این که قائمی از خاندان ما قیام کند، او دشمنان ما را می کشد و از آنان جزیه نمی پذیرد و صلیب ها و بت ها را می شکند و نبردهای جهانی را به پایان می رساند و مردم را برای گرفتن مال فرا می خواند و به صورت برابر تقسیم کرده و در میان رعیت به عدالت و دادگری رفتار می کند. پنجاه و چهارم اینکه من از پیامبر خدا (ص) می شنیدم که می فرمود: ای علی! به زودی بنی امیه تو را لعنت خواهند کرد و در عوض یک لعنت، فرشته هزار لعن بر آنان لعن می فرستد، پس آنگاه که قائم (ع) قیام کند چهل سال بر آنان لعن کند.

پنجاه و پنجم اینکه پیامبر خدا (ص) به من فرمود: «به زودی گروه هایی از امت من در مورد تو آزمایش خواهند شد، آنان می گویند: پیامبر خدا (ص) چیزی از خود به جای نگذاشته، پس برای چه علی را جانشین خود کرده است؟ آیا کتاب پروردگارم پس از خداوند متعال برترین چیزها نیست؟ سوگند به خدایی که مرا به حق به پیامبری برانگیخت! اگر تو قرآن را با آن محکمی جمع آوری نکنی هرگز جمع نخواهد شد.» پس خداوند در میان اصحاب مرا بدین ویژگی، مخصوص گردانید. پنجاه و ششم اینکه خداوند مرا به چیزی اختصاص داد که اولیا و اهل طاعتش

را بدان اختصاص داده و مرا وارث محمّد (ص) قرار داد، حضرت به سمت مدینه اشاره کرد و فرمود: پس هر که می خواهد بدش آید، بدش آید و آن که می خواهد خوشحال شود خوشحال گردد. پنجاه و هفتم اینکه پیامبر خدا (ص) در یکی از جنگ ها با بی آبی

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۹۱

مواجه شد؛ لذا به من فرمود: ای علی! برخیز و به کنار این سنگ برو و بگو: من فرستاده پیامبر خدا (ص) هستم به من آب بده. سوگند به خدایی که او را به پیامبری برانگیخت من بی تردید رسالت پیامبر (ص) را رساندم، در این هنگام همانند پستان گاو پیدا شد و از هر پستانی آب روان گردید. وقتی چنین دیدم با سرعت خود را به حضور پیامبر رساندم و قضیه را گزارش دادم. فرمود: ای علی! برو و از آن آب بیاور، مردم دیگر نیز آمدند و مشک ها و ظرف هایشان را پر کرده و چهارپایانشان را سیراب کرده و خود نوشیدند و وضو گرفتند. پس خداوند از میان اصحابش من را بدین ویژگی اختصاص داد. پنجاه و هشتم اینکه در یکی از جنگ ها آب تمام شده و پیامبر خدا (ص) به من فرمود: ای علی! کاسه ای به من بیاور، من کاسه ای آورده و به حضرتش دادم. آن حضرت دست راست خود را با دست من در میان کاسه گذاشت و فرمود: بجوش! آنگاه آبی از میان انگشتان ما جوشید. پنجاه و نهم اینکه پیامبر خدا (ص) مرا به خیر فرستاد، وقتی به خیر رسیدم دیدم درش بسته است. من سخت آن را تکان دادم و از جایش کنده و چهل گام

به دور انداختم. آنگاه وارد دژ خیر شدم، مرحب برای مبارزه پا پیش گذاشته و به من حمله ای کرد، من نیز به او حمله کرده و زمینی را از خونش سیراب کردم. این در حالی بود که پیامبر خدا (ص) دو نفر از اصحاب خود را از پیش بدین مأموریت فرستاده بود و آنها شکست خورده و بازگشته بودند.

شصتم اینکه من عمرو بن عبد ود را - که با هزار مرد جنگی برابر بود - کشتم.

شصت و یکم اینکه من از پیامبر خدا (ص) شنیدم که می فرمود: «ای علی! مثل تو در میان امت من مثل سوره توحید است، هر که تو را از دل دوست داشته باشد همانند کسی است که یک سوم قرآن را خوانده، و هر که تو را از دل دوست داشته و با زبانش یاری کند گویی دو سوم قرآن را خوانده، و هر که تو را از دل دوست داشته و با زبانش یاری کرده و با دست به تو کمک کند گویی همه قرآن را خوانده است. شصت و دوم اینکه من در همه جا و در همه جنگ ها به همراه پیامبر خدا (ص) بودم و پرچم آن حضرت در دست من بود. شصت و سوم اینکه من هرگز از میدان نبرد فرار نکردم و کسی با من به مبارزه برنخاست؛ مگر این که زمین را از خونش سیراب نمودم. شصت و چهارم اینکه روزی مرغ بریانی از بهشت برای پیامبر خدا (ص) آورده شد، آن حضرت از خدای بزرگ خواست که محبوب ترین آفریده خود در پیشگاه او را خدمت حضرتش بیاورد. پس خداوند به من توفیق داد تا در

محضرش حاضر گشته و به همراه آن حضرت از آن مرغ بریان خوردم.

شصت و پنجم اینکه روزی من در مسجد نماز می خواندم که گدایی وارد شد و

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۹۳

چیزی خواست و من در حال رکوع بودم، انگشتر خود را از انگشتم بیرون آورده و به او دادم. خداوند متعال در مورد من این آیه را فرستاد که: «ولّی و سرپرست شما تنها خدا، پیامبرش و کسانی هستند که ایمان آورده، همان کسانی که نماز را برپا داشته و در حال رکوع زکات می پردازند.» شصت و ششم اینکه به راستی که خداوند متعال دو مرتبه آفتاب را برای من بازگردانید که جز من برای کسی از امت حضرت محمد باز نگرداند. شصت و هفتم اینکه پیامبر خدا (ص) دستور داد که در دوران زندگی و پس از مرگش مرا به عنوان امیر مؤمنان بخوانند و هیچ کس - جز من - بدین نام خوانده نشد. شصت و هشتم اینکه پیامبر خدا (ص) به من فرمود: «ای علی! آنگاه که روز قیامت شود منادی از میان عرش ندا در دهد که: سرور پیامبران کجاست؟ پس من برخیزم. آنگاه فریاد می زند: سرور اوصیا کجاست؟ پس تو برمی خیزی. آنگاه رضوان کلیدهای بهشت را و مالک کلیدهای دوزخ را آورده می گویند: خداوند متعال به ما دستور فرمود که این کلیدها را به تو بدهیم و به تو عرض کنیم که شما نیز آنها را به علی بن ابی طالب (ع) بدهید. پس تو - ای علی - قسمت کننده بهشت و دوزخ هستی.

شصت و نهم اینکه من از پیامبر خدا (ص) شنیدم که می فرمود: «اگر تو نبودی منافقان از مؤمنان باز

شناخته نمی شدند.» هفتادم اینکه روزی پیامبر خدا (ص) خوابید و من، همسر فاطمه و دو فرزندم حسن و حسین (ع) را نیز خوابانیده و عبای قطنی خود را به روی ما کشید، پس خداوند در مورد ما این آیه را فرو فرستاد که: «خداوند می خواهد پلیدی را فقط از شما خاندان بزدايد و شما را كاملا پاک و پاکیزه گرداند.» جبرئیل عرض کرد: ای محمّد! من نیز از شما هستم، پس ششمین نفر ما جبرئیل است.

۲- مجاهد گوید: در مورد علی (ع) هفتاد آیه فرو فرستاده شد که هیچ کس در فضیلت آنها با او شریک نبوده است.

پاداش کسی که در نماز وتر هفتاد مرتبه از خدا آمرزش بخواهد

۳- عمر بن یزید از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: هر کس به هنگام خواندن نماز وتر هفتاد مرتبه بگوید: «از خدا آمرزش می خواهم و به سوی او توبه می کنم.» و بر این عمل مواظبت کند تا یک سال بگذرد، در پیشگاه خداوند از کسانی نوشته

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۹۵

می شود که سحر گاهان آمرزش خواهند و از جانب خداوند برای او آمرزش واجب گردد.

پاداش کسی که پس از نماز صبح هفتاد مرتبه از خدا آمرزش بخواهد

۴- جابر جعفی از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: «هر کس پس از نماز صبح هفتاد مرتبه از خدا آمرزش بخواهد، خداوند او را می آمرزد، گرچه در آن روز هفتاد هزار گناه از او سرزده باشد و کسی که از او بیش از هفتاد هزار گناه سرزند خیری در او نیست.

در روایت دیگر آمده: «هفتصد گناه».

پاداش کسی که در هر روز از ماه شعبان هفتاد مرتبه از خدا آمرزش بخواهد

۵- محمّد بن ابو حمزه از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: هر کس در هر روز از ماه شعبان هفتاد مرتبه بگوید: از خدایی که جز او معبودی نیست، مهرورز و مهربان، زنده و پاینده، آمرزش می خواهم و به سوی او توبه می کنم.» در افق مبین نوشته می شود. عرض کردم: افق مبین کجاست؟ فرمود: جلگه ای است در برابر عرش که در آن نهلهایی است که به شمار ستارگان در آنها جام ریخته می شود.

۶- عباس بن هلال گوید: از امام رضا (ع) شنیدم که می فرمود: «هر کس یک روز از ماه شعبان هفتاد مرتبه استغفار کند در روز رستاخیز در گروه پیامبر خدا (ص) محشور شده و از جانب خدا بزرگداشت او لازم می شود و هر که در ماه شعبان صدقه ای بدهد- گرچه نیمی از خرما باشد- خداوند تن او را بر آتش دوزخ حرام می کند و هر که سه روز از ماه شعبان را روزه داشته و به روزه ماه رمضان وصل کند خداوند به او روزه دو ماه پی در پی می نویسد.

۷- ابن عباس از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: روزی جبرئیل شادان و خندان نزد من آمد، گفتم: دوستم جبرئیل، با این که این همه شادی، مقام برادر و

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۹۷

پسر عمویم علی بن ابی طالب در پیشگاه خدا چیست؟ گفت: سوگند به خدایی که تو را به پیامبری برانگیخت و به رسالت برگزید! من در این وقت فرود نیامده ام مگر برای همین موضوع. ای محمد! خداوند والا به شما دو تن سلام می رساند و می فرماید:

محمد پیامبر رحمت من و علی برپا دارنده حجت

من است، کسی که او را دوست بدارد کیفرش نکنم گرچه از من نافرمانی کند و هر که با او دشمنی ورزد رحم به او نمی‌کنم گرچه از من فرمان برد.

ابن عباس گوید: آنگاه پیامبر خدا (ص) فرمود: آنگاه که روز رستاخیز شود، جبرئیل نزد من می‌آید و پرچم حمد با اوست که آن هفتاد بخش است، هر بخشی از آن از آفتاب و مهتاب گسترده تر است. در آن روز من بر یکی از کرسی‌های رضوان بالای منبری از منبرهای قدس تکیه زده و آن پرچم را می‌گیرم و به علی بن ابی طالب می‌سپارم. در این هنگام عمر بن ابی خطاب از جا برجست و گفت: ای پیامبر خدا! چگونه علی (ع) توانایی برداشتن آن پرچم را دارد، با این که گفتید آن هفتاد بخش است که هر بخش از آن از آفتاب و مهتاب گسترده تر است؟ پیامبر (ص) فرمود: آنگاه که روز رستاخیز شود به علی نیرویی همانند نیروی جبرئیل و نوری همانند نور آدم و بردباری همچون بردباری رضوان و زیبایی چون زیبایی یوسف و صدایی نزدیک صدای داود داده می‌شود. اگر نبود که داود خطیب بهشت است همانند صدای او را به علی می‌دادند، به راستی که علی نخستین کسی است که از چشمه سلسیل و زنجیل می‌آشامد و علی گامی بر صراط بر نمی‌دارد مگر این که بر جای آن گام دیگرش پابرجاست، و بی تردید برای علی و شیعیان او در پیشگاه خداوند متعال جایگاهی است که پیشینیان بر آن غبطه می‌خورند.

ربا هفتاد جزء است

۸- انس بن محمد از پدرش از امام صادق (ع)، از پدر بزرگوارش، از جدش از علی (ع) نقل

می کند که پیامبر خدا (ص) در ضمن وصیتی به علی (ع) فرمود: ای علی! ربا هفتاد جزء است که آسان ترین آن همچون کسی است که با مادرش در بیت الله

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۳۹۹

الحرام آمیزش کند. ای علی! درهمی از ربا بزرگتر از هفتاد مرتبه زنایی است که کسی همه آنها را با محرم خود در بیت الله الحرام مرتکب شود.

حدیث بنده ای که هفتاد خریف - که خریف هفتاد سال است - در آتش بماند

ابن بابویه، محمد بن علی - جعفری، یعقوب، الخصال / ترجمه جعفری، ۲ جلد، نسیم کوثر - قم، چاپ: اول، ۱۳۸۲ ش.

الخصال / ترجمه جعفری؛ ج ۲؛ ص ۳۹۹

جابر از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: به راستی که بنده ای هفتاد خریف - که هر خریف هفتاد سال است - در آتش ماند، آنگاه خدا را به حق محمّد و خاندانش خواند که به او رحم کند، پس خداوند به جبرئیل وحی کرد که به نزد بنده من فرود آی و او را بیرون آور! جبرئیل عرض کرد: پروردگار من! چگونه می توانم به آتش روم؟

فرمود: من به آن فرمان دادم که بر تو سرد و سلامت باشد. عرض کرد: پروردگار من! از جایگاه او اطلاعی ندارم! فرمود: او در چاهی از سبّین است. حضرت فرمود: جبرئیل در حالی که روی خود را بسته بود وارد آتش شد و او را از آتش بیرون آورد. پس خداوند متعال فرمود: ای بنده من! چه مدّت در میان آتش مانده و مرا سوگند می دادی؟ عرض می کند: پروردگار من! از شمار آن آگاه نیستم. می فرماید: هان! سوگند به عزت و شکوهم! اگر مرا به محمّد و خاندانش فرا نخوانده بودی خواری تو را در آتش به درازا می کشیدم ولی

من بر خود لازم کرده ام که هر بنده ای که مرا به حق محمد و خاندانش بخواند هر گناهی که میان من و اوست بیامرم و من امروز گناه تو را آمرزیدم.

اُمّت به هفتاد و دو گروه پراکنده خواهند شد

۱۰- انس بن مالک از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: بنی اسرائیل پس از حضرت عیسی، به هفتاد و یک گروه پراکنده شدند که هفتاد گروه از آنان نابود و گروهی رهایی یافتند و به راستی که اُمّت من به زودی به هفتاد و سه فرقه پراکنده خواهند شد که هفتاد و یک گروه از آنان نابود شده و یک گروه نجات خواهند یافت. گفتند: ای پیامبر خدا! آن یک گروه کدامند؟ حضرت سه مرتبه فرمود: جماعت، جماعت، جماعت.

مصنف این کتاب رضی الله عنه گوید: منظور از جماعت، اهل حق است گرچه اندک باشند و از پیامبر خدا (ص) روایت شده که فرمود: مؤمن به تنهایی حجت است و مؤمن به تنهایی جماعت است.»

کسی که روایت کرده که به زودی اُمّت به هفتاد و سه گروه پراکنده خواهند شد

۱۱- سلیمان بن مهران از امام صادق (ع) از پدر بزرگوارش، از جدش از پدرش

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۰۱

حسین بن علی (ع) نقل می کند که فرمود: از پیامبر خدا (ص) شنیدم که می فرمود: به راستی که اُمّت موسی پس از او به هفتاد و یک گروه پراکنده شدند، که گروهی از آنان رهایی یافته و هفتاد گروه دیگر در دوزخ خواهند بود، و اُمّت عیسی پس از او به هفتاد و دو گروه پراکنده شدند که گروهی از آنان نجات یافته و هفتاد و یک گروه دیگر در آتش خواهند بود، و به زودی اُمّت من پس از من به هفتاد و سه گروه پراکنده می شوند که گروهی از آنان رهایی یافته و هفتاد و دو گروه دیگر در دوزخند.

هفتاد و سه ویژگی در آداب زنان و فرق میان احکام آنان و احکام مردان

۱۲- جابر بن یزید جعفری گوید: از امام باقر (ع) شنیدم که می فرمود: احکامی که بر زنان لازم نیست عبارت است از: اذان و اقامه گفتن، نماز جمعه، نماز جماعت، عیادت از بیمار، تشییع جنازه، بلند گفتن لبیک های احرام، هروله میان صفا و مروه، بوسیدن حجر الاسود، وارد شدن در کعبه، تراشیدن سر، بلکه (برای خروج از احرام) از موهایشان می چینند، تصدّی قضاوت، تصدّی فرمانداری، قرار گرفتن در طرف مشورت، ذبح قربانی - مگر در حال ناچاری - آنان وضوی خود را از باطن آغاز می کنند و مردان از ظاهر آن، مانند مردان مسح نکشند بلکه بر او لازم است که در نماز صبح و مغرب مقنعه از سرش که موضع مسح است بردارد و بر سرش مسح بکشد، و در باقی نمازها انگشتش را به زیر مقنعه داخل کرده و بدون این که مقنعه

از سر بردارد مسح بکشد.

و آنگاه که برای نماز ایستاد هر دو پایش را به هم بچسباند و دست هایش را به سینه اش گذارد و در حال رکوع دستانش را بر دو رانش نهد و آنگاه که خواست سجده کند می نشیند و در سجده خود را بر زمین می چسباند و چون سر از سجده برداشت، بنشیند آنگاه به قیام برخیزد، و چون برخاست به تشهّد بنشیند، دو پایش را بلند کرده و رانهایش را بهم می چسباند، آنگاه که بخواهد تسبیح گوید انگشتان خود را بر بندد

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۰۳

چرا که از آنان پرسش خواهد شد و هر گاه حاجتی به سوی خدا داشته باشد بر بام خانه خود رفته و دو رکعت نماز بخواند و سرش را به سوی آسمان برهنه کند؛ زیرا که چون چنین کند خداوند دعای او را پذیرفته و او را ناامید نمی کند، برای زن در سفر، غسل جمعه نیست ولی در شهر خود نباید آن را ترک کند و بر زنان گواهی در هیچ مورد از حدود جایز نیست، شهادت آنان در طلاق و در رؤیت ماه نو جایز نیست، ولی گواهی آنان در مواردی که نگاه مردان بر آن روا نیست، جایز است. زنان نبایستی از سمت بالای جاده راه بروند بلکه بایستی از دو طرف آن عبور نمایند، آنان نبایستی در بالای خانه ها بنشینند و نویسندگی نیاموزند و بر آنان مستحب است که ریسندگی آموخته و سوره نور را یاد گیرند و آموختن سوره یوسف بر آنان مکروه است.

و آنگاه که زن از اسلام مرتد گردد به او پیشنهاد توبه داده می شود. اگر توبه کرد که

آزاد است و گر نه برای همیشه در زندان می ماند، و در صورت ارتدادش همانند مردان کشته نمی شوند بلکه کارهای سختی به او تحمیل می شود و از غذا و نوشیدنی به اندازه ای که توان داشته باشد به او نمی دهند و از غذای گوارا او را محروم نموده و لباسهای خشن و زیر بر او پوشانند و برای نخواندن نماز و نگرفتن روزه او را می زنند.

بر زنان جزیه نیست و آنگاه که موقع زایمان او فرا رسید لازم است همه زنانی که در خانه اند بیرون کنند تا نخستین بیننده به عورت او نباشند. بر زنی که در حال حیض یا جنب است جایز نیست به هنگام تلقین میت حاضر شود، زیرا که فرشتگان از زن حائض و جنب در آزارند، و بر چنین زنی جایز نیست مرده را در میان قبر گذارد. و آنگاه که زن از جایگاهش برخاست برای مرد جایز نیست که به جای او نشیند تا آنگاه که جایگاهش سرد شود و جهاد زن، خوب شوهرداری کردن است و بزرگترین حق بر زن، حق همسر اوست و به هنگام مرگ او سزاوارترین فرد برای نماز خواندن بر اوست. و بر زن جایز نیست که در میان زنان یهودی و مسیحی برهنه شود؛ زیرا آنان او را به شوهران خود توصیف می کنند و آنگاه که می خواهد از خانه اش بیرون رود جایز نیست که خود را معطر سازد و بر او جایز نیست که خود را به مردان شبیه سازد؛ زیرا که پیامبر خدا (ص) مردانی را که خود را به زنان شبیه و زنانی را که خود را به مردان شبیه می کنند، لعن فرموده

است و بر زن روا نیست که بی پیرایه باشد گرچه رشته ای به گردن بیاندازد و روا نیست که انگشتانش سفید دیده شود گرچه با اندکی حنا رنگین کند، و در دوران حیض نبایستی حنا ببندد که بیم آن می رود که شیطان به او آزار رساند.

هنگامی که زن در حال نماز حاجتی داشته باشد، دستهای خود را بهم زند ولی مرد

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۰۵

در حال نماز با سرش و پشتش اشاره کرده و تسبیح را بلندتر بگوید. و بر زن جایز نیست که بی مقنعه نماز بخواند مگر این که کنیز باشد که او با سر برهنه و بدون مقنعه می تواند نماز بخواند و بر زن جایز است که در غیر نماز و احرام لباس ابریشم و حریر بپوشد و بر مردان چنین لباسی جز در حال جهاد حرام است، و بر زن رواست که انگشتر طلا به دست کرده و با آن نماز بخواند و این عمل بر مردان - [جز در حال جهاد] حرام است. پیامبر خدا (ص) فرمود: «ای علی! انگشتر طلا بدست مکن که آن زیور تو در بهشت است و لباس حریر مپوش که لباس تو در بهشت است.» و بر زن روا نیست که از مالش بنده ای آزاد کند و نه احسانی کند، مگر با اجازه همسرش. و او را جایز نیست که بدون اجازه همسرش روزه مستحبی بگیرد و او را روا نیست که با نامحرمی دست دهد مگر از پشت لباسش، و او را روا نیست با نامحرمی بیعت کند مگر از پشت لباسش. و او را روا نیست که بدون اجازه همسرش حج مستحبی انجام دهد.

بر زن جایز نیست که به حَمَّام (در بیرون خانه) رود چرا؛ که این کار بر او حرام است و او را روا نیست که سوار بر زین شود مگر در موارد ناچاری یا در سفر، و میراث زن نصف میراث مرد است. دیه او نصف دیه مرد است و به هنگام دیه جراحات دیه زن با مرد برابر است تا این که به اندازه یک سَوم دیه کامل گردد و چون بیش از یک سَوم گردد، دیه مرد زیاد می شود و دیه زن کم می گردد و چون زن بخواهد به تنهایی با مرد نماز بخواند، بایستی پشت سر مرد بایستد و در کنار او بایستد و چون زنی بمیرد، نماز گزار بر او در نزد سینه اش می ایستد و نماز گزار بر مرد کنار سرش می ایستد و چون در میان قبر نهند همسرش در جایی می ایستد که بتواند از ران او گرفته و در قبر گذارد و برای زن در پیشگاه خدا، هیچ شفاعتگری بهتر از رضایت همسرش نیست و هنگامی که فاطمه (س) از دنیا رفت امیر مؤمنان علی (ع) برخاست و گفت: «خداوندا! من از او که دختر پیامبر است راضی هستم. خداوندا! او را هراس افتاده، پس به او مونس بده. خداوندا! او از ما دور شده تو به او پیوندد. خداوندا! بر او ستم شده تو به نفع او داوری کن که تو بهترین داوران هستی.»

خدا برای عقل هفتاد و پنج لشکر و برای نادانی هفتاد و پنج لشکر عطا فرمود

۱۳- سماعه بن مهران گوید: من در خدمت امام صادق (ع) بودم که گروهی از دوستانش نیز حضور داشتند، سخن از خرد و نادانی به میان آمد. امام صادق (ع) فرمود: خرد و لشکر آن و نادانی

و لشکر آن را بشناسید تا هدایت شوید. سماعه گوید:

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۰۷

من عرض کردم به قربانت کردم: ما جز آنچه شما بر ما بشناسانی، چیزی نمی شناسیم.

امام صادق (ع) فرمود: به راستی که خداوند متعال عقل را آفرید و آن نخستین آفریده ای است که آن را از روحانین از سمت راست عرش از نور خودش آفرید.

آنگاه به او فرمود: روی به من آور، او نیز روی آورد. سپس به او فرمود: روی از من بگردان، او نیز روی بگردانید. خداوند متعال فرمود: تو را آفریده بزرگی آفریدم و تو را بر همه آفریدگانم گرامی داشتم. حضرت فرمود: آنگاه خداوند متعال نادانی را از دریای تلخ و تاریک آفرید و بدو فرمود: روی از من گردان و او روی گرداند. آنگاه به او فرمود:

به من روی آور، او روی نیاورد. خداوند به او فرمود: تکبر ورزیدی! پس او را لعن کرد.

آنگاه برای عقل هفتاد و پنج لشکر قرار داد، وقتی جهل و نادانی این بزرگداشت از طرف خدا را نسبت به عقل دید، و لشکری که در اختیار او قرار داد دید، کینه او را به دل گرفت. پس نادانی گفت: ای پروردگار من! این آفریده ای همچون من است او را آفریده و گرامی داشتی و بدو نیرو بخشیدی در حالی که من ضدّ او هستم، نیرویی در برابر او ندارم، به من نیز لشکری مانند لشکر او عطا کن! خداوند فرمود: آری عطا می کنم، پس اگر پس از این از من نافرمانی کنی تو و لشکرت را از رحمت خویش بیرون می کنم. نادانی گفت: من راضی شدم. از این رو خداوند هفتاد

و پنج لشکر به او عطا فرمود. هفتاد و پنج لشکری که خداوند به عقل عطا فرمود عبارتند از: خیر، که وزیر عقل است و شر را ضد آن قرار داد که وزیر نادانی است؟ ایمان که ضدش کفر است، تصدیق که ضدش انکار است، امید که ضدش ناامیدی است، عدل که ضدش ستم است، خشنودی که ضدش سخط و ناخرسندی است، سپاس که ضدش کفران است، طمع که ضدش یأس است، توکل که ضدش حرص است، مهربانی که ضدش فریب است، مهرورزی که ضدش غضب است، دانایی که ضدش نادانی است، فهم که ضدش حماقت است، پاکدامنی که ضدش پرده دری است، زهد که ضدش میل و رغبت به دنیا است، دلسوزی که ضدش خشونت است، ترس (از خدا) که ضدش جرأت به اوست، فروتنی که ضدش تکبر است، آرامی که ضدش شتاب زدگی است، بردباری که ضدش سفاهت است، خاموشی که ضدش یاوه گویی است، فرمان بری که ضدش استکبار است، تسلیم بودن که ضدش جباری کردن است، عفو که ضدش کینه است، دلسوزی که ضدش سنگدلی است، یقین که ضدش تردید است، شکیبایی که ضدش بی تابی است، گذشت که ضدش انتقام جویی است، ثروت که ضدش فقر است، اندیشه که ضدش سهو است، حفظ که ضدش فراموشی است، پیوند که ضدش قطع و بریدن است، قناعت که ضدش طمع است، همکاری و مواسات که ضدش دریغ داشتن است، دوستی که ضدش دشمنی است، وفا که ضدش بی وفایی است، اطاعت که ضدش سرپیچی است، فروتنی که ضدش گردن کشی است، سلامتی

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۰۹

که ضدش بلاست، مهرورزی که ضدش کینه توزی است. راستی که ضدش دروغ

است. حق که ضدش باطل است، امانت که ضدش خیانت است، اخلاص که ضدش ناصافی است، شهامت که ضدش پرده دری است، حفظ غیب که ضدش دورویی و حيله گری است، پنهان داشتن که ضدش فاش نمودن است، نماز که ضدش ضایع کردن و بی نمازی است، روزه که ضدش روزه خواری است، جهاد که ضدش سرپیچی از آن است، حج که ضدش افشاء نمودن است، انصاف که ضدش حمیت و تعصب ورزی است، سازش که ضدش ستمگری است، پاکیزگی که ضدش پلیدی است، حیا که ضدش بی حیایی است، میانه روی که ضدش تجاوزگری است، آسایش که ضدش رنجش است، آسانی که ضدش سختی است، برکت که ضدش تجاوزگری است، آسایش که ضدش رنجش است، آسانی که ضدش سختی است، برکت که ضدش کاستی است، عافیت که ضدش بلا و گرفتاری است، زندگی استوار که ضدش زیاده طلبی است. حکمت که ضدش هواپرستی است، وقار که ضدش سبکی است، خوشبختی که ضدش بدبختی است، توبه که ضدش پافشاری بر گناه است، آموزش خواهی که ضدش غرور نفس است، محافظه کاری که ضدش سهل انگاری است، دعا که ضدش روی گردانی است، نشاط که ضدش کسالت است، شادی که ضدش اندوه است، انس یافتن که ضدش جدایی است، سخاوت که ضدش خسیسی است.

پس همه این ویژگی ها که لشکر عقلند جز در پیامبر یا وصی پیامبر یا مؤمنی که خداوند قلبش را با ایمان آزموده در یک جا جمع نمی شود، ولی دوستان دیگر ما برخی از این ویژگی ها را دارند تا این که آن کامل شود و از لشکر نادانی پاک گردد و در این هنگام است که در درجه والا به همراه پیامبران

و اوصیای آنان خواهد بود و رسیدن به این مقام تنها با شناخت عقل و لشکر آن و دوری از نادانی و لشکر آن امکان پذیر است. خداوند ما و شما را به طاعت و رضایت خود موفق بگرداند.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۱۱

باب های خصلت های هشتادگانه و بیشتر

در مورد امیر مؤمنان علی (ع) هشتاد آیه نازل شده که هیچ کس در آن شریک نبود

۱- عبد الرحمن بن ابی لیلی گوید: در باره علی (ع) هشتاد آیه صاف و خالص در کتاب خدا نازل شده که هیچ کس از این امت در آنها با او شریک نیست.

پیامبر (ص) به کسی که شرابخواری کرد هشتاد تازیانه زد

۲- محمد بن حنفیه از پدر بزرگوارش علی (ع) نقل می کند که فرمود: پیامبر خدا (ص) به کسی که شرابخواری کرده بود هشتاد تازیانه زد.

تکبیرهای نماز نود و پنج تکبیر است

۳- صباح مزنی از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: تکبیرهای نماز در نمازهای شبانه روزی، نود و پنج تکبیر است که تکبیر قنوت نیز از جمله آنهاست.

خداوند دارای نود و نه اسم است

۴- سلیمان بن مهران از امام صادق (ع) از امام باقر (ع) از امام سجاد (ع) از امام حسین (ع) از علی (ع) نقل می کند که فرمود: پیامبر خدا می فرمود: به راستی که برای خداوند نود و نه - صد یکی کم - اسم است که هر کس آنها را بشمارد وارد بهشت می شود و آن اسامی عبارتند از:

اللَّهُ: خدا، اَلَّا له: معبود، الواحد: یکتا، الاحد: یگانه، الصمد: بی نیاز، الاوَّل:

نخستین، الآخر: پایان، السَّمیع: شنوا، البصیر: بینا، القَدیر: توانا، القاهر: چیره، العلی:

بلند مرتبه، الاعلی: والاتر، الباقي: پاینده، البدیع: نوآور، الباری: آفریدگار، الاکرم:

بزرگوارتر، الظَّاهر: آشکار، الباطن: پنهان، الحی: زنده، الحکیم: با حکمت، العلیم:

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۱۳

دانا، الحلیم: بردبار، الحفیظ: نگهدار، الحق: حق، الحسیب: حسابگر، الحمید:

پسنديده، الحفی: مهربان، الرّب: پروردگار، الرّحمان: بخشاینده، الرّحیم: مهرورز، الدّاری: پدید آورنده، الرّزاق: روزی گر، الرّقیب: مراقبت کننده، الرّؤوف: مهربان، السلام: آرامش دهنده، المؤمن: ایمنی دهنده، المهیمن: فراگیرنده، العزیز: توانمند، الجّبار: جبران کننده، المتکبر: بزرگ منش، السّید: سرور، السّبوح: منزّه، الشّهید: گواه، الصّادق: راستگو، الصّانع: سازنده، الطّاهر: پاکیزه، العدل: دادگر، العفو: درگذرنده، الغفور: آمرزنده، الغنی: با مکت، الغیث: فریادرس، الفاطر: پدید آورنده، الفرد: تنها، الفّتاح: گشاینده، الفالّاق: شکافنده، القدیم: کهن، الملک: پادشاه، القدّوس: پاک مقدّس، القوی: نیرومند، القریب: نزدیک، الغیوم: پا برجا، القابض: گیرنده، الباسط: گستراننده، قاضی الحاجات، برآورنده نیازها، المجید: بزرگوار، المولی: ارباب، المّان: مَنّت نهنده، المحیط: احاطه گر، المبین: آشکارگر، المقیت: مراقبت کننده، المصوّر:

تصویرگر، الکریم: بخشش گر، الکیبر: بزرگ، الکافی: کفایت کننده، کاشف الضّرّ:

برطرف کننده زیان، الوتر: تنها، النور: روشنی،

الوهاب: بخشنده، الناصر: یاور، الواسع: وسعت دهنده، الودود: بسیار مهرورزنده، الهادی: هدایت گر، الوفی: وفادار، الوکیل: کارساز، الوارث: ارث برنده، البر: نیکوکار، الباعث: فرستنده، التواب: بسیار توبه پذیر، الجلیل: بزرگوار، الجواد: بخشنده، الخیر: آگاه، الخالق: آفریدگار، خیر الناصرین: بهترین یاری کننده گان، الدیان: پاداش دهنده، الشکور: بسیار شکر گزار، العظیم: با شکوه، اللطیف: مداراکننده، الشافی: شفابخش.

من تفسیر این اسامی را در کتاب توحید نوشته ام. این روایت از راویان مختلفی با الفاظ مختلف به من رسیده است.

پاداش صد بار لا اله الا الله گفتن و صد بار آمرزش خواستن

۵- ابو ایوب خزاز از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: هر کس صد بار لا اله الا الله بگوید، در آن روز برترین مردم است، مگر این که کسی از او بیشتر این ذکر را بگوید.

۶- سلام بن غانم از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: هر کس هنگام رفتن به بسترش صد بار لا-اله الا-الله بگوید خداوند در بهشت خانه ای برای او می سازد و هر کس در آن هنگام صد بار از خدا آمرزش بخواهد، گناهانش همچون ریزش برگ از درخت فرو می ریزد.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۱۵

باب یک تا صد

اشاره

۱- عبد الله بن عباس گوید: دو برادر یهودی از بزرگان یهود به مدینه آمده و گفتند:

ای مردم! از پیامبر ما به ما حدیث شده که پیامبری در پشت تهامه (مکه) ظاهر می شود که اندیشه های یهود را سفیهانه می داند و از دین آنان انتقاد می نماید و ما بیم آن داریم که او ما را از دینی که پدران ما داشتند باز دارد، کدامیک از شما آن پیامبر هستید؟ که اگر او همان باشد که داود (ع) مژده آمدن او را داده به او ایمان آورده و از او پیروی می نمایم و اگر او نباشد بلکه کسی باشد که تنها سخنانی را منظم می کند و ایراد می نماید و شعر می گوید و با نیروی زبانش بر ما چیره می شود، با جان و مال خودمان با او به مبارزه برمی خیزیم. پس کدامیک از شما آن پیامبر هستید؟ مهاجران و انصار گفتند: پیامبر ما از دنیا رفته است. آن دو برادر یهودی گفتند: سپاس خدا را؛ پس کدام یک از شما جانشین او هستید؟

چرا که خداوند متعال هیچ پیامبری را به سوی قومی نفرستاده مگر این که او جانشینی داشته که پس از او پیام او را رسانده و آنچه از جانب خدا مأموریت داشته برای مردم بیان کند. مهاجران و انصار به ابو بکر اشاره کرده و گفتند: او جانشین پیامبر است.

آن دو برادر به ابو بکر گفتند: ما پرسشهایی را که به جانشینان پیامبر پیشنهاد می شود به تو پیشنهاد می کنیم و پرسشهایی از تو داریم که از اوصیا پرسیده می شود. ابو بکر گفت: هر چه می خواهید پیشنهاد کنید من - ان شاء الله - پاسخ آن را می دهم، یکی از آن دو گفت: مقام من و تو در پیشگاه خداوند متعال چیست؟ و آن کدام جانی بود که در جان دیگری جا داشت؟ ولی میان آنان پیوند خویشی و نژادی نبود؟ و کدام قبری بود که صاحبش را می گردانید؟ خورشید از کجا طلوع و در کجا غروب می کند؟ کجا بود که خورشید به آنجا طلوع کرد و دیگر بدان جا نتابید؟

بهشت کجاست؟ دوزخ کجاست؟ آیا پروردگار تو حمل می کند یا حمل می شود؟ روی پروردگار تو به کدام طرف است؟ آن دو حاضر کدامند؟ و آن دو غایب کدامند؟ و آن دو دشمن کدامند؟ یک چیست؟ دو چیست؟ سه چیست؟ چهار چیست؟ پنج چیست؟ شش چیست؟

هفت چیست؟ هشت چیست؟ نه چیست؟ ده چیست؟ یازده چیست؟ دوازده چیست

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۱۷

بیست چیست؟ سی چیست؟ چهل چیست؟ پنجاه چیست؟ شصت چیست؟

هفتاد چیست؟ هشتاد چیست؟ نود چیست؟

ابن عباس گوید: ابو بکر از پاسخ فرو ماند و نتوانست هیچ پاسخی دهد. به گونه ای که ما بیم آن داشتیم که مردم

از دین اسلام برگردند، از این رو من به در خانه علی بن ابی طالب (ع) آمده و به حضرتش عرض کردم: ای علی! از رؤسای یهود به مدینه آمده و پرسشهایی را به ابو بکر پیشنهاد دادند و او از پاسخ فرو ماند و نتوانست جوابی بدهد.

علی (ع) تبسمی کرد و خندید، آنگاه فرمود: امروز، همان روزی است که پیامبر خدا (ص) به من وعده فرمود، پس پیشاپیش به راه افتاد که راه رفتنش با راه رفتن پیامبر خدا (ص) هیچ تفاوتی نداشت. تا این که در همان جایی که پیامبر خدا (ص) می نشست جلوس فرمود، آنگاه رو به آن دو یهودی کرد و فرمود: هر دو نزدیک من آمده و پرسشهایی را که از این پیرمرد داشتید از من پرسید.

آن دو یهودی گفتند تو کیستی؟ فرمود: من علی بن ابی طالب فرزند عبد المطلب، برادر پیامبر، همسر دخترش فاطمه، و پدر حسن و حسین (ع) و جانشین او در همه حالات هستم و دارای همه مناقب و شکوه ها و راز دار پیامبر (ص) هستم. یکی از آن دو یهود گفت: مقام من و تو در پیشگاه خداوند متعال چیست؟ فرمود: من از روزی که خود را شناختم مؤمن بودم و تو از روزی که خود را شناختی کافر بودی و از این پس نام من - ای یهودی! - خداوند با تو چه رفتار خواهد داشت. یهودی گفت: کدام جانی بود که در میان جان دیگر جای داشته و میان آنها پیوند خویشی و نژادی نبود؟

فرمود: آن یونس در شکم ماهی بود. پرسید: کدام قبری بود که صاحبش را می گردانید؟ فرمود: یونس (ع) بود، آنگاه که

ماهی او را در هفت دریا گرداند. پرسید:

خورشید از کجا طلوع می کند؟ فرمود: از میان دو شاخ شیطان. پرسید: از کجا غروب می کند؟ فرمود: در چشمه حامیه، دوستم پیامبر خدا (ص) به من فرمود: «به هنگام برآمدن آفتاب و به هنگام غروب آن نماز نخوان، تا آن که به اندازه یک نیزه یا دو نیزه بلند شود.» پرسید: کجا بود که خورشید در آنجا طلوع کرد و دیگر در آنجا نتابید؟

فرمود: در دریائی که خداوند آن را برای بنی اسرائیل و قوم موسی شکافت. پرسید:

پروردگار تو حمل می کند یا حمل می شود؟ فرمود: پروردگار من با نیروی خود همه چیز را حمل می کند و هیچ چیز توان حمل او را ندارد تا حمل شود. پرسید: پس معنای این آیه که فرمود: «و عرش پروردگار تو را در آن روز هشت تن حمل می نماید.» چگونه است؟

فرمود: ای یهودی! آیا نمی دانی آنچه در آسمان ها و زمین و میان آن دو و زیر خاک

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۱۹

است همه از آن خداست؟ پس همه چیز روی خاک است و خاک بر قدرت پابرجاست و قدرت همه چیز را حمل می کند. پرسید: پس بهشت و دوزخ کجا هستند؟ فرمود:

بهشت در آسمان است و دوزخ در زمین. پرسید: روی پروردگار تو به کدام طرف است؟ علی (ع) به من فرمود: ای ابن عباس! آتش و هیزمی برای من بیاور. من آتش و هیزم را حاضر ساختم. حضرت هیزم را آتش زد و فرمود: ای یهودی! روی این آتش به کدام طرف است؟ یهودی گفت: من رویی برای آن نمی دانم. حضرت فرمود:

براستی که پروردگار بزرگ من بدین گونه است. مشرق

و مغرب از آن اوست، پس هر کجا که رو کند همان جا وجه الله است. از حضرتش پرسید: آن دو حاضر کدامند؟

فرمود: آسمان ها و زمین که ساعتی غایب نمی شوند. پرسید: آن دو غایب کدامند؟ فرمود: مرگ و زندگی که نمی شود بر آن دو واقف شد. پرسید: آن دو دشمن کدامند؟ فرمود: شب و روز پرسید: پس آن يك کدام است؟ فرمود: خدای بزرگ. پرسید: پس آن دو چیست؟

فرمود: آدم و حوا. پرسید: پس آن سه چیست؟ فرمود: مسیحیان بر خدا دروغ بسته و گفتند: «سومین از سه تا» در حالی که خداوند همسر و فرزندی ندارد. پرسید: پس آن چهار چیست؟ فرمود: قرآن، زبور، تورات و انجیل. پرسید: پس آن پنج چیست؟

فرمود: پنج نمازی که واجب و فرض است. پرسید: پس آن شش چیست؟ فرمود: خداوند آسمان ها و زمین را در شش روز آفرید. پرسید: پس آن هفت چیست؟ فرمود: هفت در دوزخ که بر روی هم بسته می شود. پرسید: پس آن هشت چیست؟ فرمود: هشت در بهشت. پرسید: پس آن نه چیست؟ فرمود: نه طایفه ای که در روی زمین فساد می کردند و اصلاح نمی کردند.

پرسید: پس آن ده چیست؟ فرمود: ده روز از دهه. پرسید: پس آن یازده چیست؟ فرمود:

سخن یوسف (ع) به پدرش که: «ای پدر! من یازده ستاره و آفتاب و مهتاب را دیدم که بر من سجده می کردند.» پرسید: پس آن دوازده چیست؟ فرمود: ماههای سال. پرسید: پس آن بیست چیست؟ فرمود: فروش یوسف به بیست درهم. پرسید: پس آن سی چیست؟ فرمود: سی روز ماه رمضان که روزه اش بر هر مؤمنی واجب است مگر آن که بیمار بوده و یا

در سفر باشد. پرسید:

پس آن چهل چیست؟ فرمود: وعده گاه موسی (ع) که سی شب بود، پس خداوند با افزودن ده روز به پایان رسانید و وعده گاه پروردگارش چهل شب کامل گشت. پرسید: پس آن پنجاه چیست؟ فرمود: نوح (ع) در میان قومش هزار سال جز پنجاه سال ماند. پرسید: پس آن شصت چیست؟ فرمود: گفتار خدای متعال در مورد کفار ظهار که: «کسی که توانایی ندارد شصت مسکین را اطعام کند.» یعنی توانایی گرفتن دو ماه روزه پی در پی را ندارد. پرسید: پس

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۲۱

آن هفتاد چیست؟ فرمود: موسی (ع) از میان قوم خود هفتاد تن برگزید. پرسید: پس آن هشتاد چیست؟ فرمود: نام دهی در جزیره است که هشتاد نامیده می شود. همان جایی که نوح از آنجا در کشتی نشست و در کوه جودی فرود آمد و خداوند قومش را غرق نمود. پرسید: پس آن نود چیست؟ فرمود: همان کشتی پر، که نوح در آن برای جانوران نود خانه ساخت. پرسید: پس آن صد چیست؟ فرمود: عمر داود (ع) شصت سال بود، آدم (ع) از عمر خود چهل سال به او بخشید و چون مرگش فرا رسید منکر شد و فرزندان و ذریه او انکار را به ارث بردند.

آنگاه یهودی گفت: ای جوان! محمّد را به من آن گونه توصیف کن که گویی هم اینک او را می بینم تا همین ساعت به او ایمان بیاورم. در این هنگام امیر المؤمنین (ع) گریست، آنگاه فرمود: ای یهودی! اندوه های مرا برانگیختی؛ دوست من پیامبر خدا (ص) دارای پیشانی بلند، ابروانی به هم پیوسته، چشمانی سیاه، گونه هایی هموار و صاف، بینی کشیده،

لبانی نازک، ریشی پر پشت، دندانهایی درخشان بود، گردنش بسان تنگ نقره بلورین بود و خط مویی از سینه تا ناف همچون شاخه کافور کشیده شده بود که جز آن در بدنش مویی نداشت. نه زیاد بلند بالا بود و نه کوتاه قامت.

هنگامی که با مردم راه می رفت نورش آنها را فرا می گرفت و چون گام برمی داشت گویی پا از سنگ بر می کند یا از شیبی سرازیر می گردد. دو کعب حضرتش گرد بود، دو گامش لطیف، کمر (میان) باریک بود، عمامه اش سحاب و شمشیرش ذو الفقار و استرش دلدل و الاغش یعفور و ماده شترش عضباء و اسبش لزاز و تازیانه اش ممشوق نام داشت. آن حضرت از همه نسبت به مردم دلسوزتر و از همه مهربان تر بود. در میان دو شانه اش مهر نبوت بود که بر آن دو سطر نوشته شده بود: سطر اول: لا اله الا الله و سطر دوم: محمد رسول الله. این ویژگی های پیامبر بود ای یهودی! آن دو یهودی گفتند: گواهی می دهیم که معبودی جز خدا نیست و محمد پیامبر خداست و تو جانشین بر حق محمد هستی. آنگاه هر دو اسلام را پذیرا شده و مسلمان خوبی شدند و ملازم خدمت امیر مؤمنین علی (ع) شدند و با آن حضرت بودند تا آنکه جنگ جمل پیش آمد و آنها به همراه حضرت به بصره رفتند. یکی از آنها در جنگ جمل کشته شد و دیگری ماند تا این که در رکاب حضرت به جنگ صفین آمد و در آن جنگ کشته شد.

۲- جعفر بن یحیی از پدرش از یکی از صادقان آل محمد (ع) نقل می کند که

الخصال / ترجمه جعفری،

فرمود: دو تن از یهودیان خبیر که تورات گشوده ای در دست داشتند برای دیدار پیامبر (ص) آمدند. دیدند پیامبر (ص) از دنیا رفته است. پس نزد ابو بکر آمده و گفتند:

ما آمدیم تا از پیامبر (ص) پرسشهایی بکنیم. دیدیم او از دنیا رفته است. ابو بکر گفت:

پرسش شما چیست؟ گفتند: ما را از یک، دو، سه، چهار، پنج، شش، هفت، هشت، نه، ده، بیست، سی، چهل، پنجاه، شصت، هفتاد، هشتاد، نود و صد آگاه کن. ابو بکر گفت:

من در این مورد چیزی نمی دانم. نزد علی بن ابی طالب بروید. راوی گوید: آن دو خدمت علی (ع) شرفیاب شده و قصه را از اول تا آخرش بازگو کرده، آنان تورات گشاده را نیز در دست داشتند. امیر مؤمنان علی (ع) به آن دو فرمود: اگر پاسخ پرسشهایتان را آن گونه که می دانید بگوییم، اسلام را می پذیرید؟ گفتند: آری. حضرت فرمود: یک همان خدای یکتاست که شریکی ندارد. و دو همان گفتار خدای متعال است که: «دو معبود برای خود برنگزینند که او همان معبود یکتاست.» و سه و چهار و پنج و شش و هفت و هشت همان فرمایش خداوند در کتابش در مورد اصحاب کهف است که: «به زودی گویند که آنان سه نفر بودند که چهارمی آنان سگ آنان بود و می گویند پنج نفر بودند که ششمین آنان سگشان بود، این سخن را از روی غیب گویی می گویند.

و می گویند هفت تن بودند که هشتمی آنان سگشان بود.» و نه همان گفتار خدای متعال در کتابش است که: «و در شهر، نه طایفه بودند که در زمین فساد می کردند و اصلاح نمی کردند.» و ده،

همان فرمایش خدای متعال است که: «این ده روز تمام است.» و بیست همان فرمایش خدای متعال است که: «اگر بیست نفر از شما پایدار باشد بر دویست نفر پیروز می شوند.» و سی و چهل همان گفتار خدای متعال در کتابش است که: «ما با موسی سی شب وعده گذاشتیم و آن را با ده شب دیگر به پایان بردیم. پس وعده گاه پروردگارش چهل شب شد.» و پنجاه همان سخن خدای متعال است که: «در روزی که مقدارش پنجاه هزار سال است.» و شصت همان گفتار خداوند در کتابش است که: «هر کس توانایی (روزه) ندارد پس شصت مسکین را اطعام کند.» و هفتاد همان گفتار خداوند در کتابش است که: «موسی از میان قومش برای وعده گاه ما هفتاد تن برگزید.» و هشتاد همان گفتار خداوند است که: «و آنان که زنان شوهر دار را متهم به زنا می کنند و چهار نفر گواه بر ادعای خود ندارند پس هشتاد تازیانه به آنان بزنید.» و نود همان سخن خدای متعال در کتابش است که: «این برادر من است که نود و نه گوسفند دارد.» و صد همان فرمایش خدای متعال در کتابش است که: «به هر کدام از زن و مرد زناکار صد تازیانه بزنید.» راوی می گوید: پس هر دو یهودی به دست مبارک امیر مؤمنین

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۲۵

علی (ع) اسلام را پذیرفتند.

پیامبر (ص) یک صد و بیست مرتبه به آسمان عروج کرد

۳- صَبَّاحُ الْمَزْنِيِّ از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: پیامبر (ص) یک صد و بیست مرتبه به آسمان عروج کرد و هیچ مرتبه ای نبود مگر اینکه خداوند متعال در آن او را به ولایت علی (ع) و پیشوایان

(ع) توصیه کرد پیش از آنکه او را به واجبات توصیه می فرماید.

میوه یک صد و بیست نوع است

۴- محمد بن ابی عمیر از راوی خود از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: آنگاه که خداوند متعال حضرت آدم را از بهشت [به روی زمین] فرود آورد، یک صد و بیست شاخه نیز با او فرو فرستاد که از چهل شاخه از آن میوه اش - هم درون و هم بیرونش - خوردنی است و چهل شاخه از آن درونش خوردنی و بیرونش انداختنی است و چهل شاخه از آن بیرونش خوردنی و درونش انداختنی است.

آدم (ع) با خود جوالی آورد که تخم هر چیزی در آن بود.

بهشتیان یک صد و بیست صنفند

۵- بریده از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: بهشتیان یک صد و بیست صنف هستند که هشتاد صنف آن از این امتند.

هر کس قرآن را حفظ کند سالیانه دویست دینار از بیت المال حقوق دارد

۶- ابو الأشهب نخعی از علی (ع) نقل می کند که فرمود: هر کس به اختیار خود اسلام را بپذیرد و به صورت آشکار قرآن را قرائت کند (حفظ نماید) سالیانه بایستی دویست دینار از بیت المال مسلمانان به او پرداخت گردد، اگر در دنیا پرداخت نگردد، روز رستاخیز - که در آن روز به آن حقوق نیازمندتر است - دریافت خواهد کرد.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۲۷

یک سال سیصد و شصت روز است

۷- علی بن عبد العزیز گوید: از امام صادق (ع) پرسیدم: یک سال چند روز است؟

فرمود: سیصد و شصت روز است که در شش روز از آن خداوند متعال دنیا را آفرید که آن شش روز از اصل سال کم شد و یک سال سیصد و پنجاه و چهار روز شد. (منظور سال قمری است) مستحب است کسی که به مکه می رود به شمار روزهای سال، سیصد و شصت بار طواف کامل کند و اگر نتوانست سیصد و شصت شوط طواف کند.

۸- معاویه بن عمار از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: «مستحب است به شمار روزهای سال سیصد و شصت طواف کامل نمایی و اگر نتوانستی هر چقدر که توانایی داری طواف کن.»

ویژگی هایی از قوانین دین

۹- اعمش از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: «اینها دستورات دین برای کسی است که بخواهد بدان چنگ بزند و خداوند هدایت او را خواسته باشد:

وضوی کامل: آنسان که خدای متعال در کتاب گویای خویش دستور داده، عبارت است از شستن رو و دستان تا آرنج و مسح سر و پا تا برآمدگی استخوان پشت پا هر کدام یک مرتبه و دو مرتبه نیز جایز است، وضو را جز بول، باد معده، خواب، مدفوع، و جنابت باطل نمی سازد. هر کس که از روی کفش هایش مسح کند در واقع با خدا و پیامبر او و فرزندش مخالفت ورزیده و وضوی او درست نبوده و نمازش کفایت نمی نماید.

غسل ها: که از جمله آنها غسل جنابت، غسل حیض، غسل میّت، غسل مسّ میّت- که پس از سرد شدن بدن میّت مسّ کرده- غسل کسی که میّت را غسل داده، غسل روز

جمعه، غسل دو عید (فطر و قربان)، غسل ورود به مکه، غسل ورود به مدینه، غسل زیارت، غسل احرام، غسل عرفه، غسل شب هفتم ماه مبارک رمضان و غسل شب

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۲۹

نوزدهم ماه مبارک رمضان و غسل شب بیست و یکم ماه مبارک رمضان و غسل شب بیست و سوم ماه مبارک رمضان.

غسل واجب: غسل جنابت، غسل جنابت و غسل حیض از نظر حکم یکی است.

نماز واجب: نماز ظهر چهار رکعت، نماز عصر چهار رکعت، نماز مغرب سه رکعت و نماز عشاء چهار رکعت و نماز صبح دو رکعت است که تمام نمازهای واجب هفده رکعت است.

نماز مستحب: نماز مستحب سی و چهار رکعت است. چهار رکعت آن پس از نماز مغرب است - که در سفر و حضر قصر نمی شود - و دو رکعت نشسته پس از نماز عشاء است - که یک رکعت به شمار می آید - هشت رکعت که هنگام سحر - که همان نماز شب است - نماز شفع دو رکعت، نماز وتر یک رکعت و دو رکعت نماز نافله صبح که پس از نماز وتر است و هشت رکعت پیش از نماز ظهر و هشت رکعت پیش از نماز عصر است. مستحب است نماز در اول وقت خوانده شود و فضیلت نماز جماعت بر نماز فرادی بیست و چهار برابر است، نماز پشت سر فرد فاجر و بدکار صحیح نیست و اقتدا صحیح نیست مگر به کسی که اهل ولایت باشد.

نماز در پوست مردار، گرچه هفتاد مرتبه دباغی شود صحیح نیست و همچنین در پوست درندگان. و جز بر زمین یا آنچه که بر زمین روید - به جز خوردنی و پنبه و

کتاب سجده نمی شود.

در آغاز نماز گفته می شود: «تعالی عرشک» عرشت بلند باد و گفته نشود: «تعالی جدک» پایتخت والا باشد و در تشهد اول نباید گفته شود: «السَّلامَ عَلینا و علی عبادِ اللَّهِ الصَّالحین» سلام بر ما و بر بندگان شایسته خدا باد، زیرا تحلیل و بیرون آمدن از نماز است، پس اگر این عبارت را گفتی در واقع از نماز بیرون رفته و سلام دادی.

شکسته خواندن نماز در هشت فرسنگ است و آن دو برید (منزل) است و هر گاه نماز را شکسته خواندی بایستی روزه را هم افطار کنی و هر کس نمازش را در سفر شکسته نخواند نمازش درست نیست؛ چرا که در واجب خدای متعال افزوده است.

قنوت در همه نمازها در رکعت دوم بعد از قرائت و پیش از رکوع، سنت فرض (مؤکد) است. در نماز میت پنج تکبیر است، هر که چیزی از آن بکاهد، در واقع با سنت مخالفت کرده است. مرده را بایستی از ناحیه پاهایش به آرامی وارد گور کرد و مرده زن از ناحیه سر به سمت لحد برده می شود و قبرها بایستی مسطح گردد نه- مثل کوهان شتر- بلند. بلند گفتن بسم الله الرحمن الرحیم در نماز واجب است. واجبات نماز

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۳۱

هفت تاست: وقت، طهارت، توجه، قبله، رکوع، سجود و دعا.

و از هر دو بیست درهم واجب است که پنج درهم به عنوان زکات پرداخت گردد و کمتر از این نقره زکات ندارد و زکات بر مالی واجب است که از روزی که مالک آن شده یک سال از آن بگذرد و پرداخت زکات جز بر اهل ولایت و معرفت حلال

نیست.

زکات بر طلا هنگامی واجب می شود که به بیست مثقال برسد که در آن صورت نیم دینار زکات آن است. همچنین زکات بر گندم، جو، خرما و کشمش - هر گاه به پنج وسق، که هر وسق شصت صاع و هر صاع چهار مدّ است - واجب است و آن یک دهم است، اگر با آب باران یا جاری آبیاری شود و اگر با سطل آبیاری شود یک بیستم است.

و زکات گوسفند هنگامی واجب است که شمار آنها به چهل و یک برسد که در این صورت باید یک گوسفند به عنوان زکات بدهد و تا تعداد یک صد و بیست گوسفند همین است. و زکات صد و بیست گوسفند تا دویست گوسفند، دو گوسفند است و دویست و یک تا سیصد گوسفند سه گوسفند است و پس از آن در هر صد گوسفند یک گوسفند زکات است.

و زکات گاو هنگامی است که شمار گاوهای یک ساله به سی رأس برسد که در این صورت یک گوساله یک ساله به عنوان زکات داده می شود تا به چهل رأس برسد در آن یک گاو دو ساله داده شود، وقتی شمار گاوها به شصت رأس رسید تا هفتاد رأس، دو گوساله یک ساله زکات دارد. آنگاه در آن گاو یک ساله و دو ساله است تا به هشتاد رأس برسد، وقتی هشتاد رأس شد تا نود رأس دو گوساله دو ساله زکات دارد. پس از آن سه گوساله یک ساله است. پس از آن در هر سی رأس یک گوساله یک ساله و در هر چهل رأس یک گوساله دو ساله زکات است.

و هنگامی که تعداد شترها به پنج

نفر رسید واجب است یک گوسفند به عنوان زکات داده شود، وقتی به ده نفر رسید، دو گوسفند و اگر به پانزده نفر رسید سه گوسفند، وقتی به بیست نفر رسید چهار گوسفند، وقتی به بیست و پنج نفر رسید پنج گوسفند، وقتی به بیست و پنج، یکی افزوده شد یک بچه شتر زکات دارد، وقتی به سی و پنج نفر رسید و یکی بیشتر شد، یک شتر - که دو سالش تمام شده به سال سوم وارد شده باشد - زکات آن است. اگر به چهل و پنج نفر رسید و یکی زیادتر شد، یک شتری که چهار سالش تمام شده زکاتش می باشد، و اگر به شصت نفر رسید و یکی بیشتر شد تا هشتاد نفر، یک شتری که به پنج سال وارد شده زکاتش می باشد، وقتی از هشتاد یکی بیشتر شد تا نود نفر یک شتری که به شش سال وارد شده می باشد، وقتی به نود نفر رسید زکاتش دو تا شتری که دو سالش تمام و در سال سوم وارد شده زکاتش می باشد اگر از نود یکی بیشتر شد تا یک صد و بیست نفر دو تا شتر چهار ساله که شتر نر را به پشت گیرد زکات دارد، وقتی تعداد شتران زیادتر از آن شد، هر چهل شتر یک شتری

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۳۳

که دو سالش تمام و در سال سوم وارد شده زکات دارد و هر پنجاه شتر یک شتر وارد در چهار سال زکات دارد و از این تعداد به بعد دیگر گوسفند داده نمی شود و بایستی به سال شتران رجوع شود.

و زکات فطر به برای هر نفری از کوچک،

بزرگ، آزاد و بنده، مرد و زن چهار مدّ که یک صاع تمام است از گندم، جو، خرما و کشمش واجب است و همه اینها بایستی به اهل ولایت و معرفت داده شود.

و حد اکثر روزهای حیض ده روز و حد اقل آن سه روز است. و زنی که خون استحاضه می بیند بایستی غسل کرده و پنبه به خود گرفته و نماز بخواند و زن حائض نماز را ترک می کند و قضا ندارد و روزه را ترک می کند ولی قضا دارد. و روزه ماه رمضان واجب است که با دیدن هلال آن آغاز و با دیدن هلال (شوال) روزه افطار می شود.

و نماز مستحبی با جماعت خوانده نمی شود که این بدعت است و هر بدعتی گمراهی و هر گمراهی در آتش است. و در هر ماه سه روز روزه گرفتن مستحب است که آن روزه گرفتن دو پنجشنبه است که بین آن دو، یک چهارشنبه است. پنجشنبه نخست در دهه اول و چهارشنبه در دهه دوم و پنجشنبه دوم در دهه پایانی ماه است و روزه ماه شعبان برای کسی که بگیرد خوب است؛ چرا که شایستگان (از بندگان خدا) آن ماه را روزه می گرفتند، یا به آن علاقه نشان می دادند و پیامبر خدا (ص) روزه ماه شعبان را به ماه رمضان می پیوست. و کسی که نتوانسته روزه ماه رمضان را بگیرد، می تواند به صورت پراکنده قضا کند و اگر پی در پی قضا نماید بهتر است.

و حجّ خانه خدا بر هر کس که توانایی رفتن به آن را داشته باشد که همان توشه راه، مرکب سواری با تندرستی و داشتن هزینه اهل و

عیال تا هنگام بازگشت از مکه واجب است. حجّ جز حجّ تمتّع جایز نیست. و حجّ قران و افراد جز برای کسی که خانواده اش در مکه است جایز نیست. و پیش از رسیدن به میقات احرام جایز نیست و تأخیر آن نیز از میقات جز به جهت بیماری یا تقیه جایز نیست. خداوند متعال می فرماید: «حجّ و عمره را برای خدا به پایان برسانید.» و پایان رساندن آن خودداری از عمل زناشویی، دروغ و ستیز در حجّ است. گوسفندی که تخم آن را کشیده باشند به عنوان قربانی کفایت نمی کند؛ زیرا که ناقص است و گوسفندی که تخم آن را مالیده باشند در صورتی که غیر آن نباشد کفایت می کند.

واجبات حج عبارتند از: احرام، گفتن چهار لَئیک: «لَئیک اللّهُمّ لَئیک، لَئیک لا شریک لَئیک، انّ الحمد و النعمه لَک و الملک، لا شریک لَک.»؛ طواف خانه خدا برای عمره، واجب است و دو رکعت نمازش که در مقام ابراهیم خوانده می شود و سعی بین صفا و مروه واجب است، و طواف حجّ، واجب است و دو رکعت نماز آن در

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۳۵

مقام ابراهیم واجب است و پس از آن سعی بین صفا و مروه واجب است و طواف نساء واجب است و دو رکعت نماز آن واجب است و پس از آن سعی بین صفا و مروه نیست، ماندن در مشعر واجب است، قربانی برای کسی که حجّ تمتّع انجام می دهد واجب است، ماندن در عرفه واجب است و سر تراشیدن و رمی سنگ ریزه ها سنت است.

و جهاد در رکاب پیشوای دادگر و عادل واجب است و هر کس در

راه دفاع از دارائی خود کشته شود، شهید است و در کشوری که باید تقیّه کرد نایستی هیچ یک از کفّار ناصبی ها کشته شود مگر کسی که قاتل بوده یا در فساد کوشد، و این در صورتی است که به جان خود و یارانت بیم داشته باشی. به کارگیری تقیّه در کشور غیر اهل ولایت واجب است و کسی که به جهت دفع ستمی از خودش از روی تقیّه سوگند بخورد مخالفت آن جایز است و کفّاره ندارد.

و طلاق، طبق آنچه که خدای متعال در کتاب خود و سنّت پیامبرش بیان کرده شرعی است و اگر طلاق مطابق سنّت نباشد جایز نیست. و هر طلاقیه که مخالف قرآن باشد طلاق نیست. همان گونه که هر ازدواجی که مخالف قرآن باشد ازدواج شرعی نیست و بیش از چهار زن آزاد نمی شود همسر گرفت و هر گاه زنی را سه بار طلاق عدّه دار دادند، برای شوهرش حلال نمی شود مگر اینکه شوهر دیگری اختیار کند، و فرمود: «از ازدواج با زنهایی که یک جا سه بار طلاق داده شده اند پرهیزید که آنان زنان شوهر دارند.» و صلوات فرستادن به پیامبر (ص) در همه جا و به هنگام عطسه کردن و وزیدن بادهای و موارد دیگر واجب است.

و مهرورزی نسبت به دوستان خدا و پذیرش ولایت آنان و بیزاری دشمنانشان واجب است. و همچنین بیزاری از کسانی که به آل محمّد (ع) ستم نموده و پرده حرمت آنها را دریده و فدک را از حضرت زهرا (س) ربوده و او را از میراثش بازداشته و حقوق او و همسرش را غصب کردند و به سوزاندن خانه اش همت گماشتند

و ستم را تأسیس کرده و سنت پیامبر خدا (ص) را دگرگون ساختند، واجب است و بیزاری از پیمان شکنان، بی دادگران و خارج شوندگان از دین واجب است. و بیزاری از بت ها، قمارها، و از همه پیشوایان گمراهی و رهبران ستم، از اول تا آخرشان واجب است و بیزاری از بدبخت ترین پیشینیان و پسینیان، برادر پی کننده ناقه نمود یعنی کشنده امیر مؤمنان (ع) واجب است. و بیزاری از همه کشندگان اهل بیت (ع) واجب است.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۳۷

و ولایت و دوستی با مؤمنان همانهایی که پس از پیامبرشان دگرگون نشده و عوض نگشته اند مانند سلمان فارسی، ابو ذر غفاری، مقداد بن اسود کندی، عمار بن یاسر، جابر بن عبد اله انصاری، حذیفه بن یمان، ابو هیثم بن تیهان، سهل بن حنیف، ابو ایوب انصاری، عبد الله بن صامت، خزیمه بن ثابت ذو الشهادتین، ابو سعید خدری و هر کس که در راه آنان گام برداشته و کردارش مانند کردار آنان باشد، واجب است، و همچنین ولایت و دوستی پیروان آنان و کسانی که به آنان و هدایت آنان اقتدا کرده اند واجب است.

و نیکی پدر و مادر واجب است و اگر مشرک باشند نه از آنان و نه از غیر آنان در معصیت اطاعت نکن؛ چرا که اطاعت هیچ آفریده ای با معصیت آفریدگار، روا نیست. و پیامبران و جانشینان آنان گناهی ندارند، زیرا که آنان معصوم و پاکند. و حلال دانستن دو متعه، انسان که خداوند در کتابش فرو فرستاده و پیامبر خدا (ص) آن دو را سنت قرار داده؛ یعنی متعه حج و متعه زنان، واجب است. و فرائض و واجبات ارث هم انسان

است که خداوند متعال در قرآن فرو فرستاده است. عقیقه نوزاد پسر و دختر در هفتمین روز تولد است و در همان روز نوزاد نامگذاری شده و موی سرش تراشیده شده و به وزن مویش طلا یا نقره صدقه داده می شود.

و خداوند متعال جز به اندازه توانایی هر کس تکلیف نمی کند و بیش از توانایی او بر او تکلیف نمی نماید و کارهای بندگان به آفرینش تقدیری نه تکوینی آفریده شده است و خداوند، آفریدگار همه موجودات است. و انسان بایستی نه قایل به جبر و نه تفویض باشد و خداوند متعال فرد بی گناه را به جهت فرد گناهکار بازخواست نمی کند و کودکان را به جهت گناهان پدران کیفر نمی دهد، زیرا که در آیه محکم کتابش می فرماید: «بار گناه کسی بر دیگری گذاشته نمی شود.» و فرموده است: «برای انسان نیست جز آنچه بکوشد و در آینده نتیجه کوشش خود را خواهید دید.» و بر خداوند متعال است که از آنان بگذرد و تفضل فرماید ولی ستم بر حضرت حق روا نیست و خداوند فرمانبری از کسی را که می داند او مردم را فریب می دهد و گمراه می سازد واجب نمی سازد و از میان بندگان کسی را که می داند به خدا کفر می ورزد و شیطان را بجای خدا پرستش می کند برای رسالت خویش نمی گزیند و منصوب نمی کند و برای آفریدگان خود جز فرد معصومی را انتخاب نمی کند.

و اسلام غیر از ایمان است و هر مؤمنی مسلمان است ولی هر مسلمانی مؤمن نیست و دزد در حال دزدی مؤمن نیست و کسی که زنا می کند در حال زنا کردن مؤمن نیست و کسانی که حدود گناه بر آنان جاری

شد، مسلمان هستند نه مؤمن و نه کافر، زیرا خداوند متعال مؤمنی را که وعده بهشت به او داده به دوزخ وارد نمی کند و کافری

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۳۹

را که به او وعده آتش و ماندگاری در آن را داده از آتش بیرون نمی آورد ولی غیر از این هر کسی را که بخواهد می آمرزد. و کسانی که حدّ بر گردن دارند فاسقند، نه مؤمنند و نه کافر و برای همیشه در آتش نیستند و روزی از آن بیرون خواهند آمد، شفاعت برای آنان و نیز کسانی که در اعتقاد ناتوانند هر گاه که خداوند از دینشان راضی باشد، رواست. و قرآن کلام خداست، نه آفریدگار است و نه آفریده و این بلاد امروز بلاد تقیه و همان بلاد اسلامی است نه بلاد کفر و نه بلاد ایمان.

امر به معروف و نهی از منکر برای هر کسی که امکان انجام آن را داشته و بر جان خود و یارانش نترسد واجب است و ایمان انجام واجبات و خودداری از گناهان بزرگ است. و ایمان همان شناخت قلبی و اقرار با زبان و انجام و کردار با اعضای و جوارح و اعتراف به عذاب قبر، نکیر و منکر و زنده شدن پس از مرگ و حسابرسی، صراط و میزان است و ایمان به خدا نیست مگر با بیزاری از دشمنان خداوند متعال.

و تکبیر گفتن در دو عید (فطر و قربان) واجب است. در عید فطر در پنج نماز که از نماز مغرب شب عید فطر آغاز می شود و تا نماز عصر روز عید فطر ادامه دارد، تکبیرش این است: «اللّٰهُ اَكْبَرُ، اللّٰهُ اَكْبَرُ لا اله

اللّٰهُ و اللّٰهُ اَكْبَر، و لِّلّٰهِ الْحَمْد و اللّٰهُ اَكْبَر عَلٰى مَا هَدَانَا و الْحَمْد لِلّٰهِ عَلٰى اِبْلَانَا؛ خداوند بزرگتر است خداوند بزرگتر است، معبودی جز خدا نیست و خداوند بزرگتر است و سپاس مخصوص خداوند است، خداوند بزرگتر است بر آنچه ما را بدان هدایت فرموده و سپاس مخصوص خداوند است بر آنچه ما را آفریده. زیرا که خداوند متعال می فرماید: «و تا شماره روزها را تکمیل کرده و بر هدایتی که خداوند شما را نموده تکبیر گوئید.» و در عید قربان در شهرها پس از ده نماز گفته می شود که از نماز تکبیر ظهر روز عید قربان آغاز می شود و تا نماز صبح روز سوّم ادامه دارد و آنان که در منی هستند پس از پنج نماز می گویند که از نماز ظهر روز عید قربان آغاز می شود و تا نماز صبح روز چهارم ادامه دارد که در این تکبیر این جمله افزوده می شود که: «اللّٰهُ اَكْبَر عَلٰى مَا رَزَقْنَا مِنْ بَهِيمَةِ الْاَنْعَامِ».

و زنی که خون نفاس (زایمان) بیند، حد اکثر تا بیست روز از نماز و روز دست بر می دارد مگر این که پیش از این پاک شده باشد و اگر پس از بیست روز پاک نشد غسل کند و پنبه به خود گرفته و عمل زن مستحاضه را انجام می دهد.

و در مورد شراب خواری، هر چیزی که زیادش مست کند، چه کم باشد چه زیاد، حرام است. و هر درنده ای که دارای دندان درنده است و هر پرنده ای که دارای چنگال است گوشتش حرام است.

و طحال حرام است؛ چرا که خون است و سگ ماهی، مار ماهی، طافی، زمیر حرام اند، و

هر ماهی که فلس نداشته باشد خوردنش حرام است و از تخم‌ها آنچه دو طرف آن با هم فرق داشته باشد خوردنش جایز و آنچه دو طرفش با هم برابر است خوردنش حرام است و از ملخ‌ها آنچه بلند پرواز است خوردنی و

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۴۱

ملخ‌های ریز خوردنی نیستند؛ زیرا که توانای بلند پروازی را ندارند و تذکیه ماهی و ملخ‌های زنده گرفتن آنهاست.

و گناهان بزرگ حرام‌اند، که عبارتند از: شرک و رزیدن به خدای متعال، کشتن جاننداری که خداوند آن را حرام کرده، عقوق پدر و مادر، فرار از میدان نبرد، خوردن مال یتیم از راه ستم، رباخواری پس آشکار شدن (حرمت آن)، تهمت زدن به زنان پاکدامن و پس از اینها، زنا، لواط، دزدی و خوردن مردار، خون، گوشت خوک و آنچه که به غیر خدا سربریده شده به جز در موارد ضروری خوردن مال حرام، کم‌فروشی در پیمان‌ها و ترازو، قمار بازی، گواهی دروغ، نومیدی از لطف خدا، ایمنی از مکر خدا، نومیدی از رحمت خدا، ترک همکاری با ستم‌دیدگان، اعتماد و تکیه بر ستمگران، سوگند دروغ، خودداری از پرداخت حقوق دیگران بدون تنگدستی، کبرورزی، زورگویی و دروغ‌گویی، اسراف و بیهوده خرج کردن، خیانت، سبک شماری حج، مبارزه با دوستان خدای متعال، بازی‌هایی که انسان را از یاد خدای متعال باز می‌دارد همانند غنا و تار زنی. و پافشاری بر گناهان کوچک مکروه و ناپسند است. آنگاه فرمود: به راستی آنچه بیان شد برای گروهی که عبادت‌گردد، ابلاغ پیام است.

مصنف این کتاب رضی الله عنه گوید: گناهان بزرگ هفت تاست، پس از آن گناهی نسبت به کوچکتر از خود بزرگتر

و نسبت به بزرگتر از خود کوچکتر است و این همان معنای فرمایش امام صادق (ع) در این حدیث است که گناهان بزرگ را بیش از هفت عدد شمرده و هیچ نیرویی جز از جانب خدا نیست.

امیر مؤمنان (ع) در یک مجلس به یاران خود چهار صد درس از مواردی که کار دین و دنیای یک مسلمان را اصلاح می کند، آموخت

۱۰- محمد بن مسلم از امام صادق (ع) از پدر بزرگوارش از جدّش نقل می کند که امیر مؤمنان علی (ع) در یک مجلس چهار صد درس از مواردی که کار دین و دنیای یک مسلمان را اصلاح می کند به یارانش آموخت:

فرمود: حجامت بدن را تندرست و عقل را نیرومند می کند، عطر زدن به شارب از

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۴۳

اخلاق پیامبر (ص) و گرامی داشت دو فرشته نویسنده اعمال است. مسواک کردن از کارهایی است که موجب خشنودی خدا و سنّت پیامبر است و دهان را پاکیزه می کند، و روغن مالیدن پوست بدن را نرم می کند و قدرت مغز را می افزایشد و مجاری آب را در بدن آسان می سازد و خشکی پوست را از بین می برد و رنگ پوست را روشن می سازد، و شستن سر چرک و گرد و خاشاک را از بین می برد، مضمضه یعنی آب در دهان گرداندن و استنشاق یعنی آب به بینی کشیدن، سنّت و پاک کننده دهان و بینی است. انفیه در بینی کردن مایه سلامتی سر و تنقیه بدن و از بین برنده دردهای سر است. استعمال نوره موجب نشاط و پاکیزگی تن است.

کفش نیکو به پا کردن مایه نگهداری بدن و یاری به پاکیزگی و نماز است. چیدن ناخن جلوگیری از درد بزرگ است و روزی را زیاد نموده و آن را جلب می کند.

ستردن موی زیر بغل بوی بد را نابود

می نماید و آن پاکیزگی و سنت و از جمله مواردی است که پیامبر پاکیزه (ص) بدان دستور داده است. شستن دست ها پیش از غذا و پس از آن موجب افزایش روزی و زدودن چربی از لباس است و دیده را روشن می گرداند. شب زنده داری موجب سلامتی تن و خشنودی پروردگار متعال و خود را در معرض رحمت الهی قرار دادن و چنگ زدن به اخلاق پیامبران است. خوردن سیب موجب پیراستگی معده است. جویدن کندر دندان ها را نیرومند می کند و بلغم را نابود و بوی دهان را از بین می برد. نشستن در مسجد پس از طلوع فجر تا طلوع خورشید سریع ترین وسیله در طلب روزی از کوشش در زمین است. خوردن به، موجب تقویت قلب ناتوان است و همو معده را پاکیزه و نیروی دل را می افزاید و ترسو را شجاع کرده و فرزند را نیکو می کند. خوردن هر روز ناشتا بیست و یک عدد مویز جز درد مرگ، همه بیماری ها را درمان می کند.

آمیزش هر مرد مسلمان با همسرش در شب اول ماه رمضان مستحب است؛ زیرا خداوند می فرماید: «در شب روزه آمیزش با همسرانتان بر شما حلال شده است.» به جز انگشتر نقره، انگشتر دیگر به دست نکنید که پیامبر خدا (ص) فرمود:

«دستی که در آن انگشتر آهن است پاک نمی شود و هر که بر انگشترش اسم خدا نقش کرده به هنگام دستشویی رفتن بایستی آن را از دستی که با آن خود را می شوید در آورد.

هر گاه یکی از شما در آینه می نگرد بگوید: «سپاس خدایی را که مرا آفرید و نیکو آفرید و به من صورت بخشید و زیبا نگارش کرد و آنچه از

من آراسته داشت و مرا به اسلام گرامی داشت.» وقتی یکی از شما با برادر مسلمانش رو به رو می شود برای او خود را بیاراید آن گونه که برای بیگانه خود را آرایش می کنید و دوست دارید او شما را در بهترین قیافه ببیند.

روزه سه روز از هر ماه که یک چهارشنبه میان دو پنجشنبه باشد و روزه ماه شعبان، و سوسه سینه و پریشانی قلب را از بین می برد. شستن و تمیز کردن محل مدفوع با آب سرد بواسیر را قطع می کند. شستن لباس اندوه و حزن را از بین برده و همان پاک کننده برای نماز است. هرگز موی سفید را نکنید که آن نور مسلمان است و هر که در اسلام از جوانی به پیری رسیده (و موی سفید شود) روز رستاخیز برای او نور می گردد.

مسلمان در حال جنابت نخوابد، و جز با وضو نخوابد، اگر آبی نیافت با خاک تیمم کند، زیرا که روح مؤمن به سوی خدای متعال بالا- می رود و خداوند او را پذیرفته و مبارک قرار می دهد و اگر هنگام مرگش فرا رسیده باشد او را در گنجینه رحمتش قرار می دهد و اگر هنگام مرگش فرا نرسیده باشد او را با فرشتگان امینش می فرستد تا او را به تنش بازگردانند. مؤمن به سمت قبله تف نکند که اگر از روی فراموشی چنین کرد از خداوند متعال آمرزش بخواهد. مرد در محل سجده فوت نکند، و غذایش را فوت نکند و آشامیدنی خود را فوت نکند و نیز در تعویذ (دعای بازوبند) خود فوت نکند. مرد در وسط راه نخوابد و

از پشت بام در هوا ادرار نکند و در آب گرم «۱» ادرار نکند اگر چنین کرد و مشکلی برای او پیش آمد جز خودش را سرزنش نکند؛ زیرا که آب و هوا اهلی دارند. مرد به رو ن خوابد و اگر کسی را دیدید که به رو خوابیده بیدارش کنید و نگذارید. و هیچ یک از شما با حالت کسالت و چرت به نماز نایستد، و در نماز به خود نیندیشد که در پیشگاه خدای بزرگ خود است و تنها برای بنده آن نمازش پذیرفته است که با حضور قلبش اقامه کند. آنچه را که از سفره بیرون می افتد بخورید که شفای هر دردی به اذن خداست برای هر کسی که بدان شفا جوید. هر گاه یکی از شما غذایی بخورد و انگشتانی که بدان غذا خورده بلیسد خداوند بزرگ می فرماید:

خدا تو را برکت دهد. لباس پنبه ای بپوشید که همان لباس پیامبر خدا (ص) بود که لباس ما نیز هست و ما لباس مو و پشم نمی پوشیم مگر آن که علتی داشته باشد. و فرمود: خداوند زیباست و زیبایی را دوست می دارد و دوست دارد که اثر نعمت خود را در بنده اش ببیند.

با خویشان خود پیوند داشته باشید گر چه به سلام کردن باشد، خداوند متعال می فرماید: «از خدایی که مورد بازخواست از او و خویشان هستید، بیم داشته باشید که

(۱) ظاهراً «ماء جار» باشد؛ یعنی در آب جاری و روان.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۴۷

به راستی خداوند بر شما رقیب و دیده بان است.» روز خود را با گفتار چنین و چنان و چنین و چنان کردیم نگذرانید، چرا که به همراه شما نگهبانانی

است که شما و ما را نگهبانند.

خدا را در همه جا به یاد آورید که او با شماست. بر محمد و خاندان او صلوات بفرستید؛ چرا که خداوند متعال به هنگام یاد محمد و دعای بر او و رعایت او، دعای شما را می پذیرد.

غذای گرم را بگذارید تا خنک شود؛ چرا که چون غذای گرمی به پیامبر خدا (ص) تعارف کردند فرمود: «بگذارید تا خنک شود و بشود آن را خورد، خداوند آتش را غذای ما قرار نداده و برکت در غذای خنک است.» به هنگام دفع ادرار، به سمت هوا و رو به باد ادرار نکنید. به کودکان چیزی بیاموزید که خدا به وسیله آن به آنها سود دهد، نکند که مرجئه عقاید خود را بدان ها تحمیل کنند. زبان خود را نگهدارید و سلام کنید تا سود ببرید. کسانی که شما را امین دانسته و امانت سپردند، امانتشان را برگردانید گرچه کشندگان فرزندان پیامبر باشند.

آنگاه که وارد بازار شدید و به هنگام اشتغال مردم خدا را بسیار یاد کنید، زیرا که کفاره گناهان شماست و موجب زیادتى حسنات می شود و در زمره غافلان نوشته نشوید.

آنگاه که ماه رمضان فرا رسید سزاوار نیست که بنده سفر کند؛ چرا که خداوند می فرماید: «پس هر کس از شما ماه رمضان را درک کرد بایستی روزه بگیرد.» در شرابخواری و مسح بر کفش تقیه نیست.

پرهیزید از این که در مورد ما غلو کنید، بگویید ما بندگان پرورده ایم و در فضل ما هر چه می خواهید بگویید. هر که ما را دوست می دارد بایستی طبق رفتار ما رفتار کرده و از ورع و پاکدامنی یاری گیرد. زیرا که ورع بهترین

کمک در امور دنیایی و آخرتی است. با خرده گیران ما همنشینی ننمایید و در نزد دشمنان ما، با آشکار کردن دوستی ما از ما مدح نکنید تا در نزد پادشاهانتان خود را خوار نسازید. خود را به راستگویی ملزم کنید که رهایی بخش است و بدان چه در پیشگاه خداست رغبت نشان دهید و طاعت خدا را بجوید، و بر آن شکبیا باشید. چقدر زشت است که مؤمن با بی آبرویی وارد بهشت شود، در آنچه از پیش فرستادید در روز رستاخیز به امید شفاعت ما نباشید، خودتان را در روز رستاخیز در میان دشمنانتان رسوا نسازید و در نزد آنان به خاطر متاع پست دنیا، منزلت والای خود را در پیشگاه خدا تکذیب ننمایید. به آنچه خدا دستور داده چنگ زنید که میان یکی از شما و آن چه آرزو می کند دوست می دارد، فاصله ای جز این که قاصد خدا (مرگ) نزد او بیاید نیست و آنچه در نزد خداست بهتر و ماندگارتر است و مژده ای از جانب خدا به مؤمن می رسد و چشمش روشن گشته و دیدار خدا را دوست می دارد.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۴۹

برادران ناتوان خود را تحقیر نکنید، زیرا که هر کس مؤمنی را تحقیر کند خداوند او را با وی در بهشت گردهم نمی آورد مگر این که توبه کند، آنگاه که دانستی برادر مؤمنت به تو حاجتی دارد، پیش از اظهارش، حاجتش را روا کن و با یک دیگر همکاری، مهربانی و بخشش کنید و همچون منافقی که توصیف می کند ولی انجام نمی دهد، مباشید. ازدواج کنید، زیرا پیامبر خدا (ص) مواقع بسیاری می فرمود که: «هر کس می خواهد از روش من

پیروی کند، بایستی ازدواج کند که همانا از رویه های من ازدواج کردن است، و فرزند بخواهید که من در روز رستاخیز به فزونی شما بر دیگر امت ها افتخار می کنم، از شیر دادن زنان زناکار و دیوانه به فرزندان خودداری کنید که شیر آثارش را سرایت می دهد. از خوردن گوشت پرنده ای که سنگدان، خارپس پا و چینه دان ندارد دوری کنید و از خوردن گوشت هر درنده نیش دار و پرنده چنگال دار بپرهیزید و سپرز نخورید که محل تجمع خون کثیف است. لباس سیاه نپوشید که لباس فرعون است. از غده های گوشت اجتناب کنید که رگ بیماری جذام را تحریک می کند.

در دین قیاس نکنید که برخی از احکام دین قیاس پذیر نیست و به زودی گروهی خواهند آمد که قیاس می کنند و آنان دشمنان دین هستند و نخستین کسی که قیاس کرد ابلیس بود، و کفش های ویژه ای که دو طرفش یکسان است نپوشید که کفش فرعون است و او نخستین کسی است که چنین کفشی پوشید. با شراب خواران مخالفت کنید و خرما بخورید که در آن شفای هر بیماری است. از گفتار پیامبر خدا (ص) پیروی کنید که فرمود: «هر کس یک در، جهت درخواست از دیگران به روی خود باز کند، خداوند دری از ناداری و فقر به روی او می گشاید.» بیشتر آموزش بخواهید که روزی را برای شما جلب می کند. هر چه از کارها در توان دارید پیش فرستید که فردای رستاخیز آن را خواهید یافت. از جدال و بگو مگو بپرهیزید که تردید به بار می آورد. هر کسی به پروردگار بزرگش نیاز و حاجتی دارد بایستی در سه وقت آن را بخواهد: ساعتی در روز

جمعه و به هنگام زوال آفتاب، و آنگاه که باد می وزد که درهای آسمان گشوده می شود و رحمت فرود می آید و پرندگان آواز می کنند و ساعتی در پایان شب به هنگام دمیدن سپیده که دو فرشته فریاد می زنند: آیا توبه کننده ای هست که از او توبه پذیرفته شود؟ آیا درخواست کننده ای هست که به او عطا شود؟ آیا حاجتمندی هست که حاجتش برآورده شود؟ پس دعوت خدا را پاسخ دهید و روزی را میان سپیده دم تا برآمدن آفتاب بخواهید که در خواستن روزی از کوشش در زمین سریع تر اثر می کند و این همان ساعتی است که خداوند روزی را میان بندگانش تقسیم می کند.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۵۱

منتظر فرج و گشایش باشید! و از رحمت خدا نومید مگردید، زیرا که محبوب ترین اعمال به سوی خدا انتظار فرج و گشایش است، مادامی که بنده مؤمن بدان پاینده است. آنگاه که دو رکعت نماز بامداد را گزارید به خدا توکل کنید که در آن هنگام بهره ها عطا می گردد. با شمشیر وارد حرم نشوید، کسی از شما به هنگام نماز شمشیر پیش روی خود نگذارد که قبله امن است.

آنگاه که به سوی خانه خدا بیرون شدید حجتان را با زیارت پیامبر خدا (ص) و همچنین با زیارت قبرهای دیگری که خداوند حق آنها و زیارتشان را برای شما لازم نموده به پایان ببرید که ترک آن جفا و ناسپاسی است و بدین عمل مأمورید و در کنار آن قبور روزی بخواهید. و گناهان اندک را کوچک نشمارید؛ زیرا که اندک شمرده می شود آید تا بزرگ گردد.

و سجده را طول دهید که هیچ عملی بر شیطان سخت تر از آن

نیست که ببیند فرزند آدم در سجده است؛ چرا که او مأمور به سجده شد و عصیان کرد؛ ولی آدم بدان مأمور شد و اطاعت کرد و نجات یافت.

بسیار به یاد مرگ و روزی که از قبرهای خود بیرون می شوید و در پیشگاه خدای متعالی می ایستید باشید که یاد مرگ مصیبت ها را بر شما آسان می سازد. هر گاه چشم یکی از شما درد گرفت آیه الکرسی را به نیت این که بهبود می یابد بخواند، ان شاء الله بهبودی خواهد یافت. از گناهان دوری کنید که هیچ بلا و کمبود روزی نیست؛ مگر این که از ناحیه گناه است. حتی خراش در بدن، به رو بر زمین خوردن و مصیبت.

خداوند متعال می فرماید: «آنچه مصیبت به شما می رسد نتیجه عملکرد شماست و خدا از بسیاری می گذرد». آنگاه که بر کنار سفره غذا نشستید، زیاد خدا را یاد کنید و سرکشی ننمایید، زیرا که آن نعمتی از نعمت های خدا و روزی ای از روزهای او است که سپاسگزاری و ستایش از آن بر شما واجب است. پیش از آنکه نعمتی از دست شما برود با آن نیکویی کنید که نعمت از دست می رود و در مورد رفتاری که صاحبش با او کرده، علیه او گواهی می دهد. کسی که از خداوند متعال به روزی اندک راضی و خشنود باشد، خداوند نیز از او به عمل اندک راضی می گردد. پرهیزید از این که (در اعمالتان) کوتاهی نمایید که حسرت خواهید برد. آنگاه که حسرت سودی نداشته باشد.

آنگاه که در میدان کارزار با دشمن رو به رو شدید، کمتر سخن گفته و بسیار به یاد خدا باشید و پشت به دشمن ننمایید

که پروردگارتان را به خشم آورده و سزاوار غضب او خواهید بود. و آنگاه که دیدید کسی از برادران شما در جنگ زخمی شده یا وامانده گشته یا کسی را دیدید که دشمن شما به او طمع کرده با جانفشانی به او نیرو بیخشید.

هر چه می توانید کار نیک انجام دهید که از مرگ های بد حفظ می کند. هر کس از شما

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۵۳

بخواهد که بدانند مقام و منزلت او در پیشگاه خداوند چگونه است، بایستی ببینند که مقام خداوند در نزد او به هنگام گناه چقدر است که مقام او نیز در پیشگاه خدا چنین خواهد بود. بهترین چیزی که مرد در خانه خود برای خانواده اش می گیرد گوسفند است. پس هر کس یک گوسفند در خانه اش باشد، فرشتگان هر روز یک مرتبه او را تقدیس می کنند. و هر که در خانه اش دو گوسفند داشته باشد فرشتگان هر روز دو مرتبه او را تقدیس می کنند و همین گونه در سه گوسفند، می گویند: به شما برکت داده شود. هر گاه مسلمانی ناتوان گردید گوشت با شیر بخورد که خداوند متعال در آن دو نیرو قرار داده است. آنگاه که قصد حج کردید خرید برخی از نیازمندی هایی که در سفر به شما نیرو می بخشند پیش بیندازید که خداوند متعال می فرماید: «اگر قصد خروج داشتند ساز و برگ آن را آماده می کردند.» و هر گاه یکی از شما در آفتاب بنشیند، پشت به آن نماید که آفتاب بیماری درونی را آشکار می سازد. و چون رحل سفر به سوی بیت الله الحرام بستید بیشتر، به خانه خدا نگاه کنید که خداوند یک صد و بیست رحمت در

کنار خانه محترم خویش دارد که شصت رحمت از آنها، ویژه طواف کنندگان، چهل رحمت از آن نمازگزاران و بیست رحمت دیگر از آن نگاه کنندگان است. در کنار ملتزم محلی میان در کعبه و حجر الأسود آنچه از گناهانتان را به یاد دارید اعتراف کنید و در عوض آنچه فراموش کرده اید بگویید: «و آنچه نگهبانان تو برای ما نگاه داشته و ما فراموش کرده ایم بر ما بیامرز!» زیرا هر کس که در این محل به گناهِش اعتراف کند و آنها را بشمارد و به یاد آورد و از خدا آمرزش بخواهد بر خداوند متعال لازم است که او را بیامرزد. پیش از فرود آمدن بلا دعا کنید که درهای آسمان در پنج وقت برای شما باز می گردد. هنگام بارش باران، به هنگام جهاد، هنگام اذان و هنگام قرائت قرآن، هنگام ظهر و هنگام سپیده دم. هر کس از شما مرده ای را غسل می دهد پس از پوشانیدن کفن های او خود غسل کند، کفن ها را با بخور عطر آگین نکنید و جز با کافور مرده هایتان را خوشبو نسازید که مرده به منزله کسی که احرام بسته است. به کسان خود دستور دهید که بر سر جنازه سخن نیکو بگویند، زیرا آنگاه که پدر بزرگوار حضرت فاطمه دخت محمد (ص) از دنیا رفت، همه دختران بنی هاشم با او هم ناله شدند. آن حضرت فرمود: شمارش (اوصاف میّت) را کنار بگذارید و دعا کنید.

مرده هایتان را زیارت کنید که آنان به زیارت شما شادمان می گردند و هر کسی حاجت خود را در کنار قبر پدر و مادرش پس از آن که به آنان دعا کرد از خدا بخواهد.

مسلمان آئینه برادر دینی

خود است، پس هر گاه لغزشی از برادر خود، دیدید بر علیه

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۵۵

او نباشید؛ بلکه برای او همچون خودش باشید و او را راهنمایی کرده اندرزش داده و با او مهربانی کنید. مبدا اختلاف کنید که رشته الفت شما از هم گسیخته می گردد. میانه روی را مراعات کنید تا پیشرفت کرده و امیدوار شوید. هر کس از شما با حیوان چهارپایی به مسافرت رفت، آنگاه که به منزلی رسید، نخست به آن حیوان آب و علف بدهد. به صورت چهارپایان نزدیک که آن تسبیح پروردگار خود را می گوید. و هر کس از شما در سفر گم شد یا بر جان خود بیم داشت، پس فریاد زند: «ای صالح! به فریادم برس.» که در میان برادران جنّی شما جنّی به نام صالح است که به جهت شما شهرها را می گردد و خود را وقف خدمت گزاری برای شما نموده است. پس آنگاه که صدا را بشنود پاسخ می دهد و گم شده شما را راهنمایی نموده و مرکب او را که فرار نموده نگاه می دارد. هر کس از شما به جان خود یا گوسفندان از حمله شیر بیم داشته باشد، خطی به دور آنان کشیده، بگوید: «خداوندا! ای پروردگار دانیال و چاه و پروردگار هر شیر ژبانی، مرا و گوسفندان مرا نگهداری فرما.» و هر کس از شما از عقرب بترسد، این آیات را بخواند: «سلام بر نوح در جهانیان، به راستی که ما این گونه به نیکوکاران پاداش می دهیم، بی تردید او از بندگان مؤمن ماست.» هر کس از شما از غرق شدن بیم داشته باشد، بخواند: «به نام خدا به جریان گاه و لنگر گاه آن،

به راستی که پروردگار من آمرزنده و مهربان است، به نام خدایی که پادشاه بر حق است، حق معرفت خدا را نشناختند و زمین تماماً در روز رستاخیز در قبضه قدرت اوست و آسمان ها پیچیده شده در دست قدرت اوست، پاک و منزّه و بزرگ است از آنچه شرک و ورزان نسبت می دهند.» در هفتمین روز از تولّد فرزندانان برای آنان عقیقه (گوسفند قربان) کنید و آنگاه که موی سرشان را تراشیدید، هم وزن آن نقره به مسلمانی صدقه بدهید، که پیامبر خدا (ص) در باره امام حسن و امام حسین (ع) و دیگر فرزندانش چنین رفتاری کرد. هر گاه به دست سائلی چیزی دادید، از او بخواهید که برای شما دعا کند. که دعای او در باره شما پذیرفته؛ ولی در مورد خودش پذیرفته نیست، چرا که آنان دروغ می گویند. و هر که دستش به دست سائل می رسد دست خود را به طرف دهانش آورده و بیوسد که صدقه پیش از آن که در دست سائل قرار گیرد، در دست خداوند متعال می گیرد، آن سان که خداوند می فرماید: «آیا نمی دانند که خداست همو که توبه را از بندگانش پذیرفته و صدقه ها را می گیرد.» شامگاهان صدقه دهید که صدقه در شب آتش خشم پروردگار بزرگ را خاموش می سازد.

سخن گفتن را از اعمالتان به حساب آورید، سخن شما جز در خیر و نیکی کمتر گردد. آنچه خداوند به شما روزی داده، انفاق کنید که انفاق کننده به منزله جهادکننده در راه خداست. پس هر کس یقین کند که هر چه انفاق می نماید عوض دارد، کوشش کرده و جان خود را به سخاوت وادار می سازد. هر کس یقین داشته باشد؛ سپس

تردید نماید به دنبال یقینش برود که شکّ یقین را نمی شکند.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۵۷

گواهی دروغ ندهید و بر سر سفره ای که در آن می خواری می شود ننشینید، که بنده نمی داند که جانش کی گرفته می شود. هر گاه یکی از شما بر سفره غذا نشست، همچون بندگان نشیند و به طور حتم نبایستی یک پای خود را روی پای دیگرش بیندازد و چهار زانو بنشیند که خداوند چنین نشستن را دشمن می دارد و صاحبش را دشمن می دارد. شام پیامبران پس از نماز عشا است و شام خوردن را ترک نکنید که ترک آن موجب ویرانی تن است. تب، پیش آهنگ مرگ و زندان خدا در روی زمین است که از بندگانش هر کس را که بخواهد در آن زندانی می کند و همان تب گناهان را می ریزد همان گونه که کرک از کوهان شتر می ریزد. همه دردها از درون تن است مگر زخم و تب که این دو از بیرون وارد بدن می شوند. حرارت تب را با بنفشه و آب سرد بشکنید که حرارت آن از گرمای دوزخ است. مسلمان تا زمانی که بیماری بر تندرستی او چیره نشده به درمان نمی پردازد.

دعا قضای حتمی خدا را برمی گرداند، پس آن را به عنوان ساز و برگ دفاعی خود قرار دهید. برای وضو پس از طهارت ده حسنه است، پس خود را پاکیزه نگهدارید. از کسالت و تنبلی پرهیزید که هر کس تنبلی ورزد، حق خداوند متعال را نمی پردازد.

بوی بد گندیده ای را که آزار می دهد با آب پاکیزه نمایید. خودتان را بازرسی نمایید که خداوند متعال از میان بندگانش کسی را که کثیف است، به گونه ای

که هر کس در کنار او می نشیند از کثافت او روی گردان می شود، دشمن می دارد.

مرد نبایستی در نمازش باریش خود و یا چیزی که او را از نماز مشغول می سازد، بازی کند. به کار خیر پیش از آن که به کار دیگری سرگرم شوید، پیشی گیرید. مؤمن خود در ناراحتی است ولی مردم از او در آسایش اند، بیشتر سخنان شما بایستی یاد خدا باشد. از گناهان حذر کنید که بنده چون گناه کند روزی اش از او حبس می گردد. بیماران خود را با صدقه درمان کنید. دارایی خودتان را با پرداخت زکات بیمه کنید، نماز مایه نزدیک و تقرّب هر فرد پرهیزکاری است. حج جهاد هر فرد ناتوان است. جهاد زن، خوب شوهر داری کردن است، فقر و ناداری همان مرگ بزرگ است، کمی خانواده یکی از دو آسایش است.

اندازه نگهداشتن در زندگی نیمی از زندگی است. اندوه نیمی از پیری است. هر که میانه روی کرد، تهیدست نشده و هر که مشورت کرد، به زحمت نیفتاد. کار نیک جز در نزد شرافتمند و دین دار شایسته نیست. هر چیزی میوه ای دارد و میوه کار نیک، شتاب در انجام آن است. کسی که به عوض یقین دارد، در عطیه بخشنده می گردد. هر کس به هنگام معصیت دست غم بران هایش بزند پاداشش از بین می رود. برترین

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۵۹

اعمال انسان انتظار فرج و گشایش از جانب خداست. کسی که پدر و مادرش را محزون کند، در واقع عاق آنان شده است، روزی را با صدقه دادن فرود آورید، پیش از ورود بلا، امواج بلا را با دعا از خود دور سازید، که سوگند به

آن که دانه را شکافته و مردم را آفریده! بلا به مؤمن سریع تر از ریزش سیل از بالای تپه به پایین آن و از دویدن استرها می رسد. از خداوند از سختی بلا، عافیت بخواهید که بالای سخت دین را از بین می برد.

خوش بخت کسی است که از دیگری پند پذیر شود، خودتان را با اخلاق نیکو تربیت کنید، زیرا که بنده مسلمان به وسیله حسن خلقش به درجه کسی می رسد که روزها روزه و شب ها به عبادت می ایستد. کسی که شراب خواری کند و بداند که آن حرام است، خداوند او را از خبال که چرک و خونی است که از گناهکاران و زنان زناکار می ریزد سیراب می کند، گرچه آمرزیده شود. در معصیت نذر درست نیست و در قطع پیوند خویشاوندی سوگند صحیح نیست، دعوت کننده به کار نیک بدون انجام آن همچون تیراندازی است که بدون زه کمان کشد. زن مسلمان بایستی خود را برای همسرش خوشبو سازد، کسی که در راه دفاع از دارایی خود کشته شود، شهید است. فرد مغبون نه مورد ستایش قرار می گیرد و نه پاداشی دارد. سوگند فرزندان بدون اجازه پدر و سوگند زن بدون اجازه همسرش صحیح نیست. یک روز تا هنگام شب بایستی زبان از سخن فرو بست، به جز یاد خدا.

پس از هجرت از بیابان نشینی بایستی دوباره بیابان نشین شد، و پس از فتح و پیروزی هجرتش صحیح نیست. تجارت پیشه کنید که بی نیازی شما از آنچه به دست مردم است در آن است. و خداوند بنده با حرفه امین را دوست می دارد. هیچ عملی در پیشگاه خدا از نماز محبوب تر نیست، پس هیچ کاری از کارهای دنیا شما را

از اوقات نماز مشغول نسازد؛ زیرا که خداوند گروهی را نکوهش کرده و فرموده: «کسانی که از نمازشان بی خبرند» یعنی آنان از نمازشان غافل بوده و اوقات آن را سبک می انگارند.

بدانید که نیکوکاران از دشمنان برای یک دیگر ریا می کنند؛ ولی خداوند متعال به آنان توفیق نمی دهد و جز عمل خالص نمی پذیرد. عمل نیک کهنه نمی شود، و گناه فراموش نمی گردد و خداوند بزرگوار با کسانی است که پرهیزکار بوده و کسانی که نیکوکار هستند.

مؤمن برادر خویش را فریب نمی دهد و به او خیانت نمی ورزد و او را تنها رهاش نمی کند و متهمش نمی سازد و به او نمی گوید: من از تو بیزارم، (در مورد اشتباهی که) از برادر (دینی) تو (سرزده) در جستجوی یافتن عذری باش و اگر عذر واقعی بر آن نیافتی، عذری دیگر بر آن تراش. از جای کردن کوه ها آسان تر از کردن حکومتی است که هنوز وقتش باقی است. و از خدا یاری بجوید و شکینا باشید؛ زیرا که زمین از آن خدا است، به هر که بخواهد از بندگانش می دهد و سرانجام از آن پرهیزکاران است.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۶۱

پیش از فرا رسیدن کار شتاب نکنید که پشیمان می شوید. و پایان کار را طولانی نبینید که دل هایتان سخت می گردد. به ناتوانان رحم نمایید و با مهرورزی به آنان در پی رحمت از خدا باشید. از غیبت مسلمان پرهیزید که مسلمان غیبت برادر مسلمانش را نمی کند که خداوند متعال از این کار باز داشته و فرموده: «برخی از شما غیبت برخی دیگر را ننماید، آیا کسی از شما دوست دارد که گوشت برادر خود را که مردار است بخورد؟» مسلمان در

حال نماز که در پیشگاه خداوند متعال ایستاده، دست هایش را روی هم نمی گذارد که خود را به اهل کفر یعنی مجوس شبیه سازد، هر کدام از شما که بر سر سفره غذا می نشیند، بایستی همچون بنده بنشیند و بر روی زمین غذا بخورد و ایستاده نیشامد.

هر گاه یکی از شما در حال نماز به جانبداری (آزار رساننده) برخورد، بایستی آن را زیر خاک کرده و آب دهان به آن بیندازد، یا در گوشه لباس خود بیچد تا نمازش پایان یابد. برگرداندن صورت به طور کامل از قبله نماز را باطل می سازد و کسی که چنین کرد، شایسته است که نماز را با اذان و اقامه و تکبیر از نو آغاز کند. هر کس یازده مرتبه پیش از دمیدن آفتاب سوره «قل هو الله احد» و به همان تعداد سوره «انا انزلناه» را پیش از طلوع آفتاب بخواند، آن روز گناهی از او سر نمی زند؛ گرچه شیطان در مورد او بکوشد. از کج روی در دین و از پیروزی مردان (بی دین) بر شما به خدا پناه ببرید. هر کس از ما تخلف کند نابود می شود. کوتاه بودن لباس مایه پاکیزگی آن است که خداوند متعال می فرماید:

«لباست را پاکیزه کن» یعنی دامنت را کوتاه کن. خوردن انگشتی از عسل موجب شفای از هر دردی است، خداوند متعال می فرماید: «از شکم زنبوران شیره ای بیرون می آید که رنگ های گوناگون دارد و در آن برای مردم شفاست.» و این شفا به همراه خواندن قرآن است.

و جویدن کندر بلغم را ذوب می کند، در آغاز غذا خوردن، نخست با نمک شروع کنید که اگر مردم می دانستند که نمک چه خاصیتی دارد، آن

را بر داروی تریاق تجربه شده ترجیح می دادند و برمی گزیدند، کسی که غذایش را با خوردن نمک آغاز کند هفتاد درد او از آنچه جز خدا نمی داند از بین می رود. در فصل تابستان بر شخص تب دار آب خنک بریزید که حرارت آن را آرام می کند. در هر ماه سه روز روزه بگیرید که برابر با روزه یک عمر است. و ما دو پنجشنبه را که یک چهارشنبه در میان آن دو است روزه می گیریم، زیرا که خداوند دوزخ را در روز چهارشنبه آفریده است. هر گاه یکی از شما در پی حاجتی است، بامداد روز پنجشنبه اقدام کند که پیامبر خدا (ص) فرمود: «خدایا! روز پنجشنبه را برای امت من مبارک گردان.» و آنگاه که می خواهد از

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۶۳

خانه بیرون آید، آیه های آخر سوره آل عمران و آیه الکرسی و سوره «اَنَا انزلناه» و سوره حمد را بخواند که حوائج و نیازهای دنیایی و آخرتی او روا خواهد شد. بر شما باد که لباس های ضخیم بپوشید که هر کس لباس نازک بپوشد، دینش هم نازک و ناتوان خواهد شد.

هیچ کدام از شما با لباس بدن نما در برابر خداوند متعال نایستد. به سوی خداوند متعال توبه نمایید و خود را در محبت او وارد سازید؛ چرا که خداوند متعال توبه کنندگان و پاکیزگان را دوست می دارد و مؤمن همواره توبه کننده است. هر گاه مؤمنی به برادرش بگوید: اف، رشته برادری بین آن دو بریده می شود و اگر به او بگوید: تو کافری، یکی از آن دو کافر می گردد. و هر گاه برادرش را متهم سازد، اسلام در دل او همچون آب

شدن نمک در آب، حل می شود. در توبه برای کسی که توبه کند، باز است. پس به سوی خدا توبه خالص نمایید، باشد که پروردگارتان گناهان شما را ببوشاند. و آنگاه که پیمان بستید، به پیمانتان وفا کنید که هیچ نعمت و نشاط زندگی از بین نرفته مگر به وسیله گناهانی که مرتکب شده اند، و بی تردید خداوند نسبت به بندگانش ستم روا نمی دارد. و اگر آنان در آن هنگام با دعا و زاری به استقبال آن می رفتند نعمشان زایل نمی شد و اگر آنان به هنگام فرود نعمت و زوال نعمت با نیت‌های راستین به سوی خدا پناه برده و سستی نکرده و زیاده روی نمی کردند، البته خداوند هر فسادی را برای آنان اصلاح می کرد و هر شایسته ای را برای آنان باز می گرداند. و هر گاه عرصه بر مسلمانی تنگ شد، از پروردگارش شکوه نکند؛ بلکه به سوی پروردگارش که کلیدهای کارها و تدبیر آن به دست اوست شکایت برد. در هر کس یکی از سه چیز است: فال بد زدن، تکبر و آرزو؛ پس هر گاه یکی از شما فال بد زد به آن اعتنا نکرده و کارش را ادامه داده و خدا را به یاد آورد. و هنگامی که از تکبر ترسید، با بنده و نوکر خود هم غذا شده و گوسفند را خود بدوشد. و چون آرزو کرد از خداوند متعال بخواهد و به سوی او زاری کرده و نفسش او را به گناه وادار نسازد. با مردم آن اندازه که شناخت دارند، معاشرت کنید و از آنچه که نمی شناسند واگذارید و آنها را بر خود و ما مشورانیید که امر ما دشوار

و سخت است و به جز فرشته مقرب یا پیامبر مرسل یا بنده ای که خداوند دلش را برای ایمان آزموده، کسی نمی تواند آن را تحمل کند. آنگاه که شیطان دل یکی از شما را وسوسه کرد، بایستی به خدا پناه برده و بگوید به خدا و پیامبرش ایمان آورده و دینم را به او خالص گردانیدم. و هر گاه خداوند متعال به مؤمنی لباس نو پوشاند، وضو گرفته و دو رکعت نماز بخواند، که در آن دو سوره حمد و آیه الکرسی و سوره «قل هو الله احد» و سوره «انا انزلناه» بخواند آنگاه خدایی را که عورت او را پوشانده و او را میان مردم زینت داده سپاس گوید. و بسیار بگوید: «هیچ نیرو و توانایی جز از جانب خدای والا و بزرگ نیست.» که اگر چنین کند

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۶۵

خدا را در آن لباس معصیت نکرده و به هر نخی که در آن لباس است فرشته ای گماشته شود که برای او خدا را تقدیس نموده و برای او آمرزش بخواهد و ترحم نماید.

بدگمانی را از میان خود بدور اندازید که خداوند متعال از این کار باز داشته است. من به همراه پیامبر خدا (ص) و خاندانم و دو فرزندانم با هم در کنار حوض (کوثر) هستیم، هر کس ما را بخواهد، بایستی سخن ما را گرفته و به کردار ما عمل نماید، زیرا که هر خاندانی افراد نجیبی دارند و شفاعت از برای ماست، و دوستان ما نیز شفاعت خواهند نمود. پس برای ملاقات با ما در کنار حوض از همدیگر پیشی گیرند، زیرا که ما دشمنان را از خود

می رانیم و دوستان و پیروانمان را از آن سیراب می نماییم و هر کس شربتی از آن بنوشد، پس از آن هرگز تشنه نگردد، حوض ما سرشار است که در آن دو چشمه آب است که از بهشت در آن می ریزد: یکی از چشمه تسنیم و دیگر از معین (چشمه گوارا) که پیرامون آن زعفران است و ریگک هایش از لؤلؤ و یاقوت است که همان (حوض) کوثر است. کارها به دست خداست، نه در دست بندگان؛ و اگر به دست بندگان بود، هرگز دیگری را بر ما بر نمی گزیدند و لیکن خداوند رحمتش را به هر کس که بخواهد مخصوص می گرداند. پس خدای را در برابر نعمت های اولیه در جهت حلال زاده بودن سپاس گوئید.

هر چشمی در روز رستاخیز گریان است و هر دیده ای در روز رستاخیز بیدار، مگر چشمی که خداوند آن را ویژه کرامتش قرار داده باشد و بر هتک حرمتی که از امام حسین (ع) و خاندان پیامبر (ص) شد گریه کرده باشد. شیعه ما به منزله زنبور است که اگر مردم می دانستند در باطن آنها چیست آنها را می خوردند. آنگاه که مردی مشغول خوردن غذاست، او را شتاب زده نکنید تا از غذا خوردن فارغ شود و نیز کسی که بر قضای حاجت گذشته تا کارش تمام شود، شتابزده نکنید. هر گاه یکی از شما از خواب بیدار شد، بگوید: «معبودی جز خدای بردبار و کریم، زنده و پاینده نیست که او بر هر چیزی توانا است، منزّه است پروردگار پیامبران و خدای فرستادگان و پروردگار آسمان های هفت گانه و آنچه در آنهاست و پروردگار زمین های هفت گانه و آنچه در آنهاست و پروردگار عرش بزرگ و

سپاس از آن پروردگار جهانیان است.» و آنگاه که از خوابش بیدار شد، پیش از ایستادن بگوید: «خداوند مرا بس است، پروردگارم برای من از مردم بس است، بس است کسی که او از آن روزی که بودم برای من بس است. خداوند برای من بس است که خوب کار سازی است.» و هر گاه یکی از شما شب هنگام از خواب برخاست، به اطراف آسمان نگرسته و بخواند: «به راستی که در آفرینش آسمان و زمین - تا - به راستی که تو در وعده گاه خلاف نمی کنی.» سر کشیدن به چاه زمزم درد را از بین می برد، پس از آب آن که در سمت رکن حجر الاسود است بیاشامید که در زیر حجر الاسود چهار چشمه بهشتی

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۶۷

است: فرات، نیل و دو چشمه سیحان و جیحان که دو رودخانه اند.

مسلمان نبایستی در رکاب کسی که به فرمان خدا ایمان ندارد و در مورد غنیمت دستور خدا را اجرا نمی کند، به جهاد برود که اگر در چنین جنگی کشته شود، دشمن ما را در منع حقوق ما و ریختن خون ما یاری کرده است و مرگ او مرگ دوران جاهلیت است. یاد ما اهل بیت از دردها، بیماری ها و وسوسه های تردیدآمیز شفاست و آمدن به سوی ما مایه خشنودی پروردگار بزرگ است و آن که دستورات ما را گرفته و عمل کند، فردای قیامت در جایگاه قدس با ما خواهد بود. و آن که منتظر امر ما باشد، همچون کسی است که در راه خدا به خون غلتیده است. هر که جنگ ما با دشمنان را ببیند و یا ناله دادخواهی ما را

بشنود و ما را یاری ننماید، خداوند او را به صورت در آتش می افکند. آنگاه که مردم بیم داشته باشند و راه ها بر آنان تنگ گردد.

ما دروازه فریادرسی آنان هستیم و ما باب حطه (ریزش گناه) هستیم و آن در سلامتی است که هر کس از آن داخل گردد رهایی یافته و هر کس باز ماند نابود می گردد. خداوند به وسیله ما آغاز می نماید و به وسیله ما پایان می دهد و به خاطر ما آنچه بخواهد محو می کند و به جهت ما استوار می سازد و به واسطه ما شرّ دوران سخت را برمی گرداند و به خاطر ما باران فرو می فرستد، پس فریب کار (شیطان) شما را از خدا فریب ندهد. از روزی که خدای متعال درهای آسمان را بسته، یک قطره آب از آن فرود نیامده و اگر قائم ما (ع) قیام نماید آسمان بارانش را ببارد و زمین گیاهش را برویاند و کینه از دل بندگان زدوده شود و درندگان و چهارپایان با یک دیگر در صلح و آشتی بوده، تا آنجا که زنی از عراق تا شام راه بیفتد و جز بر سبزه زاران گام ننهد و زیور و زینت خود را بر سر داشته شد، هیچ درنده ای او را به هیجان نیاورده و او از هیچ چیزی نترسد.

اگر بدانید که جایگاه شما در میان دشمنان و بردباری شما بر آزاری که می شنوید چقدر والاست، قطعاً چشم هایتان روشن می گردد. و اگر مرا از دست بدهید پس از من کارهایی را خواهید دید که هر کدام از شما آرزوی مرگ کند از آنچه از منکران و تجاوزکاران حق خدا و بیم بر جان خود ببیند. پس

در چنین روزی همگی به ریسمان خدا چنگ زنید و پراکنده نشوید و بر شما باد بردباری و نماز و تقیه. بدانید که خداوند متعال از بندگانش کسانی را که رنگارنگ اند دشمن می‌دارد. پس، از حق و ولایت اهل حق برکنار نشوید، زیرا که اگر کسی به جای ما دیگری را برگزیند نابود می‌گردد و دنیا از دستش فوت شده و با حسرت از دنیا می‌رود.

هنگامی که یکی از شما به خانه اش وارد شد به اهل خانه سلام دهد و بگوید: سلام

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۶۹

علیکم و اگر کسی در خانه نباشد بگوید: سلام بر ما از جانب پروردگاران، و بایستی هنگام ورود به خانه اش سوره «قل هو الله احد» را بخواند که فقر را از بین می‌برد. به کودکان خود نماز یاد دهید و آنگاه که هشت ساله شدند جهت نماز خواندن مورد بازخواست قرار دهید. از نزدیک شدن به سگان پرهیزید، کسی که سگ در حال رطوبت به او برخورد، خود را بشوید و اگر خشک باشد بر لباس خود آب پاشد.

هر گاه از حدیث ما چیزی که معنایش را نمی‌فهمید شنیدید آن را به خود ما بازگردانید و در مورد آن توقف کنید و تسلیم شوید تا حق بر شما آشکار گردد و از فاش کنندگان راز و عجول مباشید. تندروان و غالیان به ما بازگشته و کوتاه ورزان بازمانده که در حق ما کوتاهی کرده اند، بایستی به ما بیوندند. هر کس به ما چنگ زند به ما ملحق می‌شود و هر کس به جز راه ما گام بردارد غرق می‌شود. برای دوستان ما فوج هایی از رحمت خدا و برای دشمنان ما

فوج هایی از خشم خداست، و راه ما میانه روی و در دستورات ما رشد و راهیابی است.

در پنج مورد شك نمی شود: نماز وتر، نماز جمعه، و دو رکعت نخست از نمازهای واجب و نماز صبح و نماز مغرب و هر گاه بنده ای وضو نداشته باشد، قرآن نخواند تا وضو بگیرد. آنگاه که در نمازید. هر سوره ای که می خوانید رکوع و سجود آن را به طور کامل به جای آورید. مرد در پیراهنی که حمایل وار به تن کرده، نماز نخواند که از کارهای قوم لوط بوده است.

نماز خواندن برای مرد در لباسی که دو طرف آن را به گردنش گره زده و پیراهنی ضخیم که دگمه هایش را بسته، کفایت می کند. مرد نبایستی بر صورت یا فرشی که در آن تصویر باشد سجده کند و اگر تصویر در زیر پایش بوده یا چیزی بر آن بیندازد که آن را بپوشاند، جایز است. مرد نباید درهم هایی را که تصویر دارد در حال نماز در لباسش گره زند. و جایز است که آن درهم ها را اگر می ترسد در کیسه ای یا در لباس دیگر قرار دهد و به کمرش ببندد. مرد نبایستی بر خرمن گندم و خرمن جو و به هیچ نوع خوردنی سجده کند، و نیز نباید بر نان سجده نماید و مرد تا نام خدا را بر زبان نیاورده وضو نگیرد تا این که بسم الله گفته، پیش از دست زدن بر آب بگوید: «به نام خدا و با خدا، خداوند! مرا از توبه کنندگان و پاکیزگان قرار ده.» آنگاه که از وضویش فارغ شد بگوید: «گواهی می دهم که معبودی جز خدا نیست که یکتاست و شریکی ندارد و گواهی

می دهم که محمد بنده و فرستاده اوست.» که در این هنگام سزاوار آمرزش خواهد بود.

کسی که با شناختن حق نماز، نماز خواند آمرزیده می شود. مرد نایستی در هنگام

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۷۱

نماز واجب نماز نافله بخواند؛ مگر عذری داشته باشد که پس از آن در صورت امکان قضا نماید، خداوند می فرماید: «کسانی که همواره در نمازند» یعنی کسانی که همواره آنچه شب از آنان فوت می شود در روز، و آنچه در روز از آنان فوت شده در شب قضا می کنند، در وقت نماز واجب قضای نماز نافله نمی شود. نخست نماز واجب را بخوان، آنگاه هر چه خواستی نماز دیگر بخوان.

نماز در مکه و مدینه برابر هزار نماز است و انفاق یک درهم در راه حج برابر با هزار درهم است. مرد بایستی در نمازش خشوع داشته باشد که هر کس دلش برای خدا خاشع شد اعضای بدنش خاشع شده و با چیزی بازی نمی کند. قنوت در نماز جمعه پیش از رکوع رکعت دوم است و در رکعت نخست سوره حمد و سوره جمعه خوانده می شود و در رکعت دوم سوره حمد و منافقین. در هر دو رکعت پس از دو سجده بنشینند تا اعضای بدن شما آرام گیرد، سپس برخیزید که ما چنین می کنیم.

هنگامی که یکی از شما در پیشگاه خداوند متعال ایستاد، دست خود برابر سینه اش بلند کند و آنگاه که یکی از شما در برابر خداوند بوده، بایستی سینه اش را جلو برده و کمرش را راست نگه داشته و خم نشود و هر گاه یکی از شما از نمازش فارغ شد، باید دو دست خود را به آسمان بلند کرده و

در دعا زیاده روی کند.

عبد الله بن سبا گفت: ای امیر مؤمنان! مگر خدا در همه جا نیست؟ فرمود: چرا.

گفت: پس چرا بنده دست هایش را به سوی آسمان بلند کند؟ فرمود: مگر در قرآن نمی خوانی که: «روزی شما و آنچه بدان وعده داده شده اید در آسمان است» پس روزی را جز از جایی که برای آن شخص می توان خواست می شود که جای معین روزی و هر چه خدا وعده داده آسمان است. بنده از نمازش بر نمی گردد تا آن که از خدا بهشت را بخواهد و به او از آتش دوزخ پناه برده و از او بخواهد که از حور العین به او همسر دهد. هر گاه یکی از شما برای نماز ایستاد، بایستی نماز وداع کننده بخواند، و لبخند نماز را قطع نمی کند؛ ولی قهقهه باعث قطع نمازش می شود، هنگامی که خواب به دل راه یافت وضو واجب می شود و هر گاه در حال نماز خواب بر چشمت غلبه کرد نماز را قطع کن و بخواب؛ زیرا که تو نمی دانی به خود دعا می کنی یا نفرین می نمایی یا شاید به خودت نفرین می کنی.

هر کس ما را به دلش دوست داشته و با زبانش یاری مان کند و در رکاب ما با دستانش با دشمنانمان بجنگد، او در بهشت با ما و در درجه ما خواهد بود و کسی که ما را به دلش دوست داشته و با زبانش ما را یاری کند و در رکاب ما با دشمنانمان جنگ نکند، او از آن که گفتیم دو درجه پائین تر خواهد بود و هر که ما را به دلش دوست داشته و با زبان و دستش یاری نکند، او در

بهشت خواهد بود. و هر که ما را به دلش

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۷۳

دشمن داشته و با زبانش و دستش بر علیه ما ضرر رساند، او با دشمن ما در آتش خواهد بود و هر که ما را به دلش دشمن داشته و با زبانش بر ما ضرر بزند او در دوزخ خواهد بود و هر که ما را به دلش دشمن داشته و به ما با زبان و دستش ضرر نزند او در آتش خواهد بود، به راستی که بهشتیان به خانه های شیعیان ما می نگرند؛ همان گونه که آدمی به ستارگان آسمان می نگرد.

هر گاه از سوره های تسبیح دار که در اواخر قرآن است خواندید، بگویید: «پاک و منزّه است خدای والا»، و هر گاه آیه «به راستی که خدا و فرشتگانش بر پیامبر صلوات می فرستند» را خواندید، پس بر او صلوات بفرستید؛ چه در نماز باشید یا در غیر آن.

در بدن چیزی که از چشم کمتر شکر خدا کند نیست، پس هر چه او می خواهد به او ندهید؛ مبادا شما را از یاد خدا غافل سازد. آنگاه که سوره «تین» را خواندید در آخرش بگویید: «و ما بر این امر از گواهان هستیم.» وقتی خواندید: «بگویید به خدا ایمان آوردیم» بگویید: «به خدا ایمان آوردیم تا برسید به مسلمون.» هنگامی که بنده ای در تشهد در دو رکعت آخری در حال نشسته بگوید: «گواهی می دهم که معبودی جز خدایی که شریکی ندارد نیست و گواهی می دهم که محمّد بنده و فرستاده خداست و به راستی که قیامت فرا رسنده است و تردیدی در آن نیست و خداوند آنچه را که در گورهایست بر می انگیزاند»،

آنگاه اگر حدثی از او سر زد نمازش به پایان رسیده است. خداوند به چیزی که سخت تر از پیاده رفتن به خانه اش باشد، پرستش نشده است. خیر را در سم و گردن شتران به هنگام آمد و رفتشان بخواهید. این که نیبذ سقایه نامیده شده، به این جهت است که پیامبر خدا (ص) دستور داد کشمش را که از طائف برای حضرتش آورده بودند، بخیسانند و در حوض زمزم بریزند که آبش تلخ بود و حضرت می خواست تلخی آن بشکند، پس اگر آب کشمش کهنه شد از آن نیشامید. هنگامی که مرد برهنه شود شیطان به او نگریسته و طمع می کند، پس خود را بپوشانید، مرد نباید لباس خود را از رانش دور کرده و در میان گروهی بنشیند. کسی که چیزی را که بوی آزار دهنده دارد بخورد (مثل سیر یا پیاز) بایستی به مسجد نزدیک شود. مرد بایستی در سجده نماز واجب قسمت اخیر بدن خود را بلند کند. هر گاه یکی از شما بخواهد غسل کند، بایستی از دو بازوی خود آغاز کرده و آنها را بشوید، هنگامی که نماز خواندی بایستی خودت قرائت و تکبیر و تسبیح را بشنوی، و آنگاه که از نماز فارغ شدی به سمت راست خود برگردان.

از دنیا توشه بگیر که بهترین توشه ای که از آن برمی گیری پارسایی است. از بنی اسرائیل دو امت گم شدند: یکی در دریا و دیگری در خشکی، پس به چیزی که

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۷۵

حلال بودنش را می شناسید نخورید. هر کس دردی را که به او رسیده سه روز از مردم پنهان دارد و به خدا شکوه کند بر

خدا لازم است که او را از آن درد شفا بخشد.

دورترین حال بنده از خدا هنگامی است که هم‌تش شکم و شهوت جنسی اش باشد. مرد نباید به سفری که در آن به دین و نمازش بیمناک است برود. به چهار چیز شنوایی داده شده: پیامبر، بهشت، دوزخ و حور العین، پس هنگامی که بنده نمازش به پایان رسید باید به همراه پیامبر (ص) صلوات بفرستد و از خدا بهشت درخواست کند و به خدا از آتش پناه ببرد و از او بخواهد که حور العین را به همسری او درآورد؛ زیرا کسی که به پیامبر خدا (ص) صلوات بفرستد پیامبر (ص) صلواتش را می‌شنود و دعای او به بالا برده می‌شود و کسی که از خدا بهشت در خواست کند، بهشت می‌گوید: پروردگار من! آنچه بنده ات خواست، به او عطا کن و کسی که از آتش پناه ببرد، آتش گوید: ای پروردگار من! بنده ات را از آنچه که به تو پناه آورد پناهش ده و کسی که حور العین بخواهد، آنها می‌گویند: خداوند! آنچه بنده ات خواست به او عطا کن. غنا (ساز و آواز) نوحه سرایی شیطان به خاطر بهشت است.

هر گاه یکی از شما بخواهد بخوابد دست راستش را زیر گونه راستش بگذارد و بگوید: «به نام خدا پهلویم را به خاطر خدا و بر ملت ابراهیم و دین محمد (ص) و ولایت کسی که خداوند اطاعت او را واجب فرموده، بر زمین نهادم. آنچه خدا بخواهد می‌شود و آنچه نخواهد نمی‌شود.» هر کس این دعا را به هنگام خواب بخواند، از دزد و پیش آمد مهلک و ویرانی خانه در امان می‌ماند و فرشتگان

بر او آمرزش می خواهند. کسی که به هنگام رفتن به بستر خود سوره «قل هو الله احد» را بخواند خداوند متعال برای او پنجاه هزار فرشته می گمارد که آن شب او را پاسداری نمایند.

و هر گاه یکی از شما بخواهد بخوابد، پهلو بر زمین نگذارد تا این که بگوید: «جان، دین، خانواده و فرزند و دارایی و سرانجام عمل خود و هر چه را که پروردگارم روزیم کرده و در دسترس من قرار داده به پناه عزّت و شکوه خدا و عظمت خدا و جبروت خدا و سلطنت خدا و رحمت خدا و مهربانی خدا و آمرزش خدا و نیروی خدا و توانایی خدا و جلال خدا و رفتار خدا و ارکان خدا و گردآوردن خدا و پیامبر خدا (ص) و به توانایی خدا بر آنچه بخواهد سپردم از شرّ جانوران سمّی و خزنده گزنده و از شرّ پری و آدمی و از شرّ هر چیزی که بر روی زمین می جنبد و از شرّ آنچه که از زمین بیرون می آید و از شرّ آنچه که از آسمان فرود می آید و آنچه بر آسمان بالا می رود و از شرّ هر جنبنده ای که تو گیرنده زمام او هستی، به راستی که پروردگارم بر راه راست است و او بر هر چیزی تواناست و هیچ نیرو و توانایی نیست مگر از جانب

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۷۷

خدای والا و عظیم»، که پیامبر خدا (ص) با این دعا حسن و حسین (ع) را تعویذ نمود و به ما نیز چنین دستور می داد.

و ما گنجینه داران دین خدا هستیم، و ما چراغ های درخشان دانش هستیم، آنگاه که پرچمدار و

مهتری از ما از دنیا رود مهتر و پرچمدار دیگری پدیدار گردد. کسی که از ما پیروی کند گمراه نمی گردد و هر که ما را انکار کند راه نمی یابد. و هر کس دشمن ما را به ضرر ما یاری کند نجات نمی یابد و آن که ما را به دشمن بسپارد هرگز یاری نگردد. پس به جهت طمع دنیا و دارایی اندکی که از دست شما رفتنی است و شما نیز از آن جدا خواهید شد، از حد ما باز نایستید؛ زیرا کسی که دنیا را بر آخرت ترجیح دهد و به جای ما آن را برگزیند، فردا (رستاخیز) حسرت بزرگی به او دست خواهد داد و این است معنای گفتار خداوند که: «مبادا کسی گوید: ای حسرت و اندوه بر آنچه در باره خدا کوتاهی نمودم؛ گر چه از خوارشدگان می باشم.» کودکان خود را از چربی (که از خوردن غذای چربی آلوده شده اند) بشوید؛ زیرا که شیطان چربی مانده از غذا را می بوید و کودک در حال خواب می ترسد و دو فرشته نویسنده از آن اذیت می بینند. نخستین نگاهتان به زن از آن شماسست؛ ولی نگاه دیگری در پی آن ننمایید و از فتنه حذر کنید. شراب خوار دائم آنگاه که به ملاقات خدا می رود همچون بت پرست خدا را ملاقات می کند. حجر بن عدی گفت ای امیر مؤمنان! شراب خوار دائم چه کسی است؟ فرمود: کسی که هر وقت شراب پیدا کرد بنوشد.

کسی که مست کننده ای بنوشد تا چهل شبانه روز نمازش پذیرفته نمی شود. هر کس به مسلمانی سخنی گوید که هدفش کاستن از شخصیت او باشد، خداوند متعال او را در میان خبال (چرک و

خون دوزخیان و زنان زناکار) زندانی می کند تا دلیلی برای گفته خود بیاورد. مرد نباید با مرد دیگر در زیر یک روانداز بخوابد، و همچنین زنی نبایستی با زن دیگر در زیر یک روانداز بخوابد و کسی که چنین کند واجب است که تأدیب شود که همان تعزیر است.

دبّا را که نوعی کدوست بخورید که مغز را زیاد و تقویت می کند و پیامبر خدا (ص) از آن خوشش می آمد. پیش از غذا و پس از آن ترنج بخورید که خاندان محمّد (ع) چنین می کردند. گلابی دل را جلا داده و دردهای درونی را آرامش می بخشد.

آنگاه که شخصی به نماز ایستد، ابلیس از روی رشک به او نگاه می کند، به جهت این که می بیند که رحمت خدا او را فرا گرفته است. بدترین کارها، کارهای نوظهور (بدعت ها) است، بهترین کارها آن است که مایه خشنودی خدای متعال باشد، هر که دنیا را پرستیده و آن را بر آخرت ترجیح دهد، سرانجام ناگواری خواهد داشت.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۷۹

آب را مایه خوش بویی سازید. هر کس از خدا به آنچه که به او قسمت کرده خشنود و راضی گردد، بدنش آسوده می گردد کسی که زندگی و عمرش در کاری که او را از خدای متعال دور می کند صرف کند، زیان کرده است، اگر نماز گزار بداند که چقدر از جلال خدا او را فرا گرفته است دوست نمی دارد که سر از سجده اش بردارد.

پرهیزید از این که کارهایتان را به تأخیر اندازید، آنچه در توانتان است مبادرت کنید، آنچه روزی شماست به زودی با ناتوانی شما هم به شما خواهد رسید و آنچه به زیان شماست

هرگز نمی‌توانید با هیچ راهی آن را از خود دور سازید. امر به معروف کنید و از کارهای بد بازدارید و به آنچه به شما می‌رسد صبر کنید، نور مؤمن شناخت حق ماست. بدترین کوری‌ها برای کسی است که از دیدن برتری ما کور باشد و با ما دشمنی ورزد بدون این که گناهی از ما نسبت به او سرزده باشد؛ جز این که ما او را به حق فراخوانده ایم و دیگران او را به سوی فتنه و آشوب و دنیا فراخوانده‌اند، او آنها را گرفته و آشکارا از ما بیزاری جسته و دشمنی می‌کند.

پرچم حق به دست ماست، هر که در سایه آن درآید بر او سایه می‌افکند و هر کس بدان پیشی کند، کامیاب گردد و هر کس از آن بازماند نابود گردد و هر که از آن جدا شود سرنگون گردد و هر کس بدان چنگ زند نجات یابد. من رئیس و پیشوای مؤمنان هستم و مال و ثروت رئیس و پیشوای ستمگران است، به خدا سوگند! مرا جز مؤمن دوست و به جز منافق دشمن نمی‌دارد.

آنگاه که برادرانتان را ملاقات کردید با هم دست دهید و اظهار خوشرویی و شادمانی نمایید تا از یک دیگر جدا شوید، آنچه بار گناه بر گردنتان است برداشته می‌شود. هر گاه یکی از شما عطسه کرد به او دعا کرده و بگویید: «خدا تو را رحمت کند» و او در پاسخ بگوید: «خداوند شما را آمرزیده و رحمت کند.» خداوند متعال می‌فرماید: «و آنگاه که تحیتی به شما گفته شد، بهتر از آن گوئید یا همان را بازگردانید.» با دشمن خود

دست بده گرچه دوست ندارد؛ زیرا که این از دستورات خدا بر بندگانش است که می فرماید: «با بهترین وجه دفاع نما تا کسی که میان تو و او دشمنی است گویی دوستی صمیمی است و این روش را فرا نمی گیرد مگر کسانی که صبر کرده و فرا نمی گیرد مگر کسی که دارای بهره بزرگی است.» سخت ترین مجازاتی که در مورد دشمن می کنی، این باشد که در باره او خدا را اطاعت کنی و برای تو کافی است که بینی دشمنت معصیت خدای متعال را انجام می دهد. دنیا در گردش است، پس بهره خود را از آن به نیکوترین وجه بگیر تا نوبت تو فرا رسد.

مؤمن بیدار، مراقب و بیمناک است، و در انتظار یکی از دو پیشامد خوب است:

(فرج دنیایی و سعادت آخرتی) و از بلا- به این جهت می ترسد که مجازات گناه او باشد، به رحمت پروردگارش امیدوار است، مؤمن از بیم و امید خالی نیست، از آنچه

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۸۱

پیش فرستاده بیمناک است، و از جستجوی آنچه خدا به او وعده داده غفلت نمی کند و از آنچه خداوند او را بیم داده ایمن نیست. شما آبادکنندگان زمین هستید، همان کسانی که خداوند شما را در آن جای داده تا ببیند چگونه رفتار می کنید. پس در آنچه از شما می بیند مراقب باشید! از شاهراه حرکت کنید تا این که دیگران جای شما را نگیرند. هر کس عقلش کامل است، رفتارش نیکوست. و در دینش نیکو بنگرد: «به سوی آمرزشی از پروردگارتان و بهشتی که به پهنای آن آسمان ها و زمین است و برای پرهیزکاران مهیا شده است، بشتابید.» زیرا که شما

بدان هرگز دست نخواهید یافت مگر با پارسایی، کسی که زنگار گناه گیرد از یاد خدا کور شود.

هر کس دستور پیشوای الهی را ترک کند، خداوند شیطانی به او بگمارد که همنشین او گردد، چرا مخالفان شما در گمراهی خودشان از شما بیناتر و در صرف مالی که در دست دارند، از شما بخشنده ترند؟ این نیست مگر این که شما به دنیا اعتماد کردید و به ستم کشیدن راضی شدید و به مال اندک دنیا حرص ورزیدید و در مورد آنچه وسیله عزت و شکوه و نیک بختی شما و نیروی شما بر ستمگران شما بود، کوتاهی کردید، نه در باره آنچه خدا به شما دستور داده از او حیا می کنید و نه برای خود اندیشه می کنید و شما هر روز در ستمی تازه هستید و شما از خوابتان بیدار نمی شوید و سستی شما به پایان نمی رسد. آیا نمی بینید که شهرها و دین شما هر روز ضایع تر می گردد و شما در غفلت دنیا به سر می برید، خداوند متعال به شما می فرماید: «به کسانی که ستمگرند اعتماد نکنید که آتش شما را فرا گیرد و جز خدا برای شما دوستانی نیست و آنگاه یاری نمی شوید.» فرزندانان را نامگذاری کنید و اگر نمی دانید که پسر است یا دختر، نامی بر آنان انتخاب کنید که بر مرد و زن اطلاق می شود، زیرا فرزندان سقط شده در روز رستاخیز به هنگام ملاقات با شما که نامگذاری نکرده باشید، فرزند سقط شده به پدرش گوید:

چرا مرا نامگذاری نکردی؟ که پیامبر خدا محسن (ع) همه را پیش از تولدش نامگذاری کرد.

پرهیزید از این که سر پا ایستاده آب بیاشامید که موجب درد

بی درمانی است، مگر آن که خداوند او را عافیت بخشد. آنگاه که به چهارپایان سوار شدید خدای متعال را به یاد آورید و بگویید: «پاک و منزّه است کسی که این حیوان را مسخّر ما ساخته و ما توانایی آن را نداشتیم و به سوی پروردگارمان بازگشت خواهیم نمود.» هر گاه یکی از شما به سفر رود بگوید: «خداوندا! تو همراه من در سفر و باری که در پشت کشیده می شود و جانشین من در خانواده و مال و فرزندانم می باشی»، و چون در منزل فرود آمدید بگویید: «خداوندا! ما را در منزل با برکتی فرود آور که تو بهترین فرود آورندگانگی». آنگاه که چیزی از نیازمندی های خود را از بازار خریدید به هنگام ورود به بازار بگویید: «گواهی می دهم که خدایی جز خدای یکتا نیست که

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۸۳

شریکی ندارد و گواهی می دهم که محمد بنده و فرستاده اوست، خداوندا! من از کالاهای زیان آور و سوگند دروغ به تو پناه می برم و به تو از کساد پناه می برم».

کسی که پس از نماز خواندن منتظر فرا رسیدن نماز دیگر باشد از زیارت کنندگان خدای متعال به شمار می آید و بر خداوند متعال لازم است که زائرش را بزرگ داشته و آنچه می خواهد عطایش فرماید. آن که حج و عمره به جای آورد مهمان خداست و خداوند آمرزش را به او بی دریغ عطا می کند.

کسی که به کودکی که هنوز شعور ندارد نوشابه مست کننده بدهد، خداوند متعال او را در میان خبال که چرک و خون دوزخیان و زنان زناکار است زندانی می کند تا به کاری که کرده دلیلی بیاورد، صدقه برای مؤمن سپر

بزرگ از آتش است و برای کافر وسیله حفظ مال اوست که به زودی عوض صدقه اش به او داده می شود و بلاها از او گردانده می شود ولی در جهان آخرت بهره ای ندارد.

دوزخیان به وسیله زبان به آتش افکنده می شوند و نوریان به وسیله زبان نور بخشیده شده اند، پس زبان خود را نگهدارید و آن را به یاد خدا مشغول سازید پلیدترین کارها آن است که گمراهی بار آورد و بهترین دست آوردها کارهای خیر است. پرهیزید از این که صورت کشیده (بسازید) که در روز رستاخیز از آن بازپرسی خواهید شد. و چون خاشاکی از تو به وسیله فردی گرفته شد، بگو: خداوند آنچه را که خوش نداری از تو دور سازد. آنگاه که از حمام بیرون آمدی و برادرت به تو گفت: «حمام و آب گرمت خوش باد»، بگو: «خداوند خاطرت را آسوده سازد.» و آنگاه که برادرت به تو گفت: «خداوند بر تو سلام فرستد.» بگو: «و تو را نیز خداوند سلام فرستاده و در بهشت جای دهد.» در جاده و شاهراه ادرار نکرده و دفع مدفوع نکن.

درخواست کردن پس از مدح و ثناگویی است، پس نخست خدای را ثنا گوید، آنگاه نیازمندی های خود را درخواست کنید. خدا را ثنا گوید و او را مدح کنید پیش از آن که نیازمندی ها را بخواهید. ای کسی که دعا می کنی! چیز نشدنی و غیر حلال را درخواست مکن. آنگاه که بخواهید که به نوزاد پسری مبارک باد گوید، بگوید: «خداوند این بخشش را برای تو مبارک گرداند و او را به رشد رسانده و نیکی او را به تو روزی کند.» و هر گاه برادرت از

مکه باز آمد، میان دو چشمش و دهانش را که با آن حجر الاسود را بوسیده که پیامبر خدا (ص) آن را بوسیده بیوس و چشمش را بیوس که با آن به خانه خدای متعال نگریسته و پیشانی و صورتش را بیوس و به هنگام مبارکبادش بگوید: «خداوند حجّ تو را بپذیرد و کوششت را سپاس فرماید و آنچه هزینه کردی عوض دهد و این سفر را آخرین سفر حجّت قرار ندهد.

از افراد پست دوری نمایید که پست کسی است که از خداوند نمی ترسند و که

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۸۵

کشندگان پیامبران در میان آنهاست و دشمنان ما از آنها هستند. به راستی که خداوند متعال توجّهی بر زمین کرد و ما را برگزید و برای ما شیعه ای برگزید که ما را یاری کرده، در شادی ما شاد و در غم و اندوه ما اندوهگین گردند و مال و جان خود را در راه ما ببخشند، آنان از ما بوده و به سوی ما خواهند آمد، از شیعیان ما نیست بنده ای که گناهی را مرتکب شود که ما او را از آن بازداشته ایم، آنگاه بمیرد تا این که به بلایی گرفتار شود که گناهانش را پاک نماید، این بلایا در ثروت یا در فرزندان یا در جانش می باشد تا آن که خدا را ملاقات کند که گناهی نداشته باشد و اگر گناهی بر او بماند، به هنگام مرگش (جان کندن) به او سخت گیرند.

شیعه ما به هنگام مردن، صدیق و شهید از دنیا می رود؛ چرا که امر ولایت ما را تصدیق کرده و به خاطر خداوند متعال در راه ما دوستی و دشمنی کرده

و به خدا و پیامبرش ایمان آورده است، خداوند متعال می فرماید: «و آنان که به خدا و پیامبرانش ایمان آورده اند همینان در پیشگاه پروردگارشان صدیقان و شهیدان هستند، آنان پاداش و نورشان را دریافت خواهند کرد.» بنی اسرائیل به هفتاد و دو گروه پراکنده شدند و به زودی این امت به هفتاد و سه گروه پراکنده خواهند شد که یک گروه در بهشت است. کسی که راز ما را فاش نماید، خداوند سختی آهن را به او بچشاند. در هفتمین روز تولد، فرزندانان را ختنه کنید و گرما و سرما را از این کار باز ندارد، زیرا که ختنه موجب پاکیزگی بدن نوزاد است و به راستی که زمین از ادرار کسی که ختنه نشده زاری می کند. مستی چهار نوع است:

مستی شراب، مستی ثروت، مستی خواب، مستی پادشاهی. هنگامی که یکی از شما خواست بخوابد، بایستی دست راستش را زیر گونه راستش بگذارد؛ زیرا نمی داند که از خوابش بیدار می شود یا نه. دوست دارم که مؤمن در هر پانزده روز یک مرتبه نوره بکشد.

ماهی کمتر بخورید که گوشت بدن را ذوب کرده و بلغم را می افزایشد و تنفس را دشوار می سازد، نوشیدن تدریجی شیر هر دردی را درمان است، به جز مرگ. انار را با پیه آن بخورید که معده را دباغی می کند و دانه ای از انار که در معده جای می گیرد تا چهل شب مایه زندگی دل و روشنی بخش جان و امانی از بیماری و سوسه شیطان است. سرکه، خوب نان خورشتی است که صفرا را می شکند و دل را زنده می کند. کاسنی بخورید که هر بامداد قطره ای از قطره های بهشتی بر آن است.

آب باران بنوشید که بدن را پاکیزه می سازد و بیماری ها را دفع می کند، خداوند متعال می فرماید: «و آبی از آسمان فرود می آورد تا شما را پاکیزه نموده و پلیدی شیطان را از شما زدوده و دل های شما را استوار ساخته و گام های شما را ثابت و استوار نماید.» هیچ دردی

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۸۷

نیست مگر آن که در سیاه دانه درمان و شفای آن است؛ مگر مرگ. گوشت گاو بیماری آور است و شیرش درمان و روغنش شفاست. بهترین غذا و درمان برای زن باردار خرما است. خداوند متعال به مریم (ع) می فرماید: «درخت خرما را بجنبان تا خرمای تازه ای برای تو بیفتد، پس بخور و بیاشام و دیده خود را روشن ساز.» کام فرزندانان را با خرما بردارید که پیامبر خدا (ص) با حسن و حسین (ع) چنین کرد.

هر گاه یکی از شما خواست با همسرش آمیزش نماید، شتاب نکند که زنان را نیازهایی است. هر گاه یکی از شما زن بیگانه ای دیده و از او خوشش آمد، با زن خود همبستر شود که در همسرش همان است که دیده است؛ و البته نگذارد که شیطان به دلش راه یابد، و چشمش را از آن زن بیگانه بگرداند و اگر همسری ندارد، دو رکعت نماز بگذارد و خدا را فراوان ستایش کند و بر پیامبر و خاندانش صلوات بفرستد، آنگاه از فضل خداوند درخواست کند که خداوند با مهربانی خود به او چیزی می دهد که او را بی نیاز می سازد. چون یکی از شما با همسرش همبستر شود باید کمتر حرف بزند، چرا که حرف زدن در چنین حالی موجب لال شدن فرزند می شود،

هیچ یک از شما در آن حال به درون آلت تناسلی همسرش ننگرد که شاید چیزی ببیند که خوشش نیاید و نیز موجب کوری (فرزند) می شود. هنگامی که یکی از شما خواست با همسرش آمیزش کند، باید بگوید: «خداوندا! من به دستور تو اندام جنسی او را بر خود حلال نمودم و به امانت تو آن را پذیرفتم، پس اگر فرزندی از او برای من مقدر کرده ای، آن را فرزند پسر کامل گردان و برای شیطان در او بهره و شریکی قرار نده.» حقنه یکی از چهار روش درمانی است. پیامبر خدا (ص) فرمود: بهترین چیزی که با آن درمان می کنید حقنه است که شکم را فربه کند و درد درون را پاک کرده و بدن را نیرومند می سازد، از بنفشه به عنوان انقیه استفاده کنید، و بر شما باد حجامت. هر گاه یکی از شما بخواهد با همسر خود همبستر گردد، از آمیزش در اول ماه ها و نیمه های آن خودداری کند، زیرا که شیطان در این دو موقع فرزند می جوید و شیطان ها در این دو وقت می خواهند در فرزند شریک شوند، پس می آیند و به هنگام بسته شدن نطفه شرکت می جویند. از حجامت و نوره کشیدن در روز چهارشنبه خودداری کنید که چهارشنبه روز نحس همیشگی است و در آن روز دوزخ آفریده شده است، و در روز جمعه ساعتی است که هر کس در آن حجامت کند می میرد.

آنچه دو هزار سال پیش از خلقت آسمان ها و زمین به در بهشت نوشته شده

۱۱- جابر از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: دو هزار سال پیش از آن که

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۸۹

خداوند آسمان ها و زمین را بیافریند، به در بهشت نوشته شده: «لا اله

أَلَمَّا اللَّهُ، مُحَمَّدٌ رَسُولَ اللَّهِ، عَلِيُّ أَخُو رَسُولِ اللَّهِ (ص)؛ مَعْبُودِي جِزِ خَدَا نِيَسْتِ، مُحَمَّدٌ پِيَامِبِرِ خَدَا، عَلِيٌّ (ع) بَرَادِرِ پِيَامِبِرِ خَدَا (ص) اَسْتِ.»

نماز چهار هزار باب دارد

۱۲- زکریا بن آدم گوید: از امام رضا (ع) شنیدم که می فرمود: نماز چهار هزار باب دارد.

آنچه هفت هزار سال پیش از آفرینش آدم بر پایه عرش نوشته شده

۱۳- اسماعیل بن غزوان بصری گوید: از امام صادق (ع) شنیدم که می فرمود: زنی از جنیان که عفرانام داشت به حضور پیامبر (ص) شرفیاب می شد و سخن آن حضرت را می شنید و به نزد شایستگان جن می آمد و آنها به دست او اسلام را می پذیرفتند، مدتی پیامبر او را ندید، از جبرئیل در مورد او پرسید، عرض کرد: او به زیارت یکی از خواهران دینی خود که به خاطر خدا او را دوست می دارد رفته است.

پیامبر (ص) فرمود: خوشا به حال کسانی که به خاطر خدا یک دیگر را دوست می دارند! به راستی که خداوند متعال در بهشت ستونی از یاقوت سرخ آفریده که هفتاد هزار کاخ بر آن استوار است و در هر کاخی هفتاد هزار اتاق است که خداوند این ها را برای کسانی که به خاطر او به یک دیگر مهر ورزیده و به زیارت یک دیگر می روند، آفریده است. ای عفران! چه دیدی؟ «۱» گفت: ابلیس را در دریای سبز بر روی سنگی سفید دیدم که دستان خود را به آسمان بلند کرده و می گفت: خدای من! آنگاه که تو به سوگند خود وفا کرده و مرا به دوزخ وارد کنی، پس من تو را به حق محمد، علی، فاطمه، حسن و حسین سوگند خواهم داد که مرا از آن رهایی بخشیده و با آنان محشور گردانی. من به او گفتم: ای حارث! این نام هایی که خدا را با آنها فرا می خوانی چیست؟ او به من گفت: من این نام ها را هفت هزار سال

پیش از آنکه خداوند آدم را بیافریند، بر پایه عرش دیدم، و دانستم که آنها گرامی ترین آفریدگان در پیشگاه خدا هستند. اینک خدا را به حق آنان.

پیامبر فرمود: سو گند به خدا! اگر همه مردم روی زمین خدا را به این نام ها سو گند

(۱) به نظر می رسد که روایت کاستی دارد.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۹۱

دهند، خداوند آنها را پاسخ می دهد.

کسی که روایت کرده که برای خداوند متعال دوازده هزار جهان است

۱۴- عبد الخالق از یکی از روایانش از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: به راستی که برای خداوند متعال دوازده هزار جهان است، که هر جهانی از آنها از آسمان های هفت گانه و زمین هفت گانه بزرگ تر است و هیچ جهانی از آنها نمی داند که جهانی جز آن هم هست و من بر همه آنها جهان ها حجّتم.

اصحاب پیامبر خدا (ص) دوازده هزار تن بودند

۱۵- هشام بن سالم از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: اصحاب پیامبر خدا (ص) دوازده هزار نفر بودند که هشت هزار آنها از شهر مدینه و دو هزار از شهر مکه و دو هزار از آزادشدگان بودند، در میان آنان نه یک نفر جبری، نه مرجئی، نه حروری، نه معتزلی و نه عامل به قیاس و رأی بود. آنان شبانه روز گریه کرده و می گفتند: (خدایا!) پیش از آنکه نان بیات بخوریم جان ما را بگیر. (آنان مشتاق ملاقات پروردگار خود بودند).

نوری که پیش از آفرینش آدم، در پیشگاه خداوند بود

۱۶- محمد بن عبد الله از پدرانش از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: چهار هزار سال پیش از آن که خداوند متعال آدم را بیافریند، من و علی در پیشگاه خداوند یک نور بودیم، هنگامی که خداوند آدم را آفرید، این نور به صلب آدم راه یافت و پیوسته خداوند متعال این نور را از صلبی به صلبی دیگر منتقل می کرد، تا آن که در صلب عبد المطلب استقرار یافت. آنگاه از صلب عبد المطلب بیرون آورده و به دو بخش تقسیمش کرد. پس بخشی در صلب عبد الله و بخشی دیگر در صلب ابو طالب قرار داد. پس علی از من و من از علی هستم، گوشت او از گوشت من و خون او از خون من است. پس هر کس مرا دوست بدارد؛ به دوستی من او را نیز دوست می دارد و هر کس او را دشمن بدارد، به دشمنی من او را دشمن می دارد.

آنچه بیست و دو هزار سال پیش از آفرینش آدم در شانه فرشته محمود نوشته شده بود

۱۷- علی بن جعفر گوید: از امام کاظم (ع) شنیدم که می فرمود: در آن هنگام که پیامبر خدا (ص) نشسته بود، ناگاه فرشته ای وارد شد، او بیست و چهار چهره داشت،

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۹۳

پیامبر خدا (ص) به او فرمود: دوستم جبرئیل! من تو را به چنین صورتی ندیده بودم.

فرشته گفت: من جبرئیل نیستم، نام من محمود است. خداوند متعال مرا فرستاده تا نوری را به همسری نوری دیگر قرار دهم. فرمود: کدام نور با کدام؟ عرض کرد:

فاطمه (س) را به علی (ع). وقتی آن فرشته برگشت، حضرت متوجه شد که میان دو شانه اش نوشته شده: محمد پیامبر خدا (ص) و علی (ع) جانشین

اوست. پیامبر خدا (ص) فرمود: از چه زمانی این نوشته میان دو شانه توست؟ عرض کرد: بیست و دو هزار سال پیش از آن که خدای متعال آدم را بیافریند.

خداوند متعال یک صد و بیست و چهار هزار پیامبر و یک صد و بیست و چهار هزار وصی آفرید

۱۸- دارم بن قبیصه از امام صادق (ع) از پدران بزرگوارش، از امیر مؤمنان علی (ع) از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: خداوند متعال یک صد و بیست و چهار هزار پیامبر آفرید که من در پیشگاه خدا گرامی ترین آنها هستم و بر این امر مباحثات نمی کنم. و خداوند متعال یک صد و بیست و چهار هزار وصی آفرید که علی (ع) در پیشگاه خدا از همه آنان گرامی تر و بهتر است.

۱۹- زید بن علی از پدرش امام سجّاد (ع) از پدر بزرگوارش امام حسین (ع) از امیر مؤمنان (ع) از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: خداوند متعال یک صد و بیست و چهار هزار پیامبر آفرید که من گرامی ترین آنان در نزد خدا هستم و بر این امر فخر نمی کنم، و خداوند یک صد و بیست و چهار هزار وصی آفرید که علی (ع) در پیشگاه خدا گرامی ترین و برترین آنهاست.

خداوند متعال با یک صد و بیست و چهار هزار حکم با موسی مناجات کرد

۲۰- ابن عباس از پیامبر خدا (ص) نقل می کند که فرمود: خداوند متعال با موسی بن عمران در سه شبانه روز، با یک صد و بیست و چهار هزار کلمه مناجات کرد که

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۹۵

موسی در تمام این مدت نه غذایی خورد و نه چیزی آشامید، هنگامی که از مناجات به سوی بنی اسرائیل بازگشت و سخنان آنها را شنید، از سخن گفتن آنان بدش آمد؛ چرا که هنوز شیرینی سخن خدای متعال در گوش او بود.

پیامبر خدا (ص) هزار باب دانش به علی (ع) آموخت که از هر بابی هزار باب دیگر گشوده می شد

۲۱- ام سلمه همسر پیامبر خدا (ص) می گوید: پیامبر خدا (ص) در همان بیماری اش که در نتیجه آن جان سپرد، فرمود: دوستم را نزد من بخوانید، عایشه کسی را نزد پدرش فرستاد، وقتی ابو بکر آمد، پیامبر خدا (ص) روی خود را پوشانید و فرمود: دوستم را نزد من بخوانید. ابو بکر بازگشت و حفصه کسی را نزد پدرش فرستاد، وقتی عمر آمد پیامبر خدا (ص) روی خود را پوشانید و فرمود: دوستم را نزد من بخوانید. پس عمر نیز بازگشت، فاطمه (س) کسی را نزد علی (ع) فرستاد، وقتی حضرتش آمد، پیامبر خدا (ص) برخاست و علی (ع) وارد شد، آنگاه پیامبر (ص) علی (ع) را به زیر جامه خود کشید. علی (ع) فرمود: پس پیامبر هزار حدیث به من فرمود که از هر حدیثی هزار حدیث دیگر گشوده می شد تا آن که من و پیامبر خدا (ص) عرق کردیم و عرق او بر رخسار من و عرق من بر رخسار او جاری گشت.

۲۲- اصبع بن نباته (ع) گوید: از امیر مؤمنان علی (ع) شنیدم که می فرمود: پیامبر خدا (ص) هزار باب از

حلال و حرام و آنچه تا روز رستاخیز رخ داده به من آموخت، که از هر بابی از آن هزار باب گشوده می شد، پس این هزار هزار باب است تا آن که دانش سرآمد مرگ ها و بلاها و فصل الخطاب را دانستم.

۲۳- عبد الله بن عمر گوید: پیامبر خدا (ص) در همان بیماری که جان سپرد، فرمود:

برادرم را نزد من فراخوانید. پس کسی را نزد علی (ع) فرستادند، حضرت وارد شد و پیامبر خدا (ص) و علی (ع) صورت به طرف دیوار کرده و لباس بر چهره کشیدند و

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۹۷

پیامبر (ص) محرمانه با او سخن گفت و مردم پشت در گرد هم ایستاده بودند، ناگاه علی (ع) بیرون آمد و شخصی از مردم گفت: آیا پیامبر خدا (ص) رازی را با تو در میان گذاشت؟ فرمود: آری، برای من محرمانه هزار باب فرمود که در هر باب هزار باب بود. گفت: همه را یاد گرفتی؟ فرمود: آری، و به طور کامل درک کرده و فهمیدم. گفت:

پس آن سیاهی که در مهتاب است چیست؟ فرمود: خداوند متعال می فرماید: «ما شب و روز را دو نشانه قرار دادیم، پس نشانه شب را محو نموده و نشانه روز را روشنی بخش قرار دادیم.» آن مرد گفت: ای علی! خوب فهمیده ای.

۲۴- موسی بن بکر گوید: از امام صادق (ع) پرسیدم: شخصی یک روز، دو روز، سه روز، چهار روز یا بیشتر بیهوش می شود، چقدر از نمازش بایستی قضا کند؟

فرمود: می خواهی پاسخی بدهم که این پرسشت و مانند آن را در بگیری؟ هر چیزی که خداوند متعال در آن به بنده اش چیره شده و ناگزیر

کرده، خداوند عذر بنده اش را می پذیرد.

در روایت دیگری در ذیل این سخن افزوده که: امام صادق (ع) فرمود: و این از باب هایی است که از هر بابی از آن هزار باب دیگر گشوده می شود.

۲۵- سالم بن ابی حفصه گوید: از امام باقر (ع) شنیدم که می فرمود: بی تردید پیامبر خدا (ص) به علی (ع) هزار باب آموخت که از هر بابی هزار باب دیگر گشوده می شد.

وقتی اصحاب ما این حدیث را شنیدند، نزد امام باقر (ع) رفته و از حضرتش این موضوع را پرسیدند، متوجه شدند که سالم راست گفته است.

بکیر گوید: کسی که این حدیث را از امام باقر (ع) شنیده بود، به من این حدیث را نقل کرد. آنگاه گفت: از آن باب ها به جز یک یا دو باب آنچه بیشتر می دانم، گفت: یک باب به مردم نرسیده است.

۲۶- اصبع بن نباته گوید: امیر مؤمنان علی (ع) به ما دستور داد که از کوفه به سوی مداین برویم. ما روز یکشنبه حرکت کردیم؛ ولی عمرو بن حرث همراه با هفت نفر مخالفت ورزید و با ما نیامد، لذا همگی به سوی محلی در حیره به نام خورنق رفته و گفتند: ما گردش و تفریحی می کنیم و روز چهارشنبه حرکت می کنیم و پیش از آن که علی (ع) نماز جمعه را اقامه کند، به او می پیوندیم. در آن میان که در آنجا مشغول خوردن غذا بودند ناگاه سوسماری پیدا شد، آن را شکار کردند، عمرو بن حرث آن را

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۴۹۹

به دست گرفت و کف دستش را باز کرد و گفت: با این سوسمار بیعت کنید که این امیر مؤمنان

است (!!)) آن هفت نفر بیعت کردند، و عمرو هشتمین نفر بود که بیعت کرد، آنها شب چهارشنبه از آنجا کوچ کرده و روز جمعه به در مسجد رسیدند، وقتی وارد مسجد شدند، امیر مؤمنان علی (ع) نگاهی به آنان کرد و فرمود: ای مردم! به راستی که پیامبر خدا (ص) به صورت محرمانه هزار حدیث به من فرمود که از هر حدیثی هزار باب گشوده می شد و هر بابی هزار کلید داشت، و من شنیدم که خداوند متعال می فرماید: «روزی که هر مردی را با پیشوایشان فرا می خوانیم.» و من به شما به خدا سوگند می خورم که حتما روز رستاخیز هشت نفر با پیشوایشان که سوسماری است- به محشر خواهند آمد، اگر بخواهم نام آنها را بگویم می گویم. راوی گوید: بی تردید من عمرو بن حرث را دیدم که از شرم و سرزنش همچون شاخه درخت خرما، سر به زیر افکند.

۲۷- زراره از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: پیامبر خدا (ص) هزار باب به علی (ع) آموخت که هزار باب می گشود و هر بابی هزار باب دیگر می گشود.

۲۸- بشیر دهان از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: هنگامی که پیامبر خدا (ص) بیمار شد، همان بیماری که در نتیجه آن وفات یافت، کسی را نزد علی (ع) فرستاد، وقتی حضرتش آمد خود را به روی پیامبر انداخت و آن دو پیوسته با یک دیگر سخن می گفتند، چون بیرون آمد، آن دو نفر علی (ع) را ملاقات کرده و گفتند: رفیقت به تو چه گفت؟ فرمود: بابی را به من بیان فرمود که هزار باب می گشود و هر باب آن هزار باب دیگر

می گشود.

۲۹- ابو اسحاق سبئی گوید: از یکی از یاران مورد اعتماد امیر مؤمنان علی (ع) شنیدم که می گفت: از علی (ع) شنیدم که می فرمود: به راستی که در این سینه من دانش انباشته ای است که پیامبر خدا (ص) آن را به من آموخته، اگر حافظانی را می یافتم که حق آن به طور کامل رعایت کرده و آن گونه که از من می شنوند بازگو می کردند، برخی از آن دانش را به آنان می سپردم که دانش بسیاری به وسیله آن می آموخت. بی تردید، آن دانش کلید هر بابی است؛ و هر بابی هزار باب می گشاید.

۳۱- عبد الحمید بن دیلم از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: پیامبر خدا (ص)

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۵۰۱

به علی (ع) هزار باب سفارش فرمود: که از هر بابی هزار باب دیگر گشوده می شد.

۳۲- بشیر دهان از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: پیامبر خدا (ص) در آن بیماری که جان سپرد فرمود: دوستم را نزد من فراخوانید. آن دو زن (حفصه و عایشه) کسی را به سوی پدران خود فرستادند؛ وقتی آمدند و پیامبر (ص) آنها را دید، روی از آنان برگرداند و فرمود: دوستم را نزد من فراخوانید! کسی را به سوی علی (ع) فرستادند، وقتی آمد خود را روی حضرتش افکند و با او گفتگو می کرد، وقتی بیرون آمد آن دو پرسیدند: دوستت با تو چه سخن گفت؟ فرمود: برای من هزار باب که هر بابی هزار باب دیگر می گشوده آموخت.

۳۳- عمر بن یزید گوید: به امام صادق (ع) عرض کردم که: به ما رسیده که پیامبر خدا (ص) به علی (ع) هزار باب آموخت که از

هر بابی هزار باب دیگر گشوده می شد؟

فرمود: آری، چنین است.

آنگاه به من فرمود: بلکه به او بابی آموخت که از این باب هزار باب دیگر گشوده می شد، و از هر بابی هزار باب دیگر گشوده می شد.

۳۴- ابو حمزه ثمالی از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: علی (ع) فرمود: پیامبر خدا (ص) به من هزار باب آموخت که از آن هزار باب دیگر گشوده می شد.

۳۵- عبد الرحمن بن ابو عبد الله گوید: از امام صادق (ع) شنیدم که می فرمود: به راستی که پیامبر خدا (ص) به علی (ع) بابی آموخت که از آن هزار باب دیگر گشوده می شد که از هر بابش هزار باب دیگر گشوده می شد.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۵۰۳

۳۶- عبد الله بن هلال از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: پیامبر خدا (ص) به علی (ع) بابی آموخت که هزار باب می گشود که از هر بابی هزار باب دیگر گشوده می شد.

۳۷- ابو بصیر گوید: خدمت امام صادق (ع) شرفیاب شده، عرض کردم: شیعیان حدیث می کنند که پیامبر خدا (ص) بابی را به علی (ع) آموخت که از آن هزار باب گشوده می شد و از هر بابی هزار باب دیگر گشوده می شد. حضرت فرمود: ای ابا محمّد! سوگند به خدا! پیامبر خدا (ص) هزار باب به علی (ع) آموخت که از هر بابی هزار باب گشوده می شد. عرض کردم: سوگند به خدا دانش همین است. فرمود: به راستی که آن دانش است و کسی آن را ندارد و این آن (علم مخصوص ما) نیست.

۳۸- بشیر دهان از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: پیامبر خدا (ص) در همان بیماری

که از دنیا رحلت کرد، فرمود: دوستم را نزد من فراخوانید. آن دو (زن) کسی را به سوی پدرشان فرستادند وقتی آمدند پیامبر آنها را دید صورت خود از آنان برگردانید. آنگاه فرمود: دوستم را نزد من بخوانید، کسی را نزد علی (ع) فرستادند، وقتی آمد، خود را روی پیامبر خدا (ص) افکند و پیوسته با یک دیگر سخن می گفتند.

وقتی بیرون آمد، آن دو (اولی و دومی) حضرتش را ملاقات کرده و پرسیدند: چه چیزی به تو گفت؟ فرمود: بابی را به من فرمود که از آن هزار باب گشوده می شود که هر بابی هزار باب دیگر می گشاید.

۳۹- مرزم بن حکیم ازدی از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: پیامبر خدا (ص) هزار باب به علی (ع) آموخت که هر بابی هزار باب دیگر می گشود.

۴۰- حارث بن مغیره از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: آنگاه که امیر مؤمنان علی (ع) فاطمه (ص) را به خاک سپرد ابو بکر و عمر نزد حضرتش آمد، حضرت به آن

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۵۰۵

دو در ضمن حدیث مفضل فرمود: اما این که گفتید چرا شما را به هنگام تجهیز پیامبر (ص) حاضر نکردم؟ چون آن حضرت فرمود: کسی جز تو عورت مرا نمی بیند، مگر آن که چشمش کور می شود و به همین جهت شما را خبر نکردم، و اما این که سر به گوش آن حضرت گذاشتم، به خاطر این بود که من هزار حرف آموخت که هر حرفی هزار حرف دیگر را می گشود و من راز پیامبر خدا (ص) را شما فاش نمی کنم.

۴۱- ابو بکر محمد بن حضر می از امام باقر (ع) نقل

می کند که فرمود: به راستی که پیامبر خدا (ص) هزار حرف به علی (ع) آموخت که هر حرفی هزار حرف دیگر را می گشود و آن هزار حرف هر حرف از آن هزار حرف دیگر را می گشود.

۴۲- ابو بصیر از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: در آویزه شمشیر پیامبر خدا (ص) کتابچه کوچکی بود، من به امام صادق (ع) عرض کردم: در آن کتابچه کوچک چه چیزی نوشته شده بود؟ فرمود: حرف هایی که از یک حرف از آنها هزار حرف دیگر گشوده می شود. ابو بصیر می گوید: امام صادق (ع) فرمود: تاکنون جز دو حرف از آنها برای مردم بیرون نیامده است.

۴۳- ابان بن تغلب از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: به زودی در همین مسجد شما یعنی مسجد الحرام مکه سیصد و سیزده تن خواهند آمد که اهل مکه خواهند دانست که پدران و نیاکان آنها متولد آن شهر نیستند. آنان شمشیرهایی دارند که بر هر شمشیری کلمه ای نقش بسته که از آن هزار کلمه گشوده شود، بادی می وزد و در هر بیابانی فریاد می زند که: این مهدی (ع) است، (که ظهور کرده) و همچون آل داود بدون آن که گواهی خواهد، داوری می کند.

۴۴- عبد الحمید بن ابو دیلم از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: پیامبر

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۵۰۷

خدا (ص) هزار باب به حضرت علی (ع) سفارش فرمود که هر کلمه ای و هر بابی هزار کلمه و هزار باب می گشود.

۴۵- ذریح محاربی از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: پیامبر خدا (ص) علی (ع) را با پارچه ای پوشانید و آنگاه هزار کلمه به او آموخت.

۴۶- عبد

اللّه بن مغیره گوید: از امام جواد (ع) شنیدم که می فرمود: پیامبر خدا (ص) هزار کلمه به علی (ع) آموخت که از هر کلمه هزار کلمه دیگر گشوده می شد.

۴۷- عبد الله بن میمون قدّاح، از امام صادق (ع)، از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: پیامبر خدا (ص) هزار کلمه به علی (ع) آموخت، که هر کلمه ای هزار کلمه دیگر می گشود و مردم نمی دانستند که چه چیزی به او آموخت.

۴۸- جابر بن یزید جعفری از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: علی (ع) بر فراز منبر بود که شخصی آمد و گفت: ای امیر مؤمنان! اجازه می فرمایید سخنی را که از عمّار یاسر شنیده ام که از پیامبر خدا (ص) روایت می کند، بگویم؟ حضرت فرمود: از خدا بیم داشته باشید و از عمّار جز آنچه را که گفته روایت نکنید این سخن را سه مرتبه تکرار کرد آنگاه فرمود: بگو. او گفت: من از عمّار شنیدم که می گفت: از پیامبر خدا (ص) می شنیدم که می فرمود: من طبق تنزیل قرآن و علی طبق تأویل قرآن جنگ می کنیم. علی (ع) فرمود:

سوگند به پروردگار کعبه! عمّار راست گفته است، این سخن در نزد من، در ضمن هزار کلمه ای است که هر کلمه ای، هزار کلمه دیگر را به دنبال

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۵۰۹

دارد.

۴۹- ذریح بن محمّد بن یزید محاربی گوید: از امام صادق (ع) شنیدم که می فرمود:

ما وارثان پیامبران هستیم، آنگاه فرمود: پیامبر خدا (ص) علی (ع) را با پارچه ای پوشانید و سپس هزار کلمه به او آموخت که از هر کلمه ای هزار کلمه دیگر گشوده می شد.

۵۰- ابو حمزه ثمالی از امام سجّاد (ع) نقل می کند

که فرمود: پیامبر خدا (ص) هزار کلمه به علی (ع) آموخت که از هر کلمه ای از آن هزار کلمه دیگر و از هزار کلمه، از هر کدامش هزار کلمه دیگر گشوده می شود.

۵۱- اصبع بن نباته گوید: از علی (ع) شنیدم که می فرمود: پیامبر خدا (ص) به من هزار حدیث فرمود که از هر حدیثی هزار باب دیگر دریافت می شود.

۵۲- بکر بن حبيب از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: پیامبر خدا (ص) در همان بیماری که جان سپرد، فرمود: دوستم را نزد من فراخوانید! عایشه و حفصه کسی را نزد پدرشان فرستادند، وقتی آمدند پیامبر خدا (ص) صورت و سر مبارکش را پوشانید، چون بازگشتند سر خود را بیرون آورد و فرمود: دوستم را نزد من فراخوانید، دوباره حفصه کسی را نزد پدرش و عایشه نیز کسی را نزد پدرش فرستاد و آمدند، چون آمدند، پیامبر (ص) صورت مبارکش را پوشانید، آنان بازگشته و گفتند:

گمان نمی کنیم پیامبر خدا (ص) ما را خواسته باشد، دخترانشان گفتند: آری، او فقط گفت: دوستم یا حبیبم را نزد من فراخوانید ما امید داشتیم که مقصودش شما باشید، پس امیر مؤمنان علی (ع) آمد، و پیامبر (ص) او را در آغوش کشید، و سر به گوشش گذاشته و هزار حدیث به او گفت؛ که هر حدیثی هزار باب داشت.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۵۱۱

۵۳- سلیمان بن مهران از امام صادق (ع) از پدران بزرگوارش، از علی (ع) نقل می کند که فرمود: آنگاه که وفات پیامبر خدا (ص) فرا رسید، وقتی خدمتش شرفیاب شدم به من فرمود: ای علی! تو وصی و جانشین من در خاندان و امتم در

دوران زندگی و پس از مرگ من هستی، دوست تو، دوست من و دوست من دوست خداست، دشمن تو، دشمن من و دشمن من دشمن خداست. ای علی! کسی که پس از من ولایت تو را منکر می شود، همچون منکر من در دوران زندگی من است؛ زیرا که تو از منی، و من از تو هستم. آنگاه مرا نزدیک خواند و هزار باب از علم را راز گونه به من فرمود که هر بابی هزار باب دیگر می گشود.

خداوند متعال هزار هزار جهان و هزار هزار آدم آفرید

۵۴- جابر بن یزید گوید: از امام باقر (ع) در باره آیه «آیا ما از آفرینش نخست ناتوان شدیم؟ بلکه آنان در آفرینش نوی هستند.» پرسیدم، حضرت فرمود: ای جابر! تأویل آیه این است که خداوند متعال آنگاه که این آفریدگان و این جهان را نابود ساخته و بهشتیان را در بهشت و دوزخیان را در دوزخ جای دهد، جهان دیگری غیر از این جهان را از نو پدید می آورد، بدون نر و ماده، تا او را پرستیده و یگانه دانند و به آنان زمینی غیر از این زمین می آفریند که در آن استقرار یافته و آسمان دیگری که بر آنان سایه افکند. شاید تو بر این باوری که خداوند تنها این جهان را آفریده و به جز شما بشری را نیافریده است؟ آری به خدا سوگند! به طور حتم خداوند متعال هزار هزار جهان و هزار هزار آدم آفریده که تو در پایان این جهان ها و آن آدمیان هستی.

با سپاس خدا و توفیق او کتاب خصال پایان یافت.

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۵۱۲

فهرست مطالب

باب خصلت های هفتگانه

به دفن کردن هفت چیز فرمان داده شده ۵

پیامبر خدا (ص) از هفت چیز نهی و به هفت چیز امر می کرد ۵

هفت چیز از گوسفند، حرام است ۵

در باره علی (ع) به پیامبر خدا (ص) هفت خصلت داده شد ۷

سخن پیامبر (ص) که فرمود خوشا و خوشا- تا هفت مرتبه- به حال کسی که مرا ندیده و به من ایمان آورده است ۷

هفت کس در قیامت در سایه عرش خداست ۹

کشمش هفت خصلت دارد ۹

هفت کوه در «روز موسی» از جا کنده شدند ۹

نام های آسمان های هفتگانه و رنگ های

پیامبر خدا (ص) ابو ذر را به هفت چیز وصیت کرد ۱۱

هفت چیز است که هر کس داشته باشد حقیقت ایمان او کامل می شود ۱۳

هر کس ماه رمضان را روزه بگیرد هفت پاداش به او داده می شود ۱۳

روز قیامت هفت نفر از مردم سخت ترین عذاب را دارند ۱۳

تکبیرهای آغازین نماز، هفت تاست ۱۵

سوره قل هو الله و سوره قل یا ایها الکافرون در هفت مورد خوانده می شود ۱۵

حکیمی به خاطر هفت کلمه صد فرسخ به دنبال حکیمی دیگر بود ۱۷

هفت گروه اعمال خود را تباه می کنند ۱۷

سجده بر هفت استخوان است ۱۷

پیامبر خدا (ص) بر هفت گروه لعنت کرد ۱۹

مؤمن بر مؤمن هفت حق دارد ۱۹

کافر در هفت روده می خورد ۲۱

مؤمن کسی است که در او هفت خصلت جمع شود ۲۱

مؤمنان هفت درجه دارند ۲۳

شیرینی ایمان بر دل هفت کس وارد نشود ۲۳

هفت گروه از دانشمندان در آتشند ۲۳

هفت موجود زنده را خدا آفرید ولی از شکم مادر بیرون نیامدند ۲۵

خداوند اسلام را هفت بخش کرد ۲۵

خداوند به پیامبر خود هفت خصلت داد ۲۷

قربانی گاو و شتر از هفت نفر کفایت می کند ۲۹

آفتاب و ماه هفت طبقه اند ۳۱

دنیا هفت اقلیم دارد ۳۱

در هفت مورد دعا وقت معینی ندارد ۳۱

هفت گروه قرآن نخوانند ۳۱

قرآن بر هفت حرف نازل شده ۳۳

خداوند از وقتی که زمین را آفریده در آن هفت عالم آفرید ۳۳

چیزی در آسمان ها و زمین نباشد مگر با هفت چیز ۳۵

چون نجاشی از دنیا رفت، پیامبر (ص) هفت بار تکبیر گفت ۳۵

چون خدا بر قومی غضب کند و به آنها عذاب نازل نکند، آنها را گرفتار هفت چیز

محبت پیامبر و خاندان او در هفت جا سود می دهد ۳۵

آنچه از طریق اهل سنت نقل شده که زمین به خاطر هفت نفر آفریده شده است ۳۷

جهنم هفت در دارد ۳۷

روز قیامت با هفت خصلت مردم بازخواست می شوند ۳۹

خواهران بهشتی هفت نفرند ۴۱

گناهان کبیره هفت تاست ۴۱

امتحان کردن خدا، اوصیاء پیامبران را در حال حیات پیامبران در هفت مورد و پس از وفاتشان در هفت مورد ۴۳

آنچه در باره روزهای هفته و نام های آن: یک شنبه، دوشنبه، سه شنبه، چهارشنبه، پنجشنبه، جمعه و شنبه وارد شده است. ۷۵

آنچه در باره یک شنبه و بعد از آن آمده است ۷۷

آنچه در باره روز دوشنبه آمده است ۷۹

آنچه در باره روز سه شنبه آمده است ۸۱

آنچه در باره روز چهارشنبه آمده است ۸۱

آنچه در باره روز پنجشنبه وارد شده ۸۷

آنچه در باره جمعه وارد شده ۸۹

آنچه در باره روز شنبه وارد شده ۹۳

معنای حدیث پیامبر (ص) که فرمود: روزها را دشمن مگیرید که دشمن شما می شوند ۹۵

توقف آدم و حوا در بهشت تا وقتی که اخراج شدند هفت ساعت بود ۹۹

در شیعه هفت خصلت است ۹۹

پیامبر خدا ابو سفیان را در هفت مقام لعنت کرد ۹۹

صندوق های هفتگانه در آتشند ۱۰۱

ایوب بی آنکه گناهی داشته باشد هفت سال مبتلا شد ۱۰۳

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۵۱۴

فرشتگان هفت نوعند و حجاب ها نیز هفت نوعند ۱۰۵

امیر المؤمنین (ع) هفت سال پیش از مردم نماز خواند ۱۰۷

جبرئیل از جانب خداوند خبر داد که به شیعیان و دوستان علی بن ابی طالب (ع) هفت خصلت داده ۱۰۷

کسی که روایت کرده که اهل بیت که آیه تطهیر در باره آنها نازل شده هفت نفرند

هفت تن نماز خود را شکسته نخوانند ۱۰۹

ذکر، بر هفت عضو تقسیم شده است ۱۰۹

پیامبر خدا (ص) هفت فرزند داشت ۱۱۱

باب خصلت های هشتگانه

شایسته است که در مؤمن هشت خصلت باشد ۱۱۳

نماز هشت گروه قبول نمی شود ۱۱۳

حاملان عرش هشت تا هستند ۱۱۳

بهشت هشت در دارد ۱۱۵

روا نیست که سقف خانه از هشت ذراع بیشتر باشد ۱۱۵

هشت گروه، از مردم نیستند ۱۱۷

کسی که به مسجد رفت و آمد کند به یکی از هشت خصلت برسد ۱۱۷

هشت نفر اگر مورد اهانت واقع شوند، باید خود را سرزنش کنند ۱۱۷

هشت چیز از مساجد دور باشد ۱۱۹

ایمان در هشت خصلت است ۱۱۹

گناهان کبیره هشت تاست ۱۱۹

علی (ع) هشت خصلت داشت ۱۲۱

باب خصلت های نهگانه

خداوند به پیامبر خود محمد (ص) نه خصلت داده ۱۲۳

به شیعیان و دوستان آنان علی (ع) نه خصلت داده شده ۱۲۳

فاطمه (ع) دختر محمد (ص) نزد خداوند نه اسم دارد ۱۲۳

خداوند به امیر المؤمنین (ع) نه چیز داد که پیش از او جز محمد (ص) به کسی نداده بود ۱۲۵

به پیامبر (ص) در باره علی (ع) نه خصلت داده شد ۱۲۵

نه چیز نه آفت دارد ۱۲۷

در خرمای برنی نه خصلت است ۱۲۷

از این امت نه چیز برداشته شده ۱۲۷

نهی از نه چیز ۱۲۹

به گنهکار نه ساعت مهلت داده می شود ۱۲۹

امامان از فرزندان حسین (ع) نه نفرند ۱۲۹

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۵۱۵

پیامبر (ص) از دنیا رفت در حالی که نه همسر داشت ۱۲۹

نه سخنی که امیر المؤمنین (ع) فرمود ۱۳۱

حدّ بلوغ زن نه سالگی است ۱۳۱

زنی که نه طلاق در عده گرفته هرگز به شوهرش حلال نمی شود ۱۳۳

نه چیز زکات دارد ۱۳۳

نماز جمعه از نه گروه ساقط است

نه چیز فراموشی می آورد ۱۳۵

بیان نه نشانه ای که خداوند به موسی داد ۱۳۷

کسانی که با قائم آل محمد (ص) می آیند، تا عدد کامل شود از نه قبیله اند ۱۳۷

باب خصلت های دهگانه

پیامبر خدا (ص) ده اسم داشت ۱۳۹

شایسته است که رفت و آمد به در خانه ها به ده صورت باشد. ۱۴۱

خداوند عقل را با ده چیز تقویت کرد ۱۴۱

ده خصلت از خصلت های امام است ۱۴۳

علی (ع) ده خصلت از پیامبر داشت ۱۴۵

مژده به شیعیان و یاران علی (ع) با ده خصلت ۱۴۷

ده خصلت از اخلاق نیکوست ۱۴۹

قیامت برپا نمی شود تا ده نشانه پدید آید ۱۴۹

ده خصلت است که خداوند آنها را برای پیامبرش و خاندان او جمع کرده ۱۴۹

ده خصلت است که هر کس خدا را با آنها ملاقات کند، وارد بهشت می شود ۱۵۱

مؤمن عاقل نمی شود مگر اینکه در وی ده خصلت باشد ۱۵۱

ده عضو از گوسفند خورده نشود ۱۵۳

ده چیز از حیوان مردار پاک است ۱۵۳

ده گروه در ده خصلت طمع نکنند ۱۵۳

در ده موضع نماز خوانده نشود ۱۵۳

ده گروه وارد بهشت نمی شوند ۱۵۵

عافیت ده جزء دارد ۱۵۷

ده گروه، خود و دیگران را رنج می دهند ۱۵۷

زهد ده جزء دارد ۱۵۷

ده گروه از کنیزان حرامند ۱۵۹

شهوة ده جزء دارد ۱۵۹

حیا ده جزء دارد ۱۵۹

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۵۱۶

بستر خواب پسر بچه های ده ساله و زنان جدا شود ۱۵۹

زن ده برابر مردان شکیبایی دارد ۱۵۹

ده چیز است که برخی از آنها از برخی دیگر سخت تر است ۱۶۱

در خربزه ده خصلت جمع است ۱۶۵

ده چیز نشاط آور است ۱۶۷

نماز بر ده وجه است ۱۶۷

در شیعه ده خصلت است ۱۶۹

پیامبر خدا (ص) در باره مشروب ده نفر را

لعنت کرد ۱۶۹

ثواب کسی که ده ماه رمضان را روزه بگیرد ۱۶۹

ثواب کسی که ده بار حج کرده باشد ۱۶۹

برکت ده جزء دارد ۱۶۹

پیش از قیامت ده نشانه وجود دارد ۱۷۱

اسلام بر ده بخش بنا شده است ۱۷۱

ایمان ده درجه دارد ۱۷۳

ثواب کسی که ده سال به خاطر خدا اذان گفته باشد ۱۷۳

در مسواک کردن ده خصلت است ۱۷۵

نشانه های قیامت ده تاست ۱۷۵

پیامبر خدا (ص) شبانه روز، ده بار هفت شوط طواف را به جامی آورد ۱۷۵

کسی که در یک روز از ماه رمضان ده بار با زن خود همبستر شود ۱۷۷

ده سخن پندآموز ۱۷۷

ده نفر از این امت به خدای بزرگ کفر ورزیدند ۱۷۷

چوبه های قمار که در جاهلیت وجود داشت ده تا بود ۱۷۹

آنچه خدا بر هر مسلمانی فرض کرده که هر روز پیش از طلوع آفتاب ده مرتبه و پیش از غروب آن، ده مرتبه آن را بگوید

۱۸۱

پسران عبدالمطلب ده تا بودند به اضافه عباس ۱۸۱

باب خصلت های یازدهگانه

نامه های یازده ستاره ای که یوسف در خواب دید که آنها با آفتاب و ماه به او سجده می کنند ۱۸۳

زمزم یازده نام دارد ۱۸۳

باب خصلت های دوازده گانه

باب یک تا دوازده ۱۸۵

بدترین اولین و آخرین دوازده نفرند ۱۸۷

شناختن زوال آفتاب در هر ماه از ماههای دوازده گانه رومی ۱۹۳

کسانی که نشستن ابو بکر در مقام خلافت و پیشی گرفتن او به علی بن ابی طالب (ع) را انکار کردند، دوازده نفر بودند ۱۹۳

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۵۱۷

خداوند از بنی اسرائیل دوازده سبط بیرون آورد و از حسن (ع) و حسین (ع) نیز دوازده سبط نشر داد ۲۰۳

جانشینان و امامان پس از پیامبر (ص) دوازده نفرند ۲۰۵

در

مسواک دوازده خصلت است ۲۲۹

حدیث حجاب های دوازده گانه ۲۲۹

اهل تقوا دوازده علامت دارند ۲۳۳

به دوازده نفر سلام داده نشود ۲۳۵

هنگامی که جعفر بن ابی طالب از حبشه برمی گشت، پیامبر خدا (ص) دوازده قدم به استقبال او رفت ۲۳۵

در صندوق ته جهنم دوازده نفرند ۲۳۵

در سفره غذا دوازده خصلت است ۲۳۷

ماه ها دوازده ماهند ۲۳۷

ساعتهای شب دوازده و ساعتهای روز نیز دوازده است ۲۴۱

برج ها و بیابان ها و دریاها و عالم ها هر کدام دوازده تا هستند ۲۴۳

جریان دوازده درهمی که به پیامبر خدا (ص) هدیه کردند ۲۴۵

نقیبان دوازده نفرند ۲۴۹

باب خصلت های سیزده گانه

مسخ شده ها سیزده گروهند ۲۵۱

حد بلوغ پسر بچه، سیزده تا چهارده سال است ۲۵۳

سیزده مورد از فضائل امیر المؤمنین (ع) ۲۵۵

باب های خصلت های چهارده گانه

در خضاب کردن چهارده خصلت است ۲۵۷

الخصال / ترجمه جعفری ؛ ج ۲ ؛ ص ۵۱۷

ل در چهارده مورد است ۲۵۹

اصحاب عقبه چهارده نفر بودند ۲۵۹

بابهای خصلت های پانزده گانه

هر گاه مردم پانزده چیز انجام دهند به آنان بلا نازل می شود ۲۶۱

کودک میان پانزده سالگی تا شانزده سالگی به روزه گرفتن ادب شود ۲۶۱

در ایام تشریق در منی پس از پانزده نماز تکبیر گفته شود ۲۶۱

ثواب کسی که پانزده روز از ماه رجب را روزه بگیرد ۲۶۳

استحباب نوره کشیدن در هر پانزده روز ۲۶۳

بابهای خصلت های شانزده گانه

حق عالم شانزده خصلت است ۲۶۵

شانزده خصلت باعث تنگدستی می شود و هفده خصلت بر روزی می افزاید ۲۶۵

شانزده خصلت از کلمات حکمت آمیز ۲۶۷

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۵۱۸

شانزده گروه از امت محمد (ص) خاندان او را دوست ندارند و با آنها دشمنی و کینه ورزی می کنند ۲۶۷

باب

خصلت های هفده گانه

غسل در هفده مورد است ۲۷۱

باب خصلت های هجده گانه

امیر المؤمنین (ع) هجده منقبت داشت ۲۷۳

هشدار خداوند به هجده ساله ها ۲۷۳

بابهای خصلت های نوزده گانه

نوزده حرف برای خواننده آن فرجی از آفات است ۲۷۵

نوزده چیز از زنان برداشته شده ۲۷۷

نوزده مسأله ای که امام صادق (ع) در مجلس منصور از طیب هندی پرسید و او ندانست و امام خود پاسخ داد ۲۷۷

بابهای خصلت های بیست گانه و بالاتر

در دوستی اهل بیت (ع) بیست خصلت است ۲۸۳

مؤمن بر عهده خداوند بیست خصلت دارد ۲۸۳

ثواب کسی که بیست بار حجّ به جای آورد ۲۸۵

بیست و سه خصلت پسندیده که امام سجّاد (ع) با آنها توصیف شده ۲۸۵

آنچه در باره شب بیست و یکم و شب بیست و سوم ماه رمضان رسیده ۲۸۹

نهی از بیست و چهار خصلت ۲۹۱

نماز جماعت بیست و پنج درجه از نماز فرادی با فضیلت تر است ۲۹۳

نماز بیست و نه خصلت دارد ۲۹۳

در علم بیست و نه خصلت وجود دارد ۲۹۵

خصلت هایی که ابو ذر آنها را از پیامبر خدا (ص) پرسید ۲۹۵

بابهای خصلت های سی گانه و بالاتر

امام سی علامت دارد ۳۰۱

ماه رمضان سی روز است و هرگز کم نمی شود ۳۰۵

فرجهایی که در کتاب و سنت حرام شده سی و چهار تا است ۳۰۷

خداوند از این جمعه تا آن جمعه سی و پنج نماز واجب کرده است ۳۰۹

باب های خصلت های چهل گانه و بیشتر

نماز شرابخوار تا چهل روز مورد پذیرش نیست ۳۱۱

روزه بر چهل وجه است ۳۱۱

کسی که پیش از خود به چهل تن از برادرانش دعا کند آنگاه به خود دعا کند ۳۱۵

کسی که پس از مرگش چهل تن از مؤمنان به خیر و نیکی او گواهی دهند ۳۱۷

نهی از ترک تراشیدن موی

زهار پیش از چهل روز ۳۱۷

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۵۱۹

زمین تا چهل روز از ادرار کسی که ختنه نشده نجس می گردد ۳۱۷

حکم کسی که کنیزی را بگیرد و تا چهل روز با او آمیزش نکند و او مرتکب عمل حرام گردد ۳۱۷

دیه سگ شکاری چهل درهم است ۳۱۹

خداوند میان دو جمله فرعون چهل سال مهلت داد ۳۱۹

طلب آمرزشی که چهل گناه کبیره با آن آمرزیده می شود ۳۱۹

پیوند رحم تا چهل نسل به هم می رسد ۳۲۱

در زمان حضرت قائم (ع) خداوند نیروی یک مرد شیعی را به اندازه نیروی چهل مرد قرار می دهد ۳۲۱

کسی که چهل حدیث حفظ کند ۳۲۱

حریم مسجد چهل ذراع و همسایگی تا چهل خانه از چهار طرف است ۳۲۷

کسی که چهل سال یا بیشتر عمر کند ۳۲۷

پاداش کسی که چهل مرتبه حج کند ۳۳۱

استدلال امیر مؤمنان علی (ع) با چهل و سه دلیل در برابر ابو بکر ۳۳۱

استدلال علی (ع) با این ویژگی ها بر مردم در روز شورا ۳۴۱

باب های خصلت های پنجاه گانه و بیشتر

پنجاه حقی که امام سجّاد (ع) به یکی از یارانش نوشته ۳۶۱

پنجاه ویژگی های مؤمن ۳۷۳

پاداش کسی که پنجاه مرتبه حج انجام دهد ۳۷۳

باب های خصلت های هفتاد گانه و بیشتر

هفتاد منقبتی که امیر مؤمنان علی (ع) آنها را داشت و کسی از رهبران در آنها با او شریک نبود ۳۷۵

پاداش کسی که در نماز وتر هفتاد مرتبه از خدا آمرزش بخواهد ۳۹۳

پاداش کسی که پس از نماز صبح هفتاد مرتبه از خدا آمرزش بخواهد ۳۹۵

پاداش کسی که در هر روز از ماه شعبان هفتاد مرتبه از خدا آمرزش بخواهد ۳۹۵

پرچم حمد هفتاد بخش است ۳۹۵

ربا هفتاد جزء است ۳۹۷

حدیث بنده ای که

هفتاد خریف- که خریف هفتاد سال است- در آتش بماند ۳۹۹

اُمّت به هفتاد و دو گروه پراکنده خواهند شد ۳۹۹

کسی که روایت کرده که به زودی اُمّت به هفتاد و سه گروه پراکنده خواهند شد ۳۹۹

هفتاد و سه ویژگی در آداب زنان و فرق میان احکام آنان و احکام مردان ۴۰۱

خدا برای عقل هفتاد و پنج لشکر و برای نادانی هفتاد و پنج لشکر عطا فرمود ۴۰۵

باب های خصلت های هشتادگانه و بیشتر

در مورد امیر مؤمنان علی (ع) هشتاد آیه نازل شده که هیچ کس در آن شریک نبود ۴۱۱

پیامبر (ص) به کسی که شرابخواری کرد هشتاد تازیانه زد ۴۱۱

الخصال / ترجمه جعفری، ج ۲، ص: ۵۲۰

تکبیرهای نماز نود و پنج تکبیر است ۴۱۱

خداوند دارای نود و نه اسم است ۴۱۱

پاداش صد بار لا اله الا الله گفتن و صد بار آمرزش خواستن ۴۱۳

باب یک تا صد

پیامبر (ص) یک صد و بیست مرتبه به آسمان عروج کرد ۴۲۵

میوه یک صد و بیست نوع است ۴۲۵

بهشتیان یک صد و بیست صنفند ۴۲۵

هر کس قرآن را حفظ کند سالیانه دویست دینار از بیت المال حقوق دارد ۴۲۵

یک سال سیصد و شصت روز است ۴۲۷

ویژگی هایی از قوانین دین ۴۲۷

امیر مؤمنان (ع) در یک مجلس به یاران خود چهار صد درس از مواردی که کار دین و دنیای یک مسلمان را اصلاح می

کند، آموخت ۴۴۱

آنچه دو هزار سال پیش از خلقت آسمان ها و زمین به در بهشت نوشته شده ۴۸۷

نماز چهار هزار باب دارد ۴۸۹

آنچه هفت هزار سال پیش از آفرینش آدم بر پایه عرش نوشته شده ۴۸۹

کسی که روایت کرده که برای خداوند متعال دوازده هزار جهان است ۴۹۱

اصحاب پیامبر خدا

(ص) دوازده هزار تن بودند ۴۹۱

نوری که پیش از آفرینش آدم، در پیشگاه خداوند بود ۴۹۱

آنچه بیست و دو هزار سال پیش از آفرینش آدم در شانه فرشته محمود نوشته شده بود ۴۹۱

خداوند متعال یک صد و بیست و چهار هزار پیامبر و یک صد و بیست و چهار هزار وصی آفرید ۴۹۳

خداوند متعال با یک صد و بیست و چهار هزار حکم با موسی مناجات کرد ۴۹۳

پیامبر خدا (ص) هزار باب دانش به علی (ع) آموخت که از هر بابی هزار باب دیگر گشوده می شد ۴۹۵

خداوند متعال هزار هزار جهان و هزار هزار آدم آفرید ۵۱۱

ابن بابویه، محمد بن علی - جعفری، یعقوب، الخصال / ترجمه جعفری، ۲ جلد، نسیم کوثر - قم، چاپ: اول، ۱۳۸۲ ش.

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ. ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفاً علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب «مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱. بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
۲. تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
۳. جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه، تبلت ها، رایانه ها و ...
۴. سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
۵. گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
۶. زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱. عمل بر مبنای مجوز های قانونی
۲. ارتباط با مراکز هم سو
۳. پرهیز از موازی کاری

۴. صرفا ارائه محتوای علمی

۵. ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱. چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲. برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳. تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴. تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵. ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶. تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷. راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸. طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹. برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰. برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

JAVA.۱

ANDROID.۲

EPUB.۳

CHM.۴

PDF.۵

HTML.۶

CHM.۷

GHB.۸

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

ANDROID.۱

IOS.۲

WINDOWS PHONE.۳

WINDOWS.۴

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

در پایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می
نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک ۱۲۹/۳۴ - طبقه
اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱ - ۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

